ئارام

شەهیدێک لە بنارێ کەڵەوێ دا

منتدى إقرأ الثقافي
www.iqra.ahlamontada.com

ئامادەکردن و ساخکردنەوەی
یوسف محەمەد بەرزنجی

سلێمانی - ٢٠٢٥

بۆدابەزاندنی جۆرەها کتێب:سەردانی: (مُنْتَدى إِقْرَأ الثَقافِى)

لتحميل أنواع الكتب راجع: (مُنْتَدى إِقْرَأ الثَقافِى)

براي دانلود كتابهاى مختلف مراجعه: (منتدى اقرأ الثقافى)

www. iqra.ahlamontada.com

ئارام

شەهیدێک لە بناری کەلەوێ دا

ئارام

شەهیدێک لە بناری کەلەوێ دا

ئامادەکردن و ساخکردنەوەی
یوسف محەمەد بەرزنجی

ناوی کتێب: ئارام ... شەهیدێک لە بناری کەڵەوێ دا
بابەت: بەڵگەنامەیی مێژوویی سیاسیی
ئامادەکردن و ساخکردنەوەی: یوسف محەمەد بەرزنجی
تایپ: یوسف محەمەد بەرزنجی
هەڵەچنین: سەرکەوت علی حبیب
بەرگ و نەخشەسازی ناوەرۆک: هەرێم عوسمان
نۆبەی چاپ: یەکەم ساڵی ٢٠١٥
نۆبەی چاپ : دووەم ٢٠٢٥
تیراژ: ١٠٠٠ دانە
نرخ: ٨٠٠٠ دینار
چاپ: چاپخانەی تاران

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان
ژمارەی سپاردنی (١٣٥٠) ساڵی ٢٠٢٥ پێدراوە

نێوەرۆک

ڕوونکردنەوەیەک بۆ چاپی دووەم ۷
تەوەری یەکەم: وێستگەکانی ژیانی شاسوار جەلال سەعید ۱۱
کورتەیەک لە ژیانی شاسوار جەلال سەعید ۱۳
ئەو شوێنانەی بەنهێنی تێیدا ماوەتەوە ۱۸
شەهید ئارام لە ئینسکلۆپیدیادا ۱۹
لە بیرەوەری هاوڕێکانیدا ۲۵
وێستگەی شار، بیرەوەری هیوا صائیب ۲۷
وێســـتگەی،گوند و شاخ ۳۱
بیرەوەری ڕووناکبیرو نووسەر مامۆستا جەعفەر (فازیل کەریم) ۳۱
بیرەوەرییەکانی حەمە سەعید، لەگەڵ شەهید ئارام ۳۵
بیرەوەرییەکانی حەمەئەمین قــادر ۴۳
بیرەوەریەکانی مەولود گوڕبازی ۴۵

تەوەری دووەم: ڕۆژنامەی ئالای شۆڕش ۴۷
تێچاندنی یەکەم ۴۹
تێچاندنی دووەم ۵۳
یەکەم ژمارەی ئالای شۆڕش ئەیلولی ۱۹۷۷ ..... ۶۱

تەوەری سێیەم: یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بۆچی؟ ۱۰۷
الاتحاد الوطنی الکردستانی لــماذا؟ ۱۳۶
تــەوەری چوارەم:بیــرەوەری حــەوت ساڵەی شەهیدکردنی هــاوڕێ ئــارام و ڕاستی و بۆ چوونەکان ۱۷۱

تەوەری پێنجەم: ئارام لەدیدی هەندێک لە نووسەران و ڕووناکبیراندا.....٢٣٩
*ئارام ڕۆڵی لە بزووتنەوەی سیاسیدا، فەرید ئەسەسەرد.....٢٤١
*شاسوار جەلال لە نزیکەوە، شوان ئەحمەد.....٢٦٥
*وەڵامێک بۆکاک(شوان ئەحمەد)سالار عزیز.....٢٧٧
*مرۆڤێک گەورەتر لە گەورەیی، هەڤاڵ کوێستانی.....٢٨٢
*کۆتاییە خەمانکەکانی پاڵەوان، خەبات عەبدوڵڵا.....٢٨٥
*ئارام هیوایەک لە ناو بێ هیواییدا، ئەردەڵان عەبدوڵڵا.....٢٩١
*کۆمەڵەو یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لە دیدی کاک ئارامەوە، ئەردەڵان عەبدوڵڵا.....٢٩٣
*بەدواداچونێک کۆمەڵەو یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لە دیدی کاک (ئارام) ەوە، یوسف محەممەد بەرزنجی.....٣٠٦
*شەهید ئارام ڕۆحێکی زیندوو لەیادنەچوو، یوسف محەمەد بەرزنجی ٣١٩
بەڵگەو دیکیۆمێنت.....٣٢٥
وێنەکان.....٣٤١

ڕوونکردنەوەیەک بۆ چاپی دووەم

هەرکارێکی باش بۆ شەهیدانی کوردسان بکرێت کەمە، لە پای ڕۆح بەخشین و ئەو گیان فیداکاری و خۆبەختکردنەدانییە کە ڕۆحی شەهیدانی کوردستان بۆ گەل و خاک و نیشتمان پێشکەشیان کردووە؟شەهیدێکی مەزن و سەرکردەو هزرمەندێکی وەک"شاسوار جەلال ـ ئارام"هەر کارێکی بە پێی توانا بۆ بکرێت من بەکەمی دەزانم؟ساڵی(٢٠١٥) لە یادی (٣٧)ساڵەی شەهیدکردنی کاک"ئارام"هەرچەندبۆنەیەکی خەمناک و پڕ سۆز و ئازاراوییە کتێبی (ئارام.. شەهیدێک لە بناری کەڵەوێ)دا کە سێ بەرهەمی دانسقەو ناوازەی کاک"ئارام"ی لە دووتوێی خۆیدا کۆکردبووە، لە گوندی"تەنگیسەر"ی دەڤەری قەرەداخ و لەسەرئارامگەی ئەم شەهیدە مەزنەی گەلەکەمان بڵاومانکردەوە، کتێبەکە وەک کتێبێکی بەڵگەنامەیی و دیکۆمێنتی گرنگ چاپ کرا، کتێبەکەش لەلایەن زۆرێک لە ڕووناکبیرو تێکۆشەرانەوە پێشوازییەکی زۆر باشی لێکراو پەسەند بوو، خوێنەرو ڕووناکبیرو نووسەرو تێکۆشەرێکی زۆری گەلەکەمان لە ناوەوەو دەرەوەی وڵات هەر زوو پیرۆزبایی ودەستخۆشی خۆیان پێشکەش کردم و لە زۆر چاوپێکەوتن و بۆنەی میدیاییدا بەگرنگەوە لە کتێبەکە دوان و بۆ چاپی نوێش سەرنج و پێشنیاری جوان و سەنگینیان بۆ کردم کە لەچاپی نوێدا کەڵکیان لێوەربگرم، من زۆر سوپاس و پێزانینم بۆ هەمووان و بۆ سەرنج و پێشنیارو نووسینەکانیان بەهەندو بەنرخ سەیر دەکەم و ڕێزو پێزانینی زۆرم بۆیان هەیە، نرخاندن و سەرنج و پێشنیارەکانیان لە پەرۆشی و تێڕوانین وخەمخۆرییانەوەیە بۆ شەهیدانی کوردستان و بەتایبەتی شەهیدی سەرکردەکاک"ئارام"وبۆ بەرهەمەکانێتی، ئەم سەرنج و باسکردن و هەڵسەنگاندنەیان خۆشەویستی و

تامەزرۆییە بۆ بابەتی دیکۆمێنتی و ئەرشیف و ئەویندارییانە بۆ خوێندنەوەی ئەم بابەتانە کە بەلای هەمووانەوە پاراستن و بڵاوکردنەوەی بە کارێکی زۆرباش سەیردەکرێت؟ بۆیە لێرەوە داوا لە ڕووناکبیران و تێکۆشەرانی خۆشەویست دەکەم هەربابەت و نامەو کەرەسەیەکی تایبەتیان لایە کە تایبەتە بە شەهید"ئارام"ی مەزن بۆمان بنێرن و بە ئەمانەتەوە ناویان دەهێنین و لە چاپەکانی تردا بە سوپاس و پێزانینەوە بڵاوی دەکەینەوەو دەبێتە کەرەسەی خاو بۆ دەوڵەمەندکردنی کتێبەکە، لەم چاپە نوێیەی کتێبی"ئارام.. شەهیدێک لە بناری کەڵەوێ"دا هەندێک گۆڕانکاری و دەستکاری و زیادەکاریم بۆ کتێبەکە کردووە لە بابەت و نێوەرۆک و تەکنیکی چاپدا، بۆ بەرچاو ڕوونی خوێنەر بەم شێوەیە سەرنجەکانم یان ڕوونکردنەوەکانم لەم چەند خاڵەدا دەخەمە پێش چاوی خوێنەر... بەهیوام جێگەی ڕەزامەندیتان بێت"

یەکەم: سەرلە نوێ دیزاین و تەکنیکی کتێبەکەم بە شێوەیەکی گەورەترو جوانتر ڕێکخستۆتەوە بۆ ئەوەی بۆ خوێندنەوە گونجاوبێت،لە بەرئەوەی بابەتەکان بابەتی دیکۆمێنت و بەڵگەنامەییە.

دووەم: ئەو وتارانەی لە ڕۆژنامەی(ئاڵای شۆڕش) دا، لە چاپی پێشووتر هەروەک ڕۆژنامەکە بڵاو کرابوونەوە بێ دەستکاری، لەم چاپەدا ڕیزبەندی بۆکراوەو لە شێوەی نووسینی ڕۆژنامەدا دەرمان هێناوەو وتارەکانمان داوەتە دەم یەکتر، ئەمەش بۆ ئەوەی خوێنەر وتارەکان بەدوای یەکدا بخوێنێتەوەو تاموچێژی لێوەربگرێت و تووشی هەراسانی و بێزار بوون نەبێت!

سێیەم: نامیلکەی (یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بۆچی؟)،(الاتحاد الوطنی الکردستانی لماذا..؟؟) کە تشرینی دووەمی ساڵی ١٩٧٥ لە لایەن هەڤاڵ (مام جەلال) نووسراوەو بڵاو کراوەتەوە، شەهیدی مەزن کاک"ئارام"وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی و بڵاوی کردووەتەوە، وەک بەرچاو ڕوونی و گرنگی بابەتەکە، بە زمانە ڕەسەنەکە کتێبەکەم وەک خۆی بە پاکژ کراوەیی بۆ زیاد کردووە.

چوارەم : هەندێک بابەتی جوان و بەپێز لە سایدیت و ڕۆژنامەکاندا، دەربارەی شەهید "ئارام"لەلایەن نووسەران و ڕووناکبیرانەوە بڵاو کراونەتەوە، چەند بابەتێکم لێ گوڵبژێر کردووە، لەگەڵ سێ بابەتی تایبەتی خۆم کە دووانیان بۆیادی کاک"ئارام"و بەدوودا چونێک لە سەر بابەتێک وەک ڕوونکردنەوەیەک لە سەر شەهیدکاک"ئارام"کە لە ڕۆژنامەی"کوردستانی نوێ"ی ژمارە (٧٧٤٧) "١٢/٢٠١٨ /٢١-٢٢، لە لایەن نووسەری بەڕێز ئەردەڵان عەبدوڵڵاوە بۆ چاپی یەکەمی کتێبەکە نووسرا بوو، ئەوەشم لەگەڵ بابەتەکانی تردا بۆ ئەو بەشە زیاد کردووە.

پێنجەم: ئەو چاوپێکەوتنە لەلایەن شەهید (ئازادمحمەد مەلا محەممەد)ە وە، لەگەڵ شەهید"ئارام"کە لە مالّی شەهید(ئازاد) بەنهێنی سازدراوە[1]، ژیاننامەو وێنەو نووسینێکی خوالێخۆشبوو (دکتۆر ساجید) دەربارەی شەهید ئازاد لە کاتی دەستگیر کردنی و زیندانی لە لایەن ڕژێمی دڕندەی (بەعس)ەوە، بۆ بەرچاوڕونی زیاتر لە سەر چاوپێکەوتنەو ئەوکەسایەتیەم بە پێویست زانی و خراوەتە سەر چاوپێکەوتنەکە، لەگەڵ سوپاس و پێزانینم بۆ خانەوادەی شەهید (ئازادمحەمەد مەلا محەممەد) وبەتایبەت تێکۆشەر بەڕێز(خەسرەو عەبدوڵڵا) بۆ هاوکاریی و پشتیوانیان بۆئەو بابەتە جوانەی خوالێخۆشبوو دکتۆر ساجیدو ژیاننامەی شەهیدی گومناو شەهید (ئازاد).

شەشەم: لە سەر شەهید"ئارام" زۆر بابەت نووسراوەو پۆستەر و چەندمەدالیا لە خۆشەویستی و بەرز ڕاگرتنی یادی شەهید"ئارام"دروستکراوەو بڵاو کراوەتەوە، بەڵام وەک بەیاننامەی فەرمی کۆمەڵە لەلایەن ڕێکخراوی(کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان)ەوە، لە ئەوروپا ١٩٨٥/١/٣١، بۆ بەرزڕاگرتنی یادی شەهید "ئارام"بەیاننامەیەک بڵاو کراوەتەوە، کە تێکۆشەرکاک"مەلا بەختیار"

---

١ خانەوادەی شەهید ئازاد دەڵێن چاوپێکەوتنەکە لە مالّی شەهید ئازاد سازدراوە، بەڵام بەڕێز مەلابەختیار دەڵێت: لە مالّی بەڕێز ئاوات قارەمانی سازدراوە، بەڵام تا نووسینی ئەم بابەتی ئەوەمان بۆ ساخ و پشتراست نەکراوەتەوە لە کام شوێن وجێگە چاوپێکەوتنەکە کراوە.

نووسیوێتی و بە ناوی کۆمەڵەی ڕەنجدەرانەوە بڵاوکراوەتەوە، زۆرێکی تریش بابەت و بەیاننامە بۆ یادی شەهید"ئارام"جگە لەتاراوگە، لە کوردستان بڵاو کراونەتەوە،بەڵام لە بەرنزیکی ناوەرۆکی بەیاننامەکان وەک بابەتێکی کلاسیکی نوسراو دیکیۆمێنتی تەنیا ئەم بەیاننامەیەو بەیانێکی مەکتەبیی سیاسیی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، کە بەزمانی عەرەبی نوسراوەو بڵاوکراوەتەوە،چونکە لەناوەرۆکدا ئاماژەی بە بکوژی شەهید (ئارام) دراوەو لەگەڵ بەڵگەنامەی ئاسایشی(امن)ی ڕژێم لە سلێمانی یەک دەگرێتەوەو بۆ ئەم کتێبە هەڵبژێراوە.

حەوتەم: چاوپێکەوتنێکی ڕۆژنامەوانی لەڕۆژنامەی (تاخی) لەم دواییانە لەلایەن دکتۆر ئەحمەد باوەڕەوە لە دیواری فەیسبوکی ناوبراو بڵاوکرایەوەتەوە، کە ساڵی (١٩٧٣) لەگەڵ کاک ئارام سازکراوە، ئەوەشمان وەک بەرهەمی شەهید لەم کتێبەدا بەوەرگێڕانی هاوڕێی ئازیزم بەڕێز حەسەن یاسین بۆ بەشی بەڵگەنامەکان و دیکیۆمێنتەکان زیادکرد، لەگەڵ ڕێزوپێزانین بۆ ئەو دووئازیزەمان، دکتۆر ئەحمەد باوەرو حەسەن یاسین.

بەهیوام زیادکردن و خستەسەری هەندێک بابەت و ڕوونکردنەوەکان بۆ دەوڵەمەند کردنی کتێبی(ئارام.. شەهیدێک لە بناری کەڵەوێ)دا، لە شوێنی خۆیدابێت وڕۆح و گیانی شەهید"ئارام"ئاسودە بکات و وەفایەک بێت بۆ شەهیدان و شەهید"شاسوار جەلال ـ ئارام"و ڕۆحی هەموو شەهیدانی سەربەرزی کوردستان شادو ئاسودەبێت. هیواخوازین ئەم کتێبە بەڵگەنامەییە جێگەی پەسەند بێت.

***

یوسف محەمەد بەرزنجی

٢٠١٩/١/١

تەوەری یەکەم

وێستگەکانی ژیانی
شاسوار جەلال سەعید (شەهید ئارام)

تەوەری یەکەم

وێستگەکانی ژیانی
شاسوار جەلال سەعید (شەهید ئارام)

کورتەیەک لەژیانی
شاسوار جەلال سەعید غەنی(شەهید ئارام)

* شاسوار جەلال سەعید غەنی، ناوی ڕاستەقینەو دروستی(ئارام)ە، لە مانگی یانزەی ١١ی ساڵی ١٩٤٧دا،لە گەڕەکی حاجی حان، مەڵکەندی شاری سلێمانیی لە خێزانێکی مام ناوەندی شۆڕشگێڕ هاتووەتە دونیاوە بە ژیان ئاشنا بووە،بنەماڵەو خێزانی شاسوار جەلال(ئارام) پێنج براو چوار خوشکن، شاسوار(ئارام)، بچوکترین منداڵ و کوڕی خێزان و بنەماڵەکەیان بووە.

* لە دەسپێکی ژیان و گەورەبووندا ئامادە بوونی بۆخوێندن، لە قوتابخانەی غازی سەرەتایی خراوەتە بەر خوێندن،بەڵام بە هۆی دامەزراندنی خوشکە گەورەکەی بە مامۆستا (مەلیحە خان) لە دەڤەری شارباژێڕ و ماوەت، خوشکەکەی وەک مامۆستایەک، شاسواری برا بچکۆلەی لەگەڵ خۆیی بردووە بۆ ماوەت و لەوێ خستوویەتیە بەرخوێندن، خوێندنی سەرەتایی لە ماوەت و چوارتا تەواو کردووە، شاسوار (ئارام) هەر لەسەرەتای خوێندن و قۆناغی سەرەتایی دا وریایی و زیرەکی تێدا بە دیارکەوتووە.

* کە گەڕاوەتەوە بۆشاری سلێمانی، قۆناغی خوێندنی ناوەندی لە قوتابخانەی وەتەنی شاری سلێمانی و دواناوەندیشی لە ئامادەیی سلێمانی کوڕان بە سەرکەوتوویی تەواو کردووە.

* لە بەر زیرەکی و بەرزی پلەی وانەکانی لە دوا وێستگەی ئامادەیدا، لە زانکۆی بەغداد، لە کۆلیژی ئەندازیاری،بەشی میکانیک،لە ساڵی (١٩٦٤) وەرگیراوە، بەڵام بەهۆی کزی دیدە وچاوەکانیەوە، وەرگرتنەکەی لەو کۆلیژە لە لایەن سەرۆکایەتی زانکۆوە،ڕەتکراوەتەوە. لە بەر هەمان هۆکاریش لە

کۆلیژی پزیشکی زانکۆ(موسڵ) یش بۆ دووەم جار داواکەی ڕەتکراوەتەوە و وەرنەگیراوە. بە ناچاری ڕووی کردوەتە کۆلیژی بازرگانی (کلیە التجارە) و لە ساڵی (١٩٦٩ ـ ١٩٧٠) ئەو کۆلیژەی بە سەرکەوتوویی تەواو کردووە.

* شاسوارجەلال (ئارام) بە هۆی لە دەستدانی برا گەورەکەی کاک (ئەمین جەلال سەعید) لە ساڵی (١٩٦٨) ژیان و گوزەرانی لەزانکۆ زۆر سەخت و ئاڵۆزو دژوار بووە، شەهید بوونی کاک (ئەمین) ی برا گەورەی کە ئەوسا قوتابی کۆلیژی ئەندازیاری زانکۆی (مۆسکۆ) بوو لە یەکێتیی سۆڤێتی جاران، لە بەشی نەوت، کە بە یەکێک لە هاوڕێ هەرە دڵسۆزەکانی (ئارام) ئەژمار و دادە نرێت، وە یەکێکیش بووە لە دامەزرێنەرانی(کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد ـ لە ئەوروپا ـ لقی مۆسکۆ) دوای ڕاوتان و دەرکردنی لە لایەن پیاوانی ڕژێمی (تیرۆریستی) عێراقەوە لە مۆسکۆ ساڵی (١٩٦٣)، کە کاتی خۆی حکومەتی عێراق، بە(نوێنەر) لە سەر ئەرکی خۆی ناردبویە یەکێتیی سۆڤیەتی جاران، لە پاش خۆی کوڕێکی ساڵەوەختەی بە ناوی (سوارە)وە لە هەمان شوێن بەجێ هێشتبوو.

دەوڵەت بە هیچ جۆرێک بواری نەئەدا (سوارەو دایکی) بگەڕێنەوە بۆ عێراق، شەهید ئارامی بە وەفاو دڵسۆزی براکەشی، لە ساڵی (١٩٧٣) دا خێزانی برا شەهیدەکەی کاک (ئەمین جەلال) ی برای بە ناوی (لیدیا ئیڤانوڤنا) مارە کردەوە و(سوارە) ی بەرازای لە ئامێز گرتەوەو نەیهێشت بێ باوکی و بێکەسی پێوە دەرکەوێت و بێ سەرپەرشتیارو بە خێوکەر بە تەنیایی بەجێ بمێنێت.

* شەهید(ئارام ـ شاسوار جەلال) هەر لە دەسپێک و سەرەتای لاوێتییەوە چووەتە ڕیزی (مەکتەبی سکرتاریەتی یەکێتی قوتابیانی کوردستان)وەو ئەندامێکی چالاکی (مەکتەبی سکرتاریەتی یەکێتیی قوتابیانی کوردستان (بووەو لە ڕێزەکانی پارتی دیموکراتی کوردستان) دا چالاکی و دڵسۆزی خۆی بە ئەنجام گەیاندووە.

* لە ساڵی(١٩٧٤)دا نوێنەری سکرتاریەتی یەکێتیی قوتابیانی کوردستان بووە لە(کۆنگرەی لاوان) ی جیهان، کە ساز درا بوو، لە شاری(مۆسکۆ) ی پایتەختی یەکێتی سۆڤیەت.

* کاتێک لە ساڵی(١٩٧٠) دا لە هەلومەرجێکی تایبەتی کە کوردستان و ناوچەکەی بە خۆوە مژوڵکردبوو(کۆمەڵەی مارکسی - لینینی کوردستان) دامەزراو پێکهات، لە هەمان ساڵدا پەیوەندی دەکات بە ڕێکخستنەکانی(کۆمەڵەی مارکسی لینینی کوردستان)، ئەو وەک ئەندامێکی بزوێنەر و چالاک لە ڕیزەکانی ئەو ڕێکخراوە نهێنیەدا پەرە بەکارو چالاکییە سیاسیی و ڕێکخراوەییەکەی دەدات و وەک کادرێکی ڕووناکبیرو چالاک بە شداری تێدا دەکات.

* لە ساڵانی(١٩٧٠) بەدواوە کاتێک ڕۆژنامەی"هاوکاری"لە شاری بەغداد دەردەچێت وبڵاودەکرێتەوە، وەک ڕۆژنامەیەکی ڕێگەپێدراو، لە لایەن حکومەتی بە غداوە، شاسوارجەلال (ئارام) چ وەک نووسەرو چ وەک ڕۆژنامە نووسێک دەچێتە نێو ستافی ڕۆژنامەی هاوکارییەوەو کاری تێدا دەکات، لە هەمان ڕۆژنامەی ناو براودا چەند، نووسینی سیاسیی و لێکۆڵینەوەی نووسیوەو لە ڕۆژنامەی(هاوکاری)دا چ بە ناوی خۆی، شاسوار و چ بە ناوی خوازراوی وەک سوارە، بڵاو کردوونەتەوە.

* پاش ساڵی(١٩٧٥) کە ڕژێمی ڕەفتار فاشی بەغداد، شاڵاوو هێزی خۆی بەگەڕخست بۆ سەر ڕێکخستن و هاوڕێ تێکۆشەرەکانی(کۆمەڵەی مارکسی - لینینی کوردستان) شەهید ئارام هەرزوودوای، گرتنی خاڵە شەهاب و هاوڕێکانی ڕیزەکانی کۆمەڵە، هاتە مەیدانەکەوە و نەی هێشت ڕیزەکانی ڕێکخستنەکانی (کۆمەڵە) پەرتەوازەیی و لە تبونیان پێوە دیار بێت، ئەوە بوو سەر لە نوێ بەرنامەیەکی پێویست و گرنگی سیاسیی و ڕێکخراوەیی داڕشت بۆ سەر لە نوێ گرتنەوەو ڕێکخستنەوەی ڕیزەکانی هاوڕێیانی کۆمەڵەی ئەوکاتەو گوڕوتینی سەر لە نوێی بە ڕیزەکانی ڕێکخستنی"کۆمەڵەی مارکسی -لینینی کوردستان"بە خشیبەوەو بوە بزوێنەرو سازدەرو ئارستەکەری ڕیزەکانی ڕێکخستنە نهێنییەکانی کۆمەڵەو ماندونەناسانە گەشەی بە چالاکی و کاری ڕێکخراوەیی داو

هەرزوو(پەیڕەوی ناو خۆی دەستە چەکدارەکان)[٢]ی دابڕشت ونووسی وکۆمیتەی هەرێمەکانی بۆ ڕێکخستنە نهێنییەکانی کۆمەڵە دامەزراند و دروست کرد.

* ساڵی (١٩٧٦) چووەتە شاخ و بۆتە پێشمەرگەو یەکەم دەستەی پارتیزانە چەکدارەکانی شۆڕشی نوێی دروست کردووە.

* هەر لە بەرلێهاتوویی و بیرتیژی وچالاکی خۆی، لە ماوەیەکی زۆرکەمدا، پەیوەندی دەکاتەوە بە سەرکردایەتی (یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان)وە لە شام و خۆی بانگەوازی دروست بوونی(یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان) لە ناوەوەی وڵات ڕادەگەیەنێت و بەیان نامەیەک دەنووسێت و چاپی دەکات و بڵاوی دەکاتەوە، بانگەشە بۆ سەر لە نوێ هەڵایسانی شۆڕشێکی چەکداری نوێ لە کوردستاندا دەکات.

* لە ساڵی (١٩٧٦) یەکەم کەس بوو، بەیاننامەی (یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان) ی نووسی و بڵاوی کردەوەو نامیلکەی (یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بۆچی؟) لە نووسینی، هەڤاڵ (مام جەلال)ە لە عەرەبییەوە وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردیی‌و بڵاوی کردۆتەوە.

* هەرلەدوای شاڵاوی گرتنی حکومەتی بەعس بۆ سەر هەڤاڵانی کۆمەڵە و ڕێکخستنەکانی کۆمەڵەو دەستگیرکردنی، (خاڵە شەهاب و هاوڕێکانی) ساڵی (١٩٧٦) هەڵبژێرا بە سکرتێری (کۆمەڵەی مارکسی لینینی کوردستان - کملک) لە یەکەم کۆبوونەوەیی سەرکردایەتی (یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان) ساڵی(١٩٧٧)دوای هاتنەوەی هەڤاڵانی سەرکردایەتی دەرەوەی وڵات لە دەڤەری بادینانەوە بۆ کوردستان، بە ئەندامی مەکتەبی سیاسیی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان هەڵبژێرا.

---

٢ ئەم بابەتە بە هاوبەشی لەگەڵ بەڕێزجەنابی سالار عەزیز نووسراوە، بەڵام هەر ناوی (ئارام) دەبرێت لە نوسینیدا بە ناوی شەهید (ئارام)ە وە بڵاوکراوەتەوە. لەڕاستیدا هەردوو ناو براو نووسیویانە. ئەم پشت ڕاستکردنەوەیە لە بەڕێز کاک(سالار عەزیز) وەرگیراوە، بە سوپاسەوە.

* شاسوارجەلال (ئارام) دوای گرتنی (خاڵە شەهاب و هاوڕێکانی) کە ئەوکات گۆڤاری ـ ئالای سوریان، کەسێ(٣) ژمارە یان لێ دەرکرد، ئەم نەیهێشت ڕێکخراوەکەی بێ گۆڤارو بڵاوکراوە بمێنێتەوە،لە ساڵی (١٩٧٧) لە گوندی گوڕباز ی ناوچەی قەرەداخ یەکەم ژمارەی ڕۆژنامەی ئالای شۆڕشی دەرکردو بڵاوی کردەوە.

* شاسوارجەلال، شەهید (ئارام) ڕووناکبیرو پێشمەرگەو تێکۆشەرو خۆشەویستی گەلەکەمان، ئەندامی مەکتەبی سیاسیی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، لە ڕۆژی ١٩٧٨/١/٣١ لەگوندی تەنگیسەری ناوچەی قەرەداغ، بەدەستی تاقمێ جاش و بەکرێگیراوانی فاشیستەکانی، ڕژێمی بەغدا، شەهید کراودڵی گەورەی سەرکردەیەکی هەڵکەوتوو ڕووناکبیرو بیر تیژی گەلەکەمان لە لێدان کەوت و کەلێنێکی گەورەی خستەنێو سەرکردایەتی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی گەلی کوردەوەو بۆ هەتا هەتایە ماڵئاوایی لە کوردو هەڤاڵەکانی سەنگەری بەرگری کرد.[٣]

***

٣ ئەم ژیاننامەیەی شەهید بۆیەکەم جار (١٩٩٣/١/٣١) لەلایەن نوسەرەوە لەگەل خانەوادەی شەهید ئارام، لەکاتی ڤیستیڤاڵی شەهید ئارام، ئامادەکراوەو لەڕۆژنامەی کوردستانی نوێی هەمان ساڵدا بڵاوکراوەتەوە.

ناوی نەو مانّ وشوێنانەی
شاسوار جەلال(ئارام) خۆی تیادا حەشارداوە

پێش بوونە پێشمەرگە بەنهێنی تیاندا ماوەتەوەو ژیانی سیاسیی نهێنی تێدا بردۆتە سەر[٤]

دکتۆر زاهیرلەتیف
پێشمەرگەی دێرین سواره ئەحمەد عارف
خوالێخۆشبوو بایز تالّەبانی
جەمال عەلی مارف(شەهید جەماله ڕەش)
مامۆستا سەلام عەبدولّلا
سەرداربرین پێچ
شێخ عومەر نانەوا
ئاوات عەبەی دەرۆێش کەریم
شەهید خەلیفە عەبدولّلامارف
مالّی شەهید ئازادی مەلا

***

٤ ئەم زانیارییانە لەبەڕێز کاک مەلا بەختیار، بەسوپاس وپێزانینەوە وەرگیراوە.

ژیاننامەی شەهید ئارام
لە ئینسکلۆپیدیای یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دا
شاسوار جەلال(ئارام)

لێپرسراوی کۆمیتەی هەرێمەکان و بڕیاردەری کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان لە ماوەی نێوان کۆتایی ١٩٧٥ و سەرەتای ١٩٧٨.

ناوی تەواوی شاسوار جەلال سەعید غەنی ناسراو بە ئارام، لە دایکبووی ساڵی ١٩٤٧ی گەڕەکی مەڵکەندیی شاری سلێمانی، لە بنەماڵەیەکی مامناوەندە و بە بنەچە دەچێتەوە سەر شێخانی بەرزنجە.

ساڵی ١٩٥٣ لە سلێمانی خراوەتە بەر خوێندن، لەگەڵ مەلیحەخانی خوشکی کە مامۆستا بووەو زوو زوو لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێکی تر گواستراوەتەوە، ساڵەکانی خوێندنی سەرەتایی هەر جارەی لە شوێنێک تەواو کردووە، پۆلی یەکەمی سەرەتایی لە ساڵی ١٩٥٤دا لە سلێمانی تەواو کردووە. لەگەڵ گواستنەوەی خوشکی بۆ ماوەت، پۆلی سێیەمی لە ماوەت و لە ساڵانی دواتردا پۆلەکانی تری لە چوارتا تەواو کردووە، هەروەک قۆناغی خوێندنی ناوەندی و ئامادەیی لە سلێمانی تەواوکردوو.

ساڵی ١٩٦٤، لەکۆلێژی ئەندازیاریی زانکۆی بەغدا وەرگیرا بەڵام بە هۆی کزیی چاوییەوە نەیتوانی بەردەوام بێت لەسەر خوێندن لەوکۆلێژە، ساڵی دواتر لەکۆلێژی بازرگانی وەرگیرا و ساڵی ١٩٧٠ خوێندنی لەوکۆلێژە تەواو کرد.

مێژووی پەیوەندی کردنی بە یەکێتیی قوتابیان و پارتی دیموکراتی کوردستانەوە دیار نییە، لەو پێشەکییەی کە سالار عەزیز لە ساڵی ١٩٨٠دا بۆ چاپی یەکەمی کۆکراوەی نوسینەکانی نوسیویەتیو لەگێڕانەوەی وێستگە گرنگەکانی ژیانی کە ساڵی ٢٠٠٧ محەمەد شێخ عەبدولکەریم سۆڵەیی لە دوتوێی کتێبی (ئارام و بزووتنەوەی شۆڕشگێڕی کورد) ئامادەی کردووە، هیچ ئاماژەیەک بۆ ساڵی پەیوەندیی بە یەکێتیی قوتابیان و پارتی دیموکراتی

کوردستانەوە نەکراو.

لە سەردەمی دابەشبوونی پارتی دیموکراتی کوردستان بە سەر دوو بالّدا، شاسوار جەلال بە هۆی ڕیشە شارییەکانییەوەو لە سۆنگەی بیروباوەڕە پێشکەوتنخوازەکانییەوە پشتگیریی بالّی مەکتەبی سیاسیی کردووە

مانەوەی لەبەغدا پاش تەواوکردنی خوێندن لە زانکۆ، ئەو دەرفەتەی بۆ پێک هێنا کە لە ناوەندە ڕۆشنبیریوسیاسییەکان نزیک بکەوێتەوەو مشتومالّی ئایدیۆلۆژیا شۆڕشگێڕییەکان بکات.

پەیوەندی کردنی بە کۆمەلّەی ڕەنجدەرانی کوردستانەوە بۆ سالّی ۱۹۷۰ یان ۱۹۷۱ دەگەڕێتەوە، پاش یەکگرتنەوەی هەردوو بالّی پارتی لە سالّی ۱۹۷۱، کرایە ئەندامی سکرتاریەتی یەکێتیی لاوانی دیموکراتی کوردستان و بەرپرسی لقی بەغدای یەکێتییەکە و سالّی دواتر کرایە بەرپرسی بەشی ڕوناکبیری و ڕاگەیاندنی سکرتاریەتی یەکێتیی لاوان.

سالّی ۱۹۷۲ لە ڕۆژنامەی (هاوکاری) وەک نووسەر و ڕۆژنامەنووس دامەزرا، لەو ماوەیەدا هەوڵیدا لە ڕێی نوسینەوە بانگەشە بۆ بیرو بۆچونە ئایدیۆلۆژییەکانی بکا، لەم سەروبەندەشدا هەر لەو ماوەیەدا لەگەڵ چەند ڕۆشنبیرێکدا بەشدار بوو لە وەرگێڕانی نوسینەکانی سەرۆکی کۆریای باکور کیم ئیل سۆنگ بۆ سەر زمانی کوردی.

سالّی ۱۹۷٤ لەگەڵ دەستپێکردنەوەی شەڕ لە نێوان کوردو ڕژێمی بەعسدا، لەگەڵ ئەندامانی سکرتاریەتی یەکێتیی دیموکراتی لاواندا بارەگای یەکێتییەکەی بۆ چۆمان گواستەوەو پەیوەندیی بە شۆڕشەوە کرد، دواتر لەگەڵ چەند کادیرێکی کۆمەلّەی ڕەنجدەراندا، لەوانە جەبار حاجی ڕەشید، بەشدار بوو لە سەرپەرشتی کردن و بەڕێوەبردنی کامپی خوێندکارانی ناو شۆڕش لە پێنجوێن.

پاش هەرەسهێنانی شۆڕش لە ساڵی ١٩٧٥، گەڕایەوە بۆ سلێمانی و بە گرێبەست لە بەڕێوەبەرایەتیی ئاوەدان کردنەوەی پارێزگای سلێمانی دامەزرا، لەم قۆناغەدا زۆر بە چڕی سەرقاڵی کارکردن بوو لە ڕێکخستنەکانی کۆمەڵەی ڕەنجدەراندا.

پاش ئەو گورزەی کەدەزگا ئەمنییەکانی ڕژێمی بەعس لە کۆتایی ساڵی ١٩٧٥ لە ڕێکخستنەکانی کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستانیان وەشاند، ژمارەیەکی زۆری ئەندامان و کادیرەکانی ڕێکخستن گیران و ژمارەیەکی زۆریشیان ناچار بوون خۆیان بشارنەوە، لەم سەروبەندەشدا ئەندامانی سەرکردایەتیی کۆمەڵە بۆ خۆدەربازکردن لە شاڵاوی ڕاوەدونان و گرتن، ڕویان کردە ئێران بەو مەبەستەی کە لە ئێران ڕێوشوێنێکیان چنگ کەوێ بەهۆیەوە بگەنە سوریا، بەڵام هەموویان لە ناو ئێران دەستگیرکران و دواتر ڕادەستی عێراق کرانەوە، بەمجۆرە کۆمەڵە بەبێ سەرکردایەتی مایەوە.

لە کانونی دووەمی ١٩٧٦ شاسوار جەلال لەگەڵ هەر یەک لە مەلا بەختیار و عەبدولڕەزاق محەمەد عومەر و ئازاد هەورامی وسالار عەزیز کۆمیتەیەکی بە ناوی کۆمیتەی هەرێمەکان پێکهێنا بۆ فریاکەوتنی ڕێکخستنەکان. بەکردەوە، کۆمیتەی هەرێمەکان وەک سەرکردایەتیی دیفاکتۆی کۆمەڵە هەڵسوکەوتی کرد، بەبێ ئەوەی هیچ کام لە ئەندامەکانی، پێشتر ئەندامی سەرکردایەتی بووبن. کۆمیتەی هەرێمەکان لەکاتێکی پێوانەییدا توانی ڕایەڵەی ڕێکخستنەکان ڕێک بخاتەوە و کۆمەڵەی ڕەنجدەران لە بۆشایی دەسەڵات ڕزگار بکا، پێنج ساڵ پاش پێکهێنانی کۆمیتەی هەرێمەکان، ڕاپۆرتی گشتیی کۆنفرەنسی یەکەمی کۆمەڵەی ڕەنجدەران لە ساڵی ١٩٨١ کە بە دیکۆمێنتێکی فەرمی دەژمێردرێ، سەری ڕێزو نەوازشی بۆ هەوڵەکەی شاسوار جەلال بۆ فریاکەوتنی ڕێکخستنەکان و پێکهێنانی سەرکردایەتییەکی دیفاکتۆ دانەواندو کۆششەکەی بە دەستپێشخەرییەکی (گرنگ و کاریگەر) ئەژمار کرد.

لە شوباتی ١٩٧٦دا ڕاپۆرتێکی سەبارەت بە ڕەوشی ناوخۆی کۆمەڵە نووسی و تێیدا ڕەخنەی لە ئەندامانی سەرکردایەتیی کۆمەڵە گرت کە هیچ پلانێکیان بۆ ئەگەرە خراپەکان نەبووەو لە کاتی تەنگانەدا ویستویانە وڵات بەجێ بهێڵن و خۆیان دەرباز بکەن.

شاسوار جەلال کە لەم قۆناغەدا وەک سەرۆکی کۆمیتەی هەرێمەکان ڕەفتاری کردووە، درێژەی بە پەیوەندییەکانی لەگەڵ دەستەی دامەزرێنەری یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لە سوریا داوەو هەماهەنگییەکی پوختی بۆ جێبەجێ کردنی پڕۆژەی دەستپێکردنەوەی خەباتی چەکدار لە کوردستان هێناوەتە دی، بە ڕێنمایی ئەو و ئەندامانی تری کۆمیتەی هەرێمەکان، مەفرەزە سەرەتاییەکانی دەستپێکردنەوەی خەباتی چەکدار لە پارێزگای سلێمانی پێک هێنران، خۆیشی سلێمانیی بەجێ هێشت بەرەو دۆڵەڕووت و قزلەر و هەڵەندن و ئەشکەوتی مادێنە و گەورەدێ کەوتەڕێ،لەو شوێنانە ژیانی پێشمەرگایەتیی دەستپێکرد.

ئەم قۆناغە گرنگترین قۆناغی ژیانی سیاسیی پێکدێنێ، هەوڵ و کۆششی بۆ فریاکەوتنی کۆمەڵەی ڕەنجدەران و ڕزگارکردنی لە پوکانەوە و لە ناوچوون بایەخێکی مێژویی زۆری هەیە.سەرەڕای بارودۆخی سەختی سەرەتایی قۆناغی دەستپێکردنەوەی خەباتی چەکداری، لە ئەیلولی ١٩٧٧ لەگوندی گوڕبازی ناوچەی قەرەداغ ڕۆژنامەی (ئاڵای شۆڕش) ی دەرکردووە کە تێیدا هەوڵیداوە خەباتی نیشتمانی و خەباتی چینایەتی تێکەڵ بە یەکتری بکاو لە دیدگای جیهانبینیی مارکسیستییەوە شرۆڤەی ڕەوشی جیهان بکات.

تەمەنی وەک سەرکردە و وەک پێشمەرگە زۆری نەخایاند، لە ٣١ ی کانونی دووەمی ١٩٧٨ لەگوندی تەنگیسەری ناوچەی قەرەداغ بەدەستی جاشەکان شەهید کرا و لەگەڵ شەهیدبوونی، بابەتەکانی ژمارە (٢) ی ڕۆژنامەی (ئاڵای شۆڕش) ون بوون. هەر لەو گوندە لە گۆڕستانی شێخ مستەفا بەخاک سپێردرا.

نوسینەکانی کە بەشێکی گرنگی وێژەی شۆڕشگێڕانەی کورد لە دەیەی

حەفتاکانی سەدەی بیستەم پێکدێنن، پاش مردنی بە چەند ساڵێک، لە دەیەی هەشتاکان سەرلەنوێ چاپ کرانەوە، لە ساڵی ١٩٨٠دا بەشێکی نوسینەکانی لە دوتوێی کتێبێکدا بە ناونیشانی (هەڵبژاردەیەک لە نوسینەکانی شەهید ئارام) لە چاپخانەی برایم عەزۆ لەگوندی زەڵێ بڵاوکرانەوە، (سالار عەزیز) پێشەکییەکەی نوسیوە، هەروەها لە ساڵی ١٩٨٢دا لە دوتوێی کتێبێکدا بە ناونیشانی (ئارام و بزووتنەوەی ئینتەرناسیۆنالیستی) کە پێشەکییەکەی (مەلا بەختیار) نوسیویەتی، بەشێکی وتارەکانی کە لە ساڵانی ١٩٧٢-١٩٧٣ لە ڕۆژنامەی (هاوکاری) بڵاوی کردۆتەوە، چاپ کرانەوە.

هەروەها لە ساڵی ٢٠٠٧دا محەمەد عەبدولکەریم سۆڵەیی بەشێکی نوسینەکانی جارێکی تر لە سلێمانی چاپ کردەوە، هەروەک ئەکادیمیای هۆشیاری و پێگەیاندنی کادیران لە ساڵی ٢٠١٠دا لە چوارچێوەی پرۆژەی دیکیۆمێنت کردنی مێژووی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستاندا بەشێکی نوسینەکانی چاپ کردەوە.

بە بەراورد لەگەڵ سەرکردەکانی تری کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان و یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، شاسوار جەلال، پاش تاڵەبانی، لە هەموان زیاتر لەسەری نوسراوەو لەم سەروبەندەدا ژمارەیەک لێکۆڵینەوەو کتێبی لەسەر دەرچووە کە تیشکیان خستۆتە سەر وردەکارییەکانی تێڕوانینە سیاسییەکانی و پێگەو ڕۆڵی لە ناو کۆمەڵەی ڕەنجدەران و کۆمیتەی هەرێمەکان و ڕۆڵی بەرچاوی لە قۆناغی ئامادەکردنی مەفرەزە سەرەتاییەکان و دەستپێکردنەوەی خەباتی چەکداردا لەوانە کتێبەکەی محەمەد شێخ عەبدولکەریم سۆڵەیی (ئارام و بزوتنەوەی شۆڕشگێڕیی کورد) ٢٠٠٧، لێکۆڵینەوەکەی فەرید ئەسەسەرد (ئارام و ڕۆڵی لە بزوتنەوەی سیاسیدا) ٢٠١٢

*کتێبەکەی یوسف محەمەد بەرزنجی (ئارام: شەهیدێک لە بناری کەلەوێ دا) ٢٠١٥[٥]

٥ مەبەست ئەم کتێبەی بەردەستانە.

هەندێ لە وێستگەکانی ژیانی شاسوار جەلال

(شەهید ئارام) لە بیرەوەری هاوڕێکانیدا

بیرەوەری هیوا صائیب

وێستگەی شار

لە ڕاستیدا ئەو ئیشەکەی محاسیبی مەشاریع بوو دافع اجوریان پێدەوت، لە مەشاریعەکاندا بۆکرێکار موچەو موخصصاتی بۆ ئەبردن یان، کە موچەیان وەردەگرد ئەم موچەی بۆدەبردن، منیش ئیشی ووربینی(تدقیق)م دەکردوو هەردووکمان لە ژورێکدا بووین، ئەو ڕۆژە ڕۆژێکی ئاسایی بوو، کە ئێمە چوین بۆسەر دەوام وەک ڕۆژەکانی تر هەرچەند بەڕاستی بیرم نەماوە کەچ ڕۆژێک و چ بەروارێک بوو، کە هاتە ژوورەوە پەشۆکاوی وقەلەقییەکی پێوە دیار بوو، من وتم چی یە؟ ئەو سەریەشەیەکی هەبوو وەک شەقیقە، وەمزانی ئەوەی هەیە یان ئەو سەریەشەیە لێی هەڵداوەتەوە، ژوورەکە خەڵکی تێدا بوو، پاشان ئیشارەتێکی بۆکردم و چووە دەرەوە، منیش لەگەڵیا چوومە دەرەوە، ئەو لە پێشدا چووە دەرەوەو من دوای کەوتم وتی: لەوانە یە ئەمڕۆ بێن بۆ گرتنمان.؟! وتم چۆن وتی: وە اللە شت هەیە وشت لە ئارادا هەیە، وتی: خاڵە شەهاب خۆی قایم کردووەو خۆی شاردۆتەوەو ناوی منیش لەو ناوانەدا هەیەو ناوی من دەرچووە و لە ئەمنی عامە وەدێن بۆگرتنم، ئیتر بە ڕاستی چوینەوە ژوورەوە، سەیارەیەکی دائیرە هەبوو من ئەوەم بۆ تامین کرد لە سایەقەکەی زۆر لێنیا بووم (مستەفا ئەحمەد) یادی بەخێر ئەویش کورد پەروەرێکی چاک

بوو، ڕەنگە پێش منیش کاک سالاری برای ئەو سەیارەیەی بۆ ئەوە تەرخان کردبێت، لەوە ئەچوو، سەیارەکە لەدەرگای گەراجدا وەستا بوو، ئێمە هاتینەوە ژوورەکەی خۆمان، ماوەیەکی کەمی برد سێ سەیارە تەپوو تۆزاوی دیاربوون لەڕێگای دوورەوە هاتبوون.. خۆیان کرد بە حەوشەی دائیرەدا، لە پەنجەرەکەوە تەماشامان دەکرد، برادەرێکی لێبوو لەژوورەکەدا وتی: ئەمە سەیارەی ئەمنی عامە، وەاللە کە ئەو وای گوت: شاسوار جەلال(شەهید ئارام) چووە دەرەوە، کاتێک چووە دەرەوە، منیش بەدوایا چووم، خستمە سەیارەکەوە سەیارەکەش فۆردێکی سور بوو، دەرچوو ڕۆیی، منیش پاشان هاتمەوە ژوورەوە، کە هاتمەوە ژوورەوە ئەوەندەی نەبرد، کاک سالاری برای کە مودیری ئێمە بوو، بەڕێوەبەری دائیرەکەمان بوو، فەڕاشەکەی نارد داوای (شاسوار) ی کرد، وتی: کاک شاسوار لە کوێیە؟ مودیر داوای دەکات، وتم چووە بۆ دەفعیات، فەڕاشەکە ڕۆیشت و هاتەوە وتی: کاک سالار دەڵێت: بێزەحمەت با ئەو بێت. چووم وتم فەرموو کاک سالار، وتی:(شاسوار) لەکوێیە؟ وتم: چووە بۆ دەفعیات، بۆڕێگاکان و پارەو موخەصصاتی کرێکاران بەرێت، وتی: باشە مەمنون هاتمەوە شوێنی خۆم، ئیتر ئەو ڕۆژە دەواممان بەردەوام بوو هەتا ئێوارە چونکە مشاریعێکی زۆرمان هەبوو، ئێوارە هاتمەوە ماڵەوە من و شێخ بایز دانیشتبوین لە ماڵی خۆمان، لەدەرگا درا کە دەرگام کردەوە سەیرم کرد، شاسوار (ئارام)ە وتم خێر فەرموو وتی: ئەوی ڕاستی بێت، شوێنێکی وام دەست نەکەوتووە بەدی نەکردووە، لە بەیانیەوە ئەگەڕێم ئەڵی چی؟ هاتومەتە ئێرە، منیش وتم جا بمزانیایە شوێنێکی موعەیەن و دیاری کراوت نیە هەربەیانی بە شۆفێری سەیارەکەم دەگوت: کە بتهێنێ بۆ ماڵی ئێمە، وەاللە هاتە ژوورەوە فەترەیەکی زۆر لەماڵی ئێمە مایەوە تا ئەوکاتەی، کە من بچومایە بۆ دەوام شێخ بایز ئاگای لێبوو، هەرکاتێکیش شێخ بایز بچوایە بۆدەوام من لەلای دەبووم و ئاگاداریم دەکرد، هەرجارەی بە نۆرە بەلایەوە بووین و جێمان نەدەهێڵا.؟ئیتر ئەویش بەڕاستی کەوتە جموو جۆڵ دەقیقەی لە کاتی خۆی بە فیڕۆ نەدەدا.؟ دەستی کرد بە کاغەزو نامە نووسین و

ئێمەش زۆری نووسراوەکانمان بۆدەگەیاندو بۆمان تەوزیع دەکرد، هەتا بیرمە من لەو دوو کاغەزی بردم یەکێکیان بۆ کاک (جەمال حەکیم ئاغا) بوو، یەکێکیان بۆ شەهید (شازادصائیب) بوو، کاغەزەکانم دانێ وئەوانیش هاتنەدیدەنی وسەردانیان کرد بەتایبەتی (شازاد صائیب) و چەند کەسێک هاتنەماڵەوە بۆلای. لەهەموو شوێنێکدا ئینسانێکی مەحبوب و خۆشەویست بوو بە تایبەتی لە ناو چینی کرێکاردا، زۆر زۆر ڕەغبەتی هەبوو، زۆر ڕوخۆش وقسەخۆش بوو، زۆر پاک بوو، بەڕاستی نمونەیەک بوو بۆ خۆی،کەسێکی ڕەوشت بەرزی تێدا مەوجود بوو، نمونە یەک بێنمەوە لە سەر خاوێنی و پاکی کاتێک ئەو معاش و پارەی ئەبرد بۆ کارمەندو کرێکارەکان یەکەم مانگ کە بەم کارە هەستا حساب و پارەکەمان بۆ تدقیق کرد، تەماشاو سەیرمان کرد پانزە دیناری لە گیرفانی خۆی خستبووە سەر پارەکە، بە شەرتێ معاشەکەی خۆی دوو پانزە دیناری بوو مانگانەکەی! واتا نیوەی معاشەکەی خۆی دانابوو، لێکمان دایەوە بزانین چییە مەسەلە؟ بڵێین: کرێکارێک هەشت سەد ٨٠٠ فلسی کەوتۆتەوەلای ئەم باقی ووردەی پێنەبووە، ئەو یەک ١ دیناری داوەتێ، کەواتە پێنج ٥ فلس، بۆ ئەو ١٠٠سەد فلس بۆ ئەو، ئەی گوت: کرێکار لەم ناڕەحەتی و ناخۆشی و هیلاکیەدا ئیش دەکات، دەیگوت: با ئەو پارەیە نەکەوێتە لای من هی من بکەوێتە لای ئەوان باشترە.. یانی پانزە دیناری لە معاشەکەی خۆی خستە سەر پارەکە بەو وەزعە. ئەوە نمونەی دەستپاکی وخاوێنی ئەو پیاوە بوو. دکتۆر (بەختیار) لەگەڵ (شێرکۆ) دا ئەهاتنە ماڵی ئێمەو هاتووچۆی ئەکرد عیلاقەیان پێکەوە هەبوو، شەهید ئارامیش لە ماڵی ئێمە مختەفی بوو، خەسووشم لە بەردەرگا دانیشتبوو، شەهید دکتۆر (بەختیار) بەوێدا ئەڕوات، وتبووی کوڕم ئەوەچییە شڵەژاویت، بە دکتۆر(بەختیار)، وتبووی ئەگەر لە خۆت دەترسی ئێمە یەکێکمان لایەلە ژوورەوە، خۆی شاردۆتەوە لە ترسی حکومەت، ئەمەی بە سادەیی وتبوو، دڵنیاش بوو لەوەی کە شەهید (بەختیار) لە ڕێکخستن دایە لەگەڵ شێرکۆدا یەکێک بوون لەوانەی، کە شەهید (ئارام) قسەی لەگەڵ کرد بوون و خستبونیە ڕیزەکانی ڕێکخستنەوە... من ئەوکاتە لە ماڵ نە

بووم، خەبەرەکە گەیشتبووەو بە (شەهید ئارام) یش وتبوو، برادەرێکتان بێرەدا ڕۆیشتووە من شتێکی وام پێگوتوە.؟ وتبوی ئیتر ئاە... من توانای ئەوەم نیە کە لێرە بمێنمەوە. چۆن قسەی وات وتووە، ئەویش وتبووی من لێی دڵنیام بۆیە وام وتووە: ئەویش وتبووی نابێت.. تا منیش لەگەڵ بایز ڕۆیشتمەوە ماڵەوە، وتیان لێرە نەماوە.! من ئەگەر لە ماڵەوە بوومایە نەم دەهێشت بڕوات، چونکە من دڵنیا بووم لە شەهید (بەختیار)[٦]. ڕۆژێک کاک (شێخ بایز)[٧] ناردی بە شوێنما وتی: تا ئەمدیوو وەرە، کە چوم سەیرم کرد فرمێسک بە چاویادێتە خوارەوە، وتم: چی بووە چی قەوماوە.؟ وتی کچێکی خزمی خۆم هاتووە، کچەکەش وەستا بوو وتی: خەبەری هێناوە کە(شاسوار)کە ناوە نهێنیەکەی (ئارام)ە شەهید بووە.. ئیتر بە ڕاستی هەواڵێک و خەبەرێک بوو دڵ تەزێن!

***

٦ دکتۆر بەختیار خالید، بە پیشە پزیشک بوو، چووە شاخ و بووە پێشمەرگە، بەکارو چالاکییەکی پێشمەرگانە هاتۆتە ناو شاری سلێمانی ،بەداخەوە لە گەڕەکی ئیسکانی سلێمانی بەهۆی ئاشکرا بوونییەوە شەهید بوو.

٧ خوالێخۆشبوو شێخ بایز تاڵەبانی، لە حکومەتی هەرێم وەزیری دارایی بوو. ماوەیەکیش شەهید (ئارام) بەنهێنی لە ماڵی ناوبراودا ژیاوە.

بیرەوەری پێشمەرگەو نووسەر
مامۆستا جەعفەر(فازل کەریم ئەحمەد)

وێستگەی گوند و شاخ

کاک ئارام توانیبووی وەک شەخسیەتێکی خۆشەویست کە بەڕاستی، دوور لە وەی زۆر جار واڕێک دەکەوێت، مەسئولێک هەوڵدەدات بە ئەسالیبی زۆر نا مەشروع خۆی بسەپێنێت و قسەی خۆی فەرزبکات بە سەر خەڵکدا کاک ئارام زۆر بە عەکسەوە زۆر بە مەنتق و قسەی خۆش و بە نووکتەو ئەوانە هەوڵی دەدا، قەناعەتت پێ بکات، قەناعەتکردن شتێکە ئوسلوبی سەپاندنی ڕەئی شتێکی دیکەیە ئەو خۆش بەختانە ئەوەڕەئییەی لانە بوو هەوڵی دەدا هەر موشکیلەیەک هەبێت بەرەو پیری بچێت و هەوڵی دەدا حلێکی بۆ بدۆزێتەوە، هەوڵی ئەدا مەسەلەن خەڵکێک کە چەند عەسکەری و بە کەس دابین نە ئەکران و بە قسەی خەڵکیان نەدەکرد، نەیان دەویرا لە بەردەم کاک (ئارام) دا هەناسەش بدەن، یەکێکیان ئەو (مام ڕۆستەم) ە یە، شەهید سیروان تاڵەبانی، شەهید گۆران[8]... زۆریان هەبوو بە قسەی کەسیان نەدەکرد، بەس لە بەردەم کاک (ئارام) بەو هەیبەت و شەخسیەتە کاریزمایەی کە هەیبوو، توانی بووی... ئیعجابێکی زۆر

---

۸ ئەم دوو فەرماندەیەی هێزی پێشمەرگە شەهید بوون، بەڕێز مام ڕۆستەم لەژیاندایە.

گەورە لە ناو پێشمەرگەو فەلاحەکانیشدا دروست بکات! یانی زۆر جار فەلاحێک تەسەوری نە ئەکرد کابرایەکی وەها هەیکەل بالا بەرزو قەبەو سمێڵ بابڕنە بێت و ئاوانەبێت، لەلادێش ئەو جۆرە شەخسیاتانە ئەو تیوپەی لە شەخسیات بە پیاوێکی موهیم دادەنرێت کاک (ئارام) ئەوەی نە بوو.!! بەڵام کە ئەچوو دەستی دەکرد بەقسەکردن هەیبەتێکی دروست دەکرد. کاک (ئارام) یەکێک بوو لە وانە زۆر... ئەو چەند ڕۆژەی من لەگەڵی هەستاوم و دانیشتوم، ئەو مولاحەزەیەم کرد بەرانبەر ڕەقترین ڕەئی موخالیف هەوڵی ئەدا وەڵامێکی مەنتقی. وەڵامێکی قوڵی ئەدایەوە، زۆر بە نووکتەو قسەی خۆش ئەوەی تێئەپەڕاند.. ئەو پەڕی ڕێزی موقابیلەکەی ئەگرت. ئەوە ئەڵێم لە ناو ئەدەبی سیاسیی کوردیدا ئەو تیوپانە زۆر زۆر نین. تەئسیرێکی زۆر ئیجابی دانا بوو لە سەر خەڵک و خەڵەکەکەش، بە چاوێکی زۆر ڕێزەوە سەیری ئەوکارانەیان ئەکرد، تۆچەند بە تیۆری قسە بۆ جوتیار بکەی، جوتیار ئەوەت لێوەر ناگرێ، جوتیار ئەوە وەرئەگرێ، بە عەمەلی بە کردەوە، تۆ چیتکردوە بۆ ئەو.؟ کە بینی تۆ بە تەنگی ئەوەوە هاتویت، هەوڵتداوە مەشروعی ئاویان بۆ دروست بکەی، هەوڵت داوە پردێکیان بۆ دروست بکەی، ئیشێکی ئاوا عەمەلیان بۆ بکەی بە تاکید، خەڵکی ئەوەی لە بیر ئەمێنێت و بۆی دەردەکەوێت کە تۆ بە دڵسۆزی ئیشیان بۆئەکەیت، دوای ئەوە نەیان هێشت، بەس کادر لەو ناوچانە هەڵسوکەوتیان دەکرد، بە هیچ شێوەیەک زەخت نەدەخرایە سەر جوتیارەکان..! ئێمە لە ناوچەی گەرمیان بووین، کەسێک نامەیەکی بۆ شەهید (سیروان تاڵەبانی)[9] هێنا بوو، نامەکەی خوێندەوە زۆر بێتاقەت بوو.؟ منی بانگ کردە ئەملاوە، وتی: شتێکی نا خۆش ڕوویداوە کاک (ئارام) شەهید کراوە.! بڕوا بکەن مەفرەزەکانی ئەوانەی لە دەوروبەری قەرەداغ بوون، شەهید (حەمەئەمین پۆلا) بوو یان"شەمال"[10] بوو یان مام ڕۆستەم بوو یەکێک لەوانە، نامەکەی

---

۹ لەگەڵ کۆمەڵێک هاوڕێی پێشمەرگەی لە دەفەری شارەزوور لە بۆسەیەکی جاشەکاندا شەهید بوون.

۱۰ شەمال ناوی خوازراو نهێنی شەهید(ئەمین شێخ عەلی ـ ئەمین پۆلای شاعیرو نووسەرە)

نووسی بوو، ئیتر چی بکەین و چی نەکەین.؟ ئێمەدامان نا بوو جەولەیەکی دوورو درێژ بکەین بەرەو قولّایی گەرمیان، کە ئەو ڕوداوەمان بەر گوێ کەوت، ئیتر پێشمەرگەکانمان کۆکردەوە، ڕێکەوتین دەربارەی ئەو حادیسەیە قسە نەکەین، هەر بۆ ئەو لە حزەیە دەستم کردە گریان بۆ ئەو ڕوداوە. چونکە پێم وا بوو کە کاک (ئارام) دەیتوانی دەورێکی زۆر گرنگ ببینێ، لە ناو شۆڕشدا.

***

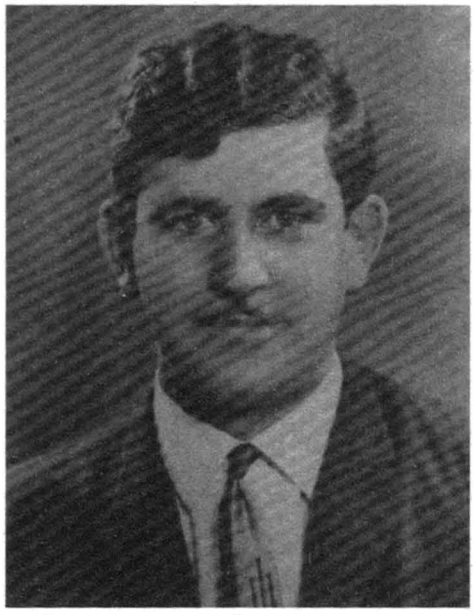

محەمەد ئەمین پۆلّا (شەهید شەمالّ)

پاداشتی ئەمنی سلیمانی بۆ ئەوکەسانەی(ئارام) یان شەهیدکرد

من/ امن السلیمانیه
برقیه سریه للغایه وقت الانشاو ویومیه
الی/ امن الحکم الذاتی// ۱۲ /۱۹۷۸/۲

اهنی ڕ. س ق۳//۵۳۰۱// برقیتکم ۱۲۵۰فی ۱۹۷۸/۲/۵(.) ان عدد مفرزتی قادر فرج وتحسین شاویس التی خرجت فی الواجب الی قرداغ (٦٧) فردا"(.) نقترح صرف اکرامیه الی کل من قادر فرج وتحسین شاویس مبلغ (۲۵۰) دینارلکل واحد منهم و"عشرون دینارا"لکل فرد من افراد المفرزه التی خرجت باالواجب المشارالیه وا مرکم ڕجا.

برقیه سریه للغایه مقدم الامن
مدیر امن محافظة السلیمانیه

***

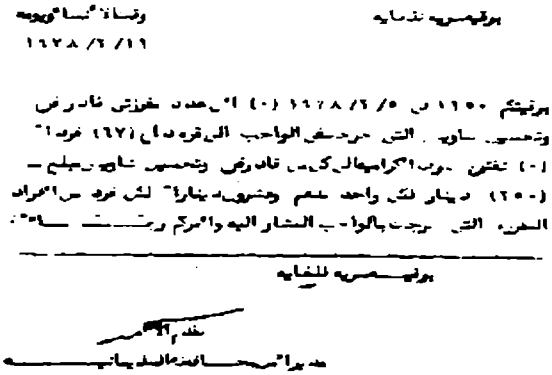

بیرەوەریی تێکۆشەر
حەمەسەعید لەگەڵ شەهید(ئارام)

من ساڵی (١٩٧٥) ئەوکاتە ڕێکخستنەکانی کۆمەڵەی ڕەنجدەران بەر هێرشێکی توندو تیژی دەزگا داپڵۆسێنەرەکانی ڕژێمی عێراق کەوت ئەوەش بووە هۆی ئەوەی هەندێک لە هاوڕێکانمان گیران ئەو کاتە خۆشم کارمەند بووم لە کارگەی شەکر هاتن بۆ گرتنی من بەڵام من نەگیرام و خۆم شاردەوە و چومە خەباتی ژێر زەمینیەوە، پاش ماوەیەک سەڵاح چاوشین چوو بوو بۆماڵی ئێمە لەوێ وتبووی ئەوە شۆڕش دەست پێدەکاتەوە، دایکم وتبووی ئەی ئەو کوڕەی من بۆنابەن، وتبووی کێ:؟ حەمەسەعید، وتبووی باشە ڕۆژێک مەوعیدێکیان بۆ من دانا منیش چوم بۆلای کاک سەڵاح چاوشین، ئەویش وتی: ئەتبەم بۆلای کاک ئارام، کاک ئارام ئێستا لە سلێمانییە. پێشتر من کاک ئارامم نە دەناسی، مەوعیدێکمان دانا پاشان من چومە لای کاک ئارام، کە چومەلای کاک ئارام لە ماڵی کاک ئاوات قارەمانی بوو لە سەرشەقام، کە چومەلای پاش چاکوو چۆنی وتی: ئەوە لە کوێی: باسی کێشەکەم بۆکردوو وتم حاڵ ومەسەلەکەم ئەوە یەو خۆم شاردۆتەوە و ڕام کردووە. وتم ماوەیەکیش چومەلادێ و لەوێ کەشف بوم هاتومەتەوە ناو شار، واتا ماوەیەکی زۆری پێچوو بوو، وتی: چی ئەکەیت

وتم: ئەڵێن: مەفاریز دروست دەبێت و ئەچێتە دەرەوە، منیش یەکێک دەبم لەو مەفرەزانە ئەچمە دەرەوە، وتم کاری ئیعلامی هەندێک دەزانم وتی زۆر باشە، تۆ بۆ یەکەم جار لەگەڵ ئەو مەفرەزەیە بچۆرە دەرەوە، ئەو مەفرەزەیەش لای خەمزە بوو، من بۆ یەکەم جار لەگەڵ شەهید ئەنوەری مەجید سوڵتان و شەهید سیروان تاڵەبانی و شەهید شەمالی باخ بووین، وتی: زۆر باشە کە چوێتە دەرەوە و برادەری ترمان بۆ ناردن، تۆلەوێ بڕۆ بۆلای کاک سالار عەزیز، لە هەڵەدن بوو تۆ ئیشووکاری ئیعلامی بکە، ئەو چەند ڕۆژەی من لەگەڵی بووم زۆر قسەو باسمان کرد، چەندین برادەرەی تر ئەهاتن بۆلای لە وانە ئازادی سەگرمەو مەلا بەختیار ئەهات بۆلای، هاوڕێ سوارە ئەهات بۆلای کە ناوی کاکە خولە بوو، ئەوکاتە ڕێکخستنەکانی کۆمەڵە بەڕاستی پەیوەندییەکانیان لە یەکتری پچڕا بوو، لە بەر ئەو هێرشە توندوتیژەی کە لە سەریان بوو، هەندێ هاوڕێمان گیرا بوون لە سلێمانی.؟! کاک ئارام خەریکی سەرپەرشتی و گرتنەوەو ڕێکخستنەوەی کۆمەڵە بوو. پاش ئەوەی کە من چومەدەرەوە من وازم لە مەفرەزەکە هێنا و چوم بۆلای کاک سالار عەزیز، ئەوان لە گوندی هەڵەدن بوون، پاش گوندی هەڵەدنیش، ئێمە چوینە تەنگی مادێنا لە وێ تایپ و ڕۆنێوێەکمان هەبوو کە کاتی خۆی کاک ئارام لە شارەوە نارد بوویە دەرەوە، بۆ کاک سالار عەزیز، لە تەنگی مادێنا یەکەم بەیاننامەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دەرچوو کە مژدەی خەباتی شەڕو چەکداری دا بەگەلەکەمان، بەو تایپ و ڕۆنێوێە چاپمانکرد. پاش ئەوە ئێتر، ئێمە چوینە دێی زەرون، پێش ئەوە لە تەنگی مادێناوە هاتینە دێی گەڕەدێ هەندێ لە پاشماوەی بەیاننامەکەمان تەواو کرد دواتر چوینەدێی زەروون، ئێتر ئەو ماوەیەکاک ئارام هاتە دەرەوە، من بۆ یەکەم جار کە کاک ئارام هاتەدەرەوە لەدێی زەروون بۆیەکەم جار بینیم، دێی زەروون ئەوکاتە وەک مقەڕێکی سەرکردایەتی کاتی وا بوو، مقەرات نە بوو ئەوکاتە برادەران کە ئەهاتن بۆ کۆبوونەوە و یەکتر بینین و بەرنامەدانان ئەهاتن بۆ دێی زەروون، ئێمەش لەوێ کارمان دەکرد، من بۆ یەکەم جار

کاک ئارامم لەوێ بینی..کاک ئارام لە گوندی زەروون فرسەتی هێنا لەوێ دەورەیەکی کادری کردوە بۆ هەندێ لەوکادرانەی ئەو زەمانە کە هەندێکیان ئێستا لە ژیاندا نەماون وەک شەهید غەریب هەڵەدنی و کاک ئومێدو چەند برادەرێکی دیکە، برادەرێکی بادینی هەبوو کە لەڕاستی دائێستا ناوەکەیم لە یاد نەماوە، ئەوە دەورەیەکی کادری بوو بۆ یەکەم جار کرایەوەو خانوویەکیان بۆ چۆڵکردین، لە دێی زەروون، کاک ئارام خۆی دەرسی تێدا دەگوتەوە، شەهید ئازاد هەورامیش هاتە ئەوێ و هەندێ محازەرەی وتەوە..

کاک ئارام بە ڕاستی سەرکردەیەکی زۆر لێهاتوو زۆر لێ بردوو بوو، سادەو ساکار بوو، ئەو بۆ خۆی لە ناو پێشمەرگەکاندا بوو، ئەو لە ناو پێشمەرگەکاندا وەک پێشمەرگەیەک هەڵسوکەوت و معامەلەی دەکرد. هەرچەندە ئەو سەرکردە بوو، لەکاتی سەرە حەرەسیاتدا دەهات و دەیگوت: سەرە حەرەسیاتیش بۆ من دانێن، هەرکاتێک بوایە بەلایەوە گرنگ نە بوو هەرچەندە کاک ئارام عەینەکی لە چاو دەکرد، چاوی زۆر تەواو نە بوو بە شەو، بەڵام ئەو قبوڵی نە بوو ئەو دەیگوت دەبێ من وەک پێشمەرگەکان حەراسەت بگرم، دەبێت حەراسەتی خۆم بگرم. لە ناو خەڵک و جەماوەریشدا کاک ئارام، ئەوەندە چوو بووە ناو خەڵک بە زمانی ئەوان قسەی دەکرد تێکەڵاویان بوو بوو خەڵکی زۆر زۆریان یان خۆش دەویست، خۆشەویستییەک چوو بووە دڵ و دەرونیانەوە، پاش ئەوەی کاک ئارام شەهید بوو، زۆربەی ئەو دێهاتانەی گەرمیان و ئەومەنتیقانەی کە کوڕ یان دە بوو بە ناوی کاک ئارامەوە ناویان دەنا ئارام.!! زۆربەی ئەو ناوچانەی گەرمیان کوڕەکانیان بە ناوی ئارامەوە یەو ناویان ناوە ئارام، ئەوەندە لە خۆ بردوو تێکۆشەرو لێبووردوو بوو.

کاک ئارام زۆر جار دەیویست لە گوندەکاندا هەندێ مەشاریع بکات بۆ ئەو گوندانەی کە فەقیرو هەژار بوون ئاوەکانیان پیس بوو بە جۆگە ئەهات لەو سەری گوندەکانەوە.. ئەو وای کرد ناردی بۆشار کە سۆندەیان بۆ هێناو مەشروعێکی بۆ دروستکردن و ئاوەکەیان بە پاکو خاوێنی هێنایە ئەو مەشروعەوە و سەریان

گرت و خەڵکی دێکەش هەموو زۆر لە سەری ڕازی بوون ڕێزیان دەگرت و بەتەنگیەوە دەهاتن.

ئەو هەمیشە هەوڵی دەدا ئیش بۆ چینی پرۆلیتار بکات زەحمەت بکێشێت لەگەڵیاندا ئیش بکات.؟ ئێمە هەندێ جار کە ئەچوینە دێکانەوە خەڵکی خەریکی دروێنە بوون یان خەریکی جۆگە پاکردنەوەو ئیشکردن بوون ئەی گوت: با بچین هاوکاریان بکەین و ئەوەی دەزانێ پاچکاری بکات، با بچێت باچکاری بکات، چونکە هەندێ لە پێشمەرگەکان خەڵکی دەرەوەو گوندەکان بوون، ئەوەی دەزانێت ڕەز ببڕێت با بچێت ڕەز ببڕێت و هاوکاریان بکات لە بەر ئەوە زۆر بەتە نگیانەوە بوو، زۆر تێکەڵاوی دەکردن، وە زۆر بە زمانی ئەوان دەیزانی قسەبکات.؟! لە بەر ئەوە خەڵکی مەنتیقەکە هەموو خۆشیان دەویست.

***

دەربارەی دەرچوون و چاپکردن و بڵاوکردنەوەی یەکەم ژمارەی (ئاڵای شۆڕش)

کاک (ئارام) بۆ خۆی سەرپەرشتی یەکەم ڕۆژنامەی ئاڵای شۆڕشی کردووەو هەموو نووسینەکانیش هی خۆی بوو، منیش تایپم کردووە، بە تایپی ئۆڵمپیا، تایپەکەش لە ماڵی مەولود گوڕبازی بووەو لە ژووریکدا بوو، لە گوندی گوڕباز، لە ماڵی حاجی سالحیش هەندێکمان لەوێ تایپ کردووە، لەوێ خستبوومانە سەر ستێنسڵ، ئیمە نەمان دەویست بە ڕۆنێو ڕایبکێشین، بەڵکوو دەمان ویست لە سەر کاغەزی جەریدە، واتە وەرەقەی ڕۆژنامە، وەک ڕۆژنامەی کوردستانی نوێی ئێستا کە دوو لاپەڕەی یەک پارچەیی بوو دەری بکەین و چاپی بکەین، یەک لاپەڕەی یەک پارچەی گەورە ئاڵای شۆڕشمان لە سەر چاپکرد، ئیمە ئەو دەزگایەیی دەمانویست بە کاری بهێنین نەمان بوو تا بەو شێوەیەی دەمان ویست دەری بکەین ناردمانەوە بۆ ڕێکخستنەکانی ناوشار، لە ناو شاریش دارو تەختەو خام ڕۆڵەیان بۆ ناردین لەگەڵ مەکینەی دەرزی و مەرەکەبی ڕۆنیۆ، ئیمە لێرە لەگەڵ کاک ئاوات قارەمانی دەستی دارتاشی هەبوو، بۆردێک و شووشەیەکمان داواکرد بوو، بۆردەکە چوارچێوەیەکمان بۆ دروست کردبوو، بۆردەکە بە قەدەر دوو ستێنسڵی پێوە بلکێنین بە چەسپ، ئەوکاتە چوارچێوەکەش خامی لە سەر داکوترا بوو ڕەقکرا بوو، بە دەرزی لێدرا بوو، وەک پرۆفەر، لە چاپخانەکاندا ئێستا پرۆفەر هەیە، لە بابەتی پرۆفەر بوو، ئیمە ئەو چوارچێوەیەمان بە دوو ئەنجامە لە سەر بۆردێک داکوتا بوو، بۆ ئەوەی کە فۆتۆ ستێنسڵەکانمان لە سەر تایپ کرد بوو مەوادەکانمان لە سەر نوسی بووتیا دیاری کرابوو، ئەوکاتە ئاڵای شۆڕشی ژمارە یەک"١"هەشت"٨ "لاپەڕە بوو، هەر لاپەڕەی دوانی ئەم دیواو دیوو بوو، هەر هەشت لاپەڕەکەی ڕۆژنامەی ئاڵای شۆڕش بە بەراورد بە ڕۆژنامەی ئێستا بەقەد لاپەڕەیەکی ڕۆژنامەیەکی ئاسایی ئەم سەردەمە بوو، هەر لاپەڕەیەک، کە

قەد دەکرا دەبوو بە هەشت لاپەڕەی ئەم دیواو دیوو، واتە یەک پەڕەی گەورەی یەک ڕۆژنامەی ئێستا بوو، ئیتر کە تایپمانکرد لە سەر ستێنسڵ، ستێنسڵەکانمان هێنا لە چوارچێوەکە بە ڕزمان کردەوەو لێمان بەست بەزەمق، بەینەکانیشی زەمقمان لێدا ئەوکاتە کاغەزەکانمان دەخستە سەر شوشەکەو دامان دەدایەوەو مەرەکەبمان دەکرد بە شاشەکەداو ڕۆڵەیەکمان لێدەدا تا لاپەڕەکە چاپ دە بوو، بەو جۆرە، ئالای شۆڕشی ژمارە یەک"١"چاپکراوە، ئێمە ئەوکاتەی خەریکی چاپکردن بووین لەو ژوورەی مالّی کاک مەولوود گوڕبازی و مالّی کاک حاجی سالّح لەوێ تایپم کرد، کاک ئارام بۆخۆی هاوکار بوو، لە ئیشکردندا لەگەڵمان ئەوکاتەش شەهید شەمال (مامۆستا حەمەئەمین شێخ عەلی ناسراو بە ئەمین پۆلا) ی شاعیر، ئەو خۆشنووس بوو، دەستووخەتی زۆر خۆش بوو هەموو مانشێتەکان ئەو بەخەتی خۆی نوو سیویەتی، لە سەر فۆتۆ ستێنسڵەکان، ئێمە کە خەریکی چاپکردن بووین ئیوارە بوو دەستمان پێ کرد بوو، تەقریبەن نیوە شەو جوابیان بۆهێناین کە جاش و جەیش هاتۆتە داریکەلی، ئەوە بوو ئێمەو ئەو برادەرانە زۆر یارمەتیان داین لەگەڵ خەڵکی دێکەو حەراسەتیان گرت تا بەرەبەیان توانیمان(١١٤) سەدو چواردە، دانەی لێ چاپ بکەین و حازری بکەین، ئەوە بوو هەر بەدەستی مەرەکەباوییەوە کەرەسەو دەزگای چاپەکەی کە دروستمان کردبوو پێچامانەوەو خستمانە کایەنێک لەو مالانە وە شاردمانەوەو ئیتر ڕۆیشتین بەرەو گوندی تەنگیسەر، چونکە جاش و جەیش بەرەو ئێرە ئەهاتن.. بەرەو گوندی گوڕباز بەدواماندا دەگەڕان.

گوندی مۆرتکەو هەوالّی شەهید بوونی(ئارام)

پاش ئەوە کاک (ئارام) ئێمەی بە کارێک نارد بۆ گوندی"مۆرتکە"لە ناوچەی بازیان لای چەمچەمالّەوە بەکاری تایبەتی، ئەو وتی: تا ئێوە دەڕۆن و دێنەوە من ژمارە (دووی ئالای شۆڕش) ئامادە دەکەم، ئەوە بوو ئێمە مەفرەزەیەک بووین ئەوانەی چوین بۆ مۆرتکە من و کاک ئازادی سەگرمەو شەهید مەلا عەلی و

مام ڕۆستەم چوین بۆکارەکە بۆگوندی مۆرتکە، لای چەمچەماڵەوە، تەقریبەن یەک هەفتەمان پێچوو دوور بوو، پاش ئەوەی چوینە ئەوێ وگەڕاینەوە هاتینە گوندی دەربەند فەقەرە، کە هاتینە دەربەند فەقەرە نزیکەی عەسر بوو، پاشان چوینە گوندی دێلێژەو وتمان با لێرە نان بخۆین و پاشان بەیانی دەچینەوە بۆ گوندی گوڕبازو لەوێ کاک ئارام ئەبینین، شەو لە دێلێژە ماینەوە بەیانی ئەچین بۆ گوڕباز، ئەوکاتە پێشمەرگە زۆر نەیدە توانی لە گوندەکاندا بمێنێتەوە بەهۆی هێرشی جاش و جەیشەوە، پێشمەرگەش ناچار لە ناوچەکاندا جەولەیان دەکرد، لە بەر ئەوەی ژمارەی چاش و جەیش زۆر بوون ئێمە ئیواران ئەهاتین بۆناوگوندەکان، لە بەرزاییەکانی پشت گوڕباز ماینەوە وتمان بۆ نیوەڕۆ ئەچین لەوێ نان دەخۆین، کە هاتینە نزیک گوڕباز ئیتر لەوێ پێشمەرگەیەکمان دانا بە حەرەس هەموو جارێک وامان دەکرد، پاشان خۆمان ئەچوین تەوزیع دەبوین، بۆ ئەوەی ئاگای لە وەزعی منتیقەکە بێت و ئاگای لە جموجۆڵ بێت. بۆ ئەوەی هەر شتێک بوو زووئاگادارمان بکات. ئێمە چوینە ناو گوندی گوڕبازو تەوزیع بوین بە ماڵەکاندا تا نان بخۆین دەوری سەعات یەک بۆ یەک ونیو دەبوو، لە پڕ بوو بەتەق و تۆق، کە بوو تەق و تۆق، ئێمە لە کاتی تەق و تۆقدا دەچوینەوە بۆلای حەرەسەکە، چونکە حەرەسەکە مەعلوماتی زیاتری هەبوو، بۆیە ئێمە ڕامانکرد بۆلای حەرەسەکەو پرسیارمان لە یەکدوو ماڵ کردوتمان کاک ئارام لە کوێیە، کاک ئارامیش لە ناوچەی قەرەداغ ناوی شێخ بەکر بوو، لە بەر ئەوە خۆی ناونا بوو شێخ بەکر لە بەرئەوەی تەشویشی نەچێتە سەروکەشف بێت، جا ئێمە پێمان دەگوت: ئەبوو بەکر، چوین بەو ناسیاوبرادەرانەمان وت: ئەوە ئەبوو بەکر لە کوێیە.؟ وتیان ئەم بەیانیە کاک ئاوات قارەمانی و کاک ئەبوو بەکر نووری چون بۆ گوندی تەنگیسەر، کە ئێمە چوینەوەلای حەرەسەکە، وتیان ئەوە کەوتۆتە ناو کەمینەوە ڕاکەن، لەگەڵ برادەران هاتین لە چەمی تلێ ئاو هەستا بوو، ئیتر بە پێڵاوەوە لێمانداو چوینە ئەو بەرەوەو لابەلا چوین بۆ گوندی داریکەلی و بە جادەکەدا نەڕۆیشتین، چوین بۆ گوندی تەنگیسەر، کە ئێمەچوین شوانێکمان دی تەقەکان تەوا بوو بوو.. لەو بنارەو کوتایی هاتبوو، هەموو تەقەو دەستڕێژەکەش

هەمووی نیو سەعاتێک بوو ئیتر کۆتایی هات و نەما.؟ شوانێکمان بینی و وتمان کاکە ئەو تەقانە لە کوێ بوو وتی: لە تەنگیسەر بوو، ناسیاوێکمان هەبوو ناوی حاجی سالّح بوو، دایمە کاک ئارام لە مالّی ئەوان بوو، زۆرتر لە مالّی کاک مەولودیش دەمایەوە، وتمان بەلّکو بچیت بۆ تەنگیسەر پرسیارێکمان بۆ بکەی بزانی کاک ئارام هەواڵ و دەنگوباسی چییە؟ ماینێکی هەبوو خێرا سەرکەوت و چوو بۆ تەنگیسەر، تەقریبەن دوای نیوەڕۆ گەڕایەوە، ئیتر کە گەڕایەوە لە ماینەکەی دابەزی، حاجی سالّح ئەگریاو ئاو بە چاویا هاتە خوارێ و هاتەلای ئێمە وتی: وەالله خەبەرێکی زۆر نا خۆشم پێیە، کاک ئارام شەهید بووە! ئەوەش نا خۆشترین خەبەر بوو لە ژیانما بی بیبیستم سەرکردەیەکی گەورە بەو جۆرە شەهید بێت و زەرەرێکی گەورە بوو لە شۆڕش و یەکێتیی کەوت. وتبویان کاک ئارام مەڕۆ دەتخەینە کایەنێکەوەو دەتشارینەوە وتبووی نا: دەڕۆم بەرەو(قازان قایە).. هەر دەڕۆم ئەوە بوو بەو جۆرە شەهید کرا، ئەو ئەوکاتە کە جاشەکانی بینی بوو بەرەو خواری دێکە واتە گوندی تەنگیسەر ڕای کرد بوو، کە چوبووە خوارەوە بەڕاکردنەوە، لە ڕێگا هیلاک بوو بوو، وەستا بوو، ئەوانیش واتە جاشەکان لە خەڵکی دێکەیان پرسیی بوو ئەوە کێیە ڕادەکات، ئەوانیش وتبویان ئەوە شوانەو فەقیرەو ترساوە بەرو خوار ڕادەکات، کاتێک کەڕای کرد بوو هیلاک بوو بووکڵاشینکۆفەکەی لە شانی داگرتبوو، تا بیدا بە شانەکەی تریدا بینی بویان وتبویان ئەوە چەکدارە شوانی چی.؟ ئیتر دەستیان کرد بوو بە تەقە لێکردنی لە سەربان و چەمەکەوە،کاک ئارامیش دوو مەخزەنی تەقاند بوو، سەلەیەکیش بەرکڵاشینکۆفەکەی کەوتبووداری کڵاشینکۆفەکەی شکاند بوو لە کار کەوتبوو، تەقریبەن گردێکی بچوک ما بوو تا بچێت بەودیودا لەوێدا حەوت فیشەکی بەرکەوتبوو، شەهید بوو بوو، شەهید بونەکەی بەم جۆرە بوو، جاشەکان هاتبونەوە بۆ ناودێ و تبویان یەکێکمان کوشتوە بچن بیهێنەوەو بینێژن..؟! کە خەڵکی دێکە چوبوون سەیریان کردبوو زانیبویان کاک ئارامە، هێنایانەوە بۆ ئێرە، واتە گوندی تەنگیسەرو بە خاکیان سپارد بوو.

***

بیرەوەریی
حەمە ئەمین قادر[11] دەربارەی شەهید(ئارام)

کەسێکی ئەوەندە بە حورمەت بوو، ئەوەندە چاک بوو، ئینجا وەختی خۆی کە هاتە ئەم دێ یە دانیشت، وەزعیەتی دێکەی سەیرکرد، ئەو وەختە ئەم ئاوە وا بوو، نە ئاو هەبوو نە ئەم مەشروعە هەبوو.. دوو سێ ڕۆژ خەڵکەکەی هەڵپێچا وتی: پارەم بۆ کۆکەنەوە، پێویستمە بۆ ئەم مەشروعە، وە خەڵکیش وا تێنەگەیشتبوون و هەر ماڵەی دوو دینار ئەوکاتە زۆر بوو..؟ کە هات و چوو ئەم جۆگەی هەڵکەند، من لەماڵەوە نە بووم کەیبانوی من چوو بوو بۆ ئەوێ، وتی: بۆ تۆ هاتووی، خێزانەکەشم وتبووی وە اللە لەوێ نیە بۆیە هاتووم، کاک ئارام وتبووی وەاللە من تا ئێوارە لە شوێنی تۆ ئیش دەکەم و خۆی ڕوت کرد بووە وە خێزانەکەم وتی: تا ئێوارە لەو جۆگەیەدا کرێکاری کرد بوو لە باتی من، خۆی کەسێک کە برای مەولود بوو بانگ کرد بوو وتبووی مەڵێن: مەبەستی پارەوشتە، لە بەرئەوە ئامادەکات خۆی چوو بوو، چوارسەد بۆ چوارسەدوو پەنجا دیناری ئەو ڕۆژە

---

[11] هاوڵاتی گوندی تەنگیسەری دەڤەری قەرەداغ.

زۆر زۆر بوو بۆدێ هەڵنە دە سوڕا، خۆی پارەکەی ناردو کەسێکی سواری ئێستر کردوو ناردی بۆ شار، سۆندەی هێنا، ئەم ئاو مەشروعەی بۆی دامەزراندین و ئاوی بۆ هێناین.؟ ئەو دایمەزراند بۆمان. نە ئێمە پارەماناو نەهیچ، وتی مەڵێن: مەخسەتی پارەیە یاخود شتی تر؟ لە کیسەی خۆی پارەی داو مەشروعەکەی بۆ گوندەکەمان کردەوە. ئەو دایمە لە ناوماندا بوو ئێمە زۆرمان خۆشدەویست، ئەویش خەڵکەکەی خۆش دەویست مەسڵحەتی خەڵکی زۆر دەویست، ئەودائیمە لە مەسڵەحەتی خەڵک دەگـەڕا؟ ئەگەر بێت و دوو منداڵ شتێکی بکردایە ئەو هەردوکیانی پێک دەهێنایەوەو ڕێکی دەخستن ! ئەو هەمیشە لە بەرژەوەندی خەڵکدا بوو

***

بیرەوەری
مەولود گوڕیازی دەربارەی شەهید(ئارام)

لەگەڵ مالّە جوتیاران کاک (ئارام) زۆر بە ینی هەبوو، پەیوەندی زۆر زۆر باش بوو، من چومەتە گوندەکانەوە خەڵکی بۆرجوازی تێدا بووە کاک (ئارام) وتویەتی: من ئەچم بۆ مالّە فەقیرەکان. ئەوەندەی ئەو لەگەڵ خەڵکی جوتیارو خەڵکی فەقیردا هەڵسوکەوتی خۆش و چاک بووە وەسف نا کرێت من ئەوەندەی چوینە دێهاتەوە وتویەتی: من مەکەرە مالّی دەوڵەمەندەوە بەڵکو بمکەرە مالّی فەقیرەوە.؟ ئەی وت: من حەزدەکەم من خزمەتی ئەو بکەم نەک ئەو خزمەتی من بکات.. ئەو کاتە من لە ناو شار بووم کە گەڕامەوە لە ناو شار، تۆزێ ئیشم هەبوو، کە بیستم وتیان: ئەمڕۆ جاش و جەیش چووە بۆ گوندی تەنگیسەر، من تۆزێ توشی خەفەت بووم، شەو بوو، وتیان بە داخەوە کاک (ئارام) شەهید بووە، وتم: چۆن کاک (ئارام) شەهید بووە، بڕواتان هەبێت، یەک شەو ڕۆژ لە سەر ئەو جێگایە کەوتم نەنان نە ئاوم نە چایەکم نە خوارد، بە ڕاستی وام لێهات بڕوام بە مەسەلەکە نەما. یان ئەگەر بڵێم بە پێشمەرگەش درۆ ناکەم..!![12]

***

---

۱۲ پێشمەرگەو ڕێکخستنی دێرین، سالّی (۱۹۵٤) لە دایک بووە، بەرواری۱۲ی کانوونی دووەمی سالّی ۲۰۱۲ کۆچی دوایی کردووە.

سەرنج و ڕونکردنەوە:

ئەم چاوپێکەوتنانە بەڕێزکاک ئیسماعیل محەمەدی شاعیر لە کە نالی(خاک)، بۆ ساڵیادی شەهیدکردنی شەهیدی سەرکردە شاسوار جەلال (ئارام) لەگەڵ ئەم کەساتیانە سازیان داوە، تەنیا چاوپێکەوتنەکان لە ڤیدیۆ کانەوە وەرگیراوەو تایپ کراونەتەوە، چەند وشە گۆڕکێیەک زیاتر، هیچ دەستکارییەکی چاپێکەوتنەکان نە کراوە، بە پێویستیش نەزانراوە، چاوپێکەوتنەکان دووبارە بکرێنەوە، چونکە مەبەستەکەی دەربارەی دەرچوونی یەکەم ژمارەی ڕۆژنامەی(ئالای شۆڕش) وکاک ئارام و جۆری شەهید بوونەکەی گەیاندووە، زۆر سوپاس بۆ "خاک"تیڤی و ئیسماعیل محەممەدی شاعیر و زاهیر سدیقی هونەرمەند بۆ هاوکاریەکانیان... نمونەیان زوربێت.

***

تەوەری دووەم

رۆژنامەی (ئالای شۆڕش) ئەیلولی ١٩٧٧

تێچاندنی[١٣] یەکەم:

نێوەندی ڕۆژنامەوانی کوردی لە مێژووی پڕ سەروەری خۆیدا گەلێک کۆسپ و نشێوی جۆراو جۆری بڕیوە تا گەیشتۆتە ئەم سەردەم و کاتەی ئێستا، کەندوو کۆسپ وئاستەنگ گەلێک زۆربووە لە بەردەمیداو بە ئاسانی وسانایی نەیتوانیوە گیرو گرفت و کەندالەکان لە مێژووی خۆیدا تێپەڕێنێت، کۆسپ و تەگەرەکانیش تەنیا ڕوکاری دارایی ومادەی و چاپخانە نەبووە، بەڵکو بۆ ڕۆژنامەنووسی بە سەلیقەو کارزان و ڕووناکبیروکادیری شارەزاو لێهاتووی ئەونێوەندەو شارەزا لە بواری زمانزانی و بە ئاگایدا دەگەڕێتەوە، کە ئەمە خۆی لە خۆیدا بۆ کۆڵەوارێ و نە بوونی ئەزمۆنی ڕۆژنامەوانی کوردی دەگەڕێتەوە کە لە مێژووی خۆیدابە خۆیەوە نێوەندەکەی مژۆڵ و سەرقاڵ کردووەوە، هەروەک گوترا: نێوەندی ڕۆژنامەوانی کوردی بەدرێژایی تەمەنی سەد ساڵی پێشوو بەگشتی بێ کێشەو گیروگرفت نە بووە، تا بتوانێ بگاتە ئاست نێوەندی ڕۆژنامەوانی جیهانی و بە تەواوەتی کەڵک و سوود و تاقیکردنەوە بە ڕاستگۆیی لەوانەوە وەرگرێت.؟ بۆیە ئەگەر تێبینی و سەرنج بدەین ئاستی ڕۆژنامەوانی و پرۆفیشناڵی ڕۆژنامەوانی کوردی لە ڕووی نووسین و ڕاستگۆیی و هەواڵ و داڕشتنی زمانەوانی ودەرهێنانی گۆڤارو ڕۆژنامەوانیەوە، لە ئاستی پێویست و پێشکەوتن و گەشەکردندا نیە..؟ زۆری و بۆری دەرچواندن و بڵاوکردنەوەی ڕۆژنامەو گۆڤارەکان، ئاستی بڕوا بوون و دڵسۆزی و ڕاستگۆیی ڕۆژنامەوانی کوردی زۆر لاواز کردووە و متمانەی خوێنەری بەلای خۆیدا لەدورکەوتنەوەو پەراوێز خستندا هێشتۆتەوە و خوێنەری جدی، بۆ بوارەکە کەم کردۆتەوە و ئاستی ڕۆژنامەوانی لاوازو سست کردووە.؟! لە هەرێمی کوردستاندا لە ئێستادا ئاستەنگ و بەربەست لە بەردەم دەرچواندن و بڵاوکراوەکان بەگشتی بە نێوەندی ڕۆژنامەوانییشەوە زۆرکەمەو ئازادییەکی باش لە ئارادایە، بەڵام ئەم ئازادیە بۆ نێوەندی بڵاوکراوەو نێوەندی ڕۆژنامەوانی باش بەکار نەهێنراوەو زۆری وبۆری بەبوارەکەوە دەبینرێت و

١٣ تێچاندن: التعليق، فەرهەنگی خال

بوارەکە بەکەم هێزی دەردەکەوێت. ئەگەرسەیری دەوروبەرو ولاتانی دراوسێ و جیهان بکرێت، بە بەراورد بە هەرێمی کوردستان لە ئاست جوگرافیاو دانیشتوان وخوێنەرەوە، بڕوا ناکرێت چەند گۆڤارو ڕۆژنامە دەردەچێت و سەروەت و سامانێکی چەند ڕۆژانـەو مانگانەو ساڵانە بە فیڕۆ دەچێت و سودو کەڵکی تەواوەتی لێ وەرناگیرێت و تەنیا دەرچواندنیان خۆیان لە ئەرشیڤکردن و دانان بۆ پاشەڕۆژدا دەبینێوە، بە بێ ئەوەی تاکێکی ئەکتیف خوێندەواریان بە گشتی پێگەیاندبێت و ئامادە کردبێت.؟ ئەم دۆخەش بەم پاشا گەردانی و هەرکەس بۆ خۆیی، خۆی دەبینێتەوەو لە ئاستی پێویست بوون و شایستەوگرنگیدا بەگشتی بە دیار ناکەوێت. ئەوەندەی زانراوە لە هەرێمی کوردستاندا زیاتر لە شەش سەد گۆڤارو ڕۆژنامە بەگشتی لە حیزبی و بەناو ئەهلی دەردەچن، کە ئەم ژمارانە بۆ هەرێمێکی وەک هەرێمی کوردستان و خەڵک و خوێنەر زۆر زۆرەو زیانی لە باشەی زیاترە، بەڵام بە بەراورد بە وڵاتێکی دراوسێی وەک کۆماری ئیسلامی ئێران لە ڕووی گەورەیی خاک و جوگرافیا و فراوانی و زۆری دانیشتوانێکی حەفتا بۆ هەشتا ملیۆن و خوێنەرێکی زۆر لەو وڵاتەدا ڕەنگە نیوەی ئەو بڵاو کراوانەی کە لە هەرێمی کوردستان چاپ و بڵاو دەبنەوە دەرنەچێت. کە لە ڕاستیدا ئەمە کارەساتێکی گەورەو نەخۆشییەکی کوشندەیە کەبەرۆکی نێوەندی ڕۆژنامەوانی کوردی گرتووەو لە ئێستادا تێی کەوتووەو پێوەی گرفتار بووە.

کارەساتێکی دیکەی نێوەندی ڕۆژنامەوانی و نوسین و بیستن و بینین لە هەرێمی کوردستاندا ئەوەیە، لەم هەرێمەدا یەکگرتویی لە بواری ڕاگەیاندن و پەخش و نوسینی کوردیدا لە یەک وتاردا بەدیار نا کەوێت کە خزمەت بەدۆز و مەسەلەو کێشەی کورد بەگشتی بکات و بە قازانجی گەلی کورد خزمەت بکات و بیخاتە خزمەت بەرژەوەندی نیشتمانیی کوردەوەو بە یەک ئاراستەی دیاریکراو و ڕوون ئاراستەی بکات تا خزمەت بە بەرژەوەندی و ئایندەی کورد بکات.. ئەمەش زیاتر بۆ ئەو پاشاگەردانیە دەگەڕێتەوە کە ڕاگەیاندن و نێوەندی ڕۆژنامەوانی کوردی تێی کەوتووەو کاری لە سەر دەکات، کە ئینتماو لایەنگری

وەک .نەخۆشیەکی کوشندەی سەردەمیانە بەرۆکی ڕۆژنامەوانی کوردی گرتووەو ئینتما زیاتر بۆ پارتایەتی و حیزبایەتی و ڕێکخراو بوون زیاترە، وەک لەوەی پەیوەست بۆنیشتمان، گەل و وڵات بێت و لە خزمەت و بەرژەوەندی ئاسایش و پاشە ڕۆژی نەتەوەی کوردا بێت، ئەمەش نە هامەتی و کارەساتێکە کە حیزب و پارتەکان تێی کەوتون کە نە توانراوە لەم هەرێمەدا، لە بیست ساڵی ڕابردودا تاکی کوردی بە هوشیاری و ڕووناکبیریەک بۆ نەتەوە و خاک ئامادە بکرێت و پاشە ڕۆژ لە خزمەت بەرژەوەندی گەلەکەماندا کەڵک و سوودی لێوەرگیرێت، گەلەکەمان لە سەر دەستی نەوەیەکی هوشیاردا بەڕێوە ببرێت، ئەمەش بەدامودەزگاو نێوەندی پەروەردەو ڕۆژنامەوانی و ڕووناکبیری دەبێت کە کاریگەری تەواو لەسەر تاک بەگشتی دروست و دیاری دەکات، ئەم کەلێن و درزە دروست کراوانەش کە لە ئێستادا هەیە زیاتر لێپرسراوێتیەکەی دەکەوێتە ئەستۆی پارت و ڕێکخراوەکانی کورد، کە هەرکەس بۆ خۆی چەند کەناڵ و ڕۆژنامەو گۆڤارو... هەیە و ڕۆژنامەوان و نووسەر و چاپکراوی تایبەتیان بۆخۆیا ن بەجیا هەیەو تەنیا بیر لەکاری حیزبایەتی و بەرژەوەندی حیزبایەتی دەکەنەوە، لەو پێناوەشدا دارایەکی بێشومار لە پارەو چاپ وتێچون لەونێوەندەدا خەرج دەکرێت و ڕۆژنامەوان و نووسەرو ڕووناکبیرەکانیان بە پێی خواست و بەرژەوەندی تەسکی حیزبایەتی ئاڕاستەدەکرێن و سەرجەم کایە نیشتمانیی و بەرژەوەندیەگشتییەکان لە ئاستی پێویستدا فەرامۆش کراون و وتارێکی گشتی یەکگرتووی کوردی لە بواری ڕۆژنامەوانی بە ئاڕاستەی خزمەتکردن بە بەرژەوەندیە نیشتمانییەکان ڕەنگدانەوەی نیەو بە تەواوی هەنگاوی گرنگ و پێوستی نە ناوەو ئەمەش دۆخی ڕۆژنامەوانی کوردی بە تاواوەتی کۆڵەوارو وێران کردووە.!

ڕۆژنامەوانی کورد پێشتر لە سەر توانای کەسایەتی و دڵسۆزی وچاپکردنی سەرتای بەرهەم دەهات، زۆر جار ڕۆژنامەنووس هەم نووسەر هەم پیت چنین و هەم خۆشی هەڵدەستا بە بڵاوکردنەوەو فرۆشتنی...کە ئەمە کارێکی بار گران

و زۆر ناڕەحەت بوو کە تواناو وڕەو سەلیقەو لێبوردن و شەونخونی زۆری دەوێست، کە هەموو کەس لە خوێندەوارو ڕۆژنامەنووس دەرەقەت و توانای ئەم کارەی ئەو نێوەندەی نە بووە. وەک دەردەکەوێت، جگە لە ئاستەنگی دارایی و نە بوونی چاپ، تەنانەت لە ناو پارت و ڕێکخراوە نهێنیەکانیشدا هەموو کەس حەزی بەم کارەو دەرکردنی ڕۆژنامەو گۆڤار نەبووە، دەرکردن و بڵاوکردنەوەی ڕۆژنامەو گۆڤار سەلیقەو تواناو کات و شارەزاییەکی زۆری ویستووە، بۆیە لە بواری ڕۆژنامەوانیدا تەمەنی گۆڤارو ڕۆژنامەکان کەم بووەو زووڵە دەرچون وەستان و ژمارەو دانەیان بە پەنجەکانی دەست ئەژمار کراون. کەواتە دەگەین بەو ڕاستیەی کە بڵێین: کە ڕۆژنامەوانی کارێکی گران و سەختەو پێویستی بە لە خۆ بووردن و سەلیقەو زمانزانی و پاشخانێکی ڕۆشنبیری و هۆشیاری و هیلاکی و... هەیە و میژووی ڕۆژنامەگەری و ڕۆژنامەوانی کوردی لە میژووی پڕ بەهای خۆیدا ئاستەنگی زۆری بڕیوەو سەرکەوتنی باشی بەدەست هێناوەو لە ئێستادا لە نێو کاروانێکی درێژە پێدەردا خۆی دەبینێتەوەوکاروانەکەی لە بەردەوامی و ئایندەیەکی ڕوون و پاشەڕۆژێکی گەشدا لە دەرکەوتندا دەردەکەوێت.

***

تێچاندنی دووەم:

أ ـ- یەکەم ژمارەی ڕۆژنامەی(ئالای شۆڕش)

پێشتر وەک گوترا کاری ڕۆژنامەگەری کوردی زۆر سەخت و گران بوو، ئەویش لە دەرکردن و بڵاوکردنەوەی گۆڤار یان ڕۆژنامەیەک یاخود، تەنانەت کتێب و هەر چاپکراوێکی کوردی تر دەردەکەوێت، ئەمەش جگە لە ڕووکاری ماددی و ئامادەکردنی ستاف و چاپخانە، پێویستی بە مۆڵەت وەرگرتن و ڕازی بونی دەوڵەت و دەسەڵات حکومەتەوە هەبوو بە پلەیەکی گرنگ و پێویست، چونکە هەموو دەسەڵات ومەرجەعیەتی بڵاوکردنەوەو ڕێگە پێدانی بڵاوکراوەکان لە ژێر قۆرخ کردن و کۆنترۆڵی تەواوەتی حکومەت دا بووە، بێ حکومەت لەم ووڵاتەدا کەس نەی توانی وە پەنجە بە ئاودا بکات تا بتوانێ چاپکراوێک بڵاو بکاتەوە بەکورتی و پوختی کاری بڵاوکردنەوە و ڕۆژنامەوانی زۆر سەخت بوو پێشتر، هەموو کەسێک دەرەقەتی ئەم کارە نەدەهات، ئەتوانین بەڕاشکاوی بڵێین: شاری سلێمانی خەسڵەتێکی تایبەتی هەیە لەدەرکردنی ڕۆژنامەوانی و دامەزراندندن یەکەم چاپخانەو یەکەم ڕۆژنامەدا لەم شارەدا، ئەویش زیاتربۆ ئەو چەکەرە کردن ونەشونما کردن و گەشەکردن و ململانێ فکریەوە دەگەڕێتەوە کە لەم شارەدا بە هۆی بزوتنەوەی ڕۆشنبیری و بزوتنەوەی سیاسیی ڕزگاریخوازانەی گەلی کورد لەم شارەوە گەشەی کردووەو سەری دەرهێناو لە پانتایەکی گەورەدا لە مێژووی کوردستاندا دەردەکەوێت..؟یەکەم شاریش بووە لە بزوتنەوەی کوردایەتی و ڕاپەڕین و شۆڕش وەک پایتەختی حوکمڕانی لە مێژووی کوردو کوردستاندا دەرکەوتووە! کەواتە شاری سلێمانی ڕۆڵێکی گرنگی لە خەباتی سیاسیی و ڕۆژنامەوانی کوردیدا بینیوەو تا ئێستاش شاری سلێمانی لە نێوەندی ڕۆژنامەگەری ئاشکراو نهێنیدا ڕۆڵێکی گەورەو پێشەنگ دەبینێت، کە ناکرێت فەرامۆش بکرێت.کە وابوو لە ساڵی(١٩٢٠) بە دواوە کە مێجەرسۆن یەکەم چاپخانەی هێناوەتە شاری سلێمانی وە نێوەندی

ڕۆژنامەوانی و بڵاوکردنەوە لە شاری سلێمانی دا ڕۆڵی گرنگی نێوەندەکەی تیا دەرکەوت و گەشەی کردووە، دەتوانین بڵێین: ڕۆژنامەی بانگی حەق لە شاخ لەلایەن شێخ مەحمودی حەفیدەوە دەرچووە، لە ئەشکەوتی جاسەنەی (سورداش) بوو،ساڵی (١٣٤١) کۆچی، ئەم ڕۆژنامەیەش بە یەکەم ڕۆژنامەی مۆڵەت نەدراودا دەنرێت لە مێژووی ڕۆژنامەگەری کوردیدا، لەوە دواش دەیان ڕۆژنامەی بێ مۆڵەت چ بە چاپ چ بە دەستنوس لەدەڤەری سلێمانی و دەوروبەری لە لایەن پارتە سیاسیی وکەسایەتییەکانەوە دەرچوون و بڵاو کراونەتەوە، کە ڕۆڵێکی گرنگیان لە نێو بزوتنەوەی ڕووناکبیری و ڕۆشنبیریدا هەیە، هەرچەند ئەگەر لە ڕووی چاپەمەنی و دەرهێنان و ناوەرۆک و بابەتەوە بەگشتی سەیربکرێن لاوازبوبن، بەڵام سەنگ و بەهای گرنگیان لە نێوەندی ڕۆژنامەوانیەوە بەرز دەردەکەوێت؟!

وەک گوترا بزوتنەوەی ڕووناکبیری و ڕۆژنامەوانی چ لە شارەکان و چ لە گوندو شاخەکانی کوردستان مێژووییەکی دوورو درێژی بۆ خۆی پاوانکردووەو خەرمانێکی پڕ بەرەکەتی نێو ڕۆژنامەوانی کوردییە، شاسوار جەلال (شەهید ئارام) لە نێوەندی ڕۆژنامەوانی کوردیدا وەک لاوێک ئەو ڕۆڵ و دەرکەوتنەی لە دوای ساڵانی حەفتا"٧٠"کانی سەدەی ڕابردوو دەردەکەوێت، ئەویش کاتێک کە وەک ڕۆژنامەنوس و نوسەرێک لە ڕۆژنامەی (هاوکاری) ولاپەڕە دوو لەوستافەدا کاری ڕۆژنامەوانی کردوو بە شدار بوو لە نوسین و لێکۆڵینەوە لە ڕۆژنامەی ناوبراودا،(ئارام) لەم ڕۆژنامەیەدا سەلیقەو ئەزمۆنێکی باشی لای خۆی کەڵەکەو کۆکردبووەو تواناکانی باشتر گەشەیان کرد، هەرچەند ماوەی کارکردنی لە چەند ساڵێک زیاتر نە بوو، بەڵام توانی سوکە ئەزمۆنێکی باش بۆ خۆی کۆبکاتەوەو ئەویش لە مێژووی ڕۆژنامەگەری کوردیدا وەک ڕۆژنامەنووس لەو مێژوەدا بەشدار بێت و سەروەری پێ ببڕێت (ئارام) یش وەک سوارێکی باش دەربکەوێت، ئەوە بوو، بە هۆی هەڵایسانەوەی شۆڕش لە ساڵی (١٩٧٥) بە دواوە، شاسوار جەلال شەهید (ئارام) کاتێک شاری بەجێ

هێشت و بەشدار بوویەکی شۆڕش و خەباتی پێشمەرگایەتی بوو لە گوندو شاخەکانی کوردستان توانی بیر لەوە بکاتەوە کە پارت و بزوتنەوەی سیاسیی و چەکداری، پێویستی بە ئۆرگان و ڕۆژنامەو گۆڤارو بڵاوکراوە هەیە تا ئایدیۆلۆژییەت و بیروڕاو بەرنامەکانی تێدا ڕوون بکاتەوەو بە جەماوەرەکەی بگەیەنێت، ئەم کارەش بۆبزوتنەوەو شۆڕش بەلای شەهید (ئارام)ەوە گرنگ و پێویست بوو،هەر کەسێکی ڕووناکبیری وەک (ئارام) نرخ و بەهاو گرنگی ئەم نێوەندەی باش هەڵسەنگاند بوو، دەیزانی و بیری لێ کرد بووە، ئەوە بوو، ئاستەنگ لە بەردەم ڕۆژنامەگەری و بڵاوکردنەوە دا زۆر بوو، پێشمەرگەو شۆڕش لە سەر قاچی چەسپاوی خۆی نەوەستا بوو جێگایەکی ئارام و دیاری کراو لە مقەڕوبنکەو بارەگایەک نەبوو، حکومەت بەهێزو سوپاو جاش و خۆفرۆش و بەکرێ گیراوێکی زۆری لە بەردەستا بوو، پێشمەرگەو شۆڕش بە پەنجەکانی دەست دەژمێردران، خەڵک بەگشتی لە بێ ئومێدی و ڕەشبینی دا دەژیان، چونکە ئەوەندە نەبووکە بزوتنەوە و شۆڕشی ئەیلول توشی هەرەس و نوچدان بوو بوو،جا بیرکردنەوە بەلای شاسوار جەلال شەهید (ئارام) لە دەرچواندنی ڕۆژنامەیەک بە ناوی (ئاڵای شۆڕش) زۆر سەخت و گران بوو، بەڵام پێویستیش بوو تا دەنگی شۆڕش و بزوتنەوەی کوردایەتی بگاتە کۆمەڵانی خەڵک، چونکە هیچ هۆیەکی گەیاندنی ڕاگەیاندنی تر، جگە لە دەرکردن و بڵاوکردنەوەی ڕۆژنامەو بڵاوکراوە نەبوو.

ئەوە بوو شاسوار جەلال شەهید (ئارام) بەهەوڵ و ماندو بوون جگە لە کاری پێشمەرگایەتی و گیروگرفتە بەردەوام و ئاستەنگەکانی بەردەم ڕۆژنامەگەری توانی، بە هەوڵ وتێکۆشانێکی زۆر بە هاوکاری کاک (حەمە سەعید) کە شارەزا بوو لە تایپ کردن و چاپکردن، هاوڕێی پێشمەرگایەتی بوو، لە گوندی گوڕبازی ناوچەی قەرەداغ، لە ماڵی مەولود گوڕبازی پێشمەرگەو گوند نشین لە مانگی ئەیلولی(١٩٧٧)، دا یەکەم ژمارەی (ئاڵای شۆڕش) چاپ بکەن و بڵاوی بکەنەوە، وەک دەرکەوتووە، ڕۆژنامەکە هەشت لاپەڕەیەی قەبارە بچوکە، کە هەشت

لاپەڕەکە قەد بکرێت یەک لاپەڕەی گەورەی ڕۆژنامەیەکی ئەمڕۆ دەردەچێت، ڕۆژنامەکە بە تایپی دەستی ئۆڵەمپیاتایپ کراوە و پاشان خراوەتە سەر ستێنسڵ و بە خام و بۆردو شووشە لاپەڕەکانی ڕاکێشراوە، واتە نەلە چاپخانەوەو نە لە شوێنێکی چاپەمەنیدا چاپ نەکراوە، بەڵکو بە سادەیی و سەلیقەی کاک حەمە سەعید و شەهید (ئارام) توانراوە بە تیراژی (١١٤) سەدوو چواردە ژمارەی لێ چاپ بکەن و بینێرنەوە بۆڕێکخستن و ناوشارەکان و ناو پێشمەرگەو خەڵک و بڵاوی بکەنەوە، ئەم ڕۆژنامەیە وەک ڕۆژنامەکانی تر دەچێتە قاڵبی ڕۆژنامەی نهێنی و ئۆرگانی حیزبیەوەو بە ناوی (کۆمەڵەی مارکسی لینینی ـ کوردستان) ە وە بڵاوکراوەتەوە، ئەوی ڕاستی بێت وەک دەرکەوتوە، ڕۆژنامەی(ئالای شۆڕش) تەنیا یەک ژمارەی لێ دەرچووەو دووەم ژمارەشی لەلایەن شەهید (ئارام) خۆیەوە بابەتەکانی ئامادەکراوەو نوسراوە، بەڵام بە هۆی شەهید بوونی شاسوار جەلال سەعید (ئارام)، لە ناو جانتاکەیدا لەگەڵ کۆمەڵێ نامە ونوسراوو بابەتی نهێنی دەستا ودەست کەوتۆتە لای چەند کەسایەتی یەک و تا ئێستا چ با بەتەکان و چ سەرجەم نامەکان نازانرێ کەوتۆتە لای کێ و کەوتۆتە لای کام کەسایەتی..؟! وە کەسیش باس لەم نهێنییە ناکات، بە هیواین ڕۆژێک بێت ئەو بابەتانەی شەهید (ئارام) دەست بکەون و وەک کەرەسەیەکی ڕووناکبیری و سیاسیی کەڵکی لێوەربگیرێت و لە دەرکەوتنی ڕاستییەکانی زۆر مەسەلەی شاراوەدا بە سوود بێت.؟ وەک دەرکەوتووە، هەموو بابەتەکانی یەکەم ژمارەی (ئالای شۆڕش)لەلایەن شەهید (ئارام) خۆیەوە نوسراوەو سەرجەم بابەتەکانیش بانگەشەیە بۆفیکرەو بیروڕای (م. ل) و چەپ کە لەو کاتەدا باوی بووەو بابەتی گەرمی ئەو کات و ڕۆژگارە بوون. مانشێت و ناونیشانی ڕۆژنامەکەش لە لایەن شەهید (شەماڵ)،(حەمەئەمین شێخ عەلی ـ پۆلا)وە بە خەتە جوانەکەی نوسراوە، (ئەمین پۆلا) خۆشی نووسەرو شاعیر بوو، بەرهەمی بڵاو کراوەی لە شیعر و نوسین زۆرەو جگە لە دیوانێکی نیوە نا چڵ بە ناوی (کاروانی نوێ) وە بڵاو کراوەتەوە بەرهەمەکانی کۆنەکراوەتەوەو چاپ نەکراوە، بە داخەوە پاش

شەهید (ئارام) ئەویش کەوتە بۆسەیەکی دوژمنەوەو لە شەڕێکی نابەرانبەردا لە گوندی (مێریاسی) شەهید بوو.

***

ب ـ نامیلکەی (یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بۆچی؟

شەهید (ئارام) کەسێکی سیاسیی و ڕۆژنامەنووس و نووسەر، وەرگێڕێکی باش و بە سەلیقە بوو، بۆیە لەگەڵ ئەم ڕۆژنامەیە دا واتە، یەکەم ژمارەی (ئالای شۆڕش)، نامیلکەیەکی تێکۆشەرو ڕۆژنامەنووس و سیاسیی جەنابی هەڤاڵ (مام جەلال)ە کە بە بابەتێکی تایبەتی تیۆرییە دەربارەی دامەزراندن و دروستکردنی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لە١/ ٦/ ١٩٧٥و هەڵایسانەوەی شۆڕش بە سەرکردایەتی و ڕابەرایەتی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، ئەم بابەتە لە نێوەرۆکدا باس لەبانگەشەو هەڵایسانی شۆڕش دەکات و دەدوێ، نامیلکەکەش بە ناوی (یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بۆچی.؟) نووسراوە، بە وردەکارییەکی زۆر وردەوە باسی هەلومەرج و دامەزراندن و هەڵایسانی شۆڕش دەکات، بە زمانێکی سادە و ساکار، ئەم نامیلکەیە لە ڕەسەندا، بە زمانی عەرەبی نووسراوەو شەهید (ئارام) کردوویەتی بە کوردی ویەکەم جار بە ڕۆنیۆ لە لایەن (حەمە سەعید) تایپ کراوەو بە شێوەی وەرەقەی فۆلسکابی دڕێژ چاپی کردووەو پاشان بڵاوکراوەتەوە، ئەم نامیلکە بچوکە، بە شێوەی نامیلکەی بەر باخەڵ چاپکراوە و(٧٢) لاپەڕەی بچوکە، وەک دەردەکەوێت ئەم نامیلکەیە بە چاپ و تایپی ئێرانی چاپکراوە، ناو و ژمارەی مۆڵەت و چاپخانەی لە سەر نە نوسراوە، بەوەشدا دەزانرێت.؟ کە بە تایپی ئێرانی تایپ کراوە ژمارەی لاپەڕەکانی بە فارسی لێدراوەو نووسراوە.؟ هەروەها کراویشە بەفارسی، وەرگێڕانە کوردییەکەی، وەک وترا بەزمانێکی سادەو ساکارو بێگرێ و گۆڵ وەرگێڕدراوە، بەڵام زۆر وشەی عەرەبی و موراديف و زاراوەی سیاسیی باو، هەر بە زمانی عەرەبی و بە کوردییەکەی نوسراوە،

ئەمەش بۆئەو زمانە زاڵەی عەرەبی دەگەڕێتەوە، کە بە سەرچاوەشنبیری شەهید (ئارام) و وەرگێڕانەکەیدا زاڵەو جگە لە هەندێ وردە هەڵەی زمانەوانی و خاڵ بەندی نە بێت کە بە وەرگێڕانەکەوە دیارە، بە پێویست نەزانرا شەن و کەوی بکەین و دەست نیشانیان بکەین، وەک و وشەی جەماهیر، تیار، پیل...بۆیە ئێمە بە باشمان زانی وەک ئەمانەتێکی ئەدەبی، وەک خۆی بابەتە کە تایپ بکەینەوەو چاپمان کردۆتەوە، بە هیچ شێوەیەک دەسکاری هیچ و شەیەکمان نەکردووە،وەک بابەتێکی دیکۆمێنت و خورەوشتی ئەدەبی و سیاسیی و نووسین. پێویستیش نە زانراوە شیکردنەوەو لێکدانەوەی بابەتەکە بکرێت و ئەم بابەتە بۆ سەردەمێکی تایبەت و لە هەلوو مەرجێکی جیاوازی ئەوکاتە نووسراوە، کە دۆزو کێشەو مەسەلەی کورد لە قەیران و گرفتا بووە،هەروەها دۆخی کورد لەو هەلومەرجەدا پیا گوزەری کردووە، شەهید (ئارام) تەنیا ویستویەتی تێڕوانینی شۆڕش و بیروڕای یەکێتی، لە مەڕ شۆڕش بخاتە ڕوو بۆیە ئەم بابەتەی کردووە بەکوردی و بەسودو گرنگی زانیوە، وەک بابەتێکی پێوست بیکاتە کوردی، هەرچەند بابەتەکەش لە لایەن، هەڤاڵ و سەرکردە (مام جەلال) بە بیرو ڕاو فیکری چەپ و (م.ل) کە ئەو سەردەم و ڕۆژگارە لە برەو گەشەکردندا بووە و پانتاییەکی بەرفراوانی هەبووە لە جیهاندا بە گشتی و ناوچەکەو کوردستانی بە خۆوە مژۆڵ کرد بوو نووسراوە، شەهید (ئارام) یش کە هەوادار و چەپێکی دڵسۆزی کوردستانی بووە لەو تێڕوانینەوە، بە پێویست و گرنگی زانیوە ئەم بەرهەمە بکاتە کوردی و چاپی بکات[١٤]. بە هیوام ئەم دوو بەرهەمە زیاتر لە سی (٣٠) ساڵە پارێزراوە، وەک دوو باتی ئەرشیڤی و دیکۆمێنتی گرنگ بە پێویست وبەکەڵکم زانی کە چاپیان بکەم،لە فەوتان و تیا

---

١٤ ئەم نامیلکەیە(یەکێتی نیشتمانیی کوردستان بۆچی..؟) بەدوو شێوە بەزمانی کوردی، وەرگێڕانە کوردییەکەی شەهید (ئارام) کاتی خۆی چاپکراوە، چاپێکیان بەشێوەی نامیلکەی بچوکی بەرباخەڵ و چاپێکیشیان بەشێوەی وەرقەی گەورەو فۆلسکاپ لەگەڵ ڕۆژنامەی(ڕێبازی تۆێ ـ الشراره) چاپ وبڵاوکراوەتەوە. ساڵی ١٩٧٥ـ ١٩٧٦،بە پێوانەی(٢١+١٥) و(٨,٥+١١,٥) چاپ بووە.

چوون ڕزگار بکرێن، وەک ئەرکێکی سەرشانم دوو بارە چاپیان بکەمەوە، بە هیوام بە خزمەت و ئەرکێکی میژوویی و خوڕەوشتی سەر شانم لێم وەربگرن و لێم قبوڵ بکرێت.. ڕۆحی شەهید (ئارام)، زیندوو شاد بێت، خوازیارم تەمەن و تەندروستی نووسەر و ڕووناکبیرو نووسەرو تێکۆشەرو سەرکردە، جەنابی (مام جەلال)[١٥] یش درێژ بێت.

***

٢٠٢١/١١/ ٣٠

١٥ کاتێک ئەم بابەتە نووسراوە بەڕێز مام جەلال لە ژیاندا بوو.

ڕۆژنامەی ئاڵای شۆڕش

ڕۆژنامەیەکە تەنیا یەک ژمارەی لێ دەرچووە، شاسوارجەلال(ئارام) دەریکردووە. ئەم ژمارەیە لە ئەیلولی١٩٧٧دەرچووە. بابەتەکانی ژمارە دووکە ئامادەبوون بۆچاپ، هەرگیز نەدۆزرانەوە.

ڕۆژنامەکە گوزارشت لەجیهانبینیی مارکسیستەکانی کوردستان و تێڕوانینیان بۆ مەسەلەی ڕزگاری نیشتمانیی دەکاو لەم ڕووەوە ئەو پەڕگرافەی کە لە بۆکسەکەی لای چەپدا بڵاوکراوەتەوەو ئەڵێ:"تێ بکۆشن بۆ سەرخستنی شۆڕشی دیموکراتی گەلی عێراق کە لە کوردستانەوە هەڵگیرساوە لە پێناوی دامەزراندنی دەسەڵاتی دیموکراتی گەلدا کەگەلی کوردیش لە سایەیدا مافی بڕیاردانی چارەنووسی خۆی شادبێت"بە شێوەیەکی چڕسیاسەتی ڕۆژنامەکە ڕوونەدەکاتەوە.

ئەم ژمارەیە کە لە گوندی"گوڕباز"لە ناوچەی قەرەداغ دەرچووە،لە هەشت لاپەڕەی فولسکاب پێکدێ کە بابەتەکانی بەتایپی دەستی تایپ کراون و بەڕۆنیۆ (١١٤) دانەی لێ ڕاکێشراوە.

ئارام بۆ پەرەپێدانی خەباتی (کۆمەڵەی مارکسی ـ لینینیی کوردستان)، ئومێدێکی زۆری لە سەر ڕۆژنامەکە هەڵچنیبوو. ئەمەش لەو وتارەی لاپەڕەی (١)دا دەردەکەوێ کە لە ژێر ناونیشانی"خەباتی ئاڵای شۆڕش"دا بڵاوکراوەتەوەو تێیدا دەڵێ: "هیوادارین ئاڵای شۆڕش بێتە ڕووناکییەکی گەش و لە کوژاندنەوە نەهاتووی سەر ڕێگای خەباتی گەلەکەمان و گەلان و زەحمەتکێشانی عێراق و هەموو ناوچەکە لە پێناوی نەمانی هەموو جۆرە چەوساندنەوەیەکدا"[١٦].

***

١٦ ئینسکلۆپیدیایی، یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، ل٤٤ ـ ٤٥ بەرگی یەکەم، چاپی سێیەم ٢٠١٦.

یەکەم ژمارەی ڕۆژنامەی "ئاڵای شۆڕش"
ئەیلوولی ساڵی(١٩٧٧)

پێناسەی یەکەم ژمارەی ڕۆژنامەی (ئاڵای شۆڕش)

* ناوی چاپکراو/ ڕۆژنامەی ئاڵای شۆڕش، ژمارە یەک، ئەیلولی (١٩٧٧)
* نوسینی/ شاسوار جەلال (ئارام)
* تایپ/ حەمە سەعید
* جۆری تایپ/ چاپی دەستی ئۆڵەمپیا
* نۆبەی چاپ/ چاپی یەکەم، ئەیلولی ١٩٧٧
* تیراژ/ سەدوو چواردە "١١٤" دانە
* شوێنی چاپ/ گوندی گوڕباز/ ماڵی مەولود گوڕبازی
* چاپخانە/ بۆردو شوشە وخام و ستێنسڵ
* نوسینی مانشێتەکان/ حەمە ئەمین شێخ عەلی(ئەمین پۆلا) شاعیرو نووسەر، ناسراوە پێشمەرگایەتیدا بە (شەماڵ)
* ژمارەی سپاردن/ شاخ / نیەتی

***

نێوەرۆکی بابەتەکانی ژمارە (یەک)ی ڕۆژنامەی (ئالای شۆڕش)

لاپەڕەی یەکەم:
* لە پێناوی پتەوی یەکێتیی نیشتیمانیی کوردستاندا
* خەباتی ئالای شۆڕش
* ڕزگار بوونی دوانزە ١٢ بەند.
لاپەڕەی دووەم:
* خەباتی ئالای شۆڕش (پاشماوەی لاپەڕە یەک)
لاپەڕەی سێیەم:
* دەوڵەت و شۆڕش ـ لینین
لاپەڕەی چوارەم:
* لە پێناوی پتەوی (پاشماوەی لاپەڕە یەک)
لاپەڕەی پێنجەم:
* لە پێناوی پتەوی (پاشماوەی لاپەڕە چوار)
لاپەڕەی شەشەم:
* با پیلانەکانی دوژمن گۆڕکەین.!
* دەوڵەت و شۆڕش (پاشماوەی لاپەڕە سێ)
* گەل پشتیوانی شۆڕشە
لاپەڕەی حەوتەم:
* یەکەمین یادی شەهیدان ئیبراهیم عەزۆ و هاوڕێ نەبەزەکانی
* خەباتی ئالای شۆڕش (پاشماوەی لاپەڕە دوو)
لاپەڕەی هەشتەم:
* کاروانی شەهیدان
* یەکەمین یادی ئیبراهیم عەزۆ و هاوڕێ نەبەزەکانی
* سروودی ئالای سور
* شەهید بونی شامل و گەرمیانی و هاوڕێکانیان

***

تێوەردان[17] و ڕونکردنەوە:

یەکەم ـ بەرهەمەکانی شەهید (ئارام) ساڵی ۱۹۸۰ بە ناوی "**هەڵبژاردەکان**"ەوە لە لایەن ناوەندی کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستانەوە، کۆمەڵێک بابەتی شەهید "ئارام" بوون کۆکرانەوەو چاپکران. دوو بابەتی وەک:

۱/ **خەباتی ئالای شۆڕش.**

۲/ **دەوڵەت و شۆڕش**، لینین، لە ناو بەرهەمی هەڵبژاردەکاندا چاپ و بڵاو کراوەتەوە، وەک دەبینرێت ئەم دوو بابەت و نووسینە هەردووکیان لە ژمارەیەکی ڕۆژنامەی (ئالای شۆڕش) دا بڵاو کراوەتەوە, بەڵام ئەوەی تێبینی: ئەم دوونووسین و بابەتەی کرد بێت لە کتێبی (هەڵبژاردەکاندا، زۆر دەستکاری کردن و گۆڕینی تێدا کراوەو وەک ئەمانەتی ئەدەبی بڵاو نەکراوەتەوە، زۆری ووشەو ناوە عەرەبیەکانی لە نوسینەکەدا نووسراوە، کراوە بە کوردی، وەک وشەی "جەماهیر" کراوە بە جەماوەر.. هەروەها زۆر پەرەگراف لابراوە کە خۆیی لە چەند دێڕو وشەدا دەبینێتەوە، ئەگەر هەڵەی زمان یا خاڵبەندی هەڵەی تێدا بوو بێت،من وەک ئەمانەت وشێوە زمان و نووسین بە هیچ شێوەیەک دەستکاری بابەتەکانم نە کردووەو وەک چۆن لە ڕۆژنامەکەدا بڵاو کراوەتەوە، وەک ئەمانەتێک وەک خۆی تایپم کردۆتەوە بێ دەستکاری کردن و هەر جۆرە گۆڕین و دەستکاری کردنێک دانراوەتەوە، بابەتەکانی تری ڕۆژنامەکەش جگە لە و دوو بابەتەو یەکەم جاری بڵاوکردنەوەی سەر لە نوێ کۆمپیوتەرکراونەتەوە، بێ دەستکاری کردن. وە هەر وشەو دێڕێک نە خوێنرابێتەوە لە بەر کۆنی و پوانی لاپەڕەکان لە لایەن بەندەوە، بەم شێوەیە دیاریم کردووە (ـ) .

دووەم ـ (**هەڵبژاردەکان**) لە نووسینی شاسوار جەلال، شەهید (ئارام) جارێک لەلایەن، بەڕێز(وەزیرە جەلال) خوشکی شەهید(ئارام) وە ساڵی ۲۰۱۲ چاپکراوەتەوە، بە هەمان شێوەی پێشتر کەدەست نیشانم کردو تێبینیەکانم

---

۱۷ تێوەردان: مداخلە، فەرهەنگی خاڵ

خستەڕوو، وەک جاری یەکەم چاپکراوەتەوەو بابەتەکان وەک خۆی کۆمپیوتەر کراوەتەوەو بە هەمان شێوەی یەکەم جار چاپی کردۆتەوە تەنیا ڕونکردنەوەو پێشەکییەکی بۆ زیاد کردووە[18].

سێیەم ـ جاریکی تریش (هەڵبژاردەکان) ساڵی (٢٠١٢) لە لایەن ئەکادیمیایی هۆشیاریی و پێگەیاندنی کادرانەوە، چاپکراوەتەوەو ئەویش بابەتەکانی هەروەک یەکەم چاپ بێ گۆڕان وەدەسکاری کردن چاپکردووەتەوە تەنیا، لێکۆڵینەوەیەکی بە ناو نیشانی"ئارام و ڕۆڵی لە بزووتنەوەی سیاسیدا"لە نوسینی بەڕێز لێکۆڵیار، فەرید ئەسەسەردی بۆزیاد کردووە.

چوارەم ـ کۆکردنەوەی ئەم سێ بەرهەم و بابەتە جیاوازەی شەهید(ئارام) کە بە ماندبوونێکی زۆر، بەرهەم هاتووە، ڕەنگە ببێتە بەشی سێیەمی بەرهەمەکانی پاش،١ هەڵبژاردەکان، ٢ـ ئارام وبزوتنەوەی ئەینتەرناسیۆنالیستی[19]. کە لە شاخ چاپکرا بوو،بۆ دووەم جار ساڵی (٢٠١١)، لەلایەن مەکتەبی شەهیدان و ئەنفالکراوەکانی (ی.ن.ک) وە چاپکراوەتەوە.

***

١٨ لە سەر داخوازی نوسەر لەم کتێبەدا لێکۆڵینەوەکە بلاوکراوەتەوە.
ئەم بەرهەمەش جارێکی تر بە ناوی"بابەتەکانی شەهید (ئارام) لە (ڕۆژنامەی هاوکاری) دا، لەگەڵ چەند پاشکۆیەکدا، ئامادەکردنی مۆفەق میراودەلی و هەمان پێشەکی کتێبی (ئارام وبزووتنەوەی ئینتەرناسیۆنالیستی)ە کە لەلایەن بەڕێز (مەلابەختیار) ەوە نوسراوە، ساڵی(٢٠٢١) .لە چاپخانەی کارۆلە قەبارەی (٣١٥) لاپەڕەی وەزیریدا ناوەکەی گۆڕاوەو بلاوکراوەتەوە.
١٩ بەهەمان شێوەی پێشوو.

ڕۆژنامەی ئاڵای شۆڕش
پێرست و ناوەرۆکی لاپەڕەکانی یەکەم ژمارەی ڕۆژنامەی(ئاڵای شۆڕش)

بابەتەکانی لاپەڕەی یەکەم ئەم بابەتانەی لەخۆگرتووە:

یەکەم: لە سەروی لاپەڕەکەدا نوسراوە، لەپێناوی کۆمەڵەمان و خەباتی مارکسییە ـ لینینیەکان لە عێراقدا.

دووەم:لای ڕاست لە سەرو ناوی ڕۆژنامەکەوە نوسراوە،کرێکاران و گەلانی زۆرلێکراوی جیهان یەکگرن.

سێیەم: ئاڵای شۆڕش ئاماژەیە بۆ ناوی ڕۆژنامەکە، کە جەریدەی گشتی کۆمەڵەی مارکسی ـ لینینی کوردستانە، ژمارە (١) ئەیلولی(١٩٧٧)

چوارەم: تێکۆشان بۆسەرخستنی شۆڕشی دیموکراتی گەلی عێراق لە کوردستانەوە هەڵگیرساوەلە پێناوی دامەزراندنی دەسەڵاتی دیموکراتی گەلدا کە گەلی کوردیش لە سایەی دا بە مافی بڕیاردانی چارەنوسی خۆی شاد بێت.

پێنجەم: لە پێناوی پتەوی یەکێتیی نیشتیمانیی کوردستاندا

***

لە پێناوی پتەوی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستاندا

هەرەسهێنانی بزوتنەوە چەکدارەکەی کورد لە مارتی (١٩٧٥) گەلەکەمانی خستە سەر دوو ڕیانێکی مێژوویی،ڕێگایەکیان ڕێی ملکەچ کردن بوو بۆ(ئەمری واقیع) و قایل بوون بەو ڕۆژە ڕەشەی کە جەماهیری گەلەکەمانی تیا کەوتبووە، بەردەستی دوژمنی شۆڤێنی فاشیست و دەست هەڵگرتن لە ماف و ئامانجەکانی گەل و تەنانەت قایل بوون بە نەخشەکانی دوژمن بۆ لە ناو بردنی کوردو بە عەرەبکردنی،ڕێگاکەی تریش ئەوە بوو کە مل نەدرێت بۆ ئەو (ئەمری واقیع) ەو سەرئەنجامە ڕەشەکانی، کە ئەمەش ڕێگای خەباتی شۆڕشگێڕانە یە دژی ڕێبازی چەوتی بزوتنەوەکەی پێشووە دژی نەخشە شۆڤێنیەکانی دوژمن بۆ لە ناو بردنی گەلەکەمان بێگومان، ئەمەش نەخشەو سیاسەتێکی سوڵتەی بۆرجوازی بەعسە دژی هەموو گەلی عێراق و تەنیا لە خزمەتی دەسەڵاتدارە شۆڤێنیەکان دایە، ئەوەش بە ئاشکرا بۆگەلان دەرکەوتووە کە بە بەزین یان چەوت ڕۆیشتنی سەرکردەیەک، یان حیزبێک بزوتنەوەی شۆڕشگێڕێتی گەلێک یان چینێکی شۆڕشگێڕ کۆتایی نایە وە ئەو گەلە یان ئەو چینە نا فەوتێ ئەگەرچی ئەو بزوتنەوە شۆڕشگێڕانەیە زیانیشی پێ بگات و چەند جار نوچیش بدات. دیارە گەلەکەی ئێمەش هەمان یاسای شۆڕشگێڕی[٢٠] ئەی گرێتەوەو لێی بەدەر نیەو لە نێوان ئەو دوو ڕێگایەدا ڕێگای خەباتی شۆڕشگێڕانەی هەڵبژاردوە.

ئەوە ئاشکرایە لە سەردەمی بزوتنەوە چەکدارەکەی پێشودا تاکە حیزب کە بۆی هەبوو بە ئاشکرا هەبێت پارتی دیموکراتی کوردستان بووە بون و چالاکی هەر حیزب و گروپ و تەنانەت کەسێکی غەیری پارتی هەست پێ بکرایە دەزگای پاراستن ودەزگای تری(شۆڕش)زۆر بەتوندی بەر هەڵستی ئەکرد، وە بە هەموو وە سیلەیەک هەوڵی قووتدان و لە ناوبردنی ئەدا. بەم جۆرە بە سەر

٢٠ لە سەرجەم ئەوسەرچاوانەی تردا ئەم ڕستانە لابراون. مەبەست گشت چاپکراوەکانی شەهید ئارامە.

لە پێناوی پتەوی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستاندا

هەرەسهێنانی بزوتنەوە چەکدارەکەی کورد لە مارتی (١٩٧٥) گەلەکەمانی خستە سەر دوو ڕیانێکی مێژوویی،ڕێگایەکیان ڕێی ملکەچ کردن بوو بۆ(ئەمری واقیع) و قایل بوون بەو ڕۆژە ڕەشەی کە جەماهیری گەلەکەمانی تیا کەوتبووە، بەردەستی دوژمنی شۆڤێنی فاشیست و دەست هەڵگرتن لە ماف و ئامانجەکانی گەل و تەنانەت قایل بوون بە نەخشەکانی دوژمن بۆ لە ناو بردنی کوردو بە عەرەبکردنی،ڕێگاکەی تریش ئەوە بوو کە مل نەدرێت بۆ ئەو (ئەمری واقیع) ەو سەرئەنجامە ڕەشەکانی، کە ئەمەش ڕێگای خەباتی شۆڕشگێڕانە یە دژی ڕێبازی چەوتی بزوتنەوەکەی پێشووە دژی نەخشە شۆڤێنیەکانی دوژمن بۆ لە ناو بردنی گەلەکەمان بێگومان، ئەمەش نەخشەو سیاسەتێکی سوڵتەی بۆرجوازی بەعسە دژی هەموو گەلی عێراق و تەنیا لە خزمەتی دەسەڵاتدارە شۆڤێنیەکان دایە، ئەوەش بە ئاشکرا بۆگەلان دەرکەوتووە کە بە بەزین یان چەوت ڕۆیشتنی سەرکردەیەک، یان حیزبێک بزوتنەوەی شۆڕشگێڕێتی گەلێک یان چینێکی شۆڕشگێڕ کۆتایی نایە وە ئەو گەلە یان ئەو چینە نا فەوتێ ئەگەرچی ئەو بزوتنەوە شۆڕشگێڕانەیە زیانیشی پێ بگات و چەند جار نوچیش بدات. دیارە گەلەکەی ئێمەش هەمان یاسای شۆڕشگێڕی[٢٠] ئەی گرێتەوەو لێی بەدەر نیەو لە نێوان ئەو دوو ڕێگایەدا ڕێگای خەباتی شۆڕشگێڕانەی هەڵبژاردوە.

ئەوە ئاشکرایە لە سەردەمی بزوتنەوە چەکدارەکەی پێشودا تاکە حیزب کە بۆی هەبوو بە ئاشکرا هەبێت پارتی دیموکراتی کوردستان بووە بون و چالاکی هەر حیزب و گروپ و تەنانەت کەسێکی غەیری پارتی هەست پێ بکرایە دەزگای پاراستن ودەزگای تری(شۆڕش)زۆر بەتوندی بەر هەڵستی ئەکرد، وە بە هەموو وە سیلەیەک هەوڵی قووتدان و لە ناوبردنی ئەدا. بەم جۆرە بە سەر

٢٠ لە سەرجەم ئەوسەرچاوانەی تردا ئەم ڕستانە لابراون. مەبەست گشت چاپکراوەکانی شەهید ئارامە.

جەماهیردا سەپێنرا بووبێگومان ئەو دیاردەیە(ظاهرە)بنج وبناوانی چینایەتی هەبوە وە لێرەدا بە پێویستی دەزانین کە بە کورتی لە سەری بدوێین[٢١]. _

لە دەوروبەری (١٩٤٥) بەدواوە کە (حیزبایەتی) لە ناو جەماهیری کوردستاندا کەوتە گەشەکردن و تەقینەوە، هەروەک چۆن بۆرجوازیەت هەوڵی خۆی ئەدا هەروەها پرۆلیتاریاش بۆ هەمان مەبەست کاری ئەکرد، بەڵام سەبارەت بەوەی کە لە دوای شەهید بوونی فەهدەوە بەتایبەتی، حیزبی شیوعی عێراق ڕێگایەکی ڕیفیزیونیستانە (اصلاحیانە)ی پێگیرا بوو وە هەڵوێستێکی مەبدەئی عملی وای نە بوو کە بە شێوەیەکی مارکسی ـ لینینی یانە مەسەلەی نەتەوایەتی کورد لە باوەش بگرێت و نەهێڵێ جڵەوی مەسەلەکە بکەوێتە دەست بۆرجوازیەت و سەبارەت بەوەی کەلەو ماوەیەدا هەستی نەتەوایەتی کورد بە هۆی دامەزران و ڕوخانی کۆمەڵەی مەهاباد[٢٢]و بەردەوامی چەوساندنەوەی نەتەوایەتی لە هەڵچوندا بوو، ئەمانە سەرەتا بون بۆئەوەی فکرو ڕێبازی بۆرجوازیانە کە لە پارتی دا خۆی ئەنواند وردە وردە بەرەو زاڵ بوون بچێ، پاش شۆڕشی بۆرجوازی تەموزی(١٩٥٨)-یش، دیسان هەڵوێستی چەوتی نا مارکسییانە حیزبی شیوعی عێراق و کلکایەتیان بۆ قاسم و مل نانیان بەرەو ڕیفیزیونیزم وە زیاتر پشت کردنە مەسەلە دیموکراتییەکانی گەلی،وە بە تایبەتی مەسەلەی نەتەوەی کورد بەو بیانوەی کە گوایە (مەسەلەی نەتەوایەتی کاری حیزبی شیوعی نیە) وە مەسەلەیەکی بۆرجوازیانەیە لە بەرئەوە ئەبێ بۆ حیزبە بۆرجوازییەکان جێ بهێڵرێت وە تەنانەت ئەو هەڵوێستە گەیشتبوە ڕادەی گاڵتە کردن بە هەست و خواست و ئامانجە نەتەوایەتیەکانی کورد، وەئەوەیان بیرچووە کە مەسەلەی نەتەوایەتی لە دواشیکردنەوەی وەکو لینینی مەزن وتویەتی ـ مەسەلەی

٢١ لە بڵاوکراوەکانی تردا لە هەموویاندا لابراوە.

١٢ ئەگەر مەبەستی کۆمەڵەی ژێکاف بێت، ئەوکاتە(ژێکاف) هەڵوەشاوەتەوەو بۆتە حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران، ڕاستییەکەی کۆماری کوردستان یان حکومەتی کوردستان،جمهوریەتی کوردستان دروستره.

جوتیارانەوە بەشێکی گرنگە لە تێکڕا مەسەلەی دیموکراسی، وە هەروەها بیر خۆیان بردووە کە مەسەلەی نەتەوایەتی کورد، بەشێکی گرنگی مەسەلەی دیموکراسییە لە عێراقدا کە ئەوان وایان پێشان ئەدا زوو دەربەستی بین، ئەمانە هەمووی بو بە هۆی زاڵبوونی تەواوی بیروڕای ڕێبازی بۆرجوازی لە ناو بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کوردو پارتی دیموکراتی کوردستان، کە ئەوکاتە بە هێزترین حیزبی قەومی کورد بوو سەرکردایەتی بزوتنەوەی کوردی کەوتە دەست و توانی سەرکردایەتی بزووتنەوە چەکداریەکەی ئەیلولی[٢٣](١٩٦١) یش بگرێتە دەست. بەم جۆرە پارتی، نەک هەر بوبە خاوەن جەماهیرێکی زۆر، بەڵکو بووە خاوەنی هێزێکی چەکداریش کە زۆر یارمەتی دا لە چەسپاندنی بیروڕاو ڕێبازی خۆیدا لە فراوانترین جەماهیری کوردستانداوە ئینجا بەهۆی دروشمە قەومیەکانیەوە، وە بەهۆی ئەوەی کە بە عەمەلی وە لە بەر چاوی جەماهیری چەوساوەی کورد پارتی تاکە حیزب بوو کە دیفاعی لە ئاوات و ئامانجەکانی ئەکردو سەرکردایەتی (شۆڕشەکەی) ئەکرد، بە ئاسانی توانی مەفهومی تاکە حزب لە ناو خەڵکیدا بچەسپێنێ وە جەماهیرێکی زۆر فراوان بە دروشمی (پێشڕەوی کورد پارتیەو هیچ حزبێکی تر نیە) گۆش بکا، بەردەوام بەو بیروڕا بۆرجوازیە چەوتانە کە مانای لە بیر بردنەوەی واقیعی فرە چینی کوردستان و ئینکاری کردنی خەباتی چینایەتی بە پەروەردە ئەکرد، بێ گومان ئەمەش تەنیا بەرژەوەندی بۆرجوازیەتی تێدایەو چینە زەحمەتکێشەکان کە خاوەنی ڕاستە قینەی مەسەلەکەن گێل ئەکات و شوێن بۆرجوازیەتیان ئەخات بۆیە تائێستاش بۆرجوازیەتی کورد بەگشتی وە(پارتی و بنەماڵەی بارزانی بەتایبەتی) ئەیانەوێت تەنانەت پاش ئەو هەرەسە گەورەی بە سەر بزوتنەوەکەیاندا هێنا جارێکی تر وەکو تاکە سواڕە بێنەوە مەیدان وە ڕێگە لە چینە زەحمەتکێشە شۆڕشگێڕەکان بگرن کە جڵەوی مەسەلەکەی خۆیان بگرنە

٢٣ لە هەموو سەرچاوە بڵاوکراوەکاندا کراوە بە شۆڕش لەگەل وشەی تردا دەسکاری ئەم بەشە کراوە.

دەست وە بەرەو سەرکەوتنی ئەو دوا رۆژەی بەرن کە ئەیانەوێ.[٢٤] _

بەڵام سەبارەت بەوەی کە کۆمەڵگەی کوردستانیش، لە چەندین چین و دەستەیەکی کۆمەڵایەتی جیا جیای خاوەن بەرژەوەندی چینایەتی جیاواز دروست بووە، لەگەڵ ئەوەشدا کە پارتی بەهۆی دەسەڵاتی سیاسی وە عەسکەری نیمچە موتڵەقی خۆیەوە ئەی ویست لە لایەکەوە بە وروژاندنی هەستی نەتەوایەتی، لە لایەکی تریشەوە لە ڕێی ترساندن و پارسەنگی سوک نانە پاڵ ئەوەی کە لەگەڵ ڕێبازیان نە بێ هەموو چین و دەستە کۆمەڵایەتیەکان لە ژێر باڵی خۆیدا دەستە مۆ بکات لەگەڵ ئەمەشدا وەکو هەر حزبێکی تر لە جیهاندا کە ویستویەتی بە پێچەوانەی ڕەوتی مێژوو بڕوات چۆن سەربان لە بەردی ڕەقی واقیعی داوە ئاوا پارتیش سەری لە بەردی ڕەقی واقیعی کوردستانی داو نەیتوانی بە پێچەوانەی یاسا گشتییەکانی گەشەکردن بڕوات و هەر حیزبێکی تریش ئەم ڕێگە چەوتە بگرێت هەر هەمان ئەنجامی ئەبێت[٢٥].

نمونەی گەش و ئاشکرای ئەم ڕاستیەش ئەوەیە کە پارتی نەیتوانی ڕێگری لە دروستبونی کۆمەڵەمان بکات،[٢٦] ئەوە بوو کۆمەڵەمان ساڵی (١٩٧٠) پاش چەند ساڵێک زەمینە بۆخۆشکردن هاتە کایەوە چونکە گەشەکردنی خەباتی چینایەتی و ناکۆکی چینایەتی بە شێوەیەکی تەبیعی گەیشتبوە ئەو ئاستەی کە بەرانبەر بۆرجوازیەت، پرۆلیتاریاش حیزبی ئەویست چونکە ئەو حزبانەی بە ناوی پرۆلیتاریاوە هەبوون دەستەوەستان بوون لە ئاستی پێداویستییەکانی پرۆلیتاریا ـ جگە لە کۆمەڵەمان چەندین گروپی تری مارکسی لە کوردستاندا لە دواییدا دروست بوەوله شوێنەکانی تری عێراقیش دا بەهەمان شێوە سەرەڕای ویستی بۆرجوازییە دەسەڵاتدارەکانی بەغدا چەندین ڕێکخراوو گروپی مارکسی هەن کە ئەمانە هەموو لەئەنجامی خەباتی یەکگرتویاندا ئەتوانن نوێنەرایەتی

---

٢٤ بە هەمان شێوە لە هیچ سەرچاوەیەکدا ئەم بەشە بوونی نیە؟
٢٥ بەهەمان شێوەی پیشوو.
٢٦ بەهەمان شێوەی پیشوو.

پرۆلیتاریا بکەن وە ببنە پێشرەوی ڕاستەقینەی خەباتی گەلی عێراق لە پێناوی بەدیهێنانی ئەو سیستەمەدا کە زەحمەتکێشان بە گشتی لە سایەیدا بحەسێتەوە و لە چنگی چەوساندنەوە ڕزگاریان بێ و گەلی کوردیش لە عێراقدا بە هەموو مافە ڕەواکانی خۆی بگات، بە مافی چارەنوسیشەوە، وە ئەوسیستەمەش بۆ قۆناغی ئێستای گەشەکردنی کۆمەڵگەی عێراق، سوڵتەی دیموکراتییانەی گەلە واتە سوڵتەی کرێکاران و جوتیاران و باقی چین و توێژە شۆڕشگێڕەکانی تری گەلە.

ئەم بەڵگانە بە ئاشکرا ئەو ڕاستییە دەردەخەن کە لە سەرەوە باسمان کردوە سەبارەت بەوەی کە کۆمەڵەمان بڕوایەکی مەبدەئی بەو ڕاستییە هەیە، وە لەم قۆناغەی شۆڕشدا کە قۆناغی شۆڕشی دیموکراتی گەلە، (واتە شۆڕشی دیموکراتی نوێ، نەک دیموکراتی بۆرجوازیانە) وە لەم قۆناغەشدا شان بە شانی کرێکاران و جوتیاران جگە لە بۆرجوازی بچوک کە دەوری شۆڕشگێڕانەی هەیە وە بەرژەوەندی چینایەتی بەم شۆڕشە دیموکراتییەی گەلەوە بەستراوە، بۆرجوازی نیشتمانیش سەبارەت بەوەی کە وەکو چینێک لە لایەن سوڵتەی بۆرجوازی بیرۆکراتی بەعسەوە، کە بەرەو[٢٧] سەرمایەداری دەوڵەت هەنگاو ئەنێن کە لە بەرژەوەندی دراوەو لەلایەکی تریشەوە لە کوردستاندا ئەم"چینە"بە هۆی چەوساندنەوەی نەتەوایەتی کوردەوە لە لایەن هەمان سوڵتەوە ناحەزی سوڵتەیە، وە ئەشێت لە دژی سوڵتە هاوکاری گەل بکرێت تا ئەوکاتەی مومکین بێ، بە پێی ئەم ڕاستیە عیلمانیە کۆمەڵەمان بیری کردۆتەوەو هەر لە دوای ئاشبەتاڵەکەوە ڕەفتاری پێ کردوەو بە ئاشکرای پێی لێ ناوە، کە بە تەنیا ئەرکەکانی ئەم قۆناغەی پێ جێبەجێ ناکرێت و پێویستە ڕێکخراو و هێزە شۆڕشگێڕەکانی گەل، نەک لە کوردستاندا بەڵکو لە سەرانسەری عێراقدا هەموو بە پێی بەرنامەیەکی شۆڕشگێڕانەی گونجاو لەگەڵ خواست و ئامانجی گەلەکەمان

---

٢٧ بەهەمان شێوەی پێشوو.

و واقعی قۆناغە کە خەباتمان یەک بخەین[28] و لە پێناوی بە دیهێنانی ئەو بەرنامە شۆڕشگێڕانەیەدا هەموو وزەو توانامان بخەینەکار.

بەهێزو خاوەن بنکەیەکی جەماهیری و دۆستی ناوەوەو دەرەوەی وڵات، کۆمەڵەمان بوو، ئەوە بو حیزبی شیوعی عێراقی - قیادەی مەرکەزی - بە هۆی سیاسەتی ئینتیهازیانەی سەرکردایەتیەکەی و تەنزیمی و سەبارەت بەو واقیعەو بە هۆی ئەوەوە کە بەرانبەر نەخشەو کلکایەتی بۆ سەرکردایەتی بارزانی[29]، دوای هەرەسهێنانی سیاسی و عەسکەری بزوتنەوە چەکدارەکەی[30] پێشوو تاکە ڕێکخراوی لەگەڵ هەرەسەکەدا ئەمانیش خۆیان تەسلیم بە سوڵتەی بەعس کردەوە ئەمەش بێگومان کارێکی زۆر گەورەی کردە سەر ئەم حیزبە لە دواییدا کادرە شۆڕشگێڕە دڵسۆزەکانی حیزب دڵێرانە حیزبیان لەو سەرکردایەتیە ڕزگار کردو کەوتنە دامەزراندنەوەی حیزب لە سەر بنچینەیەکی پتەوی مارکسی - لینینی یانەوە، وە ئێستا هێزێکی شۆڕشگێڕانەی بنچینەییە لە عێراقدا، وە جگە لە کۆمەڵەمان ئەو ڕێکخراوانەی تر کە دەرکەوتن ئەنجامێکی ئیجابی هەرەس هێنانی سەرکردایەتی عەشائیریە کۆنە پەرستەکە بوون[31]و نیشانەی دەست پێکردنی پلەیەکی نوێی خەباتی شۆڕشگێڕانەی گەلەکەمانن، بەڵام دوای هەرەسەکە ئەو گروپ و دەستە سیاسیانەی لەوە پێشتریش هەبوون و ئەوانەش کەلەوە دوا دروست بوون زیاتر شۆڕشگێڕی تەیارێک بوون وە مەرجەکانی ڕێکخستنێکی تەواویان نە بووە وە ئێستاش زۆر لە وانە لە خەباتدان، لە پێناوی پتەوکردنی خۆیاندا بەرەو گەشەکردن وساخ بوونەوەی فیکری شۆڤێنیەکانی سوڵتەی دوژمن ئەبوو مەیدانی سیاسی کوردستان بە چۆڵی نەهێڵنەوە، یان دیسان وەک ڕێکخراو

---

۲۸ هەموو ئەو وشانەی ئاماژەی پێدراوە،بەهەمان شێوە گۆڕاون یان لە سەرچاوەکاندا نین،خوێنەر دەتوانێت لەگەڵ سەرچاوە چاپکراوەکانی تردا بەراوردکاری بکات بۆدڵنیایی و ڕاستگۆیی.

۲۹ بەهەمان شێوەی پێشوولابراون.

۳۰ بە هەمان شێوەی پێشوو،لابراوەو دەستەواژەی تری بۆزیادکراوە.

۳۱ دەستەواژەی تری بۆزیادکراوە لە سەرچاوەکانی تردا ؟

لافی ئیحتیکار کردنی مەیدانی سیاسی کوردستان لێ نەدات. ئەو دەرفەتە باشەی بۆبزوتنەوەی ڕزگاری خوازانەی گەلەکەمان هەڵکەوتووە بە فیڕۆ نەڕوات وە یەکسەر بەکار بهێنرێت بۆ تێکشکاندن و لە ڕەگوڕیشەوە دەرهێنانی بیروڕا چەوتەکان بەگشتی، وە دەربارەی تاکە حیزب بە تایبەتی وە لە باتی ئەمانە بیروڕای ڕاست و دروست و گونجاو لەگەڵ واقیع جێگیربێت، وە سەرەڕای ئەمانە باوەڕی شۆڕشگێڕانەی وڵات بەرەو هەڵچوون و تەقینەوە ئەڕۆیشت وە دابینکردنی ئەم وەزعەو لە باوەشگرتنی هەوڵ و تێکۆشانی هەموو هێزو تەیارە شۆڕشگێڕەکانی ئەوێت[٣٢]، لە بەر ئەمانە هەمووی لە مانگی حوزەیرانی (١٩٧٥) فیکرەی دروستکردنی یەکێتی نیشتمانیی کوردستان لە دەرەوەی ووڵات خرایە کارەوە وە دوای ئەوەش لە ناو وڵاتدا بە هاوکاری عناصرە شۆڕشگێڕە پێشکەوتنخوازەکانی تر دەستی کرد بەدامەزراندنی دامو دەزگاکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان.

بەردەوام ئەوە ڕوونکراوەتەوە کە یەکێتی نیشتمانیی کوردستان حیزب نیە جێی حیزبی پێشڕەوی پرۆلیتاریا ناگرێتەوە، کە وەک لە سەرەوە باسمان کرد لە بەر ئەوەی کە ئەو تەیارو گروپە سیاسیانەی هەن(ضرور)[٣٣] نین جگە لە کۆمەڵە یەکگرتنەکەشیان لە چوار چێوەی یەکێتیی نیشتمانیی دا، بەرەی نیشتمانی بەمانای تەواوی بەرە(جبهە) پێک نە هێناوە، بەڵکو نیمچە بەرەیەک کە لەگەڵ واقعی حیزبی و سیاسیی کوردستاندا ئەگونجێت بێگومان ئەم واقعەش لە گۆڕانداپەو شتێکی براوەنیەو بە ستراوە بە گەشەکردنی ئەو تەیارو گروپانەوە بۆیە ئەم شێوەی ئێستای (ی.ن.ک) یەکێتیی نیشتمانیی وە هەیکەلی ڕێکخستنی شێوەو هەیکەلێکی کاتین، وە بەگشتی لە گەشەکردنایە وە تائێستاش ئەم گەشەکردنەی بەخۆیەوە دیوە بە تایبەتی لەو کاتەوە کە(بزوتنەوەی سۆشیالیستی دیموکراتی کوردستان) لە ماوەی ساڵێک لە مەوبەر هاتووەتە ڕیزی یەکێتیی نیشتمانیەوە، هەرچەندە تا

٣٢ لە سەرچاوەکاندا وشەکە کراوە بە (ئەویست)؟
٣٣ لە سەرچاوەکانی پێشودا بەهەڵە نوسراوە.

ئیستا بە تەواوی شێوەی پەیوەندی ناو یەکێتی لە نێوان کۆمەڵەمان و(بزوتنەوە) دا بە یەکجارەکی دانە ڕێژراوە، بەڵام زۆر هەنگاوی عملی لە مڕوەوە نراوە.

سەبارەت بەوەی کە شۆڕشەکەمان بریتی نیە لە بزوتنەوەیەکی نەتەوەیی تەسکی گەلی کورد، بەڵکو شۆڕشی دیموکراتی گەلی عێراقە، وە لە کوردستانەوە بە هۆی تەقینەوەی ناکۆکیەکانەوە، هەروەها لە سایەی باش هەڵکەوتنی خاکی کوردستان دەستی پێ کردوە، وە بۆ ئەوەی بە عملی ئەمە جێ بە جێ بکرێت پێویستە بە پێی ئەو واقعە نەخشە بۆ مەسەلەی بەرەی یەکگرتووی گەل بکێشین وە لە ڕێی خەباتی یەکگرتووی هێزە شۆڕشگێڕەکانی گەلی عێراقداوە کۆتایی بە دەسەڵاتی بەعسی فاشیست بهێنین وە لە جێی ئەو دەسەڵاتی دیموکراتی گەل دامەزرێنین و کاتێ کە گەلی عێراق لە سایەی ئەم سیستەمەدا بە دیموکراسی ڕاستەقینە شاد ئەبێت. تەنیا ئەو کاتەش گەلی کورد بە هەموو مافەکانی خۆی ئەگات. گەشە پێدانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و هەوڵدانی دڵسۆزانە بۆ پڕ کردنەوەی کە موکوڕی و چارەسەر کردنی ئەو سەلبیاتانەی کە هەن یان پشتگیری کردنی لەلایەن[٣٤] شۆڕشگێڕان و پشتگیری کردن و یارمەتیدانی بۆ زاڵ بوون بە سەر کۆسپەکانی ڕێگایدا، یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان سەرکەوتوانە گەشە ئەکا وە بەرەو ئەو شێوەیەی بەرە ئەڕوا کە بەردەوام لە بە هێز بوونداێ و بنکەی بەردی یەکگرتووی گەلی عێراق بێ.

لێرەشدا پێویستە ئەوە ڕوون بێ کە یەکێتیی خەباتی کۆمەڵەو(بزوتنەوە) وە چارە سەرکردنی هەر ناکۆکیەک کە ئەبێ بە گیانێکی هەست بەلێپرسراوی کردنەوەو لە پێناوی بە هێز کردن وگەشەکردنی یەکێتیی نیشتمانیی دا بێ. بێ گومان ئەو ڕاستیە ئاشکرایە کە بونی ناکۆکی نەک لە نێوانی چەند ڕێکخراوێکی جیاوازدا بەڵکو لە ناو یەک ڕێکخراویشدا شتێکی تەبیعی وە بونی گەشە کردنە، بەڵام گرنگ ئەوەیە کە بە پێی ڕادەی گرنگی و قوڵی ئەو ناکۆکی یە شێوەی

٣٤ ئەم وشەیەو ئەوانی تریش کەهێڵی بە ژێردا هاتووە لە سەرچاوە چاپکراوەکاندا بونی نیە.

چارەسەریشی هەڵبژێرین وە بە نیسبەت کۆمەڵەمانەوە ئەو مەبدەئەی لە سەری ئەڕوات لەم ڕووە دەستگیر بوونە لەسەر مەسەلە مەبدەئییەکان وە نەرمی و هێواشیە بەرانبەر هەر مەسەلەیەکی کە تەنازولی مە بدەئی تیا نە بێ.

لەم موناسەبە تەشدا داوا لە هەموو هاوڕێ یانی ناو یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان ئەکەین بە ئەندامانی کۆمەڵەو بزوتنەوە وە هەموو ئەندامان و کەسانی تری سەربەخۆی ناو یەکێتیی کە تێکۆشن لە پێناوی بە هێزکردن و پتەوکردنی یەکێتیی یەکەماندا لە ڕووی قوڵکردنی فیکری شۆڕشگێڕانەو فراوان کردنی بنکەی جەماهیری لە پێناوی جێگیر کردنی پتەوتری[٣٥]شۆڕش و یەکێتیی بەرەو. شۆڕشی دیموکراتی سەرتا سەری گەلی عێراق بۆ گەیشتنی گەلی کوردستان و هەموو گەلی عێراق بە ئامانجی[٣٦].

***

٣٥ ئەو وشانەی ئاماژەی پێدراوە، یان گۆڕاون یان وشەی تری بۆ زیادکراوە لە هەموو سەرچاوەکاندا بوونیان نییە.

٣٦ ئەم وتارە لەلاپەڕەی(٥،٤،١) ی ژمارەیەکی (ئالای شۆڕش) دا بڵاوکراوەتەوە.

ڕزگار بونی ١٢ بەند

شـەوی١٩٧٧/٩/١١دوانـزە تێکۆشەری کورد توانیان بە پێی نەخشەیەک خۆیان لە یەکێک لەزیندانەکانی بەعسی فاشیست لە کەرکوک ڕزگار بکەن و هەندێکیان گەیشتنە ناوچە ڕزگارکراوەکانی ژێردەسەلاتی شۆڕش، وەشایانی باسە یەکێک لە وانە کە هاوڕێی کۆمەڵەمانە سەرەڕای دەربازکردنی خۆی و برادەرەکانی کڵاشینکۆفی یاساوڵێکی زیندانەکەشی هێناوە. ئا بەم قارەمانێتیە ڕۆڵەکانی گەلەکەمان بەرهەڵستی دوژمنی فاشیست ئەکەن و با بەعسی دوژمن باش بزانێت، کە بە هیچ شێوەیەک نا توانێت بزوتنەوەی شۆڕشگێڕانەی دیموکراتخوازی گەل دامرکێنێتەوەو سەرکەوتن هەر بۆگەلە، کەوتن و سەر شۆڕی بۆ دوژمنی فاشست[٣٧].

***

٣٧ ئەم وتارە لەلاپەڕەی (١)ی ڕۆژنامەی (ئالای شۆڕش) دا بڵاوکراوەتەوە.

خەباتی ئاڵای شۆڕش

دەرچونی جەریدەیەکی گشتی بەڕێکوپێکی بۆ ناو جەماهیری شۆڕشگێڕی گەلەکەمان لەلایەن کۆمەڵەمانەوە لە دوایی(ئاشبەتاڵ[٣٨] یەکەم ڕێکخراوێکی سیاسی بوو،کە بزوتنەوەی شۆڕشگێڕانەی عادیلانەی گەلەکەمانی لە باوەش گرتوو لایەنێکی سەرەکی وبنچینەی شۆڕشە نوێ یەکەی گەلەکەمان کارێکی ئەوەندە بە ئاشکرا پێویستە کە بەڕاستی پێی ناوێ زۆر باسی لێ بکرێت. بایەخی ئەم جەریدە لەم پلە مێژوویییەی خەباتماندا بەو هەموو ئەرکە گران و جۆراو جۆرانەدا دیارە کە لە ئەستۆیەتی وە هیوادارین (ئاڵای شۆڕش) ببێتە ڕوناکیەکی گەش و لە کوژانەوە نەهاتوی سەر ڕێگەی خەباتی گەلەکەمان و گەلان و زەحمەتکێشانی عێراق و هەموو ناوچەکە لە پێناوی نەمانی هەموو جۆرە چەوسانەوەیەکدا.

بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کوردستان کە بزوتنەوەی گەلێکی دابەش کراو و نیشتمان لە لەت کراوو ماف پێشێلکراوە بزوتنەوەیەکی عادیلانەی ناوەرۆک پێشکەوتنخوازانەو بە شێکی لە جیا کردنەوە نە هاتوی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلانی جیهانە کە لەم سەردەمەدا بە شێکەو پاڵپشتێکی قایمو پتەوی شۆڕشی سۆشیالیستی جیهانە. چەندین ساڵە، گەلی کوردستان لە خەباتێکی بێ ووچانی پڕ قوربانیدانە لە هەموو پارچەکانی کوردستاندا وە بەتایبەتی لە ماوەی نیو سەدەی ڕابردودا کوردستانی عێراق مەڵبەندی بزوتنەوەی چەکدارانە بووە دوا بزوتنەوە ئەوە بوو لە ئەیلولی١٩٦١بە سەرکردایەتی بۆرجوازیەتی کورد دەستی پێ کردوە لە مارتی١٩٧٥دا سەرکردایەتیە عەشایریە کۆنەپەرستەکەی ئەو بزوتنەوەیە هەرەسە سیاسی و عەسکەریە پڕ شەرمەزاریەکەی کردو ئەو ئەنجامانەی بوکە هەموو کوردێکی خاوەن هەست ئەیزانێت. بێگومان شکستهێنانی بزووتنەوەکانی

٣٨ لە سەرچاوە چاپکراوەکانی پێشوتردا کراوە بەنسکۆ.

کوردەوە، بە تایبەتی دوا بزووتنەوەی کە بەو هەڕەسەی (یان وەکوچەماهیر ناوی نا ئاشبەتال) ئەنجامێکی حەتمی ئەو بیروڕا کۆنە پەرستانەو ڕێبازە چەوتە نا شۆڕشگێڕانە بوون کە چینەکۆنەپەرستەکانی کورد بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلەکەمانیان پیا کێش ئەکرد، ئەو چینە کۆنەپەرستانە بە چەندین شێوە بودەڵەیی و ناشایستەیی خۆیان لە ڕابەری کردنی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلەکەمان ئیسپات کردوە چەندین جار گەلەکەمانیان پاش قوربانی و مالّ وێرانیەکی بێ سنور هەر بەرەو هەڵدێری پر مەینەتی هەڕەس هێنان بردووە. ئەمەش بێ گومان سەبارەت بەوەی کە ئەیان ویست ئێستاش بەردەوام ئەیانەوێت - بزوتنەوەکە لە چوار چێوەیەکی نەتەوە پەرستانەی تەسکی کۆنە پەرستانەدا قەتیس بکەن وە بە پێی بەرژەوەندی چینایەتی بۆ گەنی خۆیان لێی بخورن وە نەهێڵن بەهیچ جۆرێک بچێتەوە سەر ڕێبازە مەوزوعیە گونجاوەکەی لەگەڵ ڕێڕەوی مێژوو، چونکە چینەکۆنەپەرستەکان زۆر باش ئەوە ئەزانن کە ئەمە مانای تیاچوونی بەرژەوەندی ئەوانەوە بە پێچەوانەوە بەرژەوەندی چینە زەحمەتکێشە چەوساوە شۆڕشگێڕەکانی تێدایە وە[39] سەبارەت بەوەی کە مارکسیزم - لینینیزم فەلسەفەی[40] شۆڕشگێڕترین وە چەوساوەترین چینەکانی گەلە ئەویش کە چینی کرێکارەوە تا چەوساندنەوە مابێ چینی کرێکار ڕزگاری نابێ وە سەبارەت بەوەی کە کۆمەڵەمان لە سەر بنچینەی مارکسیزم - لینینیزم دامەزراوە بۆیە ئالّای شۆڕش بەو پەڕی تواناوە تێ دەکۆشێت لە پێناوی بە هێزکردن و پتەوکردنی یەکێتیی بیروڕاو ڕێکخستنی کۆمەڵەمان و گەیاندنی بیروباوەڕەکەی کە مارکسیزم - لینینیزمە بە چەماهیری[41] چینە چەوساوە شۆڕشگێڕەکانی گەلەکەمان وقوڵ داکوتانی ڕەگ و ڕیشەی

---

٣٩ ئەوانەی ئاماژەی پێدراوەو هێڵی لە ژێر دانراوە لە سەرچاوەکانی پێشتردا بوونی نیەو لابراون.

٤٠ لە سەرچاوە چاپکراوەکانی پێشتردا وشەی تری بۆ زیادکراوە.

٤١ لە سەرچاوەکاندا وشەکە گۆڕاوە بە(جەماوەر).

کۆمەڵەمان تیایدا، وەلە ڕەگوڕیشە هەڵکێشانی بیروڕایەکی ڕیڤیزیونیستانەو ڕیسوا کردنی ڕیڤیزیونیزم(تحریفیەت)لەناوەو دەرەوەی وولات وە دەرخستنی حەقیقەتی ئەو لەڕێ لا دەرانەی کە ئیمڕۆ لە پاڵ سوڵتەی فاشی بەغدا بە ناوی شیوعیەتەوە دژی شیوعیەت ئیش ئەکەن وە بیروباوەڕی پیرۆزی مارکسیزم ـ لینینیزم ئەشێوێنن.[٤٢]

سەبارەت بەوەی کەگەلی کوردوە کوردستانی نیشتمانیی، بە پێی بەرژەوەندی ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستانی ناوچەکە دابەشکراوە وە هەر بەشێکی لە چوار چێوەی سیاسیی وە ئابووری دەوڵەتێکدایە، وە لەگەڵ گەلانی تری ناو ئەو دەوڵەتەدا دوچاری یەک ڕژێم بوون و چینە کۆنەپەرستەکانی گەلانی ئەو دەوڵەتە بە چینە کۆنەپەرستەکانی کوردیشەوە لەو وڵاتەدا ـ گەلانی ئەو وڵاتە ئەچەوسێننەوە، وە بە هەموویان ئامانجێکی ناوکۆییان هەیە کە بریتیە لە هەڵتەکاندنی دەسەڵاتی چینە کۆنە پەرستەکان وە دامەزراندنی دەسەڵاتی دیموکراتیانەی گەل لە سایەی چەوساندنەوەی نەتەوایەتییەوە، هەروەها هەموو جۆرە چەوساندنەوەیەکی تر نەمێنێ بۆیەئالای شۆڕشێ دەکۆشێت بۆ ڕوونکردنەوەی ئەو[٤٣] واقیعەوە هەوڵ ئەدات بۆ:

ـ پتەوکردنی برایەتی و هاوخەباتی گەلی کورد وە هەموو ئەو گەل و نەتەوانەی لە گەڵیاندا ئەژی وە لە پێناوی گەیشتن بە ئامانجە ناوکۆیەکانمان.

ـ هەوڵدان بۆ نزیک خستنەوەو یەک خستنی ڕای شۆڕشگێڕانی ئەم گەلانەو بەدی هێنانی یەکێتیی خەباتمان[٤٤]، دژی ئیمپریالیزم و سوڵتە بەکرێگیراوەکانی ئیمپریالیزم لەو وڵاتانەدا.

ـ یەکێتیی خەباتی مارکسیە ـ لینینیەکان لە ناو چەکەدا.

ـ پێکەوە بەستن و توند گرێدانی بزوتنەوەکەمان بە بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی تێکۆشەری فەلەستینەوە کە جگە لە وەی بە شێکە لە مەسەلەی گەلی عەرەب

---

٤٢ لە سەرچاوەکاندا لابراوە.

٤٣ لە سەرچاوەکانی تردا کراوە بە(ئەم).

٤٤ لە سەرچاوەکانی تردا کراوە بە (خەباتیان).

بە گشتی و قەڵایەکی ستراتیجی شۆڕشگێڕانەیە لە ناوچەکەدا دژی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم[٤٥]و تەماعی دەوڵەتانی گەورە.

ـ سەبارەت بەوەی کە کۆمەڵەمان و شۆڕشەکەمان لە کوردستانی عێراقدان و خەباتمان ڕاستەوخۆ دژی سیاسەتی شۆفێنیانەو فاشیستانەی سوڵتەی بۆرجوازی بیرۆکراتی بەعسە،کە نەک هەر گەلی کورد لە ڕووی نەتەوایەتیەوە ئەچەوسێنێتەوەو لە ساکارترین[٤٦]مافی نەتەوەیی و دیموکراتی و ئینسانی بێ بەشی کردوە، بەڵکو سوڵتەی دیکتاتۆریانەی بۆرجوازیەتی بیرۆکراتی فاشیست، وە کرێکاران و جوتیاران و چینە زەحمەتکێشەکانی تری هەموو عێراق بەو پەڕی درندایەتی، بەڵام لە ژێر پەردەی ئازادی[٤٧] و پێشکەوتنخوازیدا، ئەچەو سێنێتەوە، وە هەر وەک ناکۆکی سەرەکی جەماهیری[٤٨] چەوساوەی گەلی کورد لەگەڵ ئەم سوڵتە یە، هەروەها نا کۆکی سەرەکی جەماهیری[٤٩] چەوساوەی باقی عێراقیش هەر لەگەڵ هەمان سوڵتەیە بۆیە ئامانجی ناو کۆیی[٥٠]سەرجەم گەلی عێراق بە کوردو عەرەب و کەمایەتیەکانی ترەوە ڕوخاندن و لە ناوبردنی سوڵتەی بۆرجوازی بەعسی فاشیستەو دامەزراندنی دەسەڵاتی دیموکراتیانەی گەلە، کەلە سایەیدا گەلی عێراق بە دیموکراسی ڕاستەقینە بگات وگەلی کوردیش بەمافی چارەنوسی خۆی بگا بۆیە (ئالای شۆڕش) خەبات ئەکات لە پێناوی ڕوونکردنەوەی ئەم ڕاستیە لە پێناوی:

ـ پتەوکردنی برایەتی عەرەب و کوردو تورکمان و هەموو کەمە نەتەوەییەکانی تری عێراق.

ـ بە هێزکردنی یەکێتی[٥١]شۆڕشگێڕی ڕاستەقینەی گەل.

٤٥ لە سەرچاوەکانی تردا وشەی تری بۆ زیادکراوە.
٤٦ بە هەڵە لە سەرچاوەکانی تردا خراوەتە دوای ڕستەکەوە.
٤٧ لە سەرچاوەکانی تردا (ئازادی) لابراوە.
٤٨ لە سەرچاوەکانی تردا کراوە (بە سادەترین).
٤٩ لە سەرچاوەکانی تردا کراوەبە (جەماوەر)
٥٠ لە سەرچاوەکانی تردا ئالگۆربە وشەکەکراوەو کراوە بە (ناکۆکی)
٥١ لە سەرچاوەکانی تردا وشەی (بڕیاردان) ی بۆ زیادکراوە.

ـ یەکێتیی خەباتی مارکسیە ـ لینینیەکانی عێراق کە ئەمڕۆ لە وڵاتەکەماندا چەند ڕێکخراوو گروپ و دەستەو کەسانی مارکسی ـ لینینی هەن وە پێویستە خەبات بکرێت بۆ پەیدا کردنی باشترین و مومکین ترین شێوە خەباتی یەکگرتوو. ئاڵای شۆڕش لەم مەیدانەدا دەنگێکی دلێرو مەوزوعی ئەبێت و بێ وچان تێ دەکۆشێ.

ـ ئاڵای شۆڕش لە پێناوی بەهێزکردنی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان تێ دەکۆشێ و هەوڵی بێ سنور ئەدات بۆ چەسپاندن و خەباتی ڕێکخراوە[٥٢] پێشکەوتنخوازەکانی کوردستان و دەرخستنی بیری چەوتی تاکە حیزب و ڕاهێنانی جەماهیری[٥٣] گەل بە دروستی بەرەی یەکگرتوو وە هەوڵدان بۆ گەشە پێدانی یەکێتیی نیشتمانیی بەرەو بەرەی ڕاستەقینەی شۆڕشگێڕ. لە هەمان کاتیشدا دەست نیشانکردنی کەموکوڕیەکانی یەکێتیی نیشتمانیی بەنیازی گەشەپێدان و زیاتر پتەوکردنی ڕیزەکانی لە خەباتدا دژی سوڵتەی فاشستی بەعس و دژی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و کۆنەپەرستی ناو خۆ و دەرەوە.

دژی تێکۆشەرانی[٥٤] خەباتی گەلی کوردستان لە هەموو بە شەکانی کوردستاندا وە لە هەوڵدان بۆ یەکخستنی نەخشەو بیروڕا لە نێوان ڕێکخراوە شۆڕشگێڕە پێشکەوتنخوازە دژ بە ئیمپریالیزمەکان لە کوردستان.

ڕوونکردنەوەی دەوری جەماهیری[٥٥] زەحمەتکێشی گەل و پیشاندانی وزەو توانای لە بن نە هاتووی و چەسپاندنی سیاسەتی پشت بە جەماهیر[٥٦] بەستن لە باتی پشت بە یارمەتی دەرەوەو ڕوونکردنەوەی ئەو ڕاستیەی کە هەمیشە ناوە ڕۆک دەوری سەرەکی هەیەو دەرەوە تەنیا یارمەتی دەرە.

---

٥٢ لە سەرچاوەکانی تردا کراوە بە(وزە).
٥٣ لە سەرچاوەکانی تردا وشەی (شۆڕشگێڕ)ی بۆزیادکراوە.
٥٤ ئەم وشانەش لە سەرچاوەکانی پێشتردا نیە.
٥٥ لە سەرچاوەکانی تردا کراوە بە(جەماوەر).
٥٦ لە سەرچاوەکانی تردا کراوە بە(جەماوەر).

* دیفاع کردن لە بەرژەوەندی کرێکاران و جوتیارانی هەژارو چەوساوەکانی ترو بایەخ دان بە ژیانی ئابووری و کۆمەلایەتیان و ڕێ پیشاندان بوو[٥٧] لە پێناوی ژیان و دوا ڕۆژی ڕووناکدا کە لە دەست هەژاری و دواکەوتویی و نەخوێندەواری ڕزگار بن ئەرکێکی گەورەی ئالای شۆڕشە.

* بە جێهێنانی هەموو ئەو[٥٨]ئەرکانەی ئەستۆی ئالای شۆڕش پێویستی بە یارمەتی و هاوکاری هەموو دەزگاکانی ڕێکخستنی کۆمەڵەمان و کادران و پێشمەرگە هوشیارەکان و هەموو شۆڕشگێڕە پیشکەوتوخوازەکانی تری وڵاتە، کە بڕوایان بە بایەخی ئەم ئەرکانە هەیە بۆیە ئالای شۆڕش داوا لە:

ـ هەموو هاوڕێیان و هەموو هاوبیران ئەکا کە بەرهەمی فیکری خۆیانمان بۆ بنێرن بە مەرجێک گونجاوبێ لەگەڵ ڕێبازی جەریدەکە.

ـ کادران و هەموو هاوڕێیانی تر ئەکەین لە ناو شار و لادێ و لە دەرەوەی وڵات، هەرکەسەو هەر لیژنەیەک لە ئاست و شوێنی خۆیدا لێکۆڵینەوە دەربارەی ژیانی کۆمەلایەتی و سیاسیی و ئابووری و عەسکەری بکات وە گوێ بۆ ڕای جەماهیر[٥٩] شل بکات و تاقیکردنەوەکانیان دوورنەبنەوە[٦٠] لێیانەوە فێربن وپوختەی لێکۆڵینەوەکانیان،بنێرن بۆ ئەوەی ئەم جەریدەیە ڕوانینێکی تێکڕایی هەبێت دەربارەی هەموو وەزعێکی وڵات[٦١].

***

٥٧ بەهەمان شێوە کراوە بە(ئەم)

٥٨ وشەی تری بۆ زیادکراوە، سەیری سەرچاوەکانی پێشتر بکە.

٥٩ لە سەرچاوەکانی پێشودا کراوەبە(جەماوەر).

٦٠ ئەم وشەیەش گۆڕاوەو وشەی تری بۆ زیادکراوە.

٦١ لە لاپەڕەی(٧،٢،١) ی ڕۆژنامەی (ئالای شۆڕش) دا بڵاوکراوەتەوە.

دەوڵەت و شۆڕش، لینین[٦٢]

شەست ساڵی تەواو لە مەوپێش لینینی مەزن یەکێک لە گرنگترین بەرهەمەکانی خۆی کە کتێبی دەوڵەت و شۆڕشە (الدوله والثوره) نووسی و هەر لەو ماوەیەدا بڵاوکرایەوە. لینین ئەم کارە بەنرخەی لە دوو مانگی ئاب و ئەیلولی ساڵی (١٩١٧) دا بەرهەم هێنا، واتە لە ماوەی نێوان شۆڕشی بۆرجوازی شوباتی ئەو ساڵەو شۆڕشی سۆشیالیزمی مەزنی ئۆکتۆبەردا وە بە بۆنەی تێپەڕ بوونی شەست ساڵ بە سەر بەرهەم هێنانی ئەو شاکارە بەبایە خەوەو بە سود بەخشی ئەزانین کە تیشکی بهاوینە سەر ناوەرۆکی ئەو کتێبەو پەیوەندی بە خەباتی شۆڕشگێڕانەی گەلەکەمانەوە، هیوادارین خوێندەوارانی شۆڕشگێڕوکادرانی کۆمەڵەمان و هەموو یەکێتیی نیشتمانیی سودی لێوەرگرن بۆ ڕونکردنەوەی ڕێبازی شۆڕشگێڕانە بۆجەماهیری تێکۆشەری گەلەکەمان.

لینینی مەزن مامۆستاو[٦٣]پێشەوای پرۆلیتاریای جیهان و سەرکردەی یەکەمین شۆڕشی سۆشیالیستی و دامەزرێنەری یەکەمین دەوڵەتی سۆشیالیست لە ژێر سایەی دەسەڵاتی پرۆلیتاریادا لە جیهاندا کە یەکێتیی سۆڤیەتە. نەک هەر مارکسییەکی دروست و ژیر بوو بەڵکو بلیمەتێکی [٦٤]بێ هاو تاو گەشەی خولقێنەرانەی بە مارکسیزم و هەموو ڕونتر و قوڵترکردۆتەوە، مارکس و ئەنگلس بیروڕا بنچینەیی یەکانیان، سەبارەت بە مەسەلەی دەوڵەت و شۆڕش داڕشت و لینینی مەزن لە کتێبەکەی خۆیدا زیاتر قوڵی کردۆتەوەو بە پێی گەشەکردنی باری چینایەتی لە جیهاندا بە گشتی و لەوڵاتانی سەرمایەداریدا بە تایبەتی و بە پێی گەشەکردنی سەرمایەداری بەرەو بەرزترین پلە کە ئیمپریالیزمە بیروڕاکانی مارکس وئینگلسی قووڵتر کردۆتەوەو لەگەڵ باری تازەی شۆڕش پرۆلیتاریای جیهاندا گونجاندویەتی.

٦٢ لە سەرچاوەکانی پێشووتردا، ناوی(لینین) لە پێشەوە نوسراوە، بەڵام لە ڕۆژنامە ڕەسەنەکەدا بە پێچەوانەوە نوسراوە.
٦٣ لە سەرچاوەکانی پێشتردا کراوە بە(بلیمەت).
٦٤ لە سەرچاوەکانی تردا گۆڕانکاری لەم وشانەدا کراون.

لە[٦٥]کتێبەکەیدا لینین مەسەلەی دیموکراسی بە وردی شیکردووەتەوەو ئەوەی دوپاتکردۆتەوە کە دیموکراسی دیموکراتیەتی چینی دەسەلاتدارەو داموودەزگای دەوڵەت هەر لەسەرەتای دروستبوونیەوە لە جیهاندا داموودەزگایەک بوە بۆ خزمەتی بەرژەوەندی چینی دەسەلاتدارو هاوپەیمان و هاو بەرژەوەندیەکانیەتی بۆیە هەرگیز ناشێ دوو چینی ناکۆک و خاوەن بەرژەوەندی جیاواز لە سایەی یەک ڕژێمدا وەکو یەکتر ئەو دیموکراتیە یان پێ نابڕێت، سەبارەت بەو ڕاستیەی کە مارکس دەری خستوە کەوا(تا چینی[٦٦]چەوساوە ما بێ پرۆلیتارلە چەوساندنەوە ڕزگار نا بێت)، لینینی مەزن ئەوەی تەئکید کردووەتەوە، کە تەنیا ڕێگە بۆ نە هێشتنی چەوساندنەوە بە هەموو جۆرەکانیەوە ئەوەیە کە پرۆلیتاریا دەسەلات بگرێتە دەست وە داموودەزگای دەوڵەتی بۆرجوازی چەوسێنەر بڕوخێنێت وە تێکوپێکی هەڵوەشێنێت[٦٧]وە لە جێیدا داموودەزگای شۆڕشگێڕانەی دەوڵەتی نوێ[٦٨] لە ژێر سایەی سەرکردایەتی پرۆلیتاریادا دامەزرێنێ وە هەروەها لینین ئەوەی دەست نیشان کردووەتە کە جوتیاران چ دەورێکی گرنگیان هەیە بە تایبەتی لە وڵاتە دواکەوتووەکاندا، هاوپەیمانێتی کرێکاران و جوتیارانی کردۆتە مەرجێکی بنچینەیی سەرکەوتنی شۆڕشی سۆشیالیستی یە بەڕابەری چینی کرێکار، واتە لەم سەردەمەدا کە بۆرجوازیەت نەک هەرگوڕی شۆڕشگێڕانەی سەردەمی شۆڕشی بۆرجوازی تیانەماوە بەڵکو بۆتە چینێکی کۆنە پەرست وە چەوسێنەر وە مومکین نیە سەرکردایەتی شۆڕشی دیموکراتی بکات چ جای شۆڕشی سۆشیالیست.

* کە ڕیفزیونیستەکانی سەردەم بە تەمان بۆرجوازیەتی هەندێک وڵات بەرەو دامەزراندنی سۆشیالیزم بەرن وەکو عێراق، وە نەک شۆڕشی سۆشیالیستی

---

٦٥ لە سەرچاوەکانی پێشودا گۆڕان لەم وشانەدا کراون.
٦٦ لە سەرچاوەکانی پێشودا کراوە (بەخۆی)
٦٧ لە سەرچاوەکانی تردا وشەی تری بۆ زیادکراوە.
٦٨ لێرشدا وشەی تری بۆ زیادکراوە.

وەکو قۆناغی شۆڕشی دیموکراتی گەلیش بە شۆڕشی ڕزگاری نەتەوەیی[٦٩]و نیشتمانیەوە تەنیا لە ژێر سەرکردایەتی پرۆلیتاریاو حیزبی مارکسی یەلینینی یەکەیدا بەرەو سەرکەوتن بچێت.

قۆناغی شۆڕشی وڵاتەکەی ئێمە شۆڕشی دیموکراتی گەلە - دیموکراتی نوێ یە - وە هەمان یاسای[٧٠] عیلمی ئەیگرێتەوە بێ گومان سەرکردایەتی پرۆلیتاریاو حیزبەکەی مانای ئەوە نا گەیەنێت کە ئەو چینە خۆی بە تەنیا شۆڕش بکات بەڵکو لە هەموو[٧١]قۆناغێکداوکات و شوێنی تایبەتی دا چین و دەستەی کۆمەڵایەتی تر لەگەڵ چینی کرێکاردا بە شداری شۆڕش ئەکات.

ئێستاش لەم قۆناغەی شۆڕشی گەلەکەماندا جگە لە کرێکاران و جوتیاران بۆرجوازی بچوک و بان چەپی بۆرجوازی نیشتمانیش ئەبێ پێکەوە لە بەرەیەکی یەکگرتوی گەلدا لە ژێر سەرکردایەتی چینی کرێکارو حیزبە پێشڕەوە مارکسی یە - لینینی یەکەیدا ئەرکەکانی قۆناغی شۆڕشی دیموکراتی گەل بە جێ بهێنن.

سەبارەت بەوەی کە مافەکانی کورد بەشێکی لە جیاکردنەوە نە هاتوی مەسەلەی مافە دیموکراتیەکانی گەلی عێراقەو دیموکراسیش بۆ گەلی عێراق بە بێ دامەزراندنی سوڵتەی ئەو چینە شۆڕشگێڕانەی کە بەشی هەرە زۆری گەل پێک دێنن نا یەتەدی، نا بێ هەرگیز بە تەمای ئەوە بین کە نە گەلی کورد وە نە هەموو گەلی عێراق، بە مافە دیموکراتییەکان بکەن لە ژێر سایەی سوڵتەی دیکتاتۆری بۆرجوازی بیرۆکراتی بە سروشت فاشی بەغداو ئەبێ هەمیشە نەخشەکانی شۆڕشمان بە پێی ئەم ڕاستیە بێت و هەوڵدەین ئەم شۆڕشە کە شۆڕشی دیموکراتی گەلی عێراقە هەنگاو بە هەنگاو لە سەر ئەم ڕێبازە بچێتە پێشەوەو بەرەو سەرکەوتن بچێت و لە ئەنجامدا سوڵتەی بۆرجوازی بیرۆکراتی بەعس بڕوخێنێت وداموودەزگاکانی تێک و پێک بدرێت ولە جێی ئەمە سوڵتەی

---

٦٩ ئەم وشەیەش گۆڕاوە.

٧٠ لە سەرچاوەکانی پێشتردا، وشەی تریان بۆزیاد کردووە.

٧١ لە سەرچاوەکانی تردا، ئەم وشیەش گۆراوە (بەهەر)

هاوبەشی چینە شۆڕشگێڕەکان بە ڕابەری چینی کرێکارو دامودەزگای دەوڵەتی نوێی گەل دامەزرێنرێت، کە لە سایەی دا گەلی عێراق بە دیموکراسی ڕاستەقینە بگات و گەلی کوردستانیش بە مافی بڕیاردانی چارەنوسی خۆی[٧٢] لە عێراق دا شاد بێ و کوردستانی عێراق ببێتە بنکەی شۆڕشی ڕزگاری گەلی سەرانسەری کوردستان و ڕزگار بوونی، تەواوی لە هەموو جۆرە چەوسانەوەیەک. بالای جەماهیری[٧٣] گەلەکەمان ئاشکرابێ کە مارکسیزم ـ لینینیزم ڕێگەی ڕزگاری بۆ هەموو چەوساوەیەکی دونیا ڕوناک ئەکاتەوە بە مەرجی چاک تێ گەیشتن و گونجاندنی لەگەڵ بارو زروفی تایبەتی داو پاراستنی لە ڕیفیزیونیزم و دوگماتیزم و هەموو جۆرەکانی شێواندنێکی تر.

با بەفراوانی مارکسیزم ـ لینینیزم دراسە بکەین و خولقێنەرانە جێبەجێی بکەین[٧٤].

***

ڕونکردنەوە: بۆ وتاری **(دەوڵەت و شۆڕش، لینین)** پرسیارێک لە تێکۆشەر و نووسەر بەڕێز مەلا بەختیارکراوە،* گوایە (کاک ئارام) لە ئەیلوولی (١٩٧٧) وتارێکی نووسیوە بە ناوی(دەوڵەت و شۆڕش..؟)

وەڵام: بەهەڵە بە ناوی ئەوەوە ڕۆیشتووە،وتاری(مامۆستا حەمەمین چاوشین)ە(شەهید شەماڵ)وەریگێڕاوەوڕێکیخستووە ،تەنها ئەفکاری لینین، ڕێکخرابوو،بۆمێژوو ڕاستی دەکەمەوە،کە ئەوەهی (کاک ئارام) نەبووە،مافی ئەو شەهیدەیە.[٧٥]

---

٧٢ لە سەرچاوەکانی تردا، ئەم وشەیەش گۆڕاوە

٧٣ لە سەرچاوەکانی تردا، ئەم وشەیەش کراوە بە (جەماوەر)

٧٤ لە لاپەڕەی (٦٠٣) ی ڕۆژنامەی یەکەمی (ئالای شۆڕش) دا بڵاوکراوەتەوە.

٧٥ کتێبی: کۆمەڵە، چەپ،چەپی نوێی دیموکراسی، دیدارێکی مێژوویی لەگەڵ (مەلا بەختیار)،سازدانی: ئەنوەرحسێن(بازگر)،ژیلوان هەڵەدنی، ساڵی ٢٠٢٤چاپخانە تاران،ل١٧٨.

کورتە وەڵامێک بۆ ئەم بابەتە: ئامادەکاری ئەم کتێبە هەموو دەستنوو بەرهەمەکانی شەهید مامۆستا حەمەمین پۆڵا- شەهید (شەماڵ ١٩٤٧- ١٩٧٦/٢/٢٨)ی ئامادەکردووە بۆ چاپ و داوێتی بەخانەوادەکەی تا تایپی کۆمپیوتەری بکەن و چاپبکرێت، بەهیچ شێوەیەک لەدەستنوس و بەرهەمەکانی شەهید شەماڵدا وتاری (دەوڵەت وشۆڕش) بوونی نیە، کە هیی ناو براوبێت، وەهیچ بەڵگەیەک بۆ سەلماندنی ئەم بابەتەی کاک (بەختیار) نیە وابزانم کاک (بەختیار) یش هیچ بەڵگەیەکی بۆ بابەتەکە بەدەستەوە نیە، وەڵامەکەی و وروژاندنی ئەم جۆرە باباتەنە، کە نووسەری بابەتەکە شەهید شەماڵە، ئەوەش ئەوە دەسەلمێنێت وتارەکە لە ڕۆژنامەی (ئاڵای شۆڕش) دا بڵاوکراوەتەوەو ڕۆژنامەکەش خودی شەهید (ئارام) دەری کردووەو نووسەرێتی، هیچ ناوێک بۆ سەرجەم نووسینەکانی ڕۆژنامەی(ئاڵای شۆڕش) کە کێ نووسیونی ئاماژە پێنەدراوەو نەنووسراوە، کەواتە لەو ڕاستییە دورناکەوینەوە، ئەگەربڵێین: نووسەری وتاری (دەوڵەت و شۆڕش) نووسەرو خاوەنەکەی شەهید (ئارام) ەو شێوازی نووسین و زمان و تەکنیک ئەوە پشتڕاستدەکاتەوە، بەڵام خێرە پاش ساڵی(١٩٧٧) و دەرچوونی یەکەم ڕۆژنامەی (ئاڵای شۆڕش)،ساڵی(٢٠٢٤)،(٤٧) ساڵ، بەڕێز کاک (بەختیار) بیری کەوتۆتەوە ئەو وتارەی شەهید(ئارام) کە نووسەری ڕاستەقینەیەتی، بێ هیچ بەڵگەیەکی سەلمێنراو،وەک گوترا دەیکات، بەوتاری نووسەر شەهید (شەماڵ)، ئەوەش ناحەقییەکی و ستەمێکی تڕە لە شەهیدی سەرکردە کاک (ئارام) دەکرێت و هەوڵی زەوتکردنی بەرهەمێکی دەدرێت.

***

با پیلانەکانی دوژمن گۆڕکەین!

دوژمنانی گەلان سەبارەت بە سروشتی کۆنە پەرستانە یان و بێ تواناییان لە چارە سەرکردنی گیروگرفتەکانی وڵات و بە دیهێنانی خواست و ئارەزووەکانی[٧٦] گەلدا تەنیا ڕێگا کە ئەیگرنەبەر توندو تیژی و زەبرو زەنگ و فڕو فێڵ و خەڵەتاندنی کەسانی ساویلکەیەو خەڵک هاندانە دژی بەرەی گەل.

دوژمنانی گەلی کوردیش هەر لە مێژەوە ئەم ڕێگەیەیان گرتووەو تا ئێستاش لە سەری ئەڕۆن و هێندە گەوجن[٧٧]نازانن کە بەرانبەر گوڕو تواناو وزەی شۆڕشگێڕانەی بێ سنوری گەلدا نە توندو تیژی و نە زەبر و زەنگ و نەفڕو فێڵ هەمووی ڕاناگرێت و سەرکەوتن لە ئەنجامدا هەر بۆ گەلە.

وا سااڵ و نیوێک ئەبێت کە شۆڕشە نوێ کەمان بە سەرکردایەتی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان هەڵگیرساوەو پشت بە هێزو توانای بێ سنوری گەلەکەمان و بەڕێبازێکی نوێ ی عیلمی دا خۆی بەرانبەر هەموو هێزو تەکنیکی تازە بابەتی عەسکەری چەندان جۆر پیلان و نەخشەی ڕژێمی تکریتیەکان و هاوپەیمانە ژێر بە ژێرەکانیان ڕاگرتووەو بە هەنگاوی گەورە بەرەو پێشەوە چووەو تا دێت لە ناو جەماهیری چەوساوەی گەلەکەماندا ڕەگو ڕیشەی قوڵتر دادەکوتێ. یەکێ لەو ڕێگا چەپەڵانەی دوژمن دژی شۆڕشەکەمان گرتویەتی کڕینی وێژدانی خەڵکی و بڵاوکردنەوەی پارەو تەماعە بە ناو کەسانی چڵکاو خۆرو هەندێکی ساویلکەدا وە ئەم نەخشەیە بە چەندین شێوە پەیڕەو ئەکات بۆ هەندێک بەپایەی بۆش وبێ دەسەڵاتی-ڕژێمێکی[٧٨]تر بە ناوی (غابات)و(موختاری) و (نەهێشتنی بێ ئیشی) کە زۆر بەیان لە خواروووی وڵاتدا ئەنێن، جگە لەو هەموو پارەو پولەی کە بۆ دەزگاکانی (ئەمن) (استیخبارات) تەرخانکراوە بۆڕاگرتنی جاسوس و دوژمنانی

---

٧٦ ئەم وشەیەش لە سەرچاوەکاندا گۆڕاوەو کراوە بە (ئامانجەکان) ی.
٧٧ ئەم وشەیەش گۆڕاوە.
٧٨ لە سەرچاوەکانی پێشتردا ئەم وشەیەی تێدا نیە.

گەل وبۆدەم چەورکردنی[۷۹] دوژمنایەتی ئەکەن بە مەبەستی کۆکردنەوی زانیاری و پارە بۆ ڕوبەڕو بونەوەی گەل و پێشمەرگایەتی هەڵدێن و خۆیان بە پارە بە دوژمن ئەفرۆشن و تا ئەمرن ئەبێ بە سەر شۆڕی لە ژێر چنگی دوژمندا بژین[۸۰].

شۆڕشەکەمان سەرکەوتوانە خۆی بەرانبەر دوژمن و پلانەکانیان ڕاگرتوەو ئەو پلانانە- کە تەنانەت کەسوکارو منالّی پێشمەرگەشی گرتوتەوە - لە ڕێسوایی بۆ سوڵتەو هاوکارەکانی و هەڵخەڵەتاوەکان بەولاوە هیچی تری دەست نەخستون، هەڵخەڵەتاوانیش با باش بزانن کە ڕۆژێک دێت پەشیمان بنەوەو بە خۆیان بڵێن[۸۱] کە چیان بە خۆیان کردوەو ئایا (عەفو)ە کانی دوژمن ئەوانە لە حوکمی مێژووی گەل ڕزگار ئەکات؟. تا ئێستا هیچ کەسێک و هیچ تا قمێک لە سایەی خۆ فرۆشتن و خیانەت لە میللەت کردنەوە لە سەر حیسابی خوێنی ڕۆڵە تێکۆشەرەکانی گەل نە یتوانیوە نە ژیانی خۆشی و کامەرانی وە نە سەربەرزی و سەربەستی دەستگیر بێ لە ڕیسوا بوون و تیاچوون بەو لاوە، هەموو بزوتنەوەیەکی شۆڕشگێڕانەی ڕاستیش کە کەسانی وا ڕەوشت نزم و خۆ فرۆش تێکەڵاوی بێت لاواز ئەبێت وە بەپێچەوانەوە بەجیا بونەوەو دوور کەوتنەوەو دەرکردنی ئەو جۆرە کەسانە بزوتنەوەی شۆڕشگێڕانەی ڕاستەقینە بە هێزتر ئەبێت، چونکە ئەرکی بزوتنەوەیەکی وا لەوە گرانترو پیرۆز ترە کە بە کەسانی وا بە جێ بێت.

بۆیە بەدڵنیاییەوە ئەڵێین: کە خۆفرۆشتنی ئەو کەسانەی کە تا ئێستا بە ناوی پێشمەرگەوە چ لە سەر حیسابی یەکێتیی نیشتمانی کوردستان وچ لە سەرحیسابی لایەنێکی کۆنەپەرست - کە چەکدارەکانی[۸۲] (پ.د.ک) قیادەی موەقەتە زۆربەی هەرە زۆری خۆ تەسلیم کردنەوەکان بوون تا ئەو ڕادەیەی دوا دەستەیان بە تاوانی کوشتنی شەهید حەمە غەفورو هەشت پێشمەرگەی هاوڕێیەوە، خۆیان فرۆشت بە دوژمن ئەمانە ڕیزەکانی پێشمەرگەیان بەجێ

۷۹ لە سەرچاوەکانی تردا وشەو دەستەواژەی تری بۆزیادکراوە.
۸۰ ئەم دەستەواژەو دێڕانە لە سەرچاوەکانی تردا نین.
۸۱ ئەم وشەیەش لە سەرچاوەکاندا گۆڕاوە.
۸۲ ئەم وشەو دەستەواژانەش لە سەرچاوەکانی پێشوتردا نین.

هێشت، ڕێزەکانیان[٨٣] پاککردەوەو ڕێزەکانمان بە هێزتر بوون.

ئێمە هەمیشە داوا لە جەماهیری[٨٤] گەلەکەمان دەکەین کە وریابن و بوار نەدەن بە دوژمن کە نەخشەو پیلانە گڵاوەکانی بە سەر خەڵکی دا جێبەجێ بکات و یاری بە عەقڵ و شەرەف و وێژدان و دوا ڕۆژیان بکات و با بە هەموومان پیلانەکانی دوژمن گۆڕکەین.[٨٥]

***

٨٣ ئەم وشانەش لە سەرچاوەکانی پێشوتردا نین.

٨٤ بەهەمان شێوەی پێشتر.

٨٥ لە لاپەڕەی (٦) ی ژمارەیەکی ڕۆژنامەی (ئالای شۆرش) دا بڵاوکراوەتەوە.

گەل پشتیوانی شۆڕشە

ئەی جەماهیری نەبەزی گەلەکەمان، دەستی یارمەتی بۆ کۆمەڵەمان و شۆڕشە نوێ کەمان درێژکەن، هەمیشە لە یادتان بێت کە سەدان خێزانی لێ قەوماوی شەهیدو دەربەدەرو گیراو پێویستیان بە یارمەتیەو هەروەها شۆڕشەکە لە بنچینەوە پشت بەگەل ببەستێت ئە توانێت ڕێبازی ڕاستی خۆی بپارێزێ و سەرکەوتن مسۆگەر بکات وە یارمەتی دەرەوە تەنیا عامیلێکی یارمەتی دەرە، نەک بنچینەیی ئەویش بە مەرجێک لە لایەنێکەوە بێ کە لە بەرەی گەلانی جیهاندایەو مەرامی تەماعکارانەی نەبێ، داواتان لێ ئەکەین کە درێغی نەکەن لە یارمەتی ماددی وە مەعنەوی وە وریا ترین[٨٦] لەو کەسانەی کە بە ناوی کۆمەڵەو یەکێتیی و شۆڕشەوە ئەیانەوێت خەڵکی بڕوتێنەوە.

بە کادرو کەسانی تری باوەڕ پێکراویان بەڵگەنامەی تایبەتی ئەتوانن دڵنیا بن لە گەیشتنی بە جێی خۆی.[٨٧]

***

٨٦ لە سەرچاوەکانی تردا ئەم وشانە گۆڕاون.
٨٧ لە لاپەرە(٦) ی ڕۆژنامەی (ئالای شۆڕش) ی ژمارەیەکدا بڵاوکراوەتەوە.

یەکەمین یادی شەهیدان، ئیبراهیم عەزۆ و هاوڕێ نەبەزەکانی

١٩٧٧/١٠/١٩یـادی شەهید بونی سالّێکە بە سەر شەهیدکردنی هاوڕێی تێکۆشەرمان نەقیبی موهندس شەهید ئیبراهیم عەزۆ و هاوڕێکانیدا، بەم بۆنە یەوە هەزاران سلّاوی ڕێزو خۆشەویستی پێشکەش بەگیانی هاوڕێ ئیبراهیم عەزۆ و هەموو شەهیدانی ڕێگەی خەباتی شۆڕشگێڕانەی گەلەکەمان ئەکەین و گەلە نەبەزەکەمان دلّنیا ئەکەین کە خوێنی شەهیدان جارێکی تر بە فیرۆ ناڕوات و تەنیا تۆلّەش سەرکەوتنی تەواومان بە سەر دوژمنی فاشیست و هەموو دوژمنانی گەلەکەمان و گەیشتنە بە ئامانجەکانمان.

* شەهید سالّی (١٩٤٧) لە خێزانێکی هوشیاری هەژار لە دایک بوە لە[٨٨]دێی (کەرفەر) ناحیەی عین زالە سەر بە قەزای(زمار) سەر بە پاریزگای نینوی [٨٩].

* سالّی (١٩٦٩) لەکولیەی ئەندازیاری زانکۆی موسڵ دەرچووەو لێپرسراوی لیژنەی یەکێتیی قوتابیانی کوردستان بوو لەکولیە تادەرچوون.

* دوای تەواوکردنی ماوەی سەربازی ئیجباری بە ئەفسەر لە سوپادا مایەوەو بەڕوتبەی ملازمی یەکەمی درایە.

---

٨٨ لە سەرچاوەکانی تردا نیە.

٨٩ لێرە لە سەرچاوەکانی تردا ئەم وشەی بۆ زیادکراوە.

* ماوەی شەش مانگ نێرا بۆ یەکێتی سۆڤیەت بۆ مەشقکردن لە سەر ساروخی دژی ئاسمانی و بۆ هەمان دومانگیش نێردرا بۆ(سوریا)[٩٠]

* دوای تەواوکردنی سەربازی ئیجباری و لە سوپادا مایەوەو کرا بە باریدەدەری[٩١]کە تیبەی ساروخی (سام ٣) لە مەعەسکەری تاجی لە بەغدا.

* لە ناوەڕاستی ساڵی(١٩٧١)ە وە شەرەفی ئەندامەتی کۆمەڵەمانی وەرگرت و بەردەوام یەکێک بوولە هاوڕێ چالاکە دڵسۆزەکانی کۆمەڵەمان و تا ئەو کاتەی کە خۆی لە سوڵتە بزرکرد دوای ئاشبەتاڵ[٩٢]چەند پلەیەکی جۆربەجۆری لە ڕێکخستندا وەرگرتبوو پێش بەجێ هێشتنی وڵات ئەندامی کۆمیتەی شاری بەغدا بوو.

* سەرکردەی یەکەم دەستەی کادیران و پێشمەرگەی یەکێتی بوو، لە کەسە چالاک و ئیش ڕاپەڕێنەرەکانی یەکێتیی نیشتمانیی سەرەڕای چالاکیەکانی لە کۆمەڵەماندا.

* سەرکردەی یەکەم کادران و پێشمەرگەی چەکداری یەکێتی نیشتمانی کوردستان بووکە لەیەکی١ی حوزەیرانی(١٩٧٦) دا هاتنەوە کوردستانی عێراق بۆ ڕاپەڕاندن و وشیارکردنەوەی جەماهیری زەحمەتکێش و ساز کردنیان بۆ شۆڕش.

* لە (١٩٧٦/٧/١٧) دا لەگەڵ ژمارەیەک لە هاوڕێکانی کەوتنە بۆسەیەکی چەتەکانی سەر بە سەرکردایەتی کۆنەپەرستە بەکرێگیراوەکەی ئیمپریالیزمەوە، وە[٩٣] لە (١٩/ ١٠/ ١٩٧٦)دا بەدەستی ئەو تاوانبارە خائینانە شەهید کرا.

* شەهید ئیبراهیم عەزۆ وهاوڕێکانی وەکو هەزاران ڕۆڵەی تری گەلەکەمان لە پێناوی سەرکەوتنی مەسەلەی عادیلانەی گەلەکەماندا گیانی خۆیان پێشکەش کردو شەهید بوون بە هیوایەکی بێ سنورو ئازایەتی لە چاوەڕوانیەکی بێ

٩٠ لە سەرچاوەکانی تردا کراوە بە(میسر)
٩١ ئەم دێرەش لە سەرچاوەکانی تردا نیە.
٩٢ لە سەرچاوەکاندا کراوە بەنسکۆ.
٩٣ لە سەرچاوەکانی پێشوودا ئەم دێرە بوونی نیە.

هاوتادا دەستیان لە ژیان و لاوێتی و گیانی خۆیان هەڵگرتوو هاتنەوە خاکی پیرۆزی نیشتمان بۆ ئەوەی پێشەنگی کاروانی خەباتی نوێی شۆڕشگێڕانەی چەوساوەکانی گەل بن و شوێنەواری ئەو مەینەتی و دواڕۆژە ڕەشەی ئاشبەتاڵ[٩٤]بە سەر کورد هێنرا بسڕنەوەو بنچینەی شۆڕشێک دامەزرێنن کە بە ڕێبازی ڕاستی[٩٥] عیلمانیانەی دروستدا بەرەو سەرکەوتن بچێت و هەموو چەوساندنەوەیەک نە هێڵن.

ئەو کارە مێژوویییەی شەهیدان، خۆیان بۆ بەخت کرد هیوای تەنیا گەلی کوردستان نیە بەڵکو گەلی عێراق تێکڕاو گەلانی سەرانسەری ناوچەکە هیوایان پێیەوە بە بنکەی پێشەوەی شۆڕشی خۆیانی ئەزانن. بەڵام ئەو سەرکردایەتیە کۆنەپەرستەی کە بێ گوێدانە تیا چونی گەل لە باتی بە جێ هێنانی خواستی گەلەکەمان خواستی ئیمپریالیزم و ڕژێمی شای ئێران و دەستە تکرێتیە خوێنخۆرەکەی بەغدای بەجێ هێناو هەرەسی بە بزوتنەوەکە هێنا سەبارەت بەوەی کە گوێ ڕایەڵی دوژمنە نەک میللەت، سەیرنیە کە هێشتا بەردەوام بێ لە جێبەجێکردنی نەخشەکانی دوژمنان و دوژمنایەتی کردنی گەل، بۆیە کاتێ کە ئەم شۆڕشەی چەوساوەکانی گەل هەڵگیرسا بەکسەر کەوتنە دوژمنایەتی کردنی.

* کوشتنی شەهید ئیبراهیم عەزۆ و هاوڕێکانی، ئەڵقەیەکە لەو زنجیرە پیلانە گڵاوانەی کە ئەمریکاو سەنتۆ و ڕژێمی عێراق و سەرکردایەتی پێشو دژی شۆڕشەکەمان سازیان کردووەو چڵکاو خۆرانی سەر بە سەرکردایەتی پێشوجێبەجێی ئەکەن[٩٦].

بەڵگەیەکی تریش بۆ یەکێتیی پیلانی گڵاوی ئەو ڕژێمانەو هاوکاری نێوانیان دژی شۆڕش،کوشتنی هاوڕێ حەمەغەفور کە ئەندامێکی پێشکەوتووی

٩٤ لە سەرچاوەکانی تردا کراوە بە (نسکۆ)
٩٥ لە سەرچاوەکانی تردا وشەی زیاتری بۆ داناوە.
٩٦ ئەم دێرو دەستەواژانە لە سەرچاوەکاندا نین.

بزوتنەوەی سۆشیالیست و یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بوو لە گەڵ هاوڕێکانیدا کەلە لایەن دەستەیەک چڵکاو خۆری هاوبەشی سەرکردایەتی[۹۷] پێشو ئەمنی عێراق لە ناوچەی شوان بە یارمەتی سوڵتەی بەعس شەهید کران و تاوانباران پاش تاوانەکەیان چەکی جاشێتی یان هەڵگرتوەو ئینجا بەم جۆرە دوژمنایەتی شۆڕش ئەکەن.

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و کۆمەڵەمان هەر لە سەرەتاوە هەست بەو پیلانە ناوکۆیی یەی دوژمنان ئەکەن و لایان ڕوونە کە یەکێک لە مەبەستەکانیان نانەوەی شەڕی ناوخۆیە بەو پەڕی سنگ فراوانیەوە دانی بە خۆیدا گرتوەو بواری نەداوە مەبەستی گڵاوی دوژمنان بێتە دی. ئێمە جەماهیری تێکۆشەری گەلین کە تۆڵەی ڕۆڵە نەبەزەکانیان بسێنن ئەویش بەوەی کە پشتگیری ڕێبازی ڕاست بکەن و وریا بن جارێکی تر دوژمنانی گەلەکەمان ڕایان نەکێشنە سەر ڕێبازی چەوت. جەماهیری گەل تاکە دادگایە کە ئەبێ تاوانبارانی تیا سزا بدرێت، و پشتگیری یان بۆ ڕێبازی ڕاست باشترین حوکمە کە بە سەر تاوانباراندا بدرێت، سڵاو بۆ گیانی شەهیدان ئیبراهیم عەزۆ وهاوڕێکانی[۹۸].

***

۹۷ ئەم دێرەش لە سەرچاوەکاندا نین.

۹۸ لە لاپەڕەی (۸۰۷) ی ڕۆژنامەی (ئالای شۆرش) ژمارەیەک بڵاوکراوەتەوە.

کاروانی شەهیدان

دوای لە سێدارەدانی هاوڕێیانی نەمر شەهاب و جەعفەرو ئەنوەر، سوڵتەی فاشیست بەردەوامە لە سەر ئیعدام کردنی تێکۆشەران لە سەرانسەری عێراقدا، لە مانگی نیساندا ئەم هاوڕێیانەمان لە سێدارە دران:

١/ یاسین محمد حسن
٢/ ایسماعیل قاسم علی
٣/ محمد قاسم علی
٤/ صلاح محمد[٩٩]قادر
٥/ نصرەالین نجم الدین
٦/ مصطفی عبدوالقادر
٧/ خسرەو عبدوالله
٨/ فەرەیدون عبدوالقادرعبدوڵڵا[١٠٠]
٩/. محمد حسن عبد

لەگەڵ ئەم هاوڕێیانەدا، هاوڕێی تێکۆشەرمان عبدوالله حسن گیرا بوو، بەڵام هەر پاش دوو ڕۆژ فاشیستەکان لە ژێر ئەشکەنجەو تەعزیبدا لە مانگی کانونی دووەم کوشتیان[١٠١].

چەتە تکریتییەکان ئەو[١٠٢]دەیان نیشتمانپەروەرە گیراوانەی کە حوکمی فاشیانەی مردنی بە سەردا داون، لەم مانگەدا(٦٥) نیشتمان پەروەری لە سێدارە داوە، بەم جۆرە دوژمن ئەوێت لە ڕێی کوشتنی بە جەملەی[١٠٣] تێکۆشەرانەوە گەلەکەمان بتۆقێنێ. بەڵام خەیاڵیان خاوە هیچ هێزێک نیە ڕێگە لە ڕەوتی شۆڕشگێڕانەی گەل بگرێت.

***

٩٩ لە سەرچاوەکانی تردا، ئەم ناوەکراوە بە(مەجید)
١٠٠ ناوی باپیری تێدا نەبوو لەبەر لێکنەچوونی لە ناوێکی تر، ناوی باپیریمان بۆ زیادکرد.
١٠١ لە سەرچاوەکانی تردا کراوە بەشەهید.
١٠٢ ئەم وشانەش لە سەرچاوەکانی تردا گۆراون.
١٠٣ لە لاپەرەی (٨) ی ژمارەیەکی ڕۆژنامەی (ئالای شۆڕش) دا بڵاوکراوەتەوە.

سرودی ئالای سوور

ڕێی خەباتمان چەند سەخت و دوور بێ
با چوار دەورمان ئاگری سوور بێ
لەم ڕێگە پیرۆزە هەرگیز لانا دەین
ئێمەین بۆ مردنیش ئامادەین
بۆ دنیایەکی نوێ بۆ هەژاران
بۆ دانانی کۆمەڵگەی یەکسان
ڕەگی زۆرداری لە ڕیشە دەردێنین
تۆوی ئازادی گەلمان ئەچنین
بە ڕابەری چینی کرێکاران
ئەڕۆین ئەبڕین ڕێگەی تێکۆشان
ئالای سوری شۆڕشمان هەڵ ئەکەین
هەر بە ڕۆژی سەرکەوتن ئەگەین[١٠٤]

***

١٠٤ ئەم سرودە کەوێردی سەرزمانی تێکۆشەرانی زیندانەکانی بەعس بوو،شەهید (ئارام) و بەڕێز و تێکۆشەر (سالارعەزیز) پێکەوە دایانناوە، ئەم زانیارییە لە بەڕێز کاک (سالارعەزیز) بە سوپاسەوە وەرگیراوەو لە لاپەڕەی(٨) ی ژمارەیەکی (ئالای شۆڕش) دا بڵاوکراوەتەوە.

شەهید بوونی
شامل و گەرمیانی و هاوڕێکانیان

ڕۆژی ۳/ ۱۹۷۷/۹ مەفرەزەیەکمان کەوتە بۆسەیەکی گەورەی دوژمنەوەو پاش سێ سەعات شەڕ لە ئەنجامدا چوار هاوڕێ کە هیچ دەرفەتی دەرباز بوونیان بۆ نە مابووە، وە دوو نارنجۆکیان بە خۆیاندا تەقاندەوە چونکە نەیان ویست بوو دەست جاشە خائینە ڕوو ڕەشەکان بکەون.

لەو شەڕەدا شەش پێشمەرگەی قارەمان شەهید بوون کە دوانیان دوو کادری پێشکەوتومان بوو، یەکێکیان هاوڕێ شامل (شوان عەلی) بوو کە دوای دەرچوونی فەرمانی گرتنی لە لایەن سوڵتەی فاشیستەوە، هاتووەتە ڕیزی پێشمەرگەوە، یەکەم ساڵی زانکۆی بوو، وە لە ساڵی (۱۹۷۱) دا هاتۆتە ناو کۆمەڵەوە. ئەو یتریان هاوڕێ حەمە گەرمیانی \(مەلا ئەحمەد حەمە ئەمین مەسۆیی) بوو کە کرێکارێکی شۆڕشگێڕو ئەندامێکی چالاکی کۆمەڵەمان بوو.

* هەزاران سڵاو پێشکەش بە گیانی شەهیدان شامل و گەرمیانی و هاوڕێیانیان جوامێر عەبدوالله و حەمە غەریب و سمکۆ و هەموو شەهیدانی ڕێگای سەربەستی گەلەکەمان و هەموو گەلانی جیهان[۱۰۵].

***

۱۰۵ لە لاپەرە(۸) ی ڕۆژنامەی (ئالای شۆرش) ی ژمارەیەکدا بڵاوکراوەتەوە.

لە پێناوی پتەوکردنی کومەڵەی و یەکێتی خەباتی مارکسی ـ لینینیەکان لە عێراقدا

کرێکاران و گەلانی زوڵملێکراوی جیهان یەکگرن

ئاڵای شۆڕش

ئەرکی سەرشانی شۆڕشی دیموکراتی گەلی عێراق کە لە کوردستانەوە هەڵگیرساوە لە پێناوی دەستەبەرکردنی دیموکراتی گەلدا کە ئێستا کوردستان بەتاوی ماڤی بڕیاردانی چارەنووسی خۆی شـ بێـت .

حەربەیی گشتی کومەڵەی مارکسی ـ لینینی کوردستانە

ژمارە (١) تەمووزی ١٩٧٧

لەپێناوی پتەوی یەکێتی نیشتمانی کوردستاندا

هەرەس هێنانی بزوتنەوە چەکدارەکەی کورد لە مارتی ١٩٧٥ گەلـ ـەکانی خستە سەر دوو ڕیانێکی مەترسی ، ڕێگایەکیان ڕوی ملکەچ کردن بوو بـو (ئەمری واقیع) و قایل بوون بە و ڕۆژە ڕەشەی کـ ـە جەماهیری گەلەکمانی تیا کەوتبوە بەردەستی دوژمنی شۆڕشی فاشی ـت و دەست هەڵگرتن لە مـاف و ئامانجەکانی گەل و تەنانەت قایل بوون بە نەخشەکانی دوژمن بو لە ناوبردنی کورد و بە عەرەب کردنی ، ڕیگاکەی تریش ئەوەبوو کە مل نەدرێت بو ئەو (ئەمری واقیع) ئو سەرئەنجامە ڕە ـ ـکانی کە ئەمەش ڕیگای خەباتی شۆڕشگیرانە بەدژی ڕیبازی جەوتی بزوتنە ـوەکەی پێشو و دژی نەخشە شوفێنیەکانی دوژمن بو لە ناو بردنـ ـی گەلەکمان کە بێ گومان ئەمەش ئەخشەو سیاسەتێکی سولتەی بورجوازی ـ یە بە دژی هەموو گەلی عێراق ... ئەوەش کە بە ئاشکرا بو گەلان دەرکەوتوە ئەوەیە کە بە بـ ... یان ... سەرکردایەتی ... بزوتنەوەی ... شۆڕشگێر ... تەلیك یان چینێکی شۆڕشگێر کۆتایی نایە و ئەو گەلە یا ئەو چینە ناتوانێ ئەگەر چی ئەو بزوتنەوە شۆڕشگیرانە زیانیشی پێ بگات و چەند جـار نوچیشی پێ بدات • دیارە گەلەکەی ئێمەش هەمان یاسای شۆڕشگیری شـ ـی گرتەوە و لی ی بەدەر نیە و لە نێوان ئەو دوو ڕێگایە دا ڕیگای خەباتـ ـی شۆڕشگیرانەی هەڵبژاردوە •

ئەوە ئاشکرایە کە لە سەردەمی بزوتنەوە چەکدارەکەی پێشودا تاکە حیـزب کە بوی هەبوو بە ئاشکرا هەبێت پارتی دیموکراتی کوردستان بـ ـو وە بوون و چالاکی هەر حیزب و گروپ و تەنانەت تاکە کەسێکی غەیری پارتی هەست پێ بکرایە دەزگای پاراستن و دەزگاکانی تری (شۆڕش) زەبر بە توندی بەر هەڵستی ئەکرد وە بە هەموو وەسیلەیەك هەوڵی فەوت دان و لـە ناو بردنی ئەدا بە وجورە بە سەر جەماهیر دا سەپێنرا بو . بێ گومان ئەو دیاردەیە (ظاهرە) یەی و بناوانی جیهانیە تێـ ـی هەموو و لیرەدا بە پێویستی ئەزانین کە بە کورتی لە سەری بدوێین . لە دەوروبەری ١٩٦٥ بە دواوە کە (حیزایەتی) لە ناو جەماهیری کوردستاندا کەوتە گەشەکردن و تەنینەوە هەروەها چین بورجواز بـ ـت

بروانە ل (٤)

خەباتی ئاڵای شۆڕش

دە رچونی جەریدەیەکی گشتی بە ڕیکخراوێکی بو ناوچـ ـە ماهیری شۆڕشگیری گەلەکمان لـە لایـەن کومەڵەمانـ ـەوە لە دوای (...) ... ... سیاسی ... بزوتنەوەی شۆڕشگێرانـ ـە ... بلانەی گەلەکمانی لە باوەڕکرت و لایەنێکی سەرکی و ... شۆڕشی ... گەلەکمان تا ڕیکی ئەوەندە بە ئاشکرا پێویستـ ـە کە بە ڕاستی بێ ی تاوی زور باسی لی بکرێت . ... ئەم جەریدە لەم پلە بە مێژوییەی خەباتماندا بەو هەموو ڕەنگاو جوراو جوراندا دیارە کە لە ئەستوێتی و هیوا دا ڕەین (ئاڵای شۆڕش) بێتـ ـە ڕوناکیەکی گەش و لە گواندنەوە ئەدا تۆی سە ر ڕیگای خەباتی گەلەکمان و گەلانی زەحمەتکێشانی عێراق و هەموو ناوچەکە لە پێناوی ئەمـانـ ـی هەمـو جورە چەوسانـ ـەوە یەکـ ـدا .

بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کوردستان کە بـزوتنـ ـەوەی گەلێکی داپلۆسراو و نیشتمان لەت لەت کراو مافی پێ شێل کـراو بزوتنەوە یەکی ... ناو ... پێشکەوتنخوازانە و بەشێکی لـە جیا کردنەوە نەهاتوی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلانی جیهانە کە لەم سەر دەمەدا بەشێکە و پاڵپشتێکی ... شۆڕشی سوشیالیستی جیهانە . چەندین ساڵە گەلی کوردستان لە خەباتێکی بێ وچانـ ـی پڕ قوربانی دانە لە هەموو ڕیگاکانی کوردستاندا وە بە تایبـ ـەتی لە ماوەی نیو سەدەی ڕابوردودا کوردستانی عێراق هەڵگیرسـ ـانـ ـی بزوتنەوەی چەکدارانە بو و دوا بزوتنەوە ئەوەبو لە ئەیلولی ١٩٦١ بە سەرکردایەتی بورجوازیەتی کوردەستی پێ کرد و لە مارتی ١٩٧٥ دا سەرکردایەتیـ ـە عەشایەری کونەپەرستەکەی ئەو بزوتنەوە ... هەڵوەستە سیاسی و عەسکەریە ... ڕیگەی کرد و ئەوەندە ... سوکە هەموو کوردێکی خاوەن هەست ئەیزانێت . بێ گومان ئەشکـ ـە

ڕزگاربونی ١٢ بەنـد

شـەوی ١١/ ٩/ ١٩٧٧ دوانزە تێکوشەری کورد توانیان بە پێی نەخشە پـ ـێك خستیان لە یەکێك لە زیندانەکانی بەعسی فاشیست لە کرکوك ڕزگار ببن و هەندێ ـ یکیان گەیشتنە ناوچە ڕزگارکراوەکانی ژێر دەسەلاتی شۆڕش ، و شایانی باسـ ـە یەکێك لەوانە کە هاوڕێ ی کومەڵەمانە سەرەڕای دەرباز کردنی خوی ... ڕەکانـ ـی کلاشنکوف ... زیندانەکی هێناوە . . ئا بەم ڕەمانەیە ... کاتـ ـی گەنمکمان بە ر هەڵستی دوژمنی فاشیست ئەکەن و ... دوژمن ... کە هیچ ... بزوتنەوەی شۆڕشگیرانەی دیموکراتخوازی گـ ـەل ... ڕاسـ ... هەر ... گەلەکە ، ... شۆڕشی ... دوژمنی فاشیـ ـست .

خەباتى ئالاى شۆرش (پاشماوە)

هەمیانى بزوتنەوە و کانیى گەورە و بە تایبەتیى لە بزوتنەوەى کە بەو هەموو رەسمى (یان وەکو جماهیر ناوى نا ئاش‌مثال) ئەنجامیکى حەتمى ئەو بیرورا کۆنەیە رستانەو ریبازە جەهۆە ناشورشگیرانە بوون کە چەند کێشە .. بە رستەکانى کورد بزوتنەوەى رزگا رێخوازانەى کەلەکمانیان پیا کێش‌کرد ، ئەو چەند کۆنەیە رستانە بە چەند بن شێوە بوو ەلدیى و ناشایستەى خۆیان لە رابردوى کردنى بزوتنەوەى رزگا رێخوازانەى کەلەکمان شیبات کرد و چەند بن جار کەلەک .. ماناى پاش‌قوریانى و مال ڤیرانیکى بێ‌سنوور هەر بە رەو هەلە بردى بێ هێنتى هەر رەس‌هێنان سروە . ئەمەش‌یى گومان سەبارەت بەوەى کە ئێستا چەت ـ ئەساش بەردەوام نمایەتیت ـ بزوتنەوەکە لە چۆر و چەپیکى نەتەوە بە بەشداتەى نەسکى ژنە پەرستانە دا نەنیى‌بکەن و بە پێى بە رۆژەوند ى چیناپەتى بوگەتى خەیان لێى بخورن و نەمێنان بە هیچ جۆرێک چەنەوە سە ر ریبازە بەرژەوە گۆنیا وکەى لەگەل رێبەرەوى مۆرۆ چەنەکە چەند کۆنە بە رستەکان زۆر باش‌لەوە لەزانن کە ئەمە ماناى تیاچوێى بار ـ رەوندى لەوانە و بە بیچەوانەوە بە رۆژەوندى چەنە زەحمەتکێشە چەماوە شۆرشگێرە گاتى نیە ایە بە سەبارەتیەوى کە مارکسیزم ـ لینینیزم فەلسەفەى رێبازى : (ورتە ؟ .. ترین و جەماوە ترین چینەکانى کەلە ئێمەى‌کە چینى گرێکا رە و تا چەماوەتەوە ەى چینى گرێکا ر رزگارى نابى و ئەتەبا رەتیەوى کە کۆمەلمان لەسە ر بنچینەى مارکسیزم ـ لینینیزم داهێزراوە بێچە " ئالاى شۆرش" بەچە رى ئەتوانا و تى دەگونجێت لە پیناوى ـ ... بیرورا و رەگەى کە مارکسیزم ـ لینینیزمە بە بەرەماهیرى چینە چەماوەکانى شۆرشگێر. ئاى ئەلمان و فرۆلەتاریانى رەنجدۆ و رێبەرى ئۆمەلمان نیایە ! و بە وەتوویەکى ـ هەلگێرانى هەموو بیرورایەکى رەجعیەتپەناەرەیبا کردنى رێبەرێتیەکى (تەحریفیەتى) لە ناوەر دەوەى ولات و دەرەکێتى حەزبێتى ئەولە رێى لادەرانەى کە ئێمەرلە بال سولتەى فاشى بخەدا بە ناوى شیوعیەتەوە دژى شیوعیەت قیتلەکەن و بیرو

ناوەرى پیرۆزى مارکسیزم ـ لینینیزم ئەشێوێن .

ە سەبارەتیەوى کە گەلى کوردو لە کوردستانى نێشتانى بە بێ‌ى بە رۆژەنەى ئینپریالیزم و کۆنە بە رستانى ناوچەکە دابەش‌کراوە و هەر بە شێکى لە چۆر و چەپۆى سیاسى و ئابوورى دەولەتیکدا بە و لەگەل گەلانى ترى ناوئەو دەولەتەدا دەچارى بێک رێکەوتن بوون و چەنە کۆنە بە رستەکانى گەلانى ئەو دەولەتە ـ بە چەنە گۆنیا تە گاتى کوردیشەوە ئەو ولاتە دا ـ گەلانى ئەو ولاتە ئەچەوسێنەرەوە بە بە هەمیان ئا ـ مانچیکى ناوکۆریان هەیە کە بریتیە لە هەلەکاندنى دەسەلاتى چینە کۆنەپە رستەکان و داهێزاندنى دەسەلاتى دیموکراتیانەى گەل کە لە سایەیە چەوساندنەوەى نەتەوایەتى و هەر ڕەوەا هەموجورە چەوساندنەوەیەکى تر ئەمینى بچە " ئالاى شۆرش" ئى دەگونجێت بەرەوپێش گۆزەنەوەى ئەو واقیعە و هەمڵ ئەحالەت بۆ :

ـ پێەوگرتنى بڕایەتى هەمەرەب و کورد و تورکمانو هەموکەمەنەچیەکانى ترى عیراق .

ـ بەخێرگرتنى بە رەى شۆرشگێرى راستەقینەى گەلى .

ـ پێکێنى خەباتى هاوبەشى مارکسیە ـ لینینیەکانى عیراق کە شیوەو لە ولاتەکەماندا لەبەشە رێکخراوێکى گرێوەدەستوکەسانى مارکسى ـ لینینى هەمان و پەیوەستە خەبات بگرێت بۆ پەیدا کردنى باشترین و چەکمەترین شیوەى خەباتى بگرێتو . ئالاى شۆرش‌لەسەر ئەو پەیانە دا دەنگێکى لەبەر و هێزێکى ئەمینەرى پێ دەبەخشێ .

ە ئالاى شۆرش‌لە پیناوى بە هێزکردنى نێشتانى کوردستان تێ دەکۆشى و هەمویى بێ سنوور ئەمەات بەرو چەماوە نوخەباتى رێکخراوو پێشکەوتنخوازەکانى کوردستان و دەرەخستنى بیرۆ چەپۆى تاکە حیزب و راهێنانى جەماهیرى گەل بە دروستى بە رەى بگرێتو و ە هەمڵ دان بۆ گشتە پەیدا کردنى نێشتانى بە رەو بە رەى راستەقینەى شۆرشگێر . لە هەمان کاتیش دا دەست‌ئاوەلان کردنى کەسەکۆرەکانى بێکێنى نێشتانى بە نیازى گشتە پەیدا کردنى ڕێبەرێتى بەرەکانى لە خەباتدا ئەدژى ـ ئێستە، فاشیستى بەعس و دژى ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و کۆنە بە رەستى ناوخۆ دەدەوە .

یوسف محەمەد دیلانجی ....

دەوڵەت و شۆڕش

لینین

شەست ساڵی تەواو لەمەوپێش لینین بەرهەمێکی لە گرنگترین بەرهەمەکانی خۆی کە کتێبی دەوڵەت و شۆڕشە (الدولة والثورة) نووسی و هەر لەو ساڵەدا بڵاوکرایەوە. لینین ئەم کارە بەرزەی لە دوو مانگی ئاب و ئەیلولی ساڵی ١٩١٧ دا بەرهەم هێنا، واتە لە ماوەی نێوان شۆڕشی بۆرجوازی شوباتی ئەو ساڵە و شۆڕشی سۆشیالیزمی ئۆکتۆبەردا وە بەبۆنەی تێپەڕبوونی شەست ساڵ بەسەر بەرهەمهێنانی ئەم شاکارە بەبایەخەوە بە پێویستمان زانی کە تیشکێک بهاوێژینە سەر ناوەڕۆکی ئەو کتێبە وە بە بۆنەی بەختی شۆڕشگێڕانەی کە لەگەڵ مانەوە. دەیخەینە بەردەم خوێندەوارانی شۆڕشگێڕ و کادیرانی گروپەکەمان بە هیوای ئەوەی سوودی لێ وەرگرن بۆ روونکردنەوەی ڕێبازی شۆڕشگێڕانە بۆ چەسپاندنی ڕێگەکەمان.

لینین لە زنجیرەی ئەم کتێبەدا پرۆلیتاریای جیهان وەسەر کردەی یەکەمین شۆڕشی سۆشیالیستی و دامەزرێنەری یەکەمین دەوڵەتی سۆشیالیست لە ژێر سایەی دەسەڵاتی پرۆلیتاریادا لە جیهاندا کە بەکتێبی سۆڤییەتە. نەک هەر مارکسی بەکێ دروست و زیرەک بوو بەڵکو بە بلیمەتێکی بێ هاوتاوە کە شوێنی خۆی لێنا. واتەی بە مارکسیزم داوە وە هەموو لایەنەکانی وردتر و فراوانتر کردووەتەوە. مارکس و ئەنگلس. ورا بنچینەی کانیان بارەت بە دەوڵەت و شۆڕش دا رشت. لینین لە بنچینەی خۆیدا زیاتری کرد و بەهێزی کرد بەرامبەر باری جیهانی لە جیهاندا بەگشتی و لە وڵاتانی سەرمایەداردا بەتایبەتی وەپاش گەشەکردنی سەرمایەداری بەرەو بەرزترین پلەی کە ئیمپریالیزمە بوو و ڕاکانی مارکس و ئەنگلسی فراوانتر کردوەتەوە و لەگەڵ باری تازەی شۆڕشی پرۆلیتاری جیهاندا گونجاندوو لە کتێبەدا لینین مەسەلەی دیموکراسی بە وردی شی کردوەتەوە و دوپاتی کردوەتەوە کە دیموکراسی دیموکراتیەتی چینی دەسەڵاتدارە و دام و دەزگای دەوڵەت هەر لەسەرەتای دروستبوونیەوە لە جیهاندا دام و دەزگایەک بووە بۆ پاراستنی بەرژەوەندی چینی دەسەڵاتدار وهاوپەیمانەکانیان وە بە تایبەتی بۆ هەرگیز ناتوانێ دوو چینی ناکۆک و دژ بە یەک پێکەوە هاوبەش بن، لە سایەی یەکدا بەڵکو ئەو دیموکراتیەیان بێ ناوەرۆک و ناڕاست بوو. مارکسیزم لە مانیفێستۆدا (تا چەند ساڵ ساڵێک بەو بۆچوونە نەگەیشتبوو) لینینی هەرزن ئەوەی ڕوونکردەوە کە تەنیا ڕێگە بۆ گەیشتنی چەوساوەکان بە هەموو بەرژەوەندییەکانیان ئەوەیە کە پرۆلیتاریا دەسەڵات بگرێتە دەست و دام و دەزگای دەوڵەتی بۆرجوازی بڕووخێنێت و تێکوپێکی بشکێنێت وە لە جێی دا دام و دەزگای شۆڕشگێڕانەی دەوڵەتی خۆی لە ژێر سایەی سەرکردایەتی پرۆلیتاریدا دابمەزرێنێ و هەروەها لینین ئەوەی دەستنیشان کردوە کە جوتیاران و دەورێکی گرنگیان هەیە بەتایبەتی لە وڵاتە دواکەوتووەکاندا هاوپەیمانی کرێکاران و جوتیاران کردوەتە مەرجێکی بنچینەیی سەرکەوتنی شۆڕشی سۆشیالیستی بەڕابەری چینی کرێکار. واتە لەم سەردەمەدا کە بۆرجوازییەت نەک هەر کۆری شۆڕشگێڕانەی سەردەمی شۆڕشی بۆرجوازی تیا نەماوە بەڵکو بوەتە چینێکی کۆنەپەرست و چەوسێنەر و ئەرکی سەرکردایەتی شۆڕشی دیموکراتی بکەوێتە سەر شانی شۆڕشی سۆشیالیست.

کە ڕێکخراوەکانی سەردەم بەناوبانگی بۆرجوازییەتی هەندێک وڵات بەرەو دامەزراندنی سۆشیالیزم بردن وەکو عیراق، بۆ نەک شۆڕشی سۆشیالیستی، بەڵکو قۆناغی شۆڕشی دیموکراتی گەلێتیە شۆڕشی ڕزگاری نیشتیمانی، نیشتمانیەوە تەنیا لە ژێر سەرکردایەتی پرۆلیتاریا و حیزبی مارکسی لینینی یەکیەدا بە ئەنجام گەیشتن دەبێت.

قۆناغی شۆڕشی وڵاتێکی ئێمە شۆڕشی دیموکراتی گەلە ـ دیموکراتی نوێیە ـ وە هەمان باسای عەلی لێکۆڵینەوەی کەمان سەرکردایەتی پرۆلیتاریا بەهێزە. دەبێ مانای ئەوە ناگەیەنێت کە ئەم چینە خۆی بە تەنیا شۆڕشەکات بەڵکو لە هەموو قۆناغێکدا و لە وڵاتەکانی وەک وڵاتی ئێمەدا چین و دەستەی کۆمەڵایەتی تر لەگەڵ چینی کرێکاردا بەشداری شۆڕشەکات.

ئێستا لەم قۆناغی شۆڕشی گەلەکەماندا جگە لە کرێکار ئەوا جوتیاران و بۆرجوازی بچکۆلانی چینی بۆرجوازی نیشتمانیش بەشی ئەوە لە بەرەیەکی یەکگرتووی گەلدا لە ژێر سەرکردایەتی چینی کرێکار و حیزبە پێشڕەوە مارکسی ـ لینینییەکەیدا ئەرکەکانی قۆناغی شۆڕشی دیموکراتی گەل جێبەجێ بکەن.

سەبارەت بەوەی کە ماڵەکانی کورد بەشێکی لە جیانەکراوەی نەتەوەی عەرەبی و ئەمانەی دیموکراتیەکانی گەلی عیراقە و دیموکراسییەتی گەلی عیراق مەبەست دامەزراندنی حوکمەتەی ئەو چینە شۆڕشگێڕانەی کە بەشی هەرەزۆری گەل پێک دەهێنن تایبەتە بەوانەی هەرگیز بە تەمای ئەوە بێن کە ئەگەر گەلی کورد و نە هەموو گەلی عیراق بە مافە دیموکراتیەکان بگەن لە ژێر سایەی حکومەتی دیکتاتۆری بۆرجوازی سەرکردایەتی بەسەرمایەدار و ئاغادا و بەیەشتی هەمیشە نەتەوەکانی شۆڕشمان بەیەکی تەواو ڕاستەوخۆ و هەموو دوژمنی شۆڕشی دیموکراتی گەلی عیراق هەنگاوبەهەنگاو لە سەر ئەم ڕێبازە بچینە پێشەوە و بەرەو سەرکەوتن بچین و لە ئەنجامدا سولتەی بۆرجوازی بۆرگراتی بشکێنین و دام و دەزگاکانی تێک و پێک بدرێت و لە جێی ئەوە سولتەی هاوپەیمانی چینە شۆڕشگێڕەکان بە ڕابەری چینی کرێکار و دام و دەزگای دەوڵەتی نوێی گەل دامەزرێنەین کە لە سایەیدا گەلی عیراق بە دیموکراسی ڕاستەقینە بگات و گەلی کوردستانیش بە مافی ڕیارداتی چارەنووسی خۆی لە عیراق دا شاد بێ و کوردستانی عیراق ببێتە بنکەی شۆڕشی ڕزگاری گەلی سەرانسەری کوردستان و ڕزگاری بزوتنەوەی

بڕوانە ل (٦)

لە پێناوی چەپێکی «پاشماوە»

خۆی شەدا هەروا بڕوایانا رابانی بۆ هەمان سەهمیەت کـــاری شەکرد ، بەلام سەبا رەت بەوەی کە لە دوای شەهید بوونی شەهید مو بەناوبەتی ، حیزبی شیوعی عیراق رێگایەکی ریفۆرمیستانە (اصلاحیانە) ی بۆ بەر گیرا بوو هەلوێستێکی جەدەشی عەلی وای ئەبوو کە بە شێوەیەکی مارکسی ـ لینینی بانە مەسەلەی نەتەوایەتی کورد لە باوەشیەکرێت و ئەمەیان حەلەوی مەسەلەکە بکەوێتە دەست بۆرجوازییەت و ســە بارەت بەوەی کە لەو ماوەیەدا هەستی نەتەوایەتی کورد بە هۆی داخزانی رۆشانی کۆمەڵی مەهاباد و بە ردەوامی چەوساندنەوەی نەتەوایەتی . لە هەڵچوندا بوو ، ئەمانە سەرەتا بوون بۆ ئەوەی فکری ریبازی بۆرجوازییانە کە لە پارتی دا خۆی ئەنواند وردە وردە بە رەو زاڵ بوون بچێ . پاش شۆرشی بۆرجوازی تەموزی ١٩٥٨ بەڕەبەیان هەڵوێستی چەوتی تا مارکسیانەی حزبی شیوعی عیراق و لکلاکبەتیان بۆ قاسم و ملنانیان بە رەو ریفۆرمیزم و زیاتر پشت کردنە مەسەلە دیموکراتیەکانی گەلی و بەتایبەتی مەسەلەی نەتەوەیی کورد بەو بیانووی کە گوایە (مەسەلەی نەتەوایەتی کاری حیزبی شیوعی نیە) و مەسەلەیەکی بۆرجوازیانەیە لەبەر ئەوە ئەبی بۆ حیزبە بۆرجوازییەکان جێ بهێڵرێت و تەنانەت ئەو هەڵوێستە گەیشتبوو رادەی گاڵتە کردن بە هەستوخواستی نامانجە نەتەوایەتیەکانی کورد و ئەوەیان بیرچوو کە مەسەلەی نەتەوایەتی لە دوا شی کردنەوەدا لەبیکو لینینی حزب وتەنی ـ مەسەلەی جوتیارانە و بەشێکی گرنگە لە شۆڕشی دیموکراسی ، وە هەروا وەختەیان بیرد بەرەوە کە مەسەلەی نەتەوایەتی کورد بەشێکی گرنگی مەسەلەی دیموکراسییە لە عیراقدا کە ئەوان داوایان بەیان ئەدا زۆرە دە بەشتی دەبێ . ئەمانە هەموو بوو بە هۆی زاڵ بوونی تەواوی بیروبۆچوونی ریبازی بۆرجوازی لە ناو بزوتنەوەی رزگاریخوازانەی گەلی کورد و پارتی دیموکراتی کورد . تا ئەوکاتە بەهێزترین حزبی قەومی کورد بوو سەرکردایەتی بزوتنەوەی کوردی کەوتە دەستوخوانی سەرکردایەتی بزوتنەوە چەکدارەکەی ئەیلولی ١٩٦١ پشت بکرێتە دەست ، بەم جۆرە پارتی نەک هەر ببوو بە خاوەن جەماوەرێکی زۆر بەڵکو بوو خاوەنی هێزێکی چەکدار یش کە زۆر پارتی دا لە چەسپاندنی بیرورا و ریبازی خۆیدا لە فراوانترین جەماوەری کوردستاندا و تەنیا بەهۆی دروشمە قەومیەکانیەوە و بەهۆی ئەوەی کە بە عەمەلی و لەبەر چاوی جەماوەری چەوساوەی کورد پارتی تاکە حزب بوو کە دیفاعی لە ئازاتو نامانجەکانی ئەکرد و سەرکردایەتی (شۆڕشەکەی) ئەکرد ، بەو ئاسانی توانی هەڵبووی تاکە حزب لەناو خەڵکی دا بچەسپێنێ و جەماوەرێکی زۆر فراوانیە دروشمی (پێشڕەوی کورد پارتییە و هیچ حزبێکی تر نیە) گوێڕمەکانیە بەردەوام بەو بیرورا بۆرجوازیە چەوتانە کە مانای لەبیر بردنەوەی واقیعی فرەچینی کوردستان و شێواندنی کردنی خەباتی چینایەتیە بە رو ردە ئەکرد . بێ گومان لەمەش تەنیا بە رژەوەندی بۆرجوازیەتی تیدایە و چینە زەحمەتکێشەکان کە خاوەنی راستەقینەی مەسەلەکەن گەلی ئەکات وشەی بۆرجوازیەتیان ئەخات بەبە تا ئیستاش بۆرجوازیەتی کورد بە گشتی و(پارتی رێنماڵەی بارزانی بە تایبەتی) ئیمانیەت تەنانەت پاش ئەو هەر سەکەوتوی بەسەر بزوتنەوەکیاندا هێنا جارێکی تر وەکو تاکە سوارە بێنەوە مەیدان و ڕیگە لە چینە زەحمەتکێشە شۆڕشگێڕەکان بگرن کە جڵەوی مەسەلەکەی خۆیان بگرنە دەست و بە رەو سەرکەوتنی ئەوەدا رۆژی بـــەرن کە ئــە پاشـەوی .

بەلام سەبارەت بەوەی کە کۆمەڵگای کورد . تائێستاش لە چەندین چین و دەستەیەکی کۆمەلایەتی جیا جیای خاوەن بەرژەوەندی چینایەتی جیاواز دروست بوو لەگەڵ ئەوەشدا کە پارتی بە هۆی دەسەلاتی سیاسی وەسەکەری ئیمپە بولاتی خۆیەوە ئەی ویست لە لایەکەوە بە ورواندنی هەستی نەتەوایەتی و لەلایەکی تریشەوە لە رێی ترساندن و پارستنی سوک ئانە پاڵ ئەوەی کە لەگەڵ رێبازیان ئەی هەموو چین و دەستە کۆمەلایەتیەکان لە ژێر باڵی خۆیدا دەستەمۆ بکات لەگەڵ ئەمەشدا وەکو هەر حزبێکی تر لە جیهاندا کە پەیوەستی بە بەرژەوەندی رەوتی مێژوو بڕوات چون سەربان لە بەر دی رەوتی واقیعی داو ناوا پارتیش سەری لە بەردی رەوتی واقیعی کوردستانی دا و نەیتوانی بە پیچەوانەی یاسا گشتیەکانی گەشەکردن بڕوات و هەر وەک حزبێکی تریش ئەم ریگە چەوتە بگرێت هەر هەمان ئەنجامی ئەبێت .

نمونەی گەش و ئاشکرای ئەم راستیەش ئەوەیە کە پارتی نەیتوانی رێگری لە دروست بوونی کۆمەڵمان بکات ، ئەوەبوو کۆمەڵمان ساڵی (١٩٧٠) پاش چەند ساڵێک زەمینە بۆ خۆش کردن هاتە کایەوە چونکە گەشەکردنی خەباتی چینایەتی و ناکۆکی چینایەتی ، بە شێوەیەکی تەبیعی گەیشتبوو ئەو ئاستەی کە بە رامبەر بۆرجوازیەت پرۆلیتاریا پارتی حیزبی ئەبێت ـ چونکە ئەو حزبانەی بە ناوی پرۆلیتاریاوە هەمیشە دەستەوەستان بوون لە ئاستی پەیدا بوونەکانی پرۆلیتاریادا ـ وە جگە لە کۆمەڵمان چەندین گروپی تری مارکسی لە کوردستان دا لە دوایەدا دروست بوو

[illegible]

جوانیە دەسەلاتدا رەنگی بە خۆدا چەندین ریکخراو و گروپی مارکسی هەن کە ئەمانە هەموو لە ئەنجامی خەباتی بەڵگەنەیانەدا ئەتوانن نیچە رابەتی پرۆلیتاریا بکەن و ببنە پێشڕەوی راستەقینەی خەباتی گەلی عیراق لە پێناوی بەدی هێنانی ئەو مەبەستەدا کە زەحمەتکێشان بە گشتی لە سایەیدا و لەبەر چەوساندنەوە رزگاریان بێ و گەلی کوردیش لە عیراقدا هەموو مافە رەواکانی خۆی بکات بە مافی چارە نووسینەوە و ئەو سیستەمەش بەرقوناغی ئیستای گەشەکردنی کۆمەڵگای عیراق سوڵتەی دیموکراتی گشتیانە سوڵتەی کرێکاران وجوتیاران و ناقی چین و توێژە شۆڕشگێڕەکانی تری گەلە .

ئەمڕۆ ئەوە بە ئاشکرا ئەو راستیە دەرئەکەوێ کە لە سەرەوە باسمان کرد و سەبارەت بەوەی کە کۆمەڵەمان بڕوایەکی جەدەشی بەو راستیە هەیە و لەم قوناغەی شۆڕشدا کە قوناغی شۆڕشی دیموکراتی گەلە ، (واتە شۆڕشی دیموکراتی نوێ نەک دیموکراتی بۆرجوازیانە) و لەم قوناغەدا شان بە شانی کرێکاران وجوتیاران جگە لە بۆرجوازی بچوک ئەو دەوری شۆڕشگێرانەی هەیە بە رژەوەندی چینایەتی بەم شۆڕشە دیموکراتیە گەلەو بەستراوە بۆرجوازیشیش تائیستاش سەبارەت بەوەی کە وەکو چینێک لە لایەن سوڵتەی بۆرجوازی بیروکراتی بەعسەوە ـ کە ریجوو سەرمایەدا ری دەوڵەت هەنگاو ئەنێن ـ لە بە رژەوەندی دەرار بووە لە لایەکی تریشەوە لە کوردستاندا ئەم چینە بە ... بیەمە ... بوی نە تەوایەتی کوردەوە لە لایەن هەمان سوڵتەوە دەیمار ... سوڵتەیە و ئەشترت لە دوای سوڵتە ئاگاری لەگەڵ ... شەرگا ... مورسکێن بێ ... ئەو راستیە علمیاتی ... کەماعسان بوی کورد وتـــەوەو هەر لـە دوای ئـــاتی

بەروانە ل (٥)

لەپێناوی پێشەوەی .باشماوە.

بە تالەکەو رەخنەی ریکردەوە و بە تاشکرایی لێی ناوە کە بە تەنیا ئە رکەکانی ئەم قۆناغەی پێ چی بەجێی ناگری و پێویستە ریکخراوە و هێزە شۆرشگێرەکانی گەل نەک هەر لە کوردستاندا بەڵکو لە سەرا سەری عێراقدا هەست بەم پێویستی بە رنامەیەکی شۆرشگێرانەی گونجاو لەگەل خواستو ئامانجی گەلەکەمان و واقیعی قۆناغەکە خەباتمان بکەین و لە پێناوی بەدی هێنانی ئەو بەرنامە شۆرشگێرانە دا هەموو هێزو توانامان بخەینە کار .

دوای هەرەسهاتنی سیاسی و عەسکەری بزوتنەوە چەکدارەکەی پێشو ناکۆکیەکی بەهێزو خاوەن بنکەیەکی جەماوەری و دێرینی نەماوە و لە رووی ولات کوێستان بوونەوە جێی هێزانی ـ فیدا ی ـ ە رکەزی ـ یە هێزی سیاسە تی قیتبەهانیانەتەی سە رکردایەتیەکـ ـەی و گلکۆیە تی بۆسە رکردایە تی یا بزوتنی لەگەل هەرەسهێنەدا ئەمانەیـ ـتن خیان تەسلیم بە سولتەی بەعس کردەوە و بەشێکیشی گیان کا ریکی زۆر کەورەی کردە سە ر لەم جۆرە لە دوای یەکدیرە شۆرشگێرە نیلسـ ـزمکانی حزب دیموکراتی جیهان لەسە رکردایەتیە رزگا ر کردنەوەی داهێزراندنەوەی حزب لە سە ر بنەماکانی پێڕەوی ما رکسـ ـ لینینی یانەوە وە ئێستا هێزێکی شۆرشگێرانەی بنچینەیی بە لە عێراقدا . و هەڵە لە کوێستانی ئەو ریکخراوانەی ترکە دە رکەوتن ئەنجامێکی ئیجابی هەر رەخنەیەکانی سە رکردایەتی هێزەکەوە بەڵکو لە رستەکە بیرن و ئێستانەی دەستپێ کردنی ڕاپەڕینی خەباتی شۆرشگێرانەی گەلەکەمانـ ـدن بەڵام دوای ئەو رەهەڵە ئەوە پێزدە تە سیاسانەی لەو پێش ـەوەیـ ـن هەموین و ئەو رێگایەکە لە رەوە دوا ـ ـبن ئەیانە شێنن تیاریک دا بن و بە رچەکانی ریکخستنێکی تەواویان ئەبوو بە ئەنـ ـتاترزور لەوانەبە رلە خەبات دان لە پێناوی پێکەوکردنی خەباندا ، بە رە و گشە کردنو سـاخ بزەوەی فیکری و تەنزیمی سەبا رت بەو واقیعە و بە هێزی ئەوەو کە بە رابە ر ئەشتە شۆڕشەگانی سولتەی دوەسـ ـی ئەبوو هێزی سیاسی کوردستان بەمیللی ئەمیلیەوە یان بە یەسـ ـان یەک ریکخراو لانی کەمیش بکەینە هێزی سیاسی کوردستان لی ئەدات، ئەوە رفتە باشەی بزوتنەوەی رزگا ریخوازانەی گەلەکەمـ ـان هەڵگرێ ـ ـ ئەوە بە رەو ڕوات و یەکـ ـە و ، کار بەجێیە بۆ تیکۆشانەتـ ـو لە رێگ و ڕیشە دە رهێنانی بیروڕا جەوتکان بە گشتی و دە ربا ڕەی ئاکۆ حزب بە تایبەتی و لەبانی ئەمانە بیروڕای راست و ڕەوشـ ـو گونجاو لەگەل واقیع جێگیربێت و بە رەو ڕای ئەمانە باوە ری شۆرشگـ ـرا نەی ولات بە رەو هەڵبژێن و ئەنجامەو کە ڕەوشت و دابین کردنی ئەم جۆرە و لە باوەشگرتنی هەموڵ و تێکۆشانی هەموو هێزو تیا ڕە شۆرشگێرە ـ کانی ئەوەیـ ـە لە ر ئەمانە هەموی لەمانگی حوزەیران ۱۹۷۰ ئیلێرەی دە روەست کردنی یەکێتی نیشتمانی کوردستان لە دە رەوەی ولات خراپە کا رەوە دوای ئەوەش لەناولاتدا بە هاوکا ری خامرە شۆرشگێرە پێشکەوتوخوازەکانی تر دەستی کرد بە دامەزراندنی ئەندام و دەزگا کانی یەکێتی نیشتمانی کوردستان .

بە دڵنیام ئەبوو ڕوون کرابێتەوە کە یەکێتی نیشتمانی کوردستان حزب نیە و جێی حزبی پیشەوەی پرولیتا ریا نابێتەوە لە سە رەوە باسمان کرد لەبەر ئەوەی کە ئەو تەیارو گروپە سیاسانەی هـ ـەن (ماینۆر) ئەبن "جگە لە کۆمەڵەی" بنکەرتنکەشیان لە چوار چەوەی یەکێتی نیشتمانی دا بە رەو ڕەی نیشتمانی تەواوی بە رە (چەپەو) یەک نەخەینەوە بەڵکو ئەبوو بە رەیەک کە لەگەڵ واقیعی حزبی و سیاسی کوردستاندا ، ئەنجامەو ڕەوشت و بیر و بۆچوونی ئەم واقیعەش لە گوڕان دایە و ئێستاکی ئەم قۆناغەی پێ چی بەجێی ناگری و پێویستە ریکخراوە و هێزە شۆرشگێرەکانی گەل نەک هەر لە کوردستاندا بەڵکو لە سە را سەری عێراقدا هەست بەم پێویستی بە رنامەیەکی شۆرشگێرانەی گونجـ ـاو لەگەل خواستو ئامانجی گەلەکەمان و واقیعی قۆناغەکە خەباتمـ ـان بکەین و لە پێناوی بەدی هێنانی ئەو بەرنامە شۆرشگێرانە دا هەموو هێزو توانامان بخەینە کار .

دوای هەرەسهاتنی سیاسی و عەسکەری بزوتنەوە چەکدارەکەی پێشو ناکۆکیەکی بەهێزو خاوەن بنکەیەکی جەماوەری و دێرینی نـ ـاماوە و لە رووی ولات کوێستانەوە بوونەوە جێی هێزانی ـ فیدا ی ـ ە رکەزی ـ یە هێزی سیاسە تی قیتبەهانیانەتەی سە رکردایەتیەکـ ـەی و گلکۆیە تی بۆسە رکردایە تی یا بزوتنی لەگەل هەرەسهێنەدا ئەمانەیـ ـتن خیان تەسلیم بە سولتەی بەعس کردەوە و بەشێکیشی گیان کا ریکی زۆر کەورەی کردە سە ر لەم جۆرە لە دوای یەکدیرە شۆرشگێرە نیلسـ ـزمکانی حزب دیموکراتی جیهان لەسە رکردایەتیە رزگا ر کردنەوەی داهێزراندنەوەی حزب لە سە ر بنەماکانی پێڕەوی ما رکسـ ـ لینینی یانەوە وە ئێستا هێزێکی شۆرشگێرانەی بنچینەیی بە لە عێراقدا . و هەڵە لە کوێستانی ئەو ریکخراوانەی ترکە دە رکەوتن ئەنجامێکی ئیجابی هەر رەخنەیەکانی سە رکردایەتی هێزەکەوە بەڵکو لە رستەکە بیرن و ئێستانەی دەستپێ کردنی ڕاپەڕینی خەباتی شۆرشگێرانەی گەلەکەمانـ ـدن بەڵام دوای ئەو رەهەڵە ئەوە پێزدە تە سیاسانەی لەو پێش ـەوەیـ ـن هەموین و ئەو رێگایەکە لە رەوە دوا ـ ـبن ئەیانە شێنن تیاریک دا بن و بە رچەکانی ریکخستنێکی تەواویان ئەبوو بە ئەنـ ـتاترزور لەوانەبە رلە خەبات دان لە پێناوی پێکەوکردنی خەباندا ، بە رە و گشە کردنو سـاخ بزەوەی فیکری و تەنزیمی سەبا رت بەو واقیعە و بە هێزی ئەوەو کە بە رابە ر ئەشتە شۆڕشەگانی سولتەی دوەسـ ـی ئەبوو هێزی سیاسی کوردستان بەمیللی ئەمیلیەوە یان بە یەسـ ـان یەک ریکخراو لانی کەمیش بکەینە هێزی سیاسی کوردستان لی ئەدات، ئەوە رفتە باشەی بزوتنەوەی رزگا ریخوازانەی گەلەکەمـ ـان هەڵگرێ ـ ـ ئەوە بە رەو ڕوات و یەکـ ـە و ، کار بەجێیە بۆ تیکۆشانەتـ ـو لە رێگ و ڕیشە دە رهێنانی بیروڕا جەوتکان بە گشتی و دە ربا ڕەی ئاکۆ حزب بە تایبەتی و لەبانی ئەمانە بیروڕای راست و ڕەوشـ ـو گونجاو لەگەل واقیع جێگیربێت و بە رەو ڕای ئەمانە باوە ری شۆرشگـ ـرا نەی ولات بە رەو هەڵبژێن و ئەنجامەو کە ئەبوو بە رەو ڕەوشت و دابین کردنی ئەم جۆرە و لە باوەشگرتنی هەموڵ و تێکۆشانی هەموو هێزو تیا ڕە شۆرشگێرە ـ کانی ئەوەیـ ـە لە ر ئەمانە هەموی لەمانگی حوزەیران ۱۹۷۰ ئیلێرەی دە روەست کردنی یەکێتی نیشتمانی کوردستان لە دە رەوەی ولات خراپە کا رەوە دوای ئەوەش لەناولاتدا بە هاوکا ری خامرە شۆرشگێرە پێشکەوتوخوازەکانی تر دەستی کرد بە دامەزراندنی ئەندام و دەزگا کانی یەکێتی نیشتمانی کوردستان .

بە دڵنیام ئەبوو ڕوون کرابێتەوە کە یەکێتی نیشتمانی کوردستان حزب نیە و جێی حزبی پیشەوەی پرولیتا ریا نابێتەوە لە سە رەوە باسمان کرد لەبەر ئەوەی کە ئەو تەیارو گروپە سیاسانەی هـ ـەن (مایلۆر) ئەبن "جگە لە کۆمەڵەی" بنکەرتنکەشیان لە چوار چەوەی یەکێتی نیشتمانی دا بە رەو ڕەی نیشتمانی تەواوی بە رە (چەپەو) یەک نەخەینەوە بەڵکو ئەبوو بە رەیەک کە لەگەڵ واقیعی حزبی و سیاسی

ئارام شەهیدێک لەباری گرانوی دا

ئالای شۆڕش شوباتی ١٩٧٢ لاپەڕە (٦)

با پیلانەکانی دوژمن گۆڕ کەین !

دوژمنانی گەلان سەبارەت بە سروشتی کۆنە پەرستانەیان و بێ توانایان لە چارەسەر کردنی گیروگرفتەکانی وڵات و بەدی هێنانی خواست و ئارەزووەکانی گەلدا تەنیا ڕێگا کە ئەیگرنە بەر تۆند و تیژی و زەبروزەنگ و فرو فێڵ و خەڵەتاندنی کەسانی ساویلکە و خەڵک هاندانە دژی بەرەی گەل .

دوژمنانی گەلی کورد یش هەر لە سەرەوە ئەم ڕێگایەیان گرتوە و تا ئیستا لە سەری ئەڕۆن و هێندە گەمژەن نازانن کە بەرامبەر گوڕوتوانا و وزەی شۆڕشگێڕانەی بێ سنووری گەلدا نە تۆند و تیژی و نە زەبروزەنگ و نە فرو فێڵ هیچی ڕانا گرێت و سەرکەوتن لە ئەنجامدا هەر بۆ گەلە .

با ساڵ و نیوێک لەمەوپێش کە شۆڕشەکەمان بە سەرکردایەتی یەکێتی نیشتمانی کوردستان هەڵگیرساوە و پشت بە هێزو توانای بێ سنووری گەلەکەمان و بە ڕێبازێکی نوێی میللی دا خۆی بە رابەر و هەموو هێزو تەکنیکی تازە بابەتی دەسەڵاتداری چەندان جۆر پیلان و نەخشەی ڕەشی تۆقێنەکان و هاوپەیمانە زۆر بەهێزەکانیان ڕاگرتوە و بە هەنگاوی گەورە بەرەو پێشەوە چوە و تا دێت لە ناو جەماوەری ... گەلەکەماندا ڕەگوڕیشە قوڵتر دادەکوتێ . یەکێ لە ڕێگا چەپەڵانەی دوژمن دژی شۆڕشەکەمان گرتویەتی گرتنی هەڕەشانی خەڵکی و بڵاوکردنەوەی پارە و تەماعی ... کەسانی چڵکاوخۆر و هەندێکی ساویلکە دا بۆ ئەم نەخشە بە چەند بەستنەوە بە بەرپرسەکانی بۆ هەندێک بە پارە بۆ بوونی دەسەڵات ... یەکی تر بە ناوی (غایات) و (مخابرات) و (...) کە زۆربەیان لە خواروی وڵات دا ئەژین . جگە لەو هەموو پارە و پولەی کە بەو دەزگاکانی (...) و (استخبارات) ئەرخان کراوە بۆ ڕاگرتنی جاسوس و دوژمنانی ... دوژمن چەند ... ی ... تۆماوی ... بۆ ... (...) و ... پەیڕەوی ... پشمەرگەیی خەڵک بوون و خەباتیان دەوی پارە بەبێ ئەوەی دوژمن ئەوەش و تا ئەوەش بەسەر شۆڕشی لە زەبر چنگی دوژمندا بسڕن بوون .

شۆڕشەکەمان سەرکەوتوانە خۆی بە رابەر دوژمن و پیلانەکانی ڕاگرتوە و ئەم پیلانانە - کە تەنیا ئەوەندەی گوناهی بۆ وڵاتی هەمیشە ڕەگی گرتوەتەوە - لە ڕێبازی بۆ سوڵە و هاوکارەکانی و خەڵەتێنراوەکان بەڵام ئەمجارە هیچی تری دەست نەکەوتوون ، ئەمجارەیان لە ڕێگا بەرپرسانی کە ڕوێک دێت پشتیان ئەبەن و بەخۆیان بۆ ڕەوانەی بکەن جیان بەخۆیان کردو و ئایا ئەمەیش نیشانەی دوژمن ئەتوانێ لە مەرگی بێ هێزی گەل ڕزگار بکات ؟ .

تا ئیستا هیچ کەسێک و هیچ ناوچەیەک لە سایەی خۆ فرۆشتن و خیانەت لە میللەت کردن ئەوەتە لە سەرو ... حیساب . خوێنی ... ... نەیتوانیوە ئەو پانتایی خۆی وەکا ... وە ... ئەوانەی پەرەی بە دەسکەوتی ... بوون و تیاچوون بەڵام . هەموو ئەوانەی شۆڕشگێڕانەی ڕاستین کە ... ی ناوەندی ئێرە و خۆفرۆشی ئیسکەلاوی بێت ... بۆ پێچەوانەی بە ... بۆیەوە دەوری گەمژەیی و ... کردنی ئەوجۆرە کەسانە بڕوا ناکەین ... شۆڕشگێڕانەی ڕاستینە ئێستا بە هەموو شتێ لە بەشە چونکە ئەگەر بڕوانینەوە یەکێ لە ... گرانترو بێ سروز ... ی کە بە کەسانی ... بێ .

بۆیە بە دڵنیاییەوە ئەڵێین کە خۆفرۆشتنی ئەو کەسانەی کە تا ئیستا بە ناوی پێشمەرگەوە ... لە سەر حیسابی یەکێتی نیشتمانی کوردستان وچ لە سەر حیسابی ... لەگەڵ کەسانی چەکدار ... پ.د. لە ئاوادنی ... ئەوە زۆر بەهۆی ئەوەوە زووی ... خۆ لە گێرانەوەکان بوون تا ... دەستیان بە تاڵانی ... و ... ئەوەی ... دوژمن - ... ڕێبازی پێشمەرگەکانیان ... ی ... گردەوە و ڕێبازەکانیان بەهێزتر بوون .

ئێمە هەمیشە داوا لە جەماوەری گەلەکەمان ئەکەین کە وریا بن و بیدار بن بەرە دوژمن کە ئەخشە و پیلانە گڵاوەکانی بەسەر خەڵکی دا جێبەجێ بکات و باری بەسەر ئەو کەسانە ... دا ڕوو بیان بکات و بابە هەموویان پیلانەکانی دوژمن گۆڕ کە بین .

لەگەڵ پێشتیوانی شۆڕشە

ئەی جەماوەری ئەمەزی گەلەکەمان دەرمنی بارەکەی بوکەمان و شۆڕشە نوێکەمان ، ئەبێ هەمیشە لە یادتان بێ کە سەدان خوێنی بێ شووەوی شەهید و دەیەها کوڕ و کچ و بیشە بۆ پێشمان بە بار دەنێ و هەروەها شۆڕشێکە لە بنچینەوە پشت بەگەل بەستبێ ئەتوانێ ڕێبازی ڕاستی خۆی بپارێزێ و سەرکەوتن مسۆگەر بکات و بارەکەی دەرەوە تەنیا عاملێکی یارمەتیدەرە نەک بنچینەیی ئەبێ ئەوە بە لەبەرچاو بێ کە لە بەرەی گەلانی جیهان دایە و ئەرای ئەمپریالیزم ... شۆڕش داوامان لێ ئەکەین کە دەرفەتی نەکەن لە یارمەتی ماددی و مەعنەوی ، و وریاترین لەو کەسانەی کە بە ناوی کۆمەڵە و یەکێتی و شۆڕشەوە ئەیانەوێت خەڵکی بخەڵەتێنەوە .

بە گاڕدر و کە ساسی شۆڕش باوەڕی گراویان بەو ناسەی ناتوانێ ... ئەوانەن لەگەڵ بەتنی بەجێی خۆی .

دەوڵەت و شۆڕش " پاشماوە "

ئەوەی لە هەموو جۆرە چەوسانەوەیەک .

بە لای جەماوەری گەلەکەمان ئاشکرا بێ کە مارکسیزم - لینینیزم ڕێگای ڕزگاری بۆ هەموو چەوساوەیەکی دونیا ڕوون ئەکاتەوە بە مەرجی چاک تێ گەیشتن و گونجاندنی لەگەڵ بارو زروفی تایبەتی و بە ڕاستی لە ڕەخنەی و دەکاتیز و هەموو جۆرە شێوانێکی تر .

با ئەنجامدانی مارکسیزم - لینینیزم دراسە بکەین و خۆمانیە ڕانە ... سەجبێی یەک بین .

یەکەمین یادی شەهیدان ئیبراهیم عەزۆ وهاوڕێ نەبەزەکانی

لە هاوڕی جالاکە دڵسۆزەکانی کۆمەڵە مانۆنا ئەرکانەی کە خۆی لە سۆنگە بڕیار دەرای ئاشکەمتال چەمە پڵە یەکی حوزەیرانی لە ڕیگەستدا وە ڕکێبو پێشمەرگی هێشتی وڵاتمندانی کۆمیتەی شاری بەغدا بوو .

لە ڕکۆدەی یەکەم دەستەی گادیران و پێشمەرگەی یەکێتی بوو کە لە جالاک و ئیبرۆیە ڕێبەر و ڕێکخەری یەکێتی نیشتمانی کوردستان بوو کە لە ڕۆژی جالاکەی کۆمەڵەدا گیانی لە کۆمەڵەکەدا .

لە ڕکۆدەی یەکەم دەستەی گادیران و پێشمەرگەی چەکداری یەکێتی نیشتمانی کوردستان بوو کە لە یەکی حوزەیرانی ۱۹۷۶ دا هاتبوو کوردستانی عێراق بۆ ڕابەراندن و ڕێکخستنی جەماوەری زەحمەتکێش و سازکردنیان بۆ شۆرش .

لە ۱۷/ ۷/ ۱۹۷۶ دا لەگەڵ زیادەڕەوی کۆمۆنە بوو لە یەکی چەکداری لە ڕەوە لە ڕکۆدەیەکی کۆمیتەی سەنگەری گەریلاکەی ئیبراهیم بوو کە لە ۱۹/ ۱۰/ ۱۹۷۶ دا لە دەستی ئەو ناپاکانەدا شەهید کرا .

شەهید ابراهیم عەزو وهاوڕی گیانی پڕبەهای هەژاران وڕۆلەی ئێری گەلەکەمان کە لە پیاوی لە ڕکۆدەی هەڵەی هاد پلانەی کە مکەیلدا گیانی خۆیان پێشکەشکرد و شەهید بوون بە هێزا یەکی بێ سنوور و ئارا یەتی ، ئەیدیۆلۆجی هاوڕێ هەستیار، ڕێبازی و ڕێکخراوەکانی ژیان و ڕێبەری خەڵکەکەیان هەڵگرتبوو عاشقانە خاکی وەروێ نیشتمان بە شەوی پێشمەرگە کۆنەکانی خۆیی شۆرشگێڕانەی چەوساوەی ئاشی گەل بێ و شەهیدبوون و ڕۆیشتنی ئەو دوو ڕۆڵە ڕەشەی بە ئاشی بەختان بەسەر کورد . هێزا بەرزەخو و بێچینەی شۆرشێکە داهاتووی ئێری کە بە ڕێبازی ڕاستی علمیانەی دروستدا بە ڕەوە لە ڕکۆدەی بچێت و هەموو چەوساوەکان پێک بهێنێ .

ئەو کارە مێژووییەی شەهیدان خەیاڵی بۆ بەخت کرد هێزا ڕان ئەمڕا لە کۆی کوردستان نیە بەڵکو گەلی عێراق تێکڕا وگەلانی ناوچەکە ڕاستەوخۆ ئاگاداری ئەو بەڵگەنامە مێژووییە بە و بە چۆنێکی پێشەوەی شۆرشی خەیاڵی ئەزانن . بەڵام ئەو سەرکردە ئایینە گۆنە پەرستەی کە بێ گوێ دانە ئیا چۆنی گەل کە ئەمانی بەخێی هێنانی خواستی گەلەکەمان خواستو ئیختیارەکەم وڕێزەی نیاز ئێران و دەستە تاکتیکیە خێوەتەکەی بە عەدای بە خێی هێنا وهەر بەسی بەرژەوەندیەکە هێنا بەڵمەت بەوەی کە گوێی ڕایەڵی دۆستە نەک میللەت بە سەر نیە کە هێشتا بە ڕەوام بێ لە سەرچی پەسەبی کردنی نەخشەکانی دۆژمنان و دۆزینەوەی چۆنی کردنی گەل ، بەڵکە گانی کە ئەم شۆرشەی چەوساوەکانی گەل هەڵگیرسا پێک ڕکۆدەی دۆستا بە ئێری کرد نەبێ .

کۆمیتەی شەهید ابراهیم عەزو وهاوڕی گیانی ئەڵقەیە کە لە و زنجیرە پەیانە گەلاوێژەی کە ئەم ڕێگا و سەختو ورێچی عێرا قو سە ڕکۆدەی ئایینی پێشڕەوی شۆرشەکەمان سازیان کرد وبوو جێگاو خوڕانی سە ر بە سە ڕکۆدەیەکی پێشوچی پێمی ئێکەن .

بەڵگە یەکی ئێرینبو یەکێتی پێلانی گەلاوێژی ئەمڕ ڕێبەرانە وهاوکاری نێوانیان دژی شۆرشگێڕانەی هاوڕی حەمە غەفور کە ئەندامێکی پێشکەوتوی بزوتنەوەی سۆشیالیست و یەکێتی نیشتمانی کوردستان بوو لە گەڵ هاوڕی گانیدا کە لەلایەن دەستەیەک جاڵکاو حەسوری هاوڕێیانی سە ڕکۆدەی ئالای شۆرش (پاشماوەی ل ۲)

. یەکەم ڕێبەرانی خەیاتی گەلی کوردستان لە هەر بەختەکانی کۆنەپەستانەوە و ەڵ دان بو یەکەمینی نەخشەو بیرورا لە نێوان ڕێکخراو شۆرشگێڕە پێشکەوتو خوازە دژ بە ئیمپریالیزم حکمان لە کوردستان .

ە ڕووکردنەوەی دەوری جەماوەری زەحمەتکێشی گەل و پێشان دانی ڕۆڵو تواناکانی لەبن نەهاتووی وچەسپاندنی سیاسەتی پشت بە جەماهیر بەستن نە پاتی پشت بە پارچەی دە ڕەوو وردبون کردنەوەی ئەوراستەیەی کە هەمیشە ناوەڕۆکی سەرەکی هەمو وتە ر ڕو تەنیا پارچەی دە ڕەو .

دیفاع کردن لە بەرژەوندی گریکا ڕانو جۆراوجۆرانی هەژار وچەوساوەکانی تر و ڕاپاڵ دان بە ڕۆژانی ئاشتیخوازی وکۆمەڵایەتیان وڕی پێشان دان بۆ بە پیاوی ژیان و دژا ڕەوێ ڕووناکدا کە لە دەستەی هەژاری و دژاکۆنێی و نەخێنێتو وتەخێنەدەواری ڕۆژگار بێ ئەرکێکی گەورەی ئالای شۆرشە .

هەروەها هەستاسی هەمو ئەو ڕکابەرە ی ئەستۆی ئالای شۆرشەیەتی بە پارچەی و هاوکاری هەمو دەزگاکانی ڕێکخستنی کۆمەڵەمان و گادیران و پێشمەرگەی هێشتا ڕەگاز و هەمو شۆرشگێڕە پێشکەوتوخوازەکانی تری وڵاتە کە بڕوایان بە بابەتی ئەم ئەرکانە هەیە بەرەی ئالای شۆرش دەڵا لە :

ـ هەموهاوڕی یان و هەموهاوبیران ئەگا کە بە ڕەهەی ئێرەی خەیاتمان بو بێبەرن بە مەرجێک گۆێبادەیی لەگەڵ ڕیبازی چەپ ڕیدەگ .

ـ گانەیان و هەموهاوڕی یانی ئەر ئەگەر بن لە ناوخا ر و لە لادی و لە دەرەوەی وڵاتدا کە هەر کەسە و هەر لێژنەیەک لە ئاستو شوێنی خۆیدا لی گۆێبدە دەربارەی بارودۆخ ، کۆمەڵایەتی و سیاسی و ئابووری وهەستە ری بگات و ئەی خوڕای جەماهیر ئەمڕ بە ناچی کردنەوگانیان وەک بەتوە و لیمانەو فیر بن و پێشنیاری لیکۆڵینەوگانیان ، ئەگەر بن بۆ ئەوەی ئەم چەڕیدەیە ڕوانبێکی ئێرایی هەمیشەیی دەربارەی هەموو ڕوداوەکانی وڵات .

ئارام .... شەهیدێک لە یادی گەلدا

کاروانێکی شەهیدان یەکەمین یادی شەهیدان ئیبراهیم عەزۆ و هاوڕێ ئازیزەکانی

١١/١٠/١٩٧٧ یادی ... بوو، ساڵێک بەسەر شەهید کردنی هاوڕێی تێکۆشەرمان تەلیمی مهندس شەهید ابراهیم عەزۆ و هاوڕێکانیدا . بەم بۆنە بەوە هەزاران سڵاوی ڕێزو خۆشەویستی پێشکەش بە گیانی پاکی هاوڕێ ابراهیم عەزۆ . هەموو شەهیدانی ڕێگەی خەباتی شۆڕشگێرانەی گەلەکەمان ئەکەین وگەلە ئەمەزەکەمان دڵنیا ئەکەین کە خوێنی شەهیدانی جا ڕێکی تر بە فیڕۆ نارۆات و تەنیا تۆڵەمان سەرکەوتنی تەواوبانە بەسەر دوژمنی فاشیست و هەموو دوژمنانی گەلەکەمان وگەیشتنە بە هەموو ئامانجەکانمان .

شەهید ساڵی ١٩٤٧ لە خێزانێکی ... هەژار لە دایک بووە لە ... (کەرکووک) ناحیەی (... زالە) سەر بە قەزای (...) ی پارێزگای ... .

■ ساڵی ١٩٦٩ لە کۆلێژی ... زانکۆی موسڵ دەرچووە لە بوسراوی ... یەکێتی قوتابیانی کوردستان بوو لە کۆلێژەکەیدا ،

■ دوای تەواوکردنی ماوەی سەربازی ... لە ... دا ... ی لازمی یەکێتی ... .

ماوەی ... یەکێتی ... مەشق کردن لە ... دوای ... و بۆ هەمان ... .

دوای تەواوکردنی ... وگیرا بە ... کتێبەی ... (...) لە ... .

■ لە ناوەڕاستی ساڵی (١٩٧١) ... ... و ... .

سەرەتای ل (٧)

ئاڵای سوور

ڕێی خەباتمان ... هەنگاو ... سوور ... لەم ... ئاڵای ... . ئازادی ... بە ... جیهانی ... ئاڵای سووری ... هەر ... سەرکەوتن ... .

++++++++++++++++++++

++++++++++++++++++++

دوای لە ... هاوڕێیانی ... وجەعفەر و ... فاشیست بە ... لە سەر ئیعدام کردنی تێکۆشەران لە ... مانگی نیساندا ئەم هاوڕێ ... یانەمان لە سێدارە دران :

١ ـ یاسین محمد حسن
٢ ـ اسماعیل قاسم علی
٣ ـ محمد قاسم علی
٤ ـ صلاح ... قادر
٥ ـ نصر الدین نجم الدین
٦ ـ مصطفی عبد القادر
٧ ـ خسرو عبد اللە
٨ ـ ... عبد القادر

لەگەڵ ئەم هاوڕێیانەدا هاوڕێی تێکۆشەرمان عبد اللە ... سەلام ... فاشیستەکان ... لە مانگی ... ی ... کوشتمان .

چەند تێکۆشەرێکی ... نیشتمانپەروەرە ... کە ... (٦٠) نیشتمانپەروەری لە سێدارە داوە . ... بەڵام ... .

شەهیدبوونی شامل و گەرمیانی و هاوڕێکانیان

ڕۆژی ٣/ ٩/ ١٩٧٧ ... کوردی دوژمن ... هاوڕێ ... شامل (شوان علی) ... هاوڕێ ... گەرمیانی (ملا احمد حمە امین ...) ... .

■ ... پێشکەشی گیانی شەهیدان شامل وگەرمیانی و هاوڕێیانیان ... عبد اللە و حمە غریب ... و هەموو شەهیدانی ڕێگای ... کە لەشمان و هەموو گەلانی جیهان .

تەوەری سێیەم

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان
بۆچی؟

نوسینی

بە زمانی عەرەبی: جەلال تاڵەبانی (مام جەلال)

وەرگێڕانی

شاسوار جەلال (ئارام)

ساڵی ١٩٧٥

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بەرهەمی پەلە پەل و کاری سەرپێیی نە بووە، وەکو هەندێ کەس حەز ئەکەن لە قەڵەمی بدەن، بەڵکو بەر ئەنجامی هەلی پێگەیشتنی بیرێکی شۆڕشگێڕانەو واقعیی دەربارەی بزوتنەوەی ڕزگاریی گەلی کوردستان و پێل و بۆ چونی دیموکرات و پێشکەوتنخوازو چەپی وای تیایە کە پارتیەک نەک تەنیا نا توانێت هەموو یان بگرێتە خۆی هەروەک لە دایکبوونی یەکێتیی ئەنجامی پەی بردنێکی هۆشیارانەیە بە پێدا ویستییەکانی بزوتنەوەی ڕزگاری نەتەوەیەکی زۆر لێکراو، ئەو پێداویستی یانەی یاسایەکی عیلمی گشتی کۆی کردۆتەوە لە پێویستی بونی پارتی پێشرەو، یەکێتیی نیشتمانی هێزە دیموکراتەکانی گەل و، لە شکری گەل، بە مەرجێک کە پارتی یە پێشرەوە کە ڕابەرایەتیان بکات.

بە تێکەڵکردنی ئەم ڕاستی یە گشتی یەی ئەو یاسا شۆڕشگێڕانەیەی کە تاقیکردنەوەکانی گەلانی دونیا سەلماندویەتی لە گەڵ باری تایبەتی دەست نیشانکراوی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کوردا، بیری یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان گەلاڵە بوو، هەروەها واقیعی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کوردو بارە تایبەتی یەکەی و ئەو پیلە (تەیار) گشتی یانەی تیایدان و، سود وەرگرتن لەو دەرس و تاقیکردنەوانەی کە لە زمانی شۆڕشەکەی کورد هەڵی ڕشتن، ئەمانە هەمووی ڕەچاو کراون پاش ئەوەی چەند و چون ژێرکەوتنی سەرکردایەتی خێڵەکی و بۆرجوازییەتی ڕاستڕەو ئیسپات بووە، وە هەڵەی تاکە پارتی شێوە نەتەوەیی پان و پۆڕ ئاشکرا بوو، وە بە ڕوونی بایەخیدانە بە ڕاستی بوونی چینی کۆمەڵایەتی جیا کە هەموو مەسەلەیەکی نیشتمانی گشتی کۆمان ئەکاتەوە، دەرکەوت ئەویش کە مەسەلەی ئاگادار بوونە لە ئیمپریالیزم و دیکتاتۆریی و لە لایەکی تریشەوە بەرژەوەندی تایبەتی چینایەتی یان و خەبات

دژی دەرەبەگایەتی و لە پێناوی ڕیفۆرمی (اصلاحات) دیموکراتیانە و ئازادی سیاسی و گشتی لە یەکیان جیا ئەکاتەوە. ... شیکردنەوەی زانستی واقیع و دوری ئەو چینە کۆمەڵایەتیانەی لە ئاڵاوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کورد کۆبونەتەوە ئەمان گەیەنێتە ئەم ئەنجامەی خوارەوە:

***

یەکەم:

بزوتنەوەی ڕزگاریی گەلی کورد لە جەوهەردا بزوتنەوەی جوتیارانە کە زۆرایەتی گەلی کوردن، لە شکری ڕزگاریی شۆڕشگێڕیش زۆربەی هەر لە جوتیاران پێک دێت، ئەو خاکەی شارەکانی جەنگی گەلیشی لێ ئەکرێت لادێی جوتیاران و شاخ و دوڵ و ئەشکەوتەکانێتی.

جا سەبارەت بەوەی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانە جەوهەرەکەی بزوتنەوەی جوتیارانە، بۆیە ئەبێ خەبات بکرێت بۆ ڕزگار کردنیان لە دەرەبەگایەتی، چونکە ئەمە:

١/ مەرجێکی بنچینەیی یە بۆ ڕاپەڕاندن و هوشیار کردنەوەو سازدانی تواناو وزەیان و ئاراستە کردنی بۆ خەباتی نیشتمانیی شۆڕشگێڕانە.

٢/ عامیلێکی سەرەکی یە بۆ لە ناو بردنی ئیمپریالیزم و داگیرکەرانی بێگانە کە وەکو پایە یەک پشت بە دەرەبەگایەتی ئەبەستێ.

٣/ کارێکی پێویستە بۆ گەشە پێدانی کۆمەڵ بەرەو پێشکەوتن و بوژاندنەوەی ئابووری و پیشەسازی بەڵام جەوهەری جوتیارانەی بزوتنەوەی ڕزگاری نیشتمانی، شێوە نەتەوەیی یە ڕزگاریخوازانەکەی نا سرێتەوە، بەڵکو بە پێچەوانەی ئەمەوە پشتگیری ئەکات. شێوەی نەتەوەیی ڕزگاریخوازانەی لە ناو تێکۆشاندا ئەدرەوشێتەوە کە بۆ ڕزگارکردنی نیشتمان ئەکرێ لە دەسەڵاتی بێگانەو لە پێناوی بەدەستهێنانی مافی گەلدا، بە هەموو چینە نیشتمانی یەکانیەوە، لە بڕیاردانی چارەنوسی خۆیا، جوتیاران زۆربەی زۆری گەلی کوردن و، دانیشتوی فراوانترین بەشی کوردستانی نیشتمانن، ئەوان هێزی بنچینەیی

گەشە کردنی ئابوری دوا ڕۆژن، زۆربەی زۆری کرێکاران هەر لەوان پێکدێ و، کەرەسەی خاوی زۆر پیشەسازی لە ناوچەکانی ئەوانەوە ئەهێنرێت، خاکەکەی ئەوان خواردەمەنی بەرهەم دێنێ و، لادێکانیان بازاڕی بەرەوی ساخکردنەوەی کەلوپەلی خۆماڵی یە لە بەر ئەمانە جوتیاران هێزی سەرەکی شۆڕشی ڕزگاریی نیشتمانیی دیموکراتین، بەڵام جوتیاران چینێکی کۆمەڵایەتی هاوشان نین بگرە لە چەند توێژێکی چینایەتی جیا جیا پێکهاتوون، جوتیاری ناوەنجی و کرێکاری کشتوکاڵیشیان تیایە لە ناو ئەم توێژە کۆمەڵایەتیانەدا، کرێکارانی کشتوکاڵ و جوتیارانی هەژار لە هەموو تاقمە لادێییەکانی تر شۆڕشگێڕترن، لێهاتووترن بۆ شۆڕش و درێژە پێدانی، جوتیارە ناوەنجی یەکان نزیکترین هاوپەیمانن، جوتیارە دەوڵەمەندەکانیش دۆستن بەڵام ڕاڕان.

***

دووەم:

چینی کرێکار کە نوێ ترین چینی کۆمەڵایەتی یەو هەمیشە لە پێگەیشتن و گەشە کردن دایە، ژمارەی لە زیاد بوون دایە و، لە ڕوی چۆنایەتی یەوە چاکتر ئەبێت. بەرژەوەندی ئەم چینە لە ڕزگار کردنی نیشتمان و بەدیهێنانی بنەڕەتی و ڕیشەیی شۆڕشی نیشتمانی دیموکراتی دایەو، بەرژەوەندی یە گرنگەکانی پێچەوانەی هەموو جۆرە ئازاردانێکی نەتەوایەتی و چەوساندنەوەیەکی چینایەتی و جیاوازی یەکی کۆمەڵایەتی و ئایینی یەوە، نەلە هەموو چینە کۆمەڵایەتی یەکانی تر شۆڕشگێڕترە، لە هەموویان زیاتر قابیلیەتی ڕێکخستنی و توانای خەباتی شۆڕشگێڕانەی هەیە، لە هەموویان کارا ترە بۆ پشوو درێژی و خۆڕاگرتن و خاوەنی گیانێکی تێکۆشەرانەی شۆڕشگێڕانەیە و خاوەنی تیورێکی پێشڕەوی شۆڕشگێڕانەیە کە ڕێبازی بەردەمی بۆ ڕوناک ئەکاتەوە، ئەمانە وای لێ کردوە کە لە هەموو چینەکانی کە زیاتر شایستەی گێڕانی دەوری پێشڕەوی شۆڕشگێڕبێت لە بزوتنەوەی ڕزگاری نیشتمانیی دیموکراتیدا.

***

سێیەم:

وردە بۆرجوازی شارو لادێ کە بریتی یە لە ڕۆشنبیرو، کاسب و، پیشەگەر (سنعەتکار)، قوتابی، موچە خۆری بچوک، مەلا هەژارەکان، موستەخدەم و جوتیارانی ناوەنجی. بۆرجوازی بچوک هێزێکی پێشکەوتنخوازەو بەشە ڕوناکبیرەکەی (ڕۆشنبیران و قوتابیانی شۆڕشگێڕ) دەورێکی گرنگ و با یەخدار لە ڕاپەڕاندن و هۆشیار کردنەوەی کرێکاران و جوتیاراندا ئەگرێت، دەوری هەڵگری مەشخەڵ ئەبینێ لە خەباتی ڕزگاریی نیشتمان دا وە ئەگەر لەگەڵ خەباتی شۆڕشگێڕانەی کرێکاران و جوتیاران و ڕەنجدەرانی تر تێکەڵ ببێ هێزێکی شۆڕشگێڕی کاریگەرو بەتوانا پێک دێنێ و زۆر کەسی سەرکردەیی و پێشڕەوی تیا هەڵ ئەکەوێت، بەڵام وردە بۆرجوازی بە شێوەیەکی گشتی گەلێک سیفاتی سەلبی هەیە وەک ڕاڕایی و هەڵچونی شۆڕشگێڕانەو ئینجا دامرکانەوە، پاشە کشە، خەباتی وەرزی، بیروڕای تەسکی نەتەوەیی، هەندێ جار توندو گرژە تا جاری وا هەیە ئەبێتە نەتەوە پەرستی شێت گیر (تعصب قومی)، و دەستەگەریی بەرەڵاو هەوڵ دان بۆ ژینێکی خۆشتر و هێمن تر... ئەمانە وا لە و تاقمانە ئەکات کە توشی سەلبییەت و پاشە کشێ بێت، دوچاری بە جێهێشتنی خەباتی سەخت و درێژ ببن، وە توشی چەندین نە خۆشی وەک هەلپەرستی، خۆیایەتی سوڵتایەتی (فردیە)، خۆپەرستیی و زۆر نەخۆشی تری وا ببن کە زیان بە خەبات ئەگەیەنن.

***

چوارەم:

بۆرجوازی نیشتمانی، کە بریتی یە لە بازرگان، دەوڵەمەندی نیشتمان پەروەردەو خاوەن پیشەسازی و محامی، ئەندازیار، مقاول، دکتۆر، بەڕێوەبەرانی دەزگاو کۆمپانیەکان، جوتیارە دەوڵەمەندەکانی لادێ ئەم لە سەرێکەوە بە هەستی تەسکی نەتەوایەتی و لە سەرێکی کەوە بە زۆر بە تەنگەوە هاتنی بەرژەوەندی تایبەتی خۆیەوە ئە ناسرێت، دژی دەسەڵاتی بێگانەو چەوساندنەوەی نەتەوایەتی یە، بەڵام لە بەر ئەوەی چینێکی کۆمەڵایەتی فشۆڵ و لاوازو بێ هێز(لە ڕووی

ئابووری یەوەو لە ئەنجامی ئەمەدا لە ڕووی سیاسی شەوە) نا توانێت لە سەر خەباتی درێژ خایەن بڕوات. بە هۆی هەستی نەتەوایەتی یەوە یا خود بە هۆی بەرژەوەندی چینایەتی یەوە جۆلانە ئەکات لە نێوان نیشتمان پەروەری و سەوداکاری دا کە هەستی نە تەوایەتی کاری تێ ئەکات نیشتمانپەروەری یەتی یەکەی ئەبزوێ، کە بەرژەوەندیە تایبەتیەکانیشی ئەکەونە مەترسی یەوە لە گەڵ دوژمن ئەکەوێتە سات و سەودا.

لە بەر ئەوە هەمیشە ئامادەیە چارە سەری نیوە و نیوە چڵ قبوڵ بکات بە ناوی (ڕزگار کردنی ئەوەندەی ئە توانرێت ڕزگار بکرێ) تەنانەت کە خەباتی کرێکاران و جوتیاران و ڕەنجدەرانی تر پەرە ئەسێنێ و توند ئەبێت، یا کە هەوری ڕەش ئاسمانی نیشتمان دا ئەگرێت و بزوتنەوەی نیشتمانیی ئەکەوێتە ڕۆچون و نیشتنەوە ئەم ئامادەیە دەست بخاتە دەستی دوژمنەوەو هاوکاری لەگەڵ بکات، بۆ یە ئەبینین هەندێ وەرز خەبات ئەکات و، کاتێکیش بەرژەوەندی یە تایبەتیەکانی پێویست ئەکات لە مەیدان هەڵدێت و خیانەت لە شۆڕش ئەکات، لە بەر ئەوە ئەبێ لەم چینە وریاو ئاگادار بین، بە دۆستێکی کاتی دابنێین کە ئەشێ پا شگەز ببێتەوە و شۆڕش بەجێ بهێڵی.

جگە لەم چینە کۆمەڵایەتییانەی کە ئەتوانن هاوپەیمانییەتییەکی نیشتمانی بەرین پێک بهێنن کە هاوپەیمانێتی کرێکاران و جوتیاران بەردی بناغەی بێ - کەسانی تری زەویدار، مەلاو بنەماڵە مەزهەبی یەکانیش دێنە ڕیزی بزوتنەوەی نیشتمانیی ڕزگاریخوازەوە ئیتر سا بەهۆی هۆشی نەتەوایەتی و هەست کردنیان بە چەوساندنەوەی نەتەوایەتی و مەزهەبی یەوە بێ یان بە هۆی هەڵچونی شۆڕشگێڕانەی جەماهیرەوە بێ، یان لە سایەی نۆشینی بیروباوەڕی نیشتمانپەروەرانەو دیموکراتخوازو تێگەیشتنی گیانی نوێی سەردەمەوە بێ هاوپەیمانێتی (یەکگرتن) کرێکاران، جوتیاران و بۆرجوازی بچوک هێزی سەرەکی شۆڕشی نیشتمانیی دیموکراتی پێک ئەهێنن. (ی.ن. ک) پش لە پلەی یەکەم دا هەوڵی ڕێکخستن و یەکێتی تێکۆشەرانەی ئەمانە ئەدات لە ژێر ئالاکەیدا

لە شێوەی"نیمچە بەرە"یەک دا، چونکە ئەم هێزانە بەرژەوەندی بنەڕەتی ناوکۆیی یان هەیەو ئامانجە نیشتمانییە گشتییەکان کۆیان ئەکاتەوە، بەڵام لە هەمان کاتدا لە ناو خۆیان دا لە سەر کۆمەڵێک مەسەلەی کۆمەڵایەتی و چینایەتی و فیکری ناڕێکن، جیاوازی ئایدیۆلۆجی و لە یەکنەچونی ڕوانین و هەڵوێست بەرانبەر بە چاکردنی کشتوکاڵ (اصلاح الزراعی) و دەسەڵاتی نیشتمانیی و دەوری چینەکان لە بزوتنەوەی ڕزگاریی نیشتمانی و دوا ڕۆژی سیستەمی سیاسی و کۆمەڵایەتی وڵات... ئەمانە چەند مەسەلەی گرنگن لە سەری پێک نایەن، لە بەر ئەوە ناکرێ هەموو بخرێنە یەک (پارتی) یەوە بەڵکو ئەتوانرێت یەکێتییەکی ئارەزومەندانە یان لێ پێک بهێنرێ لە خەبات دا دژی ئازاردانی نەتەوایەتی و ئەو شاڵاوە شۆڤێنی یانەیەی کە بە مەبەستی لە ناو بردنی نەتەوەی کوردو بە عەرەبکردنی شوێنە گرنگەکانی کوردستان ئەکرێت کە ئامانجی نیشتمانی گشتین.

ئەو بارە واقعی و تایبەتییەی کە باڵی بە سەر بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کوردا کێشا بەڵگەیەکی تری سەلماندنی ئەو ڕاستییە تیوریانە بوون کە بە لێکدانەوەی زانستی لە ڕوداوە مادیی یەکانەوە هەڵهێنجراون، ئەوە بوو پاش هەرەسهێنانی شۆڕشەکەی کورد،کە هەموو چینە نیشتمانپەروەرو دەستە زەویدارەکان لە ژێر ئاڵاکەیدا کۆبوونەوە..ڕابەرایەتی یە خێڵەکییەکەی کورد جارێ دواهێنان بە خەباتی چەکدارو خەباتی سیاسی پێکەوە گرێ داوە خەڵکیان سەر پشک کرد لە نێوان گەڕانەوە بۆعێراق وە یان کۆچکردن لە تەکیا بۆ ئێران. ئەمەش بو بە هۆی دروستبونی بۆ شاییەکی گەورە لە مەیدانی سیاسی کوردا وە پچڕانی ئەو زنجیرە نیشتمانپەروەرییەی کوردەکانی بە بێ جیاوازی فیکری و سیاسی یان لە ژێر ئاڵای (پارتی دیموکراتی کوردستان) دا پێکەوە بە ستبوو کە خۆی لە واقیعدا کۆبونەوەیەکی نەتەوەیی فراوان بوو، چەپ وڕاست، پێشکەوتنخوازو کۆنەپەرستی، پێکەوە تیا بوو، لە یەکترازانی ئەو پەیوەندییە کە هەموو لایەکی یەک خستبوو... پەیوەندی شۆڕش و پارتی... بوو بە مایەی دەرکەوتنی چەند پیلێک کە لە بزوتنەوەی ڕزگاریی کوردا هەبوون و ئاشکرا

بوونی نیمچە سەر بەخۆیی یان لە سەر شانۆی سیاسی لە وانە ئەم سێ پیلەی خوارەوەن:

***

پیلی یەکەم:

پیلێکی ڕیفۆمیستی (تیاراصلاحی)نەتەوەییە کەدوای دامەزراندنەوەی (پ.د.ک) ودرێژەدان بەکارکردن لە ژێر ئالاکەی دا ئەوە ئەکا بە بیانوی دەسبەرنە دانەوە لە دەورە مێژوویییەکەی، ئەم پیلەش ئەبێ بە دوو بە شەوە:

ا ـ بەشێکی ڕیفۆرمیستی کە داوای (ژیاندنەوەی پ.د.ک) ئەکات بە ڕەزامەندی حکومەتی دیکتاتۆری عێراق (بۆرجوازی ـ بیرۆکرات) لە چوار چێوەی ئەو بەرە نیشتمانییەدا کە لە عێراقدا هەیەو، پرۆژەی ئۆتۆنۆمی یە ساختەکەش قبوڵ ئەکا و هەوڵ ئەدا ئەوەندەی ئەکرێ ڕزگار بکا. لە ناو ئەم پیلەدا سەدان کەسی لە وانەی تیایە کە گەڕاونەتەوە بۆ عێراق، هەندێ لەو خوێندەوارانەی تیایە کە سالانی خەباتی سەخت ماندوی کردون، شەپۆلی نا ئومێدی نقومی کردون پاش هەرەسهێنان بە شۆڕش، وە کەسانی هەلپەرست کە چاویان بڕیوەتە کورسی وەزارەت و پایەی خۆش، کەسانی تر کە گیانی تێکۆشەرانەو توانای لە سەر ڕۆیشتنی خەباتیان لە باری تیرۆری (ارهابی) فاشیستی ئێستای عێراقدا لە دەسداوە. لە وانە بۆ ئەم تەییارە مەترسی یەکی گەورەی دروست بکردایە بۆ سەر خەباتی شۆڕشگێڕانە، ئەگەر دەسەلاتی دیکتاتۆریی شۆڤێنی بە دەنگی یەوە بچوایەو لە چوار چێوەی پارتی یەکی ئیجازە پێدراوا ڕێگەی کارکردنی ئاشکرای بدایەتێ بەتایبەتی لە زروفی پاش هەرەسهێنانی شۆڕش و نابوتبوونی سەرکردایەتی خێڵەکی و ئەو شەپۆلی تورە بوون و ناڕەزاییەی جەماهیری گەلەکەمانی ڕاگرتبوو،لە باری پەیدا بوونی ئەو بۆ شاییە سیاسی یەدا کە هێشتا پیلێکی پێشکەوتنخواز پڕی نەکردبوەوە.

بەڵام ئەم پیلە نەیتوانی جەماهیری کورد لە دەوری خۆی کۆبکاتەوە لە بەر چەندین هۆ لە وانە ڕێگە نەدانی دەسەلاتی دیکتاتۆری بە ئیشکردنی ئەمانە

کە چاوی جەماهیری زیاتر کردەوە لە مەڕ ڕاستی نیازە شۆڤێنی یەکانی دژی نەتەوەی کوردو هیوای ئەوانە شەریکە لەم پیلەدا ئیشیان ئەکرد، جا هەڵچونە ڕیفۆرمیستیەکەش نیشتەوە دواوە، ئەم پیلە پیلی بۆرجوازی کشایە دواوە، نەتەوەیی اصلاحی ئەنوێنێ لە ناو بزوتنەوەی ڕزگاری گەلی کوردا، لایەنی بیرو لە ڕووی شێوەی کار کردنیشەوە هەر ئەوە ئەنوێنێتەوە حەزو ئارەزوی ئەم پیلە بۆ سات و سەودا لەگەڵ کاربەدەستان بە ناوی ڕزگار کردنی ئەوەی ئەتوانرێت ڕزگار بکرێت ئارەزویەکی سروشتییە، لە زروفی لەم بابەتەدا لێی دەرئەکەوێت، بەڵام جەماهیری گەل ئەم ئارەزوە ئەداتەوە دواوەو قێزی لە خاوەنەکانی دێتەوە، لە کۆتایی دا ئەم پیلە ویستەکانی جەماهیری پێ دەرنا بڕدرێت و ناتوانێ بەرگری لە مافە کانی بکات، لە بەر ئەمە هەرگیز نا بێتە هێزێکی پێشڕەو یا سەرکردەی خەباتی جەماهیر، بەڵام زەمینەی کۆمەڵایەتی تا ماوەیەکی تریش هەر ئەمێنێ وە ڕەنگە کاتێک کە خەباتی شۆڕشگێڕانەی جەماهیر دژی دیکتاتوری شۆڤێنی توند ببێت ئەو هەوڵی زیندو کردنەوەی بداو بیهێنێتەوە بەرچاو، کە هەست بە مەترسی ئەکات نا چار ئەبێت ڕزگار کردنی ئەوەی کە ئەتوانرێت ڕزگار بکرێت بخوازێت واتە دورخستنەوەی ئەوەی ئەتوانرێت دور بخرێتەوە لە خەباتی شۆڕشگێڕانە.

بۆیە ئەبێ وەک ڕیشەی چینایەتی و فیکری ئەم پیلە دەربخرێ و زیان و مەترسییەکانی بۆ گەل ڕوون بکرێتەوە،هەوڵی دڵسۆزانە بدرێ بۆ هوشیار کردنەوە و وریا کردنەوەی کەسە ساغ و شەریفەکانیان لە ئەنجامەکانی کەوتنە دوای دیکتاتۆری یەتەوە، هەروەها کار بکرێت بۆ دابڕینی سەرکردە کەلله ڕەقەکانی لە خەڵک و ڕیسواکردنی هەلپەرستەکانیان لای قەواعیدیان.

ب ـ بەشی دووەمی ئەم پیلە ئەوەیە کە دوای زیندوکردنەوەی (پ.د.ک) لە سەر بنچینەیەکی نوێ سەبارەت بە ڕابوردوی دژی تێکۆشەرانی ئەم حیزبە بۆ خۆ هەڵواسین بە سەروەرییەکان و خۆ هەڵواسینێکی عاتیفی یانە بە بیرەوەری یە خۆشەویستی یەکەیدا!! لەم بەشەی ئەم پلەیە دا هەندێک ڕۆشنبیر هەیە کە لە دەرەوەی وڵات و لە ئۆردوگای پەنابەرانن لە ئێران، لە کاتێک دا کە بەشی

یەکەمی ئەم پیلەدا دوایی زیندوکردنەوەی پارتی ئەکا بەڕەزامەندی حکومەتی عێراق، دژی سەرکردایەتی بارزانی، لە بەشەکەی تردا داوای زیندوکردنەوەی پارتی ئەکا بە ڕەزامەندی سەرکردایەتی بارزانی، ئەگەر چی چرپە ئەکا دژی، بەڵام گەرەکیەتی سود لەو توانا دارایی یە زۆرەی لایانە وەربگرێ و تا جێ پێی خۆی قایم ئەکات بێ دەنگیان کا. ئەم پیلە تێگەیشتنێکی ڕاستی لە مەڕ سروشتی چینایەتی بزوتنەوەی ڕزگاری گەلی کورد نییە کە پڕ لەپیلی دیموکرات و پێشکەوتنخوازی جیاجیای ئەو تۆ کە هەرگیز ناکرێ هەموو یان لە بۆ تەیەک دا بتوێنرێتەوەو بخرێنە یەک پارتی سیاسی یەوە، هەروەها تێگەیشتنێکی قوڵی نییە لە مەڕ سروشتی دیکتاتۆریەتی و قوڵیی هەستی شۆڤێنی یانەی دژی گەلی کورد، کە لە سروشتی چینایەتی چەوسێنەرانەو چاو برسیانە یەوە دەرهاتووە، بۆیە مەترسی ئەوە ئەکرێت ئەم پیلی بکەوێتە سات و سەودا لە تەکیان، ئەم پیلە پشت بە عاتیفە ئە بەستێ زیاتر لێکدانەوەی مەوزوعی ئازایانە، زیاتر دەستی بە ڕابردوەوە گرتووە وەکو لە دوا ڕۆژی ڕووناک، هەروەها نۆرینی ڕوونی نیە لە مەڕ پێدا ویستی یەکانی سەرکەوتنی بزوتنەوەی ڕزگاری گەلی کورد، تێگەیشتنی پارتی پێشڕەو، یەکێتیی نیشتمانی چینە کۆمەڵایەتی یە جیاجیاکان لە چوار چێوەی ململانێ و یەکگرتن دا، واتە یەکگرتن لە پێناوی ئامانجە نیشتمانی یە گشتییەکان دا و ململانێ لە سەر مەسەلە چینایەتی و سیاسی و دیموکراتییەکان.

لەگەڵ هەموو ئەمانەش دا هەڵوێستمان لەم پیلە تا ئێستاش هەڵوێستی یەکگرتن و زۆرانگرتنە"الاتحاد و الصراع" هەڵوێستی دۆستانە یە. مەرجمان بۆ هاوکاریکردن لە گەڵی ئەوە یە کە هەموو پێوەندی یەکی فیکری و تەنزیمی و سیاسی...."ئاشکرا و نهێنی" خۆی بە ڕێبازە کۆنەکەوە ببڕێت بە ئاشکرا هاوکاری لەگەڵ ئیمپریالیزمی ئەمریکاو کۆنە پەرستی ئێران"ادانە" بکات، ڕێبازی نیشتمانپەروەرانەی پێشکەوتنخوازانە بگرێت دوور لە پاشماوەی سەرکردایەتی یە خێڵەکی یە کە هێشتا هەر سووڕە لە سەر ڕێبازە کۆنەکەی، دورلە دیکتاتۆریی شۆڤێنی عێراق. چونکە ئەگەر وا نەکات سەر لە نوێ ترسی هەڵخەڵەتاندنی لێ

ئەکرێ بە ڕابەرایەتی خێڵەکی بەزیوی تا ئێستاش هاوکارە لەگەڵ ئەمریکا و ئێران، کە لەو بڕوایە دایە بەیارمەتی ئەم دوو لایەنەو سوور بونەوەی ئێستای ڕاست ئەبێتەوەو، بە پشتیوانی ئاشتیخوازانە یا جەنگی ئەم دوانە ئەگەڕێتەوە کوردستانی عێراق. هەر وەکو مەترسی ئەوەش هەیە کە لە دیکتاتۆرییەتی عێراق نزیک ببێتەوە بە بیانوی لاوازیی بزوتنەوەی کورد، پێویستی کەڵک وەرگرتنە لە زروف و، کار کردنی شێنەیی بۆ چاککردنی یاسای ئۆتۆنۆمی و، کارکردن بە پێی ئەوەی لە توانادا یە وە چەندین بیانوی پڕو پوچی تر.

***

پیلی دووەم:

ئەوە یە کە ئەیەوێت (پ.د.ک) لە ژێر سەرپەرشتی سەرکردایەتی یە کلاسیکی یەکەی"تقلید"بە ڕەزامەندی ئێران و ئەمریکا زیندو بکرێتەوە بە چەشنێ کە چالاکی یە سیاسییەکانی لەو سنوورە دا بێت کە ئەو دوو دەوڵەتە ڕێگەی ئەدەن، جا لە بەر ئەوەی ئەو دوو دەوڵەتە ڕێگەی زیندوکردنەوەی هەموو پارتی نادەن سەرکردایەتی یە تقلیدیەکەی بڕیاری دا کە جارێ لقی دەرەوە زیندو بکاتەوە، لە سەرەتا دا هەوڵی دا سود لەو کەسانە وەربگرێت کە بە پێشکەوتنخواز ناسراون، بیان خاتە سەرکردایەتی لقی دەرەوە لە بەر ئەوەی:

١/ کە کەسانی پەسەند کراون.

٢/ ئەتوانن ئەو گەنجانە لە دەوری خۆیان کۆبکەنەوە لە پاش هەڵاتنی سەرکردایەتی و هەرەسهێنانی شۆڕش ئومێدی یان بڕاو.

٣/ لە بەر ئەوەی ئەوانە مەترسییەک بۆ سەر سەرکردایەتی یە تقلیدیە کە دروست نەکەن.

٤/ بۆ بە کارهێنانی لقی دەرەوە، لە سات و سەودا بەر دەوامەکەدا لەگەڵ ئەمریکاو ئێران.

ڕاستیەکەی نابوتبوونی سیاسی و عەسکەری سەرکردایەتی یە تقلیدییەکەو موافەقەتکردنی ئەمریکا و ئێران لە سەر کارکردنیان لە دەرەوە لە سنورێکی دیاری

دیاریکراودا، بێ هیچ لێ خوێندنێکی ئەمریکا و ئیمپراتۆر حەمە ڕەزا پە هلەوی... ئەمانە پاڵیان پێوە ئەنێ بۆ خۆشاردنەوە لە ژێر سەر پۆشی هەڵخەڵە تێنەرانەدا بۆ درێژە دان بە ڕێبازی کۆن بە شێوەی نوێ، ڕێبازی پشت بە ئەمریکاو ئێران بەستن، کار ڕێکخستن و هاو ئاهەنگی لە گەڵیان لە کاری سیاسی دا ئێستا، وە لە کاری عەسکەریش دا لە دوا ڕۆژا، ڕێبازی کردارو ڕەفتاری خێڵەکی، ڕاستەو، تا کڕەوی نەتەوەیی لە کاری نەتەوایەتی سەر شانۆی کوردیدا. خوێندنەوەی ئەو بە یاننامەیەی کە ڕابەرایەتی نوێی (پ.د.ک) بە ناوی لقی دەرەوە یانەوە دەری کردەوە ئەم ڕاستییانە دووپات ئەکەنەوە، بە یاننامەکە، نەک هەر ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و دەرەبەگایەتی و خێڵەکێتی و دەوری کۆنەپەرستی ئێران و شای نۆکەر تاوانبار ناکات، بگرە هەر ناویشیان نا هێنێت و بە جارێک خۆی دزیوەتەوە لە باسکردنی دەوری تاوانکارانەی ئەمریکا لە دواهێنانی شۆڕش، کەچی هەوڵێکی بێ هودە ئەدات بۆ پاساو دانی "تبریە" هەڵاتنەکەی سەرکردایەتی یە کۆنەکەو ڕاکردنی بۆ ئێران کە بوو بە هۆی کۆچ پێکردنی سەد هەزار کەسی میللەتەکەمان لە عێراقەوە وەکو ئەو مەینەتییە نیشتمانییەی بە سەر گەلی کوردا هات هیچ نە بوبێ جگە لە ئەنجامێکی ئاسایی وردنەبون لە هەڵسەنگاندنی نارێکییەکانی نێوان ئێران و عێراقدا، کە لە حسابی ڕابەرایەتی یە"تاقیکراوەو"و"مێژوویی"و" زانا کەدا" نەبووە، بە و خێراییەی بە سەر سوورِ هێنان چارە سەر بکرێت!!

بە یاننامەکە با شترین بەڵگەی نیازە ڕاستینەکانی ڕابەرایەتی ـ خێڵەکییە لە مەڕ نیازی کۆنەپەرستانەی پێشویان و خۆبەستنەوەی چارەنوسیان بە ئیمپریالیزمی ئەمریکایی یەوە تا سەر خەریکە بە تەواوی ساخ ئەبێتەوە کە ئەم پیلە هیچ گۆڕانێکی بنەڕەتی لە ڕێباز و مەفاهیم و سەرکردایەتی و کردەوەو شێوەی کارکردن دا بە پێویستی نازانێ، بەڵگەیەکی تریش مانەوەی خۆیانە لە ئێران و هاندانی خەڵکە بۆ مانەوەو بەردەوام بونیان لە هاوکاریدا لەگەڵ ئەمریکا و ئێران. هیچ کارێکی تریان نییە گێڕانەوەی سەرکردایەتی یە تقلیدیەکە نە بێت بۆ سەر تەختەکەی لە بزوتنەوەی نەتەوایەتی کوردا. ئەگینا بۆچی واز لە تێکۆشەران ناهێنن کە دوور

لە پیلانە گومان لێکراوەکانیان و دور لە ئەمریکا و ئێران درێژە بە خەباتی خۆیان بدەن؟ بۆچی لە هەزاران ڕۆڵەی گەلەکەمان ناگەڕێن بگەڕێنەوە خاکی باو باپیریان و، سووڕن لە سەر گلدانەوە یان لە ئێران"سەرەڕای ئەو هەوڵە ترسناکەی ئەدرێ بۆ کردنیان بە فارس یا وەکو دەسکەلایەک بە دەست کۆنەپەرستێتی ئێرانەوە بمێنێ بۆ ئەوەی کەی ویستی دژی گەلی عێراق بە کوردو عەرەبەوە بە کاریان بهێنێ! ئەم سوور بونە لە سەر خۆبەستنەوە بە ئەمریکاو ئێرانەوە بۆ؟ بۆچی ڕێگە لەو گەنجانە ئەگرن، کە سەر بە ڕێبازەکەی ئەوانن، پیلانی ئیمپریالیستی ئەمریکایی شاهنشاهی لە مەڕ ئەو سەوداکاری یە پڕ غەدرو تاوانەی دژی گەلی کورد کردیان بخەنە ڕوو، ڕیسوای بکەن.

نا هەموارتر ئەوەیە کە ئەم پیلە بە هیوای تێکچونەوەی پەیوەندییەکانی عێراق و ئێران، گۆڕانی هەڵوێستی ئەمریکایە دژی عێراق بە قازانجی ئەوان و بە لای بەرژەوەندی ئەوان دا... کە مانای ئەوەیە سەرکردایەتی ئەم پیلە، سووڕە لە سەر دوپاتکردنەوەی ئەو ڕوداوانەی گەلەکەمانی برد بۆ ئەو مەینەتی یە نیشتمانییەی بە سەری هات، واتە ئەمانە لەوەی ئەمریکاو ئێران پێی کردن هێشتا دەرسیان وەرنەگرتووە چونکە ئاشکرایە خۆ بەستنەوە بە ئەمریکاو ئێرانەوە مانای سەر پێدانەواندنی بەرژەوەندی یەکانی کورد بۆ ئەوان و، قوربانیپێدانێتی لە بەرخاتری ئەوان، ئەم دوو دەوڵەتە کە دژی هێنانەدی ئامانجەکانی گەلی کوردن هەوڵ ئەدەن لە پەنای بە کارهێنانی مەسەلەی ڕەوای گەلەکەمان دا مەبەستە ئیمپریالیستی و فراوان خوازییەکانی خۆیان بە جێ بهێنن. لە بەر ئەوە سەرکردەکانی ئەم پیلە هیچ ئامانجێ بۆ گەلی کورد بەدی ناهێنن، بەڵکو مەینەتییەکی تریشی بە سەر دێنن. چارەنووسی ئەم پیلە ئەگەر سەرکردەکانی لەزیندوکردنەوەی پارتی یەکەشیاندا سەر بکەون ئەوە بووەتە"تاشناقی کوردی" بە ئێران و ئەمریکاوە بە ستراوەو لە ئەڵقەیەکی بۆشدا ئەخولێنەوە بێ هیچ ئەنجامێکی ئیجابی. ئەم پیلە لە ڕوی کۆمەڵایەتییەوە بەرژەوەندی زەویدارو بۆرجوازی سات و سەوداکەر و"دەوڵەمەندانی شۆڕشی کورد" ئەنوێنێ، خاوەنی بیری نەتەوە پەرستی تەسکە،

ئامادەیە لەگەڵ شەیتانیشا هاوکاری بکات تەنانەت ئەگەر ئەو شەیتانە لە ماڵەکەی خۆشیا چەندین جار گەستبێتی، ئەم پیلە کەمەی پەیوەندی ناو دەوڵەتان لە کوردستاندا بە کاردێنێ، بۆیە تا ماوەیەکی تریش زەمینەکەی هەر ئەمێنێ، ئێران و ئەمریکاش پشتی ئەگرن لە زروفی دیاریکراودا بۆ ئەوەی مەسەلەی ڕەوای کورد لە ناو گەمەی دەوڵەتاندا بهێڵێتەوە.

"ڕێکخراوی ساواکی ئێران"و موخابەراتی ئەم تەییارە هەوڵ ئەدەن بۆ کۆکردنەوەی زانیاری لە سەر چالاکیی پێشکەوتنخوازانەی کوردستان وە وەرگرتنی هەواڵ و جاسوسیکردن بە سەر کەس و هێزە پێشکەوتنخوازەکانی کوردستان و لاکانی تر،وە. لە بەر ئەوەی فەرمانی نیشتمانیی ڕاگرتنی چالاکیی ئەو دەزگایە ئەکاتە شتێکی پێویست، ئەبێ هەموو ئەو کەسە دڵسۆزانەی بەم دەزگایە هەڵخەڵەتاون ئێستا جیاوازی بکەن لە نێوان دەزگەیەکا کە لە خزمەتی شۆڕشێکی ڕەوادا بو، وە دەزگەیەک کە موخابەراتی ئیمپریالیستی و کۆنەپەرست هەوڵی بەکارهێنانی ئەدا لە زروفی تەواو بوونی شۆڕشی داوە لە سەر دەستی هەمان تاقم دا... ئەوە دوو بار و زروفی لە یەکتری دوورن، بەشدار بونی ئێستا لە دەزگای موخابەراتی ئێستای کورد دا "پاراستن"بە کردەوە جاسوسیکردنە بۆ دارو دەستە بێگانەو کۆنەپەرستەکان...لە بەر ئەوە پێویستە لێی دور بکەوینەوەو خەبات بۆ یەکخستنی و لە کارخستنی جمو جۆڵی یەکانی بە تەواوەتی بکرێ، ئیحتیمالێکی تر لە بەردەمی ئەم پیلەدا ئەوەیە کە ئەگەر پەیوەندی ئێران - عێراق - ئەمریکا بە باشی مایەوەو، ڕێکەوتنە خیانەتکارانەکە لە نێوانیان داما، ئەوا سەرکردەکانی ئەم پیلە نا چار ئەبن سەری خۆیان لە ئێران کز بکەن، جمو جۆڵەکانیان قەتیس بکەن لە سنوری دەرەوەدا بۆ بەگژا چونی یەکێتی نیشتمانیی کوردستان، فێڵبازی و کەڵەکچێتیش بەکار بهێنن و بۆ خۆپێشاندان لە بەرگێکی نوێی بۆیە کراو بە ڕەنگێکی پێشکەوتنخوازانەی دیموکراتیانەو، هەموو پەیوەندی یە گومان لێکراوەکانیشیان هەر بهێڵنەوە.

لە بەر ڕوناکی ئەو ڕاستیانەی سەرەوە دڵسۆزانی ناو ئەم پیلە بانگ ئەکەین، داوا لە هەموو ئەو کەسە باشانە ئەکەین کە کوردو کوردستانیان خۆش ئەوێت دەست لەم کردەوە زیان بەخشانە هەڵبگرن، بە یەکجارەکی واز لەو ڕێبازە کۆنەپەرستانەیە بهێنن وە بە جێی بهێڵن ئەو چالاکی یە گومان لێکراوە یان بوەستێنن کە هەرگیز نا یان گەیەنێتە هیچ ئەنجامێک، بەڵکو گلۆریان ئەکاتەوە ناو باوەشی ئیمپریالیزمی ئەمریکاوە کە دوژمنی خوێنە خۆری گەلی کوردە جا ئایا تاوان نییە پیاو قبوڵ بکات مەسەلەی میللەتەکەی بکرێتە دەسکەلای دەستی خوێنخۆرترین دوژمنی ئاشکرای گەلەکەی؟

پیلی سێیەم:

پیلێکی شۆڕشگێڕی پێشکەوتنخوازە، باوەڕی بەخەباتی شۆڕشگێڕانەی جەماهیری جۆشدراوە لەگەڵ هێزە پێشکەوتنخوازەکانی عەرەبی عێراق، وەکو ڕێگەی بەدی هێنانی ئامانجە دیموکراتیە ناوکۆییەکان و ئاواتە نەتەوایەتییە تایبەتییەکان، ئەم پیلە لە ناو بزوتنەوەی کوردا هەبوو بەتایبەتی لە ناو ڕیزی شۆڕشی کوردا هەستی بە زۆر شتی زیانبەخش و هەڵەی گەورە ئەکرد، ڕقی لە خۆبەستنەوە بوو بە ئێرانەوە، پەیوەندی بەستنی لەگەڵ ئەمریکا تاوانبار ئەکرد، داوای هاوکاری کردنی ئەکرد لەگەڵ هێزە پێشکەوتنخوازەکانی عەرەبدا بۆ کردنی شۆڕشی کورد بە شۆڕشێکی عێراقی و گواستنەوەی مەوزوعییانەی بۆ ڕیزی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازو دیموکراتخوازەکانی دژی ئیمپریالیزم، بەڵام ئەم پیلە دەنگی کپ کرا بو، بێ بەش بوو لە دەربڕینی سەر بەستانەی بیروڕاکانی، لە بەرئەوە پاش هەرەسهێنانی ڕابەرایەتی خێڵەکی و بۆرجوازی ڕاستڕە و ماوەیەکی فراوانی لە بەردەمی خۆیا دی بەڵام خۆی لە بەردەم چەند پیلێکی تردا دی کە لەکایەدا بوون، ئەمیش هاتە مەیدانەوە تا ڕێ ببڕێ لە تەقەللای ڕاستڕەو ڕیفۆرمیستیی نەهێڵێت ئەمانە جەماوەری گەلەکەمان جارێکی کە بخەڵەتێنێتەوە بۆ شاییەکە پڕبکاتەوە،جا کە حاڵ وابوو هیچ دەرەتانێکی تری نە بوو جگە لەوەی بە شێوەی یەکێتییەکی نیشتمانیی خۆی ئاشکرا بکات و پێویستی بوونی پارتی

پێشرەویش دوپات بکاتەوەو گرنگی ئەم پارتی یەش لە سەرکردایەتی کردنی. شۆڕشی گەلدا دەربخات جا دەستپێشکەری کرد لە دوای کۆکردنەوەی هێزە شۆڕشگێڕەکان وڕێکخستنەوەیاندا بۆ درێژەدان بەخەباتی شۆڕشگێڕانەدژی دیکتاتۆرییەتی شۆڤێنیی دوژمنی نەتەوەی کورد، بۆ بەرگریکردن لە مانی گەلی کورد و مافەکانی و درێژەدان بە خەبات لە پێناوی دروشمە مێژوویی یەکەی دا.“عێراقی دیموکرات ـ کوردستانی ئۆتۆنۆم" ئەم پیلە دەرکی بەبونی ڕاستی چینی جیاجیاو تەییاراتی کۆمەڵایەتی جیاجیا کردووە لە ناو بزوتنەوەی ڕزگاری گەلی کورداوە پێویستی یەکگرتنی نیشتمانییانە یان بۆ درێژەدان بە خەباتی یەکگرتووی کە ناکرێ هەموویان لە حیزبێکدا کۆبکرێنەوە، بەڵکو شێوەی گونجاوی ڕێکخستن بۆ کۆکردنەوەی ئەم پیلە دیموکرات و پێشکەوتنخوازو شۆڕشگێڕانە یەکێتییەکی نیشتمانییە، لە کاتێکدا کە ئەو پارتیانەی ئەم تەییارانە بنوێنن و تەجسیدی بکەینەوە ئەگەر ئەو تەییارانە لە قاڵبی حیزبدا هەبوونایە ئەوا ئەبو لە بەرەیەکی یەکگرتووی نیشتمانیدا کۆببنەوە وەکو ئەو بەرە یەکگرتوانەی کە گەلان دیویانە. ئەم شێوەی ڕێکخستنە، پێویستیبونی حیزبی پێشرەوی شۆڕشگێڕ بۆ ڕابەری ئەم یەکێتیی یە نیشتمانییەو بۆ ڕابەری خەباتی شۆڕشگێڕانەی جەماوەری گەلەکەمان و هێزە چەکدارەکانی لە دوا ڕۆژیشدا تەئکید ئەکاتەوە، بەڵام پارتی یەکی وەها نا توانرێت وەکو دروستکردنی یانەیەکی ڕۆشنبیری یان کۆمەڵەیەکی کۆمەڵایەتی ئیعلان بکرێ ئەم جۆرە حیزبە دروست ناکرێ، بەڵکوو بە چەشنێکی کۆمەڵایەتی تەبیعی لە دایک ئەبێ لە ئەنجامی موتوربەکردنی بزوتنەوەی شۆڕشگێڕانەی گەل بە بیروباوەڕی سۆشیالیزمی زانستی شۆڕشگێڕ لە بەر ئەمە پێشەنگەکانی ناو بزوتنەوەی گەل لە بەدیهێنانی پارتی پێشرەودا دەوری هەوێنی ئەبینن، ئەمە لە بەیاننامەی دامەزراندنی (ی.ن.ک) یش لە ١/٦/ ١٩٧٥ وتراوە.

یەکێتیی نیشتمانیی ئەتوانێت هەموو عنصر و پیلە پێشکەوتنخوازو دیموکراتەکان بێ گوێ دانە ناکۆکییەکانی ڕابردویان و شوێنە ڕێکخراوەیی یەکانی پێشویان پێکەوە کۆبکاتەوە، بە مەش لاپەڕەیەکی پڕ کوێرەوەریی لە مێژووی گەلەکەماندا

ئەپێچێتەوەو، هەتا هەتایە بیری چەوت و زیانبەخشی"تاکە پارتی" ئەنێژێت کە ماوەیەکی درێژ باو بوو لە ناو بزوتنەوەی ڕزگاری کوردا، لە باتی ئەوە بیری ڕاستی بوونی یەکێتیی نیشتمانیی جێگرەوەی کاتی بەرەی نیشتمانیی یەکگرتوو دێتەکایەوە کە دان ئەنێ بەپارتی شۆڕشگێڕی پێشڕەو ومافی هەبوونی پارتی یە پێشکەوتنخوازەکانی تردا لە پاڵیا، کە چی زیندو کردنەوەی (پ.د.ک)، لەگەڵ ئەو ڕاستییانەی پێشتر باس کران ناکۆکن و کۆسپ ئەهێنێتە ڕێگەی کۆکردنەوەی هێزەکانی شۆڕشی کورد لە چوار چێوەی یەکێتییەکی نیشتمانیی پتەودا، ڕێ ئەبەستێ لە یەکگرتنی ئەو پیلە شۆڕشگێڕو چەپ ودیموکراتانەی هەیە، بۆیە لە باری ئێستادا کە لێکێکی نییە لە بەر ئەم هۆیانەی خوارەوە:.

١ بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کورد پێی ناوەتە قۆناغێکی بە تەواوی نوێی خەباتییەوە، ڕابەرایەتی یە تەقلیدییەکەی لە ڕووی بیریی و سیاسیی و پرۆگرامی یەوە، لە ڕوی کردەوەو کارەوە ژێرکەوت، بیری تاکە ـ پارتی نەتەوەیی کۆکەرەوەی هەموو چین و تەییارو بیرەکانیشی لەگەڵ بە سەرچوو تیۆری"نە ڕاست و نەچەوت"ی نەتەوەیی بۆرجوازییانەی، نقوم لە کۆنەپەرستی دا هەرەسی هێنا، کە دەستی جەماهیری کوردی پێ بڕا بوو، سەر کوتاندنەوەی پیلە پێشکەوتنخوازە چەپەکانی ناو ڕیزەکانی، ئەوەش جێی داخە کە هەموو ئەم خراپە و عەیبانە بە (پ.د.ک)ەوە نوسێنراون کە خۆی لە بنچینەدا لە تێکەڵبوونی پارتی شیوعی کوردستانی عێراق "شۆڕش"و پارتی "ڕزگاری کورد"ی پێشکەوتنخواز پەیدا بوو بوو. بە ناوی (پ.د.ک)ەوە وە زۆر هەڵە کراوەو لە ژێر چەترەکەی ئەو دا زۆر لە ڕێ لادانی ڕاستڕەوانەی کۆنە پەرستانە سازکرا کەوای لە جەماهیری ڕەنجدەری گەل کرد بوو بە چاوی گومان و دوو دڵییەوە بنۆڕنە (پ.د.ک)، و ئیتر (پارتی) یان لە ڕووی ناوەڕۆکییەوەو نە لە ڕووی سەرکردایەتییەکەی پێ پەسەند نەبێ بە تایبەتی پاش ئەو مەینەتە نیشتمانییەی بە سەر گەلی کوردا هات کە شۆڕشەکەی لە سەر دەستی سەرکردەکانی ئەم پارتی یەدا هاویشتە ناو هەڵدێری هەرەسهێنان و شکانەوە ئەمە جگە لەوەی کە قوناغی نوێ، ڕێبازێکی

نوێی خەبات و، شێوەیەکی نوێی ڕێکخستن و،ڕابەرایەتییەکی نوێ ئەخوازێت کە بریتییە لە (پارتی) یەکی شۆڕشگێڕی پێشڕەوی تازە بابەت چونکە ڕابەرایەتیِ یەکی نوێ هەر بریتی نییە لە گۆڕینی کەسانی ژێر کەوتوو بە کەسانی تری لێهاتوو، و دورخستنەوەی کەسانی ڕوخاوو نا خۆشەویست و هێنانی کەسانی خۆڕاگرو پەسەند لای خەڵک بهێنن، بۆیە ئەبێ واز لە بیری چەوتی زیندوکردنەوەی پارتی بهێنرێت، تا مەیدان چۆڵ بێت و ماوە ببێت بۆ ڕێبازی نوێی خەبات، پارتی پێشڕەوی نوێ و کردەوەی نوێی تێکۆشەرانە.

٢ـ ئەگەر مەبەست لە ژیاندنەوەی (پ.د.ک) ڕێکخستنەوەی بێت، لە سەر پرۆگرامی کۆنی کە بەرنامەیەکی نەتەوەیی بۆرجوازییەو بە پێی پێکهاتنە کۆنە بۆرجوازییانەکەی و لە سەر ڕێبازی تا کڕەوی نەتەوەیی"کە لەم سالانەی دوایدا پارتی تێکەوتبوو"ئەوە مانای خولانەوەیە لە ئەڵقە بۆشە کۆنەکەدا، بە فیڕۆدانی تەقللای دەیان سالی ترو پێشکەشکردنی ئەوەندەی تر قوربانی زۆری بێ هودە. خۆ ئەگەر مەبەستیش ڕێکخستنەوەی بێت سەرتاپا لە بنچینەی نوێ و بە پێکهاتنێکی نوێ، وا ئەمە لە ڕاستیدا مانای دەستکردنە سەر لە نوێ بە دروستکردنی (پارتی) یەکی نوێ لە هەموو شتێکا ناوەکەی نەبێت! وە ئەگەر داواکەرانی زیندوکردنەوەی پرۆگرامی کۆن سوربن لە سەر زیندوکردنەوەی پارتی ئەوە مانای ئەوەیە سورن لە سەر پارتێکی بۆرجوازی کە لە ڕووی میژوویییەوە نا توانێ ڕابەریی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانە بکا، لە کاتێکدا لە پێداویستیەکانی سەرکەوتنی ئەم بزوتنەوەیە پێکهاتنی پارتی پێشڕەوی شۆڕشگێڕی نابۆرجوازی ئەوێت، پارتی کرێکارو جوتیارو هەموو ڕەنجدەران وڕۆشنبیرە شۆڕشگێڕەکان کە سۆشیالیزمی زانستیی"عیلمی"ڕێ پیشان دەریان بێ.

بەڵام ئەگەر مەبەست پیکهێنانی پارتێکی پێشڕەویی لە سەر کەلاوەکەی پارتی کۆن، وا ئەمە بە شێوە کۆنە ژێر کەوتوەکە نایەتەدی، چونکە پارتی پێشڕەو وەکو ڕووداوێکی کۆمەڵایەتی لە زروفێکی دیاریکراوو تایبەتیدا لە دایک ئەبێ وە کاتێک تێکۆشەران دەست ئەکەنەوە بە بیناکردنەوەی پارتێکی شۆشگێڕ ئەبێ ڕێگایەکی

ڕاست بگرن بۆ پێکهێنانەوەی تێبکۆشن بۆ ئامادەکردنی زەمینەو مەرجە پێویستەکانی لە دایکبوونی ئەم پارتە، جا کە تێکۆشەران چاو بە پرۆگرام و پەیڕەوی ناوخۆی پارتەکەدا ئەخشێننەوە، واتە بە دارشتنەوەی پرنسیپە"مبادئ"سیاسیی و تەنزیمی و ستراتیجی و تەکتیکییەکانی، ئەبێ لە ناوەکەشی وردبینەوە بۆ ئەوە بزانن ناوی (پارتی)یەکە لەگەڵ جەوهەرە نوێکەی، وە ئەو زروفە نوێیەدا کە تیا لەدایک ئەبێ ئەگونجێ، یان ناو شتێکی پیرۆزی وا نییە کەدەسی لێ نەدرێ بگرە ڕەمزو شێوەی جەوهەرێکە قابیلی گۆڕانەو، ئێستاش ئەبێ لە بنە ڕەتەوە بگۆڕدرێت. کەواتە بۆچی ئەشێت جەوهەرەکە بگۆڕدرێت کە چی نابێ دەس لە ڕوالەت یا خود شێوەکەی بدرێ کە ناوەکەیەتی؟.

لێرەدا ئەگەر لە ناوەکە وردبینەوە ئەبینین"دیموکراتی"دەربڕینێکی بۆرجوازی ناوەرۆکێکی بۆرجوازیانە، کە واتە ناوێکی نە پێشڕەوانەیە، نە سۆشیالیستییانەیە لە کاتێکدا ئەو پارتی یەی گەلەکەمان بۆ ڕزگار بوونی پێویستێتی پارتییەکی پێشڕەو و سۆشیالیستی زانستییە.

٣ــ ناوی پارتی چەندین جار گۆڕاوە بەر لەوەی هەرەسهێنانێک یان نابووتبونێکی سیاسییان شکانێکی عەسکەری بە سەر هاتبێ، پارتی کە هاتە دونیاوە ناوی"پارتی دیموکراتی کورد لە عێراق"پاشان لە کۆنگرێسی دووەمی دا کرایە"پارتی دیموکراتی کوردستانی عێراق"وە لە کۆنگرێسی سێ یەمیش دا بوو بە"پارتی دیموکراتی کوردستان - عێراق "ئینجا بوو بە"پارتی دیموکراتی یەکگرتوی کوردستان"وە لە دوایشدا بوو بە"پارتی دیموکراتی کوردستان"لە سەر پێشنیازی عبدولکەریم قاسم، وەک چارەیەکی مام ناوەندی بۆ ئەوەی ئیجازەی کار کردنی ئاشکرای بدرێتێ. ئەمەش مانای ئەوەیە کە تەنانەت لە ژیانی پارتیش دا ناو شتێکی پیرۆز نە بووە کە دەسی لێ نەدرێ و نەگۆڕدرێت، بەڵکو بە پێچەوانەی ئەمەوە چەندین جار گۆڕاوە، کەواتە ئەم سوور بوونە لە پای چی پاش ئەو ئەتکە سیاسیی و عەسکەرییە گەورەیەی لکاوە بە ناوی سەرکردایەتی و پێشەوایەتی یە ژێر کەوتوە کەیەوە؟!.

وە پاش ئەوەی کە پارتی خۆیشی بە بێ کارەییەکی ئاشکرا ئیسپاتی کرد کە وزەی بەرهەڵستی کردنی لە سەرکردایەتی شۆڕش دا نییە، کاتێک کە سەرۆکەکەی واز هێنان وچونە ئێرانی خۆی و درێژە پێنەدانی شۆڕشی ڕاگەیاندن... ئەگەر پارتی حیزبێکی شۆڕشگێڕی ڕاستە قینە بوایە چ جای حیزبێکی پێشڕەو فەرمانی سەرکردایەتی شۆڕشی ئەگرتە ئەستۆی خۆی کاتێک کە جەنابی بارزانی تەواو بوونی دەوری خۆی لە شۆڕش دا بڵاوکردەوەو نەی دەهێشت ئەو کارەساتە نیشتمانییە بە سەر گەلەکەماندا بێت.

لەگەڵ ئەمەشدا زۆر حیزبی مێژوویی خاوەن سەروەری ناوی خۆی گۆڕیوە کاتێ پێویستی کردبێ وەکو حیزبی کرێکارانی سۆشیال دیموکرتی - ڕوسی - بۆلشەویک - کە ناوەکەی بە سەرکەوتنی گەورەترین شۆڕشی مێژوویی مرۆڤایەتییەوە نوساوە، واتە کە شۆڕشی مەزنی ئۆکتۆبەری سۆشیالیستی کاتێک کە پێویستی کرد ناوەکەی گۆڕا چونکە وشەی"دیموکراسی"ناوە ڕۆکێکی بۆرجوازیانەی هەیە، سۆشیال - دیموکراتیش جوت نە ئەبوو لەگەڵ ئامانجە دوورەکانی حیزبداو نە لەگەڵ ئەو سروشتە شۆڕشگێڕانەیە کە لە حیزبە سۆشیال - دیموکراتەکانی تر جیای ئەکردەوە. ئەمە لە گەڵ ئەوەشدا کە ناوی سۆشیال.. دیموکرات "ئیشتراکی دیموکراتی"میراتی و مێژوویی، نۆ ساڵ بوو بیست ساڵ خەباتی مێژووی حیزبی بۆلشەویکی پڕ لە خەبات و داهێنانی تیۆری و کردەوەیی.

کەواتە، کردنی ناوە کۆنەکەی حیزب بە"کراسەکەی عوسمان"بکەیت، هیچ جۆرێک هیچ خزمەتێکی مەسەلەی پێکهێنانی حیزبی پێشڕەوی شۆڕشگێڕی نوێ ناکات.

٤- لە کاتێکدا کە دەستەیەکی بە کرێگیراوی دیکتاتوریەتی شۆڤێنی لە بەغدا نوساون بە ناوی (پ.د.ک)ە وەو پیلی اصلاحی ناو بزوتنەوەی کوردیش لە ناو ولاتدا سوورە لە سەر ژیاندنەوەی جموجۆڵەکانی بە هەمان ناوە وە، وە سەرکردایەتی تەقلیدی هەڵاتوش بۆ ئێران هەوڵ ئەدا چالاکی سیاسیی ڕێبازە

کۆنەکەی لە ئێرانەوە ببوژێنێتەوە، وە بە هەمان ناویشەوە بنێرێتە دەرەوەی وڵات... لە کاتێکی وادا چاکتر وایە تێکۆشەرانی شۆڕشگێڕو پێشکەوتنخواز کە ئەیانەوێت خەتێکی جیاکەرەوە لە نێوان خۆیان و ئەو تەییارانەی کە دەست بەو ناوە ئەگرن لە بەر نە بوونی ناوە ڕۆکێک کە جەماهیر پەسەندی بکات... چاکتر وایە ئەوانە نەک هەر لە ڕووی جەوهەرەوە خۆیان جیاکەنەوە، بەڵکو لە ڕووی شێوەشەوە واتە لە ڕووی شێوەو ناوەڕۆک بە یەکەوە. هەروەها سودلە تاقیکردنەوە مێژوویییەکانی بزوتنەوەی شۆڕشگێڕانەی کرێکاران وەربگرن، ئەوە بوو لە وڵاتانی ئەوروپای ڕۆژهەڵاتدا حیزبە پێشڕەوەکان لە زۆر وڵاتدا دەستیان لە ناوە کۆنەکە هەڵگرت و ناوی نوێ یان هەڵبژارد کە لەگەڵ قۆناغە نوێ یەکەی خەباتیان دا جوت بێت و بگونجێت، کەواتە ناوی نوێ ئەبێ هەڵبژێردرێت کە وەکوو ناونیشانێکی نوێ ناوەڕۆکێکی نوێ، ڕێبازێکی نوێی خەبات، خەتێکی سیاسیی شۆڕشگێڕانەی نوێ بێت وە بۆ ئەوەش کە جەماهیری گەلەکەمان و دونیا لە دەردی سەری پشکنین و بۆجیا کردنەوەی چەند حیزبێک کە بە یەک ناوەوە لە یەکتری کار ئەکەن ڕزگار کەین، وە بۆ ئەوەی کە جەماهیری گەل لە سەر لێشێوان و بە هەڵە بردن دور خەینەوە... ئەبێ تەییاری پێشکەوتنخوازو شۆڕشگێڕی ڕەسەن لەو تەییارە اصلاحی و ڕاستڕەو و بەکرێگیراوەکان دا لە ڕووی شێوەو ناوەڕۆک لە یەک جیا بکەنەوە بە یەکەوە بکەین ئەمەش مانای وازهێنان لە ناوی حیزبە کۆنەکە.

٥ـ زیندوکردنەوەی پارتی لە لایەن کۆمەڵێکی دڵسۆزەوە توشی گێرەو کێشە یەک و پێچ و پەنای موناقەشەیەکی بێزەنتی"دەوەن بە ئاشی سیاسیی" یان ئەکات سەبارەت بە شەرعیەتی سەرکردایەتی و ناکۆکی و کۆنگرە کۆنەکان و، ئەیان کا بە دیلی ڕابردوو یەک کە بەو ڕاستڕەوە قورسەی ڕابوردووە، وە کە سەرکردایەتی یە ڕاستڕەوە کە لە هەموو کایە یەکی سیاسیی و کۆمەڵایەتی دا بە جێی هێشتوە، وە توشی بەڵێنە بەجێنە هاتووەکانی، وە زۆر پێچ و پەنای تری وایان ئەکات کە لێ دەرچوونی نە بێت، ئیتر ئەم سور بوونە لە سەر میراتگرتنی

ئەو پاشماوەو ئیلتیزاماتە لە پای چی؟ وە لە پای چی توانا لە موناقەشاتی بێزەنتیدا لە بەرد بدرێت لە باتی هەڵبژاردنێکی سەربەستی بیروباوەڕی نوێ و مەفاهیمی پێشکەوتنخوازانەو ڕێبازێکی نوێی خەبات؟

دیسان ئەوە ڕاشیان ئەکێشێتە نزاعێکی تەنزیمی و سیاسیی دوورو درێژەوە لە سەر شتی سانەوی لەگەڵ سەرکردایەتی یە ڕاستڕەوەکەی پێشوو ئەگەر هات و زروفی مانەوە یان لە ئێراندا ڕێگەی تێ هەڵچونەوەی چالاکی سیاسیی دان بە هەمان ناوەوە.

ئەمەش لە باتی تەرکیز کردنە سەر شکاندنی ڕەچەیەکی نوێ و بڵاوکردنەوەی مەفاهیمی ڕاست و کارکردن بۆ سازکردنی جەماهیرو ڕێکخستنی و هەموو توانای بخرێتە کار لە خەباتێکی شۆڕشگێڕانەی پڕ سەروەری.

٦ـ نهێنییەک نادرکێنین و زوڵم لە کەس ناکەین و ئەگەر بڵێین ناو بانگی (پ.د.ک) لەم سالانەی دوایدا لای ڕای گشتیی عێراق و عەرەب و دونیادا زڕاوە بە هۆی ڕەفتاری ڕاستڕەوانەو کردەوەی کۆنە پەرستانەی سەرکردایەتی یەکەوە، ناوی نوساوە بە هاوکاریکردنیەوە لەگەڵ ئیمپریالیزمی ئەمریکاو کۆنەپەرستی ئێران و کۆڕە ئیمپریالیستی یەکانی ترەوە. هەروەکو ناوبانگیشی لکاوە بە تاکڕەوی نەتەوەیی و ڕێبازی ڕاستڕەوانەیەوە کە شۆڕشی گەیاندە ئەو کارەساتەوە هەرەسهێنانی شۆڕشی کوردو ڕاکردنی سەرکردەکانی لە مەیدانی خەبات بۆ پەنا بردنیان بۆ ئێران بە شدار بوو لە شکانی ناو بانگی پارتی دا، ئەگەر بە ڕاستی بما نەوێت بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کورد بگەڕێنێتەوە شوێنە ئاسایی یەکەی لە ڕیزی بزوتنەوە ڕزگاریخوازو شۆڕشگێڕانی گەلانی ڕۆژهەڵاتدا، اصالەتی شۆڕشگێڕانەو دیموکراتی بۆ بگەڕێنینەوەو، ناوەڕۆکە کۆمەڵایەتییەکەی بەرەو ئاقارێکی دیموکراتی و پێشکەوتنخوازانە گەشە پێ بدەین، وە ئەگەر بە ڕاستی بمانەوێ پەیوەندی ببڕین و هەموو خۆپێوە بەستنێک بە دەوڵەتەوە کۆنەپەرستەکان و بە ئیمپریالیزمەوە نە هێڵین و بزوتنەوەکە ببەینەوە بەرەی هاوپەیمانێتی جارانی لەگەڵ هێزە پێشکەوتنخوازەکان، بزوتنەوە

ڕزگاریخوازەکانی گەلان و دەوڵەتە سۆشیالیستەکانی دونیا... ئەبێ ئەو ناوە بگۆڕین.

٧ـ مەسەلەی عاتیفی ڕێگەی تێکۆشەران ناگرێت لە تازە کردنەوەو داهێنان و هەڵبژاردنی چاکترین بیروڕاو ڕاستترین مەفاهیم و باشترین ڕێگا لە خەباتدا بەرەو بەدیهێنانی مافە نیشتمانیی و دیموکراتییەکانی، چونکە خەباتەکەیان بۆ گەل و نیشتمانەوە سووربوونێکی عاتیفیانە لە سەر ناوێکی کۆن. بیر وشک ئەکاتەوە، وە لە تازە کردنەوەو داهێنان دوری ئەخاتەوە لە سەر ئاوازی ڕابوردو، خەونە خۆشەکانی ئەینوێنێ لە کاتێکا کاری جدی بۆ خزمەتی جەماوەرو لە پێناوی شۆڕش و گەلدا وا ئەخوازێ کە لەگەڵ گەشەکردن بڕۆین وە لە گەڵ پێداویستەکانی خەباتی قۆناغی نوێ بگونجێنین لە واقعیشدا لایەنی عاتیفی بەلای تێکۆشەرە چاکەکانەوە ئەوەندەی بۆ خەباتە لە ڕیزی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کوردا "کوردایەتی"کە هەموو تێکۆشەرەکانی لە دەوری ئالاکەی کۆکردبووە، وە بۆ ناوی پارتی نییە، وە (پ.د.ک) لە باشترین حاڵیدا بەر ئەنجامی قۆناغێکی دیاریکراوی خەبات بووە، قۆناغی پاش جەنگی دووەمی جیهان بو کەدیموکراسی نیشانەی بەرەی گەلانی دژ کامپی ئیمپریالیزم و جەنگ بە سەرۆکایەتی ئەمریکا، تاقیکردنەوەیەکی تێکۆشەرانە لە ئازربایجان و کوردستانی ئێران"مەهاباد"کرا بوو بە ناوی (پارتی دیموکرات)ەوە.

بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کورد سەرچاوەیەکە، پارتە کوردستانییە کۆنەکان لەوەوە هەڵقوڵاون، وە هەر لەمیشەوە پارتە نوێکان دەردێن بە هۆی موتوربە کردنییەوە بە بیروباوەڕی پێشکەوتنخوازو سۆشیالیستانەی زانستی"عیلمی"لە بەر ئەوە درێژەدان بە خەبات لە ڕیزەکانی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کوردا وە هەڵبژاردنی باشترین ڕێگە بۆ سەرخستنی، ئەم دوانە... دوو شتی بنچینەیی پێویستن، زۆر ناوی کۆن گۆڕاون و زۆر ناوی نوێش ئەگۆڕین بە پێی قۆناغی گەشەکردنی و گەشەکردنی پارتەکانیان. یاساکانی گەشەکردنی کۆمەڵایەتی فێرمان ئەکەن پارتیش وەکو هەموو فینۆمینایەکی "ضاه

رە"کۆمەڵایەتییەکانی دی لە ئەنجامدا نامێنێ، دوای ئەوەی مرۆڤایەتی لە ئازاردانی نەتەوایەتی و ئیمپریالیزم و چەوساندنەوەی چینایەتی ڕزگاری ئەبێت، و چینەکان و ناکۆکییەکانیان نامێنی. لە کۆتاییدا مەسەلەی ناو گۆڕینی پارت شتێک نییە هەر بۆ گەلی کورد، بگرە زۆر لەو پارتانەش کە شۆڕشەکانیان سەرکەوتوون ناوی خۆیان گۆڕیوە، وەکو لە کۆریاو ڤێتنام و ئەلبانیا و ڕۆمانیاو پۆڵەندەو ئەڵمانیای ڕۆژهــەڵات. لەگەڵ ئەو هەموو ڕونکرانەوەو لە بەر ڕووناکی لێکۆڵینەوەی ئەنجامەکانی تاقیکردنەوەو دەرسە مێژوییەکانی خەباتی گەلانی دونیاو لە وانە هی گەلی کوردی خۆشمان (ی.ن.ک) لافی داگیرکردنی مەیدانی خەبات و فەلسەفەی تا کە پارت یان تاکە بزوتنەوە هەرگیز لێ ناداو... ئەرکەکانی خەباتی ڕزگاری دیموکراتخواز زۆر لەوە گەورەترە کە بەتاکە هێزێکی پێشکەوتنخواز، چەند گەورەو بە تواناش بێت، بە تەنیا بۆی جێبەجێ بکرێ بە تەنیا. وە مەیدانی خەبات و فیداکاری و خزمەتکردنی نیشتمانیی بۆ هەموو لایەک بەری بەرەڵڵایە، بە هیچ جۆرێک نە ئەتوانرێ و ئەکرێ ئیحتیکار بکرێت (ی.ن.ک) ئامادەیی تەواوی خۆی پیشان ئەدا، بۆ ئەیەوێت بە شداربێت لە بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلەکەماندا لە خەباتدا دژی دیکتاتۆرییەتی شۆفێنی دەسەڵاتداری عێراق بکات، گەلەکەمان ئەو پەڕی پێویستی بە تەقەللاو توانای هەموو ڕۆڵە دڵسۆزەکانی هەموو هێزە خێرخوازەکانێتی و پێویستی بەسود وەرگرتنە لە هەموو تواناو وزەیەکدا دژی دیکتاتۆری یەتی شۆڤێنی ئیمپریالیزم و دەرەبەگایەتی و هەموو کەسانی گومان لێکراو و نۆکەری سەر بە ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستی ئێرانی کە ئەیانەوێ خەباتی گەلەکەمان لە ڕێگاکەی لابدەن یا ئەو ڕێبازە کۆنە زیندوکەنەوە کەپیا ڕۆشتنی بووە هۆی ئەوەی گەلەکەمانی گەیاندە هەڵدێری ئەو کارەساتە نیشتمانییەی کە وێنەی نە بووە لە مێژوودا. وە بۆ وەڵام دانەوەی ئەوانەش کە ئەڵێن: گوایە دەستەی دامەزرێنەر پەلەی کردوە لە (ی.ن.ک) دا ئەڵێین: دەستپێشخەری کردن لە پێش چاو خستنی بیروباوەڕی ڕاست و کێشانی نەخشەی ڕاستی خەبات دا جێی شانازییە، نەک گلەیی... ئەگەر ئەندامەکانیش پەیوەندی یەکی زۆریان کرد

لە گەڵ کەسانی گرنگی تەییارە بنچینەیی یەکانی بزوتنەوەی کوردا وەفیکرە کە خرایە بەرچاویان ئەوانیش پەسەندیان کرد، وە جگە لەوەی کە هەندێک لەمانە ئەوانەن کە هەڵبژێردراون بۆ ڕێکخستنەوەی هێزە پەرش وبڵاوەکانی پارتی، کەواتە لە نوێنەرانی ئەم تەییارانە پێک هاتووە.

دەستەی دامەزرێنەر مەبەستی ئەوە نەبووە وە نەی ویستووە هەر خۆی بە تەنیا کار بکات. بەڵکو ڕای گەیاندووە کە دەرگاکانی (ی.ن.ک) لە سەر پشتە بۆ هەموو تێکۆشەرێکی شۆڕشگێڕو پێشکەوتنخواز، یەکێتیی نیشتمانیی بۆ هەموانە، نەک بۆدەستەیەک یان تەییار یان ڕێ ڕەوێک پێشکەوتنخوازی دیاریکراو بێ، دەستەو تەییارە پێشکەوتنخوازەکانی تر کە ئەیانەوێت ڕێبازێکی نوێی خەبات هەڵبژێرن. وە دەس پێشخەری یەکەم ئیعلانکردنی وەڵامێکی بنبڕی ئەو هەوڵ و تەقەللایەیە کە دەسەڵاتی شۆڤێنی ئەیدات بۆ لە ناو بردنی تەواوی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلە کەمان پاش هەڵاتنی سەرکردایەتییە کۆنەکەی و ئاشبەتاڵ کردنی لە کاری سیاسیی و عەسکەرییەوە بۆ یەکخستنی هەوڵ و تەقەللای تەییارە اصلاحی یەکە بۆ قۆستنەوەی مەیدانی نیشتمانیی کورد.

وە یەکێتیی نیشتمانیی هیچ تەخسیرێکی نەکردووە. بۆ ڕزگارکردنی ئەو نیشتمانپەروەرە پێشکەوتنخوازانەی کەوتبوونە ژێرچنگی کۆنەپەرستی و ئیمپریالیزمەوە، وە هیچ تەخسیرێکیش ناکات لە کارکردنێکی بەردەوام وە بە پشوو بۆ کۆکردنەوەی هێزەکانی شۆڕش و گرد کردنەوەی هەموو کەسە خێرخوازو شەریفەکان لە ژێر ئاڵاکەیدا وە دەرگای تەنیا لە پێش بە کرێگیراوانی ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستە کەلە ڕەقەکان دا داخستووە، بەڵام ئێمە خەباتێکی فیکری فراوانیش بەرپا ئەکەین بۆ لە ڕەگ و ڕیشە هەڵکێشانی بیروڕای نەتەوەیی تاکڕەوی و ڕاستڕەو و کۆنەپەرستانەوە، ئەوەی داوای درێژە پێدانی ڕێبازی هاوکاری کردنی ئەمریکاو ئێران ئەکات بۆ پشت پێ بەستن یان لە دەست پێکردنەوەی "خەبات" و هەڵگیرساندنەوەی "شۆڕشی کورد"دا جارێکی تر... وە

هەموو لووت تێژەندنێکی ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستی بۆ ناو بزوتنەوەی کورد ئاشکرا ئەکەین، چونکە دژی گەلەکەمانن وە زیان بە مەسەلە ڕەواکەی ئەگەیەنن وە لەوە زیاتر کە تێکۆشانی ڕێگەی ڕاست لابدەن بۆ ئەوەی مەسەلەی،ڕەوای کورد هەر لە زۆرخانەی یاری دەوڵەتاندا بهێڵنەوە وەکەی ویستیان بۆ بەرژەوەندی خۆیان بەکاری بهێنن هەر وەکوو چۆن لە سەر لاشەی شەهیدانی گەلەکەمان و کەلاکی هەنجنراوی شۆڕشی گەلەکەمان، ڕێکەوتنی نێوان عێراق و ئێران سازکرا!

وە لە کۆتاییدا بە سود بەخشی ئەزانین کە هەنێ ڕاستیی گرنگ دەربارەی (ی.ن.ک) پوختە بکەینەوە:

***

یەکەم:

(ی.ن.ک) با شترین شێوەیە بۆ ئەم بارەی ئێستا کە هیچ یەکێک لەو تەییارە کۆمەڵایەتی و سیاسیی یە زۆرەی هێشتا لە قاڵبی حیزبی تایبەتی خۆیدا نەمەیوە کە بتوانێ هێزەکانی شۆڕشی نیشتمانیی کورد کۆبکاتەوە بۆ یەکخستنی تەییارە دیموکراتی و پێشکەوتنخوازو شۆڕشگێڕەکان لە ناو بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کوردا. لەگەڵ بوونی دیموکراسییەکی تەواو بۆ ئەم تەییارانە کەڕای خۆیان دەربڕن و ڕای فیکری بگۆڕنەوە، وە بیروباوەڕە پێشکەوتنخوازەکانیان لە مەیدانی نیشتماندا بڵاو بکەنەوە ئەو مەیدانەی کە ئەبێ ئالای "یەکێتی وصراع"بە سەریەوە بشەکێتەوە لەگەڵ سووربوون لە سەر یەکێتیی پتەوی خەبات لە نێوانیاندا لە پێناوی ئامانجە نیشتمانیی و دیموکراتی یە سەرەکییە ناوکۆییەکان لە قۆناغی ڕزگاریی نیشمانیی دیموکراتیدا.

دووەم: (ی.ن.ک) کە نە بوونی حیزبی پێشڕەو بە تاڵ ناکاتەوە بەڵکو بە پێویستی دا ئەنێ ئەو حیزبە بە پەلە پەل دروست نابێ بە بەیاننامەیەک یان بە دانانی دەزگەیەکی دامەزرێنەر، چونکە ئەم حیزبە بە لە دایک بوونێکی کۆمەڵایەتی

ئاسایی دێتە دونیاوە لە بارو زروفێکدا کە مەرجە تایبەتییەکانی تیا هەبێت و داوای موتوربەبوونی بزوتنەوەی جەماهیری شۆڕشگێڕ بە بیروباوەڕی پێشڕەوانەی شۆڕگێڕ بۆیە ئەبێ بێ پشودان خەبات بکرێت بۆ لە دایکبوونی.

سێیەم:

(ی.ن.ک) لاف لە ئیحتیکارکردنی خەڵکی کوردستان یان بێبەشکردنی هەموو پارت و رێکخراو لقەکانی حیزبەکان لێ نادات... بەڵکو بەپێچەوانەی ئەمەوە (ی.ن.ک) بەڕاستی باوەڕی بەمافی هەموو پێشکەوتنخوازو تێکۆشەرو شۆڕشگێڕان هەیە لە رێکخستن و کاری نیشتمانیداو بەمافی هەمووان کە بەوپەڕی سەربەستی یەوە بە بیروڕاو مەفاهیمەکانیان بڵاو کەنەوە. وە بەوەی گەل حەکەمی گەورەیەو ئەو مافی قسەو ڕەقابەی هەیە بە سەر هەمووانەوەو مافی بێ سنوری ئەوەی هەیە کە باوەڕ بەو لایەنە بدات کە سەرکەوتوترین چارەسەرو ڕاسترین پیلان و چاکترین نەخشەی تێکۆشان ئەکێشێ و بێ سڵەمینەوەو بێ وەستان لە پێناوی سەرکەوتنی مەسەلەکەی دا خەبات ئەکات. وە ئەگەر حیزبی کوردستانیی پێشکەوتنخواز یان حیزبە عێراقییە پێشکەوتنخوازەکان لە ناوچەی کوردستان هەبن ئەوا (ی.ن.ک) کە هەوڵی دامەزراندنی با شترین شێوەی هاوکاری سەرکەوتنی تێکۆشانی گەل ئەدا لەگەڵ مافی هەموو لایەنەکان لە بڵاو کردنەوەی بیرو باوەڕیاندا (ی.ن.ک) باوەڕی بە خەباتی جەماهیری بەهۆی جەماهیرەوەولە پێناوی جەماهیری گەلدا.

ئینجا دەربارەی پشتگوێ خستنی حیزبە کارتۆنییە داتاشراوەکان لە لایەن ڕژێمی دیکتاتۆری شۆڤێنی یەوە لە بەغدا ئەڵێین: کە باس نەکردنیان هەر لە بەر هیچ و پوچی یان نییە، بەڵکو لە بەر ئەوانە لە بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کورد دەرچوون دەرکراون لێی و کەوتووەتە دەرەوەی مەیدانی نیشتمانیی بزوتنەوەی کوردەوە ڕژێمی دوژمنی بزوتنەوەی ڕزگاریی عادیلانەی کورد دروستی کردون و ئەوانەی لە لایەن گەلی کوردەوە سیکترو بڕکراون، چونکە لە

بە کرێگیراوێکی بچوکی دوژمنەکەی زیاتر نین و لە فەلەکی سوڵتەی دیکتاتۆریدا ئەخولێنەوە وەک توتی ئەوەی پێ یان ئەڵێت ئەیڵێنەوە هەوڵی پینەکردنی تاوانەکانی سوڵتەی بۆرجوازی بیرۆکرات و شوفێنی ئەدەن کە دژی نەتەوەی کورد ئەیکات.

پیل: التیار

جەماوەر: الجماهیر

***

يوسف محمد رمضان

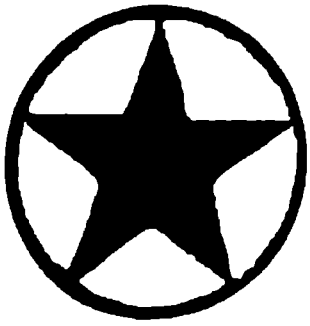

الاتحاد الوطني الكردستاني

لماذا ..؟

نارام شەهیدیک لە بنەڕەی کەڵەوە

من منشورات

الاتحاد الوطني الكردستاني

— ١ —

الاتحـاد الوطني الكردستاني

لمـاذا ... ؟

تشرين الثاني ١٩٧٥

الاتحاد الوطني الكردستاني ... لماذا ؟

لم يكن الاتحـــاد الوطني الكردستاني وليد الاستعجـــال والارتجال كما يحلو للبعض ترديد ذلك، بل كان حصيلة اختمار فكرة ثورية وواقعيـــة عن طبيعة الحركة التحرريـــة للشعب الكردي التي توجد فيها تيارات واتجاهات ديمقراطية وتقدمية ويسارية عديدة لا يستطيع حزب واحـــد استيعابها جميعا ، مثلما كانت ولادته نتيجة ادراك واعلمستلزمات كلحركة تحررية لاية امة مظلومة ، هذه المستلزمات التي يجمعها القانون العلمي العام الذي يقول بوجوب وجود حزب طليعي واتحاد وطنيلقوى الشعب الديمقراطية ، وجيش شعبي على ان يقودهما مثل هذا الحزب الطليعي ٠

فمن جراء دمج تلك الحقيقة العامة مع هذا القانون الثوري الذي اكدت صحته تجارب شعوب العالم بالظروف المشخصـة للحركة التحررية للشعب الكردي ٠٠ تبلورت فكرة الاتحـــاد الوطني الكردستاني ٠

كذلك اخذنا بنظر الاعتبار واقع الحركة التحـــررية للشعب الكردي وظروفها الخاصة، والتيارات العامة فيها مع الاستفادة

من الدروس والعبر التي افرزتها كارثة انهيار الثورة الكردية، وذلك بعد ما ثبت بالبرهان القاطع فشل القيادة العشائرية البرجوازية اليمينية ، وتجلت غلطة الحزب الواحد ذي الطابع القومي الفضفاض ، وبانت بوضوح اهمية الاقرار بحقيقة وجود طبقات اجتماعية متعددة تنبثق من صراعاتها تيارات سياسية متعددة تجمع بينها القضية الوطنية العامة : قضية التحرر من الامبريالية والدكتاتورية من جهة ·· وتفرق بينها المصالح الطبقية الخاصة والايديولوجيات السياسية المختلفة، والنضال ضد الاقطاعية ، ومن اجل الاصلاحات الديمقراطية والحريات السياسية والعامة من جهة اخرى ··

والتحليل العلمي لواقع ودور الطبقات الاجتماعية المنضوية تحت راية الحركة التحررية للشعب الكردي ·· يقودنا الى الاستنتاجات التالية :

اولا : ان الحركة التحررية للشعب الكردي هي في جوهرها حركة الفلاحين الذين يشكلون غالبية الشعب الكردي ، وان جيش التحرير الثوري يتكون في غالبيته من الفلاحين ، والارض التي تدور عليها معارك الحرب الشعبية هي ريف الفلاحين ، والجبال والوديان والكهوف الواقعة فيه ·

وكون الحركة التحررية في جوهرها حركة الفلاحين يحتم النضال لتحريرهم من الاقطاعية ، حيث ان ذلك شرط اساسي لاستنهاض وتوعية وتعبئة طاقات الفلاحين ، وزجها فيالنضال الوطني الثوري من جهة ·· وعامل رئيسي للقضاء على الامبريالية والاحتلال الاجنبي اللذين يعتمدان على الاقطاعية كركيزة لهما من جهة ثانية ·· وانجاز ضروري لتطوير المجتمع

باتجاه التقدم والتنمية الاقتصادية والصناعية من جهة ثالثة. ولكن الجوهر الفلاحي للحركة التحررية الوطنية لا ينفي الطابع القومي التحرري لهـــا ، بل على العكس من ذلـــك ، يؤيده ، فالطابع القومي التحرري يتجلى في النضال لتحرير الوطن من السيطرة الاجنبية ، واستحصال حق الشعب بجميع طبقاتـــه الوطنية في تقرير مصيره ، والفلاحون هم غالبية الشـــعب الكردي ، وسكنة اكثرية مساحة وطنه : كردستان ، وهم العدة الاساسية للتطور الاقتصادي في المستقبل ، اذ منهم ستتألف غالبية الايدي العاملة ، ومن منطقتهم تستورد الموارد الاوليـة للعديد من الصناعات وارضهم تدر المواد الغذائية ، وريفهـم يشكل السوق الرائجة للبضائع الوطنية وتصريفها . لذلك فان الفلاحين هم القـــوة الرئيسية في ثورة التحرير الوطنـــي والديمقراطي ، ولكـــن الفلاحين لا يشكلون طبقة اجتماعيـــة متجانسة ، بلْ يتألفون من مراتب طبقية متعددة ، فبينهـــم فلاحون اغنياء ، وفلاحون متوسطون وفلاحون فقراء وعمـال زراعيون .

ومن هذه الفئات يعتبر العمال الزراعيون والفلاحون الفقراء اكثر الفئات الريفية ثورية واهلية للاستمرار في الثورة، بينما يعتبر الفلاحون المتوسطون اقرب حلفاء لهؤلاء ، واما الفلاحون الاغنياء فاصدقاء ، الا انهم مترددون .

ثانيا : الطبقة العاملة التي تعتبر احدث طبقة اجتماعيـــة تنمو وتتطور باستمرار ، وتتكاثر عدديا ، وتتحسن نوعيـا ، وهذه الطبقة تتطلب مصلحتها تحرير الوطـــن وتحقيق الثورة الوطنية الديمقراطية بشكل جذري وحاسم، وتتعارض مصالحها

الحيوية مع جميع اشكال الاضطهاد القومي والاستغلال الطبقي والتمييز الاجتماعي والمذهبي ، وهي اكثر الطبقات الاجتماعية ثورية ، واحسنها قابلية للتنظيم ، وقدرة على النضال الثوري، واكفؤها في المثابرة والصمود ، وتملك روحية جهادية ثورية ولها نظرية طليعية ثورية تنير الدرب امامها مما يجعلها اجدر الطبقات اهلية للقيام بدور الطليعية الثورية في حركة التحرر الوطني الديمقراطي ٠

ثالثا : البرجوازية الصغيرة في المدن والريف وهي تضم المثقفين والكسبة والحرفيين والطلاب وصغار الموظفين وصغار رجال الدين والمستخدمين والفلاحين المتوسطين ٠

ان هذه البرجوازية الصغيرة تعتبر قوة تقدمية وتلعب الفئة المنورة منها (المثقفين والطلبة الثوريين) دورا هاما وخطيرا في استنهاض وتوعية العمال والفلاحين ، لذلك فهم يلعبون دور حملة المشعل في النضال التحرري الوطني ، واذا اندمج نضال العمال والفلاحين وسائر الكادحين الثورية فانه يكون قوة ثورية فعالة ومؤثرة،وتبرز بينها عناصر قيادية وطليعية عديدة، الا ان البرجوازية الصغيرة ـ بصفة عامة ـ تتميز بصفات سلبية كثيرة كالتذبذب والفوران الثوري ثم الخمود والتقهقر والموسمية في النضال ، وبافكار قومية ضيقة ومتشددة تبلغ احيانا حد التعصب القومي ، والارتباك الفئوي ، والانتقال من نمط حياة الى نمط احسن واهدأ ٠٠٠ تهددان فئاتها تلك بالسلبية والتراجعات وترك النضال الشاق الطويل، وبامراض عديدة كالانتهازية والذاتية والفردية والانانية وغيرها من الخصائص الضارة بالنضال ٠٠

رابعا : البورجوازية الوطنية وهي تضم التجار والاغنياء الوطنيين والصناعيين ، وكذلك كبار المحامين والمهندسين والمقاولين والاطباء ومدراء المؤسسات والشركات والفلاحين الاغنياء في الريف ، وتتميز هذه الطبقة بمشاعرها القومية الضيقة ، وبحرصها الشديد على مصالحها الخاصة في آن واحد ، فهي ضد السيطرة الاجنبية والاضطهاد القومي ولكنها طبقة اجتماعية رخوة وضعيفة (اقتصاديا وبالتالي سياسيا) وتعجز عن مواصلة النضال الطويل الامد ، وتتأرجح بين الوطنية والمساومة بتأثير مشاعرها القومية او مصالحها الطبقية ، فهي تتأثر بالمشاعر القومية فتتحرك وطنيا ، وترتبط بمصالحها الخاصة فيدفعها الى المساومة مع العدو، لذلك فهي مستعدة دوما لقبول الحلول الوسطية تحت شعار (انقاذ ما يمكن انقاذه) وهي مستعدة حتى للالتقاء مع العدو والتعاون معه عندما يشتد نضال العمال والفلاحين وسائر الكادحين ، او عندما تتلبد بالغيوم السوداء سماء الوطن ، او في فترات الجزر والانحسار في الحركة الوطنية · فالبورجوازية اذن ذات اتجاه مزدوج : الاشتراك والمساهمة في الثورة ، والمساومة مع اعداء الثورة · لذلك نراها تمارس النضال موسميا وتهرب من الميدان وتخون الثورة عندما تتطلب مصالحها الخاصة ذلك ، لذا يجب الحذر والحيطة من هذه الطبقة واعتبارها دوما حليفا مؤقتا قابلا للارتداد وترك الثورة ·

وبالاضافة الى هذه الطبقات الاجتماعية التي يمكنها تشكيل التحالف الوطني العريض ـ حيث يكون تحالف العمال والفلاحين دعامته الاساسية ـ تنضم الى الحركة الوطنية التحررية عناصر

من الملاكين ورجال الدين والطوائف المذهبية بدافع من الشعور القومي او التحسس بالاضطهاد القومي والمذهبي او بتأثير المد الثوري الجمـــاهيري او جراء تشربها بالافكـــار الوطنية والديمقراطية وتفهمها لروح العصر الجديدة ٠

ان تحالف العمال والفلاحين والبرجوازية الصغيرة يشـكل القوة الرئيسية للثورة الوطنية الديمقراطية، وهم الذين يسعى الاتحاد الوطني الكردستاني بالدرجة الرئيسية الى تنظيمهـم وتحقيق اتحادهم النضالي بشكل « شبه جبهوي » تحت لوائه٠ وذلك بمراعاة حقيقة ان لهذه القوى مصالح رئيسية مشتركة، وهي في الوقت نفسه تختلف فيما بينها على قضايا اجتماعيـة وطبقية وفكرية الا ان الاهداف الوطنية العامة تجمعها ٠

اما الاختلافات الايديولوجية وتباين النظرة والموقف مـــن الاصلاح الزراعي والسلطة الوطنية ودور الطبقات في حركـة التحرر الوطني ومستقبل النظام السياسي والاجتماعي فـــي البلاد ٠٠ فهي مسائل هامة تختلف عليها ٠ لذلك فـــلا يمكن ضمها جميعا الى حزب واحـــد ، بل يمكن تحقيق اتحادهـــا الاختياري في النضال ضد الاضطهادالقومي والهجمة الشوفينية التي تستهدف القضاء على القومية الكردية وتعريب مناطقهامة في كردستان ، وهي اهداف وطنية عامة ٠

لقد جاءت الظروف الواقعية والخاصة التي سادت الحركة التحررية للشعب الكردي مصداقا آخر لهذه الحقائق النظريـة المستنبطة بالدراسة العلمية من الوقائع المادية ، فبعد انهيار الثورة الكردية التي ضمت تحت لوائها جميع الطبقات الوطنية والفئات المالكة ٠٠ اعلنت القيادة العشائرية الكردية انهـــاء

الكفاح المسلح وانهاء النضال السياسي معا ، وخيروا الناس بين العودة الى العراق او الهجرة معها الى ايران • لقد ادى ذلك الى حصول فراغ كبير في الميدان السياسي الكرديوانفرط عقد الرباط الذي كان يشد جميع الوطنيين الاكراد علىاختلاف اتجاهاتهم الفكرية والسياسية الى بعضهم تحت رايـــة الحزب الديمقراطي الكردستاني الذي كان في الواقع تجمعا قوميـــا عريضا يضم اليسار واليمين ، التقدمي والرجعي معا • ولقـد ترتب على انعدام الرابطة التي كانت توحد الجميع ـ رابطـة الثورة والحزب ـ ظهور تيارات كانت موجودة في الحركـــة التحررية الكردية، وبروزها شبه المستقل على المسرح السياسي ومنها التيارات الثلاث التالية :

التيار الاول : تيار اصلاحي قومي يدعو الى تأسيس الحزب الديمقراطي الكردستاني من جديد ومواصلة العمل تحت رايته بذريعة التمسك بالدور التاريخي له ، وينقسم هذا التيار الى شقين هما :

١ ـ شق اصلاحي يدعو الى احياء (البارتي) بموافقـــة الحكومة الدكتاتورية العراقية (البورجوازية البيروقراطية) وضمن صيغة الجبهة الوطنية الموجودة في العراق ، بحيـــث يقبل بمشروع الحكم الذاتي الممسوخ ، ويسعى لانقاذ ما يمكن انقاذه وهذاالتيار يضم المئات من العائدين الى العراق ، وهي تشمل عناصر متعلمة انهكتها سنوات النضال الشاق وغمرتها موجة اليأس والقنوط بعد انهيار الثورة ، وعناصر انتهازيـة ترنو بابصارها الى كراسي الوزارة والمنـــاصب المريحة ، وعناصر اخرى فقدت الروحية الجهادية والقدرة على مواصلة

النضال في ظروف الارهاب الفاشي السائد في العراق ٠

وكان من المحتمل ان يشكل هذا التيار خطـــرا حقيقيا على النضال الثوري لو تجاوبت معه الدكتـــــاتورية الشوفينية ، وسمحت له بالعمل العلني ضمن حزب مجاز ، خاصـــــة في ظروف ما بعد انهيار الثورة وافلاس القيادة العشائرية وموجة الغضب والاستنكار التي عمت جماهير شعبنا ضدها ، وفـــي ظرف وجود فراغ سياسي لم يكن قد ملأه تيـــار تقدمي بعد ٠

ولكن هذا التيار لم يستطع استقطاب الجماهير الكرديـــة حوله لاسباب عديدة منها رفض الدكتاتورية السماح لها بالعمل، مما فتح عيون الجماهير اكثر على حقيقة نواياها الشوفينيـة المعادية للقومية الكردية ، وخيبت امال العاملين في التيـــار انفسهم ، فانحسر المد الاصلاحي وتراجع الى الوراء ان هذا التيار يمثل التيار البورجوازي القومي الاصلاحي في الحركة التحررية للشعب الكردي ، ويعبر عنه فكريا، ومن حيث اسلوب العمل ايضا ٠ وميل هذا التيار للمساومة مع الحكم تحت شعار (انقاذ ما يمكن انقاذه)هو ميل طبيعي يظهر لديه في مثل هذه الظروف ، ولكن الجماهير الشعبية ترفض هذا الميـل وتزدري اصحابه ٠ واخيرا فان هذا التيار غير قادر على التعبير عن طموحات الجماهير والدفاع عن حقوقها٠ لذلك فلن يصبح قوة طليعية او قائدة لنضال الجماهير، غير ان الارضية الاجتماعية له تظل موجودة لفترة اخرى من الزمن٠ وقد تحاول الدكتاتورية الشوفينية بعثه واظهاره للعين لدى اشتدادالنضال الجماهيري الثوري ضدها ، وهي عندما تشعر بالخطر تضطر الى استعارة شعار (انقاذ ما يمكن انقاذه) اي ابعاد ما يمكن ابعاده من

الناس عن النضال الثوري • لذلك يجب تعرية الجذور الطبقية والفكرية لهذا التيار ، وبيان مضاره ومخاطره للشعب ، وبذل الجهود المخلصة مع عناصره السليمة والشريفة لتوعيتهـــا وتحذيرها من نتائج الوقوع في مصيدة الدكتاتورية والعمـــل ايضا لعزل المتعنتين من قادته عن الجماهير وفضح الانتهازيين منهم لقواعده •

٢ ـ والشق الثاني لهذا التيار هو الذي يدعو الى احيـــاء الحزب الديمقراطي الكردستاني على اسس جديدة حرصا على الماضي النضالي العريق لهذا الحزب وتمسكا باهداب امجاده وتعلقا عاطفيا بذكراه العزيزة ! وهذا الشق من التيار يضـم بعض المثقفين في الخارج وفي معسكرات اللاجئين في ايران • وبينما كان الشق الاول يدعـــو الى احياء البارتي بموافقـــة الحكومة العراقية ، وعلى الضد من قيادة البارزاني فان هـذا الشق يدعو الى احياء البارتي برضى قيادة البارزاني ، وان كان يهمس ضدها ، ولكنه يروم الاستفادة من الامكانياتالمالية الهائلة المتوفرة لديها ، وشراء سكوتها ريثما يثبت اقدامه •

وهذا التيار ينقصه ادراك الحقيقة عنالطبيعة الطبقية للحركة التحررية للشعب الكرديوالتي تموج بتيارات ديمقراطية وتقدمية متعددة ، والتي يستحيل صهرها جميعا في بوتقة واحـــــدة وضمها لحزب سياسي واحد ، كذلك ينقصه الادراك العميـق لطبيعة الدكتاتورية وعمق مشاعرها الشوفينية المعادية للشعب الكردي ، هذه المشاعر المفرزة من طبيعتها الطبقية الاستغلالية والجشعة مما يخشى منه ميلانه نحو المساومة معها • وهـذا التيار يستند على العواطف اكثر مما يستند على التحليـــل

الموضوعي الجريء وعلى التمسك بالماضي اكثر من التطلع الى المستقبل المشرق • ثم انـــه يفتقد الرؤيا الواضحة حـــول مستلزمات انتصار الحركة التحررية للشعب الكردي ، ومفهوم الحزب الطليعي ، والاتحاد الوطني بين الطبقات الاجتماعيـــة المختلفة ضمن دائرة الصـــراع والاتحاد ، اي الاتحاد علـى الاهداف الوطنية العامـــة والصراع على القضايا الطبقيـــة والسياسية الديمقراطية •

ومع كل ذلك فان موقفنا من هذا التيار هو حتى الان موقف الاتحاد والصراع معه ، هو موقف ودي • وشرطنا للتعـاون معه : ان يقطع صلاته الفكرية والتنظيمية والسياسية (السرية والعلنية) بالنهج القديم ، وان يدين بعبارات صريحة اسلوب التعاون مع الامبريالية الامريكية والرجعية الايرانية ، ويؤكـد تمسكه بالنهج الوطني التقدمي بعيدا عن بقايا القيادةالعشائرية السائرة على النهج القديم ، وبعيدا عن الدكتاتورية الشوفينية العراقية ايضا • لانه بخلاف ذلك فهناك خطر انخداعه مجددا بالقيادة العشائرية المنهزمة والمتعاونة حتى الان مع امريكـــا وايران ، والمعتقدة بانها ستنبعث بمساعدتهما من رقادهـــا ، وتعود الى كردستان العراق بدعمهما سلما او حربا ، كمـــا توجد مخاطر تقربه من الدكتاتورية العراقية بذريعـــة ضعف الحركة الكردية ، وضرورة الاستفادة من الظروف والعمـــل التدريجي لتحسين قانون الحكم الذاتي والعمل وفق الممكنات من الامور وغير ذلك من الاعذار الواهية •

التيار الثاني : هو التيار الذي يدعـو الى احيـاء الحـزب الديقراطي الكردستاني باشراف زعامته التقليديـة وبموافقـة

ايران وامريكا على ان يكون النشاط السياسي في حدود ما تسمح به الدولتان ، ولما كانت الدولتان لا تسمحان الان ببعث الحزب كله فقد قررت الزعامة التقليدية للحزب احياء فرع الخارج ، وحاولت في البداية الاستفادة من العناصر المعروفة بميولها التقدمية واليسارية لوضعها على رأس فرع الخارج باعتبارها وجوها مقبولة اولا ، وقادرة على تجميع الشباب المصدوم في آماله بعد انهزام القيادة وانهيار الثورة ، ولا يشكل خطرا على الزعامة التقليدية ثالثا ، ولاستغلال فرع الخارج في عملية المساومة المستمرة مع اميركا وايران رابعا .

والواقع ان الافلاس السياسي والعسكري للزعامة التقليدية وموافقة اميركا وايران لها على العمل في الخارج في نطاق معين ، ودون التعرض بامريكا والامبراطور محمد رضا بهلوي .. هو الذي يدفعها الى التخفي وراء واجهات خداعة، لمواصلة النهج القديم باسلوب جديد ، وهو نهج الاعتماد على اميركا وايران والتنسيق معهما في العمل السياسي حاليا ، والعسكري في المستقبل ، نهج الممارسات العشائرية واليمينية والانعزالية القومية في العمل القومي على المسرح الكردي .

ان قراءة البيان الذي اصدرته القيادة الجديدة المؤلفة للحزب الديمقراطي الكردستاني باسم فرع الخارج للبارتي تؤكد هذه الحقائق ، فالبيان يخلو عن كل ذكر ، ناهيك عن الامبريالية والصهيونية والاقطاعية والعشائرية ، ولدور الرجعية الايرانية والشاه العميل ، ويتغاضى كليا عن الدور الاجرامي الذي لعبته اميركا في انهاء الثورة الكردية . ولكنه يبذل جهودا يائسة لتبرير انهزامية القيادة القديمة وهروبها

الى ايران وتسببها في تهجير مائة الف من شعبنا الكردي في العراق ، كأن الكارثة الوطنية التي حلت بالشعب الكردي لم تكن الا نتيجة طبيعية لعدم الدقة في تقدير الخلاف بين العراق وايران التي لم تكن في حساب القيادة «المجربة» و«التاريخية» و « الحكيمة» حلها بهذه السرعة التي فوجئت بها !!

ان البيان هو خير دليل على النوايا الحقيقية للقيادة العشائرية وعلى تمسكها بعناد بالنهج الرجعي القديم، وبالارتباط المصيري وحتى النهاية مع الامبريالية الاميركية ٠ وبات من المؤكد ان هذا التيار لا يرى ضرورة اجراء تبديل جذري في النهج والمفاهيم والقيادة والممارسات والاساليب بدليل آخر ايضا ، هو بقاؤهم في ايران ٠ وتشجيعهم الناس على البقاء فيها واستمرارهم في التعاون مع اميركا وايران ، وليس لهم الا اعادة الزعامة التقليدية الى عرشها في الحركة القومية الكردية ، والا فلماذا لا يتركون المناضلين يواصلون كفاحهم بعيدا عن مخططاتهم المشبوهة وبعيدا عن اميركا وايران ؟٠٠٠ لماذا لا يتركون عشرات الالوف من ابناء شعبنا يعودون الى ارض الاباء والاجداد ، ويصرون على بقائهم في ايران (رغم عمليات التفريس الخطيرة) كأداة بأيدي الرجعية الايرانية تستعملها وقت ما تشاء ضد شعبنا العراقي بقوميتيه العربية والكردية ؟٠٠٠لماذا الاصرار على الارتباط باميركا وايران؟٠٠ لماذا يمنع الشباب المرتبط بنهجهم في فضح المخطط الامبريالي الاميركي ـ الشاهنشاهي في صفقة الغدر والاجرام بحق الشعبالكردي ؟ ٠٠٠

والانكى ان هذا التيار يبني آماله على تردي العلاقات بين

العراق وايـران ، وتعديـل الموقـف الاميركـي ضد العـراق ولصالحه ·· مما يعني ان قادة هذا التيـار مصممون على تكرار الاحداث التي ادت بشعبنا الى الكارثـة الوطنيـة ، اي انهم لم يتعظوا بعد مما فعلت بهم اميركا وايران ، اذمن المعلوم ان الارتباط باميركا وايران يعنـي اخضاع مصالـح الشعـب الكردي لهما والتضحية بها مـن اجلهـا ، فهاتـان الدولتـان تعارضان تحقيق اهداف الشعب الكردي القومية ، وتسعيـان فقط وراء استغلال قضية شعبنـا العادلـة لتحقيـق ماربهمـا الاستعمارية والتوسعية ·

لذلك فان قادة هذا التيار لا يحققون للشعب الكردي شيئـا من اهدافه ·· بل سيجلبون له كارثة جديدة · ومصيـر هـذا التيار حتى اذا نجح قادته من بعث حزبهم فانه هـو التحويـل الى (طاشناق كردي) ولكن مرتبط باميركا وايران محكمـا ويدور في حلقة مفرغة لا نتيجة ايجابية منها ابدا ·

ان هذا التيار يمثل اجتماعيا مصالح الملاكين والبرجوازية المساومة وفئة «اثرياء الثـورة الكرديـة» ، ويحمـل ذهنيـة قومية ضيقة تقبل التعاون مع الشيطان حتى بعدما لدغه هـذا الشيطان في جحره اكثر من مرة ، وسيمارس هذا التيار لعبة العلاقات الدولية في كردستان ، لذلك ستبقى ارضيته موجودة لفترة من الزمن ، وسينال دعما اميركيا وايرانيا فـي ظروف معينة لابقاء القضية الكردية العادلة ضمن اللعبة الدوليـة · وستسعى منظمة (السافاك الايرانية) ووكالة المخابرات المركزية الاميركية لاستعمال جهاز مخابرات هذا التيار لجمع المعلومات عن النشاط التقدمي الكردستاني ولتقصي الاخبار والتجسس

على العناصر والقوى التقدمية الكردستانية وغيرهـا ، لذلـك يحتـــم الواجب الوطني ايقاف نشـاط هذا الجهـاز ، وعلى العناصر المخلصة المخدوعة بهذا الجهاز ان يفـرق الان بيـن جهاز كان في خدمة ثورة كردية عادلة، وجهازتسعى المخابرات الاستعمارية والرجعية استغلاله فـي ظروف انتهـاء الثـورة الكردية على ايدي هذه الاوساط نفسها ·· فشتـان مـا بيـن الوضعين والظرفين ، ان المساهمة الحالية في جهاز المخابرات الكردية (باراستن) هو التجسس الفعلـي لصالـح الدوائـر الاجنبية والرجعية ، لذلك يجب الابتعاد عنها والنضال لشلها وايقاف فعاليتها تماما ·

وهناك احتمال أخر امام هذا التيار وهـو انـــه اذا ظلـت العلاقة الايرانية ـ العراقية ـ الاميركية طيبة وظلت الاتفاقية الخيانية سارية المفعول بينهما ، فان قادة هذا التيار سيجبرون على الانكفاء في ايران ، وحصر نشاطهم في الخارج لمحاربة الاتحاد الوطنـي الكردستانـي ، وممارسة التحايـل والدجـل للظهور بمظهر جديد مصبوغ بصبغ تقدمي او ديموقراطي مـع الاحتفاظ بجميع علاقاتها المشبوهة ·

وعلى ضوء ما تقدم فاننا نناشد المخلصين في هذا التيار ، ونناشد جميع الخيرين من الذين يحبون الكرد وكردستـان ان يقلعوا عن هـذه الممارسات الضارة ،ويتركـوا هـذا النهـج الرجعي ويهجروه بصورة قاطعة ، وان يوقفـوا هـذا النشاط المشبوه الذي لن يوصلهم الى نتيجة مرضيـة مطلقـا ، بـــل سيؤدي بهم الى الارتمـاء التـام فـي احضان الامبرياليـــة الاميركية الد اعداء شعبهم الكردي · ثم أليس من الاجرام ان

يقبل المرء جعل قضية شعبه الة في ايـدي الد اعـداء شعبـه المفضوحين ؟

التيار الثالث : تيارثوري تقدمي يؤمن بالنضال الجماهيري الثـــوري المتلاحـم مع القوى التقدميـة في العـراق سبيـلا الى تحقيق الاهداف الديمقراطية المشتركة والاماني القوميـــة الخاصة ، وكان هذا التيار موجودا داخـل الحركـة الكرديـة ذاتها ، وكان هذا التيار يشعر بالعديد من المساوىء والاخطاء الفظيعة ويستهجن الارتباط بايران ويدين العلاقة مع اميركـا والدوائر الرجعية ويدعو الى التعاون مع القـوى التقدميـــة العراقية لتعريق الثورة الكردية ونقلها موضوعيـــا الى صف الحركات التحررية والديمقراطية المعادية للامبريالية ، ولكـن هذا التيار كان مكبوت الصوت محروما من التعبير الحر عـن ارائه ومعتقداته ، لذلك فقد وجد المجال امامـه واسعـا بعـد انهيار القيادة العشائرية والبورجوازية اليمينية الا انه وجـد نفسه امام تيارات موجودة في الساحـة ، فنـزل الـى الميدان ليسد الطريق على المحاولات اليمينية والاصلاحيـة ، ويحـول بينها وبين خدع جماهير شعبنا مرة اخرى ويملأ ذلك الفراغ. فلم يكن امامه والحالة هذه من مفر سوى الاعـلان عـن نفسه بشكل اتحاد وطني تقدمي مع التأكيـد علـى ضرورة الحـزب الطليعي واهميته في قيادة الثورة الشعبية ، فبادر الى الدعوة لتجميع القوى الثوريـة واعادة تنظيمهـا لمواصلـــة النضال الثوري ضد الدكتاتورية الشوفينية المعادية للقومية الكرديـة ودفاعا عن وجود الشعب الكردي وحقوقه ولمواصلـة النضال من اجل الشعار التاريخي المتجسد في «الديمقراطيـة للعراق

والحكم الذاتي للكردستان» لقد ادرك هذا التيار حقيقة وجود الطبقات والتيارات الاجتماعية المتباينة في الحركة التحررية للشعب الكردي ، ووجوب اتحادها الوطني لمواصلة النضال الموحد مع استحالة تجميعها في حزب واحد، فالشكل التنظيمي الطبيعي لتجميع هذه التيارات الديمقراطية والثورية هو اتحاد وطني في وقت تنعدم فيه الاحزاب الممثلة لهذه التيارات والمجسدة لها ، فلو وجدت هذه التيارات بشكل احزاب لوجب اتحادها في جبهة اتحاد وطني على غرار الجبهات المتحدةالتي عرفتها الشعوب ٠

وهذا الشكل التنظيمي يؤكد ضرورة وجود الحزب الطليعي الثوري لقيادة هذا الاتحاد الوطني وقيادة نضالات جماهير شعبنا الثورية وقواها المسلحة في المستقبل ايضا ، الا ان مثل هذا الحزب لا يمكن الاعلان عنه كما يعلن عن تأليف نادي ثقافي او جمعية اجتماعية ، فمثل هذا الحزب لا يؤلف بل يولد ولادة اجتماعية طبيعية عن تلقيح حركة الجماهير الشعبية الثورية بالافكارالاشتراكية العلمية الثورية، لذلك فان الفصيلة الطليعية داخل الحركة الشعبية ستلعب دور الخميرة فيها لايجاد الحزب الطليعي ٠ وهذا ما اكده البيان التأسيسي للاتحاد الوطني الكردستاني الصادر في الاول من حزيران ١٩٧٥ ٠

ثم ان هذا الاتحاد الوطني يستطيع تجميع العناصر والتيارات التقدمية والديمقراطية بصرف النظر عن خلافاتها في الماضي ومواقعها التنظيمية ، وبذلك يطوي نهائيا الفكرة الخاطئة والضارة عن «الحزب الواحد» التي سادت الحركة

التحررية الكردية ردحا من الزمن ، ويظهر بدلا عنها الفكرة الصائبة عن الاتحاد الوطني الكردستاني البديل المؤقت عن جبهة الاتحاد الوطني ، والتي تقرر وجود الحزب الطليعي الثوري وحق الاحزاب التقدمية الاخرى في التواجد معه • هذا بينما يتعارض احياء الحزب الديمقراطي الكردستاني مع الحقائق السالفة ، ويعرقل تجميع قوى الثورة الكردية في اتحاد وطني راسخ ، ويمنع اتحاد التيارات الثورية واليسارية والديمقراطية المتواجدة ، وبالتالي فهو لا يجدي نفعا في الظروف الراهنة وذلك للاسباب التالية :

١ ـ لقد دخلت الحركة التحررية للشعب الكردي مرحلة جديدة تماما في نضالها ، فقد فشلت القيادة التقليدية فشلا فكريا وسياسيا ومنهجيا ، ومن حيث الممارسة والعمل ، وطويت معها فكرة الحزب القومي الواحد الجامع لجميع الطبقات والتيارات والافكار ، وانهارت نظرية « لا يمين ولا يسار» القومية البورجوازية المغرقة في الرجعية ، التي تحايلت على الجماهير الكردية لقمع التيارات التقدمية واليسارية في صفوفها بهذه الذريعة ، والمؤلم ان كل هذه المساوىء والمخازي قد الصقت بالحزب الديمقراطي الكردستاني الذي ولد اصلا من اندماج الحزب الشيوعي لكردستان العراق (شورش) مع حزب «رزكاري كورد» التقدمي •

وارتكب باسم الحزب الديمقراطي الكردستاني (البارتي) الكثير من الاخطاء ومرت تحت مظلته الكثير من الانحرافات اليمينية الرجعية ، مما جعل الجماهير الكادحة تنظر الى الحزب الديمقراطي الكردستاني نظرة شك وريب ، ولم يعد

لديها مقبولا لاشكلا ، ولا مضمونا ، ولا قيادة ، خاصة بعد ما حل بشعبنا الكردي من تلك الكارثة الوطنية التي ادت بثورته ـ على ايدي قادة هذا الحزب ـ الى الاخفاق والانهيار · هذا فضلاعن ان المرحلة الجديدة تتطلب نهجا نضاليا جديدا وشكلا تنظيميا جديدا وقيادة جديدة ، لا يمكن ان تكـون الا حزبـا طليعيا ثوريا من طراز جديد : اذ القيادة الجديدة لا يمكن ان تكون عملية تبديل اشخاص فاشلين باخرين مؤهلين ولا ابعاد عناصر منهارةاو مكروهة بعناصر صامدة ومقبولة جماهيريا، لذلك فلا بد من التخلي عن الفكرة الخاطئة باحياء البارتي ، لكي يخلو الميدان ويفسح المجال امام النهج النضاليالجديد والحزب الطليعي الجديد والممارسة النضالية الجديدة ·

٢ ـ اذا كان المقصود ببعث الحزب الديمقراطي الكردستاني اعادة تنظيمه وفق منهاجه القديم ـ وهـو برنامـج قومـي بورجوازي ـ وبتركيبته القديمة والبورجوازيـة ، وبنهجـه القومي الانعزالي ـ هكذا كان واقـع الحـزب فـي السنوات الاخيرة ـ فان ذلك يعني الدوران في الحلقة المفرغة القديمـة واضاعة جهود عشرات اخرى من السنين وتقديم المزيد مـن التضحيات الجسام مجددا هباءا منثورا · اما اذا قصد بـه تنظيمه من الاساس على اسس جديدة فهذا يعني في الواقـع البدأ من جديد باعادة تكوين حزب جديد في كل شيء الا مـن اسمه ·

واذا تمسك به دعاة احياء المنهاج القديم فانه يعني تمسكهم بحزب بورجوازي عاجز تاريخيا عن قيادة الحركة التحررية ، بينما تحتم مستلزمات انتصارها ايجاد حزب طليعـي ثوري

ـ غير بورجوازي ـ حزب العمال والفلاحين وسائر الكادحين والمثقفين الثوريين الذي يهتدي بالاشتراكية العلمية ٠

اما اذا كان المراد ايجاد حزب طليعي على انقاض البارتي القديم فان ذلك لا يتحقق بالاسلوب التقليدي الفاشل ، لان الحزب الطليعي يولد كحادثة اجتماعية في ظروف معينة وخاصة ٠ وعندما يبدأ المناضلون اعادة بناء حزب ثوري ينبغي ان يسلكوا الطريق السليم لاعادة بنائه ، وان يناضلوا لتوفير الاجواء والشروط اللازمة لولادة هذا الحزب، ثمعندما يعيد المناضلون النظر في منهاج الحزب ونظامه الداخلي اي اعادة صياغة مبادئه السياسية والتنظيمية والستراتيجية والتكتيكية ، فيجدر بهم ان يتمعنوا في الاسم ايضا ، كي يتبينوا فيما اذا كان اسم هذا الحزب مطابق للجوهر الجديد والظروف الجديدة التي يتولد فيها الحزب ام لا ٠ فالاسم ليس شيئا مقدسا لا يمس ، بل هو رمز وشكل للجوهر القابل للتغيير ، والمطلوب الان تبديله جذريا ، اذن فلماذا يجوز تبديل الجوهر ولا يجوز مس المظهر او الشكل وهو الاسم ؟ ٠

وهنا اذا تمعنا في الاسم لوجدنا ـ الديمقراطي ـ تعبيرا بورجوازيا عن مضمون بورجوازي ٠ وهو اذن اسم غير طليعي وغير اشتراكي بينما الحزب الذي يريده شعبنا لتحريره هو حزب طليعي واشتراكي علمي ٠

٣ ـ ان اسم البارتي قد تبدل مرارا ومن دون انهيارا وافلاس سياسي او هزيمة عسكرية ٠ فقد ولد البارتي وهو يدعى (الحزب الديمقراطي الكردي في العراق) ثم تحول اسمه في المؤتمر الثاني الى الحزب الديمقراطي لكردستان العراق ،

ثم اصبح في المؤتمر الثالث الحزب الديمقراطي الكردستاني ـ العراق ـ ، ثم تحول الى الحزب الديمقراطي الموحد لكردستان، واخيرا الحزب الديمقراطي الكردستاني الذي أقترحه (عبد الكريم قاسم) كحل وسط غداة الموافقة على اعطائه اجازة العمل العلني ، وهذا يعني ان الاسم لميكن حتى في حياة البارتي شيئا مقدسا لا يمس ولا يتبدل ، بل على العكس من ذلك ، فقد تعرض للتبدل مرارا وتكرارا ٠ اذن فلماذا هذا الاصرار الان عليه بعد الفضيحة السياسية والعسكرية العظمى التي اقترنت باسم قيادته وزعامته الفاشلة ؟٠٠٠ وبعدما اثبت البارتي نفسه عجزا واضحا عن التصدي لقيادة الثورة عندما اعلن رئيسه (البارزاني) اعتكافه واصراره على الذهاب الى ايران وعدم مواصلة الثورة ٠٠ فلو كان البارتي حزبا ثوريا حقا ناهيك عن حزب طليعي ، لتصدى بعد اعلان البارزاني انتهاء دوره في الثورة لمهمة قيادة الثورة ، ولمنع حدوث الكارثة الوطنية التي حلت بشعبنا ٠ هذا مع العلم بان احزابا تاريخية مجيدة قد غيرت اسمها عندما دعت الحاجة اليه، فحزب العمال الاشتراكي الديمقراطي الروسي ـ المعروف بالبولشفي ـ قد بدل اسمه المقترن بانتصار اعظم ثورة في تاريخ الانسانية ـ وهي ثورة اكتوبر الاشتراكية العظمى ـ عندما دعت الحاجة الى ذلك ، لان كلمة «الديمقراطية» ذات مضمون بورجوازي ، والاشتراكي الديمقراطي لم يكن متطابقا لا مع اهداف الحزب البعيدة ولا مع طبيعته الثورية المتميزة جدا عن الاحزاب الاشتراكية الديمقراطية ٠ وذلك على الرغم من ان الاسم : الاشتراكي الديمقراطي موروث وتاريخي ، واقترن بنضال عشرين عاما

من تاريخ الحزب البولشفي المليء بالنضال والابداع النظري والعلمي • اذن فان جعل اسم الحزب العتيق « قميص عثمان » لا يخدم مطلقا مسألة ايجاد حزب طليعي ثوري جديد •

٤ ـ بينما تتمسك فئة عميلة للدكتاتورية الشوفينية في بغداد باسم الحزب الديمقراطي الكردستاني، ويصر التيار الاصلاحي في الحركة الكردية داخل الوطن على بعث نشاطه بنفس الاسم، وتحاول القيادة التقليدية المنهزمـــة الى ايران بعث نشاطها السياسي واحياء نهجها القديم من ايران وتصديره الى خارج الوطن بنفس الاسم ايضا ••• يجـــدر بالمناضلين الثوريين والتقدميين الذين يريدون رسم خط فاصل بينهم وبين هـــذه التيارات التي تتمســك بالاسم لافتقارها الى جوهـــر مقبول جماهيريا •• يجدر بهم ان يتميزوا عنهم لا جوهريا فحسب ، بل شكليا ايضا ، اي من حيث المضمون والاسم معا •

ويجدر بهم ايضا الاستفادة من التجارب التاريخية للحركـة العمالية الثورية ، ففي اوربا الشرقية هجرت الاحزاب الطليعية في بلدان عدة اسماءهـــا القديمة واختارت اسماء جديـــدة متطابقة ومتجانسة مع المرحلة النضالية الجديدة ، اذن فلا بد من اختيار اسم جديد هو بمثابة عنوان جديد لمضمون جديد ، لنهج نضالي جديد ، لخط سياسي ثوري جديد ، ثم لكي نجنب جماهير شعبنا ونجنب العالم ايضا مشقة وعنـــاء التفتيش لتمييز عدة احزاب تعمل باسم واحد عن بعضها البعض، ولكي نجنب جماهير شعبنا مغبة التشويش والتضليل •• يجدر بنا ان نميز التيار التقدمـــي والثوري الاصيل عن التيـــارات الاصلاحية واليمينية والعميلة من حيث المضمون والشكل معا،

وهذا يعني التخلي عن اسم الحزب القديم ٠

٥ ـ ان احياء البارتي من قبل مجموعة مخلصة يجرهم الى متاهات النقاش البيزنطي عن الشرعية والقيادة الشرعية في الحزب والخلافات والمؤتمرات القديمة ، كما سيؤدي بهم الى الوقوع في أسر الماضي المثقل بالتركة اليمينيـــة الثقيلة التي خلفتها القيادة اليمينية في جميع مجـــالات العمل السياسية والاجتماعية ، والى التزامات الماضي التي لم توفر للشـــعب الكردي والى متاهات اخرى لا مخرج منها ٠ فلماذا الاصرار على وراثة هذه التركة والالتزامات ؟٠٠ ولماذا صرف الجهود في نقاشات بيزنطية بدلا من اختيار الحرية في انتقاء الافكار الجديدة والمفاهيم التقدمية واختيار النهج النضالي الجديد ؟

ثم ان ذلك يجرهم ايضا الى نزاع تنظيمي وسياسي طويل على مسائل ثانوية مع القيادة اليمينية السابقة اذا سمحت لها ظروف وجودها في ايران استئناف نشاطها السياســي بنفس الاسم٠ وذلك بدلا من التركيز على شق الطريق الجديد ونشر المفاهيم الصائبة وصرف الجهود لتعبئة الجماهير وتنظيمهـا وزج طاقاتها في النضال الثوري المجدي ٠

٦ ـ لا نذيع سرا ولا نجني على احد اذا قلنـــا بأن سمعة الحزب الديمقراطي الكردستاني قد تدهـــورت في السنوات الاخيرة لدى الرأي العام العراقي والعربي والعالمي من جراء السلوك اليميني والممارسات الرجعية لقيادتـــه فقد اقترنت سمعته بتعاون قيادته مع الامبريالية الاميركية والرجعيـــة الشاهنشاهية والدوائر الاستعمارية الاخـــرى ٠ كما اقترنت سمعته بالانعزالية القومية والنهج اليميني الذي اوصل الثورة

الى الكارثة الوطنية وان انهيار الثورة الكردية وهروبقادتها من ميدان النضال والتجاءهم الى ايران قد ساهم في تشويه سمعة البارتي ، فاذا كنا جادين في اعادة الحركة التحررية للشعب الكردي الى موقعها الطبيعي في صفوف حركات شعوب شرقنا التحررية الثورية واعادة الاصالة الثوريةوالديمقراطية لها ، وتطوير محتواها الاجتماعي باتجاه ديمقراطي وتقدمي ، واذا كنا جادين في قطع اواصر العلاقة وجميع اشكال الارتباط بالدول الرجعيـــة والامبريالية والعودة بها الى تحالفاتهـــا السابقة مع القوى التقدمية وحركات الشعوب التحررية والدول الاشتراكية في العالم ... فانه لا بد من تبديل الاسم .

٧ ـ ان المسألة العاطفية لا تعيق المناضلين عن التجديـــد والابتكار وانتقاء افضل الافكار واصـــوب المفاهيم واحسن السبل في النضال نحو تحقيق الاهداف الوطنية والديمقراطية. لان نضالهم انما هو لخدمة الشعب والوطـــن . والتمسك ـ عاطفيا ـ باسم قديـــم قد يبلد الفكر ويبعده عن التجديـــد والابتكار ، وبالتالي ينومه على انغام الماضي واحلامه الوردية! بينما يتطلب العمل الجاد في خدمة الجماهير وفي سبيل الثورة والشعب .. ان نواكب التطورات ونتكيف مع مستلزمـــات النضال في المرحلة الجديدة .

والواقع ان الناحية العاطفيـــة لدى المناضلين الطيبين لا ينصب على اسم البارتي بقدر ما ينصب على النضـــال في صفوف الحركة التحررية للشعب الكردي (كوردايه تى) التي صمت جميـــع مناضليها تحت رايتها ، ولم يكن الحـــزب الديمقراطي الكردستاني في احسن احواله الا حصيلة مرحلـة

نضالية معينة فيها ، كانت مرحلة ما بعد الحرب العالمية الثانية حيث رمزت الديمقراطية الى جبهة الشعوب المعادية لمعسكـــر الاستعمار والحرب برئاسة اميركا· وحيث جرت تجربة نضالية في ازربيجان وكردستان الايرانية (مها باد) تحت اسم الحزب الديمقراطي ·

فالحركة التحررية للشعب الكردي هي الاصل، ومنها انبثقت الاحزاب الكردستانية القديمة ، ومنها ستنبثق الاحزابالجديدة جراء تلقيحها بالافكار التقدمية والاشتراكية العلمية · لذلـك فان مواصلة النضال في صفوف هذه الحركة التحررية للشعب الكردي ، واختيار احسن السبل لانجاحها همـــا : الشيئان الاساسيان المطلوبان ·

فلقد تبدلت الاسماء القديمةوستتغير الاسماء الجديدة ايضا تبعا لدرجة تطورها وتطور احزابها · وتعلمنا قوانين التطور الاجتماعي ان الاحزاب كغيرها من الظواهر الاجتماعية ستزول في نهاية المطاف بعدما تتخلص الانسانية من الاضطهاد القومي والاستعمار والاستغلال الطبقي وتزول الطبقات وصراعاتها ·

واخيرا فان ظاهرة تبديل اسماء الاحزاب ليست مقتصـرة على شعبنا الكردي · فحتى الاحزاب المنتصرة في الثورات قد غيرت اسماءها في العديد من البلدان مثل كوريا وفيتنـــام والبانيا ورومانيا وبولندا والمانيا الديمقراطية ·

ومع كل ما تقدم بيانه وعلى ضوء استقراء معطيات التجارب والدروس التاريخية من نضالات شعوب العالم ومنها شعبنـا الكردي ·· فان الاتحاد الوطني الكردستاني لا يدعي احتكار ساحة النضال ولا يفلسف للحزب الواحد او الحركة الواحدة

أبدا ·· ان مهمات النضال التحرري الديمقراطي لاعظم بكثير من ان تستطيع قوة تقدمية مهما كانت كبيرة ومقتدرة على التصدي لانجازها بمفردها ، وساحة النضال والفداء والخدمة الوطنية مفتوحة للجميع ، ولا يمكن ولا يجوز احتكارها مطلقا·

ان الاتحاد الوطني الكردستاني يعلن عن استعداده التام للتعاون والتلاحم الكفاحي مع كل قوة تقدمية كردستانية تريد المساهمة في الحركة التحررية لشعبنا والنضال ضد الدكتاتورية الشوفينية الحاكمة في العراق ·

ان شعبنا ليحتاج الى مجهودات وطاقات جميع ابنائه المخلصين والى جميع قواه الخيرة والى الاستفادة من كل قدرة وامكانية ضد الدكتاتورية الشوفينية والامبريالية الاقطاعية والعناصر المشبوهة والعميلة المرتبطة بالامبريالية والرجعية الايرانية التي تريد حرف نضال شعبنا عن جادته او بعث النهج القديم الذي أدى السير عليه الى ايصال شعبنا الى مزالق الكارثة الوطنية التي لم يشهد لها تاريخه مثيلا ·

وردا على القائلين باستعجال الهيئة المؤسسة في الاعلان عن الاتحاد الوطني الكردستاني ·· نقول: ان البادرة الى طرح الافكار السديدة ورسم خط نضالي صائب مفخرة وليست مثلبة ··· علما بأن عناصرها قد اجرت اتصالات عديدة مع عناصر هامة في التيارات الاساسية في الحركة الكردية وطرحت عليها الفكرة فرأت منها الايجابية فضلا عن كون بعض عناصرها من الذين وقع عليهم الاختيار لاعادة تنظيم قوى البارتي المبعثرة ، اي انه تكون من ممثلي هذه التيارات ·

ثم ان الهيئة المؤسسة لم تقصد ولم تبغ الانفراد بالعمل بل

اعلن فتح ابواب الاتحاد الوطني الكردستاني لجميع المناضلين الثوريين والتقدميين ، فالاتحاد لهم جميعا ، وليس لفئـــة او تيار او اتجاه تقدمي معين دون الفئات والاتجاهات والتيارات التقدمية الاخرى الراغبة في اختيار النهج النضالي الجديد ، ولم تكن المبادرة الاولى لاعلانه الا الرد الحاسم على محاولات السلطة الشوفينية القضاء المبرم على الحركة التحريرية لشعبنا بعد اعلان انهزام القيـــادة القديمة واعلانها انهاء العمـــل السياســـي والعســكري ، ولاحبـاط محاولات التيار الاصلاحي الاستحواز على الساحة الوطنية الكردية • ولم يبخل الاتحاد الوطني الكردستاني بجهد لانقاذ الوطنيين والتقدميين الواقعين تحت براثن الرجعية والامبريالية ، ولن يألو جهدا في العمل الصبور والمتواصل لتجميع قوى الثورة ولم جميع العناصـر الخيرة والشريفة تحت رايته ، ولم يغلق ابوابه الا في وجـه عملاء الامبريالية والرجعية والعناصر المتفسخة والمشبوهـــة والرجعيين المتعنتين • الا اننا سنشن نضالا فكريا لاجتثـــاث جذور الافكار القومية الانعزالية واليمينية والرجعية او الداعية الى الاستمرار في نهج التعاون والارتباط مع اميركـا وايران والاستناد عليهما لاستئناف « النضال » واشعال « الثـــورة الكردية » مجددا •• وسنفضح مداخلات الامبريالية والرجعية في الحركة الكردية باعتبارها معادية لشعبنا وضارة بقضيته العادلة ، لا تنوي الا حرف كفاحه عن الدرب النضاليالصحيح وباعتبارها محاولات لابقاء القضية الكردية العادلة في حلبـــة اللعبة الدولية كي يستغلوها لصالحهـــم مثلما فعلوا بها في الاتفاقية العراقية ـ الايرانية على اجساد شهداء شعبنا الابرار

واشلاء ثورة شعبنا الممزقة ٠

وفي الختام نرى من المفيد ان نلخص بعض الحقائق الهامة عن الاتحاد الوطني الكردستاني فيما يلي :

اولا : ان الاتحاد الوطني الكردستاني هي الصيغة الفضلى في الظروف الراهنة وفي غياب تبلور التيارات الاجتماعية والسياسية المتعددة في احزاب خاصة بها، لتجميع قوى الثورة الوطنية الكردية ، لاتحاد التيارات الديمقراطية والتقدمية والثورية ، الموجودة في الحركة التحررية للشعب الكردي ٠ مع توفير الديمقراطية الكاملة لهذه التيارات في التعبير والمناظرة الفكرية والتبشير بمعتقداتها التقدمية في الساحة الوطنية التي يجب ان يرفرف عليها شعار (الاتحاد والصراع) مع الاصرار على التحالف النضالي المتين بينها من اجل الاهداف الوطنية والديمقراطية الرئيسية المشتركة في مرحلة التحرر الوطني الديمقراطي ٠

ثانيا : ان الاتحاد الوطني الكردستاني لا ينفي بل يحتم وجود الحزب الطليعي الذي لا يمكن الاعلان عن تأليفه باستعجال ٠٠٠ ببيان او تأسيس هيئة مؤسسة ، لان مثل هذا الحزب الطليعي يولد ولادة اجتماعية طبيعية في ظروف تتوفر فيه شروط خاصة وبعد تلقيح حركة الجماهير الثورية بالافكار الطليعية الثورية ، وبالتالي فانه يجب النضال بدأب وتبصر من اجل ولادته ٠

ثالثا : ان الاتحاد الوطني الكردستاني لا يدعي احتكار الساحة الكردستانية او تحريم جميع الاحزاب والمنظمات او فروع الاحزاب الاخرى ٠ بل على العكس من ذلك، يؤمن الاتحاد

الوطني الكردستاني بحق جميعالتقدميين والمناضلين والثوريين في التنظيم والعمل الوطني وبحق الجميع في التبشير وبمنتهى الحرية بارائه ومعتقداته وافكاره ومفاهيمه ، وبأن الحكم الاخير هو الشعب وله القول الفصل ورقابة على الجميع ، وله الحق المطلق في منح ثقته لمن يقدم انجح الحلول واحسن السياسات ويرسم الخط النضالي الصحيح ويناضل بتفان واخلاص في سبيل انتصار قضيته ٠

واذا وجدت احزاب كردستانية تقدمية اوفروع لاحزاب عراقية تقدمية في منطقة كردستان فان الاتحاد الوطني الكردستاني يسعى لاقامة احسن اشكال التعاون والتلاحم الكفاحي معها ، مع حق جميع الاطراف في التبشير لمفاهيمه ومعتقداته الخاصة ٠ فالاتحاد الوطني الكردستاني يؤمن بمبدأ النضال الجماهيري ، والخط الجماهيري، النضال الجماهيري، بواسطة الجماهير ومن اجل الجماهير الشعبية ٠

واخيرا نشير الى ان تجاهلنا لذكر الاحزاب الكارتونية المصطنعة من قبل السلطة الدكتاتورية الشوفينية في بغداد لا يعود الى هزاله وضعف هذه المنظماتالكارتونية فحسب بل الى خروجها وطردها من صفوف الحركة التحررية للشعب الكردي ايضا٠ فهي خارجة عن الساحة الوطنية الكردية، فلقد اوجدتها

چاپێکی تری یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بۆچی بە زمانی عەرەبی لەگەڵ رۆژنامەی الشراره و رێبازی نوێ دا دابەشکراوە.

الاتحـاد الوطني الكردستاني

لمـاذا ... ؟

من منشـورات

الاتحاد انوطني الكردستاني

- ١ -

تشرين الثاني ١٩٧٥

الاتحاد الوطني الكردستاني

لماذا ..؟

لم يكن الاتحاد الوطني الكردستاني وليد الاستعجال والارتجال كما يحلو للبعض ترديد ذلك ؛ بل كان حصيلة اختمار فكرة ثورية وواقعية عن طبيعة الحركة التحررية للشعب الكردي التي توجد فيها تيارات واتجاهات ديمقراطية وتقدمية ويسارية عديدة لابد تطيح حزب واحد استيعابها جميعا . مثلما كانت ولادته نتيجة ادراك واع لمستلزمات كل حركة تحررية لاية امة مظلومة . هذه المستلزمات التي يجمعها القانون العلمي العام الذي يقول بوجوب وجود حزب طليعي واتحاد وطني لقوى الشعب الديمقراطية . وجيش شعبي على ان يقودها مثل هذا الحزب الطليعي .

فمن جراء دمج تلك الحقيقة العامة مع هذا القانون الثوري الذي اكدت صحته تجارب شعوب العالم بالظروف المتخمة للحركة التحررية للشعب الكردي .. تبلورت فكرة الاتحاد الوطني الكردستاني

كذلك اخذنا بنظر الاعتبار واقع الحركة التحررية للشعب الكردي وظروفها الخاصة .. والتيارات العامة فيها مع الاستفادة من الدروس والعبر التي افرزتها كارثة انهيار الثورة الكردية . وذلك بعد ما ثبت بالبرهان القاطع فشل القيادة العشائرية والبرجوازية البيتية . ونجاح غلطة الحزب الواحد ذي الطابع القومي الفضفاض . وبانت بوضوح اهمية الاقرار بحقيقة وجود طبقات اجتماعية متعددة تنبثق من صراعاتها تيارات سياسية متعددة تجمع بينها القضية الوطنية العامة: قضية التحرر من الامبريالية والدكتاتورية من جهة .. وتفرق بينها المصالح الطبقية الخاصة والايديولوجيات السياسية المختلفة . والنضال ضد الاقطاعية . ومن اجل الاصلاحات الديمقراطية والحريات السياسية والعامة من جهة اخرى ..

والتحليل العلمي لواقع ودور الطبقات الاجتماعية المنضوية تحت راية الحركة التحررية للشعب الكردي .. يقودنا الى الاستنتاجات التالية :

اولا : ان الحركة التحررية للشعب الكردي هي في جوهرها حركة الفلاحين الذين يشكلون غالبية الشعب الكردي . وان الجيش التحريري الثوري يكون في غالبيته من الفلاحين . والارض التي تدور عليها معارك الحرب الشعبية هي ريف الفلاحين . والجبال والوديان والكهوف الواقعة فيه .

وكون الحركة التحررية في جوهرها حركة الفلاحين يحتم النضال لتحريرهم من الاقطاعية . حيث ان ذلك شرط اساسي لاستنهاض وتوعية وتعبئة طاقات الفلاحين . وزجها في النضال الوطني الثوري من جهة .. وعامل رئيسي للقضاء على الامبريالية والاحتلال الاجنبي الذين يعتمدان على الاقطاعية كركيزة لهما من جهة ثانية .. واجبار ضروري لتطور المجتمع باتجاه التقدم والتنمية الاقتصادية والصناعية من جهة ثالثة . ولكن الجوهر الفلاحي للحركة التحررية الوطنية لاينفي الطابع القومي التحرري لها . بل على العكس من ذلك . يؤيده . فالطابع القومي التحرري يتجلى في النضال لتحرير الوطن من السيطرة الاجنبية . واستحصال حق الشعب بجميع طبقاته الوطنية في تقرير مصيره . والفلاحون هم غالبية الشعب الكردي . وسكنة اكثر بقعة مساحة وطنه : كردستان ؛ وهم العدة الاساسية لتطور الاقتصادي في المستقبل . اذ منهم سيتألف غالبية الايدي العاملة . ومن منتوجهم تتوفر الموارد الاولية لتعدد من الصناعات وارضهم تدر المواد الغذائية . وريعهم يشكل السوق الرائجة للبضائع الوطنية وتحررها . لذلك فان الفلاحين هم القوة الرئيسية في ثورة التحرير الوطني والديمقراطي . ولكن الفلاحين لايشكلون طبقة اجتماعية متجانسة . بل يتألفون من مراتب طبقية متعددة . فبينهم فلاحون اغنياء . وفلاحون متوسطون وفلاحون فقراء وعمال زراعيون .

ومن هذه الفئات يعتبر العمال الزراعيون والفلاحون الفقراء اكثر الفئات الريفية

ثورية واهلية للاستمرار في الثورة . بينما يعتبر الفلاحون المتوسطون اقرب حلفاء لهؤلاء . واما الفلاحون الاغنياء فاعداء ؛ الا انهم مترددون .

ثانيا: الطبقة العاملة التي تعتبر احدث طبقة اجتماعية تنمو وتتطور باستمرار ، وتتكاثر عدديا ، وتتحسن نوعيا ، وهذه الطبقة تتطلب مصلحتها تحرير الوطن وتحقيق الثورة الوطنية الديمقراطية بشكل جذري وحاسم ، وتتعارض مصالحها الحيوية مع جميع اشكال الاضطهاد القومي والاستغلال الطبقي والتمييز الاجتماعي والمذهبي ، وهي اكثر الطبقات الاجتماعية ثورية ، واحسنها قابلية للتنظيم ، وقدرة على النضال الثوري ، واكفؤها في المثابرة والتصميم ، وتملك روحية جهادية ثورية ولها نظرية طليعية ثورية تثير الدرب امامها مما يجعلها اجدر الطبقات اهلية للقيام بدور الطليعية الثورية في حركة التحرر الوطني الديمقراطي .

ثالثا : البرجوازية الصغيرة في المدن والريف وهي تضم المثقفين والكتبة والحرفيين والطلاب وصغار الموظفين وصغار رجال الدين والمستخدمين والفلاحين المتوسطين .

ان هذه البرجوازية الصغيرة تعتبر قوة تقدمية وتلعب الفئة المثورة منها (المثقفين والطلبة الثوريين) دورا هاما وخطيرا في استنهاض وتوعية العمال والفلاحين ؛ لذلك فهم يلعبون دور حملة المشعل في النضال التحرري الوطني ؛ واذا اندمج نضال العمال والفلاحين وسائر الكادحين الثورية فانه يكون قوة ثورية فعاله ومؤثرة . وتبرز بينها عناصر فيادية وطليعية عديدة. الا ان البرجوازية الصغيرة - بصفة عامة - تتميز بصفات سلبية كثيرة كالتذبذب والفوران الثوري ثم الخمود والتقهقر والموسمية في النضال ؛ وبافكار قومية ضيقة ومتشددة تبلغ احيانا حد التعصب القومي ، والارتباك الفئوي ، والانتقال من نمط حياة الى نمط احسن واهدا ... تهددان فئاتها تلك بالسلبية والتراجعات وترك النضال الشاق الطويل، وبامراض عديدة كالانتهازية والذاتية والفردية والانانية وغيرها من الخصائص العارة بالنضال ..

رابعا : البورجوازية الوطنية وهي تضم التجار والاغنياء الوطنيين والصناعيين ، وكذلك كبار المحامين والمهندسين والمقاولين والاطباء ومدراء المؤسسات والشركات والفلاحين الاغنياء في الريف . وتتميز هذه الطبقة بمشاعرها القومية الضيقة ، وبحرصها الشديد على مصالحها الخاصة في آن واحد . فهي ضد السيطرة الاجنبية والاضطهاد القومي ولكنها طبقة اجتماعية رخوة وضعيفة (اقتصاديا وبالتالي سياسيا) وتعجز عن مواصلة النضال الطويل الامد ؛ وتتأرجح بين الوطنية والمساومة بتأثير مشاعرها القومية او مصالحها الطبقية . فهي تتأثر بالمشاعر القومية فتتحرك وطنيا، وترتبط بمصالحها الخاصة فيدفعها الى المساومة مع العدو ، لذلك فهي مستعدة دوما لقبول الحلول الوسطية تحت شعار (انقاذ ما يمكن انقاذه) ، وهي مستعدة حتى للالتقاء مع العدو والتعاون معه عندما يشتد نضال العمال والفلاحين وسائر الكادحين . او عندما تتلبد بالغيوم السوداء سماء الوطن. او في فترات الجزر والانحسار في الحركة الوطنية . فالبورجوازية اذن ذات اتجاه مزدوج : الاشتراك والمساهمة في الثورة . والمساومة مع اعداء الثورة . لذلك نراها تمارس النضال موسميا وتهرب من الميدان وتخون الثورة عندما تتطلب مصالحها الخاصة ذلك . لذا يجب الحذر والحيطة من هذه الطبقة واعتبارها دوما حليفا مؤقتا قابلا للارتداد وترك الثورة .

وبالاضافة الى هذه الطبقات الاجتماعية التي يمكنها تشكيل التحالف الوطني العريض - حيث يكون تحالف العمال والفلاحين دعامته الاساسية - تنضم الى الحركة الوطنية التحررية عناصر من الملاكين ورجال الدين والطوائف المذهبية بدافع من الشعور القومي او التحسس بالاضطهاد القومي والمذهبي او تأثير المد الثوري الجماهيري او جراء تشربها بالافكار الوطنية والديمقراطية وتفهمها لروح العصر الجديدة .

ان تحالف العمال والفلاحين والبرجوازية الصغيرة يشكل القوة الرئيسية

یەکێتی‌ی نیشتمانی‌ی کوردستان بوچی...؟

تەوەری چوارەم

بیرەوەری حەوت ساڵەی شەهید کردنی هاوڕێ ئارام و ڕاستی بۆچونەکان

ڕوونکردنەوەیەکی پێویست:

لە حەوتەمین ساڵیادی شەهید کردنی شاسوار جەلال ناسراو بە هاوڕێ(ئارام) دا، واتە لەکۆتایی مانگی کانونی دووەمی ساڵی١٩٨٥دا ڕێکخراوی (ئالای شۆڕش) نامیلکەیەکی گفتوگۆ ئامێزی بڵاوکردەوە کەلەکاتی خۆحەشاردانی شەهیددا دیدارێکی ڕۆژنامەوانی لەگەڵ دا سازدراوە بە پێیی ڕێکەوتنی سازدەری دیدارەکەو هاوڕێ ئارام، دە بوو بڵاوکردنەوەی ئەم دیدارە لە کاتێکی گونجاودا بێت.

بڵاوکردنەوەی ئەو نامیلکەیە لەو کات و ساتەدا دیارە بایەخێکی دیاری هەبوو، بە تایبەتی بۆ ڕێکخراوێکی تازە دروست بووی وەک ئالای شۆڕش کە دەکرێ لە چەند خاڵێکدا ئاماژەی پێ بکەین.

١ بۆ ئەو ڕێکخراوە ئارام سمبول وهێمایەکی جوان و بە بەها بوو، بە تایبەت کە ئارام لە تەمەنی کەمی پێشمەرگایەتی دا جێگای خۆی لە دڵی سەدان پێشمەرگە وخەڵکی دێهاتنشیندا کردبووە وە.

٢- ئارام، چ لەناواخنی قسەکانیدا لەم گفتوگۆیەدا، چ لە نووسراوەکانی پێشوویشیدا کە بڵاوکراوەتەوە سەرنج و تێبینی ڕەخنەگرانەی لەسەر کۆمەڵێک لایەنی فکری، سیاسیی، ڕێکخراوەیی، پێشمەرگایەتی... دەربڕیوە کە بۆ ئالای شۆڕش و ناساندنی وخۆجیاکردنەوە لەوانی تر، بەتایبەت ئەو بەشەی کۆمەڵە کە لە ناو یەکێتیی دا مابووەوە پێویستییەکی لەچار نەهاتوو بوو.

٣- کۆکردنەوەی کادرو پێشمەرگەو کەسانی ناڕازی لە (ی.ن.ک) و کۆمەڵەو خڕۆشاندنی بیرو هەست و سۆزیان و بە گەڕ خستنیان لە ڕیزەکانی ئالای شۆڕش دا.

٤- بەکارهێنانی بۆ چوون و وتەکانی ئارام بۆ لاوازکردنی بەرانبەرو ڕۆشنایی خستنە سەر بیرو هەڵسوکەوت و پێشینەی بەر پرسەکانی کۆمەڵەو یەکێتیی و بۆ لە بەرچاوخستنیان لە نێو پێشمەرگەو کادرو خەڵکی کوردستاندا.

لێرەدا نامەوێ نکوڵی لەوە بکەم کە کەسانێک هەبوو بەدڵ لایەنگری فکرو بۆ چوون و هەڵسوکەوتی (ئارام) بوون، ئەوەش لە بەرپابەندی ئارام بە مارکسیزم ـ لینینیزمەوە لەو کاتەدا، دیارە پێیان باش بووە تەواوی بۆچونەکانی ئارام لە مەڕ سەرجەم بابەتەکان بڵاو بێتەوە، ئەوەش بە مەبەستی ڕابەرایەتیکردنی بزوتنەوەکە لەلایەن ڕێکخراوێکی پێشڕەوی شۆڕشگێڕەوە.

بەڵام ئەوەی مەبەستمەو ڕاشکاوانە بیڵێم ئەوەیە کە هەندێک لەو بەرپرسە دیارو سەرکردانەی ناو ئاڵای شۆڕش مەبەستیان لە بڵاوکردنەوەی ئەم نامیلکەیە زۆربەی لە بەر ئەو هۆیانە بوون کە ئاماژەمان پێداوە، نەک لە بەر دڵسۆزیان بۆڕێبازی ئارام و مارکسیزم ـ لینینیزم و.... بەڵگەش بۆ ئەمە:

١ بۆچی هەر ئەو سەرکردانە زووتر ئارام ئاسا خۆیان لە قەرەی ئەو ڕەخنەو تێبینیانەی نەدا بوو.

٢ـ بۆچی ئەو سەرکردانە کە هێندە دڵسۆزیان دەنواند بۆ (ئارام و ڕێبازەکەی)، تا (ئارام) لەژیاندا مابوو، هاو فیکرو هاو ڕێباز و هاوخەمی تەواوی ئارام نە بوون و بۆچی ئارام بوو بە سەرکردە تاک و بێ پشت و پەناکەی ناو کۆمەڵەو بەو جۆرەش شەهیدکرا، ئەوانیش لە خەمی خۆ نزیککردنەوە بوون لەو بەشەی سەرکردایەتی یەکێتیی و کۆمەڵە کە ئارام هەرگیز لە گەڵیاندا نە ئەگونجا.

٣ـ کاتێ سالانیش ڕابوورد، مێژووش دەریخست کە بەڵێ ئەوانە تەنیا بۆ ڕکابەری بەرامبەر و ویست و بەرژەوەندیەکانیان خۆیان بە ستبووەوە بە بیرو بۆچونەکانی (ئارام)ەوە، ئەوە بوو هێندەی نەبردو لە ژێر فشارێکی زۆری نامرۆییانەی هەندێ سەرکردەی کۆمەڵەو یەکێتیی بارەگاو بنەیان پێچرایەوەو هەندێکیان نەک هەر داکۆکییەکی سەر سەختانەیان لە ئارام و بیرو بۆچونەکانیشی نەکرد، بەڵکو پاشەکشەیان کردو تەنانەت تۆبەنامەشیان واژۆ کردو بوونە بەشێکی کارا لەو بەرەیەی کە ئارام هەمیشە لە جەنگی فکری و سیاسی ...دا بوو لەگەڵیاندا.

لەگەڵ هەمووو ئەمانەشدا تا ئێستا سەرەڕای هەوڵدان بۆ کاڵکردنەوەی

بیروبۆچونەکانی ئارام و شێواندنی، سەرەڕای خۆبادان و گەورەیی ئارامەوە بەڕواڵەت و خۆ ئاردواوی نەکردن بە فیکری ئارامەوە، ئەمە وێڕای خۆکەنارگرتن لە خاوەندارێتی فکری و سیاسی ئارام و تەنانەت خۆدزینەوە لە بەرپرسیارێتی بڵاوکردنەوەی ئەم بەرهەمە ڕۆژنامەوانیە،کە تائێستاش گرنگی بێ هاوتای خۆی هەر ماوەو جێی خۆیەتی کە دەستخۆشی لەو هاوڕێیە بکرێ کە ئەو هەڵەی ڕەخساندوەو ئەو گفتوگۆیەی ئەنجامداوەو پاراستویەتی.

***

گرنگی ئەم دیدارە ڕۆژنامەوانیە[١٠٦]لەچی دایە؟

١ ـ لە کاتێکدا کە ڕژێمی بەعس لەو پەڕی هێزو لە خۆبایی بوندا بوو، گەلی کوردستانیش لە باڕێکی نالەبارو شکستخواردودا بوو، توانای دارایی و چەکداری کۆمەڵە ئەوەندە کەم بووە ئەتوانین بڵێین لە جێی نەبوان بووە، ئا لەو بارو دۆخە سەخت و ناهەمواڕەدا ئارام بە ووڕەیەکی بەرزو پۆڵاینەوە بڕوای بەپێشکەوتن و گۆڕان و بەرەو پێشچوون و سەرکەوتنی گەل و شکستخواردنی دوژمن هەبوو.

٢ ـ سەرەڕای ئەم وڕە بەرزی و بڕوا بەخۆبوونە ئارام بە ڕوونی خاڵە لاوازەکانی جوڵانەوەکەو کۆمەڵەو یەکێتیی و لایەنەکانی تری گۆڕەپانەکەی دیاریکردوەو سەرکەوتنی بزوتنەوەکەشی تەنیا نە بەستۆتەوە بە بەربەرەکانی لەگەڵ دوژمنی بەعسی فاشی، بەڵکو هاوکات وێڕای ئەمە پێی وابووە سەرکەوتنی بزووتنەوەکەو بەتایبەت کۆمەڵەی بەستووەتەوە بە تێپەڕاندن و ڕاستکردنەوەی ئەو هەڵەو کەمو کوڕیانەی کە لەناوخۆدا هەبووە، ئەوەتا لە وەڵامی زۆربەی پرسیارەکان دا ئارام ئاماژە بە مەترسی درێژەدان بە عەقڵیەتی دواکەوتوو فەرد گەرایی و تاکڕەوێتی هەندێ لە بەرپرسانی یەکێتیی و کۆمەڵە دەکات.

هەر لەم وەڵامانەدا خوێنەر بە ئاشکرا بۆی ڕوون دەبێتەوە کە ئارام دەرکی بە زۆر هەڵەی سیاسی و فکری و ڕێکخراوەیی قورس کردووە کە بە پێی بۆچونی

---

١٠٦ نوسەر ئەم ناوەی بەهەڵە بەکارهێناوە، ڕۆژنامەوانی بۆ دیدارو چاوپێکەوتنی بینراوە، تەلەفیزیۆن، ڕۆژنامەنوسی! بۆ دیداروچاوپێکەوتنی نوسراوە، ڕۆژنامە دروستر و لە بارترە.

ئەو کۆمەڵەیان زۆر دوا خستووەو خۆی وتەنی چارەکێکی ئەرکەکانی خۆی جێبەجێ نەکردووە.

٣ ـ ورەبـەرزی و خـۆڕاگـری و ئـارام و هـیوا بـە دوا ڕۆژ، سیفەتێکی درەوشـاوەی(ئـارام) بـووە. بـەڵام وەک لە خاڵی پێشوودا ئاماژەمان پێ داوە ئەمە هاوکات بووە لەگەڵ ڕۆشنایی خستنە سەر هەڵەو کەم و کوڕییەکان، لە هەمان کاتیشدا ئارام ورە بەرزی خۆی و هیوای بە سەرکەوتن گەڕاندۆتەوە بۆ، درێژەدان بە خەبات و پاراستنی سەربەخۆیی فکری و سیاسیی و ڕێکخراوەیی کۆمەڵە، پێی وابـووە لەگەڵ بردنە پێشەوەی هەموو هەوڵێک بۆ بەرینکردنی ڕیزەکانی پێشمەرگەو شۆڕشگێڕان، بۆ دروستکردنی یەکێتیی نیشتمانیی، بۆ هاوپەیمانی لەگەڵ لایەن و ڕێکخراوە تێکۆشەرەکان دا، لەگەڵ ئەمانەدا هەمووی (ئـارام) هەمیشە پێداگر بوو لە سەر ئـەوەی کە هەرگیز نابێ دەستبەرداری سەربەخۆیی فکری وسیاسیی وڕێکخراوەیی کۆمەڵە بین، لەم بارەیەوەو بەتایبەت لە وەڵامی مەترسی هەندێک لە هاوڕێیانی کۆمەڵە لە دروستکردن و بنیاتنانی یەکێتیی نیشتمانییدا دەڵێ (مەعقولە بەدەستی خۆمان ڕێکخستنێ دامەزرێنین سواری کۆڵی ڕێکخستنە ئاساییەکەی خۆمان ببێ، ئێمە وەکو تەتەروف ناکەین کە کۆمەڵە بە هەمووشتێ بزانین، بەڵام ئیهمالیشی ناکەین، کۆمەڵە سەربڕن و ئێمەش سەیریان کەین)...

٤ـ ئەگەر چی تەمەنی کورت ڕێگەی پێنەدا کە درێژە بە خەبات و ممارەسەی کاری شۆڕشگێڕی زیاتر بدا، بەڵام هەر لەم گفتوگۆیەدا دە بارە، ئارامە تۆزێ ماویزمی لە سـەر کۆمەڵە لابـردووە، ئارامە هەوڵی داوە کۆمەڵە کۆپی هیچ ڕێکخراو ولایەنێکی ناوخۆ ودەرەوە نەبێ، ئارامە ڕێگر بووە لە بەردەم چەند کەسی هەڵپەرست و خۆسەپێن و فریودەرو... لە کۆتایدا ئەڵێم ئەگەر تەنیا بە پێی ئەو سەرنج و ڕەخنەو تێبینیانەی (هاوڕێ ئارام)یش بێ، دەبوو ڕۆژو سااڵ بەم شێوەیە بگوزەرێ؟دەبوو فەردییەت زاڵ بێ؟ بیروباوەڕی شۆڕشگێڕانە وەلا خرێ سەر بەخۆیی سیاسیی ڕێکخراوەیی بکرێتە قوربانی ڕێکخراوی پانوپۆڕو

سەدان کادری لێوەشاوەو بە تواناوخاوەن بیروباوەڕی شۆڕشگێڕانەی لە بن نەهاتوو بە چەندبیانوویەکی جۆراو جۆرەوە دوربخرێنەوە.

لەگەڵ ڕێزو خۆشەویستی زۆرم بۆ ئەم شەهیدە مەزنە، بۆ پێشبینیە بەهاکانی، بەڵام هاوکات دەڵێم مادام ئەو درکەی هەبوو بەزەمینەی سەرهەڵداتی جوڵانەوەکە تواناکانی، بە شەخسی سەرکردەو بەرپرسە کۆن و نوێکان، نەدەبوو هەرگیز لە مەترسییان غافڵ بێت و دەبوو ئاگادار بووایە لەوەی هەرکات هەندێک لەو سەرکردانە هەلیان بۆ بڕەخسێ ڕیسەکەی تێکۆشەرانی وەک (ئارام) ئاسا نەکەنەوە بە خوری و فەردیەتی خۆیان درێژە پێ دەدەن و خۆیان دەسەپێننەوە، ڕێکخراو دەخەنەوە سەر دیوارە ڕوخاوەکانی ڕێکخراوە کۆن و بە سەرچووەکانی پێشوو سەربەخۆیی فکری و سیاسیی و ڕێکخراوەیی ڕێکخراوی شۆڕشگێڕ نەک هەر لە پێناو پاراستنی بەرژەوەندی خۆیاندا، بەڵکو لە پێناو پاراستنی دەوڵەتە کۆنەپەرستەکانی ناوچەکەو دامرکانەوەی بیروهۆشی ڕاپەڕیوی خەڵکی زۆرلێکراو دەکەنە قوربانی، وەک کردیشیان و تائێستاش ڕێگری دەکەن لە چەکەرەکردن و گەشەو نفوز پەیداکردنی بیروباوەڕی شۆڕشگێڕانەو ممارەسە.

ئازاد محەمەد

٢٠١٢/١٢/٢٨

***

گەرمتر تێبکۆشن لە پێناوی
دیراسەی زانستییانە
خەباتی شۆڕشگێڕانە
ڕێکخستنی پۆلاییانە

وتەیەکی
شەهید ئارام بۆ زانیین!

هەڵوێستمان بەرامبەر حیزب و ڕێکخراوە مارکسییەکانی تر کە دژی سوڵتەن، هەڵوێستی هاوکاری و پێکەوە تواند گرێدانی خەباتمان لە گەڵیاندا بە مەرجێک ئەبێت لە هەموو هاوکاری یەکەمان دا(لەم پلەیە)دا سەربەخۆیی ڕێکخستن و ڕێبازمان سەربەخۆ بێت، وە پێویستە بەردەوام ڕایان لەگەڵ ئاڵوگۆڕ بکەین بۆ ڕاستکردنەوەی هەر هەڵەیەکی مەبدئی کە هەر لایەکمان هەمان بێت(پاش دڵنیا بوونی تەواو)وە هەوڵدان بۆ زیاتر لە یەک نزیک بوونەوە و زیاتر تواند گرێدانی خەباتمان.

ئارام

دوالاپەڕەی، ڕاپۆرتی شوباتی ١٩٧٦

ئەم ساڵ حەوت ساڵە[١٠٧]، دوا ڕۆژی مانگی یەکەمی ساڵ لە بری بەفرو باران خەم و خەفەت، دڵتەنگی و، ماتەمینی ئەبارێنێ و ڕاستەوخۆ خۆی بە سەر هەموو شۆڕشگێڕێکدا سەپاندووەو ناچاری کردون لەم ڕۆژەدا گۆڕستانی دێی تەنگیسەری ناوچەی بازیانیان بیرکەوێتەوە، چونکە لەم ڕۆژەدا شاسواری خەبات، شاسواری فکر، شاسواری هەڵگیرساندنەوەی شۆڕشی نوێ، شاسواری پاراستنی ڕیزی سەربەخۆی کرێکاران لە پاڵ شاخێ کە لەڕووی دێی تەنگیسەرا شەهیدکرا.

ئەم هاوڕێ مەزنە هەروەک چۆن لە ژیانیدا خۆشەویست بوو، لە ناو شۆڕشدا ماک بوو، سەبارەت بەدوژمن، دوژمن لەرزێن بوو. ئاوەهایش لە بێ گەردترین جۆری مەرگا، لە شەهیدکردنیشا بۆ کرێکاران و زەحمەتکێشان، بۆ تەواوی مارکسیست لینینیستەکان پەژارەی بێ سنور بوو. ئەم شەهیدە مەزن و نەمرە هاوڕێ شاسوار جەلال. کە لە ژیانیدا ئەوەندە دوور بوولە خۆیستی و

---

١٠٧ ئەوکاتەی ئەم بابەتەی تێدا نوسراوە.

خۆپەرستی، ئەوەندە دوور بوو لە پەلە پەل کردن و سەرچلّی، ئەوەندە بێ باک و پشووی شۆڕشگێڕانەی درێژ بوو نازناوی ـ ئارام ـ ی بۆخۆی هەلّبژارد.

جۆری تراجیدیایی شەهیدکردنی ئەم هاوڕێ نەمرە ئەم دلّپاک و گیانی بەرزی کۆمۆنیستە بە هۆی هەلّەیەکی بچوکەوەیە ئەویش دابڕانی بوو لە هاوڕێ پێشمەرگەکانی بۆ ئەوەی بتوانێ سەرپەرشتی دەرکردنی ڕۆژنامەی ئالاّی شۆڕش بکات و ڕیزی سەربەخۆی کۆمەلّەو کرێکاران بپارێزێ، ئەو هەلّە بچوکەی دابڕانی لە هاوڕێ کانی گەورەترین کارەساتی لە مێژووی نوێی کوردستان و عێراق دا خولّقاندو بوو بە هۆی شەهیدکرنی شۆڕشگێڕترین و وشیارترین ڕابەری کرێکاران و شۆڕشی نوێی گەلەکەمان لە کوردستانی عێراقدا. ئەمە لە کاتێکدا کرێکاران و شۆڕشی دیموکراتی گەلەکەمان لە هەموو کاتێ زیاتر پێویستیان بە ڕابەرێکی وشیارو شۆڕشگێڕی وەک هاوڕێ ئارام هەبوو.

ڕەنگە مرۆڤ ڕۆژانـە، هەفتانە، مانگانە دەیـان و سـەدان هەلّەی بچوک و گـەورەش بکات و تێپەڕێ و هیچی لە سەر نەکەوێ، بـەلاّم لە شوێن و کاتی تایبەتیدا ڕێکەوت و هەلّەی بچوک یان گەورە لە ناو سروشت و کۆمەلّدا یەکانگیر ئەبن کارەسات ئەبێتە زەرورەتێکی حەتمی. بە هۆی هەلّەوە شاران وێرانبوون، هەزاران مرۆڤ کوژراون، کۆستی میللەتان کەوتوون، شارستانیەت فەوتاون. هەروەها پێچەوانەکەشی بەلای خۆشی و بەختەوەریشدا هەر ڕاست و دروستەو زۆر جاران ڕێکەوتووە ڕوداوێکی بچوک و تەنانەت هەلّەی بچوکیش گەورەترین بەختەوەریان خولّقاندووە.

لەم ڕۆژەدا نگینی کرێکارانی کوردستان هەلّەی بچوکی هەلّ نەگرت و بوو بە کارەسات، کات و شوێنی هەلّەکە لەگەلّ هاتنی ڕەوە جاشێکی شەرف فرۆش یەکانگیر بوو، بوومە لـەرزە ئاسا شۆڕش و کۆمەلّەو گەل تاسا، کوردستان هەژا، ئێستاش نە تاسانەکە ڕەویوەتەوەو نە هەژانەکەش، ستارەی گرتووە. ئەم ڕاستیەش لە واقیعی ئێستادا جوانترین دەرئەکەوێ و ڕۆشنتر ئەزانرێ. بۆیە بە دلّنیایەوە ئەتوانین بلّێین:شەهیدکردنی هاوڕێ ئارام زیانە پەژارە بەخشەکەی

نەک نەبژێراوەتەوە، بەڵکە تاهاتووە زیاتر بووە.چونکە دوژمنانی چینایەتی ڕێبازی مارکسیستانەی هاوڕێ ئارام شەهیدکردنیان بەهەل زانی بۆ سەپاندنی ڕێبازی چەواشەی پرۆلیتاریاو بیری بۆرجوازی بچوکی کوردستان کە شەهید ئارام دەمێک بوو دەرکی بەم خەتەرە کردبوو، وە بە تۆندی دژی بوو...جا بۆ ئەوەی ڕاستی ئەم واقیعە باشتر دیاری بکەین و زیاتر ڕووناکی بخەینە سەر، وامان پێباشە لەم بیرەوەریەدا وەکو سالانی پێشتر جۆری بیرەوەریەکە نەڕازێنینەوەو پێمان وایە شەهید ئارام ناساندنی ناوێ بە تایبەتی هاوڕێیانی ناو(کۆمەڵەی) هاوڕێ ئارام لە چەند بیرەوەریەک و دوو بەرگی نووسینەکانی شەهیدا، ناسنامەیان بڵاو کردووەتەوە.

لەم نووسینەدا هەوڵ ئەدەین ڕاستی بۆ چونەکانی شەهید ئەوەندەی ئەیزانین و ئەوەندەی بەڵگەمان لە بەر دەستەو بۆ دەرفەتی ڕەخساو هەڵگیراوە بڵاو ئەکەینەوە. بەتایبەتی بەڵگەنامەیەکی لە شێوەی گفتوگۆی ڕۆژنامەنوسی زەمانی ئیختیفای شەهیدمان لە هاوڕێکەیەوە دەست کەوتووە کە شەهید ئارام ماوەیەکی زۆر لە ماڵیاندا خۆی شاردووەتەوە. پێشمان وایە بەنرختترین یادکردنەوەی شەهید لە وەدایە فکری شەهید ئارام زیاتر بەجەماوەر بناسێنین و بەهۆی زیاتر ڕۆشنکردنەوەی بۆچونەکانیەوە زیاتر بیرەوەری شەهید شکۆدار ئەبێ.

هاوڕێی گفتوگۆکەر لەگەڵ هاوڕێ ئارام دا ماوەیەکی زۆر بۆ دەرفەت ئەگەڕێ ئەم بەڵگە گرنگە بڵاو بکاتەوەو وای لێ نەیەت لە کاریگەرێتی بکەوێت. بەڵام لە بەر ئەوەی گفتوگۆکە هەندێ لەو کەسانەی گرتۆنەوە ئێستا مەسئولی زۆن جارانیش هەندێکیان سجن بوون و چەند هاوڕێ یەکیشیان شەهید بوون، شەهید ئارام خۆشی داوای پەلە نەکردنی کردووە لە بڵاو کردنەوەیدا. بۆیە گفتوگۆکە ڕووناکی نەدیوەو ڕێی شۆڕشگێڕانی باشتر ڕووناک نەکردۆتەوە. بیرەوەری شەهیدکردنی هاوڕێ ئارام لە هەلومەرجی ئاڵۆزو ڕاستی هەڵگریی ئێستا باشترین دەرفەتە کە ڕاستییەکان بڵاو بکرێتەوەو پەردە لە ڕووی چەند حەقیقەت لە سەرگەلێک مەسەلەی گشتی و تایبەتی هەڵبدرێتەوە تا ئەوەندەی

ئەکرێ حەدو حدودێ بۆ شێواندنی ڕاستی دابنرێ، دەقی گفتوگۆکە لە شێوەی چاوپێکەوتنی ڕۆژنامەنووسی فۆرمێلا (صیاغە) کراوەو بێ دەسکاریکردن و گۆڕینی وشە عەرەبیەکان و پاش و پێش خستنی پرسیارەکان بڵاو ئەکەینەوە بۆ ئەوەی مۆرکی ئەو ڕۆژگارەو جۆری قسەی (کاک ئارام)ی هەر پێوە دیاربێ و هەر ئەمەش نرخی تایبەتی ئەدات بەگفتوگۆکە.

***

گفتوگۆکە:

هاوڕێ ئارام، چەند ڕۆژێکە ئەمەوێ پێت بڵێم چەند پرسیارێکم لە مێشکدایە لێتی بکەم و وەڵامەکانت بنووسمەوەو هەڵی بگرم بۆ دوا ڕۆژولە دەرفەتێکی گونجاودا بڵاوی ئەکەینەوە.

هاوڕێ ئارام... پرسیارەکانت لەچ بارێکەوەیە.

نووسەر... ئەوەی ڕاستی بێ لە هەموو بارێکەوە لە دونیاوە تا ناوچەکەو عێراق و کوردستان و وەزعی کۆمەڵەو پاشە ڕۆژو... تا.

هاوڕێ ئارام... پێم باشە بەو مەرجەی پەلە نەکەیت لە بڵاوکردنەوەی وەڵامەکان بۆ فرسەتێکی لەبار هەڵگیرێت، ئەمەش دونیایە مردن و شەهید بوونیشمان لەڕێ یە با ئەم ئەمانەتەمان بۆ پاشە ڕۆژ بمێنێ.

نووسەر... بە سەر چاو وەعد بێ بڵاوی ناکەمەوە تا فرسەتێکی باشم دەست ئەکەوێ.

پرسیار... وەزعی ئێستای ڕژێم و میللەتەکەمان سەر ئەنجامەکەی ئەگاتە کوێ وکۆمەڵە تەمای چییەتی؟

وەڵام... هاوڕێ، سەبارەت بە ڕژێم پێم وایە پێویست بە ڕوونکردنەوە ناکات، ڕژێمێکی شۆڤێنیست و فاشیستە ئەم سیفەتەش بەسن بۆ ناسینی ڕژێم. گەلەکەشمان نالەبارترین سیاسەتی بە سەردا جێبەجێ ئەکرێ، ئەم دووحاڵەتەی ڕژێم و گەلەکەمان ناکۆکیەکە دەرئەخەن کە سەرەکییە. کەواتە دوو ڕێمان لە بەردەمە ئایە ئەتوانین لە ڕێی شەرعی و خێر خواهانەوە وا لە حکومەت بکەین ئەم وەزعە بگۆڕێ؟ بێ شک نەخێر گەلەکەمان زۆر نیە شۆڕشەکەی شکاوە، دوژمنانیش زاڵن و خۆیان بە سەرکەوتوو ئەزانن، ئیتر مەعقولە گەلی شکاوی وا لەگەڵ دوژمنی گەوجی وا کە لەوپەڕی غروردایەو ئەڵێ (الحرکە الکردیە انتهت الی الابد).. بیرلە صلح و سەفا بکاتەوە. تەنیا ڕێی بەرگری چەکدارانەیان

له به‌رده‌م هێشتوینه‌ته‌وه‌و سیاسه‌ته‌کانی پێمان ئه‌ڵێن: یان ده‌ست بده‌نه چه‌ک یان ئه‌تان فه‌وتێنم. ئه‌گه‌ر کۆمه‌ڵه‌ش بیر له‌م ڕێگایه نه‌کاته‌وه حتما بۆرجوازی بچوکی کوردستان و باقی چینه‌کانی تر ده‌سته‌و وه‌ستان ناوه‌ستن ئه‌و کاته‌ش به عام بێ یان بۆ پاراستنی ئه‌ندامانی کۆمه‌ڵه بێ هه‌ر ئه‌بێ پاڵ بده‌ینه مقاوه‌مه‌تی چه‌کدارانه‌وه ئه‌و کاته‌ش ئه‌بێته تابعێکی مه‌عقولی ڕوداوه‌کان و وه‌کو جه‌ماعه‌تی قیاده مه‌رکه‌زی و لیژنه‌ی مه‌رکه‌زیمان لێ دێت له ناو شۆڕشی ئه‌یلول دا.

پرسیار... ئه‌ی باشه ته‌نیا به کوردو کوردستان ئه‌کرێ ئه‌م وه‌زعه بگۆڕین. خۆت ئه‌زانیت باقی ناوچه‌کانی عێراق جموجۆڵی تیا نیه، باقی پارچه‌کانی کوردستانیش کش و ماتن. خۆت ئه‌زانیت هه‌ل و مه‌رجی ده‌ست پێکردنی شۆڕشی ئه‌یلول زۆر جیایه؟

وه‌ڵام... هه‌رکه‌سێ وا به سه‌رپێی سه‌یری ڕووداوه‌کان بکات و لێکدانه‌وه‌ی قوڵ و عیلمیانه به‌کارنه‌هێنێ قه‌ناعه‌تی وای لاپه‌یا ئه‌بێ که مومکین نیه شۆڕش بکرێ سه‌ربخرێ به‌ڵام. مقیاسی عیلمی. ڕێکخراوی شۆڕشگێڕ به‌کاربهێنێ. هه‌موو باریکی خه‌بات و وه‌زعه‌که به ووردی لێک بداته‌وه بۆی ده‌رئه‌که‌وێ شۆڕش ئه‌کرێ و سه‌ریش ئه‌خرێ و هیچ نه‌بێ وه‌زعی کورد له‌م خه‌ته‌ڕییه ڕزگار ئه‌کاو ئه‌یگۆڕێ.

نووسه‌ر... کاک ئارام

کاک ئارام ... لوتفا ئیزنم بده قسه‌م ماوه.

ڕاسته هه‌ل و مه‌رجی شۆڕشی ئه‌یلول و ئێستا فه‌رقیان هه‌یه. پێم وایه فه‌رقه‌کان له ساڵحی شۆڕش خه‌ڵکی عێراق و مارکسسته‌کانایه. چۆن،

یه‌که‌م: ئه‌و کاته وشیاری له ناو میلله‌ته‌که‌ماندا ته‌نیا وشیاری قه‌ومیانه بوو، باس ته‌نیا باسی کوردایه‌تی بوو. ئه‌سڵا مه‌سه‌له‌ی چینایه‌تی و(م.ل) هه‌رباوی نه‌بوو ئه‌مه‌ش به‌ڕاستی جه‌وهه‌ری سیاسه‌تی پارتی بوو ئه‌و کاته خۆمان پارتی بووین و باش ئه‌زانین.

دووه‌م: عبدالکریم قاسم سه‌ره‌ڕای لادانی به‌لای دیکتاتۆریه‌تا، به‌ڵام هێشتا

وەکو بەعسی ئێستا درندەو دوژمن بە کورد نەبوو، وەمافە دیموکراتییەکانی وەکو ئێستا پێشێل نەکردبوو. سیاسەتی کوشت و کوشتاریش لە پێ قولەی ئێستا نەبوو.

سێهەم: ... جەماعەتی لیژنەی مەرکەزیش، دەورێکی گەورەیان هەبوو لەوەی خەڵک لە سەرانسەری عێراقدا دژی ڕژێم ڕانەپەڕن، ئەوان سیاسەتی (سلم) بەری نەدا بوون، بە تایبەتی خەڵک بە عام تەئسیری ڕاپەڕینەکانی کۆنی لەدڵ ودەروواندا مابوو. ئەگەر لیژنەی مەرکەزی دەوری شۆڕشگێڕانەی بدیایە زۆر زیاتر لە جاران خەڵک ئیستیعدادی خەباتی هەبوو، بە زۆریش دوای ئەوان ئەکەوتن. ئێستا وانیە لەلایەکەوە گەلەکەمان حەرەکەکەی ماوە، زائدا وشیاری چینایەتی، زۆرترو باشتر بڵاو بونەوەی مارکسیزم. بوونی کۆمەڵەو دەورو تەئسیریشی حتما زۆر ئەبێ. بڕوانەمان بە سەرکردایەتی بارزانی و قیادەی بۆرجوازی جگە لەوەش دەورو تەئسیری دەرەبەگ و ئاغاو شێخی نفوزداری عەشائیری بە سەر چووە مەگەر خۆمان غیرەتیان بجوڵێنین و سەرووی خۆیان دەوریان بدەن. حکومەتیش ئەوە بوو کە باسمان کرد، ئەتوانم بڵێم تەنیا سەردەمی کەمال ئەتاتورک ئەم حەشرە بە کورد کراوە. ئەوان گێلانە ئەیان کردو ئەمان زۆڵانە ئەیکەن و فاشیستەکەیان بە قسەو شیعارو پارە هەڵڕشتن داپۆشیوە. ناوچەکانی تری عێراقیش خۆت ئەزانیت ناکۆکی بنچینەیی ئەم ڕژێمە لەگەڵ کرێکاران و زەحمەتکێشانە واتە ئەساسی ئابووری عێراق ناکۆکی نێوان کارو سەرمایە تحدید ئەکات، چونکە ئابووری سەرمایەداری فێڵی دەولەتییە. با چاو لەوە نەکەین حکومەت خۆی بە نوێنەری هەموو عەرەب ئەزانێت و بە (امە عربیە واحدە) کوێری کردوون. بڕوام وایە عەرەبێکی کەمی لەگەڵایەو ئەوانیش لە بەر گیرفانیانە نەک لەبەر عەفلەق و بکر و صدام. بۆیە پێم وایە ئەگەر لە کوردستان وەک مارکسستێکی وشیار بجوڵێینەوەو ئەدەبییاتمان تەرجومە بکەینە سەر زمانی عەرەبی، بەتایبەتی ئەگەر ڕۆژنامەو مجلەو ئیزگەمان هەبێ وە تحلیلی عیلمیانەمان هەبێ بۆ ئەوزاعی ئابووری و کۆمەڵایەتی، چینایەتی و سیاسیی،

دڵنیام ئەتوانین تەئسیری زۆرمان هەبێ بەتایبەتی لەم هەلومەرجە کەلیژنەی مەرکەزی وەکو سەرەتای شەستەکان و کۆتایی پەنجاکان دەورو تەئسیری نەماوە بۆ سارد کردنەوەی خەڵک بە سیاسەتی سلمیانە. تەحالوفیشیان لەگەڵ حکومەت لە ناو زەلکاوی تصوری نا سەرمایەداری خنکاندونی. حکومەتیش تەنیا ئیجازەی (طریق الشعب) ی داوون.

هەرچی چالاکی تر هەیە لێی ممنوع کردون لەم ماوەیەدا ئەیانگێڕایەوە گوایە لە شارێکی جنوبا حیزبی شیوعی مەقەڕی داناوەو قگعە یەکیی زلی هەڵواسی وە (مقرحزب الشیوعی العراقی) زۆر دڵیان پێی کراوەتەوە. کە بە یانیەکەی لە خەو هەڵئەسن لە ژێر قطعە کەدا بە عسیەکان، یا قۆشمەیەک نووسیویەتی(لصاحبە حزب البعث العربی الاشتراکی)ئەوە نمونەیەکی ساکاری وەزنی حیزبی شیوعییە.

پرسیار.. جەنابت پێت وایە لە ئایندەدا وەزعی باقی ناوچەکانی عێراقیش ئەگۆڕێ و ناکۆکییەکان ئەتەقێتەوە؟

وەڵام... حتما ئەی تۆ بڵێی بەعس بتوانێ عیلم ومەنتقی صراعی طبقی بگۆڕێ ئەمڕۆلە کوردستاندا صراع تەقیوەتەوە، سبەینێ، سااڵێکی تر چەند سااڵێکی تر ناوچەکانی تری عێراقیش ئەگرێتەوە، بۆ ئەم مەسەلەیەش ئێمە فاکتەرێکی باشین و دەوری باشمان ئەبێ بە شەرتێ ئێمە بزانین چۆن کار ئەکەین، وە ئەوپەڕی یارمەتی تێکۆشەرانی باقی ناوچەکان بدەین، نووسین و تەحلیلی باشمان هەبێ. تەنانەت ئەوەش بەڕاستی ئەزانم لەگەڵ حیزبی شیوعیش هەوڵ بدەین واز لەو سیاسەتە بۆگەنە بهێنن بۆئەوەی دوژمن سووک و ڕووتبکرێ و بە تەنیا لە ساحەکەدا بمێنێتەوە، جگە لەوانە ئیحتیمالی ئینقلاب و ڕووداوی تریش لە عێراق و ناوچەکەدا هەیە کە هەرچیەک ڕووبدات قازانجی شۆڕشگێڕانی تیایە چونکە گۆڕان ئەبێ.

ئەوەش بە دوور نازانرێ لە ئێران و تورکیا گۆڕانی گەورە ڕووبدات، خەڵک لەو دووحکومەتە، لە شاو فاشیستەکانی تورکیا زۆر پڕە، ئێران حەرەکەی مارکسی و دیموکراتی و دینی تیایە، تورکیا حەرەکەی چەپ زۆر بەقوەتی تیا،

کوردستانی تورکیاش جموجۆڵی سیاسیی و نەقابی تێکەوتووە. هەرچەند بە وردی مەعلوماتمان نیە بەڵام ئومێدمان هەیە گۆڕان ببێ قازانجی زۆری تیایە.

پرسیار... بە پێی قسەکانی جەنابت بێ شۆڕش لە سەدا سەد دەست پێ ئەکات؟

وەڵام... بەڵێ لە سەدا سەد هەر ئەم سااڵیش دەست پێ ئەکاتەوە لەم ڕێگەیە زیاترمان نیە.

پرسیار... باس لەناو خەڵکا هەیە کە یەکێتیش لە سوریا خەریکەو مەعەسکەری پێشمەرگەیان کردۆتەوە. ئەمە ڕاستە یان نا؟

وەڵام... بەڵێ ڕاستە و ماوە یەکیشە ئەمە ئەزانین.

پرسیار... حەز ئەکەم بزانم پەیوەندی نێوان یەکێتیی و کۆمەڵە چییەو چۆن یەکێتیی دامەزراوە؟

وەڵام... قەناعەتت هەبێ لە ئەدەبیاتی یەکێتی تەنیا کوراسێکمان دیوە بە ناوی (الاتحادالوطنی الکردستانی لماذا.؟). خۆم گوێم لە بەیانی دامەزراندنیشی بوو لە ئیزگەی سوریا. کاتی خۆشی لە گەڵ کاک شەهاب قسەم کردووەو ئەیوت لە گەڵ مام جەلال واڕێک کەوتوین کە یەکێتیی ڕێکخستنی فراوانی کۆمەڵە بۆئەوەی ڕێبازی کوردایەتی دیموکراتی بگرێتە بەر، سەرکردایەتیێکەشی بە دەست کۆمەڵەوە ئەبێ. حتما بەم پێ یە قبوڵمانەو خۆشمان ماوەیەک لە مەوبەر هەروامان بیرکردۆتەوە کە کۆمەڵە ئەبێ کارێکی وابکات خەڵکێکی فراوان بۆ مقاوەمەت و شۆڕش کۆبکەینەوەو قیادەش بە مسۆگەری لەدەست خۆمان بێت. کە ئێستا یەکێتیی دامەزراوەو بەحساب کاتی هاوڕێیانی سەرکردایەتی کۆمەڵە ئیتفاقیان کردووە لە سەر دامەزراندنی یەکێتیی. هیوادارین بتوانین ئێمەو برادەرانی دەرەوەی وڵات هەموو مەسەلەکان لە سەر ئەساسێکی باش بگونجێنین و ئەمجارەیان شۆڕش پێشڕەوی ڕاستەقینەی هەبێ.

پرسیار... ئەمە دەوری کۆمەڵە ناشارێتەوەو یەکێتیی وردە وردە کۆمەڵە قوت نادات؟

وەلام... پاراستنی سەربەخۆی کۆمەڵەو دەوری پێشرەوایەتی کرێکاران بە گرنگترین مەسەلە ئەزانین وە ئەم مەسەلە جەوهەرییە ناکەینە قوربانی هیچ مەسەلەیەکی تر، وە لەوەش دڵنیا ئەبین کە یەکێتیی بە فەرمانی سەرکردایەتی و فکری کۆمەڵە ئەجوڵێتەوە، ئەتوانین شێوەی خەباتی باشتر بدۆزینەوەو هاوکاری یەکێتیش بکەین. خەزئەکەم ئەوەش بزانین کە پەیوەندیمان بە (مام جەلال) یشەوە هەیە و پێشنیاری کردووە کە ئێمە رێکخستنەکانی یەکێتیی دامەزرێنین. جا مەعقولە بە دەستی خۆمان رێکخستنێ دامەزرێنین لە پاشەرۆژدا سواری کۆڵی رێکخستنە ئەساسییەکەی خۆمان ببێ. ئێمە وەکو تەتەروف ناکەین کۆمەڵە بە هەموو شتێ بزانین، بەڵام ئیهمالیش ناکەین کۆمەڵە سەرببڕن و سەیریان کەین ئەشڵێم کۆمەڵە، مەبەستم چوارچێوە تەسکەکەی نیە مەبەستم مەوقیعی چینایەتی و رێبازی مارکسی کۆمەڵەیەکە دڵنیام لە گۆڕان و گەشەکردنی.

پرسیار... ئەی باشە بیرتان لەوە کردووەتەوە کە یەکێتیی مام جەلال و چەندین کەسی ترگوایە کاک نەوشیروانیشی تیایەو بەهاتنەوەیان خەڵکێکی زۆرو بۆر کۆئەکەنەوەو (مام جەلال) یش ناوو ناوبانگی زۆرەو حتما ئیمکانیەتیشیان ئەبێ ئەوانە تەئسیر ناکەنە سەر وەزعەکەو نەخشەمان لێ تێک بدەن؟

وەلام... ئەم پرسیارەی تۆلەم رۆژانەدا لەگەڵ هاوڕێیەکی موختەفی خۆمانا موناقەشەمان لە سەر کرد. ئەویش ڕای وابوو کە هاتنەوەی (مام جەلال) و قەبە کردنی یەکێتیی زەرەری بۆ کۆمەڵە ئەبێ و هەر ئەوان ئەبن بە شت. منیش ڕام وایە ئەگەر کۆمەڵە بتوانێ رێزی چینایەتی وسیاسیی شۆڕشگێڕانەی بە پاکی بپارێزێ و بەکردەوەش بتوانێ سیقەی خەڵک بۆلای خۆی ڕاکێشێ، لە پاشەرۆژدا بەرنامەیەکی چینایەتی شۆڕشگێڕانە دارێژێ کەمەسەلەی گەلەکەمانی تیا بە باشترین شێوە لێک دابێتەوە. ئیتر پێم وانیە یەکێتیی و هەتا مام جەلالیش لە فەرزێکا خراپیش بن بتوانن کۆمەڵە قوت بدەن. چونکە مەسەلەکە شەخسی و شەخسیەت نیە مەسەلەکە فکرو ممارەسەیە. فکر باش بوو، رێکخستن بە هێز بوو، ممارەسەی شۆڕشگێڕانە هەبوو، گرەوی زۆرانە ئەبەیتەوە. ئەوانەش نەبوو،

حتما بە ناچارى خەڵک دواى ئەو شەخس ولایە ئەکەوێ کە دیفاع لە کورد ئەکات. بەڵام کە چاک و خراپ هەبێ لە ناو شۆڕش دا، بێ شک چاکەکە سەرئەکەوێ. ئێمە ئەزانین هەندێ کەس هەیە لە هەیئەی تەئسیسی یەکێتیی نەک بەسەرکردایەتی خۆمانی نازانین، بەڵکو لە حەڵقەی سەقافی کۆمەڵەش بە هەزار حاڵ دایئەنێین. بۆ نمونە لەم ماوەیە لە نامەیەکدا مام جەلال وابزانێ خوێندکاران لە بەردووری عادل مورادە خەوبان لێ ناکەوێ. عادل مورادە هەر ..... کردووە لە سەر کۆمەڵە ئێستا ئێمە بە سەرکردەی خۆمانی ئەزانین وسڵاوی ئەگەیەنین بەخوێندکاران. ئەی نەیخواردبێ. جگە لەوانە مام جەلال وتویەتی لەو نامەیەشدا بۆ ئێمەی نووسیوە کەپشتم بە کۆمەڵە قایمە کەدێمەوە بۆ کوردستان. داوای کردووە هەر لە ئێستاوە بیر لە دروستکردنی بیست تا سی پێشمەرگەی بۆ بکەینەوە. جا ئەگەر هاتەوەو زانیمان فعلا ڕاست ئەکات و تەجروبەی وەرگرتووەو پشتی بە ئێمە قایمە پێمان خۆشەو چیش بە ئێمە بکرێ یارمەتی ئەدەین. خۆ ئەگەر بۆمان دەرکەوت بەهەمان عەقڵیەتی جاران لێ ئەخوڕێ و ئەیەوێ پشتمان بۆ بۆرجوازیەت بدا بەعەرزا ئەوا لە پێشەوە ووتم کۆمەڵە و ڕێبازە چینایەتیەکەی لە هەموو مەسەلەو شەخسێ خۆشتر ئەوێ، عەقڵمان هەیەو بیر ئەکەینەوە ڕێکخراوەکەمان لە یەکێتیی بەهێز ترەو ڕێبازەکەشی شۆڕشگێڕانەیە. ئەوان مەجبوری سیاسەتی ڕاستی ئێمە نەبن. قەت ئێمە مەجبوری سیاسەتێک نابین ڕێکخراوەکەمان بفەوتێنێ. ڕابردووشمان لە بەرچاوە، دونیاش وەکو جاران نەماوە تا سەرکردە کۆنەکان وابزانن وەکو مەلیکی هەندێ وڵات وان بۆ هەتا هەتایە هەڵبژێرابن بۆ مەلیکی. بارزانی تا سالێ لە مەوبەر هەموو نەتەوەی کورد ئەیپەرست، بەڵام وای لە خۆی کرد هەموو نەتەوەی کورد ڕقی لێی بێ. مام جەلال بە چەند قۆناغێکا تێپەڕ بووە جاری وا بووە زۆر خۆشەویست بووە. جاری واش بووە لەو نا خۆشەویست لە کوردا نەبووە، کەواتە فکرو کردەوەو دڵسۆزی تا سەر مقیاسن. نەک ناوو ناوبانگی. بەش بە حاڵی خۆم نایشارمەوە ئامادەنیم ڕیشی خۆم بدەمە دەست هیچ کەسێ ئەگەر لە دڵ ودەروونی دڵنیا نەبم.

بالەمەش زیاتر لە سەر ئەمە نەڕۆم چونکە لە پاشەڕۆژی نزیک دا هەمووشتێ ڕوون ئەبێتەوە.

پرسیار... یەعنی بەڕێزت پێت وایە هاتنەوەیان مشکیلەیەکی ئەوتۆ نیە؟

وەڵام... کاکە گیان من وام نەوتووە، من ئەڵێم پێویستە وردتر سەیری ئەم مەسەلانە بکەین و باوەڕمان بە خۆمان هەبێ، باوەڕمان بە بیروباوەڕەکەمان هەبێ کە ڕاستترین بیرو باوەڕەوە هی شۆڕشگێڕترین چینی کۆمەڵە... ئاخر ئەگەر ئێمە ڕاستگۆبین لەگەڵ کرێکاران و وشیاربین لە جێبەجێکردنی مارکسیەتدا، وە ئەگەر مام جەلال و هەرکەسێکی تر دژی ئێمەبێ و ناڕاست بێ وخزمەتی بۆرجوازیەتی شکاوی کورد بکات، بۆئیتر بترسین و هەر ئەوانیش سەرکەوتووبن. بەڵێ ئێمە هەروا بە بچوکی تەماشای خۆمان بکەین و وابزانین هەروا ئەمێنین، حتما هیچ بە هیچ ناکەین. بۆ نمونە لینینی عەزیم،کە لە سەرەتاوە دەستی کرد، بە نووسین وتەحلیل، پیشانی بلیخانۆف وسیاسییەکۆنەکانی ئەدا پێیان ئەوت ئەمەی تۆ نووسیوتە مارکسیەت نیە، لینینیەتە. بۆ گاڵتە وایان پێ ئەووت، چونکە لینین بـاوەڕی بە خۆی بـوو، کۆڵی نـەدا فعلا لینین لینینیەتی چەسپاندو شۆڕشی ئۆکتۆبەریشی سەرخست... هۆشی مینە لە ناو باخیرە کەناس بوو. بیریشی لە شۆڕش و سەرکردایەتی ئەکردەوە بووش بە سەرکردەی قارەمانترین گەلی ئەم سەردەمەو سەرکردەی ئیمپریالیزمیان بەزاند. لینین و هۆشی مینەو ماو و سەرکردەکانی تریش. سەرکەوتنیان ناگەڕێتەوە بۆ ئەوەی هەریەکێکیان سۆپەرمانێک بـوون و هەر ئەبوو سەرکەون. سەرکەوتنیان ئەگەڕێتەوە بۆ ڕێبازە ڕاست و عیلمیانەکەیان، بۆپرۆلیتاریا، بۆمارکسییەت و خەڵک. بێگومان دەوری شەخسی و خۆشیان قەت بیر ناچێتەوە. ڕەنگە ئێمەو مانان قەت نەبینە ئەوان، بەڵام ئەتوانین بۆ گەلەکەی خۆمان و ڕەنجدەرانی سەرکەوین و کاری شۆڕشگێڕانە بکەیت.

پرسیار... باسی کاک نەوشیروانت نەکرد؟

وەلام ... کاک نەوشیروان و مام جەلال فەرقیان هەیە. کاک نەوشیروان کە چووە دەرەوە کۆمەڵە بوو. شەخسی ئەوەندەی بیناسم زۆر دڵی بە شیوعیەت و ڕێکخستنی مارکسی لینینی خۆش نیەو گاڵتەی لێ دێ. هەر لە سەرەتای دامەزراندنی کۆمەڵەدا لە سەر ئەم مەسەلانە نەگونجا لەگەڵ کاک شەهاب و ڕۆیشت بۆ خارج. هەرچەند ڕەفیقین و بەڕاستی خۆشیشم ئەوێ، بەڵام جاران ڕەق بوو، کورتییەکەی کە هاتیشەوە بۆ کوردستان ئەگەر ئامادە بێ ئیش بۆ کۆمەڵە بکات ئەبێ ئاگامان لە کەمو کوڕییەکانی هەبێ، چونکە نامەیەک لە هاوڕێ ئەنوەر شاکەلیەوە بۆکاک مەلا بەختیار هاتووە. زۆر باسی فەردیەتو ڕەقی نەوشیروان ئەکات هەروەها فەردیەتی مام جەلالیش. کاک بەختیاریش نایان ناسێت و نامەکەی پیشانی من داو ئەیویست ڕاستیەکەی بزانێ. لەوە ئەچێ ڕەقیەکەی کاک نەوشیروان نەگۆڕابێ. لەم بارەیەوە مەترسیم هەیە بۆیەکێکی وەکو کاک نەوشیروان هەم باوەڕی بە شیوعیەت نەبێ و هەم ڕەق بێ هەموو کاتی خۆی بە عاجزی کۆمەڵەی بەجێ هێشتبێ. کە بیبینم ئەتوانم هەمووشتێکی بە سەراحەت پێ بڵێم دڵنیاشم ئەویش هەمووشتێ بە من ئەڵێ. ئێستا ناتوانم حوکمی تەواوی لە سەر بدەم بەتایبەتی چوار ساڵ زیاترە ڕۆیشتووەو خەبەری ئەوەندە نازانین. بەڵام ئەوە تەئکید ئەکەمەوە سیاسەتی شۆڕشگێڕانەی کۆمەڵەو بیروباوەڕی پیرۆزی مارکسییەت سەرووی هەموو ئیعتیباراتێکە بەلامەوە، ئەگەرچی هەوڵیش ئەدەین لە سەر مستەوای شەخسی کەسیش لە خۆمان عاجز نەکەین و ئیحترامی هەموو یەکێ ئەگرین.

پرسیار... باشە ئەو هەموو هاوڕێیانە لە دەرەوە بوون کاک شەهاب، کاک نەوشیروان و بە حسابی مام جەلال وەکو سکرتێری کۆمەڵەش چووەتە دەرەوە، ئەمانە بۆ عیلاقەی ئومەمی هیچیان کردووە؟

وەلام... جارێ (مام جەلال) ڕاستە سکرتێر بوو، بەڵام ئیستیقالەی لە سکرتێری کردووە. کاک نەوشیروانیش ئەوەندەی ئەیزانم لەو کاتەوە ڕۆیشتوە بۆ خارج خەریکی خوێندنەو حەقی بەسەر کۆمەڵەوە نەماوەو کتێبەکەی تەواو

کردبێ خزمەتێکی گەورەیە. کاک شەهاب نەبێ بەردەوام مولتەزیم بووەو وەک سکرتێری کۆمەڵەش لە دەرەوەیە. بۆ ئەوەی عیلاقەی ئومەمی هیچ کراوە یان نەْ ، بەش بەحاڵی خۆم وا ئەزانم لەم بارەیەوە شتێکی ئەوتۆ نەکراوە. هۆیەکەشی سیاسەتی هەڵەی کۆمەڵەیە. قەناعەتم هەیە ئەو هەموو ماوێتیەی دەستیشمان دابوویە، تا ئێستا چین مەرحەبای نەکردوین. ئەگەر وانە بووایە یەکێک لەو مەسئولانەی کۆمەڵە سەرێکیان ئەدا لە چین یان لە ئەلبانیا بەدزی بێ یان بەئاشکرا ڕەنگە لەگەڵ فەلەستینییەکان، ئەویش جەبهەی شەعبی پەیوەندیەک هەبێ. ئەویش لە مستوای پێویستی نیە ووورده مەرحەبایە. من خۆم لە خارج (کاک شەهاب) شم دی. هەروەها (مام جەلال) یش قسەمان لە سەر هەموو شت کرد شتێکی ئەوتۆیان نە کردبوو. ئێستاش کە لە هەموو کاتی محتاجترین هاتووەتە سەر سوریاو بەس، سوریاش لە بەر مارکسییەت و عیلاقەی ئومەمی یارمەتیمان نادات. بەڵکو لەبەر ئەوەی ناکۆکن لەگەڵ عێراق یارمەتیمانە ئەدەن.

پرسیار.. مادام باسی چین و"ماو"ت کرد پێم خۆشە لەم بارەشەوە پرسیار بکەم؟

وەڵام... فەرموو وادیارە زۆرت پێ یەو کەمی دەرئەخەی.

پرسیار.. دوای دروستبوونی کۆمیتەی هەرێمەکان وا دەرئەکەوێ مەسەلەی چین و ناکۆکی نێوان چین و سۆڤیەت کەمتر باس ئەکرێ هەتا کەمتر ناوی ماویش دێت هۆکە چی یە؟

وەڵام... لەوەڵامی پێشترم ئیشارەتێکم بەم مەسەلەیەدا مادام بەتایبەتی پرسیارت کرد بەدووروودرێژی قسە ئەکەم. ئەوی ڕاستی بێ ئەم مەسەلەیە لە مێژە لە ناو کۆمەڵەدا ناکۆکی لە سەرە بەردەوام من یەکێک بووم لەوانەی ئەم جۆرە سیاسەتەی کۆمەڵەم ڕەفز ئەکرد، وە زۆرم هەوڵداوە سیاسەتی کۆمەڵە وانەبێ. بەڵام بەداخەوە ئەوەندەی بایەخ بەم لایەنانە دراوە، بایەخ بە دروستکردنی ڕێکخستن و پەروەردەکردنی هاوڕێیان و قاڵکردنی کادران نەدراوە. لە هەموو ناخۆشتر ئەوەیە وە نەبێ ئەوشتانەی وتراون و نووسراوون

نەتیجەی لێکدانەوەی وردو بەڵگەی تەواوبن باوەڕم وایە زۆری ئەوشتانەی نووسراون هەموو وتنەوەی قسەی چین و ئەلبانیەکانە. بگرە حەتا (مصطلح) کانیش وەکو (تنازع تواطی و...) لە وان نەقڵ ئەکران. کۆمەڵە وا هاتووە کە سۆڤیەت ئیمپریالی ئیشتراکیە. ئەگەر لە هەر کادرێکی کۆمەڵە بپرسیت بۆناتوانێ علمیانە جوابت بداتەوەو قەناعەت بە خەڵکی شارەزا بکات. بەشبە حاڵی خۆم، خۆم وا ئەبینم لەم بارەیەوە دراسەی زۆرترو قوڵترم پێویستە. جگە لەوە ئەوەندە ناوهێنانی ماوتسیتۆنگ بۆ، ماو خۆی ئەڵێ من مارکسیم. ئیتر بۆ ئێمە لە هەموو عیبارەتێکاو لە هەموو موناقەشەیەکا ناوی ماو بخەینە ناو ناوانەوە، ئەم جۆرە سیاسەت و فکرەیە ڕاست نیەو مستقبل دەری ئەخات. سیاسەتی ئێستای چین لە شیلی و بەنگلادیش لە ئێران لە سودان هی دەوڵەتێکی ئیشتراکی ڕاستەقینە نیە، کە بەحساب سۆڤیەتی پێ ئیشتراکی ئیمپریالیە. لەم شەوانە گوێم لە بەشە عەرەبیەکەی ئیزگەی چین گرتبوو. چارەکە سەعاتێ لە سەر ئەوە ڕۆیشتووە کە قەسرێکیان بۆ حکومەتی سودان بە دەیان ملیۆن دۆلار دروست کردووەو سەرپاکی قەسرەکە مەڕ مەڕەوجوانترین سەلیقەی مەعماری چینیان تیا بەکارهێناوە بەبێ ئەوەی پارە لە حکومەتی نومەیری وەربگرن شانازیان بەوە ئەکرد کە بێ پارە ئەم قەسرە عەزیمەیان دروست کردووە. بۆکێیش؟ بۆ نومەیری. ئاخر ئەمە بەچی تەفسیر ئەکرێ؟ نومەیری سەر کوتکەری کۆمۆنیستەکان و پێشکەوتنخوازەکانەو نوێنەری کۆنەپەرستانی عەرەبە. کەچی چین شانازییان پێوە ئەکات. ئەم ڕاستیانە بێ ئەساسی چینایەتی و فکری نین لە ناو دەوڵەتی چین و حیزبەکەی دا.

قەناعەتم وایە دەیان ڕێکخراوی شۆڕشگێڕ هەیە موحتاجی کەمترین یارمەتی و شوێنێکن تیا بحەوێنەوە کەچی چین قەسری دەیان ملیۆنی بە بەلاش بۆ سۆدان دروست ئەکات. هەر لەبەر ئەوەی مۆری چینی پێوەیە ئیتر شایەتمانی بۆ بێنین. من کە ئەمە ئەڵێم دەوری گەورەی شۆڕشی چین و ماو بۆ گەلی چین و وەک تەجروبەیەکی تاریخی وون ناکەم و ئەمەم لە بەرچاوەو سەرکەوتنی شۆڕشی

چین لەو هەلومەرجەی چین دا مەسەلەیەکی زۆر گرنگەو تەجروبەیەکی بەنرخە، بەڵام ئەم تەجروبەیە قۆپیبە بکرێ و هەرچیەکیش چین بیکاو بیڵێ بە ڕاستی بزانین و تەقلیدی بکەین خراپە. ئێمە ئەبێ وەزعی کوردستان، عێراق و دونیا ورد لێک بدەینەوەو بەرنامەی چینایەتی خۆمان داڕێژین.

پرسیار... ئەی سۆڤیەت...؟

وەڵام... من پێم وایە پێش هەموو شتێ نابێ ئەوەمان لە بیربچێ کە لە ژێر تەئسیری خۆبەستنەوە بە سیاسەت و فکری چین، ئێمە لە سۆڤیەت وروژاوین و بەڕاست و چەپ جنێوی ئەدەینێ. لە کاتێکدا لە سەرکردایەتی کۆمەڵەش بپرسین بۆ سۆڤیەت ئیمپریالی ئیشتراکیە ئەبێ بڵێ(صین مسعوره)وا ئەڵێ چونکە هیچی تری پێ نیە. بەش بە حاڵی خۆم ئەڵێم دەوڵەتێکی وەکو سۆڤیەت بە تەقلیدی چین نابێ پێی بڵێین ئیمپریالیە، یان تحریفیە ئەم مەسەلەیە دراسەی قوڵ و وردی ئەوێ لە ڕووی ئابوری و سیاسی و واقعی کۆمەڵایەتیەوە هەتا بتوانین ڕایەکی علمیانە مەوزوعی پێک بهێنین و مەوقعی خۆمان دیاری بکەین. چەند مەسەلەی تریش هەیە کەپێویستە بچینەوە سەر سەرچاوە ئەسڵییەکانی مارکسییەت ودراسەی قوڵ بکەین. بەڵێ هەندێ مەسەلە هەیە زۆر ئاشکرایە هەڵەیەو پێویستە بە تۆندی دژی بین وەکو تەتەوری لارئسمالیە، وەکو قبوڵکردنی سیاسەتی کلکایەتی، وەکو ئەو سیاسەتەی هەر ئەبێ لە ڕێی حیزبە شیوعیە ڕەسمیەکانەوە یارمەتی گەلان بدەن هەرچەند ئەمە لە ناو فەلەستینیەکان گۆڕاوەو حەق وایە لە هەموو دونیا وابێ. چونکە لە هیچ وڵاتێک نیە پێچەوانەی حیزبە شیوعییە ڕەسمیەکان ڕێکخراوی نەبێ و زۆر جار گەلان شۆڕش ئەکەن ئەو حیزبانە هێشتا لە خەو هەڵنەساوون.

ئەوە نمونەی جەزائیر، تا ڕادەیەک کوبا، وڵاتانی عەرەبی بە عام بۆ بۆرجوازی حوکم دارە، ئەوە کوردستان، فەلەستین... کە ئەم قسانەش ئەکەم بەو مەعنایە نایڵێم کە ئێمە لە خەتەری تەحریفیەت خۆمان دوور نەخەینەوە، تەحریفیەت پیسترین نەخۆشییە لە سەردەمی مارکسەوە هەبووە تا سەردەمی لینین و

ولاتانی ترو ئیستاش لە ناو بزووتنەوەی کۆمۆنیستی دا زۆر بەهێزە. مەبەستی من ئەوەیە دوور لە تەئسیری ئەم دەولەت، ئەو تەجروبە، خۆمان عەقڵی دراسەو زانستی بخەینەکارو لە ڕوانگەی پرۆلیتاریاوە حوکم بدەین و فکری خۆمان دیاری بکەین. ئەم حەقەش نەچین ڕێمان لێ ئەگرێ و نەسۆڤێتیش. ئەوان ئێمەیان هەر لە بیر نیە.

پرسیار.. ئەم مەسەلانە بەجێ ئەهێڵم و پرسیارێکی تایبەتیت لێ ئەکەم؟

هاوڕێ ئارام... فەرموو، بابزانین ئەم پرسیارە تایبەتیەت چیە.؟

قسە لەوە هەیە گوایە کۆمەڵە لە زووە وە صراعی تیایەو بەڕێزیشت هاوڕێ یەکیت لەوانەی زۆر شت هەیە بە ڕاستی نەزانیوەو دژی بوویت ئەمە ڕاستە؟

وەڵام... بەڵێ ئەمە ڕاستە و بێ ناکۆکی و صراع هیچ ڕێکخراو و حیزبێ ناتوانێ گەشە بکات و پێش بکەوێ، ناکۆکی جەوهەری زیندووی پێشکەوتنە، مارکس لە صراع و ناکۆکی و ڕەخنە ناترسێ. چونکە حەقیقەت لە وانەوە باشتر دەرئەکەون. ئەدەبیاتی مارکسییزم لە سەردەمی مارکسەوە تا ئێستا صراع و ناکۆکی فکری و سیاسیی لێ دەرکەیت، ئەبێتە فەلسەفەیەکی وشک و بێ مەعنا. ئەساسی فەلسەفەی مارکسیش لە سەر ناکۆکی بنیات نراوە. ئیتر چۆن ئێمە لە ناو ولاتێکی دواکەوتووا لە موجتەمەعێکی چینایەتی و لە ناو ئەم هەموو ڕووداوانە تەنزیمێ دروست ئەکەین و صراعی تیا نەبێ.

پرسیار.. حەز ئەکەم بە تایبەتیش لە سەرهۆی صراعەکەو ئەساسی ناکۆکی یەکان شتێ بفەرموویت؟

وەڵام... خۆت ئەزانیت کۆمەڵە بۆیە دروست بوو کە ڕێکخراوێکی مارکسی - لینینی بێ، ڕێکخراوی چینی کرێکاران بێ، بەڵام بە داخەوە لە ڕووی فکری و سیاسی و تەنزیمیەوە هەڵەی قورس قورسی واکراوە کۆمەڵەی زۆر دواخستووەو چارەکێکی ئەرکەکانی خۆی جێبەجێ نەکردووە. لە ڕووی فکرەوە باسمان کرد، فکری چینیستی و ماوێتی زاڵ بوو، سەرچاوە ئەسڵیەکانی مارکسیزم کەمترین بایەخی پێدراوە. من پێم وایە تەنیا بە فکری ماو ڕێکخراوی (م.ل) ڕاستەقینە

دروست نابێ، چونکه هەموو وڵاتێ و خەباتی هەموو گەلێ وەکو چین نیە. ئەتوانم بڵێم کۆمەڵەی ماوی ـ مارکسی بووە نەک مارکسی ـ لینینی.

لە ڕووی سیاسیشەوە، تا ئێستا کۆمەڵە وەزعەکەی لە سەر ئەساسی ناکۆکی بنچینەیی دیاری نەکردووە کە خۆت ئەزانیت ناکۆکی بەینی کارو سەرمایە، بە مەعنای تر بڵێم هاوڕێیانی کۆمەڵە سەرخانی لێک دانەوەکان ئەزانن کە حکومەت بۆرجوازی و پارتی یەمینیەو حیزبی شیوعی تەحریفیە. بەڵام ژێرخانی لێک دانەوەکان کە مەسەلە ئابووری یەکەیە ئەزانن کە پێشم وایە ئەمە گەورەترین کەلێنی عیلمانیە لە ناومانا هەیە، چارەسەرنەکردنی ئەمەش لە پاشەڕۆژدا کە ڕوو بەڕووی ئەرکە قورسەکان ئەبینەوە ئێمەش دائەتەپێنێ و ئەبێتە دژی مارکسیەتیش. خۆت ئەزانیت حیزبی مارکسی لە سەر ئەساسی چینایەتی دائەمەزرێ و ئەساسی ئابووری دیاری ناکرێ.

لە ڕووی تەنزیمیشەوە، تەنزیمەکەش مقیاسی چینایەتی تیابەکار نەهێنراوە، خۆت ئەزانیت کە لە بەیانی ئازار[۱۰۸]دا وەزع خۆش بوو. کۆمەڵەش ئەو کاتە دامەزراوە... ئیتر هەرکەسێ لە سەردەمی جەلالیا باسی مارکسییەتی کردبێ زۆر باوەڕی پێ کراوەو ناوی نوسراوە. بە بێ ئەوەی ئەوە لێک بدرێتەوە کە سەردەمی جەلالی و دوای ئەوەش مەترسی نەبووەو ئەوکاتە زۆر کەس خۆی بە مارکسییەتەوە با ئەدا، ئایا هەموو ئەوانە مستەحەقی تەنزیم کردن بوون، نەخێر. هەر بۆیە لە سەرەتای دامەزراندنی کۆمەڵەوە کێشەی گەورە کەوتووەتە ڕیزەکانیەوە لە سەر عێراقی و کوردستانی و چەند کادری ئەساسی دوور کەوتنەوە. (مام جەلال) بە پەلە کرا بە سکرتێری کۆمەڵە چونکە بە حساب لەو زیرەکتر نە بوو. کەچی ڕۆیشتە دەرەوەو ئیستیقالەشی لە سکرتێری کرد. بە تەئکید هەر لە بەر کێشە بووە. کاک نەوشیروان و تەیارێک کە ئەو سەرپەرشتی ئەکردن هێنرانە ناو کۆمەڵەوە دوای ماوەیەک ئەمیش ڕۆیشتە دەرەوەو لە

---

۱۰۸ ئەم دەستەواژەیە زۆر جار بەهەڵە لە ئەدەبیاتدا بەکارهاتووە،ڕاستییەکەی ڕێکەوتنی ئازار دروستترە بنوسرێت.

ئەوەلیشەوە وتمان هەرلە بەر کێشە بوو. بەردەوام سەرکردایەتی کۆمەلە لە ناو خۆیانا ناکۆک بوون و نە ئەگونجان کۆمیتەی سلێمانی صراعی توندی لەگەل سەرکردایەتی هەبوو. گەیشتە تەجمیدو تەجمید کاری.

(کاک شەهاب) یش ڕۆیشتە سوریاو لوبنان ئەوەندەی ئاگاداری سەرکردایەتی بم دوو ئەندامی سەرکردایەتی مانەوە فەرەیدون و حەمەی مەلا عەباس. ئاخر ئەم دوانە چۆن ئەتوانن ڕێکخراوێ سەرکردایەتی بکەن. جارێ حەمەی مەلا عەباس لە سەردەمی فەهدەوە سیاسیەکی فاشل بووە و لەو کاتە ئیعترافی کردووە. کەچی کراوە بە سەرکردایەتی و دیسان ئیعترافی خراپی کردووەو ئێستا لە سجنا گەورەترین موشکیلەیە بۆیان. هەرچەند خەڵکی تریش زۆرە ئیعترافی کردووە. فەرەیدون کە ئێستا لە سجنایەو جۆرەها قسەی سەیر سەیری لە سەر ئەبیسین بڕوات هەبێ کاتی خۆی ئەوپەڕی هەوڵی ئەدا بیکەنە ئەندامی سکرتاریەتی ئیتیحادی تەلەبە، شەو ڕۆژ ئالا بووە من و فازیلی مەلا مەحموود[١٠٩] و دارۆ هەر نەمان کرد. لە بەر ئەوەی پیاوێکی زۆر زاتی و ..... بوو، دوای دامەزرانی کۆمەڵەش ئەمان بینی زۆر خۆی لە مام جەلال و کاک شەهاب نزیک خستبووە وە من و نەجمەدین[١١٠] ودارۆ[١١١]، ڕۆژێ بەکاک شەهابمان وت، کاک شەهاب فەرەیدون هی ئەوەنیە موفاتەحە بکرێ بۆ کۆمەڵەو بکرێتە ئەندام، با هەر لە حەلقەی سەقافیا بێ ئەگەر بۆ کۆمەڵە قسەئەکەیت. کەچی لە پڕ بیستمانەوە فەرەیدون سەرکردایەتی کۆمەڵەشە. باسی ئەوە ناکەم کە (١٩٧٤) چوینە دەرەوە چەند بێ بەرنامەو بێ ئەساس ڕۆیشتین، باسی ئەوە ناکەم بۆ لەکاتی ئاشبەتاڵ مقاوەمەتیان نەکرد، چونکە ئەوانە باش ئەزانیت. پێم وایە ئەوەش ئەزانیت دوای

---

١٠٩ دکتۆر فازیل مەلا مەحموود،خەڵکی شاری سلێمانییە، سیاسیی نووسەرو تێکۆشەرێکی بەناوبانگە، ساڵی ١٩٨٩ لەکاتی دانووستانی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران و کۆماری ئیسلامی ئێران، لە وڵاتی نەمسا، لەپڵانێکی دارێژراودا، لەگەڵ تێکۆشەری ناسراو دکتۆر عەبدولڕەحمان قاسملۆ و عەبدوڵڵا قادری، شەهیدکران.

١١٠ نەجمەددین، مەبەست سالارعەزیزە.

١١١ خوالێخۆشبوو دارۆی شێخ نوری، برای شەهابی شێخ نوریبە.

ئاشبەتاڵ حکومەتیان بە ناکۆکی سانەوی دانا، قواعیدی کۆمەڵە لێ یان هەڵسا ئیتر شتەکانی تر ئەزانیت کە چیان کردو چیان نەکرد.

پرسیار... ئەی ئەم گرتن و ڕاونانە لە چیەوە هات؟

وەڵام... کە گرتن و ڕاونان دەستی پێ کرد، یەکەم جار کابرایەکی حەرەکەی ئیشتراکی عەرەبی گیرا، حەلقەی وەصڵ بوو لە بەینی سەرکردایەتی کۆمەڵەو (مام جەلال) و ئەوان. دیار بوو مەترسی بڵاوبووەوە. منیش چومە لای کاک شەهاب و لەم بارەوە قسەمان کرد. بە ڕاستی کاک شەهاب بە عەزیمەتێکی پۆڵاییەوە قسەی ئەکردو زۆر هێمن و لە سەر خۆ بوو، زەڕەیەک گوێی نە ئەدایە!

وتیشی وەختی ئەوەمان نیە تووشی گرتن و ڕاونان بین. یاخوا ئەوکابرایە ئیعتیراف نەکات، چونکە یەکسەر سەرکردایەتی کۆمەڵەش ئەگرێتەوە. وتی ئەگەر ئیعترافیشی کرد ئەبێ واخۆمان حازر کەین لەم ئیمتحانە سەربەرزانە دەرچین. چەند ڕۆژێکی خایاندو گرتن هەموو لایەکی تەنیەوە. کاک ئەنوەر لە بەغا گیرا، حەمەی مەلا عەباس دوای ئەوە چەندکەسی تریش. کورتیەکەی سەر لێ شێواوی دەستی پێکرد. هەڵەکە ئالێرەوە دەست پێ ئەکات کەوا دەرکەوت ئەو کابرا عەرەبەی حەرەکەی ئیشتراکی پەیوەندی بە کاک ئەنوەر زۆرابەوە هەبووە... ئەبوایە کاک ئەنوەریان بشاردایەتەوەو هەر ئیختیفای بکردایە کە ئەو وەزعەش دروست بوو بەڕاستی بە پێی قسەکانی کاک شەهاب من وام ئەزانی کۆمەڵە ئەچێتە شاخ و سەرکردایەتی ڕێکخستن ئەکەن و خۆیان بۆ شۆڕش حازر ئەکەن. کەچی لە پڕ کەوتنە ڕێ بۆ ئێران و لەوێوە بۆ سوریا. من بۆ تاریخ قسە ئەکەم ئەم چونە خارجە بەم شێوەیە لە بیرکردنەوەی کاک شەهابا نەبوو. ئەوەندەی باقی هاوڕێکانی سەرکردایەتی کۆمەڵەشم ناسیبێ و لە سەرم بیستبێ پیاوی ئازاو بە ووڕە بوون، یان لە وانە بوون کە بتوانن لە مەسەلەیەکی حەساسی وادا کە پێشتر نەخشەی بۆ کێشراوە ڕای کاک شەهاب بگۆڕن. عەقڵم بێ ئەم فکرەیە هی

فەرەیدونەو[112]ئەو پێی کردون. دڵنیاشم هەر ئەو لە ئێران پێی وتون با تەسلیم بە ئێران بینەوە باشترە تا ئەتوانین دەرباز ئەبین بۆ سوریا. چونکە بیستومانە مامۆستا جەعفەر[113]لە سجنی سەقز قسەی زۆری بە فەرەیدون وتووە لە سەر ئەم ئەتوارو ئەفعالانەی.ئەویشمان بیستووە ئەگەر فەرەیدون نەبوایە لەکاتی تەسلیم کردنەوەیان بە عێراق ئەیان توانی ڕابکەن. ئەمە چۆنە تەفسیرەکەی نازانم.

پرسیار.. ئەی لە سجنا چۆن بوون؟

وەڵام...کە گرتویانن و بردویانن بۆ بەغا، مەردانە بەرگەیان گرتووەو توانیویانە زۆر شت بگۆڕن، کاک شەهاب هەموو مەسئولیەتەکەی خستۆتە سەر سەرشانی خۆی و وتویەتی باقی برادەران بێ گوناحن و من مەسئولم لەم کارە بەڕاستی ئەمە قیممەی ئازایەتی و تەزحیەیە.

باسی مامۆستا جەعفەروکاک عەلی بچکۆلیش[114]زۆر ئەکەن و ئەوحەوت هاوڕێ یەی ئێران تەسلیمی کردوون کە زۆر قارەمان بوون، باقی هاوڕێ یانیش ئازایی زۆریان تیا بووەو جێی شانازی یە بۆ کۆمەڵەو گەلەکەمان.

پرسیار.. ئەی شتێ لە سەر دروستکردنی کۆمیتەی هەرێمەکان نالێیت؟

وەڵام... بەڵێ دوای ئەو هەموو ڕووداوانەو دوای ئەو هەموو کێشانە، کاک شەهاب چونکە پیاوێکی زۆردیموکراتی و بێ حقدو قین بووە، سەرکەوتنی کۆمەڵەی لە هەموو مەسەلەیەک لاگرنگتر بووە، چەند جار بە کەسوکاریا خەبەری ناردەوە بۆ ئێمەو ووتویەتی ئێمە تازە لە سجناین و عیدام کردنیشمان لە پێشە، با شاسوارو هاوڕێکانی تر بەگیانێکی هاوڕێیانە دەوری سەرکردایەتی کۆمەڵە ببینن، زۆربەی هاوڕێیانی تر هەمان ڕاسپاردەیان بۆ ئەناردین و خۆشمان خەڵکمان ناردۆتە لایان. دوسێ کەسیان نەبێ ڕایان خراپە ئەوانیش پێم وایە هەم

---

١١٢ ئەندامی سەرکردایەتی کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان و ئەندامی مەکتەبی سیاسیی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بوو،

١١٣ مامۆستا جەعفەر عەبدولواحید و شەهاب شێخ نوری و ئەنوەرزۆراب لەلایەن بەعسەوە، پێکەوە لەسێدارە دران.

١١٤ عەلی بچکۆل ئەندامی سەرکردایەتی کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان بوو.

مەعلوماتی خراپیان بۆ ئەچێ و هەم لە ژێر تەئسیری فەرەیدوونان.

کۆمیتەی هەرێمەکان ئەمە دووەم جارە دروست ئەکرێ، جاری یەکەم زۆری نە خایاند بەهۆی گرتن و کەم توانایی هەڵوەشایەوە، دوای ئەوە ئەرکەکە کەوتە سەرشانی ئێمە. بڕیار بوو کۆبوونەوەیەکی فراوان بکەین و وەزعی خۆمان چاک کەینەوە، هەرچەندمان کرد وەزعەکە هەڵی نەئەگرت، ئەم کۆمیتەیە بە موەقەت ئەرکی سەرکردایەتی لە ئەستۆیە تا دەرفەت ئەبێ کۆبونەوەیە یان کۆنفرانسێ ئەگرین. ئێمەش چیمان پێ بکرێ ئەیکەین و هیوادارم بتوانین تەواوی برینەکانی کۆمەڵە ساڕێژ کەینەوە،خۆت ئەزانیت خراپترین گوررزمان بەرکەوتووە، سەرکردایەتی و زۆربەی کادرە ئەساسییەکان گیراون ئیعتراف هەبووە دڵساردی و وازهێنان وڕاکردن بۆ خارجیش لەو لاوە بووەستێ ئینجا ترس ئالەم وەزعەدا کە زۆر لاواز بووین لە تەواوی لادێکانیشدا تاک و تەرا دۆست نەبێ هیچمان نیە چاپخانە نیە تایپێکمان لای هاوڕێیەک داناوە. لەم ماوەیەدا وتیان جەنابی لەترسا شکاندویەتی. بە حسابی ئەو ئەوکەسەش یەکێک بووە لەو هونەرمەندانەی بە هیواین دەیان سرودی شۆڕشگێڕانەمان بەنهێنی بۆ تەسجیل بکات. کورتیەکەی ئەم حاڵە هەوڵ ئەدەین هەڵسین و خۆمان بگرین و شۆڕشیش بکەین.

پرسیار.. لە چەک و پارە لە چیاین؟

وەڵام... جارێ بۆ پارە مفلسین. بۆچەکیش لێت ناشارمەوە زۆر زەعیفین. بەڵام چەندەو چۆنە ئەمە سڕی میهنەیەو ببورە.

پرسیار..ئەڵێن پارتیش دامەزراوەتەوەو بە تەمای شەڕیشن، ئایە ئەم چۆنەو پاشە ڕۆژی عیلاقەتیان لەگەڵ چۆن ئەبینی؟

وەڵام... ئێمەش زانیومانە کە لە ئەوروپا، بەیانیان بە ناوی قیادەی موەقەتی پارتیەوە بڵاو کردووەتەوەو جموجۆڵیشیان هەیە، بەڵام مەعلوماتی وردمان لە سەریان نیە، ئەوەندە هەیە دوای ئەم وەزعەو دوای ئاشبەتاڵ. پێم وانیە بتوانن خۆیان بەوە بکرنەوە پارتی دروست بکەنەوەو قەت نابنەوە پارتیەکەی جاران و تاریخ ناگەڕێتە دواوە.ئەگەر هات و دەستیان دایە چەکیش مەفرەزە ئێمە

باشتریان لە ڕووی فکری و سیاسیەوە بەخەڵک بناسێنین و ناکۆکی چینایەتی خۆمانیان لەگەڵا ناشارینەوە هەروەها باشترین شێوەی تەعامولیشیان لەگەڵا بدۆزینەوەو هانیان بدەین دژی حکومەت شەڕ بکەن و خۆمان و ئەوانیش دوور خەینەوە لە شەڕو ئاژاوە من بە دووری نازانم لایەنی تریش دروست ببت، پێشتریش وتم حیزبی شیوعی دوور بکەونەوە لە حکومەت قازانجی زۆرە. وردە وردە کە هەموو لایەک بە تەبیعی گەشەیان کرد ئیتر ئەکرێ جەبهەیەک جۆرێ لەتەحالوفاتیش بدۆزینەوە، بەڵام قەت نابێ ئەوەمان بیر بچێتەوە کە ئەم قۆناغە ئەبێ حیزبی پێشڕەوی کرێکاران سەرکردایەتی بکات.

چونکە وانەکەین و ئەم جڵەوە شل کەین، ئەخورێین و هیچ بە هیچ ناکەین. زۆریش وریای دەسیسەی بێگانەو دوژمنان بین و ئەوپەڕی وریابین نەکەوینە داویانەوە. کورتیەکەی تا ئەتوانین خۆمان لە شەڕ لادەین، ئەگەر بەردەرگایشی گرتین، بێ حەوسەڵە نابین و نەڵێین خوا ئەمان گرێ ئەگەر نەیکەین، تا ئەتوانین دەرگای قایم لێ داخەین، ئەگەر شەڕیش بە زۆری زۆرداری لە کۆڵمان نەبووە وە، حەقی شەڕی دیفاع میللەت ئەمان داتێ، بێگومان ئەمە نەک لە سەر ئەو ئەساسە ناکۆکییەکان بگۆڕین و دوژمنی سەرەکیمان لێ بگۆڕێ.

کاک ئارام پرسیارم نەما

- یا خوا مابێتت.

زۆر سوپاست ئەکەم

سوپاس بۆ تۆ

سەعات دووی شەو

١٩٧٦ /٦/٢٥

***

لەم بیرەوەرییەدا، دوای حەوت ساڵ لە شەهیدکردنی هاوڕێ (ئارام) و نۆ ساڵیش دوای ئەم گفتوگۆیەکە ناوەڕۆکی گفتوگۆکە لەگەڵ وەزعی ئێستا بەراورد ئەکەین دوو مەسەلەمان بۆ دەرئەکەوێ.

یەکەمیان. ئەوەیە، ڕاستە کۆمەڵە بە نیازی ڕێکخراوێکی مارکسی - لینینی دامەزراوە و بڕیاری بۆ دراوە، بەڵام نەک لە کوردستاندا، بەڵکو لە ناو هیچ میللەتێکدا بە بڕیارو نیازی ڕێکخراوی مارکسی - لینینی دروست نەبووەو ناشبێ ڕێکخراوی چینایەتی وا بەری پێداویستی ماددی و مەوزوعی پرۆلیتاریا ئەهێنێتەوە گۆڕێ و پێویست بەوە ناکات لە هەموو بارێکەوە ئابووری، فکری، ئایدیۆلۆجی، سیاسی تەحلیلی زانستیانە بکات و ڕێبازی چینایەتی خۆی ساغبکاتەوە. دامەزرێنەرەکانی سەرکردەکانی،کادرەپێشکەوتوەکانی، شۆڕشگێڕترین، وشیارترین و ڕاستگۆترین کەسانی کۆمەڵ بن کە خۆیان بۆ سەرخستنی پرۆلیتاریا تەرخان ئەکەن، نەک لەکەسانی نە گونجاوو بێ بەرنامەو بێ لێکدانەوەی زانستیانە، بەڵام کۆمەڵە چونکە بە بڕیارو ئارەزوو دامەزراوەو زۆربەی دامەزرێنەرو سەرکردەکانیشی وردە بۆرجوازی بوون و لەناو جەلالیەوە بۆ ناو ڕێکخراوی مارکسی -لینینی خۆیان نەقڵ کردووە بەبێ ئەوەی لە بیرکردنەوەی وردە بۆرجوازی و نەتەوایەتی بە تەواوەتی ئینزیلاقیان کردبێ، بە تەئکید ڕێکخراوی وا ناتوانێ ببێتە ڕێکخراوێکی پرۆلیتاریا بە تایبەتی هاوڕێیانی وەکو شەهید شەهاب و شەهید ئارام و مامۆستا جەعفەر شەهید بووبن، وردە بۆرجوازییەکان ئیتر زاڵ بووبن، سەرئەنجامیش سەرجەمی مارکسستەکانی ناو کۆمەڵە دوای ئەو هەموو ڕووداوانەو دوای ئەو هەموو ڕاستیانە قەت پێیان ناکرێ کۆمەڵە ڕاستیکەنەوە، بۆیە ڕاسترین ڕێ، بیرکردنەوەیە لەڕێی ڕاستی پرۆلیتاری وازهێنانە لەو خەیاڵ و بیرکردنەوەیە کە کۆمەڵە ئیسڵاح بکرێ. ئەم قەناعەتە ماوەیەکە لای ئێمە پەیدا بووە مالئاواییەکمان لە کۆمەڵە کردووە.

دووەمیش. زیانی گەورەی شەهیدکردنی کاک ئارام لە وەدا دەرئەکەوێ کە ئەو شەهیدە چەند ورد بۆ مەسەلەکان ڕۆیشتووەو هەوڵی داوە هەموو ئەو هەڵانەی

کراون لە سەر مەسەلە فکری، سیاسیی وتەنزیمیەکان ڕاست ئەکاتەوە، وەزعێکی واش خولقا، کە شەهید ئارام دەوری گەورە لەم بارەوە ببینێ، بەڵام داخمان ناچێ ئەجەلی شەهید بوون ئەو هیوایەی نەهێنایەدی وە شەهید ئارام نەما بۆ ئەوەی لەکاتی باشتردەرکەوتنی ڕاستییەکان وبەک لابوونەوەی مەفاهیمە چینایەتییەکان و گۆڕان و گەشەکردنێ کە ئەیبینین بتوانێ سیمای چینایەتی کۆمەڵە بپارێزێ و دەوری کاریگەر لە پێشخستنی ببینێ.

یەکێتی ئەمە حاڵێتی، کۆمەڵەش لە دەوری مەسەلە نەتەوایەتییەکان سوڕایەوەو سوڕایەوە تا لە ناویانا توایەوە، ناوچەکەش گۆڕاو و گۆڕانی زۆری بە سەردا هاتووە دونیاش ڕووداوەکانی خێراتر بوون و سیستەمی ئابووریش هەتا هاتووە ئەساس و سیمای تازە بە خۆیەوە ئەبینێ.

چینیش تازە تازە باسی ئەوە ئەکات کە مارکسیەت باوی نەماوەو دەوری بە سەر چووە، ئەوەیە کە شەهید ئارام نۆ ساڵ لەمەوبەر پێشبینی کردووە کە چین خراپتر ئەڕواو ئەوپەڕی زیرەکێتی بووە کە لەوبازنەیە کۆمەڵەی دەرباز کرد. دڵنیاین شەهیدی نەمرمان بمابایەو لەم وەزع و گۆڕانانەدا بژیایە، دەورو تە ئسیری زۆر زیاتری ئەبوو، خۆشی ئەبووبە یەکێک لەو ڕەهبەرانەی لە تەواوی دونیادا سەنگی شۆڕشگێرانەی دیار ئەبوو. ئەم قەناعەتەمان لە سەر ئەو ئەساسەیە کە شەهید ئارام بە ڕاستی مارکسی ـ لینینیەکی دڵسۆز بوو دیالێکتیکیانە گۆڕانەکانی لە بەر چاو ئەگرت و حسابی پێویستی بۆ ئەکرد، لە ڕاپۆرتی شوباتدا ئەڵێ:(با باش بزانین کە هێشتا زۆرمان ماوە کە بگەینە ئەو ئاستەی کە لە خۆمان ڕازی بین، چونکە هێشتا هیچی ئەوتۆمان نەکردووە وامان لێ بکات وا تێ بگەین کە زۆر پێشکەوتوین ئەمە لەلایەک، لە لایەکی تریشەوە هەرگیز ئەو ڕێگایە نەگرین کە هەندێک کەس لەمەو پێش گرتبویان و ئێستاش ڕەنگە هەبن لەسەر ئەم ڕێگایە بڕۆن ئەویش پەیدا کردنی زانیاری قەڵبە کە بریتیە لە جونەوەی ئەو ڕستانەی لە کتێبە مارکسییەکانەوە فێر ئەبێ بێ ئەوەی تێیان بگەن وبیانبەستنەوە بە ڕەوتی مێژوویانەوەو ئەبێ هەوڵ بدەین فێربین دیالێکتیکیانە بیر بکەینەوەو سەیری شت

بکەین پێکیانەوە ببەستین وە ئەبێ لە هەمان کاتیشدا مێشکی خۆمان قفڵ نەدەین وخوێندنەوەو دراسەی قوڵی مارکسیزم بخەینە ئەو لاوەو هەر خۆمان بە ڕاست بزانین یان بە ئاسانی شوێن ڕای تر بکەوین بێ لێک دانەوەو تەماشا کردنی قوڵی ئەو ڕایە).

ئارام
ڕاپۆرتێک دەربارەی ڕێکخستن و باری سیاسیی
کۆتایی شوباتی ١٩٧٦

هەر ئەم هەڵەش بە دەرفەتێکی گونجاو ئەزانین بڵێین: شەهید ئارامێ کە بووەتە ڕەمزی خەباتی نەسرەوتی چینایەتی و هاندەرە بۆ مارکسییەت لینینیستەکان، بێ ورد بوونەوە لە ناوەرۆکی بۆچونی هاوڕێی شەهیدمان، وە بەبێ لە بەرچاو گرتنی ئەو ڕاستیانەی کە ئەگەر شەهید ئارام بمایەو ئەو هەموو گۆڕانانەی بدیبایە چەند ئەگۆڕاو زیاتر پێش ئەکەوت بە بێ لێکدانەوەی ڕووداوەکان و بەستنەوەیان بە قۆناغەکان و بە دابڕاوی لە هەموو ئەو ڕاستیانە، ڕێکخراوی کاری تێکۆشەر لە ڕۆژنامەی کاری زمان حاڵیان دا هاوڕێ ئارامیان بە بۆرجوازی بچوکی کوردستان لە قەڵەم داوە، ئەم ڕونکردنەوەمان بە هیوای زیاتر دەرخستنی ڕاستی و خزمەتکردنی خەبات و کۆششی تەواوی مارکسیستاکانە کە لە دۆخی ئەمڕۆدا پەرش و بڵاون. نەک بۆ تیرو توانج و کەمکردنەوەی بایەخی ڕێکخراوی کاری تێکۆشەر.

هاوڕێیان و دڵسۆزان و دۆستان

بە هیواین ئەم بیرەوەرییە مەزنەی شەهیدمان و بڵاوکردنەوەی گفتوگۆکەی پڕ لە بەڵگەو بۆ چونی ورد بینانەی هاوڕێ ئارام، گفتوگۆی پڕ لە زانیاری و حەقیقەت لە سەر زۆر مەسەلە میژوویی و فکری کۆمەڵە، هەموو ئەوانە ببێتە هاندەری باشتر و وشیارانە تری خەباتمان تا بتوانین ئێمەی هاوڕێیانی دڵسۆزی ڕێبازی شەهید ئارام کە ڕێبازی مارکسست لینینیستێکی ڕاستەقینە دریژە بەو خەباتە چینایەتییەی ئارام بدەین کە تا مابوو بۆی ئەژیا شەهیدیش بوو لە پێناویا، ئەم قۆناغ و واقیعە لە هەموو کاتێ زیاتر پێویستی بە چەسپاندنی(م.ل) هەیەو

ئێستا لە هەموو کات زیاتر پێویستە ڕیزی سەربەخۆی پرۆلیتاریاو زەحمەتکێشان بپارێزێ و خەباتی بۆ بکرێ.

هاوڕێ ئارام ئەگەرچی شەهیدبووە. بەڵام گیانە بەرزە خۆشەویستەکەی لەگەڵمانە، خوو ڕەوشتە کۆمۆنیستەکەی لە بیرمانە، ئالاکەی لە دەستمانە، کێ هەیە بۆ سەعاتێکیش لەگەڵیا ژیابێ خۆشی نەویستبێ، کێ هەیە لە وانەی ماوون و هاوڕێی بوون، برادەری بوون، بگرە زۆرکەس لە دووریشەوە ناسیبێتی و خۆشیان نەویستبێ و ڕەوشتی بەرزی کاری تێنەکردبێ، کام پێشمەرگە هەیە سوێند بەگۆڕەکەی نەخوات، کام مالّە جوتیار هەیە بۆ یەک ژەم ئارام چوبێتە مالّی و نەچوبێتە دڵیانەوە، کام بنەمالّە هەیە هیچ نەبێ منالّێکیان ناو نەنابێ ئارام، کێ هەیە نەزانێ شەهیدکردنی ئارام گەورەترین زیان بووە لە کرێکاران و زەحمەتکێشان کەوتووە، کێ هەیە نەزانێ گەر ئارام بژیایە زۆر شت کە ڕوویان داوە .. قەت ڕوویان نەئەدا.

چ کەسێ هەیە، نەزانێ لە بەر ئەوەی ئارام بە گفتارو کردار مارکسی ـ لینینی بوو بۆیە لە ناو ئەو هەموو سەرکردە کۆن و ناودارانەدا پتر لە هەمووان بوو بووە جێی ئومێدی زەحمەتکێشان.

دە ئەی ئەو پێشمەرگانەی لە بەرۆکنانی مەدالیای (شەهید ئارام) تان لێ قەدەغە ئەکەن، دە ئەو کەسانەی ڕاستگۆترین سوێندتان گۆڕەکەی ئارامە دە ئەو کەسانەی ئێستا مەسئولن و کاتی خۆی هاوڕێی و برای فکری و پێشمەرگایەتی شەهید ئارام بوون و ڕێی شۆڕشگێڕانەی پیشان ئەدان، ئەی ئەو کەسانەی هاوڕێ، برا، ناسیاو، خۆشەویست، هاوبیری ئارام بوون و دەبن، هەموو ئەبێ ئەوە بزانن کە ئارامی هاوڕێتان ئارامی خۆشەویست و شەهیدمان ئارامی سەرکردەتان ئەو کاتە گیانی لە گۆڕدا شاد ئەبێ کە بزانێ ئێوە خزمەتی کرێکاران و زەحمەتکێشان ئەکەن کە بزانێ ڕێبازی کرێکاران و ڕێبازی چەواشەی کرێکاران لێک جیا ئەکەنەوە، ئا بەوانە دڵسۆزی زیاترتان بۆ مارکسیزم ئەسەلمێ و شەهید ئارام لە بیر نابنەوە، نەک بە سوێندو سۆزی پەتی بۆ هاوڕێ ئارام و بیرو باوەڕی ئارام.

بەم پێوەدانگەوە ئەوەشتان ئەخەینەوە بیر کە پێمان سەیرە بیرو باوەڕی (م.ل) و چارەنووسی میللەتەکەمان و خۆشەویستی شەهید ئارام و شەهیدانی تر گاڵەیان پێ ئەکرێ، بە ئاشکرا نابوت ئەکرێ و بێ پێچ وپەنا دژایەتی ئەکرێ. کەچی تیاتانایە لە بەر پلەو پایە، لە بەر ئەندامەتی سەرکردایەتی لە بەر سەرتیپی، لە بەر کەرت و ڕێکخراو، لە بەر دۆستایەتی ئەم و ئەو، تەنانەت هەیە لەبەر ترس و ترسنۆکی هەموو ئەو ڕاستیانە ئەزانن و پیلانتان لێ ئەگێڕن و تەجمیدتان ئەکەن و دوورتـان ئەخەنەوەو عاجز ئەبن و دیعایەتان بۆ ئەکەن. کەچی هێشتا کۆمەڵەن و هێشتا یەکێتین ئاخر دڵتان بەچی خۆشەو لاف لێدانی صراع ومارکسیستیشان لە چی؟ دە، ئێوەش، دە هەموومان، با دڵسۆزیمان با وەفامان، با قودسیەتی سیاسیی خۆمان، با هاوڕێیەتی ڕاستەقینەو ڕاستگۆیمان بۆ هاوڕێ ئارام لە قسەو سوێندو سۆزەوە بکەینە کردەوەو کردەوەش لە بەر ڕوشنایی تەحلیلی مارکسیانە بۆ ڕووداوەکان ئەمان گەیەنێتە سەرکەوتن. ئەوەی حەقە گوێی بدەینێ بیروباوەڕەکەمانەو بەس.

بیروباوەڕی ئێمەش تەنیا چەک هەڵگرتن و پێشمەرگایەتی نیە تەنها شەڕو باسکردنی کوردایەتی نیە بیروباوەڕی ئێمە، بیروباوەڕی هـاوڕێ ئارامە کە بیروباوەڕی (م.ل) و کۆمۆنیزمە ئەوەی ڕقی لە (م.ل) بێ چەند هاوڕێ ودۆست و کەسمان بێ، ئەبێ ئێمەش ئارام ئاسا دژی بین و ڕقی چینایەتیمان لێی بێ.

دەبا هەموومان بڵێین ئارامەکەی ئارامیی گیانی کرێکاران و زەحمەتکێشان، گیانت شادبێ هاوڕێکانت ڕێبازەکەت ئەپارێزن.دەبا وابکەین کوردستان بێ ئارامی پێوە دیار نەبێ.

***

ئەی کرێکاران و زەحمەتکێشان
ئەی گەلە تێکۆشەرەکەمان.

لەیادی حەوت ساڵەی شەهیدکردنی هاوڕێ ئارامی قارەماندا بەڕاشکاوی ڕۆشنی ئەکەینەوە، هەر هاوڕێیەک، هەر هاوبیرێکی ئارام هەر کەسێ خۆی بە مارکسی لینینی ودڵسۆزی کرێکاران و زەحمەتکێشان، دوژمنەکانی ئێوە ئەناسێ، ڕێبازی چەواشەی پرۆلیتاریا دەست نیشان نەکات، هەڵوێستی چینایەتی و فکری و مەبدەئی خۆی دیاری نەکات و بەزەحمەتکێشانی نەناسێنێ، وەک شەهید شەهاب ئاسا وەکو مامۆستا جەعفەری نەمر، وەکو شەهید ئیبراهیم عەزۆ و عزەت شەنگاری، ملازم جوامێرو سەلام سەلمان،سیروان و جەمالی عەلی باپیرو ئەنوەر حەسەن وەکو وەستا ئەنوەرو عەبدوڵڵای کرێکارو مامۆستا عەزیز جەمیل ڕەنجبەر و هاوڕێ کاوەو مامۆستا کاوە،[١١٥] وەکوهەموو شەهیدانی کرێکاران وزەحمەتکێشان قارەمان وبێباک نەبن، لە پێناوی بیروباوەڕا وەکو شەهید (وریای وەستا وەهاب[١١٦]) ئاسا نمونەی چاونەترسی نەبن، ئەوانەی وانین وخۆشیان بە مارکسی ئەزانن، مارکسیزم، کرێکاران و زەحمەتکێشان، تێکڕای شەهیدان، خاڵە شەهاب و کاک ئارام، لێیان بێ بەرین و هاوڕێی ڕێبازیان نین. زیاتر لەوەش ترسنۆکن، خۆ پەرستن، هەلپەرستن، پاشە ڕۆژی خراپتریشیان لێ چاوەڕێ ئەکرێ ئەم قسانە لە خۆڕا ناکەین بەدەم ڕێبازی (شەهیدئارام)ە وە قسە هەڵنابەستین وسۆزی کەسیش ناجوڵێنین ئەو کەسانە بۆ ئەم حەقیقەتە ڕائەکێشین،کە (ئارام)کۆمەڵە لە ئێستا کەمتر هەڵە بوبێ، لە ئێستا کەمتر ناسیۆنالیست بوو بێ، لە ئێستا جەوهەری کەمتر دەرکەوتبێ، لە ئێستا کەمتر

---

١١٥ بە شێکیان ئەندامی سەرکردایەتی و پێشمەرگەوکادری کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان بوون

١١٦ یەکێکە لە کادروپێشمەرگە دەست وەشێن وئازاکانی کۆمەڵە لە شارو شاخ، بەزوڵمێکی گەورە لە ناوبراو شەهیدان کرد.

نێوانی هاوڕێکانی ناخۆش بوو بێ، کەس تیا یانا نەیگوتبێ کۆمۆنیزم گەڕو گولە، ئەوسا لە ئێستا کۆمەڵە باشتر بوو بێ، ئینجا ئەو کاتە شەهید ئارام صراعی لە ناو کۆمەڵەدا کردبێ و ڕەخنەی هەبوو بێ و لە سیماو سەربەخۆیی چینایەتی و سیاسیی کۆمەڵە ڕازی نەبوو بێ، ئاخۆ ئەبێ ئارام لە ژیانا بوایە چەند لێبڕاوانەو مارکسستانە هەڵوێستی دەربەبڕیایە ئێمە دڵنیاین تاکە دەقیقەیەک لەگەڵ وردە بۆرجوازیە زاڵەکانی کۆمەڵەی ئێستا سیاسەتی نە ئەکردو هەموو شتێکی وەلا ئەناو لێیان بێ بەری ئەبوو، مەنتقی ڕووداوەکـان و ڕێڕەوی دەرکەوتەکان ئەمەمان پیشان ئەدەن. بۆیە بانگی ڕێبازی ڕاستەقینەی شەهید ئارام بە ڕاشکاوی ڕائەگەیەنین. لەم قسانەو بۆچونانە مەبەست ئەوەنیە کۆڕی خەبات لەو برایانە سارد کەینەوەو بێ سوودی خەباتیان پیشان بدەین. تەنها ئەوەندەیە تیشک ئەخەینە سەر ڕێیازە ڕاستەقینەکەو پیشانیان ئەدەین، لە نامەیەکدا مارکس بۆ زوغە ئەنوسێ (ئێمە بەعالەم نالێین لە خەبات کردن بوەستە، هەموو خەباتەکەت بە تاڵە، بەڵکە تەنیا دروشمی ڕاستەقینەی خەباتی ئەدەینێ). دەبا یادی حەوت ساڵەی شەهید کردنی هاوڕێ ئارامی ڕابەر ببێتە هاندەری ڕێی پیرۆزی خەبات و زۆرانی پیرۆزی چینایەتیمان دەبا گیانە نەمرەکەی هاوڕێ ئارام هەر لەگەڵماندا بێ و ببێتە ڕێ نیشاندەری ڕێبازمان، دەبا بێباک بین و کۆڵ نەدەین. تا بە ئامانجی کرێکاران و زەحمەتکێشان و گەلەکەمان ئەگەین.

سەرکەوتووبێ خەباتی

شەکاوە بێ ئالای کرێکاران و زەحمەتکێشان، بڕوخێن فاشیستەکانی عێراق.

ئالای شۆڕش

١١ی ڕێبەندان.

***

زانیارییەکی دڵخۆشکەرە دەربارەی بەڵگەی تری شەهید ئارام

دوای هـەوڵ و کۆششێکی زۆر، توانیومانە نووسینە گرنگەکەی شەهید ئارام (ڕاپۆرتی شوبات) مان دەست کەوێ، لەگەڵ چەند نووسینێکی تری کە لە ڕۆژنامەی هاوکاریدا بڵاوی کردووەتەوە[117] لەگەڵ وتارێکی تری بە ناوی (پەیمانی بەردەوامبوون لە سەر ڕێبازی خەباتی شۆڕشگێڕانە) کە لە سەرەتای مانگی یەکەمی ساڵی (١٩٧٦) بۆ ڕیزەکانی ڕێکخستنی نووسیوە دژی دڵساردی وڕە بەردان وهەڵهاتنی چەند کادرێکی کۆمەڵە لەکاتی گرتنی هاوڕێیانی کۆمەڵە و تەسلیمکردنەوەی شەهید شەهاب و هاوڕێکانیان. ئێستاش ئەوانە لە خۆیان ئازاتر لە کوردستاندا نیە.

لە گەڕان و هەوڵداین جگە لەم بەڵگانە، بەڵگەی تری (شەهید ئارام) مان دەست کەوێ بە هیواشین لە هەڵێکی لە بارا سەرجەمیان لە بەرگی سێیەمی نووسینەکانی شەهید دا بڵاو بکەینەوە.

لەگەڵ ڕێزی هاوڕێ یانەو دڵسۆزانەمان

ئالای شۆڕش

چاپخانەی شەهید فاتیح

١١ ی ڕێبەندان ١٩٨٥/١/٣١

***

---

١١٧ بابەتەکانی شەهید ئارام لەڕۆژنامەی (هاوکاری) دا،٤ ی ئازاری ١٩٧٢تا٢٠-٢٧ی حوزەیرانی(١٩٧٥) لەگەڵ چەند پاشکۆیەکدا، ئامادەکردنی موفق میراودەلی و پێشەکی (مەلابەختیار)،چاپخانەی کارۆ، سلێمانی ٢٠٢١

دەربارەی ئەم گفتوگۆ و چاوپێکەوتنەی شەهید ئارام

تێبینی:

شەهیدئارام (شاسوارجەلال سەعید غەنی) تەمەنی کورتی پێشمەرگایەتی داینەمۆی رێکخستن و مەرگی ناوادەی بواری نەدا بیرۆکەو بیروڕا جوانەکانی زیاتر پەرەپێبداو دەرکەون و بکەونەڕوو، بەڵام هەرچی بێت، (ئارام) بە مەرگێکی گەورە مردوو لە بەرزیدا بەرجەستەولە چاوان ونبوو.(ئارام) کەسایەتیەکی ڕووناکبیرو نووسەر بوو، زۆر بە تواناو بەدیمەن و بناغەدانەری رێکخستنێکی نوێ بوو بەنێوی کۆمیتەی هەرێمەکان و ژیانی پێشمەرگایەتی کورت ومەرگی تراژیدیایەک بوو بۆ زەحمەتکێشان، ئەو بە بەمانای وشە،ڕەوشتبەرزوو تێکۆشەرخەباتکارێکی بێ وێنەو پاک بوو، دڵسۆزی بیروباوەڕو هزری چەپ بوو، ئەوتوانی بەورەو دڵسۆزیەوە پاش شەهیدکردنی(شێخ شەهابی شێخ نووری شێخ سالّح) و هاوڕێکانی، لە سەرزاری شێخ شەهاب و هاوڕێ زیندووەکانی توانی کۆمەڵەی ئەوکاتە لە لە ناچوون ڕزگار بکات، لە پەرتەوازەیی و پەرشوو بڵاوەییەوە کۆیان بکاتەوە، لەو قەیرانەی کە کۆمەڵەو رێکخستنەکەی، تێی کەوتبوو ڕزگار بکات، لە دەستی ڕژێمێکی درندەو فاشی بیهێنێتە دەرەوەو سەرجەم هاوڕێ تێکۆشەرەکانی نێو رێکخستنەکان لە کۆمیتەی هەرێمەکاندا کۆبکاتەوە، ئەم کارەی شەهید(ئارام) وەک میژوو لەو ڕۆژگارە سەختەدا بۆڕێکخستنێکی سیاسیی وەک (کۆمەڵە)و ڕزگارکردنی لە پەرتەوازەیی و بێسەروبەرەیی و بێسەرکردەیی بۆ ژیانی رێکخراوەیی و پێشمەرگایەتی کۆمەڵە کەم نەبوو، دەبێت بە گەورەیی و میژووییەکی گرنگ بنرخێنرێت وسەیربکرێت، چونکە ئەو قەیرانەو شکستەی لەو ڕۆژگارە پرمەترسییەی کۆمەڵەی تێکەوتبوو تەنیا ئارام وتواناکانی توانیان شکۆو هەستانەوە بۆ کۆمەڵەو رێکخستنەکەی بگێڕنەوەو لەو

تەنگەژە سیاسییە قوڵە ڕزگاری بکات، ئەم کارە بۆئەو سەردەمە کەم نەبوو، وەک دەردەکەوێت لە هەندێ نووسراو ڕاگەیاندنا هەندێ کەسی کاڵفام دەیانەوێت لە شکۆی (ئارام) و هەیبەت و کەسایەتی پاک و دروست و بەهێزی کەم بکەنەوەو لێرەو لەوێ پلاری نادروستی تێبگرن و مێژووەکەی لەکەداربکەن، کە ئەم پلار تێگرتنە بۆلاوازی و کەم هێزی و هیچ نە بوونی ئەو کەسانە لەو سەردەم و ڕۆژگارەدادەگەڕێتەوە کەواتە بۆچی؟ زیاتر لە چارەکە سەدەیەک زیاتربە سەر مەرگی (ئارام)دا ڕابووردووە، کەچی تازە بەتازە، ئەم پڕوپاگەندەو قسەکاڵ و کرچ و سواو و کەم ئەرزشانە دەکرێن وهەندێ بابەتی لاوەکی دەوروژێنن.

ئەم چاوپێکەوتنەی کە لەبەر دیدەتاندایە، پاش حەوت ساڵ بە سەر شەهیدکردن و مەرگی(ئارام) دا لە لایەن (ئاڵای شۆڕش) ی جیابووە لە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لە١٩٨٥/١/٣١ لەلایەن (ئاڵای شۆڕش)ەوە بڵاوکراوەتەوە، ئەوەندەی لە هاوڕێکانی شەهید (ئارام) زانیاریم چنگ کەوتبێ و هاوڕابن، ئەم چاوپێکەوتنە زۆر ڕاست و دروستەو ئەوان دڵنیایان کردمەوە،لە ڕاست و دروستی چاوپێکەوتنەکە، ئەم گفتوگۆو چاوپێکەوتنە لەلایەن هاوڕێیەکی شەهید (ئارام) ە وە بەناوی شەهید (ئازادی مەلامحەمەد)، کاتێک (ئارام) بەنهێنی خۆی شاردووەتەوەو لەماڵیان بووە لەلایەن ناوبراوەوە،کراوە، ئازادی مەلا محەممەد لەلایەن شەهید (ئارام)وە پەیمان و بەڵێنی لێوەرگیراوە کە لەو کاتەدا بە زووی چاوپێکەوتنەکە بڵاو نەکاتەوە، بەڵکو ئەو چاوپێکەوتنە هەڵگرێ بۆکات و دەرفەتێکی گونجاوو لە بار،پاشان بڵاوی بکاتەوە، ئەوە بووئەو دەرفەتە لەکاتی جیابوونەوەی ڕێکخراوی سیاسیی (ئاڵای شۆڕش) لە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان،هاتە پێشەوەو ئەو چاوپێکەوتنە وەک کردەوەیەکی سیاسیی ئاراستەکراو دژی یەکێتیی لەو کات و سەردەمەدا بڵاوکرایەوە، وەک سۆز بزواندنێک بۆکادروفەرماندەو سەرکردەکان وڕێکخستنەکانی ناو یەکێتیی دوو بانگەوازی ئاراستەکراوی بۆ یادەکە تیا نووسراوەو بڵاو کرایەوە، هەرچەند نووسەرەکەی ناوی خۆی لە پاش چاوپێکەوتنەکە نە نووسیوەو ئەو دەڵێت:

ئەمەدووره له سۆز، بەڵام ئەمە زیاترله ڕاستیدا، سۆز بزوێن و ئاراستەکراوی سیاسییەو هیچی تر..؟ بەڵام له ڕاستییەکەیدا نازانرێت ئەم چاوپێکەوتن و گفتوگۆیە لەسەر وەرقە کراوە، ئەگەر له سەر وەرقە بێت، دەبووئامادەکەری گفتوو گۆکە ڕەشنووس و گفتوگۆکەی بۆ باوەڕ بوون و دڵنیایی خوێنەر لەگەڵ بڵاوکردنەوەی وەک دیکیۆمێنت کۆپی کردایەو لەگەڵ چاوپێکەوتنەکەدا بڵاوی بکردایەتەوە، هەرچەند پاش شەهید ئارام، ئازادی مەلا محەمەدیش شەهید بووە، زانیاری ئەوەمان چنگ نەکەوت کە ئەم چاوپێکەوتنە کەوتە لای کێ وکێ بڵاوی کردووەتەوە، بۆئەم چاوپێکەوتنەش پێویستمان بەزانیاری وردترهەیە! وەک وێنەی فۆتۆگرافی شەهید ئارام ئامادەکەری گفتوگۆکە، کە لەکاتی خۆیدا بۆدڵنیایی و متمانەکردن و باوەڕکردن بڵاوبکرابایەوە، بۆ ئەوەی گومان له سەر بابەتەکە کەمتر دروست بکات! ئەمە وەک ڕونکردنەوەو تێبینیەک لەمەڕ چاوپێکەوتنەکە. ئەگەر بەکاسێت و تسجیلیش کرابێت دەبوو ئاماژەو ڕونکردنەوە لەو بارەوە بخرایەتە ڕوو، ڕونکردنەوە بکرایە ئەمەش وەک تێبینیەکی تر دەربارەی ئەم چاوپێکەوتنە کە شەهید"ئازادی مەلا" گفتوگۆو چاوپێکەوتنەکەی کردووە، لەگەڵ شەهیدی سەرکردە کاک(ئارام)دا.

***

ڕوونکردنەوەیەک دەربارەی
ئەم چاوپێکەوتنە:[118]

ئەم چاوپێکەوتنە لەگەڵ شەهید ئارام، لەلایەن شەهید (ئازاد مەلامحەمەد) ە وە لە کاتێکدا کراوە کە شەهید ئارام بەنهێنی لە ماڵی شەهید ئازادی مەلادا[119] بووەو زۆر نزیکیش بووە لە شەهید ئارام و کادرێکی ڕووناکبیرو کەسایەتییەکی دیاری ناو شاری سلێمانی بووە، هاوڕێ زیندووەکانی شاهیدی ئەوە بۆ شەهید ئازاد دەدەن کە چەند پیاوێکی خوێندەوارو ڕووناکبیرو خۆڕاگری نێو زیندانەکانی بەعس بووەو خۆشەویست و دڵسۆزی گەل و نیشتمان و خەمخۆری هاوڕێ وخانەوەداکەی بووە، هەر ئەو ئازایەتی و بوێری و چاونەترسییەش وای لە شەهید ئازاد کردووە سڵ لە دوژمنەکانی نەکاتەوەو لە پێناوی شۆڕش و گەل و نیشتمان و کۆمەڵەی ڕەنجدەراندا گیانی فیدا بکاو بە نەمری بمێنێتەوە،ئەم شەهیدە مەزنە زۆر کەم باس کراوە بۆیە بەباشم زانی بەهۆی ئەنجامدانی ئەم چاوپێکەوتنەوە ژیننامەو بیرەوەری هاوڕێیەکی شەهید ئازاد، خوالێخۆشبوو (دکتۆر ساجد) کە پێشمەرگەو زیندانی و هاوڕێی شەهید ئازادە، شایەنی ئەوەیە لەم کتێبەدا جێگەی بۆ دابنرێت و بڵاوبکرێتەوە، سوپاسی گەرمم بۆ بنەماڵەی شەهید ئازادی مەلامحەمەدو هاوڕێ خەسرەوعەبدوڵڵا، هاوخەباتی شەهید ئازاد بۆزانیاری و هاوکارییان.. ڕۆحی شەهیدئازادی مەلامحەمەدیش شادبێت،یادی بەرزو زیندوبێت.

***

---

۱۱۸ چاوپێکەوتنی جاران وەک ئێستا نەبووە، بەڵکو سەردەمی عەولەمە (بەجیهانی بوون) تەکنۆلۆژیا، بەردەوام لەگۆڕانکاریدایە،لەگەڵ ئەمڕۆدا ئاسمان وڕێسمانە، ئەم چاوپێکەوتنە بیرۆکەی، شەهید ئازاد بووە، بەتەسجیلێکی بچوک، ئەوکاتە شەهید ئازادو شەهید ئارام پێکەوەبوون، بۆیە شەوێک لە شەوەکان شەهید ئازاد ئەم گفتوگۆیە تۆمارئەکات، ئەوکاتە کامێرا، وەک ئاسانکاری ئەمڕۆ زۆر زۆر جیاوازە.

۱۱۹ بۆچونیش هەیە دەڵێن: چاوپێکەوتنەکە لەماڵی بەڕێز (ئاوات قارەمانی) ئەنجامدراوە، کاتێک بەرلە پێشمەرگایەتی شەهید(ئارام) بەنهێنی لە گەڕەکی سەرشەقام لەماڵی ئەواندا خەباتی سیاسیی کردووەو لەوێ ژیاوە،بەڵام تا ئێستا ئەوەمان بۆ پشتڕاست نەکراوەتەوە.

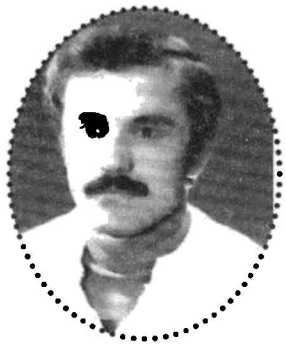

شەهید ئازادی مەلا

(ئازاد محەمەد مەلا محەمەد)

ساڵی (١٩٥١) لە خانەوادەیەکی ڕۆشنبیرو ڕەسەنی شاری سلێمانی لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی وئامادەیی لە نێو شاری سلێمانی بە سەرکەوتوویی تەواو کردووە، دواتر چۆتە پەیمانگەی مامۆستایانی شاری هەولێرو لەوێ دەستی بە خوێندن کردووە، ئەوپەیمانگەیەی بە سەرکەوتووی تەواوکردووەو بە مامۆستا لە یەکێک لە گوندەکانی نزیک شاری سلێمانی دامەزراوە.

ساڵی(١٩٧٤) کاتێک شەڕ لە نێوان بزوتنەوەو شۆڕشی ئەیلول و حکومەتی عێراق دەستی پێکردۆتەوە (شەهید ئازاد) پەیوەندی بە شۆڕشەوە کردووەو بووەتە پێشمەرگە، پاش هەرەسهێنانی شۆڕشیش گەڕاوەتەوە شاری سلێمانی و ساڵی (١٩٧٥) پەیوەندی کردووە بەڕێکخستنە نهێنییەکانی کۆمەڵەی مارکسی لینینی کوردستانەوە لە ناو شاری سلێمانی دا.

لە بەرواری ١٩٧٧/٥/٥ لە لایەن ڕژێم و دەزگای هەواڵگیری سەربازی(استیخبارات عەسکەری) حکومەتی عێراقەوە لەگەڵ کۆمەڵێک هاوڕێی نێو ڕیزەکانی ڕێکخستن دەستگیردەکرێت و لە کونجی بەندیخانە توند دەکرێت.

ئەم شەهیدە تێکۆشەرە نمونەی ئازایەتی وخۆڕاگری نێوزیندان بووەو

سەرباری ئەشکەنجەو ئازاردان نهێنی ڕێزەکانی ڕێکخستنی کۆمەڵەو هاڕێکانی پاراستووەو هیچ ووشییەکی نهێنی نەدرکاندووە.

لە مانگی هەشتی ساڵی (١٩٧٧) دا، فەرمانی بەندکردنی پێنج ساڵ و دوومانگ حکومدانی بەسەردا سەپێنراوەو لەگەڵ هاوڕێکانی ڕەوانەی بەندیخانەی ئەبو غرێب کراوە، پاش ماندوەی لە بەندیخانە ساڵی (١٩٧٩) بەرلێبووردنی گشتیی کەوتووەو لەگەڵ کۆمەڵێک هاوڕێی سیاسیدا ئازاد کراوە، هەرپاش ئازاد کردنی گەڕاوەتەوە شاری سلێمانی و پەیوەندی کردووەتەوە بەڕێزەکانی کۆمەڵەوەوبەردەوام بووە لە چالاکییە سیاسییەکانی.

پاش ئازادبوونیشی لە بەندیخانە حکومەت نەیهێشتووە بگەڕێتەوە سەر پیشەکەی کە مامۆستایی بووە، بەڵکو لە یەکێک لە فەرمانگەکاندا دامەزراوە بە فەرمانبەر تا مانگی (١١) ی ساڵی (١٩٨٠) پەیوەندی کردووە بەڕێزەکانی شۆڕشەوەو بووەتە پێشمەرگە.

*مامۆستا جەعفەر لەبیرەوەرییەکانیدا دەربارەی شەهید ئازاد ئەم یادەوەریانە دەگێڕێتەوە:

(بەڵێوایە! لەزیندانداپیاوێکی قایم و خۆڕاگربووە!)

یەکەم: لە شاری هەولێر ئازادی مەلام ناسی: پیاوێکی قورس و گران ودەرونشی سیاسەت بوو، جێگەی متمانەی دۆست و هاوڕێیانی بوو. من لەڕێگەی مامۆستا جەعفەرەوە[١٢٠]ناسیم. هەستمکرد شێوەی پەیوەندی هەردولابونی جەنجاڵی سیاسەت و بۆکوڕوزی کاری ڕێکخستنی لێوەهات. بەلامەوە جوان نەبووئەوپرسیارە لەیەکێکیان بکەم، سیاسەت ئەوانی کردۆتە هاوڕێ، یان هاوڕێیەتی جۆگەلەی سیاسیی لێبۆتەوە.

ئازاد ئەگەرچی ئەندامی سەرکردایەتی نەبوو، بەڵام هەروەکو کوردان گوتویانە"شێلەهیچی لەبێلە کەمتر نیە!" خۆی لەسەرکردەی سەرکردەکان

١٢٠ شەهید مامۆستا جەعفەر عەبدولواحید، لەگەڵ شەهید شەهاب شێخ نووري و ئەنوەر زۆراب لە سێدارە دران.

بەزیدەتر دادەناو دەیزانی چۆن دڵی خەڵک ڕابگرێت و بیروڕای خۆی بسەپێنێت و دەیتوانی لە ناوڕێکخستندا ڕۆڵ و کاریگەرێتی بۆچونەکانی فراوانتر بکاتەوە.

ئاستی تێۆری وڕۆشنبیری وەکو زۆربەی ئەندامانی"کملک"مام ناوەندی بوو.ڕێکەوتێکی سەیر قەت کتێب و ڕۆژنامەوگۆڤارم بەدەستیەوەنەبینیوە. نەڕۆژێ باسی خوێندنەوەیکتێبێکی بۆ کردووم و نەحەزی دەکردخۆی لەقەرەی بابەتە فیکری و تێۆرییەکان بدات. ئەو بایەخی بەدەنگ و باسی سیاسیی ناوخەڵک وبازاڕەدا.بڵاوکراوەکانی کۆمەڵەی بینیبو، یان بۆی خوێندرابووەوە. هەرجارێک یەکترمان دیتبا، من باسی ئەوکتێبانەم بۆ دەکرد، کەتازە بڵاوکراونەتەوەدەربارەی دوبەرەکی چین و سۆڤیەت، جوڵانەوە سیاسییەکانی ئەمریکای لاتینبۆ نمونە- تۆپامارۆس... - ئەو بەپرسیارو پرسیارۆکە بەردەبازی بۆ خۆپەڕانجنەوەی دروست دەکرد.[121]پاش نسکۆی ساڵی (١٩٧٥) هەردووکمان لەهەولێر بووین و زوو زوو یەکترمان دەبینی. من ئەوکاتە سەرم سوڕمابوو لە سەرکردایەتی کۆمەڵە، ماوەی یەک ساڵی ڕەبەق نەیانتوانی، دوو سێ جار پەیوەندی بە"هەرێمی باوەڕ"ە وەبکەن لەوماوەیەدا بەهەزار حاڵ بڵاوکراوەیەکیان بڵاوکردەوە.

دووەم:ڕۆژێکیان بەئازادم گوت:

سەرەتا پێموابوو: کۆمەڵە ڕێکخستنێکی ڕێکوپێکەو لەئوتۆمبیلێکی مەرسیدسی مۆدێل بەرز دەچێت، ئێستا بەتەواوی قەناعەتم کردووە، عەربانەیەکی شەقوشڕەو بەپاڵیش ناجوڵێت... دوای ماوەیەک مەلا بەختیارم لەخانەقی بینی،هەمان ڕستەم لای ئەویش دوبارە کردەوە.

ساڵی (١٩٧٩) ئازادیش وەکو گیراوەکانیتری کۆمەڵە، بەر لێبوردنی گشتی کەوت و ئازادکرا. ماوەیەکی پێنەچووخۆی گەیاندەشاخ و لەنێوزەنگ یەگترمان بینیەوە. زوو زوو سەردانی دەکردم و دەردی دڵی خۆی بۆ هەڵدەڕشتم.

---

١٢١ بەخەونی گەورەوە کەوتینە ڕێ، بیرەوەری، مامۆستا جەعفەر(فازیل کەریم ئەحمەد) بەرگی ٢، ل١١٣- ١١٤چاپی یەکەم تاران، ساڵی ٢٠١٩

چەند ڕۆژێک پێش شەهید بوونی سەردانی کردم، تاقم و مەخزەنی لەخۆی دابوو، کلاشینکۆفێکی کردبووە شانی. باسی ئەوەی ئەکرد، کەدەیەوێت لەگەڵ مەفرەزەیەک بۆناو شار بڕوات. گوتم: پەلەمەکە لەکاری سەربازی و دەبێ پێشترلەسەر تەقەو ڕەقە خۆت ڕابهێنیت و فێری شەڕی پارتیزانی ببیت، نەک یەکسەرمەفرەزەیەک بۆناوشار بکەیت.

پاش چەند ڕۆژێک هەواڵی شەهیدبوونی گەیشت. چیرۆکێکی زۆر لە سەر ژمارەی ئەوفیشەکانەی لەپشتەوە بەری کەوتبوون دروستکرا.لەم وڵاتەدا ڕاستی و ناڕاستی ئەوەندە تێکەڵاو دەکرێت، کەس نازانێ ڕاستی سەریلەکوێیەو پێی لەکوێ شاراوەتەوە!.[١٢٢]

پاش سێ مانگ و نیو لە پێشمەرگایەتی لەکاتی گەڕانەوەی لەگەڵ مەفرەزەکەیدا بۆنێو شاری سلێمانی لە گەڕەکی ئیبراهیم پاشا نزیک مزگەوتی سەلاح دین لە بۆسەیەکی چێنراودا لە شەوی(٧ لە سەر٨/ ٣/ ١٩٨١) لەلایەن پیاویانی ڕژێمەوە شەهید کراوە.

***

١٢٢ سەرچاوەی پێشوو ل١١٥- ١١٦

نارام شەمیدیک لە بتدی کەزوی دا

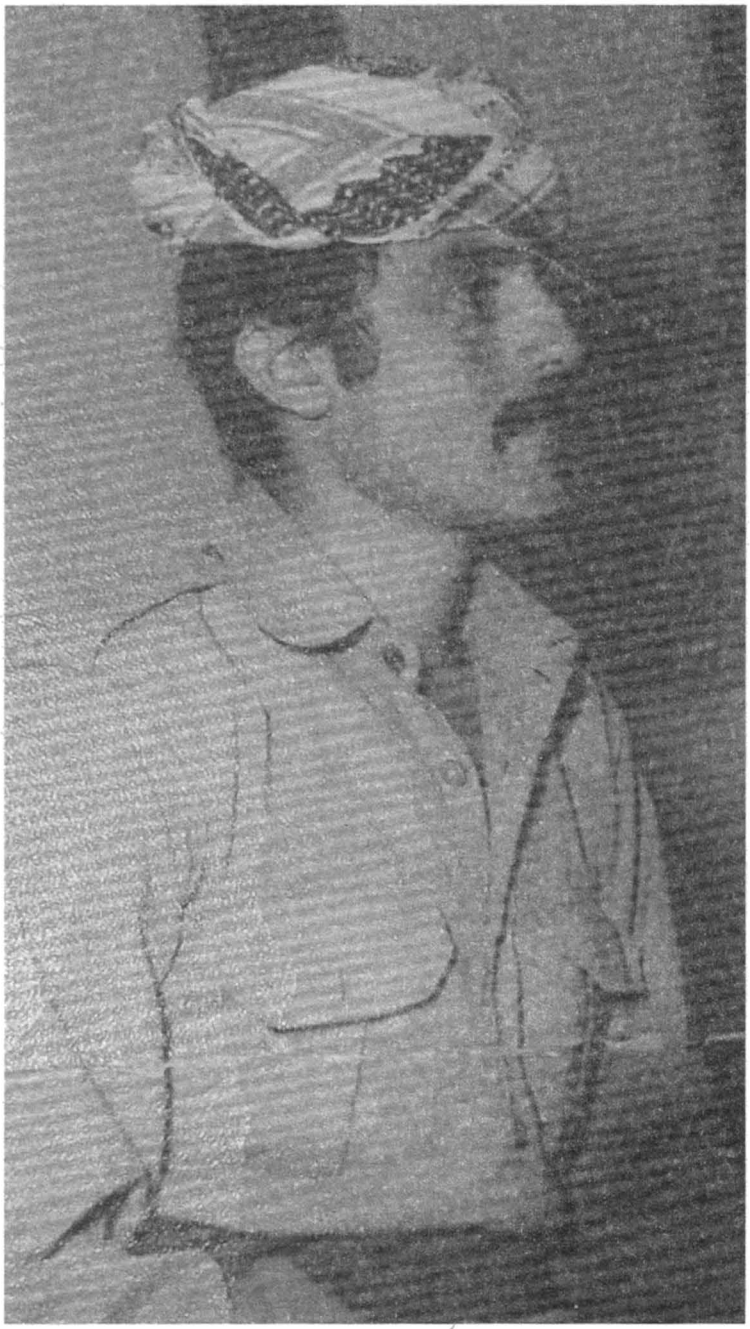

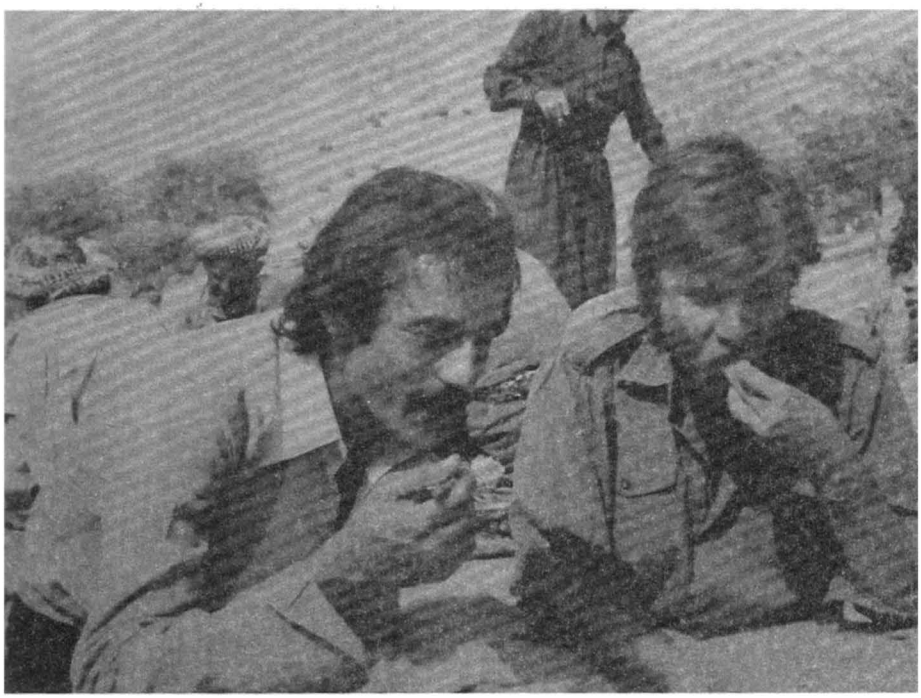

کامەران شەوقی و شەهید ئازادی مەلا

بیرەوەری زیندان
دەربارەی شەهید ئازادی مەلا

دکتۆر ساجد[۱۲۳]

۱۹۷۷ /٥/٥ گیراین لەلایەن(استخباراتی عسکری) هەواڵگری سەربازی براین بۆ شوێنێک، بەرانبەر شارەوانی سلێمانی ئێستا فرقەیان پێ ئەووت، کە ئێستا[۱۲٤]پارکی وەستانی ئوتۆمبێلە[۱۲٥]لەوێ شەهید ئازادم بینی، پێشتر تەنیا بە ناو ئەمناسی.

هەرزوو ئاشنایەتی لەگەڵ هەموواندا پەیدا کرد بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ کەش وهەوایەکی خوڵقاند کە هەرکەس لە لێدان ئەگەڕایەوە ئەبوایە قسەی بکردایە ئایا پاکانە(اعتراف) ی کردووە یان نا؟ ئە اعترافی کردووە چی وتووە. نا ڕاستەوخۆ ئەوەشی سەپاند بە سەرماندا کە خۆڕاگر بین وابکەین تا ئەتوانین هیچ نەڵێین: ئەگەروتراش شتێکی کەم و تەنیا لە سەرخودی کە سەکە خۆی، واتا زانیاری لە سەر ڕێکخستن و لە سەر هاوڕێکانمان نەدەین.

---

۱۲۳ دکتۆرساجد، ناوی(زەینەددین نجمەددین محەمەد)ە(۱۹/۱۹٥٦-۱-۲۰۰٦)پێشمەرگەو کادری کۆمەڵە،پیاوێکی نیشتمانپەروەربوو،بەداخەوە بەهۆی نەخۆشییەوە لە ماڵەکەی خۆیدا سەری نایەو کۆچی دوایی کرد.

۱۲٤ ئاماژەیە بۆ ئەوکات و ساتەی ئەم نوسینەی تیدا نووسراوە.

۱۲٥ . ئەوکاتە پارکینی ئوتۆمۆبیل بوو، بەڵام ئێستا ئەوشوێنە بۆتە باڵاخانەیەکی چەند نهۆمی.

ڕۆژێک دوو خوێندکاری منداڵکار که گیرابوون کردنیانه هۆڵەکەی لای ئێمە، شەهید ئازاد و یەک دوو برادەری خێرا لێیان پرسین کێن و کوڕی کێن؟ لە سەر چی گیراون و چییان وتووە؟ ووتیان ڕێکخستن و دوای لێدان ناوی دوو هاوڕێی خوێندکاری خۆیان داووەو ووتومانە بڵاوکراوەمان پێداون؟ بە شێوەیەکی زۆر کاریگەر بە چەند چرکەیەک کۆڵێک لەورەی پێدان و پێی وتن: ئەگەر ئەو دوو برادەرەتان بگیرێت بەرەو ڕووتان دەکەنەوە ئێوەش پەشیمان ببنەوەو بڵێن: ترساوین ناوی ئەو دوو برادەرەمان داوەو نەختێ خۆڕاگربن ئەوان هیچیان بۆ نابێ و بەرەڵا دەبن، هەرواش دەرچوو دوو خوێندکارەکە دوای گیران و ڕوو بەڕوو بوونەوە بەربووون.

یەکێک لەو خوێندکارانە کاک هێرشی مهندس بوو، هێرش محرەم ئەمین، شەهید ئازاد پێی ووت: هێرش تۆباوکت لە پەنجاکاندا سەرکردایەتی خۆپیشاندانەکانی کردووە دژی حکومەت، بە هۆی ئێوەوە خەڵک بگیرێت دوای چۆن لە ڕووت دێ سەیری خەڵک بکەیت،(هێرش) لە وەڵامدا ووتی: بشمکوژن پەشیمان دەبمەوەو ئەڵێم: ترساوم و درۆم کردووە.

هیئەی کەرکوک:

لە هیئەی خاصەی کەرکوک ڕۆژانە تەعزیب ولێدان هەبوو ئەوەندەیان لێدا بوو بە تایبەت فەلاقە کردن، هەردوو بنەپێی وورده گۆشتی لێ هەڵئەوەری ژێردەرگای ژووورەکانی هیئە کونێکی بچوکی تیا بوو لە وێوە ئەمانتوانی سەیری هاوڕێکانمان بکەین کە تعزیب ئەدران شەهید ئازاد هەردوو دەستی دەخستە ژێر سەری و بێ ئەوەی هاواربکات، ڕۆژێک پێم ووت: کە لێت ئەدەن هاواربکە با ڕەحمێکت پێ بکەن و کەمتر لێت بدەن، ووتی: هاوارناکەم و نامەوێت دڵی دوژمنەکەم خۆش بکەم.

هەموو حەوشەکەی هیئەی کەرکوک چەند ژورێکی تیا بوو سێ ژووریان سجن بوو، نیوەڕوان بۆنانخواردن لە حەوشەکەدا هەرهەشت نۆکەی بۆ سەر

لەگەنێک شلەو برنجەکە کرابوو بەسەریەکدا، ئەڵبەت پێشتر سەربازەکان خۆیان تێریان لێدەخواردو پاشماوەکانیان ئەدا بەئێمە هەرچی گۆشتی تیابوایە ئەیانخواردوو ئێسقانەکانیان دەکردەوە ناوی بۆ ئێمە ماوەیەک شەهید ئازاد لە ژوورێکی تر بوو، واتە پێکەوە نەبووین، کاتی نانخواردن هاتە سەر ئەو لەگەنەی منی لێبووم بە هێواشی پێی وتم: کاک فلان کە لەژوورەکەی ئێوە بانگ دەکرێنەوە بۆ تحقیق و اعتراف بکات هەموو ڕێکخستنەکانی هەولێر ئاشکرا دەبن، چونکە خوشکێکی ئەو لە مالی برادەرێکمان لە هەولێر اختفابووە، ئەم سەردانی کردوون ومالەکەشی دەزانێ، وتی: خاوەن مالەکەش لە هەولێر لێپرسراوی بەشێکی زۆری ڕێکخستن و تا ئێستا چەند جارێ گیراوە، چونکە دەلیلی لە سەرنەبووە بەربووە، ئەگەر ئەم برادەرەی ژوورەکەی ئێوە اعتراف بکات ئەوا زەرەری زۆر زۆرمان لێ ئەدا کەچوومە ژوورەوە بە برادەرەکەم وت: بانگت دەکەنەوە بۆ تحقیق پرسیاری فلانت لێ بکات بڵێ نایناسم چونکە فلانی خوشکت هێشتا لە مالی ئەوانەو ئەگەر بگیرێت خوشکت و منداڵەکانیش ئەگیرێن، دەستی کرد بەگریان و وتی: لە ژێر تعزیبدا ئەمکوژن پێم وت: لەوێ بمری باشترە وەک لە ژوورەوە، چونکە اعتراف بکەیت من ئەوخنکێنم، باشبوو بەیەک جار بردیان بۆ لێدان و لە تەنیشت ئەوەوە لە زیندانییەکی تریان ئەدا، لەکاتی لێداندا شەهید بوو ئیتر وازیان لەو هێناو کردیانەوە ژوورەوە.

ڕووداوەکە بووە هۆی ئەوەی ئەمیان بیر بچێتەوەو جارێکی تر بانگیان نەکردەوە.

لە هیئەوە بەرەو زیندانی ئەبوغرێب، شەهید ئازاد ئەگەرچی بەرپرسێتی زۆری هەبوو لەناو ڕێکخستنەکانی کۆمەڵەو زۆریشی خەڵک دەناسی، شتێکی زۆر کەمی لە سەر خۆی وتبووتا بەوە وازی لێبهێنن و زەرەر لەڕێکخستن نەدا، وەزۆرمان کە بەرپرسیشمان نەبوو ٥ پێنج ساڵ و یەک مانگ حوکم دراو بەرەو زیندانی ئەبوغرێب ڕاپێچ کراین، لەڕێگەش سەرقافڵچی، ڕێی خەباتمان چەندە سەخت و دوربێت با چواردەورمان کڵپەی ئاگربێت.

ئەبوغریب:

لە زیندانی ئەبوغریب ماوەیەک لە احکام ثقیلە بوین کە هەموو جۆرە زیندانییەکی تیابوو، ئیمە پەرش وبڵاوکرابوین بە سەر قسمەکاندا بە جۆرێ هەردوان و سیانمان بەرقسمێک کەوتبووین، دواتر کە گوازراینەوە بۆ احکام خاصە هەموو ئەوانەی بەیەکەوە گیرابووین پێکەوە بووین.

هەموو بەندییەکانی تریش سیاسی بوون، لەوێ شەهید ئازادو ئاسۆ ڕەحیمی کارگێڕی مەڵبەندی سلێمانی و (لەتیف شێخ عومەر)،(صلاح ئەحمەد) کە ئەفسەرە لە تۆپخانەنەو جەبار مستەفاو بەندە بەیەکەوە نانمان دەخوارد کە لە دووژووری تەنیشت یەکبوین، چونکە ژوورەکان زۆربچوک بوون بە ناڕەحەتی بەشی سێ کەس لەوێ شەهید ئازاد فێری ئەوەی کردین کاردابەش نەکەین کێ فریاکەوت ئیش بکات، دیارەکارەکانی بریتی بوون لە خواردن دروستکردن، شتنی قاپ و قاچاغ، شتنی جل، پاکردنەوەی ژوورەکان.

گیرفانیشی پێ کردین بەیەک، پارەی هەمووان وابزانم لای لەتیف شێخ عومەر بوو.

هەموو مواجهیەکیش کە کەسوکار دەهاتن بۆ لامان چەند پارچە جگەرەیان بهێنایە ئەبوو بە مۆڵکی هەموان، شەهید ئازاد، کەم قسەی ئەکرد، بڕواتان بێت زۆرجار هەربەهێمای دەموچاوی شتەکانی پێ دەوتین لەوپەڕی ناخۆشیدا بزەیەکی زۆر سیحراوی ئەچووە سەر لێوەکانی پێی ئەوتین خۆڕاگربن، یەکترمان خۆش بوێ ئایندەمان ڕووناکە، هەربەهێمای دەموچاوی دەریدەخست کە ئیمە لە بەعس زۆر گەورەترین زۆر قایم ترین هیواشی بە دواڕۆژ زۆر گەورە بوو.

ساڵی(١٩٧٩) بە لێبووردنی گشتی بەربووین، پاش ماوەیەک من بەشەهید ئازادو لەتیف شێخ عومەرم وت: ئەچمەدەرەوەو ئەبم بە پێشمەرگە، ئەوکاتە من لە دایکم عاجز بوو بووم لە ماڵی شێخ عومەردەژیام(ماڵی باوکی شێخ لەتیف) یەکسەر شەهید ئازاد پێی وتم: تۆناتوانی دڵی دایکت ڕابگری چۆن پێشمەرگایەتیت

پێ دەکرێ، کەزانی سوورم لە سەرئەوەی بڕۆم و دایکم ئاشت ناکەمەوە، پێی وتم: لە ناو هەموو ڕێکخستنەکانداو لە ناو هەموو هاوڕێکانمانا بڵاوی دەکەمەوە کەتۆ لەدایکت عاجزبوویت بۆیە ئەبی بە پێشمەرگە، نەک لەبەر کۆمەڵەو یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان ، ناچاری کردم لەگەڵ دایکم ئاشت ببمەوە پاش ماوەی مانگێک چوومە دەرەوە.

ئازاد دەبێت بە پێشمەرگەو شەهید بوونی. سالّی(١٩٨٠)[١٢٦]لە سەرکردایەتی گەڕامەوە بۆ قەرەداغ، کاک شێخ جەعفەر مستەفا پێی وتم: لەم ڕۆژانەدا کاک ئازاد هاتبوو بۆ لامان بۆ ببینین و هەندێ ئیشوکار، لە گوندی کۆپیتە یەکتریان دی بوو وتی: ئەبێ بەپێشمەرگەو ڕەنگە ئێستا لە سەرکردایەتی بێت، منیش ئیجازەم لێ وەرگرت و چووم بۆ سەرکردایەتی کە گەیشتمە ئەوێ وتیان: بە مەفرەزە دابەزیووە بۆ ناو شارو هەندێ کاری ناوشار هەیە ئەنجامی ئەدات و هەرئەوشەوە ئەپەڕێتەوە بۆ بەری قەرەداغ، منیش یەک شەو لەسەرکردایەتی مامەوەو گەڕامەوە بەرەو قەرەداغ کە گەیشتمە قازانقایە هەوالّی شەهید بوونی کاک ئازادیان دامێ، کاک بەختیار مستەفا هەوالّەکەی دامێ و هەردووکمان هۆن هۆن فرمێسک بە چاوماندا دەهاتە خوارێ و نەمان دەزانی چی بکەین و چی بڵێین!

ماوەتەوە بڵێم شەهید ئازادی مەلا محەمەد سەرکردەیەکی بلیمەت بوو بەتوانا و زیرەک بوو، هەموو هاوڕێکانی زۆر خۆش دەویست خەمخۆریان بوو، لە کەسوکار زیاتر بوو بۆ ئێمە.

بە داخیشەوە نە لە ڕاگەیاندن، نە لەڕۆژنامە، لە کەم شوێن باسی ئەم شەهیدە مەزنە کراوە.

***

١٢٦ ئەم میژووە هەڵەیە،چونکە باسی هەوالّی شەهید بوونی شەهید ئازاد دەکات، ئەو٧ـ ٨ ی ٣ ی ١٩٨١شەهید بووە.

دەستنووسی دکتۆر ساجید

(۱)

٤

داوه و نه فتنه فشار اگر بن تەوان صیحیان بتوانن بەرەو لا

هەروەها وه پیرو دەرفەتیکەوە کە دەوان گیران و بەردەوام
بوونیان وه بەردەوام . کە یەکەم لەو هۆیانەی کە ئاڵوگۆڕ
هێنەرەکان بوون و هێشتا هەروەها وه ش صیحیان ناناو دەبن.
هێشتا تەواو باوەڕ لەیە فاکتەرە کە دوای ئەو هۆیانە
کەوتنە دژی هەکومەت و بە هێزن تەنها ئەو یەکەیەت
دوای چەند لە بەردەوام وەش سیرەت لە تاڵ بکەیت و دەچێتە
لەوە لاوەکانی وەتن بەشکۆدارن بە شێوەیەن وە بەوەوە دەڵێ
ئەرسارەم و دەڵێم کە دووەم

هێزی کرێکاری .

و هێزە ناوەندی کرێکاری ڕێژەیەکی تەنیسب و لێبڕانی هەبو
لە وەندەیان لەگەڵ وابوو بۆ تابیبت کە لاتەکردن و هەروەها
بۆ بەشی دووەم گوتیشتن کە هەڵبژاردن.
ئێژەر وەرگەڕانەوەی هەیە کوتیشی بەکەمکی تیا بوو لەڕێ.
ئەمان خوای سیر هاوڕێکانیان بکەوێن کە تەنیسب بوونەوە
لە صیحیان ئاراوەیەکی وەستاوە وەخستەڕێژەر سیرەتی بوونەوە
هەوڵ دەدەن بۆ ئەوەی بێتە بەشداری کە لێت بوونەوە هەوڵ بکا
بارەی حیزبەکەی بکەن وەکەوتە لێت بدەن و وەتن
هەوڵ نادەم و ناوەڕێت دەگا دژمنەکەم خۆشا بکەم.

(۳)

(٤)

چونکە ئاڵان خوشکەت لە ماڵێ نەوانەو نەگەر بگەڕێتەوە
خوشکەو منداڵەکانیشت تێدایە ،
دەستکردی بەگریان و وتی ئەڕێ تەضحیەت ئەم کوڕانە
پێم وتبوو لەوێ بمەیەنەوە ئەوان لە ئاوەدانی وەک چونکە
ئەمانە بگرینە منالەوە خۆشەکانم بەباش بووە بۆ ئێمە
هەردیان بۆ لێدانی و لە تەنیشت نەدەوە لە
سەیدا کچەکەی تریان نەما لە گەڵ لێدانیدا شەهید بوو
ئینجا دانیان لە ئێمە کردیانەوە هەوڵیان دەدا .
دوو ماڵ کە بەدەم هێنانەوە نەچیان بێ بەجێیان دەو
جارێکیش تر بانگیان نەکردەوە .

لە ئێمە وەک بەرەو نزیکەی ئاوەدانی
شەهید ئەمانداد ئەگەر بەرەو بەرێتە ئاوەدانی هەبوو لە ماڵەکەیان
هەڵدەگرت نزیکەی ئێوارە دەگەیشتینە ئاوەدانی لەوێ سەر
هەڵدەدەبەسەر تا بەوە دانیان بێتینەوە و ئەوەی لە ئێمە
نەوا ئەوە ئاوەدانیان کە بەرەو سیمشاتان نەبوو ئەسارد
بۆ ئەو مانگە موکریان بەرەو نزیکەی ئاوەدانی نەبو ئەمرێت
بۆ ئێمە ئاسانتر بوو چونکە ئەوەندە ماندوو نەدەبوو
بۆ ئێمە ئاسانتر بوو چونکە ئەوەندە ماندوو نەدەبوو

۵

ثم بو تحریم

از پیدائی ثم بو تحریم عاصیان لم احکام تقیل بودن کہ ھمود
چند ہ از پیدائی خایہ کی تیا بود بایثہ پرشت و بیلاد کرا بودن
بہ سہ ۔ قسم کاندا بہ چند ھ ۔ دودانی و سیانان بہ ترسیمل
کہ دنبودن ہ دیاتہ کہ گوانز اینہ دہ بتو احکام خاص
ھ ھمود انہ وانہ ک بہ یہ کہ وہ گیدا بودن پشکیدہ بودن
ھ ھمود بہ ندیہ کانت ترسنہ سیا سنا بودن ہ لہ وتہ ۔ صید
انیاد و کال کا سنہ رصیم کا رگیدہ م ایتہ ندہ سیانان و کال لطیف
تشخ عوم ر و کال صلاح احمد کہ ثم ہ لہ توپ خان و
کال جار حضہ خاو بھ ندہ بہ یہ کہ وہ نا غان
دہ خوارد کہ لہ وھ ھمود نہ بستہ یہ لہ بودن ہ چرنگ
دودہ کان انیدہ بہ لہ بودن بہ نایہ ھ تے بہ شا کہ ہ دہ کرد
لہ وتہ ۔ صید شاداو ایتہ نہ وہ کردن کار و ایہ شانہ کہ بن
کہ نیا کہ وت بیشہ کہ بات ہ دیاہ کا یہ کان بریتہ بودن لہ خوارون
دوت کردن ہ تشخ تایہ و خاچاچ ہ تشخ جن ہ یا کردیہ وہ
ھمود یہ کان تایہ ستہ یہ کردن بہ یہ لہ ہ یا رھا ھ عوت
ما بزاہم لاہ کال لطیف تشخ عوم ر بود ۔ ھ تد
ھ ھمود صاجہ یہ کہ لیشا کہ کہ ھمود کا ر دہ ھاتن بتو لاھان ۔
بہ ندہ یا رم چگ رہیان بیتنایہ انہ بھ بہ ھلکی ھ ھمود ما۔

(ح)

شەهید نارام ... کەسێکی دڵسۆز و بەرپرسیار بوو لە کارەکانیدا. ئەو
هەر بە هێمنی و بەردەوامی شتەکانی دەورووبەری خۆی
لەدەست دەدا. ئەگەر هەڵەیەکی لێ دەکرا، بەڕاستی
لێبووردەیی گەورەی پێشان دەدا و بە ئاگەداری خۆی
دەیزانی. هەر بۆیە هاوڕێکانی خۆشیان دەویست
و دەیانەوێ بە هاوڕێیەکی نزیک بمێنێتەوە.

ساڵی ١٩٧٩ بە ئاگەداری گەیشتم کە بەرپرسی ... نارام
لە بەشەهید نارام دەرفەتی ئەوەم نەبوو کە زیاتر
لەگەڵی بمێنمەوە و ئاگەداری کارەکانی بم. بۆیە
بە ئاگەداری ... دەڵێم ئەو بارەی کە لە ...
بەشەهید نارام بەردەوام بووم لە ئەنجامدانی کارەکانی
و هەوڵم دەدا کە هەڵەیەک نەکەم و بتوانم لە ئاستی
هیوای ئەو هاوڕێیانەدا بم کە ئێستا لە ... نین.
بەڵام هەرچەند هەوڵم دەدا، ناتوانم بڵێم کە
بەتەواوی لە ئاستی هیوای ئەواندا بووم. ئەگەر
هەڵەیەکی لێ دەکرا، بەڕاستی لێبووردەیی گەورەی
پێشان دەدا و بە ئاگەداری خۆی دەیزانی. هەر بۆیە
هاوڕێکانی خۆشیان دەویست و دەیانەوێ بە هاوڕێیەکی
نزیک بمێنێتەوە.

۷

بودن شاگرد به پیشه‌گاه حشه‌ها بود .

سال ۱۹۸۰ م. سه‌گردایی‌ها که یاغی بودند واخ و کال قیچ
جغه قیچ هستند یک دشمن ما بودند این دو کال نازدار هانبود
بودند بعد بیشتر دشمن کار و کوندی کرده بودند
به گردیان دی بود . وقتی که بچه بیشتر بگرد به نگاه بیشتر
ما سه‌گردایی‌ها تیتا و بیشتر اجازه‌ی کاوه‌گرت و چروم
بچه سه‌گردایی‌ها که گم شده بودند تیتا به خانه‌زاده دایا بودند
بچه‌ها شاد و دشمن کار نازدار ما بودند که قاصد نداوات و حرف
می‌دهند و به پایتخت بچه‌ها بودند تیتا به خانه
بیان شد و ما سه‌گردایی‌ها خبر دادند که یاغی بودند. به خانه‌زاده واخ
که گم بیشتر خانه‌ایشان دشمن شد هیچ بودن کال نازدیان
داشت و کاوه به خانه‌ی خشنا دشمن و الوکوب داشت و
دشمن کان هستن هستن فرستاده. به چاو خانزاده خانه
خدایی و نه‌مان داده‌ان به کیخه‌ی چه بلندیه .

مادرده بلند شد هیچ کاوه‌ی سه‌گردایی‌ها که یاغی بودن
به توانا نه زیره‌ان بود که دشمن کاوه‌ی نزد فشنگ دشمن
دشمن خشنا بود که کاوه بچه‌ها کار زیاتر بود بلند .
به داخل‌شده که یاگی یاندن کاوه بلند نام که کدام شیرخان
با سه‌الدم شد هیچ نه کرده .

شەهید نازادی مەلا

هیشام تاهیر بەرزنجی

من پیشتر نازادم نەدەناسی، بەڵام دوای ئەوەی ئیبراهیم حەسەن ئیعترافیکی قیزەونی لەسەر کەسانیکی زور لەناو لایەنەسیاسیەکاندا کرد. کەسانی چەپ و بەهەڵوێست بەرانبەر ڕژێمی بەعس نازادی مەلا یەکێک بوو لەو تێکوشەرانەی (ئیبراهیم) ئیعترافی لەسەر کردبوون. لەماوەی لێکۆڵینەوەدا ئازادی مەلا بەئازایەتی و خۆڕاگری و بەگژداچوونی جەلادەکاندا سەرنجی زۆربەمانی ڕاکێشا ئیبراهیم و دەستەی لێکۆڵینەوە بەهەموو شێوەیەک دەیانویست بیڕوخێنن هەموو جۆرە ئەشکەنجەیەکیان لەگەڵدا بەکاردەهێنا لەفەلاقەو هەڵواسین وکێبل و جنێوی پیس و برسیکردن و تینووکردن و نەخەوتن لەئیستیخباراتی سلێمانی دواتر لەهەیئەی کەرکوک ئازاد لەدوای هەموو جەولەیەکی ئەشکەنجەدانەوە ئازایانە دەچووەوە بەگژی جەلادەکاندا نەفرەت و تفی دەکردە دەموچاوی برایم حەسەنەوە کاتێک برادەران دەبران بۆ لێکۆڵینەوە ئەم وڕەی بەرزدەکردنەوە دەیوت بەقوربانتانبم دان بەخوتانا بگرن کەس بەتەعزیب نامرێت کاتیک برادەران لەئەشکەنجەدان دەهێنرانەوە (نازادی مەلا) یەکێک بوو لەوانەی پیشوازیی لێدەکردن ئاوی دەکرد بەدەمیانەوە بڕینەکانی پاک دەکردنەوە دەیلاواندنەوە هەرچەند ئازاد خۆی کەسێکی نەرمونیان بوو، بەڵام لەکاتی لێکولینەوەدا بەرانبەر بەجەلادەکان تابڵێی ڕەق بوو تابڵێی بەهەڵوێست بوو. دوای ئەوەی لەئیستخباراتی سلێمانییەوە بۆ هەیئەی کەرکوک گواستراینەوە جۆری ئەشکەنجەو گوزەرانی ڕۆژانەمان خراپتربوو گەڕمای کەرکوک جۆرێکی تر بوو لەئەشکەنجە هەیئەی کەرکوک، بریتی بوو لەچەند

خانوویەکی کۆنی سەربازی پەنجەرەی ژوورەکانی بەخشتی سوور هەڵچنرا بوو بۆئەوەی نەتوانین وەک پێویست هەناسە بدەین لەو ژورەی ئێمەی تیدا بووین زیاد لەپەنجا زیندانیی تیادا بوو، زۆربەمان کەوتبوین بە سەریەکدا فەلاقە و کێبل و هەڵواسین لەحەوشەکەدا بوو حەوشەکەی کونکریتی چیمە نتو بوو لەهاویندا سوور دەبووە، لە کونی کلیلی دەرگاکەوە بەشیک لەحەوشەکەو جەلادە کانمان دەبینی هاوڕێکانمان دە بینی لەکاتی ئەشکەنجەدا. شەهید (ئازادی مەلا) ئەشکەنجەیەکی زوردرا، لەهەڵواسین و فەلاقە و کێبل و چەندین جۆری تر، دەمانبینی لەسەر پشت رایان دەخست و هەردوو قاچیان بەکوڵەکەیەکی ئاسنەوە دەبەستەوە، وەک درندە دەکەوتنە وێزەی بەکێبل دەیانکێشا بەژێر پێیدا ژیر پێکانی پڕ دەبوون لە خوێن پیستی پێی لە گۆشتەکەی جیادەبووە، وەک کەوڵی بکەن ئازاد نەبیت جارجارە دە یوت (ئۆف)، شتێکی تری نەدەوت دواتر دەیانکردەوە و هەلیان دەسان بەکێبل دەکەوتنە شوێنی بەسەر کونکرێتە گەرمەکەدا هەروەڵەیان پێدەکرد پارچە پارچە پێستی قاچی بەکۆنکرێتەکەدا جێدەما، خوینی دەڕژایە سەر کۆنکرێتەکە دواتر جەلادەکان ماندوو دەبوون هیچیان لیدەست نەدەکەوت. دواتر دەرگای ژوورەکەیان لێدەکردەوە و دەیانکردەوەژوورەوە لەژورەوە لەدە وری کۆدەبوینەوە هیچ شتێکمان نەبوو بۆ پاککردنەوە و ساریژکردنی برینەکانی پارچەی کراسەدراوەکانی بەرمان نەبیت برینەکەیمان پاک دەکردەوە عارەقی دەموچاویمان دەسڕی پاڵمان دەخست تا کەمێک بحەسێتەوە دوای ئەوەی دەهاتەوە سەرخوی بەزەردەخەنەیەکەوە کەهەر لەخوی دەهات دەیوت (ئەمروشمان بەرێکرد) دەیوت کورە خۆ ئەمانە خوایان نییە.

شەهید ئازاد لەلێکوڵینەوەدا تابڵێی ئازاو خوراگر بوو، زور لەهاوڕێکان لەوەوە ورەو توانایان وەردەگرت لەگەڵ هاوڕێکانی زیندانداو پەیوەندییەکی گەرمی هەبوو لەموناقەشەو بیرورا گورینەوەدا ریزی هەموانی دەگرت جیاوازیی بیرورای بەگوناح نەدەزانی دوای ئەوەی حوکم دراین لە١٥/-٦/١٩٧٧

بۆ بەندینخانەی (ئەبو غریب)

گوازراینەوە دەست و دائیرەی بەندینخانەوازیان لەئەشکەنجەدانی زیندانییەکان نەدەهینا، نازادی مەلا یەکێک بوو لە وانەی بە ردەوام گێچەڵیان پێدە کرد. چەندین جار بۆ ئەشکەنجەدان بانگیان دەکرد بە مەبەستی رووخاندنی هەمیشەلەشەرێکی دەروونیدا بوون لەگە ڵیدا، بەڵام لەگەڵ وردەی ئەودا بێسوود بوو (ئازادی مە لا) دوای ئەوەی لەساڵی١٩٧٩ ئازاد کراین رووی کردە شاخ و خەباتی چەکداریی هەڵبژارد بەداخەوە شەوێک لەگەڵ مەفرەزەیەکدا دێتەوە بۆ ناو شاری سلیمانی دەکەوێتە کەمینێکی دوژمنەوە شەهید دەکریت درووە بۆ گیانی پاکی. [١]

١ هیشام تاهیر بەرزنجی، چیرۆک و بەسەرهاتی زیندان، یاداشت، ساڵی ٢٠٢٤،چاپخانەی سەردەم،ل٧٣-٧٦

چەند وشەیەک بۆ مێژوو:

کۆتایی مانگەکانی ساڵی ١٩٩٢جەنابی بەڕێز(مام جەلال) سەردانی مەڵبەندی ڕێکخستنی سلێمانی یەکێتیی نیشتیمانیی کوردستانی کرد، وێنەیەکی قەڵەم کێشی شەهید ئارام لە ناو ڕاپەوەکەدا لەنێو مەڵبەندا دانرا بوو، خوالێخۆشبووجەنابی (مام جەلال) کەوێنەکەی بینی لەبەردەمیا وەستا و بەدەستی ئاماژەی بۆ وێنەکەی شەهید (ئارام) کردوو، فەرمووی هاوڕێیانی مەڵبەند (ئارام) مەغدووورە شتێکی بۆبکەن.؟ ئەوەبوو لە ١/٣١ /١٩٩٣ ڕاگەیاندنی مەڵبەند، بەناوی مەکتەبی سیاسیی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانەوە، ڤیستیڤاڵێکیان بۆیادی شەهید (ئارام) سازکرد، کە تیایا، لە سەر شەقامی لای ئوتێل پالاسی سلێمانی پەیکەرێک بۆشەهید (ئارام) کە لەلایەن هونەرمەندی پەیکەرتاش (کاروان جەمال تاهیر) دروست کرابوو دانراو خوالێخۆشبووجەنابی(مام جەلال)لە ڕۆژی کردنەوەکەیدا پەردەی لە سەرلادا، لە هۆڵی (مۆزەخانەی سلێمانی)ش پێشانگەیەک بۆ سەرجەم تابلۆو کەلوپەل و پۆشاک و بۆینباخ و چاویلکەو نووسراو قەڵەم... شەهید (ئارام) کرایەوە خەڵکێکی زۆر ئامادەی بینینی بوون، لە هۆڵی ڕۆشنبیریش کۆڕێکی بۆسازکراوخوالێخۆشبوو بەڕێز(مام جەلال) وتارێکی گرنگی دەربارەی شەهید ئارام پێشکەش کرد، کە بەداخەوە ئەو وتارەمان دەست نەکەوت تا لێرەدا بڵاوی بکەینەوە. پاشان چەند کەسایەتی و نووسەرێکی دیکەی وەک فەرید ئەسەسەردو مەحمود ڕەزا ئەمین وتارو لێکۆینەوە و توێژینەوەیان لەو ڤیستیڤاڵەدا بۆیادی (شەهید ئارام) پێشکەش کرد.

***

ڤیستیڤاڵێک بۆ یادی شەهید(ئارام)

هەندێ ئامادەکاری بۆ ڕۆژی ڤیستیڤاڵەکە کرابوو،چەند ڕۆژێکی مابوو،هەڤاڵی بەڕێز خوالێخۆشبووجەنابی (مام جەلال) داوای لەمەڵبەندی ڕێکخستنی سلێمانی کردبوو، یەکێک بنێرن بۆلای بزانێ بەرنامەی ڕۆژی یادەکە چۆن ئامادەکاری بۆ کراوە، دەبێت لەگەڵ یەکێک لە خانەوادەی مالّی شەهید(ئارام)وتوێژبکەم،ئەوە بوو، بەندە بەنوێنەرایەتی مەڵبەندو بەڕێز (وەزیرەجەلال) خوشکی شەهید (ئارام) سەردانی بەڕێزجەنابی هەڤاڵ (مام جەلال)مان لەقەڵا چۆلان کرد، بەرنامەو شێوەی ڤیستیڤاڵ وئامادەکاری یادەکەمان بۆ باس کردوو ئەوێش ڕەزامەندی لە سەر دەربڕی و لەکاتی قسەو گفتوگۆکانیا بەڕێز (مام جەلال) وتی: نامەو نووسراوی زۆری(ئارام)م لایە، لە ماڵەکەمە لە شام لە شاری (دیمەشق)ە لە سوریاو لام پارێزراوە، لە ئێستادا لە بەردەستما نین ئەگینا دەمخستە بەردەستان...دیارە بە پێی قسەکانی بەڕێز(مام جەلال) بێت ئەوێش نامەو نووسراوی شەهید (ئارام)ی زۆری لایەو تا ئێستا وەک نامەو نووسراوەکانی تری کە لەکاتی شەهیدکردنی شەهید ئارام کەوتونەتە ئەملاو ئەولا، تا ئێستا لەتاریکی و شاردنەوەدا ماونەتەوە، بەهیواین ڕۆژێک بێت ئەو نامەو نووسراوانە دەربکەون و ڕووناکی ببینن و ببێتە کەرەسەیەکی باش بۆلێکۆڵینەوەو توێژینەوە نوێ لە سەربەرهەم و نووسراو ژیانی شەهید(ئارام) و هەندێ لە تەمومژەکان لە سەر ململانێکانی ناو کۆمەڵەو هزری کاک"ئارام"زیاتر ڕۆشن بکاتەوە.

***

تەوەری پێنجەم

شەهید ئارام
لە دیدی هەندێک لە نووسەران و ڕووناکبیراندا

ئارام و
ڕۆڵی لە بزووتنەوەی سیاسیدا

فەرید ئەسەسەرد

پێشەکی:

ڕێکەوت وای کرد نووسینی ئەم لێکۆڵینەوە شیکارییە هاوکات بێ لەگەڵ یادی ٣٤ ساڵەی شەهیدکردنی شاسوار جەلال (ئارام) لە ٣١ ی کانونی دووەمی ١٩٧٨دا. ئەکادیمیای هۆشیاری و پێگەیاندنی کادران لەچوارچێوەی پڕۆژەی دیکیۆمێنتکردنی مێژووی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستاندا، بەپێی ئەو ئەرکەی کەماددەی ٦٥ی پەیڕەوی ناوخۆ پێی سپاردووە، هەڵبژاردەیەک لەوتارەکانی ئارامی بۆ چاپکردن ئامادە کردبوو. وتارە هەڵبژێردراوەکان، پێشتر لەساڵی ١٩٨٠ لەدووتوێی کتێبێکدا کۆکرابونەوەو وەک سەرەتایەک بۆ بڵاوکردنەوەی تەواوی نووسینەکانی، لەناوزەنگ چاپ کران.

ئەم لێکۆڵینەوەیە لەشیکردنەوەکانیدا زۆرتر پشت ئەستورە بەو هەشت دەقەی کە لەچاپی ساڵی ١٩٨٠ کۆکراونەتەوە. چاپکردنی ئەم کتێبە بۆ دووەم جار، پاش ٣٢ ساڵا لەبڵاوکردنەوەی، بوو بەدەرفەتێک نەک هەر بۆ ناساندنی کتێبەکە بەخوێنەران، بەڵکو هەروەها بۆ سەرلەنوێ ناساندنەوەی ئارامو شیکردنەوەی میتۆدی بیرکردنەوەیو تاوتوێکردنی ڕۆڵی لەبزوتنەوەی سیاسیدا. ئەو

بۆچونانەی لەم لێکۆڵینەوەیەدا خراونەتە ڕوو، ئازادتر لەبۆچونەکانی پێش خۆیان گوزارشتیان لێ کراوەو مەراقی سەرەکیشیان ئەوەیە کە بەشێوەیەکی بابەتییانە وێنەی بەسەرهاتەکان بکێشنو وێنایەکی نزیکتر لەواقیع پێشکەش بکەن.

لەمێژوودا ڕوداو هەمیشە وەک ڕوداوێکی نەگۆڕ دەمێنێتەوە، بەڵام جۆری تێڕوانین بۆ ڕوداوەکـە هەمیشە جیاواز دەمێنێتەوەو لـەم سۆنگەیەوە هەر ڕوداوێک دەشێ بۆچوونی جیاواز لە بارەیەوە پەیدا ببێ. لێرەدا فاکتەری کات ڕۆڵێکی گرنگی لە پەیدا بوونی تێڕوانینی جیاوازدا دەبێو لەم سۆنگەیەوە دەشێ تێڕوانینی بیست ساڵا لەمەوبەر بۆ ڕوداوێکی دیاریکراو، جیاواز بێ لەتێڕوانینی ئەم سەردەمەو دەشێ بیست ساڵی تر تێڕوانینی تر لەبارەیەوە پەیدا ببێ. ئەمە خۆی لەخۆیدا مێژوو لەدۆخێکی دینامیکیو جوڵاودا دەهێڵێتەوەو لەم نێوانەدا کات ڕۆڵێکی گەورە لەڕۆشنکردنەوەی لایەنە شاراوەو باسنەکراوو تەومژاوییەکاندا دەگێڕێ.

ئـەم لێکۆڵینەوەیە پـەیڕەوی لەمێتۆدێکی شیکاری- ڕەخنەگرانە دەکـاو مەبەستێتی هەندێ مەسەلە دەربارەی کاریگەریی سیاسیی ئارام لەماوەی نێوان کۆتایی ساڵی ١٩٧٥و سەرەتای ساڵی ١٩٧٨ بوروژێنێ، ماوەیەک کە لەمێژوومااندا بەهەستیارترین ماوەی جوڵانەوەی سیاسیی کوردایەتی دەژمێردرێ.

١- دەربارەی مێژوویی بوونی ڕۆڵی ئارام

تا چەند لەتوانادایە ڕۆڵی ئـارام بەڕۆڵێکی مێژویی بژمێردرێ؟ بۆ ئەوەی بتوانرێ وەڵامی ئەم پرسیارە بدرێتەوە، دەبێ پێشەکی ماناو ناوەڕۆکی ڕۆڵی مێژویی ڕونبکرێتەوە. ڕۆڵی مێژویی، هەڵسوڕانێکە چەند مەرجێکی لەخۆ گرتووە لەوانە ئەوەیە کە ئەنجامدەری ڕۆڵەکە توانیبێتی گۆڕانێکی دیارو بەرچاو بەدەست بێنێ کەئاسەوارێکی قوڵی لە سەر ڕەوشی گشتیو چارەنووسو ئایندەی کۆمەڵا هەبێو هەروەها دەبێ کاریگەریی کردەوەو بیروباوەڕی ئەو کەسە ڕوخساری بەردەوامبوونی بۆ ماوەیەکی بەڕێژە دورو درێژ پێوە دیار بێ. ئەمە بەم واتایە

دێ کەکاریگەریی ئەو کەسە لەژیاندا، نابێ بەنەمانی فیزیکیی، دەمو دەست لەناو بچێ!

بەڕەوچاوکردنی ئەم مەرجە پێویستیانەی مێژوویبوونی ڕۆڵا، ئەو پرسیارە دووبارە دەکەینەوە کە تا چەند لەتواناداید ڕۆڵی ئارام بەڕۆڵێکی مێژوویی بژمێردرێ؟

ژیانی سیاسیی ڕاستەقینەی شاسوار جەلال (ئارام) لە ٦ـ٧ ساڵا زیاتر نیەو ژیانی وەک ڕابەرێکی سیاسی دوو ساڵاو چەند مانگێکە. هەڵسوڕانی سیاسیی لەناو پارتی دیموکراتی کوردستان بەهەردوو باڵی خوالێخۆشبوو مەلا مستەفا بارزانی و مەکتەبی سیاسییەوەو هەڵسوڕانی گەرموگوڕی لەناو یەکێتیی قوتابیانو یەکێتیی دیموکراتی لاوانی کوردستان بایەخێکی ئەوتۆی نیە. ئەو ٦-٧ ساڵەی کەوتونەتە ماوەی نێوان پەیوەندیکردنی بەکۆمەڵەی مارکسی- لینینیی کوردستانەوە لەساڵی ١٩٧١ یان ١٩٧٢ تا شەهیدکردنی لەگوندی تەنگیسەر لە قەرەداغ لە سەرەتای ساڵی ١٩٧٨دا، پوختەی ژیانی سیاسیی پێکدێنن. لەو پوختەیە، ماوەی نێوان کۆتاییی ١٩٧٥و سەرەتای ساڵی ١٩٧٨، ئەو ماوەیە پێکدێنێ کەکاریگەرییەکی زۆری لە سەر مێژوی سیاسیی کوردستان پاش هەرەسهێنانی شۆڕشی چەکدار لەساڵی ١٩٧٥بەجێ هێشتووەو ئەم کاریگەرییە، تەنانەت بۆ ماوەی زیاتر لەیەک دەیە، لەدوای شەهیدکردنی، بەگەرمو گوڕی مایەوەو تائێستاش کاریگەریی ماوە، بەڵام نەک بەو گەرموگوڕییەی جاران.

لەم سەروبەندەدا بواریکی فراوان بۆ دانانی ڕۆڵی بەڕۆڵێکی مێژوویی لە ئاراداید. بەکارهێنانی ئەم ئاوەڵناوە بۆ هەڵسەنگاندنی ڕۆڵی ئارام لەساڵانی ١٩٧٥و ١٩٧٦، تەنیا بۆ پێداهەڵگوتن نیە، بەڵکو ڕوخساری مێژوییبوون دەقاو دەق بەڕۆڵەکەوە نووساوە. ئەم ڕۆڵە خۆی لەدوو بواری سەرەکیدا دەبینێتەوە. یەکێکیان ئەو ڕۆڵەیە کە لە کۆتایی ساڵی ١٩٧٥و نیوەی یەکەمی ساڵی ١٩٧٦دا گێڕاویەتیو دەشێ لەچوارچێوەی هەڵسوڕانی "کۆمیتەی هەرێمەکان"دا هەڵسەنگاندنی بۆ بکرێ. ئەوی تر ئەو ڕۆڵەیە کە لەپێکهێنانی دەستە چەکدارەکاندا

لەناوچەی سلێمانی‌و لە سەرتاپای پرۆسەی دەستپێکردنەوەی خەباتی چەکداردا دیویەتی.

ساڵی ١٩٧٥دەزگا ئەمنییەکان، گورزێکی کاریگەریان لەڕێکخستنەکانی کۆمەڵە وەشاندو بەهۆی ئەمەوە سەرتاپای ستراکتۆری ڕێکخستن دۆخێکی نزیک لەهەڵوەشانەوەو لێک دابڕانی بەخۆوە بینی. شڵەژانی باری ڕێکخستن بەو ئەندازە ترسناکە نیشانی دەدا کە سەرکردایەتیی کۆمەڵە هیچ نەخشەیەکی بۆ کاتی تەنگانە نەبووە. سەرکردایەتیی کۆمەڵە لە کۆششێکدا بۆ خۆ دەربازکردن بۆ دەرەوەی وڵات، عیراقی بەجێ هێشتو ڕوویکردە ئێران. بەڵام تۆکمەیی‌و وریایی دەزگا ئەمنییەکانی ڕژێمی شا، ئەم هەوڵەی پوچەڵ کردەوە. سەرکردەکانی کۆمەڵە لە ئێران گیران‌و دەرفەتی دەربازبوونیان نەما. زۆری نەبرد هەمویان ڕادەستی عیراق کرانەوەو لەم سۆنگەیەوە کۆمەڵە بەبێ سەرکردایەتی مایەوە.

ڕۆڵی مێژوویی ئارام لەم بوارەدا لەدوو خاڵدایە، یەکێکیان ئەوەیە کەسەرکەتوو بوو لەپێکهێنانی سەرکردایەتییەکی ئەلتەرناتیڤ لەڕەوشێکی ئێجگار سەخت‌و دژواردا دووەمیان لەوە دایە کەفریای شانە پەراگەندەو سەرگەردانەکان کەوت‌و لەکاتێکی پێوانەییدا ژیانی بەبەر شانە نهێنییەکاندا هێنایەوە، هێزی لەدەستدراوی بۆ کۆمەڵە گێڕایەوەو ڕێکخستنێکی لەوەی جاران تۆکمەتری داهێنا.

لەڕووی بابەتییەوە، ئارام لەڕێی بەگەڕخستنی تەواوی وردەکارییە پێویستەکان‌و بەکارهێنانی ئامرازەکانی پێشووەوەو بەپشت بەستن بەویستی مانەوە، زیاتر لە هەر ویستێکی تر، کۆمەڵەیەکی تازەی دروست کردو بەم کارەی، چانسێکی نوێی ژیانەوەی بۆ کۆمەڵە دابین کرد.

ئەم کارە، ڕاستەوخۆ، پەیوەندیی بە مەسەلەیەکی تر‌ەوە هەیە کەپێکهێنانی دەستە چەکدارەکان‌و دەستپێکردنەوەی خەباتی چەکدارە. لێرە ئارام ئەو ئەرکەی گرتە ئەستۆ کەدەبوایە سەرکردایەتیی پێشووی کۆمەڵەبیکردایەو لێرەدا کارەکەی دەبێتە درێژەدان بەئەرکێکی مێژوویی کە لەهەلومەرجی ئەو سەردەمەدا هەر دەبوایە جێبەجێ بکرێ، بەڵام ئەم ئەرکە قورسە بەبێ کۆمەڵەیەکی بەهێز بەڕێوە

نەدەچوو، بۆیە دەرهێنانی کۆمەڵە لەو تەنگانەیە خۆی لەخۆیدا ڕێخۆشکردنە بۆ فەراهەمکردنی مەرجەکانی دەستپێکردنەوەی خەباتی چەکدار لەناوچەی سلێمانیو گەرمیان. بەم پێیە، داننان بەڕۆڵی ئارام لەم قۆناغەدا داننانە بەرۆڵی سەرکردایەتیی ناو وڵات کەتوانیی بەفریاکەوتنی کۆمەڵە، فریای پڕۆژەی دەستپێکردنەوەی خەباتی چەکدار بکەوێ.

٢-ئایدیۆلۆژیا لەمیتۆدی بیرکردنەوەی(ئارام) دا

گومان لەوەدا نیە کە ئایدیۆلۆژیا بەسەر بیرکردنەوەی ئارامدا زاڵە. لە سەردەمێکدا کە بەسەردەمی ئایدیۆلۆژیا ناسراوە، ئەمە بەشتێکی نامۆ دانانرێ. شێوەی بیرکردنەوەی ئارام جیاوازییەکی ئەوتۆی لەگەڵا شێوەی بیرکردنەوەی هەر شۆڕشگێڕێکی تر نیەو لەم ڕوەوە گوتاری سیاسیی زاڵا بە سەر بیرکردنەوەو نووسینەکانیدا گوتارێکی تەقلیدییە کەتێیدا دژایەتیکردنی ئیمپریالیزمو زایۆنیزم بەچەشنێکی زۆر ڕاشکاوانە گوزارشت لەخۆی دەکا. ئارام لەو بڕوایەدا بوو کەشۆڕشی کورد، لەو ڕوانگەیەوە کە سەرکردایەتییەکەی ڕێبازێکی پێشکەوتنخوازانەی گرتووەتە بەرو باوەڕی تەواوی بەستراتیجی دژ بەهێزە ئیمپریالیستەکان هەیە، بەشێکی شۆڕشی سۆسیالیستیی جیهان پێکدێنێ. ئەم زێدەڕۆییکردنە لەدیاریکردنی ڕوخسارەکانی شۆڕشی کورد ڕەنگدانەوەی تیۆو تاوی ئایدیۆلۆژیایە. بەلای(ئارام)ەوە، شکستی شۆڕشی١٩٦١-١٩٧٥ هەلێکە دەبێ چەپە شۆڕشگێڕەکان بیقۆزنەوە بۆ بانگەشەکردن بۆ جیهانبینیی خۆیانو هەڵگیرساندنی شۆڕشێک کەبتوانێ ئامانجەکانی هەم لەڕووی سیاسییەوە بەدی بێنێ، هەم لەڕووی کۆمەڵایەتییەوە. کڕۆکی ئەم بۆچوونە ئەوەیە کەکورد بە سەرکردایەتییەکی خێڵەکی، ناتوانێ ئامانجەکانی خۆی بپێکێ. بۆیە تیۆرییەکەی ئەو، زۆرتر پشت ئەستور بوو بەوەی کەکورد پێویستی بەشۆڕشێکی شێوە نوێیەو دەبێ کرێکاران و جوتیاران و ڕۆشنبیرە شۆڕشگێڕەکان و کاسبکاران ڕۆڵی سەرەکی و کاریگەری تێدا بگێڕن.

ئارام لەتەموزی ١٩٧٦، لەدوتوێی وتارێکدا بەناونیشانی"باری ئێستای کوردستان"کە ناوی خۆی لە سەر دانانەوەو بەناوی لیژنەی سەرکردایەتیی دەستە چەکدارەکانەوە نووسیویەتی، گوزارشتی لەم بیرۆکەیە کردووە. لەم وتارەدا ئەم چوار چینە بە"چینە چەوساوەکان"ناو دەباو بانگەشە بۆ ئەوە دەکا کە بەبێ یەککرتنی ئەم چوار چینە سەرکەوتنی شۆڕش مەحاڵە! .

لەناوەڕۆکدا، ئەوەی کەلێرە ئارام باسی دەکا هەمان تیۆرییە ماوییەکەیە کە گەل بەسەر چوار چیندا دابەش دەکا، کەبریتین لەکرێکاران، جوتیاران، وردە بورژوازیو بورژوازیی نیشتمانیی. وەک سەرنج دەدرێ، لیستەکەی ئارام هیچ جێیەکی بۆ بورژوازیی نیشتمانیی نەکردووەتەوە.

پاش ساڵێک، ئارام بەلیستی چینە چەوساوەکاندا دەچێتەوەو بورژوازیی نیشتمانیی بۆ زیاد دەکا. لە ئەیلولی ١٩٧٧ لەدوتوێی وتارێکدا دەربارەی پەیوەندیی نێوان دەوڵەتو شۆڕش، کە لەڕۆژنامەی"ئاڵای شۆڕش"بڵاوکراوەتەوە، چینە چەوساوەکان بەم جۆرە ڕیز دەکا کەبریتین لە کرێکاران، جوتیاران، بورژوازیی بچوکو باڵی چەپی بورژوازیی نیشتمانییو لەم سەروبەندەدا بانگەشە بۆ ئەوە دەکا کەدەکرێ لەم چوار چینە بەرەیەکی یەککرتوو بە سەرکردایەتیی چینی کرێکارو حزبە پێشڕەوەکەی پێک بێ بۆ ئەنجامدانی ئەرکەکانی قۆناغی شۆڕشی دیموکراتیی گەل .

جیاوازییەک لەنێوان هەردوو لیستدا هەیە. لەلیستی ساڵی ١٩٧٦ ناوی هیچ بورژوازییەک نەهاتووە، نە بورژوازیی بچوکو نە بورژوازیی نیشتمانیی، بەڵام بواریکی زۆر بۆ ژماردنی کاسبکاران بە بورژوازیی بچوک هەیەو ئەمە قەرە بووی ناو نەهێنانی بورژوازیی بچوک دەکا. لێرە تەنیا ڕۆشنبیرە شۆڕشگێڕەکان دەمێننەوە، کە لەبنەڕەتدا چین پێک ناهێنن، بەڵکو تاک تاک بەر چەند چینێکی جیاواز دەکەونو بەڕەچەڵەک دەچنەوە سەر چینەکانی تر. لە ئەم ڕووەوە تیۆرییەکە پەراوێزێکی فراوانی بۆ فرە ڕەچەڵەکیی ڕۆشنبیرە شۆڕشگێڕەکان هێشتۆتەوە. بەم پێیە، دەشێ ڕۆشنبیرە شۆڕشگێڕەکان بچنەوە سەر کاسبکارانی شارەکان یان جوتیارانی لادێ و تەنانەت دەکرێ ڕیشەی کۆمەڵایەتییان بگەڕێتەوە سەر توێژە

دەوڵەمەندەکانیش. ئەمە ئەوە دەردەخا کەئەم لیستەی ئارام باسی چوار چین ناکا، بەڵکو باسی سێ چینی کۆمەڵایەتی دەکا کەبریتین لە کرێکاران، جوتیاران‌و وردە بورژوازی. لەڕووی میتۆدەوە، ناو نەهێنانی بورژوازیی نیشتمانیی بەڵگەی ئەوەیە کەئەم چینە شایستەی ئەوە نیە کە بخرێتە ڕیزی چینە شۆڕشگێڕەکانەوە. لەلیستی ساڵی١٩٧٧دا ئارام بەخۆیدا دەچێتەوە‌و بورژوازیی نیشتمانیی بۆ لیستەکە زیاد دەکا. ئەگەر لە ناوەڕۆکی شێوەی داڕشتنی مەسەلەکە ورد ببینەوە، بۆمان دەردەکەوێ کەئارام لە ساڵی ١٩٧٦یش باوەڕی بەوە هەبووە کەچینی بورژوازیی نیشتمانیی هەیە، بەڵام لە بەر ئەوەی لە تەوژمە شۆڕشگێڕییەکانی ئەم چینە دڵنیا نەبووە، سەرتاپای ڕەت کردووەتەوە. دواتر، ڕەنگە بەهۆی زیادبوونی ڕۆڵی شار لە شۆڕشدا، بەپێویستی زانیوە کەجێیەک بۆ بورژوازیی نیشتمانیی لەلیستی چینە شۆڕشگێڕەکان بکاتەوە، بۆیە دەبینین بورژوازیی نیشتمانیی بە سەر دوو لەتدا دابەش دەکا، لەتێکیان تەوژمی شۆڕشگێڕانەی زیندوی تێدا دەبینرێ‌و لێی دەوەشێتەوە پێی بوترێ باڵی چەپی بورژوازیی نیشتمانیی‌و ئەوی تر هیچ تەوژمێکی شۆڕشگێڕانەی زیندووی تێدا نابینرێ‌و بەرژەوەندی‌و چارەنوس‌و ئایندەی خۆی بەداگیرکەرانەوە بەستووەتەوە‌و چاوەڕێی هیچ ڕۆڵێکی نیشتمانیی لێ ناکرێ. ناوهێنانی باڵی چەپی بورژوازیی نیشتمانیی یارمەتیی ئەوەی دا کەلیستە سێ چینیەکە بکرێ بەلیستێکی چوار چینی، کەئەمەش بە شێوەیەکی باشتر لەگەڵ تیۆرییەکەدا وێک دەهاتەوە.

ئارام پێی وابوو شۆڕشە شێوە نوێکە پێویستی بەحزبێکی پێشڕەوە. وەک هەر شۆڕشگێڕێکی مارکسیستی ئەو سەردەمە، ئارام باوەڕی تەواوی بەوە هەبوو کە تێکۆشان حزبی پێشڕەو دروست دەکاو ئەو حزبە دەبێ گوزارشت لەبیروباوەڕی چینی کرێکار بکات‌و ئەندامەکانی دەبێ لەگەڵ هەڵبژاردەی ئەو کەسانە بن کەهۆشیارترین‌و پێشکەوتوترین‌و بەتواناترین‌و دڵسۆزترین‌و پاکترین کەسانی چینە شۆڕشگێڕەکانی گەل بن" و لەو بڕوایەدا بوو کە"بەبێ حزبێکی وا، شۆڕش بەئامانج ناگات".

ئەم خاڵە ئەو پرسیارە دەوروژێنێ کە ئاخۆ (ئارام) تا چ ئەندازەیەک لەژێر کاریگەریی بیروباوەڕی ماو تسی تۆنگدا بووە؟ لە ڕاستیدا ئارام لەساڵی ١٩٧٥ بەدواوە لە هیچ نووسینێکیدا باسی ماویزم ناکاو ئەوانەی کەدەیناسنو لەگەڵیدا ژیاون شتی وای لێناگێڕنەوە کەببێ بەمایەی ناساندنی وەک ڕۆشنبیرێکی ماوی. بەم پێیە، هیچ بەڵگەیەک لە سەر ئەوە نیە کەئارام لە ساڵی ١٩٧٥ بەدواوە بەبیروباوەڕ ماوی بووە.بەڵام جەختکردنی لە سەررۆڵی میژوویی چینە شۆڕشگێڕەکان لە بزوتنەوەی ڕزگاریی نیشتمانیداو بانگەشەی بۆ یەکگرتنی ئەو چینانە لە ڕێگەی حزبەکانەوە بەشێوەیەکی کاتی لەچوارچێوەی بەرەیەکی یەکگرتوودا، ڕەنگدانەوەی کاریگەریی ماویزمە لە سەر بیروباوەڕی، چونکە تیۆریی چوار چینە شۆڕشگێڕەکەی گەل تیۆرییەکی بەلشەفییانە نیەو لینین بانگەشەی بۆ نەکردووە. ئەم تیۆرییە ماوتسی تۆنگ دایهێناوە. ئەزمونی چین نیشانی داوە کەکۆمۆنیستەکان بۆ ڕزگاربوون لەداگیرکەرە ژاپۆنییەکان نەرمییەکی تاکتیکییان نواند کە بووە مایەی ڕەخساندنی دەرفەت بۆ یەکگرتنی کۆمۆنیستەکان و حزبی کۆمنتانگی بورژوازی لەدژی دوژمنی هاوبەش. کۆمۆنیستەکان تەنانەت پاش دامەزراندنی کۆماری گەلی چینیش باوەڕیان وابوو کەچین هێشتا پێویستی بەهاوپەیمانیی کرێکارانو بورژوازییە، بۆیە بەرەیەکیان لەگەڵا ئەو حزبە بورژوازییانەدا پێکهێنا کەدژایەتیی سۆسیالیزمیان نەدەکردو ئامادەبوون مل بۆ دەسەڵاتی کۆمۆنیستەکان کەچ بکەن.

بانگەشەی ئارام بۆ هەندێ بیروباوەڕی ماویزم بەڵگەی ئەوە نیە کەماوی بووە، بەڵام ئەمە نیشانی دەدا کەئارام ئەزمونی چینی تاوتوێ کردووەو نووسینەکانی ماو تسی تۆنگو ڕابەرە چینییەکانی تری بەوردی خوێندۆتەوە.

ئاشکرایە کەئارام لەقۆناغێکی دیاریکراوی ژیانی سیاسییدا وازی لە ماویزم هێناوە، بەڵام وازهێنانی لە بیروباوەڕەکە بە مانای لێ هەڵگەڕانەوە نایە. ئەوەی کە لەگەڵا لۆجیکدا دەگونجێ، ئەوەیە کەئارام پەیتا پەیتا باوەڕی بەماویزم لەق بووەو چەند لە ماو دوورکەوتووەتەوە، ئەوەندەش وردە وردە زیاتر لەلینین

نزیک بۆتەوە. بەوردی دیاریکردنی کاتی وازهێنانی لە ماویزم کارێکی زەحمەتە. بەڵام دەتوانرێ بەبەڵگەوە جەخت لە سەر ئەوە بکرێتەوە کە تا ساڵی ١٩٧٢ خۆی بەماوی، یاخود لانی کەم بە هاوسۆزی ماویزم،داناوە.لەوپەنجا وتارەی کە بەناوێکیخوازراوەوە لەڕۆژنامەی"هاوکاری"[١٢٧]بڵاوی کردووەتەوە، لە یەکێکیاندا کەمێژووی بۆ ساڵی ١٩٧٢ دەگەڕێتەوە، ناوی ماو تسی تۆنگ دێننێو پەرەگرافێکیش لەوتەکانی ماو کەمێژووی دەچێتەوە سەر ساڵی ١٩٥٧،وەردەگرێ. وتارەکە ئاسەواری ماویزمی بە ئاشکرا پێوە دیارە. لەدوتوێی وتارەکەدا، کەتایبەتە بە سەردانی سەرۆکی ئەمریکا ڕیچارد نیکسن بۆ چین، زۆر بەشانو باڵی چین هەڵدەداو ڕێزێکی زۆر بۆ دکتاتۆریای کرێکاران نیشان دەدا. لە هەموی سەرنجڕاکێشتر ئەوەیە کە لەم وتارەدا دەستەواژەی"بیروباوەڕی ماو تسی تۆنگ"ی بەکارهێناوە کەدەستەواژەیەکە تەنیا ماوییەکان بەکاری دێننو بەهۆیەوە ماویزم دەکەن بەهاوتای مارکسیزمو لینینیزم، هەروەک ماوتسی تۆنگ لە ڕێی ئەو بیروباوەڕەوە وەک درێژەپێدەرو نۆژەنکەرەوەو پەرەپێدەری مارکسیزم- لینینیزم دەخەنە ڕیزی پێنج ڕابەرە جیهانییەکەی کرێکاران کەبریتین لە مارکس، ئەنگلس، لینین، ستالینو ماو تسی تۆنگ. ئەمە بەم مانایە دێ کەگەشتی دورکەتنەوەی پەیتا پەیتای ئارام لەماویزم، پاش ئەم وتارە دەستی پێکردووە، بەڵام زەحمەتە بتوانرێ ئەوە دیاری بکرێ کە چەند پاش ئەم وتارە، وازی لە ماویزم هێناوە. زۆرتر بیر بۆ ئەوە دەچێ کەدەشێ ئەم ماوەیە کەوتبێتە نێوان ١٩٧٣و ١٩٧٥. دەبێ ئەوەش ڕەچاو بکرێ، کەوازهێنانی لە ماویزم بەم مانایە نیە کە ئەم بیروباوەڕە هیچ کاریگەرییەکی لە سەر بیرکردنەوەو هەڵسوکەوتی بەجێ نەهێشتووە.

کاریگەریی ماویزم لە سەر بیروبۆچوونی ئارام پاش ساڵی ١٩٧٥ لەوەدا دەردەکەوێ کە ئارام لە هەندێ لەنووسینەکانی، ئەو دەستەواژانەی بەکار هێناوە

---

١٢٧ لەلایەن مامۆستا مۆفەق میراودەلییەوە سەرجەم وتارەکان ساڵی ٢٠٢١کۆکراونەتەوەو لە کتێبێکدا لە چاپخانەی کارۆچاپکراوە. (ئا)

که تەنیا ماوییەکان بەکاری دێنن، لەوانە دەستەواژەی "ریڤیژیونیزم" کە ئاماژەیە بۆ لادان لە مارکسیزم.

وازهێنانی لە ماویزم، بەو مانایە دێ کە ئارام ماوی لەپلەیەکی نزمتر داناوەو وازی لەوە هێناوە کە ماو بە سەرچاوەی ئایدیۆلۆژیی خۆی و چین وەک سەنتەری شۆڕشی جیهانی و مۆدێلی سۆسیالیزمی داواکراوی خۆی بزانێ. وازهێنانەکە لە گەوهەردا گەڕانەوە بوو بۆ لای لینین و لەم سەروبەندەدا لینینی کردەوە بە سەرچاوەی ئایدیۆلۆژیی خۆی و دژی گۆڕینەوەی لینین بەماو وەستاوەتەوە. ئەگەر بچینەوە سەر ڕۆژنامەی "ئالای شۆڕش" دەبینین ئارام لە دوتوێی نمایشکردنی کتێبەکەی "دەوڵەت و شۆڕش"ی لینیندا، بەوپەڕی ڕێزەوە ناوی لینین دێنێ و بەشێوەی "لینینی مەزن، بلیمەت و پێشەوای پرۆلیتاریای جیهان و سەرکردەی یەکەمین شۆڕشی سۆسیالیستی و دامەزرێنەری یەکەمین دەوڵەتی سۆسیالیست لە ژێر سایەی دەسەلاتی پرۆلیتاریادا لە جیهاندا.." بەخوێنەری دەناسێنێ، لەکاتێکدا بەیەک تاکە وشە ناوی ماو ناهێنێ و ئاماژە بەهیچ نووسین و وتەیەکی ناکا.

نمایشکردنی مەسەلەکە بەم شێوەیە، بەشێوەیەکی ناڕاستەوخۆ ڕاستییەکی ئاماژە پێنەکراو لە بەردەمماندا قوت دەکاتەوە، ئەویش ئەوەیە کەکۆمەڵەی سەردەمی کۆمیتەی هەرێمەکان لەبیروباوەڕو بۆچوونی ئایدیۆلۆژیدا تەواو جیاوازە لە کۆمەڵەی پێش سەردەمی پەیدابوونی کۆمیتەی هەرێمەکان. بەواتایەکی ڕاشکاوتر، ئەمە جیاوازییەکی بنچینەیی لە پەیکەری ئایدیۆلۆژیادا، لەنێوان ڕەوتی ئارامو ڕەوتی شەهاب شێخ نوری، پیشان دەدا.

کۆمەڵە لە ساڵی ١٩٧٠دا وەک ڕێکخراوێکی شۆڕشگێڕی ماوی دامەزراو هەر وا مایەوە تا کۆمیتەی هەرێمەکان داهات و ڕابەڕایەتیی کۆمەڵەی کرد. لێرە بەدواوە ناتوانرێ کۆمەڵە وەک ڕێکخراوێکی ماوی بناسرێ، چونکە ئارام تەواوی پەیکەری ئایدیۆلۆژیی کۆمەڵەی گۆڕی و هەنگاوێکی هەراوی بۆ ڕزگارکردنی

کۆمەڵە لەداخراوو بیروبۆچونی توند هەڵهێنا. ئەمەش یارمەتیی پەیدابوونی کۆمەڵەیەکی کراوەترو دینامیکیتریدا.

دیاریکردنی ستراکتۆری ئایدیۆلۆژیی کۆمەڵە لە قۆناغی پێش پێکهێنانی کۆمیتەی هەرێمەکانو وردتر لە سەردەمی بالادەستیی ڕەوتی ماویزم لە ماوەی نێوان ١٩٧٠و کۆتایی ی ١٩٧٥، هەندێ دژواریی دێتە بەر ڕێ. سەرەڕای ئەوەی کەهیچ گومان لەماویبوونی کۆمەڵە لەو قۆناغەدا نیە، بەتایبەتی کەئەندامە دێرینەکانی ئەم ڕێکخراوە لە لێدوانو نووسینو گێڕانەوەی یاداشتەکانیاندا نکوڵی لەم مەسەلەیە ناکەن، بەڵام ئەگەر بمانەوێ بۆ ساغکردنەوەی ئەم مەسەلەیە پشت بەدیکۆمێنتی یەکلاکەرەوە ببەستین، ڕەنگە ڕووبەڕوی هەندێ ئاستەنگ ببینەوە، چونکە لەو ماوەیەدا کۆمەڵە ئەوەندەی وەک گروپێکی نهێنی هەڵسوڕاوە ئەوەندە وەک حزبێکی سیاسی هەڵنەسوڕاوەو ئەوەندەی کە بایەخی بەپتەوکردنی ستراکتۆری ڕێکخراوەیی داوە ئەوەندە بایەخی بەخۆناساندنو خۆ ئاشکراکردن نەداوە. ئەمەش وای کردووە کەمترین دیکۆمێنتی نوسراوی ئەو سەردەمەمان چنگ بکەوێ. دیارە دەتوانرێ لەم مەسەلەیەدا پشت بەو ژمارە کەمەی دیکۆمێنتە نووسراوە پارێزراوەکانی کۆمەڵە ببەستین کە لە بەر دەستدانو بڕیار لە سەر میتۆدی بیرکردنەوەی کۆمەڵە بدەین، بەڵام ئەو هەڵسەنگاندنەی کە لەم تاوتوێکردنە بەدەست دێ، بەدڵنیاییەوە ناتەواو دەردەچێ چونکە ناتوانین پشت بەدیکۆمێنتە ڕەسەنە بنچینەیی یەکانی وەک بڕیارەکانی کۆنگرەو بەیاننامەی دامەزراندنو ناوەڕۆکی وتارەکانی ئۆرگانی ناوەندی ببەستین.

کۆمەڵە لە هەلومەرجێکی نائاساییدا دامەزراو ئەگەر بمانەوێ هەڵسەنگاندنێک بۆ بڕیاری هەڵوەشاندنەوەی باڵی چەپی پارتی دیموکراتی کوردستان لەکۆنگرەی ساڵی ١٩٧١بکەین، دەبێ وای بۆ بچین کەئەم بڕیارە ڕەنگدانەوەی کەوتنی چەپی کوردە لەو قۆناغەدا، بۆیە پێداگرتن لە سەر پرنسیپی بەنهێنی کارکردن لەو ماوەیەداو ئاشکرا نەکردنی هەڵسوڕانی ڕێکخراوەیی، وەک مەراقێکی سەرەکی

کۆمەڵە لەداخرانو بیروبۆچونی توند هەڵهێنا. ئەمەش یارمەتیی پەیدابوونی کۆمەڵەیەکی کراوەترو دینامیکیتریدا.

دیاریکردنی ستراکتۆری ئایدیۆلۆژیی کۆمەڵە لە قۆناغی پێش پێکهێنانی کۆمیتەی هەرێمەکانو وردتر لە سەردەمی بالادەستیی ڕەوتی ماویزم لە ماوەی نێوان ۱۹۷۰و کۆتایی ی ۱۹۷۵، هەندێ دژواریی دێتە بەر ڕێ. سەرەڕای ئەوەی کەهیچ گومان لەماویبوونی کۆمەڵە لەو قۆناغەدا نیە، بەتایبەتی کەئەندامە دێرینەکانی ئەم ڕێکخراوە لە لێدوانو نووسینو گێڕانەوەی یاداشتەکانیاندا نکوڵی لەم مەسەلەیە ناکەن، بەڵام ئەگەر بمانەوێ بۆ ساغکردنەوەی ئەم مەسەلەیە پشت بەدیکۆمێنتی یەکلاکەرەوە ببەستین، ڕەنگە ڕووبەڕوی هەندێ ئاستەنگ ببینەوە، چونکە لەو ماوەیەدا کۆمەڵە ئەوەندەی وەک گروپێکی نهێنی هەڵسوڕاوە ئەوەندە وەک حزبێکی سیاسی هەڵنەسوڕاوەو ئەوەندەی کە بایەخی بەپتەوکردنی ستراکتۆری ڕێکخراوەیی داوە ئەوەندە بایەخی بەخۆناساندنو خۆ ئاشکراکردن نەداوە. ئەمەش وای کردووە کەمترین دیکۆمێنتی نوسراوی ئەو سەردەمەمان چنگ بکەوێ. دیارە دەتوانرێ لەم مەسەلەیەدا پشت بەو ژمارە کەمەی دیکۆمێنتە نووسراوە پارێزراوەکانی کۆمەڵە ببەستین کە لە بەر دەستدانو بڕیار لە سەر میتۆدی بیرکردنەوەی کۆمەڵە بدەین، بەڵام ئەو هەڵسەنگاندنەی کە لەم تاوتوێکردنە بەدەست دێ، بەدڵنیاییەوە ناتەواو دەردەچێ چونکە ناتوانین پشت بەدیکۆمێنتە ڕەسەنە بنچینەیی یەکانی وەک بڕیارەکانی کۆنگرەو بەیاننامەی دامەزراندنو ناوەڕۆکی وتارەکانی ئۆرگانی ناوەندی ببەستین.

کۆمەڵە لە هەلومەرجێکی نائاساییدا دامەزراو ئەگەر بمانەوێ هەڵسەنگاندنێک بۆ بڕیاری هەڵوەشاندنەوەی باڵی چەپی پارتی دیموکراتی کوردستان لەکۆنگرەی ساڵی ۱۹۷۱بکەین، دەبێ وای بۆ بچین کەئەم بڕیارە ڕەنگدانەوەی کەوتنی چەپی کوردە لەو قۆناغەدا، بۆیە پێداگرتن لە سەر پرنسیپی بەنهێنی کارکردن لەو ماوەیەداو ئاشکرا نەکردنی هەڵسوڕانی ڕێکخراوەیی، وەک مەراقێکی سەرەکی

مایەوە. لە ناو چینی ڕۆشنبیردا ئەندامەکان وەک لایەنگری ڕەوتێکی فیکریی ناڕێکخراو گوزارشتیان لەخۆیان دەکرد، نەک وەک گروپێکی ڕێکخراوی خاوەن بەرنامەو سەرکردایەتی. ئێمە لەم قۆناغەدا، بۆ ناسینی شێوەی بیرکردنەوەی کۆمەڵە، ناتوانین پشت بە بەیاننامەی دامەزراندن ببەستین، چونکە کۆمەڵە لە بنەڕەتدا هیچ بەیاننامەیەکی دامەزراندنی نیە،هەروەها هیچ کۆنگرەیەکیشی نەبەستووەو هیچ کۆبونەوەیەکی فراوانیشی بەنهێنی ڕێک نەخستووەو لەم سۆنگەیەوە دیکۆمێنتی کۆنگرەی نیە. ئەمە بۆ ماوەی ١١ ساڵا کۆمەڵەی بەبێ دامەزراوەی سەرکردایەتی هێشتەوە.

لەو سێ ژمارەیەی ڕۆژنامەی"ئاڵای سوور"کەکۆمەڵە لەساڵانی ١٩٧٢-١٩٧٣ لە کەرکوک دەری کردووە، هیچ ژمارەیەک چنگ ناکەوێ.

بەڵام بەپشت بەستن بەدەقە پارێزراوەکانی ئەو سەردەمەو بەوردبونەوە لە بەرنامەی پەروەردەکردنی ئەندامان لە ئەڵقە ڕۆشنبیرییەکان، کەئەندامان تێیدا ئاشنای بیروباوەڕی ماویزم دەکران، دەردەکەوێ کە کۆمەڵەی پێش پەیدابوونی کۆمیتەی هەرێمەکان ڕەنگێکی ماویستیی تەواوی هەبوو، هەڵبژاردنی ناوی کۆمەڵەی مارکسی- لینینی خۆی لەخۆیدا ناوێکی ماویستییە، چونکە لەو سەردەمەدا حزبە کۆمۆنیستەکانی سەر بەپەکین بۆ خۆجیاکردنەوە لەحزبە، کۆمۆنیستەکانی سەر بە مۆسکۆ و وەک گوزارشتێک لە داننەنان بەمارکسیستی بوونی ئەو حزبانە، دەستەواژەی مارکسی- لینینییان بۆ خۆیان بەکار دەهێنا.

گومان لەوەدا نیە کە هەردوو ڕەوت لەژێر کاریگەریی ئایدیۆلۆژیادا بوون و لە سەر زۆر شت هاوڕا بوون، بەڵام لە وردەکارییەکاندا هاوڕا نەبوون. هەردووکیان لە سەر ئەوە یەکدەنگ بون کەڕوسەکان شایستەی ڕەخنە لێگرتنن، چونکە لەجێبەجێکردنی ئەرکە شۆڕشگێڕێیە جیهانییەکانیان کەمتەرخەمنو بەرژەوەندییە ماددییەکانیان خستووەتە سەرووی پێداویستییە ئایدیۆلۆژییەکانەوە. لەم نێوانەدا ڕەوتی شەهاب شێخ نوری تەنها بەوە دانەکەوت کەڕەخنە لە سیاسەتی ڕوس بگرێ، بەڵکو بەهەمان پێودانگی نۆڕینی پەکین، پێی

وابوو یەکێتیی سۆڤێت لەوە تێپەڕیوە کە بەدەوڵەتێکی سۆسیالیست بژمێردرێ و لە هەڵسوڕاندا وەک دەوڵەتێکی سۆسیال ـ ئیمپریالیست هەڵسوکەوت دەکاو بەپێودانگی تیۆرییەکەی چارل باتلهایم لەو بڕوایەدا بوو کە یەکێتیی سۆڤێت بە ناو دەوڵەتێکی سۆسیالیستەو بە ناوەڕۆک سەرمایەدارییە. ڕەوتی ئارام سەرەڕای سەرزەنشتکردنی سیاسەتی مۆسکۆ، ڕەخنەکانی نەگەیاندە ئەو ڕادەیەی کەیەکێتیی سۆڤێت بەسۆسیال ـ ئیمپریالیستو سەرمایەدار بناسێنێ.

کۆمەڵەی پێش کۆمیتەی هەرێمەکان، ماوی وەک تیۆریسێنی مارکسیزمی سەردەمی ڕووخانی ئیمپریالیزم دەناساندو ئەزمونی چینی وەک ئەزمونێکی جیهانیی شایستەی چاولێکردنو لاسایی هەڵدەسەنگاند. بەلای ڕەوتی(ئارام)ەوە، ماو وەک سەرکردەیەکی شۆڕشگێڕ شایستەی ڕێزلێنانە، بەڵام زێدەڕۆییکردن لە کاریگەریی ڕۆڵی جیهانییو گەورەکردنی بەو ئەندازەیەی کەشان لەشانی مارکسو لینین بدا، خزمەت بەجوڵانەوەی شۆڕشگێڕی ناکا. هەر بەو پێودانگەش باوەڕی وابوو کەئەزمونی چین ئەزمونێکی جیهانی نیەو دەکرێ وەک ئەزمونێکی لۆکاڵ کەڵکی لێ وەربگیرێ.

سەبارەت بەهەڵوێست لە پارتی کۆمۆنیستی عیراق، پێناچێ جیاوازییەکی ئەوتۆ لەهەڵوێستیان هەبووبێ. هەردووکیان پێیان وابوو حزبی کۆمۆنیستی عیراق لە مارکسیزم لایداوەو چیتر ناتوانێ نوێنەرایەتیی چینی کرێکاری عیراق بکات. بەلای (ئارام)ەوە، هەڵسوکەوت و سیاسەتی چەوتی پارتی کۆمۆنیستی عیراق، سەرباری ئەوەی کەگرفتێکی زۆری بۆ خودی حزبەکە دروست کردووە، بیروباوەڕی مارکسیزمی بەدناو کردووەو بۆتە هۆی تەگەرەدان لە بڵاوبونەوەی بیروباوەڕەکە لەناو جەماوەر . ئەم بۆچوونە لە بۆچوونی کۆمەڵەی پێش کۆمیتەی هەرێمەکان جیاوازە، چونکە تا ساڵی ١٩٧٥ ئەو تیۆرییە لەناو کۆمەڵەدا باو بوو کەپارتی کۆمۆنیستی عیراق بە سەرچاوە ئیلهام بەخشەکەیەوە (واتە یەکێتیی سۆڤێت)چیتر توانای نوێنەرایەتیکردنی بەرژەوەندییە چینایەتییەکانی چینی کرێکاری نەماوە، بەڵام ئارام یەکێتیی سۆڤێتو پارتی کۆمۆنیستی عیراقی

لێک جیا دەکردەوەو ئەو تێکەڵکردنەی بەپێویست نەدەزانی.

مایەی تێڕامانە کە ئارام لەنووسینەکانیدا هەرگیز وشەی"کۆمۆنیزم"ی بەکار نەهێناوەو هەمیشە کەباسی کۆمۆنیزمی کردووە بە شێوەی مارکسیزم- لینینیزم و کەباسی کۆمەڵەی کردووە بە مارکسیست- لینینست گوزارشتی لێ کردووە. یەکێ لە گرنگترین هۆکاری ئەم هەڵوێستەی ئەوەیە کەدەستەواژەی "کۆمۆنیزم"لە بەر ڕەفتاری چەوتی پارتی کۆمۆنیستی عیراق باق و بریقی جارانی لە دەست دابوو و کەڵکی ئەوەی تێدا نەمابوو کەشانازیی پێوە بکرێ. لە نووسینەکانیدا کەباسی گروپە کۆمۆنیستەکانی تری عیراق دەکا، ئارام بە شێوەی"رێکخراوو گروپ و دەستەو کەسانی مارکسی -لینینی"ئاماژەیان بۆ دەکاو وای دادەنێ کەیەکێ لە ئەرکە گرنگەکانی ڕۆژنامەی"ئالای شۆڕش"خۆی لەوەدیهێنانی یەکێتیی خەباتی مارکسییە - لینینییەکانی عێراقدا دەبینێتەوە. وەک ناوەڕۆکی ڕستەکە دەری بڕیوە، ئەو لێرەدا پارتی کۆمۆنیستی عیراق ناخانە ڕیزی گروپە مارکسیست - لینینیستەکانەوە.

فاکتەرێک هەیە ڕەنگە ڕۆڵێکی دیاری لەگەڵاڵەکردنی بۆ چوونەکانی ئارام سەبارەت بەسۆسیالیزمی سۆڤێتی هەبووبێ، ئەویش ئەوەیە کەئارام سێ جار لە ساڵانی ١٩٦٩و ١٩٧٠و ١٩٧٢دا، سەردانی ڕوسیای کردووە. ئەم سێ سەردانە سۆسیالیزمی سۆڤێتییان بە ئارام ناساند. ئەگەرچی پێناچێ سەرسام بووبێ بەو سۆسیالیزمە، بەڵام ئەو سەردانانە ئەوەیان لای چەسپاند کەئەو سیستمە ئابووریە- کۆمەڵایەتییەی کەڕووسەکان، وەک ئەزمونێکی سۆسیالیستی دایانمەزراندووە، هەر ئەوەندەی لێ هەڵدەکڕێندرێ کەتوانیویانە بیکەن. ڕەخنەکانی لەو سیستمە ئابووریە - کۆمەڵایەتییە بەقەد ڕەخنەکانی شەهاب شێخ نوری توند نەبوون و وایان لێ نەکرد بەرگی سۆسالیستیبوون لە سیستمەکە دابماڵێ. شەهاب شێخ نوری ڕوسیای نەدی بوو، بۆیە بەئاسانی باوەڕەی بەوە هێنا کەئەوەی لە ڕوسیا هەیە، سۆسیالیزم نیە، سەرمایەداریە لە بەرگی

سۆسیالیزمدا. خودی ئارام نکولیی لە کەموکوڕییەکانی سۆسیالیزمی سۆڤێتی نەدەکرد، بەڵام زۆریی کەموکوڕییەکانی نەکردە پێوەر بۆ داماڵینی ڕوخساری سۆسیالیستی لە یەکێتیی سۆڤێت.

دەکرێ هۆیەکی تریش بۆ میانڕەویی نۆڕینەکەی ئارام بۆ یەکێتیی سۆڤێت بدۆزینەوە، ئەویش ئەوەیە کە هاوسەرەکەی، خانم لیدیا ئیڤانۆڤنا،بەڕەگەز ڕوسییەو ئەگەری ئەوەی کەڕۆڵی هەبووبێ لە ڕاستکردنەوەی هەندێ لە بۆچوونە چەوتەکانی دەربارەی شێوەی ژیان لە یەکێتیی سۆڤێت، ئەگەرێکی دوور نیە.

ئەوەی کە لەم بوارەدا کۆدەنگیی لە سەر هەیە، ئەوەیە کەکاروانی دوورکەوتنەوەی کۆمەڵە لە ماویزم لە سەردەمی کۆمیتەی هەرێمەکاندا دەستی پێ کردووە. لەم ڕووەوەوە دوورخستنەوەی کۆمەڵە لە ماویزم بەسێ وێستگەدا تێپەڕیوە. وێستگەی یەکەم وێستگەی کۆمیتەی هەرێمەکانە، کەئارام تێیدا دەستێکی باڵای هەیە. وێستگەی دووەم کۆبوونەوەی کۆتایی ساڵی ١٩٧٨ی کادرانە لە گوندی شێنێ کەتێیدا بڕیاردرا ماویزم وەک ئەزمونێکی لۆکاڵ، نەک وەک سەرچاوەیەکی سەرەکیی ئایدیۆلۆژیا، سودی لێ وەربگیرێ. وێستگەی سێیەم بەستنی کۆنفرەنسی یەکەمی کۆمەڵەیە لەساڵی ١٩٨١ کەتێیدا بڕیارەکانی کۆبوونەوەی شێنێ شەرعیەتی تەواویان بەدەست هێنا. لەوێستگەی دووەمو سێیەمدا ڕۆڵی سەرەکی، زۆرتر بۆ نەوشیروان مستەفا دەگەڕێتەوە.

٣-پێویستیی ڕۆژنامەی ناوەندی

پێداگرتنی ئارام لە سەر پێویستیبوونی ڕۆژنامەیەکی ناوەندی بۆ کۆمەڵە مایەی تێڕامانە. پێداگرتنی، بەو تووندوتۆڵییە، لە سەر ئەم مەسەلەیە نیشانەی درککردنە بەکاریگەریی وشەی نووسراو لە سەر ویژدانی تێکۆشەرو ڕەوتی خەبات. بە بەراورد، ئەو باشتر درکی بەبایەخی ڕۆژنامەی ناوەندی کردبوو. هاندەر بۆ ئەم بۆچوونە ئەوەیە کەکۆمەڵە لە ماوەی پێنج ساڵداو لە هەلومەرجێکدا

کەدژواریيەکانی هیچ کات نەگەیشتوونەتە ئەو دژوارییانەی کە لە سەردەمی کۆمیتەی هەرێمەکاندا لە بەردەم کۆمەڵدا قوت بوونەوە، تەنیا (سێ) ژمارەی لەرۆژنامەی"ئاڵای سور"دەرکردووە، لەکاتێکدا ئارام پاش گواستنەوەی سەنتەری هەڵسوڕانی، لەشارەوە بۆ لادێ، لە تشرینی یەکەمی ١٩٧٦، پاش یانزە مانگ، یەکەم ژمارەی"ئاڵای شۆڕش"ی دەرکردو کاتێکیش لە کۆتایی کانونی دووەمی ساڵی ١٩٧٨ شەهیدکرا، ژمارە دووی ڕۆژنامەکە لەجانتاکەیدا، بۆ چاپ ئامادە بوو.

بەڵای(ئارام)ەوە یەکێ لەئامرازە کاریگەرەکانی یەکخستنی خەباتی شۆڕشگێڕان، ڕۆژنامەی ناوەندییە. ئەمەش لە ناوەڕۆکدا بیرۆکەیەکی تەواو لینینیستییە. لینین پێی وابوو شۆڕشگێڕان پێویستیان بەئامرازێکە بۆ پتەوکردنی ستراکتۆری ئایدیۆلۆژییانو قوڵکردنەوەی هۆشیاریی چینایەتییان. لەو سەردەمەدا لینین ئەو ئامرازەی لە شێوەی ڕۆژنامەدا بینیوە. لێرە ئارام هەمان ئەم بیرۆکەیە دوبارە دەکاتەوە.ئەگەر بەوردی ئەو وتارەی ڕۆژنامەی"ئاڵای شۆڕش"بخوێنینەوەکەلەژێر سەردێری"خەباتی ئاڵای شۆڕش"نوسیویەتی، دەمو دەست هەست بەوە دەکەین کەئارام زۆر دڵی بەو ڕۆژنامەیە خۆشەو هیوایەکی زۆری لە سەر هەڵچنیوەو لەو بڕوایەدایە، کەئەرکی سەر شانی ئەم ڕۆژنامەیە، کەمتر نیە لە ئەرکی ڕزگارکردنی نیشتمان لەداگیرکەر.

لەم مەسەلەیەدا، شۆڕشگێڕانی ئەو سەردەمەی کۆمەڵە زۆرتر سەرسامبوون بە ڕۆژنامە چەپەکەی"هەدەف"(الهدف) کەبەرەی ڕزگاریی گەلی فەلەستین بەسەرۆکایەتیی جۆرج حەبەش دەری دەکردو هەمو ئاواتیان ئەوە بوو شۆڕشگێڕانی کورد بگەنە ئەو ئاستەی کە لە ڕاگەیاندنداو بڵاوکراوەیەکی وەک ئەوەی ڕێکخراوەکەی جۆرج حەبەش دەربکەن. گومان لەوەدا نیە، کەئەگەر"ئاڵای شۆڕش"لە سەر دەستی ئارام بەردەوام بوایە، دەیتوانی بەشێکی زۆر لەو ئەرکە بەدی بهێنێ کەئومێدی بەدیهێنانی هەبوو. بەڵام مەرگی ناوادەی، ئەم ئاواتەی لەبار برد.

٤ـ مەسەلەی نیشتمانیی

ئەگەرچی ئـارام بەچاویلکەی پێداویستییە ئایدیۆلۆژییەکان تەماشای مەسەلەی نەتەوایەتیی دەکرد بەڵام پێی وا نەبوو شۆڕشگێڕی مارکسیست دەبێ کۆسمۆپۆلیت بێ و هەستی نەتەوایەتی بەیەکجارەکی لە خۆی دابماڵێ. وردتر، پێی وابوو ئەگەر مارکسیستەکان ڕابەرایەتیی بزووتنەوەی نەتەوەیی بکەن، هەم ئەرکی نیشتمانیی خۆیان جێبەجێ دەکەن، هەم خزمەتێکی گەورە بەبزوتنەوەی شۆڕشی سۆسیالیستی جیهان دەگەیەنن. لەم سۆنگەیەوە، لەو بڕوایەدا بوو کەپەراوێزێک هەیە، تێیدا دەتوانرێ، فاکتەری نیشتمانییو فاکتەری چینایەتی تێکهەڵکێشی یەکتری بکرێن.

بەڵام دیدی ئارام بۆ دیموکراسی جیاوازە لەو دیدەی کەئەمڕۆ لە کوردستاندا بـاوە. ئـەو، وەک شۆڕشگێڕێکی مارکسیست، ڕوخسـارێکی چینایەتیی بەدیموکراسی دەبەخشی. لەم سەروبەندەدا ئەگەر بچینە سەر ئەو وتارەی کەتێیدا ئەندێشەکانی کتێبی"دەوڵەتو شۆڕش"ی لینینی شیکردۆتەوە، شتێکی وا لەخوێندنەوەی هەڵدەکڕێنین کەئارام بـاوەڕی بەدیموکراسیی چوار چینە شۆڕشگێڕەکە هەیەو وای دەبینێ کەمەرجی سەرکەوتنی ئەو دیموکراسییە، ئەوەیە کەچینی کرێکار ڕابەرایەتیی بکا. بۆیە کەدالّغە بەرژەمی سیاسیی داهاتوی عیراق لێدەدا، وای دەهاتە بەرچاو کەرژەمی داهاتوو، ڕژێمی دیموکراتی چوار چینە شۆڕشگێڕەکەیە بەڕابەرایەتیی چینی کرێکار، کە دیموکراسیی ڕاستەقینە بۆ عیراقو مافی چارەی خۆنوسین بۆ گەلی کورد دابین دەکات.

بەپێوەرەکانی ئـەو سـەردەمـە، ئـەم بۆچوونانە لـەناوەندە شۆڕشگێڕە مارکسیستەکان شتێکی ئاسایین. دەبێ لەم بـوارەدا ئەوەش لە بەرچاو بێ کە ئارام نە باوەڕی بە لیبرالیزم هەبووەو نە پشتگیریی لە دیموکراسیی بورژوازی کردووە. ئەو وەک هەر شۆڕشگێڕێکی مارکسیستی ئەو سەردەمە، لەو بڕوایەدا بوو، کەدیموکراسیی ڕۆژئاوایی دیموکراسییەکی درۆزنانەیەو چینە هەژارەکانی پێ تەفرە دەدرێ وتـەواو لەو بڕوایەدا بوو،کە ئەم دیموکراسییە،دیموکراسیی

دەوڵەمەندەکانە. ئەو دیموکراسییەی ئەو باوەڕەی پێ بوو، دیموکراسیی چینە هەژارەکان بوو. ئەم بۆچوونە بەڕادەیەک بە سەر بیرکردنەوەیدا زاڵە، کە وای بۆ دەچوو، مادام دیموکراسیی لیبرال بەرهەمی سەرمایەدارییە، لە ئامرازێکی بورژوازی بۆ چەوساندنەوەی کرێکاران و زەحمەتکێشان بەولاوە هیچی تر نیە.

دیدی ئارام بۆ چارەسەرکردنی مەسەلەی کورد لە عیراقدا، لەڕووی ئایدیۆلۆژییەوە، دیدێکی پێشکەوتوو بوو. زۆرتر جەختی دەکردە سەر تێزی مافی چارەی خۆنوسین، بەڵام ئەمە نیوەی ڕاستییەکەیە. نیوەکەی تر ئەوەیە کە ئارام بەدوو شێوە باسی چارەسەرکردنی مەسەلەی کوردی کردووە. لەو دیکۆمێنتانەی کە بەناوی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانەوە بڵاوی کردوونەتەوە، لەوانە ڕاگەیەنراوەکەی ئەیلولی ١٩٧٦ کە بە ناوی دەستەی دامەزرێنەرەوە دەرچووە، هیچ باسی مافی چارەنووسی نەکردووەو زۆرتر پابەند بووە بەسیاسەتی ڕاگەیەندراوی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانو دروشمە سەرەکییەکەی کەداوای دیموکراسی بۆ عیراق و ئۆتۆنۆمیی ڕاستەقینە بۆ کورد دەکا. بەڵام لەو نووسینانەی کە بە ناوی کۆمەڵەوە بڵاوی کردوونەتەوە، باسی مافی چارە نووسی دەکا. بەرچاوترین خاڵا لەم مەسەلەیەدا، ئەوەیە، کە ئارام پێی وابوو مافی چارە نووس تەنیا لەو کاتەدا داوا دەکرێ و بەدەست دێ کە ڕژێمی عیراق بڕوخێ و عیراقێکی نوێ، بەڕابەرایەتیی چینی کرێکار، پێکەوە بنرێ و لە سایەی ئەو عیراقەدا کورد مافی چارەنووس بەدەست دێنێ. باوەڕی تەواوی بەم بۆچوونە، هانیدا زۆر جەخت بکاتە سەر یەکخستنی هێزە شۆڕشگێڕەکانی عیراق و ڕوخاندنی ڕژێمی دەسەڵاتدارو لەم سەروبەندەدا هاوکێشەکە، لەلای ئەو، بەو جۆرە بوو کە بەدەستهێنانی مافی چارەنوس لە ڕێی ڕوخاندنی ڕژێمی عیراق و هاتنە سەر کاری ڕژێمێکی شۆڕشگێڕەوە دەبێ. دیارە زاڵیی ئایدیۆلۆژیا بە سەر ئەم بیرۆکەیەدا، ئەوەندە ڕوونە، کە پێویست بەڕاڤەکردنێکی زۆر ناکا.

ئەگەرچی ئەم مەسەلەیە، لەگەوهەردا، مەسەلەیەکی تیۆرییە، بەڵام پێداگرتن لە سەر بەستنەوەی بەدەستهێنانی مافی چارەنوس بەڕوخانی ڕژێمی بورژوازیو

هاتنە سەرکاری دەسەڵاتی شۆڕشگێڕانەی کرێکارانەوە، قورسکردنی ئەرکی شۆڕشگێڕانی کوردە بەخۆڕایی. بەکردەوەش بەو مانایە دێ کەنابێ مافی چارەی خۆنووسین لە ڕژێمە دکتاتۆرەکان داوا بکرێ، چونکە ئەو ڕژێمانە هەر لە بنەڕەتدا دان بەمافی چارە نووسدا نانێن و تەنها یەک ڕێگای بۆ بەدەستهێنانی ئەم مافە دیاری کردووە، کەڕێگای ڕوخاندنی ڕژێمە دکتاتۆرەکانە.

لە مەسەلەی نیشتمانیدا، ئارام لەو بڕوایەدا بوو کە ئەرکەکەی، تەواوکردنی ئەو ئەرکەیە کە، شەهاب شێخ نوری دەستی پێ کردبوو و تەواوی نەکردبوو. سیاسەتەکەی لەم ڕووەوە جیاوازییەکی ئەوتۆی لەگەڵا سیاسەتی سەرکردایەتیی پێشووی کۆمەڵەدا نیە، بەتایبەتی سەبارەت بەهەوڵدان تا کۆمەڵە بەفاکتەرێکی کاراو کاریگەربکات، لە ناو یەکێتیی نیشتمانیی کوردستاندا، کە تازە لە سوریا پێک هێنرا بوو.

ئارام زۆردڵی بەیەکێتیی نیشتمانیی کوردستان خۆشبوو.سەرباری ئەوەی کەوەک نیشتمانپەروەرێک، ڕێکخراوە نیمچە بەرەییەکەی بۆ کۆکردنەوەو بەگەڕخستنی تێکۆشەران بەلاوە پەسند بوو، لەو بڕوایەشدا بوو کەیەکێتی چەترێکی گونجاو بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانی کۆمەڵە دابین دەکاو ئەو دەرفەتەشی پێ دەبەخشێ، کە کار بۆ بەدیهێنانی پارتی پێشڕەو بکا.

ئەگەر بەتەنیا لە ڕوانگەی پێداویستییە ئایدیۆلۆژییەکانەوە سەیری ئەندامێتیی کۆمەڵە لە ناو یەکێتی بکەین، دەبێ بچینە سەر ئەو باوەڕەی، کە ئەم ئەندامێتییە، چارەسەری ئەو گرفتەی بۆ کۆمەڵە دەکرد کە هەموو گروپە چەپە شۆڕشگێڕەکان لەکۆمەڵە دواکەوتووەکاندا تووشی بون، ئەویش نەسازانی سەرخانی ئایدیۆلۆژی وژێرخانی کۆمەڵایەتییە، بەهۆی پێشکەوتویی لەبواری ئایدیۆلۆژیاداو دواکەوتوویی لە بواری کەلتورو هۆشیاریی چینایەتیدا.

ئارام ئەم گرفتەی بەهەند وەرگرتبوو. ئەوەی ئەمە دەسەلمێنێ ئەوەیە کە بەشێک لەنووسینەکانی، نیگەرانییەکی زۆریان لەم ڕووەوە لێ دەچۆڕێ.زوو هەستکردنی بەدژواریی گەشەکردنی بیروباوەڕێکی شاریی وەک مارکسیزم

لەژینگەیەکی لادێی دواکەوتوودا، مایەی سەرنجە. پوختەی بۆ چوونەکەی بەم جۆرەیە کە لە سۆنگەی نزمیی هۆشیاریی سیاسیو نزمیی ئاستی زانستییەوە بیروباوەڕێکی نامۆو ئاڵۆزی وەک مارکسیزم بەئاسانی لەلادێ بڵاو نابێتەوە. یەکەم ئاماژە بۆ ئەم نیگەرانییە لەو ڕێنماییانەدا دەبینرێ کە لە ئەیلولی ١٩٧٦دا لە ژێر ناونیشانی "ئەرکەکانمان لەم پلەیەی خەباتدا" بە ناوی کۆمیتەی هەرێمەکانەوە دەری کردوون وتێیدا باس لەوە دەکا کە ئاشکراکردنی ڕوخساری مارکسییانەی جوڵانەوەکە دەشێ هەندێ گرفتی لێ بکەوێتەوە .

ئەم نیگەرانییە لە سەرەتای دەستپێکردنەوەی خەباتی چەکدارو هانا بردن بۆ لادێ سەری دەرهێناو دوای ئارامیش هەر بەردەوام بوو، بەڵام ئارام هیچ پێشنیاری دیاریکراوی بۆ چارەسەرکردنی ئەم کێشەیە، جگە لەخۆ ئاشکرا نەکردن، پێ نەبوو. شاردنەوەی ڕوخساری ئایدیۆلۆژیی کۆمەڵە، کارێکی سەخت بوو، چونکە ڕوخسارە ئایدیۆلۆژییەکە زۆر بەڕوونی بە ناوەکەیەوە دیار بوو. ڕەنگە ئارام ناوی کۆمەڵەی مارکسی- لینینیی کوردستانی بەدڵا نەبووبێ، بەڵام هیچ بەڵگەیەک لە سەر ئەوە نیە کەبیری لە ئەلتەرناتیڤێک کردبێتەوەو لە ڕاستیدا، لە بەر زوو شەهیدکردنی، پاش کەمتر لەدوو ساڵا پێشمەرگایەتی، فریا نەکەوت بیر لەئەلتەرناتیڤێک بکاتەوە. خۆ ڕزگارکردن لەم کێشەیە، پاش ئارام ساڵێک زیاتری خایاند.لە کۆتایی ی ١٩٧٨دا بیرکردنەوە لە گۆڕینی ناوی کۆمەڵە هەنگاوی گرنگی بۆ پێشەوە ناو بۆ ساڵی دواتر ناوەکە بەشێوەیەکی فەرمی کرا بەکۆمەڵەی ڕەنجدەران، کە ئەمەش پەراوێزێکی فراوانتری مانۆڕی سیاسیی بۆ شۆڕشگێڕانی کۆمەڵە ڕەخساند.

ستراتیجی ئارام لە دەستپێکردنەوەی خەباتی چەکداردا هەمان ئەو ستراتیجەیە کە لە نەخشەی ساڵی ١٩٧٦ی "ڕزگاری"ی تاڵەبانیدا باس کراوە. لە دروستکردنی یەکە چەکدارەکاندا، ئارام بەشێوەیەک هەڵسوکەوتی کرد، کەشتێکی وای لێ هەڵدەکڕێندرێ، کە ویستویەتی شار ملکەچی لادێ نەبێ. لە باری سەرنجی میژوییەوە، باوەڕی وابوو خەباتی لادێ لە قۆناغێکی کاتی

بەولاوە هیچی تر نیەو لەکۆتاییدا دەستپێشخەری هەر دەبێ بۆ شار بگەڕێتەوە. ئەم بیرۆکەیە کەبەدڵنیایی یەوە دوورە لە سوکایەتیکردن بەلادێ، ڕەنگدانەوەی گواستنەوەی ئایدیۆلۆژیایەکی شارییە بۆ ژینگەیەکی ناشاری و ناتەبا لەگەڵ شاردا. ئارام، وەک شارییەک، نەیدەویست شار بەلادێ بگۆڕێتەوە، بەڵام لە هەلومەرجی ئەو کاتەی کوردستاندا، هەر هەوڵێک بۆ بەدەستهێنانی هێز، بەبێ کۆنترۆڵکردنی لادێ نەدەهاتە دی.

ئارام زۆربەی دەستە چەکدارەکانی لەخەڵکی شارەکان دروست کردو بۆ ناوچە لادێ نشینەکانی نارد. ستراتیجەکەی، پشت ئەستوور بوو بەشەڕی پارتیزانی، وەک قۆناغی سەرەتای جەنگێکی درێژخایەن. لەم ڕوەوە نەیدەویست شۆڕشەکە ببێ بەبزوتنەوەیەکی یاخیبوونی خێڵەکی. لەڕاستیشدا پێی وابوو بزووتنەوەی خێڵەکی دەشێ کاریگەریی خراپ لە سەر سەرکردایەتیی شار بەجێ بێڵێ.

لە هەمبەردا، ستراتیجی بزووتنەوەی سۆسیالیست، هاوخەبات و هاوپەیمانی نزیکی کۆمەڵە لە ناو یەکێتیی نیشتمانیی کوردستاندا، تەواو پێچەوانەی ستراتیجی ئارام بوو. بزووتنەوەی سۆسیالیست دەستپێکردنی خەباتی چەکداری بەڕێوشوێنێک بۆ بەزۆر هێنانی ڕژێمی عیراق بۆ سەر مێزی وتوێژ دادەنا و لەم سۆنگەیەوە بزووتنەوەی سۆسیالیست ئەوەندەی کەپشت ئەستور بوو بەیاخیبونی خێڵەکی، ئەوەندە پشت ئەستوور نەبوو بەشەڕی پارتیزانی. جیاوازیی نێوان ئەم دوو ستراتیجە لەوە دایە کە ئارام دەیویست جوڵانەوەی چەکدار بگەیەنێتە ئاستی بەدیهێنانی گۆڕانی کۆمەڵایەتی، لەکاتێکدا بزووتنەوەی سۆسیالیست هەڵسوڕانی چەکداریی، بەبێ هیچ ئامانجێکی کۆمەڵایەتی، دەویست.

بوونی ئەم دوو تێڕوانیە جیاوازە لە ناو یەکێتیدا، دواتر کاریگەریی زۆر خراپی لە سەر یەکپارچەیی یەکێتی بەجێ هێشت، بواری پێکەوە هەڵکردنی زۆر تەنگەبەر کردو لەکۆتاییدا، لە ساڵی ١٩٧٩دا، بەجیابوونەی بزووتنەوەی سۆسیالیست، کۆتایی هات.

٥ـ زمانی نوسین

ئـارام بڕێکی زۆر نوسینی لـه پـاش خـۆی بەجێ نەهێشتووە. نووسین بەلایەوە پیشە نەبوو، بەڵکو ئامرازێک بوو بۆ گواستنەوەی بیرو بۆچونەکان بۆ دەوروبەری کۆمەڵایەتی. ئەمە وا دەکا لە ڕوانگەی پێداویستییەکانی ڕاگەیاندنی سیاسیو مەرجە ئایدیۆلۆژییەکانەوە، تەماشای نووسینەکانی بکرێ.

زمانی نوسین لە لای ئـارام، زمانێکی زۆرسادەیە، هیچ ئاڵۆزییەکی تێدا نیە. دیارە ئارام خۆی مەبەستی بووە کە بەزمانێکی سادە بنووسێ، چونکە دەیویست بیرۆکەکان، بە سادەترین شێوە، بگەیەنێتە میشکی خوێنەر، بۆیە زمانەکەی ئەوەندەی کە لە زمانی ئاخافتنەوە نزیکە ئەوەندەش لەزمانی ئاڵۆزی ڕۆشنبیرەکانەوە دوورە، بەڵام شێوازی نووسینی، لە ڕووی ڕێزمانەوە بەبێ کەموکوڕی نیەو لەو دەقانەی کە لە"هەڵبژاردەکان"دا کۆکراونەتەوە، ژمارەیەکی زۆر هەڵەی زمانەوانی بەرچاو دەکەوێ، کە پێویستیان بە ڕاستکردنەوە هەیە. ساڵی١٩٨٠ کاتێک "هەڵبژاردەکان" بۆ یەکەم جار بڵاو کرانەوە، دەستکاری نەکرانو وەکو خۆیان بڵاو کرانەوە. پێدەچێ سەرپەرشتیارانی چاپکردنی "هەڵبژاردەکان" هەستیان بەکەموکوڕییە زمانەوانییەکان کردبێ، چونکە لەو چوار تێبینیەی کە لە کۆتایی چاپی یەکەمی هەڵبژاردەکاندا بڵاو کراونەتەوە، یەکێکیان جەخت لەوە دەکاتەوە کە "بەهیچ جۆرێ دەستکاری شێوەو ناوەڕۆکی نووسینەکان نەکراوە". ئەو هۆیەی وای لە سەرپەرشتیارانی ساڵی١٩٨٠ی چاپکردنی هەڵبژاردەکان کردووە دەستکاریی دەقەکان نەکەنو کەموکوڕییە زمانەوانییەکان ڕاست نەکەنەوە، هەمان هۆیە کەوای لە سەرپەرشتیارانی چاپی ساڵی٢٠١٢ کردووە هەڵە زمانەوانییەکان وەکو خۆی بهێڵنەوە. ئەمەش کێشەیەکە تووشی هەموو ئەوانە دەبێ،کە بەئەمانەتەوە، مامەڵە لەگەڵا دەقە میژوویییەکاندا دەکەنو ماف نادەنە خۆیان دەستکاری دەقەکان بکەن. ئاشکرایە، کە لە ڕووی زانستی و میژوییەوە، هێشتنەوەی دەقەکان وەکو خۆیان، تەنانەت بەهەڵەی زمانەوانیشەوە، خۆی لە خۆیدا بایەخی تایبەتی خۆی هەیە، چونکە

وێنایەکی دروستترو ڕۆشنتر دەربارەی توانا بیریارییەکانی خاوەنی دەقەکان بۆ لێکۆڵیاران دەست دەخا.لێرە دەبێ ئاماژە بۆ ئەوە بکرێ،کە هەڵە زمانەوانییەکانی ناو وتارە کۆکراوەکانی"هەڵبژاردەکان"، ئەوەندە سەرنجڕاکێشو گەورە نین، کە کار بکەنە سەر ڕەوتی ماناکان و بیانشێوێنن، ڕەنگە بەشێکی زۆریان خوێنەری ئاسایی‌و نەشارەزا هەستیان پێ نەکا. ئارام ئەوەندەی کە بەلایەوە گرنگ بووە کڕۆکی بیرۆکەکە مەبەستی خۆی بپێکێ، بەو ئەندازیە ئەوەی بەلاوە گرنگ نەبووە کەنووسینەکە هەڵەی زمانەوانیی تێدا بێ یان نا، بەتایبەتی لە هەلومەرجی ئاڵۆزی ئەو کاتەدا، کە ئامانجی سەرەکی تێیدا بەگەڕخستنەوەی وزەو تواناکان بووە بۆ دەستپێکردنەوەی خەباتی چەکدارو سڕینەوەی نەنگیی هەرەسهێنانی شۆڕش.

جگە لەو تێبینییەی باس کرا،دەشێ دوو تێبینیی دیکە سەبارەت بە شێوازی نووسینی ئارام هەبێ. یەکێکیان ئەوەیە کە ئارام لە نووسینەکانیدا بە نەفەسێکی درێژ دەنوسێ و هانا دەباتە بەر وردەکاریی زۆر،بۆ ڕوونکردنەوەی ئەو بیرۆکەیەی کە دەیەوێ لە خوێنەری بگەیەنێ. ئەم خۆ سەرقاڵکردنە، بەتەرخانکردنی پانتاییەکی بەرین، بۆ بیرۆکەیەکی سادە کەدەکرا بەشێوەیەکی کورتتر نمایش بکرایە، زۆرتر پەیوەندیی بەوەوە هەیە کەئارام لەنووسینەکانیدا ویستویەتی هیچ شتێک بە ناڕۆشنی نەهێڵێتەوەو بەم پێیە تا لەوە دڵنیا نەبوو بێ کەخوێنەری باش تێگەیاندووە، وازی لێ نەهێناوە. تێبینییەکەی تر ئەوەیە کە ئارام لەنووسینەکانیدا، زۆر وشەی عەرەبیی بەکار هێناوەو هەرگیز خۆی بەوە سەرقاڵ نەکردووە کەبەرانبەر بۆ ئەو وشانە بدۆزێتەوە، ئەمەش هەر پەیوەندیی بەوەوە هەیە، کەمەبەستی سەرەکیی، گەیاندنی بیرۆکەکەیە بەڕۆشنترین شێوە. بۆیە لە نووسینەکاندا هیچ جۆرە یاریکردنێک بەوشە بەدی ناکرێ. هەروەها دەبێ ئاماژە بۆ ئەوەش بکرێ، کە بەکارهێنانی ژمارەیەکی زۆر وشەی عەرەبی لە نووسینەکاندا، پەیوەندیی بەو ڕۆژگارەوە هەیە کەئارام وتارەکانی تێدا نوسیوەو هێشتا لەو کاتەدا ئەلتەرناتیڤی گونجاو لە زمانی کوردیدا بۆ ئەو وشانە

نەدۆزرابوونەوە، جگە لەوەی،کە ئارام وەک ئینتەرناسیۆنالیستێکی شۆڕشگێڕ، ئەوەندە دەمارگیر نەبووە کەدژی بەکارهێنانی وشەی عەرەبی بێ لە نووسین و قسەکردندا. ئارام بەگونجاوو بە ئەرکی خۆی نەزانیوە بەرانبەری نامۆ بۆ دەستەواژە باوەکان بدۆزێتەوە. بەڵام لە هەمبەریشدا، دەستەواژەی وای لە هەندێ شوێندا بەکار هێناوە کەزمانی نووسینی پێ دەوڵەمەند بووە، وەک بەکارهێنانی وشەی"تیرۆر"، کەڕەنگە ئارام یەکەم کەس بێ لە نووسینی سیاسیی کوردیدا بەکاری هێنا بێ.

خوێنەرەکانی ئارام ئەوەیان لێ چاوەڕێ دەکرد کەپانتایی هۆشیاریی چینایەتی و سیاسییان فراوان بکاو سروشتی ڕووداوەکانیان تێبگەیەنێ، ئەویش ئەم ئەرکەی بە ڕێکوپێکی جێبەجێ کرد.[١٢٨]

***

١٢٨ لە سەر ڕازیبوونی نوسەر ئەم بابەتە لێرەدا بڵاوکراوەتەوە،سوپاسی دەکەم

شاسوار جەلال لە نزیکەوە

شوان ئەحمەد

- بەرەو ڕەخنەگرتن لە ئایدیاو دونیابینیەکانی شەهید ئارام -

(بەداخەوە زۆربەی سیاسەتوان و ڕۆشنبیرانی عەرەب، خراپترین شتێکیان لەمارکسیزم وەرگرت-واتە ئایدیۆلۆژیا- باشترین شتێکیشیان فەرامۆشکرد واتە سۆسیۆلۆژیا-ودەرەنجامەکەشی مالوێرانی بوو).

- د. هاشم سالح -

(من له سەرەتای دروستبوونی (ی.ن. ک) - دەمویست بچمە ناو کۆمەڵە، بەڵام کەهەندێ نوێنەری کۆمەڵەم بینی، بۆم دەرکەوت ناو و ناوەڕۆکەکەی لەگەڵ یەک نەدەگونجا).

-هۆمەر شێخ مووس-

بەرایی:

شەهید ئارام ناوێکی ئاشنایە بە گوێی هەموو ئەوانەی لە باشوری کوردستان دا دەژین، وەلێ کەمێکی کەم ئاگاداری نوسین و بەرهەم و دونیابینیەکانی ئەون. چاپکردنی کتێبی(بابەتەکانی شەهید ئارام لە ڕۆژنامەی هاوکاریدا) سەرەتای ئەمسالّ، دەرفەتی ئەوەمان دەداتێ تا لە نزیکەوە بزانین سکرتێرو تیۆرسینی کۆمەڵەی ڕەنجدەران، چۆن بیری کردووەتەوەو دونیابینیەکانی چۆن بوون!

ڕوی ئەڕێنی کۆکردنەوەی ئەم وتارانە لەوەدایە، بەرهەمی قۆناغی کاملّی ناوبراو و هی چەند سالّێکی کەم بەرلە چونە شاخ و شەهید بوونیەتی. ئەم نوسینە هەوڵێکە بۆ خوێندنەوەی وتارەکانی ئەو بەرهەمە، بە چاوێکی ڕەخنەگرانە. خۆ لەقەرەدانی ئایدیاو بۆچون و دنیابینیەکانی (شاسوار جەلال)ە، بەبێ پڕکێشی کردن و دەست بردن بۆ خەبات و ژیانی حزبایەتی و ئەو بوارانەی دیکە کەئەو سەرقالّیان بووە.

یەکەم ـ سادەگۆیی و بێ قولّایی نوسینەکان، یان قسە لە بەرگی نووسیندا:

یەکەم شت سەرنجی خوێنەری کتێبەکە ڕابکێشێ ئەو سادەگۆیی و کلّێشە تەقلیدی و حازر بەدەستەیە کە کۆی ئەو پەنجاو چوار وتارەی پێ نوسراوە، دوا شتیش نائومێدبوونی خوێنەرە کە دوای تەواوکردنی کتێبەکە، بە سەر ڕستەیەکی فیکری یان تیۆریزەکردنێکی وادا ناکەوێت، گەواهی دەربێت لە سەرئەوەی بەرهەمەکە بەقەڵەمی سکرتێری ڕێکخراوێکی چەپی مارکسی ـ لینینی نوسرابێت.

ئەم وتارانە بە گشتی قسەوتن نەک نووسین، نووسینیش بن هیچ قولّایی و ئەرزشێکیان نییە. لە باشترین حالّەتدا بە وتاری ڕادیۆی و لە بەلاغی حیزبی و ڕێکخراوەیی دەچن کە ئەرکیان تەنیا گواستنەوەی هەندێ زانیارییە،لەو ولّات و هەرێمانەی لەپەراوێزی مێژوودان (مۆزەمبیق،زیمبابۆی، گینیای بیساو،کەمبۆدیاو.... هتد).

بابەتەکان یەک کلّێشەیین و تێکڕا یەک تۆن دەخوێنن، هەجوکردن و بە دناوکردنی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم (کەمەبەست لێیان بەزەق و زۆری ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا و ئیسرائیلە)، لەگەڵ ستایشکردن و پیاهەڵدانی ئەو جوگرافیاو زۆنانەی کوانوی خەبات و بەرخودان و شۆڕش بوون(فەلەستین و ڤێتنام).

دووەم ـ کورد وەک میوان:

گەر ئەم وتارانە وەربگێڕدرێنە سەر هەر زمانێکی دیکەی دونیا، هەرگیز هەست بەوەناکرێت نووسەرەکەی کورد بووبێت. بۆت ساغ نابێتەوە کە ئەو باس و خواسانە بەرهەمی پەڕەمووچی سکرتێرو تیۆرسینی رێکخراوێکی چەپی مارکسی ـ لینیی کوردستانییە. سەیر ئەوەیە ئێمە لەڕێی ئەو وتارانەوە سەفەری ئاسیاو ئەفریقاو ئەمریکای لاتین دەکەین، بەڵام بە پەرەگرافێک چییە نەبارودۆخی چینی کرێکاران لەعێراق دەخوێنینەوە، نە زەحمەتکێشان و رەنجدەرانی بیرو بازووی کوردستان حزورێکیان هەیە.

تەنیا شتێک لەم کتێبەدا بۆ کوردبێت و ناوی کوردی تێدا هاتبێت(نەورۆزی نوێ و ڕێڕەوی نوێ) یە (بڕوانە، ل ١٦٥). کە زیاتر بە داڕشتن و وتارێکی وەسف ئامێز و ڕۆمانتیکی دەچێت و هیچ قوڵای و ڕوانگەیەکی نە فیکری و نە سیاسی و نە کلتوری هەیە و بەو وتارانە دەچێت کە ساڵانە لێرەو لەوێ، بۆ نەورۆزو ئەو بۆنە نەتەوەییە دەنوسرێت.

سێیەم - گاندی، نەک گیڤارا..

ستایشکردنی تووندوتیژی و پەسەندانی خەباتی چەکداری:

شتێک کە بیستومانەو دەماودەم دەگێڕدرێتەوە، ئەوەیە شەهید ئارام دژی تووندوتیژی بووەو لە بری خەباتی چەکداری بڕوای بە خەباتی جەماوەری و رێکخراوەیی هەبووە، کەچی وتارەکانی ناو ئەم کتێبە شتێکی تر دەڵێن. پێمان دەڵێن کە ئایدیاو دونیابینی شاسوار جەلال بۆ گۆڕانکاری زیاتر باوەڕی بە خەباتی چەکداری و بەکارهێنانی تووندوتیژی هەبووە. واتە وەک تیۆرە لە (فرانز فانۆن) و وەک پراکتیک لە (گیڤارا) وە نزیک بووە، نەک حەزی بە چارەی(گاندی و ڤاسلاڤ هاڤڵ و ماندێلا)بووبێت.

بۆ سەلماندنی ڕاستی ئەو قسانە، چەند نمونەیەک بەرچاو دەخەم:

١ـ (هەر گەلێک هەرچەندە بچووک بێ و هەژارو بێ دەرامەت بێت کە دەستی دایە چەک و ڕاستە ڕێی خەباتێکی شۆڕشگێڕی گرتەبەر، دوورو نزیک بە ئامانجەکانی خۆی دەگات)، ل٥٦.

٢ـ (لە ١٨٧١ کرێکارانی پاریس بۆ یەکەم جار بە ڕاپەڕینێکی چەکدار، حوکمیان گرتە دەست)، ل٦٢.

٣ـ (فڕاندنی فڕۆکەیەکی ئیسرائیل لەلایەن چەند چەکدارێکی فەلسەتینیەوە کە شەهید ئارام بە پیتی درشت ناویان بە پێشمەرگە دەنوسێت - بە جوانترین نمونەی فیداکاری دەداتە قەڵەم و تایتڵی وتارەکەشی هەر ئەو دەستەواژەیەیە)، ل٧٩.

٤ـ هەرلەهەمان لاپەڕەدا بەوپەڕی حەماسەتەوە دەنووسێت: (لە کۆتایی مانگیشدا،جارێکی کەیش پێشمەرگەکانی فەلەستین بەیارمەتی چەند پێشمەرگەیەکی ژاپۆنی- پێشمەرگەی ژاپۆنی، زاراوەیەکی تەواوشازە؟! نمونەیەکی تری بێ هاوتای فیداکارییان پێشکەش بە شۆڕشی هەموو دونیاکرد. ئەوەبوو هەفتەی ڕابردوو چەند پێشمەرگەیەکی فەلەستین، لەگەڵ فڕۆکەیەکی فڕەنساییدا خۆیان گەیاندە فڕۆکەخانەی لیدوە، هەر دوای دابەزین لولەی تفەنگەکانیان کردووەتە ئیسرائیلیە دوژمنەکان و ژمارەیەکی زۆریان لێکوشتوون و بریندار کردوون و دوو فڕۆکەشیان بە بۆمبای دەستی خراپ کردووە. ئەم پێشمەرگە دلێرە جوامێرانە،بۆ ئەوەچوون کە بە خوێنی گەشی خۆیان لە ئیسرائیلییە دوژمنەکانیان بگەیەنن، کە گەلی فەلەستین هەرگیز نابەزێت و دەست لەمافە ڕەواکانی خۆیان هەڵناگرێت و سوورە لەسەر خەباتی سەخت لە پێناوی بەدیهێنانی ئەو مافانەداو دوژمن هەرچەند بەهێز و پشت ئەستووربێت، بە یارمەتی بێشوماری ئیمپریالیستە ئەمریکاییەکان، لەگەڵ ئەوەشدا ناتوانێت شۆڕشی ڕەوای گەلی فەلەستین بکوژێنێتەوە. ئەو گەلەی دەستی داوەتە چەک و ڕێبازی خەباتی چەکدارانەی پیرۆزی دژئیمپریالیزمی گرتووەتەبەر.. ئەم کارە فیداکارانەیە، جوانترین نمونەی گیان بەختکردنە لە

پێناوی ئازادی و سەرفرازی و مافەکانی گەل و نیشتمانداو.... هتد).

٥ـ (گەلانی ئێران رژێمی شا بە چەک هەڵئەتەکێنن). دوای چەند ساڵێک گەلانی ئێران بەچەک نا، بە خەباتی مەدەنی و بە خۆپیشاندان ئەوکارە دەکەن، ل ١١١.

٦ـ (بۆ گۆڕینی کۆمەڵی فرە چین و پرستەم لە وڵاتانی جیهانی سێهەم، تەنیا رێگە شۆڕشی چەکداری گەلە)، ل١٢٣.

٧ ـ (شۆڕشی گەلی چەکدار، تاکە رێگایە بۆ بەدیهێنانی ڕزگاری)، ل ١٣٠.

٨ ـ (سوتاندنی فڕۆکە ژاپۆنیەکە لەلایەن پێشمەرگەکانی فەلەستینەوە، کارێکی زۆر ئازایانە و فیداکارانەیە)، ل١٨١.

٩ـ (ئەو رێبازەی گەلی فەلەستین هەڵی بژاردووە، هەرچەندە رێبازێکی سەخت و دوورو درێژ و پڕناسۆڕو فیداکاری و تەگەرەیە، بەڵام رێبازی ڕووناکی بەرەو سەرکەوتنە، ئەویش کە رێبازی خەباتی چەکدارانەی درێژخایەنە)، ل ٢١٠.

بیرمەند و نووسەر و شاعیری دیارو هەرە بە ناوبانگی عەرەب ئەدۆنیس، لەوتارێکیدا بەناوی(گاندی، نەک گیڤارا)،باس لەوەدەکات کە مۆدێلی گیڤارایی چ ماڵوێرانییەک بووە بۆ واقیعی عەرەبی و شۆڕشی فەلەستینی و گەلەیی ئەوە دەکات کە بۆچی بە درێژایی سەدەی بیست، هیچ هێزێک لە ناوچەکەدا گاندی ناکەنە سەر مەشق و ئاشتیخوازی و میانڕەویی ئەو لە خەباتکردندا بەکەم دەگرن، لەگەڵ ئەوەی توانی بەو رێگەیە کۆڵۆنیالیزمی زەبەلاحی بەریتانیا بدات. بۆ زانیاری زیاتر بڕوانە:(ادونیس:راس اللغه جسم الصحراو دار الساقی،بیروت الطبعه الاولی، ٢٠٠٨ غاندی، لا غیفارا ص ١١٥ ـ-١١٩). بەداخەوە لە نووسینەکانی ئەم کتێبەشدا تەنیا تارمایی گیڤارا دەبینین نەک گاندی.

چوارەم - فەلەستین، ڤێتنام، ئەفریقا:

بابەتی سێنترالی لەم کتێبەدا،خەباتی چەکداری موعجیزە ئاسای گەلانی ڤێتنام، فەلەستین، ئەفریقا و ئەمریکای لاتینە. سەیرکردنی شۆڕشی ئەو گەلانەیە،وەک

ڕووداوی چارەنوسسازی مێژوویی. لەم سەروبەندەشدا ئەوەندەی حوکمدانی ئایدیۆلۆژی زاڵە، ئەوەندە شرۆڤەو لێکدانەوە و شیکاریی نابینن. سەیرەکەش لەوەدایە سەرباری هەڵەو نادروستی پێشبینیەکانی، کەچی مەلابەختیار لەلاپەڕە نۆزدەدا بەپیتی درشت دەنووسێت: (هاوڕێ ئارام سەرکەوتنی نەتەوەی عەرەب و فەلەستینیە شۆڕشگێڕەکانی دژی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم، بەسەرەنجامێکی بەڵگە نەویست زانیوەو دڵنیابووە لە سەرکەوتنیان). هەر ناوبراو لە لاپەڕە بیست و چواردا دەنووسێت:(کاک ئارام باوەڕی نەگۆڕی بە سەرکەوتنی گەلانی ئەفریقا بووە، سەرەڕای قەوارەی پیلانە گەورەکانی ئیمپریالیزم). ئەمە نەک هەر وایە، بەڵکو پێچەوانەکەی تەواو ڕاستە.

خوێنەران و هاوولاتیانی ئێمە لەهەرجێیەک بن، دەتوانن لە ئێستادا بزانن دۆخی وڵاتانی عەرەبی و پرسی فەلەستین و گوزەرانی گەلانی ئەفریقا، لەچ ئاستێکدایەو بەکوێ گەیشتووە. هاوکات لەو ئان و زەمانەی شاسوار جەلال ئەو بابەتانەی تێدا نووسیووەو بە گرنگیەوە لە خەباتی گەلانی ڕوانیووە، ئەوەندەی ئاگاداربم چەند نووسەرو لێکۆڵیارێکی چەپ و مارکسیستی عەرەبیش بەو کێشانەوە خەریک بوون،بەڵام بەئایدیاو دونیابینیەکی تریەوە. کاری ئەوان تەنیا ستونووسی و هەجوکردن و حوکمدان نەبووە، بەڵکو هەوڵیان داوە لەسەر بنەمای فیکری و بە شێوەیەکی شیکاریی قسە لەو بابەتانە بکەن.

بۆ نمونە(یاسین الحافض) وەک سەرمەشقی نووسەرو تێۆرسینە مارکسیەکانی شەست و حەفتاکانی جیهانی عەرەبی کە قسە لەسەر شۆڕشی ڤێتنامی و فەلەستینی دەکات کتێبێکی گرنگی وەک(التجربه التاریخیه الفیتنامیه تقییم نقدی مقارن مع التجربه التاریخیه العربیه -چاپی سێیەم،١٩٩٧) دەنووسێت. کەقسەش لە کێشەی عەرەب ئیسرائیل و شکستی حوزەیران دەکات (الهزیمه والایدیولوجیا المهزومه چاپی یەکەم،١٩٧٨) دەنووسێت. سەبارەت بە شۆڕشی گەلان وتێۆریا ڕادیکالیەکانی (مارکسیزم، لینینیزم ، ماویزم و فرانز فانۆن)، بیرمەندێکی گەورەو کۆنە مارکسیستێکی وەک جۆرج تەرابیشی (الاستراتیجیه الطبقیه للثوره

دار الطليعه، بيروت- چاپی یەکەم، ۱۹۷۰چاپی دووەم،۱۹۷۹)، دەنووسێت. ئەڵبەتە نووسین و بەرهەمەکانی مونیر شەفیقیش بەرلە تەوەللابوونی لە مارکسیزم، نمونەنەیەکی دیارو بەرچاوی دیکەیە.

شایەنی باسە ئەوانە هەر حوکم نادەن و هەرلە ستونێکی بەرتەسکی ڕۆژنامەوانی دا جێی ئەو شتانە ناکەنەوە. هاوکات ئەوانە کە باس لە گەلانی جیهان دەکەن، وەک کێشەی سانەوی ئاوڕیان لێدەدەنەو کێشەی گەلانی خۆیان سەنتەرە و ئەولەویەتی هەیە. کەچی لەم کتێبەی(شەهید ئارام)دا، ئەولەویەت ڤێتنام و فەلەستین و مۆزەمبیق و گینیای بیساوەو کورد بزرو نادیارە. ستایشکردن و پیاهەڵدانەکان تەنیا بۆ دەرەوەیەو کورد قڕەیە.

بۆ نمونە بڕوانە لاپەڕە پەنجاو حەوت (گەلی یەمەنی دیموکراتی، پشتیوانی گەلی کوردە).لەلاپەڕە حەفتاویەکدا بە هەناسەیەکی لاهوتی نەک مارکسی عیلمی ڕەخنەگرانە،دەنووسێت(خاکی پیرۆزی ڤێتنام).لەلاپەڕە هەشتاویەکدا بەهەمان تۆنی ناسیۆنالستێکی عەرەب دەنووسێت:(ڕۆژێک هەردێت تەخت و تاراجی ئەو بنکە ئیمپریالیستییە لە فەلەستین تێک بدرێت،کەمەبەستی ئیسرائیلە).لەلاپەڕە نەوەدو چواردا دەنووسێت:(خەباتکاران لەنیشتمانی عەرەبدا زۆرن).لەلاپەڕە سەدو بیست و دوودا باس لە بایەخ و گرنگی(شۆڕشی مۆزەمبیق دەکات بۆ جیهان).

لە هەمووی سەیرتر ئەوەیە لەلاپەڕە سەدوحەفتاو حەوت، ڕێک و ڕاست دەنووسێت:(پشتگیرکردنی گەلی زیمبابۆی،ئەرکی هەموو ئازادیخوازێکە). لەکاتێکدا ئازادی زیمبابۆی ئەوەبوو دیکتاتۆرێکی خۆسەپێنی وەک ڕۆبەرت مۆگابی (١٩٢٤ ـ ٢٠١٩)، سی دانە ساڵ بە ئاگر و بە ئاسن حوکمڕانی تێدا کرد، لەسەردەمی کۆلۆنیالستی خراپتری کرد. قۆناغی دوای ڕزگاری نیشتمانی وەهەتا ئێستاش، ئەفریقا کێشوەری کۆدێتای سەربازی و سیستەمی دیکتاتۆرە بێشوماڕەکانە، کەچی لە لاپەڕە سەدو هەشتاو نۆدا شەهید ئارام بەوپەڕی قەناعەتەوە دەنووسێت:(ئەفریقا بڵێسەیەکی بێ ئامانی شۆڕشێکی مەزنە لە جیهاندا).

دواجار شەهید ئارام، چەند بەتوندی بەگژ جولەکەو دەوڵەتی ئیسرائیلدا دەچێتەوە، دە ئەوەندە دڵفراوانتر باس لە عەرەب و مافەکانیان دەکات، بۆنمونە بڕوانە:

(سەرکەوتنی گەلانی عەرەب،پەیوەستە بەبڕوای جەنگاوەرانی عەرەب بەدروستی مافەکانیان)،ل١٩٥.

(عەدالەت ئەو مەسەلەیە گەلانی عەرەب لە پێناویدا دەجەنگن)، ل١٩٦.

(سللاوێکی گەرم لە ئافرەتانی عومان و خلیج)، ل ٩٣.

کێشەکە لەوەدایە لەم نوسینانەی(شەهید ئارام)دا چەند پرس و باسی گەلانی چەوساوەو ماف خوراو زەقکراوەتەوە،هێندە ئاوڕ لە پرسی کوردوکرێکاروزەحمەتکێشی عێراق نەدراوەتەوەو لە پەراوێزیشدا ناویان نەهاتووە.

پێنجەم:- سەرکردە سیاسیەیکان دیار و بیرمەندو تیۆرسینەکانیش نادیار:

یەکێکی دیکە لەو تەوەرانەی لەم نوسینانەدا جێی ڕەخنەو گلەیی و گازندەیە،ئەوەیە نووسەرەکەی وەک تیۆرسین و خوێندەوارو مارکسیستێکی عیلمی، بەدرێژایی تەواوی نووسینەکانی، نەک بڕگەو پەڕەگراف و ئیقتیباسی هیچ بیرمەندێکی چەپ و هیچ تیۆرسینێکی مارکسی بەنمونە ناهێنێتەوەو نووسینەکانی پێ دەوڵەمەند ناکات، بەڵکو ناوی تەنیا یەک کەسیشیان گۆناکات! ئەمە لەکاتێکدا نووسینی مارکسیستە عەرەبەکان (ئەوەندەی ئاگادارم) لەو سەردەم و زەمانەدا، خاڵی نییە لە تێزە و تیۆرەی کەسانی وەک:(جۆرج لوکاش، ئەنتۆنیۆ گرامشی، فرانز فانۆن، ئێمی سیزەر، لوی ئاڵتۆسێر، لوسیان ڤیڤەر، ڕۆجێ گارودی، بیریارانی قوتابخانەی فرانکفۆرتی وەک: ئەدۆرنۆ، هۆرکهایمەر، والتەر بنیامین، هێربرت مارکۆزە، ئەرسنت بلۆخ و.... هتد)

کەچی لە بەرانبەردا ڕۆڵی چەند کارەکتەرێکی سیاسی و حیزبی بەرز دەنرخێنێ کە ئەمڕۆ کەسانی وەک (جان لوویی مارگۆلن و پییر ڕیگۆلۆ وستیڤان

کۆرتوا)،بەدیکتاتۆر و خوێن ڕێژە هەرە دڕندەکانی سەدەی بیستەم ناویان دێنن. بۆ زانیاری زیاتر بڕوانە هەردوو بەرگی(کتێبی ڕەشی کۆمۆنیزم)کە ناسر سەلاحی لە فارسیەوە کردوویەتی بە کوردی و ساڵی ٢٠١٣ لەخانەی وەرگێڕان لە سلێمانی چاپکراوە.

ئەوەتا لە ستایشی دیکتاتۆرێکی خوێنڕێژو دژە مرۆڤی وەک ستالین و ماوتسی تۆنگ، لە لاپەڕە شەست و حەوت دا دەنووسێت:(دوای لینین، ستالین مارکسیزم - لینینیزمی پاراست و دلێرانە ڕابەری یەکێتی کۆمارە سۆشیالیستیەکانی سۆڤێتی کرد کە ئەوکاتە تەنیا دەوڵەتی سۆشیالیستی بوو لە جیهاندا،وە لە هێرش و پەلاماری گەورەی دوژمنانی دەرەوەو ناوەوە پاراستی و بەرەو سەرکەوتنی برد. ئێستاش کە سەردەمی لەناوچونی تەواوی ئیمپریالیزمەو سۆشیالیزم لە سەرانسەری جیهاندا بەرەو سەرکەوتن ئەڕوات، ماوتسی تۆنگ وەک مەزنترین مارکسیست لینینیست لەم سەردەمەدا، مارکسیزم لینینیزمی پاراستووەو بەپێی پێویستیەکانی ئەم سەردەمە سەردەمی بەرەو لەناوچوونی ئیمپریالیزم، زۆر بلیمەتانە گەشەی پێکردووەو خستویەتیە قۆناغێکی تەواو نوێوە. بیروباوەڕەکانی ماوتسی تۆنگ چەکێکی ئایدیۆلۆژی بەهێزە لە خەباتدا، دژی ئیمپریالیزم و ڕیڤیژینیزم و دۆگماتیزم). تا دەگات بە ستایشکردن و هەڵنانی بەدترین دیکتاتۆرو سیستمی حوکمڕانی کە (کیم ئیل سۆنگ) و کۆریای باکورە. بڕوانە وتاری (گەلانی دونیا لایەنگیری یەکخستنەوەی نیشتمانی گەلی کۆریان ل ١٠٣ بۆ ١٠٥).

تەواو بە پێچەوانەی ئەو بۆچونانەی (شەهید ئارام)ەوە کە کۆمۆنیزم وەک ئایدیایەکی فریادڕەس سەیر دەکات و ڕۆڵی ماو و ستالین بەرز دەنرخێنێ، مامۆستا ساڵح نیکبەخت لە وتارێکدا بەناوی (ستراتیژیستێک بۆ هەموو وەرزێک کە لە ژمارە-٣٥ ڕۆژنامەی -زەمەن لە بەرواری ٢٤ -٩- ٢٠١٩دا بڵاوبووەتەوە دەڵێت: گەرچی نەوشیروان مستەفا بۆ تاوتوێ و هەڵسەنگاندنی پرسە سیاسیی و ئابوورییەکان، خاوەنی ڕوانگەیەکی زانستی و چەپ بوو و

باوەڕی بە دادگەریی کۆمەڵایەتی بوو، بەڵام نە باوەڕی بە تیۆریەکەی ماوتسی تۆنگ بوو، نەیەکیەتی سۆڤیەتیشی بە ڕابەری جەمسەری سۆسیالیزم و برا گەورەی پارتە کۆمۆنیستەکان دادەنا).

شەشەم: زمانێکی نووسینی خراپ و کوردییەکی شێواو:

جگە لەو تەوەرانەی باسمانکردن و لەم کتێبەدا جێی ڕەخنەن، خاڵێکی دیکەش هەیە کەلە ئاستی نوسینی شەهید ئارام دێنێتەوە خوارێ و خوێنەر هەر زوو درکی پێدەکات، ئەویش شاشی و خراپی زمانی نووسین و ئەو کوردیە پڕ کەموکوڕیەیە کە پێینووسیوە. ڕەنگە لەڕووی زمانەوانی و دارشتنەوە، وتاری (گەلان لەپێناو ئاشتی دا ئەجەنگن ل ٤٧ بۆ ٤٨)، خراپترینیان بێت. دەربارەی هەڵە زمانەوانیەکانیشی، دەتوانین چەند نمونەیەک بەرچاو بخەین.

لەلاپەڕە چل و نۆدا دەنووسێت:(گەلان دژی گشت بنکەیەکی سەربازیین) کە ڕاستیەکەی (سەربازییە). لە لاپەڕە پەنجاو یەکدا دەنووسێت:(بەبۆنەی کۆنگرێسی قوتابیانی کوردستانەوە) کە ڕاستیەکەی (کۆنفرانسە). لەلاپەڕە پەنجاو نۆدا دەنووسێت:(پساندنی خەباتی ناوکۆیی نێوان کورد و عەرەب). ناوکۆیی بەمانای (سیاق کۆنتێکست)دێت و مانای ناوخۆی و خەباتی هاوبەش ناگەیەنێ کە دەبوو ئەوەی بەکاربهێنایە.

لە لاپەڕەحەفتاوسێ دەنوسێت: (کەرەستەی جەنگ بەگەل وولاتی ڤێتنامەوە دەنرێت).ڕاستیەکەی(کەرەستەی جەنگ لەدژیان بەکاردەهێنرێت). لە لاپەڕە حەفتاونۆدەنووسێت: (فڕۆکەکەیان لە فڕۆکەخانەی لیدابەزاند).ڕاستیەکەی فڕۆکەدەنیشێتەوە. باڵدارە و پادار نییە. ئەوەی دادەبەزێت سەرنشینەکانی ناوین، گەرنا فڕۆکە دەفڕێ و پاشان دەنیشێتەوە، نەک دابەزێت. هەرلە پەڕەگرافی دوای ئەوەدا دەنووسێت: (کە ژمارەیەک لەهاوڕێ پێشمەرگەکانیان لە بەندی بەرەللاّ بکەن). بەرەللاّ بۆ باڵندە و ئاژەڵە. بۆ مرۆڤ ئازادکردن دروستە.

پاشان هەر لەهەمان پەرەگرافدا دەنووسێت: (فڕۆکەکە بەخۆی و ڕێبوارەکانی ناویەوە ئەتەقێننەوە).ئەوانەی لەفڕۆکەو شەمەندەفەرو کەشتی و ئوتۆمۆبێل دان، کورد بەسەرنشین ناویان دەبا نەک بە ڕێبوار.

لەلاپەڕە هەشتاوسێ دەنووسێت: (بەبۆنەیبەستنی کۆنگرێسی بەرزی ئەفریقاوە). ڕاستیەکەی (کۆنگرەی باڵای وڵاتانی ئەفریقایە). لە لاپەڕە نەوەدو هەشت دەنووسێت: (بەهۆی فڕۆکە ستراتیژییە بۆمبا هاوێژەکانیانەوە).فڕۆکەی ستراتیژی یانیچی؟.لەلاپەڕە سەددا دەنووسێت:(فڕۆکە قورسەکانی ئەمریکا). ڕاستیەکەی (فڕۆکە زەبەلاحەکانە)، نەک قورسەکان. هەرلەهەمان لاپەڕەدا دەنووسێت:(سدود ئاوبەست).ڕاستیەکەی (سدودبەندەاوەکانە). لەلاپەڕە سەدوحەڤدەدا دەنووسێت: (بیروباوەڕی نەتەوە یەکگرتووەکان) .ڕاستیەکەی نەتەوە یەکگرتوەکان بەرنامەی کاری هەیە، نەک بیروباوەڕ. لەلاپەڕە سەدو بیست و پێنجدا دەنووسێت:(لە ئەمریکا لیژنەیەکی زۆر بەرز پێکهێناوە). ڕاستیەکەی(لیژنەیەکی باڵایە)، نەک بەرز.

دواجار شەهید ئارام وەک هەر سەرکردە و نووسەر و چەپ و مارکسیستێک، لە ڕەخنە بەدەرنیەو ئایدیاو دونیابینیەکانی هی ئەوەن ڕەتبکرێنەوە ڕەخنەیان ئاڕاستە بکرێت. مارکس ومارکسیستەکان سەر مەشقی ئەوانەن هەمیشە بە دروشمی (ڕەخنەو ڕەخنە لە خۆگرتن) دێنە گۆ. کەواتە با هەرهیچ نەبێت پشت ئەستور بەونەریتە، پرۆسەی ڕەخنەگرتن بەگەڕ بخەین. ئەلیاس مرقس لە کتێبی (الماركسيه فى عصرنا) و لەپێشەکی چاپی یەکەمی دا دەنووسێت: (مالۆێرانی هزری شۆڕشگێڕانە لە سوریاو وڵاتانی خۆرهەڵاتی عەرەبی،مالۆێرانییەکی گەورەیە..لەژێر دروشم و بەیداخی مارکسیزمدا پارتە کۆمۆنیستە لۆکاڵییەکان، ئایدیۆلۆژیایەکی سەیرو سەمەرەیان بەناودا بڵاوکردینەوە. کە تێکەڵیەک بوو لەدۆگمای ئایدیۆلۆژی و پراگماتیزمی هەلپەرستانەو فۆرمە کۆنەکانی، بە

سەر هەلومەرجە نوێیەکاندا پراکتیزە دەکرد. بێسەروبەرییان هەڵدەبژارد بۆ پاساودانەوەی گۆڕانکارییە بەردەوامەکان. لەگەڵ ئەوانەشدا تیۆریایان دەگەیاندە ئاستی تیۆلۆژیاو پاشان دایان دەبەزاندە ئاستی تەکنیکی ڕۆژانە). هاوکات مارکسیستێکی بەتەمەن و قاڵبووی وەک (کەریم مروە) لە دیدارێکدا لەگەڵ گۆڤاری (الفیصل) دەڵێت:(هەر بەڕاست سۆسیالیزم وکۆمۆنیزم ومارکسیزم درۆیەکی شاخداربوون). ئێمەش بۆ خاتری بەرگرتن بە و درۆ گەورەیەو ڕێگەنەدان بەدووبارەبوونەوەی ئەو مەرگەساتانەی بەناوی مارکسیزم و خەباتی چینایەتیەوە کران وجگە لەدۆزەخ هیچی ترمان بە نسیب نەبوو، پێویستە بەدیدگای ڕەخنەیی لە نووسین و ئەدەبیات و ئایدیاو دونیابینی ئەو مێژووە بڕوانین کەبەموژدەی یۆتۆپیای سۆسیالیزم وکۆمەڵی خۆشگوزەران و عەدالەت خوازەوە هاتە مەیدان، کەچی سەرەنجام لەچوارچێوەی هەرێمێکی پڕگەندەڵی و تاڵانخۆری و مافیای و بنەماڵەییدا تەوقییان داین.[١٢٩]

***

١٢٩ ئەم بابەتە لە ٨ ـ٢ـ٢٠٢١ لە هەفتەنامەی ڕۆژنامەی هاولاتیدا بڵاوکراوەتەوە، لە سەر ڕازیبوونی نوسەرو بڕوابوون بەڕەخنەی بونیاتنەرانە دوبارە لێرەدا بڵاوکراوەتەوە، سوپاسی دەکەم.

وەڵامێک بۆ کاک شوان ئەحمەد

سالار عەزیز[۱۳۰]

بەڕێز کاک شوان ئەحمەد بە ناونیشانی (شاسوارجەلال لە نزیکەوە) نوسینەکانی شەهید ئارام هەڵئەسەنگێنێ کە لە هەفتەنامەی هاوکاری سالانی هەفتادا بڵاوی کردونە تەوەو ئێستا وەک کتێبێک چاپ و بڵاوبۆتەوە.

لای خۆمەوە دەستخۆشی لە (کاک شوان ئەکەم)، چونکە ئەم بابەتەو زۆربابەتی تری مێژویی بەداخەوە کەسە هوشیارو مێژونوس و ئەکادیمییەکان خۆیانی لە قەرەنادەن. ئەم وەڵامەی من یەکەم لەبەر ئەوەیە کە هاوڕێی نزیکی ئەو سەردەمانەی کاک ئارامم و پێکەوەکاری سیاسی و ڕێکخراوەییمان کردوە.. دووەم بۆئەوەی ئەو سەردەمەو دوای هەڵگیرساندنەوەی شۆڕشیش لە دەستی هەرزەنوس و خۆهەڵکێش و چەواشەکارانیش دەر بچێت وبچێتە دەست توێژەرو مێژونوس و ئەکادیمیستان.

من کتێبە کەم نەبینیوە، هەرچی کاک شوانە بەوردی هەندێکیانی دەستنیشانکردوەو ڕەخنەی لێگرتون. بە کاڵوکرچ و نابابەتی وعاشقانی ئایدۆلۆژیاش ناوی بردون. ئێمە ئەگەر بە لێکدانەوەو تێگەیشتنی ئێستا هەموو ئەو گۆڕانکارییانەی لەماوەی پێنج دەیەدی ڕابوردودا ڕوایناوە بەراورد بکەین

---

۱۳۰ بەڕێز نەجمەددین عەزیز، ناسراو بە(سالارعەزیز)هاوڕێی قوتابێتی و پێشمەرگایەتی شەهید ئارام، ئەندامی سەرکردایەتی کۆمەڵەو یەکێتیی بووە.

و هەڵیانسەنگێنین، ئەوا لە زور بابەتیدا کاک شوان ڕاست ئەکاو نیشانی پێکاوە.

کاک شوان ئەیەوێ بڵێ ئارام تیورسیۆن نەبووەو، تێگەیشتنی بۆ مارکسیزم سنور داربوەو...هتد، ئەی چۆن سەرکردایەتی ڕێکخستنێکی مارکسی و سەرکردایەتی شۆڕشێکی کردوە؟ ئەمە پرسیارێکی بەجێیە، بەڵام کاک شوان بە تێروانیینی ئێستاو ئەو هەمو گۆڕانکارییانەی لە بواره جیاجیاکانی ئابوری و سیاسی و تەکنۆلۆژی و سوسیال میدیاو کۆمۆنیکەیشن هاتوتە مەیدانی ڕەخنەوە، ڕەخنە لە پەنجا ساڵ لەمەوپێش ئەگرێ کە بەڕاستی ڕەخنەیە لە سەردەمێکی زۆر جیاواز... بۆ تێگەیشتن لەو بارانەشدا، ئە بوو زانیاری زیاتری لەبارەیەوە پەیدا بکردایە.

ڕۆژنامەی هاوکاری کە حکومەتی عێراق مەسرەفی ئەکێشاو تاڕادەیەک ئەبو لە سیاسەتی گشی حکومەتی عێراق دەرنەچێت. ئەو نوسینانەی کاک ئارامیش بەرهەمی ئەو چوارساڵە ئاشتیانەیەی نێوان شۆڕش و حکومەتی عێراقە ١٩٧٠ – ١٩٧٤.

لە ڕاستیدا ئەوە هەر بیروڕای کاک ئارام نەبوو کە دژی ڕیمپریالیزم و ئیسرائیل و لەگەڵ تووندوتیژیدا بووبێ، ئەوە فکری کۆمەڵە بوو. ئەم جۆرەبیرکرنەوەیە نەک هەر فکری حیزبە چەپ و کۆمۆنیستەکان بوو،بەڵکوهی بزوتنەوەی نەتەوەیی عەرەب وئەفریقیایی و ئاسیاییەکان و ئەمریکیای لاتینی و تەنانەت هەندێ دەوڵەتی دونیاش بوو، چجای هەژمونی فکری شۆرەوی و چین کە بە سەر هەموانەوە باڵەفرەی بوو.

داهێنانی تیورەکانی سێ جیهان و ڕێگای ناسەرمایەداری بەرەو سۆسیالیزم کە بەهیچ شێوەیەک لەگەڵ مارکسیزمدا نەئەهاتەوە (بەتێگەیشتنی ئێستا).. و بۆ بەرژەوەندی چین و سۆڤیەت داڕێژرابون.. بەڵێ ئیتر ئایدیۆلۆژیا جێگەی بە فەلسەفەو تیور لێژکرد... من ئەمە لەوڵاتانی دواکەوتوو لەڕوی ئابوری سەرمایەدارییەوە بە سروشتی ئەزانم، چونکە مارکسیزم زادەی گەشەکردنی سەرمایەدارییە. ئەمە جگەلەوەی لەسەر ئاستی دونیای سەرمایەداریش

مارکسیزم شکستی هێناو لەناو پەیوەندیی بەرهەمێنانی وڵاتانی وەک ئێمەدا، لەڕوی بابەتیەوە نامۆیەو لە ئایدیۆلۆژیایەک زیاترتەفسیرێکی فەلسەفی و عەقلانی پێنیە...

هەڵەکان لە هەمولایەکەوە لێرەوە دەست پێ ئەکەن کە کوردستانیش بەحیزب و چەپەکان و سەرکردەکانیشیان ڕەدوی ئەو ئایدۆلۆجیانە کەوتبوون. ئایدیۆلۆژیا بووە سالاری فکرو ڕیبازو و بەرنامەو ستراتیژ.

ئەمە مێژووی سەردەمەکەیە، خۆ کاک ئارام داینەهێناوەو خوڵقێنەری نەبووە.

وەک باست کردووە کە نووسەری زۆر گەورەو بیرمەندی عەرەبی و ناعەرەبی هەبوون نموونەی بەرچاوو دیارن، کەچی لای ئێمە لەم جۆرانە شکنابرێن.. ئەمە ڕاستە بەڵام ئەزمون دەریخست ئەوانیش ڕاستییەکانیان نەپێکا. پاشان کاک ئارام لەستونێکی ڕۆژنامەیەکی لاتەریکدا ئەنوسێ نەک ئۆرگانی حیزبێک یان لەکتێبێکدا تیوریزەبکات، وەکو ئەو بیرمەندانەی ئێوەباسی ئەکەن.

ئێستا کەگۆڕانکارییەکانی ئەوسا داوەری ئەکەین ئەمە هیچ لە هوشیاری و توانای کاک ئارام کەم ناکاتەوە.هەرخۆڕێکخستنەوەو بە ڕپاکردنەوەی شۆڕش و دروستکردنەوەی سەرکردایەتی و سەرکردایەتی شۆڕش لەو قۆناغە زۆر سەخت و دژوارەدا حیکمەت و دانایی کاک ئارام و هاوڕێیانی دەرئەخات.

ئیدی دوای ئەوە شانبەشانی هەلومەرجەکە بیرو بۆ چونەکانیش ئەگۆڕێ، ئایدیۆلۆجیا شوێنی عەقل و لۆژیک ناگرێت و گرنگی بە سۆسۆیۆلۆجیاو تێگەیشتن لێی هۆکاری دەسپێکردن و گەشەسەندنن..

ئیتر مارکسیزم - لینینزم نابێتە ڕێنیشاندەر.. پرۆلیتاریاو خەباتی چینایەتی و کرێکارانی جیهان یەکگرن لە ئاست مەسەلە نەتەوایەتیەکاندا ئەوەندە بایەخی نامێنێ.. ئیتر لە پێناوی ڕزگاری نیشتمانداا شۆڕەوی سوسیال ئیمپریالیزم نیەو حیزبی شیوعی نابێتە تەحریفی بەپێچەوانەوە داوای دۆستایەتیان لێئەکرێت.. ئیتر فکری ماوتسی تۆنگ وەک ئەزمونی چین تەماشا ئەکرێت، نەک پێشەنگی

فکر... ئیتر لە هەرلایەکەوە پشتیوانییەک هەبێت سوپاسگوزاری لێئەکرێت. ئەمە گۆڕانکارییەو بەکردەوەش دەرچوونە لە جوغزی ئایدۆلۆژیا، ئەمە دەرچوونە لە دۆگمای فکرو هاتنە ناو کایەی لۆژیک و لێکدانەوەی عەقلانیە.

هەرئەمەشە هوشیاری و کارامەیی کاک ئارام وکۆمیتەی هەرێمەکان ئەسەلمێنێ... ئەوەشی بیرو ڕێبازی ئارام و هاوڕێکانی لەوانی دی جیا ئەکاتەوە، ئەم پرەنسیبە بنەڕەتیانەیە.. هەم ڕاستیەکی سەلمێندراو و هەم وەک ئەزمونی سەرکەوتنی گەلانی ترو هەم بارودۆخی وڵات و تەرازوی هێزی نێوان کوردو شۆڕشەکەی بەرانبەر هێزو توانای دوژمن ئەم داهێنانەی خولقاند کە تەنیا ئەمانەیە کە ئەتوانێ نابەرامبەری هێز ڕاست بکاتەوە.

١ـ پاراستنی کیان و قەوارەی کۆمەڵە وەک ڕێکخستنێکی نوێ.

٢ـ خەبات لە پێناوی هاتنەکایەی حیزبێکی نوێ جیا لە حیزبی پارتی و حیزبی بالّی مەکتەب سیاسیی

٣ـ دابینکردنی هەلومەرجی پێکهێنانی لەشکرێکی شوڕشگێر.

٤ـ بەرەیەکی نیشتمانی بە سەرکردایەتی ئەو حیزبە.

٥ ـ بەرەیەکی فراوان لە نێوان کوردو حیزب و هێزە عیراقیەکاندا لە پێناوی عیراقێکی دیموکراتیدا.

٧ ـ بڕوابون بە خەباتی درێژ خایەن.

٨ ـ خەبات لە پێناوی مافی چارەنوسدا.

ئەمەش مێژویەکی درێژی ململانێی توندی لە شۆڕشدا دروستکردو بەرەی پەیڕەوانی ڕێبازی ئارامی خولّقاندو لەوانی دی جیا ئەکردەوە کە خوازیاری دوبارەکردنەوەی حیزبی پانوپۆڕو هەمان ئەزمونی شکستخواردووی دێرینە بوون.

ئەم مێژووە نزیکەش پێویستی بە دیراسەو هەڵسەنگاندنێکی زانستیانە هەیە.

هەڵسەنگاندنێکی تری کاک شوان ڕەخنەگرتنە لەوەی کاک ئارام کوردییەکەی لەنوسینەکاندا باش نیەو هەندێ وشەی بە نمونە هێناوە تەوە.برای ئازیز!بناغەی

ڕستەسازی لە زماندا دەستوری زمانە (گراماتیک)، نەک بەکارهێنانی وشە. هەندێ جار مۆسیقای نوسین ئەوەش تێئەپەڕێنێ، نوسەر پەنا بۆ وشەی غەیری کوردی ئەبات، چونکە ڕیتمێکی جوان بەڕستە ئەبەخشێ، بەپێچەوانەی ئەو نوسینانەی پڕن لەوشەی داتاشراو هەر وشەو دەستەواژەیەکیش کە لە سەردەمێک بۆ سەردەمێکی تر جیاوازییان هەیە ماناو مەبەستێک ئەپێکن. هەندێ وشەو زاراوە کە ئێستە هاتونەتە ناو زمانی کوردییەوە سەردەمی کاک ئارام هەر نە بوون.

کاک شوان کە ڕەخنەی زمانەوانی ئەگرێت لەخراپیی کوردییەکەی کاک ئارام، وشەی (سەرنشین) بە نمونە ئەهێنێتەوە کە ئەبو کاک ئارام لەبری (ڕێبواران) بەکاری بهێنایە، کەچی نازانێ ئەمە لەکوردی نوسیندا هەم تازەیەو هەمیش وشەیەکی فارسییە.

کاک ئارام بە شاهیدی کوردیناسان کوردیزانێکی کارامەبوو![131]

***

---

۱۳۱ ئەم وەلامەی بەڕێز سالارعەزیز لە هەفتەنامەی ڕۆژنامەی هاولاتیدا دوابەدوای وتارەکەی بەڕێز شوان ئەحمەد بلاوکراوەتەوەو لە سەرڕازیبوونی نوسەرلێرەدا وەک بڕوا بوون بەڕەخنەی بونیاتنەرانە بلاومان کردەوە، لەگەل سوپاسدا.

مرۆڤێک گەورەتر لە گەورەیی

هەڤاڵ کوێستانی

ساڵ و شتێک دوای شەهید بونتان چوینە ئەو ماڵەی کە لە گوندی تەنگیسەر دواهەمین مەنزڵتان بوو. جوتە پێڵاوە لاستیکە بەجێ ماوەکانتان، هێشتا لە ناو تاقی ژورە گڵینەکەی مامۆی حاجی سالح دابون نازانم ئێستا ئەو جوتە پێڵاوە هەرماون یان نا.. ئەگەر ماشبن، نازانم داخۆ لە هیچ مۆزەخانەیەکی نیشتمانداجێگای شایستەیان بۆ تەرخان کراوەیان نا.. بەڵام ئەوەی دەیزانم ئەوەیە، ئەو پێڵاوانە، لای زۆرینەی خەڵکی کوردستان، زۆر لە تاجی سەرسەری شابازرگانەکانی ئەمرۆی سیاسەت بەرزترو بەنرختن.ئێوە لە سەردەمێکی دژواردا بە تەمەنێکی کورتەوەو لە مەودایەکی زەمەنی پێوانەیی یەکجار کورتا، پەیامێکی مەزنتان گەیاندو تەوژمێکی بەهێزی فیکری و ئەخلاقی و ڕوحی و شارستانیتان تێکەڵ بە سیاسەت کردو بووشن بە سومبڵی خەسڵەتە هەرێ جوانەکانی سیاسەت و فیکرو کردار. لەوێشەوە، لە دیدی ئێمەدا، بون بە ئەفسانەی ناو دنیای سیاسەت. سیاسەتێک کە لەدیار نەمانی ئێوەداو لە سەردەستی چەندانێک لە هاوسەنگەرە کۆنەکانی ئەوکاتە و حازر خۆرەکانی ئێستاکە، لە زۆربەی هەرە زۆری خەسڵەتە فیکری وئەخلاقی و ئینسانی و ئایدیاییەکانی ڕوتکراوەتەوەو لەزۆرتر کردنی قودرەت و سامان بەولاوە پەیامێکی دیکەی نەماوە.ئێوە کە جوانترین کاتەکانی سی ساڵەی تەمەنتان بۆ سڕینەوەی کەوشەنی نێوان چینەکان و بۆ بەرقەرار

کردنی دادپەروەری کۆمەڵایەتی بەخت کرد، کە چی ئێستا دوای ١٨ ساڵ[١٣٢] لە ئەزمونی حوکم و دوای چەندین دەیە لە بانگەشەی سۆشیالیزم و دادپەروەری کۆمەڵایەتی و لە یەکسانی، هەتا دێ بۆشایی و زەندۆڵی نێوان چینەکان گەورەتر دەبێ... نەک هەر ئەوە، هاتون شەهیدەکانیشیان بە سەر چینی بەرزو نزما بەش بەش کردوە. چینی شەهیدە دەوڵەمەندەکان و چینی شەهیدە هەژارەکان، چینی شەهیدە سەرکردەکان و چینی شەهیدە ڕەش وڕوتەکان... ئێوە کە هەمیشە لە گەڵ چینیی چەوساوەو زەحمەتکێشانی کوردستاندا بوون، ئێستا ئێوەشیان خستۆتە ناو چینی خواپێداوانی سەرەوە.. چینی سەرکردە شەهیدەکان.ئێوە کە خەوتان بەوەوە دەبینی گەڕەکەکانی کوران و قەرەجاوە بگەیەنن ئاستی گەڕەکەکانی ناو قەسران وعەقاری.. ئەوا ئێستا جیاوازیان خستۆتە نێوان گەڕەکەکانی شەهیدانیشەوە.. گەڕەکی سەرکردە شەهیدەکان بۆ ژمارەیەک خێزان و خێزانی سەدان هەزار شەهیدیش لە قەرەجاوەو کورانی ئەوساش جێیان نابێتەوە..ئەو کاتەی حیزب بەنانە ڕەقەی دێهات و بە پیتاک و بەداهات و بەهاوکاری خەڵک دەژیا، ئێوە خەوتان بە کوردستانێکەوە دەبینی کە لە بەهەشتێکی بچکۆلە بچێ.. دێیەکانی لە سەر شێوەی هاوچەرخ دابڕێژرێن و هەمو خزمەت گوزاریەکانی شاریان تێدا بێ و لە شارێکی مۆدێرنی بچوک بچن. کە چی ئێستا شار خۆی بۆتە لادێ.. لادێش نەک هەر توانای بەرهەمهێنانی نەماوە، بەڵکو تەنانەت ماست و هێلکەو پیوازیشی لە شارەوەو شاریش لە وڵاتانی دەوروبەرەوە بۆ دێ. ئەو حیزبەی ئەو کاتە لە سەر داهاتی خەڵک دەژیا، ئێستا زۆرینەی داهاتی هەمو لات بۆخۆی دەباو لە لاواز کردنی ئیرادەی خەڵک و لە دەوڵەمەند کردنی تاقمێکداو لە بەهێز کردنی حیزبی سەرۆک و دەسەڵاتی سەرۆکی حیزبدا بەکاری دێنێ.ئێوە دەتانەویست حیزب بێتە قوتابخانەی دروستبونی نەوەیەکی هۆشیاری نوێ.. نەوەیەک کە لێوان لێو بێت لە ڕۆشنبیری و لەئیرادەو لە توانستی بەرهەمهێنان و لە ئینتیمای نیشتمانی و نەتەوایەتی.. کەچی ئێستا حیزب بۆتە مەشقگایەکی

١٣٢ بۆکاتی نوسینی وتارەکە دەگەڕێتەوە.

گەورەی بەرهەمهێنانی چەکدارو سیخوڕو قامچی بەدەست.. دەتانەویست حیزب لە خزمەتی خەڵک و نیشتمانەکەیدا بێ.. کەچی ئێستا خەڵک کراوەتە ئامێرو لە خزمەتی مەکینەی حیزب ودەسەڵاتی تاقمێک دایە.ئێوە دەتانەویست عیشقی مرۆڤ، عیشقی وڵات، عیشقی فیربوون، عیشقی خزمەت و عیشقی جوانی لە ناخی مرۆڤی کوردا بچێنن.. کەچی ئێستا هەمو ئەو کەمانە ڕەنگینەی عیشقانە، لە سای دەسەڵاتی خۆماڵیدا، لە کاڵبوونەوەو ئاوابوندان.ئێوە کە هەمیشە باوەڕی قوڵتان بە گۆڕان و بە حیزبی مۆدێرن و بە ڕابەرایەتی بە کۆمەڵ و بە ئازادی تاک و بە ئازادی ڕۆژنامەگەری و بە ئازادی بیروباوەڕو بە قبوڵکردنی یەکتریی و بە سەروەری یاساو بەیەکسانی ژن و پیاو و بە بەرەو پێشەوەچونی کۆمەڵ هەبو، کەچی ئێستا کۆمەڵ بەرەو دواوە چوەو حیزب بۆتە عەشیرەتێکی گەورەو ڕابەرایەتی بە کۆمەڵیش، بە ئیتاعەو وەلائی کوێرانەی گشتی بۆ سەرۆک گۆڕاوەو سەرۆک و بازنە تەسکەکەی دەوریشی، لە سەروی یاساو کۆمەڵەوەن و هەمو پێوانەو ڕێساکانیشیان چەوت وشێواندوە، بۆ ئەوەی ئەو گەندەڵییە سیستەماتیکیەی ئەوان خوڵقاندویانە، سروشتی وئاسایی بنوێنێ.. هەرکەسێکیش جورئەت بکاو چرای فیکرو ئاڵاکەی ئێوە هەڵگرێ،.. هەرکەسێک داوای ئازادی تاک و.. ئازادی ڕادەربڕین و.. ئازادی بیروباوەڕو داوای گۆڕان و تەنانەت گەڕانەوەش بۆ پرینسیپە سەرەتایەکانی شۆرش بکا..ئەوەی بەعس وەختی خۆی پێشمەرگەی پێ تۆمەتبار دەکرد، ئێستا ئەوان بەهەمان دەستور تۆمەتی گێرەشێوێنی و ئاژاوەچی دەدەنە پاڵ و بە دەستوری ناو دارستانیش فەرمانی نان بڕین و دەرکردن و هەتا تیرۆرکردنیشی بە سەردا دەسەپێنن.. ئەوە لە کاتێکدا حیزب پڕە لە کۆنە جاش و کۆنە بەعسی و فایل دارو.. شتی دیکەش.. بمبەخشن ئەگەر بڵێم، ئەگەر ئێوەش تەشریفتان لێرەبونایەو داوای ڕیفۆرم و گۆڕینی بنەڕەتیتان کردبا، هیچ بە دووری نازانم، هەمان تۆمەتیان بۆ ئێوەش هەڵبەستبا.. ئێوەی لە گەورەیی گەورەتر.[١٣٣]

---

١٣٣ لە سایدی سبەی بڵاوکراوەتەوەو لە سەر ڕازیبونی نوسەرلێرەدا بڵاوکراوەتەوە، سوپاسی دەکەم.

کۆتایی خەمناکەکانی پاڵەوان

خەبات عەبدوڵڵا

هـەر سـەردەمێک پاڵەوانی خۆی هەیە، ئەڵبەتە هـەر پاڵەوانێکیش کۆڕی سەردەمەکەی خۆیەتی.

پرسی ئەم وتارە پرسی قسەکردنە لە پاڵەوانەکانی ئەم سەردەمەمان. بەڵام بۆچی پێویستە پاڵەوانەکانی خۆمان بناسین؟ لە بەر یەک هۆی سانا، تا بە سەردەمەکەی خۆمان باشتر ئاشنا بین.

کـوردەواری ئەمڕۆشی لە سەر بێت یەک جۆر پاڵەوانی ناسیوە، ئەویش پاڵەوانی شۆڕشگێڕە، یان ئەوەی زۆر جاران بە جەنگاوەر ناودەبرێت. لەپێش هەمووشیانەوە پاڵەوانە شەهیدەکان. ڕەنگە ئارام (شاسوار جەلال) لە یادەوەری هەر هیچ نەبێت ئەم نەوەیەماندا یەکێک لە دیارترینیان بێت.

ئـەرکی ئـەم وتـارە قسـەکردن نیە لـە ژیـان و کـارنـامـەی ئـارام، هێندەی تەوزیفکردنی یادی شەهیدبوونێتی (١٩٧٨/١/٣١) بەمەبەستی گفتوگۆکردنێکی سەرەتایی سەبارەت بە چەمکی پاڵەوان و ئەگەرەکانی سەرهەڵدانی پاڵەوانی نوێ لەکۆمەڵگەی کوردیدا. دیارە ئەمە وا ناکات ئەگەر بەشێوەیەکی ڕاگوزەریش بێت، دوور لە تەوزیفکردنی حیزبییانە، لە سەر هەندێک جومگەی گرنگی ئەو تێکۆشەرە دەگمەنە هەڵوەستە نەکەین.

ئارام پاڵەوانی سەردەمێکە کە شۆڕش سیماو ناسنامەیەتی، سەردەمێک کە چینە ڕەشوڕووتەکان و گەلانی کۆڵۆنییەکان تێکڕا لە میانەی کولتورێکی شۆڕشگێڕانەی قوتابخانەی مارکسیزمەوە لە ڕابووندا بوون. پاڵەوانەکانی ئەم سەردەمە ئایدیۆلۆژیستی سەرسەختن. چیرۆکی نەبەردییەکانیان ماکی چەندین کاری ئەدەبی و هونەری ناوازەی سەرتاسەری جیهان بوون. ڕاستییەکەی پێداچوونەوە بە مێژووی تێکۆشانی ئەم سەردەمە، ئاشنابوونە بە پۆلێک پاڵەوانی شۆڕشگێڕ کە لە زۆر ڕووەوە بە یەکدی دەچن، چێ گیڤارا سیمبولّی پاڵەوانە شۆڕشگێڕەکانی ئەم سەردەمەیە.

ئارام لە زۆر ڕووەوە لەگیڤارا دەچێت، بەهەمان شێوەی گیڤارا ئارامیش باوەڕی بە خەباتی چەکدارانەو جەنگی پارتیزانی و دروستکردنی کوانووی شۆڕشگێڕانە لە گوندەکاندا هەبوو، ئارام وەکو گیڤارا شۆڕشگێڕێکی تاکوتەنها بوو، هەموو ئەو هاتوهوریای خۆبەخاوەن زانین و دروستکردنی گروپ و دەستەیە بەناوی ئەو و پاش مەرگی ئەو، جگە لە درۆیەکی گەورە چی دی نەبوو. کارکردنی ئەم دوو پیاوە شۆڕشگێڕە زیاتر لە کارکردنی پێغەمبەران دەچێت، هەردووکیان هەڵگری پەیام، تەنها و جەربەزە. لە خۆڕا نیە تا ئێستا وێنەکانی گیڤارا لەپاڵ وێنەکانی عیسای مەسیحدا لە ماڵە هەژارەکانی ئەمەریکای لاتیندا هەڵدەواسرێن.

ئەگەرچی کاریزما چەمکێکی سۆسیۆلۆژی سەر بە مۆدێرنەیە، بەڵام گەورە کۆمەڵناسی ئەڵمانی ماکس ڤێبەر نموونەی دیاری کاریزما لە کەسایەتی پێغەمبەران، پاڵەوانە جەنگاوەرەکان و گەورە دیماگۆگەکاندا دەبینێتەوە. ئەوە ڕاستە ئارام وەکو گیڤارا کاراکتەرێکی کاریزمایی نەبوو، چونکە نە تەمەن و نە سەردەمەکەش بواریان نەدا ئەو ببێتە کاریزما، بەڵام ئارام بەتایبەتیش پاش مەرگی بووە سەرمەشق (ئەوەی لە زمانی ئەڵمانیدا بە فۆربیلد ناودەبرێت).

بەپێچەوانەی سەرکردە درۆزنەکانەوە، ئارامیش وەکو گیڤارا ئامادەبوو لە پێناوی پەیامەکەیداو پێش ئەوەی خەڵکی بکاتە قوربانی، خۆی قوربانی بێت. قوربانیدان ئەو پلەیە کە ئیتر لێیەوە پاڵەوان بە شێوازێکی تر لامان ئامادە دەبێت،

ئامادەبوونێک کە لێوان لێوە لە ژیان. لە ڕاستیدا ئەوە گیڤارا نەبوو کە مرد، بەڵکو کاستڕۆی هاوڕێی بوو، ئەوەی مردووە ئارام نیە، بەڵکو ئەو لاشانەن کە ڕۆژانە بە تەنیشتمانەوە تێپەڕ دەبن بەڵام بۆگەنیان وڵاتێکی هەراسان کردووە.

***

پرسیاری هەنوکەیی ئەوەیە، ئاخۆ ساتەوەختی ئێستامان بوار بۆ دووبارەبوونەوەی دروستکردنی مانا بۆ مەرگی کەسەکان دەدات؟ بە واتایەکی دی: ئاخۆ چی تر قوربانیدان بواریکی پاڵەوانسازە؟

کە باس لە دروستکردنی مانا بۆ مەرگ دەکەین دەبێت ئەوەمان لەبیر بێت کە مەرگ و قوربانیدانی کەسەکان تەنها لەلایەن حیزب و گروپی سیاسییەوە مانای لە یادەوەری ئێمەدا بۆ دروست کراوە، حیزبیش وەکو دەزگایەکی ئایدۆلۆژی مانای جیا جیا بەمەبەستی جیا جیا دەبەخشێتە پاڵەوانەکانی. ڕاستییەکەی (شەهید) کە لای حیزب ئاماژەیە بۆ پاڵەوان، چەمکێکی یەکجار ستەملێکراوە. حیزب هەر بەوەوە ناوەستێت کە جیاوازی لە نێوان شەهیدە پاڵەوانەکانیدا دروست بکات، بەڵکو هەر کاتێک بیەوێت خۆی دەکاتەوە بە سێبەری وان، بە مانایەکی دی، ئەوە ئەندام و سەرکردە زیندووەکانی حیزبن دەبنەوە شەریکەبەش لە سەرمایە مەعنەوییەکەی ئەواندا نەک بەپێچەوانەوە.

لە سەردەمی شۆڕش و بەرخۆداندا حیزب هەمیشە پێویستی بە پاڵەوانی نوێ هەیە، بۆیە لەم بوارەدا حیزبی کوردی وەکو بوونەوەرێکی نەرجسی ماکینەیەکی گەورەی بەقوربانیکردنی کۆمەڵگە بووە لە پێناوی درێژەدان بە تەمەن و گەورەبوونی خۆیدا، لە خۆڕا نیە حیزبە گەورەکان ئەو حیزبانەن کە "ڕووبار"یک خوێنیان داوە. بەڵام حیزب کە چی دی پێی ناکرێت لەڕێی قوربانیدانی ئەندام و سەرکردەکانیەوە پاڵەوان چێ بکات، ناچارە دووبارەو ناوبەناو پاڵەوانە شۆڕشگێڕەکانی زیندوو بکاتەوە، زیندووکردنەوەیەک تەنها لەڕێی یادکردنەوەی ئینشائی و کڵێشەدا ڕێژراوەوە. پرسە و یادکردنەوە بێ شوماڕەکانی سالانێکی دوورودرێژی پاش ڕاپەڕین و تەرخانکردنی کایەیەکی فراوانی ژیانی کۆمەڵگە

لەو پێناوەداو سەرهەڵدانی بواریکی تایبەتی ڕاگەیاندن بە بۆنە پرسەئامێزەکان و پەیدابوونی شاعیرو هۆزانڤانی پرسەگێڕ، گەواهی ئەو ڕاستییەن.

لە سەرێکی تریشەوە و هاوتەریب لەگەڵ دەستگرتن بە پاڵەوانی شۆڕشگێڕەوەو بەهۆی ئەوەی کە ئیتر زەمەنی شەڕە گەورەکان کۆتاییان هات، حیزب ناچارە بیر لە دروستکردنی پاڵەوانی نوێ بکاتەوە، بۆیە هەر لە دوای ڕاپەڕینەوە کوڕانی سەرکردە، سیاسەتوانە ڕەوانبێژەکان، ملیۆنێرو ملیاردێرەکان،.. وەکو نموونەیەکی نوێی پاڵەوان و لە سەروو هەموشیانەوەو لە دیاردەیەکی سیاسیی سەرنجڕاکێشدا پارلەمانتارە نوێیەکان وەکو مۆدێلێکی نوێی پاڵەوان ِخەریکە جێ بە هەموو پاڵەوانەکانی تر لێژ دەکات. ئێستا ئیتر سەردەمی زێڕینی ئەم مۆدێلە نوێیەی پاڵەوانی کوردییە.

***

ئێمە ئێستا شاهیدی کۆتاییەکانی سەردەمێکین کە سەردەمی کۆتایی پاڵەوانە شۆڕشگێڕەکان و سەرهەڵدانی مۆدێلێکی نوێی پاڵەوانین، مۆدێلی پاڵەوان/ پارلەمانتار.

پاڵەوانی شۆڕشگێڕ پاڵەوانێکی نەتەوەییە، بۆیە هیچ نەتەوەیەک شک نابەین پاڵەوانێک یان چەند پاڵەوانێکی نەکردبێتە سیمبوڵ. ئەگەر ڕزگاری نیشتمان لە میانەی شۆڕشەوە خولیای پاڵەوانی شۆڕشگێڕ بووبێت، ئەوا دابینکردنی خزمەتگوزاری لە میانەی کاری پارلەمانییەوە خولیای ئەم مۆدێلە نوێیەی پاڵەوانە. بەڵام لە بەرئەوەی ئێمە لە وڵاتێکدا دەژین هێشتا دوژمنان بۆنمان پێوەدەکەن، خەون وخولیای ئەم مۆدێلە نوێیەی پاڵەوانی کوردی خەون وخولیایەکی نیوەناچڵ وهەندێکجار فریودەرانەشە،خەونی بوون بە کاریزما خەونێکی زیندووی هەر پاڵەوانێکە، لە بەرئەوەی زۆربەی جار بەرگێکی ئەفسانەیی بە بەری پاڵەوانی شۆڕشگێڕدا کراوە، بۆیە بەشێکی گەورەی کاراکتەرە کاریزماییەکانی سەدەی پێشو، پاڵەوانە شۆڕشگێڕەکانن. ڕاستییەکەی تا کۆمەڵگە زۆرتر بەرەو دامەزراوەییبوون هەنگاو بنێت، بواری هەڵکەوتن و دەرکەوتنی کاریزما بە چەمکە

ڤیبەرییەکەی کەمتر دەبێتەوە. ڕەنگە یەکێک لە بەدبەختییەکانی مۆدێلە نوێیەکەی پاڵەوانی کوردی لەوەدا بێت هەرچی دەکۆشێت دواجار نابێتە کاریزما، کۆمەڵگەی مۆدێرن زیاتر کۆمەڵگەی دەرکەوتنی ئەستێرەیە(ئەوەی بە ئینگلیزی پێی دەوترێت ستار). ڕەنگە باشترین نموونە لەو ڕووەوە گرتنەدەستی پۆستی حاکمی کالیفۆرنیا بێت لەلایەن ئەستێرەی پێشوی هۆلیوودەوە ئارنۆڵد شڤارتسەنێگە. خۆ هانابردنی سەرۆکی ئەرژەنتین لە سەردەمی قەیرانە دارایییەکەی وڵاتەکەیدا بۆ ئەستێرەی تۆپی پێی ئەرژەنتینی مارادۆنا، نموونەیەکی تری دیاری کاریگەری کاراکتەرە ئەستێرەکانە لە سەر ژیانی کۆمەڵە مۆدێرنەکان.

بەشێکی زۆری مۆدێلی نوێی پاڵەوانی کوردی کە خۆی لە نەوەی پارلەمانتارە نوێیەکاندا دەبینێتەوە، مۆدێلێکی گومڕا، بێ سەواد، بێ ئەزمون و تا ڕادەیەکی زۆر بێ ئینتیمان.

گەر غروری پاڵەوانی شۆڕشگێڕی کوردی سەرچاوەکەی تەحەداکردن و هەوڵی ژێرەوژوورکردنی سیستمێکی تۆتالیتاری وەکو فاشیزمی بەعسی بووبێت، ئەوا پاڵەوانە نوێیەکەی کوردەواری پاڵەوانێکی بێ غرور یان خاوەن غرورێکی ساختەیە، چونکە گوتاری ئەم زیاتر گوتارێکی ڕۆژنامەوانی و سنورداروە کارکردنی ئەم کارکردنە لە ناو خودی هەمان ئەو سیستمەی کە ئەم لە سایەیدا بۆتە پاڵەوان. لە خۆڕا نیە بەشێکی زۆری مۆدێلە نوێیەکەی پاڵەوان، مامۆستا بێلایەنەکانی زانکۆ و ڕۆژنامەنووسی دەمهەڵەن، ئەوانەی لە ڕێی شاشەکانی تیڤی و ڕووپەلی هەندێک ڕۆژنامەوە هاتنە ناومان.

لە ڕاستیدا کولتوری پەنابردن بۆ کەسی بێلایەن و خاڵیکردنەوەی زانکۆکان لە مامۆستا و پەنابردنە بەر ڕۆژنامەنووس بۆ کاری پارلەمانتاری، بەداخەوە داهێنانی بزووتنەوەی گۆڕان و یەکێتی نیشتمانی کوردستان بوو. با لەوە گەڕێین کە چۆن چۆنی لای بەشێک لە پاڵەوانەکانی ئەمڕۆی کوردەواری پارلەمانتاری بۆتە بزنسێکی بەبڕشت،بەڵام بزووتنەوەی گۆڕان کە لە سەر داروپەردووی فراکسیۆنێکی ڕانەگەیەندراوی حیزبی(ریفۆرم)ەوە سەریهەڵدا،بە

مەبەستی دروستکردنی جیاوازی لەگەڵ ئەوانی دی، پشتی کردە کادر و سەرکردە حیزبییەکانی جارانی و کەوتە هەوڵی دۆزینەوەی مۆدێلە نوێیەکەی پاڵەوان، پاڵەوانی پارلەمانتار. یەکێتیش بەمەبەستی ئاشتکردنەوەی جەماوەرە تۆراوەکەی، لە سەرێکەوە کەوتە سزادانی کادرەکانی خۆی و بێبەریکردنیان لە بەهرەمەندبوون بە پۆستی پاڵەوانە نوێیەکە، لە سەرێکی دیشەوە کەوتە کێبڕکێ بۆ چنینەوەی کەسە بێوەیەکان.

پێدەچێت پارلەمانتاری بێ ئینتیما داهێنانێکی کوردی بێت، ئەگینا تەنانەت لە دیموکراسییە خۆرئاواییەکانیشدا پارلەمانتار ئەندامی حیزبە سیاسییەکانن. چما ئەرکی پارلەمانتار کارکردن نیە بۆ بەجێگەیاندنی کۆنسێپتێکی حیزبی؟

***

ماوەتەوە بڵێین کۆتاییەکانی سەردەمی پاڵەوانی شۆڕشگێڕ کۆتاییەکی یەکجار خەمناکە، ئێمە ئێستا شاهیدی مەرگی دووەمجاری پاڵەوانی شۆڕشگێڕین. ئەمە کۆتایی سەردەمێکی ڕۆمانسییانەی شۆڕشی نەوەیەکیشە کە بەداخەوە پێش دوژمن، سەرکردە بەڕێزەکان خۆیان، ئەوانەی سەرکردایەتی ئەم نەوە زیندووەی ئێمەشیان کرد، تەواو قێزەون و ناشرینیان کرد، نەک هەر ئەوە، ئەوان لە هێنانە سەرخوانی ڕابردوو، سەرمایەی مەعنەوی نەوەیەک و پاڵەوانە شۆڕشگێڕەکانی ئێمەیان ئەتک کرد.[١٣٤]

***

١٣٤ لە ڕۆژنامەی هاوڵاتی ژمارە(٥٩٨) ڕۆژی٣١ ی١ ی٢٠١٠ بڵاوکراوەتەوە،لە سەر ڕازی بوونی نوسەر بە سوپاسەوە بڵاومانکردەوە.

ئارام هیوایەک لە ناو بێ هیواییدا!

ئەردەلان عەبدوڵڵا

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان وەکو هێزێکی نیشتمانی و جەماوەری، کۆمەڵێک سەرکردەی ناسراوی بەرهەم هێناوە، شەهید ئارامیش یەکێکە لە سەرکردە دیارو چالاک و ئازاکانی یەکێتی، لە هەمانکاتیشدا ڕۆڵێکی ئێجگار بەرچاوی هەبووە، لە دووبارە هەڵسانەوەی ئەم حیزبە و شۆڕشی نوێی گەلەکەمان. دیارە زەمەن یارمەتیەکی باشمان دەدات، بۆ ناسین و تێگەیشتن لە ڕۆڵی ئەم سەرکردەیە، چونکە هەمیشە مرۆڤەکان، بەرهەمی سەردەمەکەیانن.

کاک ئارام لەکاتێکدا دەستی داوەتە خەبات و ڕێکخستن و کاری سیاسی، کە شەوەزەنگی هەرەس و بێهیوایی باڵی بە سەر تەواوی کوردستاندا سەپاندبوو، ڕژێمی بەعس و حزبی شیوعی لە بەرەیەکی سیاسیدا بوون، تەواوی جیهان بە بەرەی ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاواوە، پشتگیریان لە ڕژێمی بەعس دەکرد، عیراق و شای ئێران ڕێککەوتبوون، کورد لە تەواوی جیهاندا هیچ دۆستی نەبوو جگە لە خۆی نەبێت، هەروەها هەرسهێنانی شۆڕش و تەسلیمبوونەوەی هەزاران چەکدار، هێندەی تر بێئومێدی لە ناو جەماوەری گەلەکەماندا دروستکردبوو. لە لایەکی تریشەوە لەپاش دەستگیرکردنی بەشێکی زۆری سەرکردەکانی یەکێتیی لە سەروەهەموشیانەوە خاڵە شەهاب و دکتۆر خالیدو چەند سەرکردەیەکی تر، یەکێتیی نیشتمانیی توشی قەیرانێکی سیاسی گەورە بوو، بەتایبەتی لەڕووی ڕێکخستن و دووبارە هەڵسانەوەی ئەم حیزبە. بەڵام لەگەڵ هەموو ئەمانەشدا، بێئومێدی زاڵنەبوو بەسەر کاک ئارامدا، بگرە بە پێچەوانەوە مەلی هیوای خەبات و

تێکۆشان بە سەریدا زاڵبوو، لە هەمانکاتیشدا بە ڕۆحێکی شۆڕشگێرانەی بەرزەوە، بیری لە دووبارە هەڵسانەوەو دروستکردنەوەی شانەکانی ڕێکخستن کردەوە.

کارێکی گرنگی تری کاک ئارام، دروستکردنی مەفرەزە سەرەتاییەکانی یەکێتییە، کە ئەمەش لەڕووی سەربازیی و مەعنەویی و سیاسییەوە، ڕۆڵێکی ئێجگار گەورەی هەیە، چونکە ئالەو کاتەدا، زۆرکەم کەس هەبوون باوەڕیان بە دووبارە شۆڕش و خەباتی چەکداری هەبووە. بەدڵنیاییەوە کاک ئارام ڕۆڵێکی ئێجگار گەورەی هەبووە، لە دروستکردن و ڕابەرایەتیکردنی ئەم شانە چەکدرانە، گەر ئەو شانە چەکدرایانە نەبوونایە، زۆر زەحمەت بوو، جارێکی تر خەباتی سیاسیی لەناو کودرستاندا دروستببێت و یەکێتیی نیشتمانیش وەکو هێزێکی نوێ ، لە ناو جەماوەردا متمانە وەربگرێت.

لە ڕووی فکریشەوەکاک ئارام ڕۆڵێکی ئێجگار گەورەی هەبوو، بەتایبەتی لە موتوربەکردنی فکری چەپ و مارکسی، لەگەڵ فکری ناسیۆنالیستی و نیشتمانپەروەریدا. دیارە لەوکاتەدا دوو فکر بەسەر کۆمەڵگەی کوردیدا زاڵبووە، یەکەمیان فکری کوردایەتی کە پارتی ڕابەرێتی دەکرد، ئەوی تریشیان فکری چەپ، کە حزبی شیوعی ڕابەرێتی دەکرد. لەوکاتەشدا جەوی گشتی جیهانیش، فکری چەپ بەگشتی و ماویزم بەتایبەتی بەسەریدا زاڵبوو. لە هەمانکاتیشدا فکری گیڤاریزم و ئەنوەر خواجەی ئەلبانیاو پارتە فەلەستینیەکانیش، کاریگەریان بە سەر فکری گەنجانی کوردا هەبووە. ئا لەوکاتەدا کاک ئارام، هەوڵێکی زۆریداوە کە ئەم دوو فکرە پێکەوە بگونجێنێت و تێکەڵی یەکتریان بکات.

لەلایەکی ترەوە لەو کاتەدا پارتی ئیعلانی هەرەسی شۆڕشی ڕاگەیاندووە، حزبی شیوعیش بەرەی لەگەڵ ڕژێمی بەعس دروستکردووە، ئەمەش هەلێکی باشی بۆ یەکێتی ڕەخساند، کە بتوانێت ئەو گەنجانە کۆبکاتەوە کە دژی ئەو دوو ڕەوتە سیاسیەن، لێرەشدا ڕۆڵی کاک ئارام لە بواری ڕێکخستن و دووربینی سیاسیدا دەردەکەوێت.

هەموو ئەمانە وامان لێدەکەن، بەوپەڕی چاوی ڕێزو حورمەتەوە، سەیری کارو خەباتی ئەم سەرکردە قارەمانە بکەین، هەزاران سڵاو لەگیانی پاکی ئەم سەرکردە مەزنە و تەواوی ئەو شەهیدانەی کە هەمان ڕێچکەی کاک ئارامیان گرتە بەر.[١٣٥]

---

١٣٥ لە ڕۆژنامەی کوردستانی نوێ ژمارە(٧١٨٢)٢٠١٧.١.٣١بڵاوکراوەتەوە، لە سەررازی بوونی نوسەر بە سوپاسەوە بڵاومانکردەوە.

کۆمەڵەو یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان
لە دیدی کاک ئارامەوە[١٣٦]

ئەردەڵان عبدوڵڵا

شاسوار جەلال ناسراو بە"هاوڕێ ئارام"یەکێکە لە سەرکردە ناسراو مەزنەکانی کۆمەڵەی مارکسی- لینینی و یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان. لە پاش هەرەسهێنانی شۆڕش ئەو یەکەمین ڕابەری بزووتنەوەی پارتیزانی بووە، هەروەها تاکە سەرکردەی کۆمەڵەو یەکێتیش بووە، کە لە ناو شارو گوندەکانی کوردستاندا، دووبارە توانیویەتی ڕێکخستنەکانی کۆمەڵە زیندوو بکاتەوە، ئەمەش لە پاش ئەوەی زۆربەی سەرکردەکانی کۆمەڵە دەستگیرکران، ئەو توانی دووبارە ڕێکخستنەکان زیندوو بکاتەوەو کۆمیتەی هەرێمەکان دروست بکات، کە بوونە داینەمۆی شۆڕشی نوێی گەلەکەمان. لێ بەداخەوە زۆر کەم گرنگی و بایەخ بە مێژووی خەبات و تێڕوانین و ئەندێشەی سیاسی و فکری ئەم سەکردەی مەزنەی گەلەکەمان دراوە.

من هەر بە قسە باسی کاک ئارامیان بۆ کردووم و هیچ نووسراوێک یان کتێبێکی ئەم سەرکردەیەم لا نەبوو، لێ خۆشبەختانە لە ماوەی پێشوودا هاوڕێ و برای هێژام کاک یوسف محەمەد بەرزنجی، کۆمەڵێک کتێبی بەنرخی خۆی پێشکەشکردم، یەکێکش لەو کتێبانە "ئارام ، شەهیدێک لە بناری کەڵەوی دا" بوو.

لەم کتێبەدا زانیاری وردو باشی تێدایە لە بارەی خەبات و تێکۆشانی کاک ئارام، لە هەمانکاتیشدا کەمێک ئاشنا دەبین بە ئەندێشەی سیاسی وفکری، لە هەمووشی گرنگتر دیدارێکی تێدایە، کە پێشتر لەساڵی ١٩٧٦ دا لەگەڵیدا سازکراوەو زۆر باسی فکری و سیاسی تێدا کراوە.

جێگەی ئاماژەیە ئەو دیدارە تایبەتییە پێشتر من ئاگاداری بووم ، بە تایبەتی لە سەرەتای نەوەدەکاندا، لە ناو ڕیزەکانی "ئاڵای شۆڕش"دا، زۆر باسی ئەو دیدارە

---

١٣٦ ئەم وتارە جوانەی کاک ئەردەلان عەبدوللاخوێندنەوەیەکە بۆ ئەم کتێبەی بەردەستان، بە سوپاسەوە لێرەدا بڵاومانکردەوە.

تایبەتییە دەکرا، بەڵام بەداخەوە دەستم نەکەوت. ئێستا پاش نزیکەی بیست ساڵێک، ئەو دیدارەم دەستکەوت و خوێندمەوە.

لێرەدا هەوڵ دەدەم، تیشکێکی بچووک بخەمە سەر ئەندێشەی سیاسی و فکری کاک ئارام و تێڕوانینی بۆ شۆڕش و چەند سەرکردەیەکی ناو یەکێتی و کۆمەڵە بخەمە ڕوو.

کۆمەڵێک دەستنوس و بابەتی گرنگ

هەمیشە دوژمنە داگیرکەرەکانی کورد هەوڵیانداوە، مێژووی گەلەکەمان بسووتێننو نەیهێڵن، چونکە باشیان زانیوە، هەر نەتەوەیەک خاوەنی یادەوەریی و مێژووی نەبێت، نامێنێت و لە ناودەچێت. بەهۆی ڕەوشی نالەباری شۆڕش و نەبوونی دەزگایەکی گرنگ بۆ پاراستنی ئەرشیفی شۆڕش، زۆرێک لە مێژووی خەباتی پارتە سیاسییەکانی کوردستان لەدەستچووە، بەڵام خۆشبەختانە چەند مێژوونوس ئەرشیڤیستێک لەم چەند ساڵەی دواییدا، قۆڵیان لێ هەڵماڵیوەو هەوڵ دەدەن ئەو ئەرشیفە گرنگە لە فەوتاندن ڕزگار بکەن، دەتوانین هەوڵەکانی کاک یوسف محمەمەد، بە یەکێک لەو هەوڵە باشانە دابنێین، کە ماوەیەکە خەریکی کۆکردنەوەی ئەو بەڵگەو نامەو بەیاننامە گرنگانەیە، کە لە چەندین شوێن تۆزی لێنیشتووەو کەسیش ئاوڕیان لێنداتەوە.

لەم کتێبەدا کۆمەڵێک دەستنووسی زۆر گرنگی تێدایە، کە لە ڕێگایەوە دەتوانین بە ئەندێشەی سایسی وفکری کاک ئارام ئاشنا بین. جگە لە دەستنووس و دیدارەکەی، نامیلکەی"یەکێتی نیشتمانی کوردستان بۆچی..؟" تێدایە، کەلە نووسینی سەرۆک مام جەلالەو کاک ئارام کردوویەتی بە کوردی، ئەم نامیلەکەیەش گرنگیی و بایەخی مێژوویی و سیاسیی گەورەی بۆ یەکێتیی هەیە.

تارمایی لینین

فلادیمیر لینین ڕابـەر و سـەرکردەی پارتی بۆلشەفی ڕوسیاو دواتریش سەرۆکی یەکێتی سۆڤێت و ڕابـەری شۆڕشی ئۆکتبەری ڕوسیا، کاریگەری گەورەی بە سەر تەواو چەپ و کۆمۆنیستەکانی سەدەی بیستەمەوە هەبووە، بە دڵنابیەوە کاریگەی ئەم پیاوە گەیشتۆتە کوردستان، لە سەروو هەمووشیانەوە کاریگەری گەورەی بە سەر ئەندێشە و تێڕوانینی سیاسی و فکری کاک ئارامەوە هەبووە. لە چەندین شوێندا وەسف و ستایشی زۆر گەورەی دەکات .

کاک ئارام دەڵێت:

لینینی مەزن مامۆستا و پێشەوای پرۆلیتاریای جیهان و سەرکردەی یەکەمین شۆڕشی سۆسیالیستی و دامەزرێنەری یەکەمین دەوڵەتی سۆسیالیست لە ژێر سایەی دەسەڵاتی پرۆلیتاریادا لە جیهاندا کە یەکێتیی سۆڤێتە، ئەو نەک هەر مارکسییەکی دروست و ژیر بوو، بەڵکە بیلمەتێکی بێ هاو تاو گەشەی خوڵقێنەری بە مارکسیزم و هەموو ڕونترو قوڵتر کردۆتەوە. ل٢٥

ئەم جۆرە قسانە تەنها کەسانی چەپ وکۆمۆنیست کردوویانە، لە مەشەوە ڕوونتر بۆمان دەردەکەوێت، کە هزری کۆمۆنیستی بەتایبەتی لینیزم زۆر بە سەر کاک ئارامدا زاڵبووە. هەروەها لەم نامیلەکەیدا لە وتارێکدا کاک ئارام ستایشی کتێبێکی لینین دەکات کە ئەویش"دەوڵەت و شۆڕش".

هەرچەندە لینین بـەلای منەوە شایستەی ئەو هەموو ستایشە نییەو ئەو کتێبەشی لای زۆرێک لە ڕەخنەگرانی، بە بنەمای دەوڵەتی دیکتاتۆری لینین دادەنێن. بەڵام قەیناکا با خاتری کاک ئارام بێت. من پشێتر وامزنیبوو ئەو زیاتر لە ژێر کاریگەری ماوتسیتونگ دایە، لێ پاش خوێندنەوەی دەستوونەکانی بۆم دەرکەوت کە زیاتر لەژێر کاریگەری لینین دا بووەو تارمایی لینین بە سەر هزر و ئەندێشەی سیاسیی و فکریدا زاڵبووە.

تێڕوانینی بۆ عیراق

کاک ئارام بۆچوونێکی زۆر مرۆڤانە و ژیرانەی هەبووە بۆ عیراق، ستە ئەو دژی دەسەلاتی دیکتاتۆری و ڕژێمی بەعس بووە، بەڵام خاوەنی بوونێکی شۆڤینی و ڕەگەزپەرستانە نەبووە بەرانبەر بە نەتەوەی عەرەب، لە هەمانکاتیشدا داکۆکی لە مافەکانی گەلەکەمانیش کردووە.

کاک ئارام دەڵێت:

مافەکانی کورد بەشێکی لە جیاکردنەوە نەهاتووی مەسەلەی مافە دموکراتییەکانی گەلی عیراقەو دیموکراسیش بۆ گەلی عیراق بە بێ دامەزراندنی سوڵتەی ئەو چینە شۆڕشگێڕانەوە کە بەشی هەرە زۆری گەل پێکدێنن نایەتە دی، ابێ هەرگیز بە تەمای ئەوەبین کە نە گەلی کوردو نە هەموو گەلی عیراق بە مافە .یموکراتەکانی بکەن لە ژێر سایەی سوڵتەی دیکتاتۆری بۆرجوازی بیرۆکراتی بە سروشت فاشی بەغدا،دەبێت هەوڵ بدەین هەمیشە نەخشەکانی شۆڕشمان بە پێی ئەم ڕاستییە بێت. ل٢٨

باوەڕبوون بە مافی چارەنووس

کاک ئارام لەیەک کاتدا کەسێکی چەپ بووە، لە هەمانکاتیشدا کەسێکی ناسیۆنالیست یان دەتوانین باوەڕی بە مافە ڕەواکانی گەلەکەی بووە،ئەمەش لە نووسینەکانیدا بە جوانی دەرکەوتووە:

-دەبێت گەلی عێراق بە دیموکارسی ڕاستەقینە بگات و گەلی کوردستانیش بە مافی بڕیاردانی جارەنووسی خۆی لە عێراق شاد بێ..ل ٢٨

پاشتریش زیاتر دەڕوات و دەڵێت: دەبێت کوردستانی عێراق ببێتە بنکەی شۆڕشی ڕزگاری گەلی سەرانسەری کوردستان و ڕزگاربوونی ل٢٨

واتە کاک ئارام ویستویەتی کوردستانی عیراق ببێتە بنەکەیەک و دایکێک بۆ کوردستانەکانی تر، لێ بەداخەوە کوردستانی عیراق ڕزگاری بوو، بەڵام بەو شێوەیە نەبوو کە کاک ئارام خەونی پێوە دەبینی.

بنەماڵەی بارزانی و پارتی

لەوکاتەدا پەیوەندی بنەماڵەی بارزانی و پارتی لەگەڵ کۆمەڵە و یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، زۆر خراپ بووە، هەروەها ئەو کاتەی کە کاک ئارام ئەم وتارانەی نوسیوە، تازە هەرەسی شۆڕش کراو و تەواوی خەڵکیش لە سەرکردایەتی پارتی و بنەماڵەی بازرانی بێزار بوون. لە بەرئەوە لە بەشێکی زۆری نووسینەکانیدا، بەشێوەیەکی توند هێرشی کردۆتە سەر پارتی و بنەماڵەی بارزانی و بە گشتیش بۆچونی لە بەرامبەریان باش نەبووە.

حزبی شیوعی

حزبی شیوعی لەوکاتەدا یەکێک بووە لە حزبە سیاسییە گەورەکانی عیراق و هەرێمی کوردستان، هەر لەو سالانەشدا لە بەرەیەکی سیاسی دابووە لەگەڵ بەعسییەکان، ئەمەش وایکردووە کە لە لای کاک ئارام و ئەندامان و لایەنگرانی کۆمەڵە و یەکێتییەوە، مایەی قبوولکردن نەبێت و دژی بوەستنەوە.

خوا هەڵناگرێت (کاک ئارام) یش لەو دەستنوسانەیدا، زۆر دژی حزبی شیوعی بووەو ڕەخنەی توندی لێگرتوون و بە پاشکۆی حزبی بەعسی وەسفکردوون.

پارادۆکس لەوەدایە لە پەنا ئەوەی کە زۆر دژایەتی حزبی شیوعی دەکات لە هەمانکاتیشدا داوا دەکات، کە کاریان لەگەڵدا بکرێت:

-پێویستە لەگەڵ حزبی شیوعیش هەوڵ بدەین واز لەو سیاسەتە بۆگەنە بهێنن بۆئەوەی دوژمن سووک و ڕووتبکرێ و بە تەنها لە ساحەکەدا بمێنێتەوە، ل۱۲۲

واتە ئەو پێشوازی لە دەرچوونی حزبی شیوعی دەکات، کاتێک لە بەرەی بەعس نەمێنن.

کۆمەڵەو یەکێتیی

کاک ئارام تێڕوانینی تەواو تایبەتی هەبووە بۆ کۆمەڵەو یەکێتیی نیتشمانی کوردستان، ئەو هەمیشە داکۆکی لە ڕابەرێتی کۆمەڵە کردووە لەناو یەکێتیدا، دژی پەراوێزخستن و یان لاوازبوونی کۆمەڵە بووە، ئەمەش لە چەندین شوێنی

باسیکردووە.لەم بارەیەوە دەڵێت:

-لەگەڵ مام جەلال وا ڕێکەوتوین کە یەکێتی ڕێکخستنی فراوانی کۆمەڵە بۆ ئەوەی ڕێبازی کوردایەتی دیموکراتی بگرێتە بەر، سەرکردایەتیەکەشی بە دەستی کۆمەڵە دەبێ ،،، ل١٢٤

لە بارەی کۆمەڵەشەوەدەڵێت:

-سەربەخۆیی کۆمەڵە وەدەوری پێشڕەوایەتی کرێکاران بە گرنگترین مەسەلە ئەزانین وە ئەم مەسلەیە جەوهەرییە ناکەینە قووربانی هیچ مەسەلەیەکی تر ل ١٢٤

لەبارەی ترسی زاڵبوونی ڕۆڵی مام جەلال و کەمبونەوەی ڕۆڵی کۆمەڵەشەوە دەڵێت:

-ئەگەر کۆمەڵە بتوانێ ڕیزی چینایەتی وسیاسیی شۆرشگێرانەی بەپاکی بپارێزی و بتوانێ سیقەی خەڵک بۆ لای خۆی ڕابکشی،ئیتر پێم وانییە یەکێتیی و(مام جەلال) یش لە فەرزێکی خراپیش بن بتوانن کۆمەڵە قووت بدەن،چونکە مەسەلەکە شەخسی و شەخسیەت نییە، مەسەلەکە فکرو مەمارەسەیە!

دەشڵێت: ئەگەر فکر باش بوو، ڕێکخستن بەهێز بوو، مومارەسەی شۆڕشگێرانە هەبوو، گرەوی زۆرانە ئەبینەوە، ئەوانەش نەبوو، حتما بە ناچاری خەڵک دوای ئەو شەخس و لایەنە ئەکەوێ کە دیفاع لە کورد ئەکات... ل١٢٦

لە لایەکی ترەوە کاک ئارام سەرنجی هەبووە لە ناوی ئەو کەسانەی کە وەکو دامەزرێنەری کۆمەڵە و یەکێتیی دادەنرێن.

بۆچوونی بۆ چەند سەرکردەیەکی یەکێتیی و کۆمەڵە

کاک ئارام بە حوکمی ئەوەی یەکێک بووە لە سەرکردەکانی کۆمەڵە و یەکێتیی، ئەمەش وایکردوو کە لەگەڵ کۆمەڵێک کەسایەتی و سەرکردەی کۆمەڵەو یەکێتیی دا کار بکات، بەدڵنیایەوە بۆچوونی لە بارەی هەندێکیانەوە باشبووە، لە بارەی هەندێکی تریشیان بۆچوونی باش نەبووە. ئەو بە گشتی بۆچوونی باشی لە

بارەی خاڵە شەهاب و ئیبراهیم عەزۆ وە هەبووە، لەبارەی کاک نەوشیروان و کاک عادل مورادو کاک فەرەیدون عەبدولقادر زۆر باش نەبووەو ڕەخنەی تووندیشی لێگرتوون.

بۆ نموونە لەبارەی کاک نەوشیروانەوە دەڵێت:

-کاک نەوشیروان زۆر دڵی بە شیوعیەت و ڕێکخستنی مارکسی لینینی خۆش نیەو گاڵتەی لێ دی، هەر لەسەرەتای دامەزراندنی کۆمەڵەدا لەسەر ئەم مەسەلانە نەگونجا لەگەڵ کاک شەهاب و ڕۆیشت بۆ خارج... لە مبارەیەوە مەترسیم هەیە بۆ یەکێکی وەکو کاک نەوشیروان هەم باوەڕی بە شیوعیەت نەبێ و هەم ڕەق بێ...ل١٢٩

جێگەی ئاماژەیە کاک نەوشیروان لە بیرەوەرییەکانیدا دان بەم ڕاستیەدا دەنێت و کە باوەڕی بە فکری کۆمۆنیستی نەبووە.

بۆچوونی ڕەخنەگرانە بۆ کارو سیاسەتی کۆمەڵە

یەکێک لەو خاڵانەی کە دەبنە سیمای سەرکردەی سەرکەوتوو، داننان بە هەڵەی خۆت و باوەڕبوون بە تێزی"ڕەخنە و ڕەخنە لەخۆگرتنە" کاک ئارامیش زۆر باوەڕی بەم تێزە هەبووەو ڕەخنە لە شێوازی کاری پێشووی کۆمەڵە دەگرێت و هەمیشەش بە چاوێکی ڕەخنەگرانەوە سەیری کارو سیاسەتی کۆمەڵەی کردووە. بۆنموونە لە بارەی بیروباوەڕی تووندڕەوانەی چەپ و ماویستانە، ئەو لە کۆتاییدا تێڕوانینی گۆڕاوەو پێی باش نەبووە.

لەمبارەیەوە دەڵێت:

-کۆمەڵە بۆیە دروست بوو کە ڕێکخراوێکی مارکسی ـ لینینی بێ، ڕێکخراوی چینی کرێکاران بێ، بەڵام بە داخەوە لە ڕووی فکری و سیاسی و تەنزیمیەوە هەڵەی قورس قورسی واکراوە کۆمەڵەی زۆر دواخستووە و چارەکێکی ئەرکەکانی خۆی جێبەجێ نەکردووە... ل١٣٥

لە بارە سیاسەتی ماویزیمیشەوە دەڵێت:

-لەبارە علاقەی ئومەمییەوە شتێکی ئەوتۆ نەکراوە، هۆیەکەشی سیاسەتی هەڵەی کۆمەڵەیە، قەناعەتم هەیە ئەو هەموو ماوێتیەی دەستمان دابوویە، تا ئێستا چین مەرحەبای نەکردووین، ئەگەر وانە بووایە یەکێک لەو مەسئولانەی کۆمەڵە سەرێکیان ئەدا لە چین یان لە ئەلبانیا، بە دزی بێ یان بە ئاشکرا.. ل ١٣٠

چین

چین لەو سالانەدا ببووە قەڵایەکی گەورەی چەپ و کۆمۆنیستەکانی جیهان، بە تایبەتی ماویستەکان، کۆمەڵەش خۆی بە ماویست دادەنا، هەربۆیە زۆرێک لە هەوادارانی کۆمەڵە خۆیان بە هۆگری تێزەکانی سەرۆک ماوتسیوتنگەوە خەریکردبوو، بۆچوونێکی تەواو پۆزەتیفیان هەبووە بۆ کۆماری چین. لێ کاک ئارام بە چاوێکی ڕەخنەگرانەوە سەیری ئەزموونی نوێ چین دەکات و ڕەخنەیان لێدەگرێت.

لە مبارێوە دەڵێت:

-ئەوەندە ناوهێنانی ماوتسیتۆنگ بۆ، ماو خۆی ئەڵێ من مارکسیزم، ئیتر بۆ ئێمە لە هەموو عیبارەتێکاو لە هەموو موناقەشەیەکا ناوی ماو بخەینە ناو ناوانەوە، ئەم جۆرە سیاسەت و فکرەیە ڕاست نییە ومستقبل دەری ئەخات، سیاسەتی ئێستای چین لە شیلی و بەنگلادیش و لە ئێران لە سودان، هی دەوڵەتێکی ئیشتراکی ڕاستەقینە نییە، کە بە حساب سۆڤیەتی پێ ئیشتراکی ئیمپریالییە. ل١٣٢

یەکێتی سۆڤێت

دیارە کۆمەڵە لەوکاتەدا لە ژێر کاریگەری ئەدەبیاتی چینی سەردەمی ماودا بووە، کە زۆر دژایەتی یەکێتی سۆڤێتیان کردووە، دووبارە کاک ئارام بە چاوێلکەی ڕەخنەگرانەوە سەیری ئەم سیاسەتەی کۆمەڵەی کردووەو لەمبارەیەوە دەڵێت:

-ئێمەلە سۆڤێت وروژاوین و بەڕاست و چەپ جنێوی ئەدەینێ،لەکاتێکدا لە سەرکردایەتی کۆمەڵەش بپرسین بۆ سۆڤێت ئیمپریالی ئیشتراکییە، ئەبێ

بڵێ "صین مسعوره" وا ئەڵێ چونکه هیچی تری پێ نییه. بەش به حاڵی خۆم ئەڵێم، دەوڵەتێکی وەکو سۆڤێت به تەقلیدی چین نابێ پێی بڵێین ئیمپریالییه، یان تحریفییه، ئەم مەسەلەیە دراسەی قوڵ و وردی ئەوێ له ڕووی ئابووری، سیاسی و واقعی کۆمەڵایەتییەوه هەتا بتوانین ڕایەکی علمیانه مەوزوعی پێکبهێنین و مەوقعی خۆمان دیاری بکەین ..ل ۱۳۳

پێشبینییەکان بۆ ئێران و تورکیا:

هەمیشه سیاسیه سەرکەوتووەکان، ئەوانەن که بتوانن پێشبینی بۆ ڕۆژانی داهاتوو بکەن، ئەوانەی که تەنیا له چاویلکەی ئەمڕۆوه سیاسەت دەکەن و ناتوانن دوارۆژ بخوێننەوه، سەرکەووتو نابن. کاک ئارام کەسێکی زیرەک بووەو توانیویەتی کۆمەڵێک پێشبینی باش بۆ ڕەوشی سیاسی کوردستان و ناوچەکه بکات، به تایبەتی بۆ هەردوو دەوڵەتی ئێران و تورکیا.

لەم بارەیەوه دەڵێت:

-به دوور نازانرێ له ئێران و تورکیا گۆڕانی گەوره ڕووبدات، خەڵک لەو دوو حکومەته له شاو فاشیستەکانی تروکیا زۆر پڕه، ئێران حەرەکەی مارکسی و دیموکراتی و دینی تیایه، تورکیا حەرەکەی چەپ زۆر به قوەتی تیا، کوردستانی تورکیاش جومجۆڵی سیاسی و نەقابی تێ کەوتووه، هەرچەن به ووردی مەعلومتمان نیه، بەڵام ئومێدمان هەیه گۆڕان ببێ قازانجی زۆری تیایه ل ۱۲۳.

بۆچوونی بۆ خەڵکی جاش و خۆفرۆش

هیچ سەرکردەیەکی کوردم نەدیوه هێندەی کاک ئارام دژی خەڵکی جاش و خۆفرۆش قسەی کردبێت و هەڵوێستێکی توندی هەبوو بێت. له وتارێکیدا بەناوی "با پیلانەکانی دوژمن گۆڕکەین" له بارەی خەڵکی خۆفرۆش و جاشەوه دەڵێت:

-تا ئێستا هیچ کەسێک و هیچ تاقمێک لە سایەی خۆ فرۆشتن و خیانەت لە میللەت کردنەوە لە سەر حسابی خوێنی ڕۆڵە تێکۆشەرەکانی گەل، نەیتوانیوە نە ژیانی خۆشی و کامەرانی وە نە سەربەرزی و سەربوستی دەستگیر بێ لە ڕیسوا بوون و تیاچوون بەو لاوە..ل٤٤

دواتریش باس لە خراپیبوونی کەسانی خۆفرۆش دەکات لە ناو بزووتنەوەی شۆڕشگێریدا و دەڵێت:

-هەموو بزووتنەوەیەکی شۆڕشگێرانەی ڕاستیش کەکەسانی وا ڕەوشت نزم و خۆفرۆش تێکەڵاوی بێت لاواز ئەبێت. بە پێچەوانەوە بە جیابوونەوە دوورکەوتنەوەو دەرکردنی ئەو کەسانە بزووتنەوەی شۆڕشگێری ڕاستەقینە بەهێزتر ئەبێت ،چونکە ئەرکی بزووتنەوەیەکی وا لەوە گرنگتر و پیرۆزترە کە بە کەسانی وا بەجێ بێت.ل٤٤

بەداخەوە کاک ئارام لە لایەن ئەو کەسە جاش و خۆفرۆشانەوە شەهید کراو تەنیا ٢٥٠ دیناریشیان وەکو پاداشت وەرگرتووە.

ئارام و خەڵکی گوندنشین

دیارە کاک ئارام لە تەواوی نووسینەکانیدا باس لەوە دەکات، کە پێویستە کۆمەڵە پشت بە خەڵکی هەژارو زەحمەتکێش وجووتیاران ببەستێت وئەم بزووتنەوەیەش لەخزمەتی ئەواندا بێت، بەشێوەیەکی پراکتیکیش، ئەمەی لە سیاسەتی ڕۆژانە جێبەجێکردووە. وەکو کاک حەمە سەعید کە هاوڕێیەکی نزیکی کاک ئارام بووە باسی دەکات و دەڵێت :

- هەمیشەکاک ئارام کاتێک کە دەچوینە لادێکانەوە، بیری لە دانانی پرۆژەی خزمەتگوزاری بۆ گوندەکان کردووەتەوە، بۆ نموونە: ناردوویەتی لە ناو شار سۆندە بهێنن و ئاویان لە کانیاوەکانەوە بۆ ناو گوند ڕاکێشاوە. یان ئێمە هەندێک جار کە ئەچوینە دێکانەوە، خەڵکی خەریکی دروێنە بوون و یان خەریکی جۆگە پاکردنەوە وئیشکردن بوون ،کاک ئارام ئەیگوت: با بچین هاوکاریان بکەین..ل ٢٠٠

لەمەشەوە بۆمان دەردەکەوێت، کە کاک ئارام چ سەرکردەیەکی خاکی بووە، چەندە خۆی لە خەڵکی هەژارو جووتیار نزیک کردووەتەوەو هەمیشەش ویستویەتی بەشێک بێت لەوان نەک بە پێچەوانەوە!

نەوەی کۆن و نەوەی نوێی سەرکردە

کاک ئارام لە ساڵی١٩٤٧ لەدایک بووە، کاتێک هاتووەتە ناو ڕیزەکانی کۆمەڵەوە، تەمەنی لە بیستەکاندا بووە، لەوکاتەدا کۆمەڵە خۆی وەکو نوێنەری نەوەی نوێ دادەنا و دژی سیاسەتی نەوەی کۆن بووە کە پارتی و بنەماڵەی بارزانی سەرکردایەتییان دەکرد. لە مبارەیەوە دەڵێت:

-دونیا وەکو جاران نەماوە تا سەرکردە کۆنەکان وابزانن وەکو مەلیکی هەندێ ولّات وان بۆ هەتا هەتایە هەڵبژێرابن بۆ مەلیکی. ل١٢٧

کاک ئارام و شیعر و هونەر

کاک ئارام کەسێکی فرە بەهرە بووەو تەنیا کەسێکی سیاسی و ڕۆژنامەنووس نەبووە، بگرە لەیەک کاتدا، خاوەنی کۆمەڵێک بەهرەو توانای زۆر بووە. ئەو تەنیا لە ڕێگای چەک و نووسینەوە خەباتی نەکردووە، بگرە هەوڵیشداوە گرنگی بە هونەر وئەدەبی شۆڕشگێریش بدات، بۆ نموونە سرودی"ڕێگەی خەبات" لە لایەن کاک ئارام و کاک سالار عەزیزەوە دانراوە،واتە گرنگی و ڕۆڵی ئەدەب و هونەری شۆڕشگێری زانیوەو هەوڵیداوە گەر بەشێوەیەکی کەمیش بێت، گرنگی پێبدات.

چەند سەرنجێک

دیارە لە پاش خوێندنەوەی ئەم کتێبە چەند سەرنجێکم لادروستبوو، بە تایبەتی لە ڕووی زمان و فکرییەوە. لە ڕووی زمانەوە ، دەبێت خوێنەر کەمێک بە وورددییەوە سەیری دەقەکان بکات، بزانێت کە ئەو دەستەواژەو چەمکانە لەو کاتەدا بەکارهاتوون، شتێکی ئاسایی بووە، بە بڕاوی من باشتر بوو کاک یوسف پەراوێز یان فەرهەنگێکی بۆ ئەو وشانە بکردایەتەوە.

لە ڕووی فکریشەوە کاک ئارام لە تەواوی دەستنووسەکانیدا بە هیچ شێوەیەک باسی مافی ژنان و کێشەکەیان ناکات لە هەرێمی کوردستان، تەنانەت لە ناو ئەو نامیلەکەیەشدا کە بە بەردی بناغەی یەکێتی دادەنرێت، ئەم باسە نەکراوە، لە کاتێکدا، هەمیشە پارتە چەپەکان کێشەی ژنان بە بەردی بناغەی کارکردنیان دادەنێن. بەلامەوە سەیربووکاک ئارم هیچ قسەیەکی لەمبارەیە نەکردووە.

هەر لە ڕووی فکریەوە، کاتێک من ئەو وتارانەو نامیلکانە دەخوێنمەوە کە کۆمەڵە و یەکێتیی لە سالانی و حەفتاو هەشتاکاندا دەریانکردووە، کە یەکێتیی ئەمڕۆش دەبینم، تەواو پێچەوانەی ئەو سیاسەت و فکرانەیە، کە کاک ئارام و پێشتر کۆمەڵەو یەکێتیی خەباتیان بۆ کردووە. کاک ئارام هەمیشە داکۆکی لە خەڵکی هەژارو ستەمدیدە کردووە، دژی چینی بۆرجوازی بووە، دژی حوکمی بنەماڵە بووە، پشتگیری نەوەی نوێی کردووە.

لێرەدا پرسیاری گرنگ ئەوەیە، ئەگەر یەکێتیی و کۆمەڵە لە سەرەتادا لە سەر بنەمایەکی فکری بەهێز پەروەردە کرابێت، چۆن دەبێت کاتێک دەسەڵات دەگرێتە دەست، بە دوورو نزیک لەو دروشم و فکرەیە نزیک نەبێتەوە، بگرە دژیشی بوەستێتەوە؟! یەکێتیی ئێستا تەواو نامۆیە بەو یەکێتییەی کە کاک ئارام، باسی دەکات. ڕاستە زۆر پارتی سیاسی جیهان بۆچوونی سیاسیی خۆیان گۆڕیوە، بەڵام هێندە لە مێژووی خۆیان دوور نەکەوتوونەتەوە، بۆنموونە: کە سەیری حزبی شیوعی دەکەیت ڕاستە کەمێک گۆڕانکاری لە سیاسەت و فکریدا کراوە، بەڵام بەو شێوەیە نییە، کە تەواو نامۆ بێت بە مێژووی خۆی.

لە ڕووی شێوازی نووسینی ئەم کتێبەشەوە، جگە لەوەی دەستخۆشی لە کاک یوسف دەکەم و کارێکی باشی کردووە، بەڵام چەند سەرنجێکم هەبوو، بۆ نموونە لە بەرگی پێشەوە نووسراوە ساخکردنەوە و نووسینی یوسف محەمەد بەرزنجی. ڕاستە ئەم کارە دەچێتە قاڵبی ساخکردنەوەوە، بەڵام ناچێتە قاڵبی نووسینەوە، چونکە ناوەڕۆکی کتێبەکە لە لایەن کاک ئارامەوە نووسراوە، نەک کاک یوسف .

هەروەها باشتر بوو هەموو وتارەکان بەیەکەوە بنووسێت، نەک وەکو ڕۆژنامە مامەڵەیان لەگەڵدا بکات، بەشێکی نووسینەکان لە لاپەڕەیەک دانراوە، پاشماوەکەی لە چەند لاپەڕەیەکی تردایە. ئەمەش کەمێک سەر لە خوێنەر تێکدەدات.

دوا وتە

بە دڵنیاییەوە کاک ئارام خاوەنی ئەندێشەیەکی سیاسیی و فکری جوان و پیرۆز بووە، خەونێکی مرۆڤانەشی بۆ داهاتووی گەلەکەی هەبووە، لە هەمانکاتیشدا کەسێکی شۆرشگێڕو قارەمان بووە، هەر لە پێناوی ئەو خەون و ئەندێشانەیدا، گیانی پاکی کردۆتە قوربانی گەل و فکرە پیرۆزەکەی.

کاک ئارام لەیەک کاتدا پێشمەرگەو سیاسەتمدارو ڕۆژنامەنووس و هونەر دۆست بووە، هەموو ئەم سیفات و بەهرانەش، زۆر بەدەگمەن لە یەک کەسدا کۆدەبێتەوە.

هەزاران سڵاو لە گیانی پاکی کاک ئارام و هەموو شەهیدانی تری کوردستان.[١٣٧]

سەرچاوە:

ئارام.. شەهیدێک لە بناری کەڵەوێ دا. ساخکردنەوەو نووسینی: یوسف محەمەد بەرزنجی. چاپی یەکەم .چاپخانەی کارۆ. سلێمانی. ٢٠١٥

***

١٣٧ لە ڕۆژنامەی (کوردستانی نوێ) ژمارە (٧٧٤٧) هەینی وشەممە ٢٢-١٢- ٢٠١٨ بڵاوکراوەتەوە، لەگەڵ سوپاسدا بۆ نوسەر.

بەدودا چونێک بۆ...
کۆمەڵەو یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، لە دیدی کاک(ئارام)ەوە..

یوسف محەمەد بەرزنجی

لە ژمارە(٧٧٤٧) هەینی و شەممە ٢١-١٢/٢٢/ ٢٠١٨ ی ڕۆژنامەی"کوردستانی" نوێی بەڕێزدا، نووسەر و وەرگێڕو ڕۆژنامەنووسی هاوڕێم، ئەردەڵان عەبدوڵڵا، وتارێکی بەنێونیشانی"کۆمەڵەو یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان،لە دیدی کاک ئارام"ەوە بڵاو کردوە، سەرەتا دەمەوێت دەستخۆشی و پێزانینی خۆم بۆ هاوڕێی نووسەرم، بەڕێز ئەردەڵان عەبدوڵڵا دەربببڕم بۆ ئەو نووسینە جوان و بە پێزو لە سەرخۆو هێمنەی، کە توانیبووی بەووشەی جوان و سەلیقەی ئەدەبی نووسین شەهیدی مەزن کاک"ئارام"و بەندە بە سەر بکاتەوە، سەرتاپای نووسینە جوانەکەی کاک ئەردەڵانیش زیاتر لەوەو کێبەی بەندەوە سەرچاوەی گرتبووکە ساڵی ٢٠١٥ و لە یادی (٣٧) ساڵەیی شەهید کردنی"شاسوار جەلال ئارام" بەنێونیشانی (ئارام شەهیدێک لە بناری کەڵەوێ) دا بڵاوم کردبووە، کێبەکەش زیاتر کتێبێکی دیکۆمێنتی و بەڵگەنامەیی و سێ بەرهەمی شەهید"ئارامی"لە دوو توێی خۆیدا کۆکردبووە، بەرهەمەکانیش،"یەک ژمارەی ڕۆژنامەی ئاڵای شۆڕش، لەلایەن شەهید"ئارام"ە وە بڵاوکرابووە، وەرگێڕانی نامیلکەی"یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بۆچی؟ نووسینی هەڤاڵ

مام جەلال، هەروەها چاوپێکەوتنێکی ڕۆژنامەنووسی لەگەڵ کاک ئارام، پێش ئەوەی کاک"ئارام"بچێتە شاخ و شەهید ببێت، لە لایەن شەهیدی نەمر"ئازادی مەلامحەمەدە وە، لەکاتی خۆشاردنەوەی شەهید ئارام لە مالّی شەهید ئازاد، ساز درا بوو؟ ئەم بەڵگەنامانە دەمێ سالّ بوو لەلای من پارێزرا بوون، حەزم کرد نەفەوتێن و کۆمکردنەوەو کردم بەو کتێبەو بڵاوم کردنەوە، کاتێکیش سالّی ٢٠١٥ کتێبەکە بڵاو کرایەوە وەک کتێبێکی دیکۆمێنتی لەلایەن تێکۆشەران و خوێندەوارانەوە پێشوازییەکی زۆر باشی لێکرا، بۆ ئەوانەی گرنگی زۆر بە بابەتی بەڵگەنامەو ئەرشیڤکردن دەدەن بەکەڵک و بەسوود بوو، هەرچەندە کتێبەکە هەندێک هەڵەی چاپی تێکەوتبوو، هەرچەندە پێشتر خۆشم زۆر بۆ تایپکردن و لە چاپدانی بەرهەمەکە ئامادە نەکردبوو! چونکە بیست ڕۆژێکی مابوو بۆ یادی شەهیدی سەرکردە کاک"ئارام"و زۆر حەزو خولیام بوو، بۆ یادی شەهیدی مەزن کاک"ئارام"ئەو بەرهەمە ئامادە بکەم و بڵاوی بکەمەوە،ئەوە بوو بەرهەمەکەم بەپەلە پڕوزێ تایپ کردوو لە سەر ئارامگای شەهید کاک"ئارام" لە گوندی (تەنگیسەر) ی دەڤەری قەرەداخ بڵاوم کردەوە! هەرلەم پێوەدانگەشەوە دەتوانم بڵێم: دەیان ووتارو لێکۆڵینەوەی دیکە لە سەر ژیان و نووسین و خەبات و تێکۆشانی کاک"ئارام"لە ڕۆژنامەو گۆڤارەکاندا لەلایەن نووسەران و شاعیران و تێکۆشەرانەوە نووسراون و بڵاوکراونەتەوە، هەر لە سالّی ٢٠١٥دا، من زۆرێک لەو بەرهەمانەم لەگەڵ بەڕێز وتێکۆشەر"وەزیرەخان"خوشکی شەهید"ئارام" کۆکردووەتەوەو لەلای"وەزیرەخان" پارێزراوە، بەڵام نەم زانی بۆ"وەزیرخان" لە چاپ و بڵاوکردنەوەی سارد بووەو تائێستاش ئەو بەرهەمانە ڕووناکی بڵاوکردنەوەیان نەدیووە! بۆیە لێرەدا دەڵێم: هەرچیەک بکرێت بۆ شەهیدێکی مەزن و بیرکەرەوەو هزرمەند، پێشمەرگەو تێکۆشەر، نووسەر، وەرگێڕ، ڕۆژنامە نووسی...وەک کاک"ئارام"وەک دڵۆپێک لە دەریا وایە. لێرەدا نامەوێت لە بابەتەکەی بەڕێز (ئەردەڵان) دوور بکەومەوە، حەزدەکەم هەندێ سەرەقەڵم و باری سەرنج و ڕوونکردنەوە بۆ دەوڵەمەند کردنی نووسینەکەی

کاک ئەردەلان پێشکەش بکەم، ئەم نووسینەش ناچێتە قاڵبی وەڵامدانەوەو شەن و کەوکردن سەبارەت بەووتارەکەی کاک ئەردەلان، بەڵکو چۆن لە دەستپێکی ووتارەکەمەوە ئاماژەم بەجوانی وتارەکەی ڕۆژنامەی" کوردستانی نوێ" داوە، ئەوەندەش دەڵێم نووسەران و تێکۆشەرانیش، دەیان وتارو چیرۆکی ئەدەبی و سیاسیی و لێکۆڵینەوەی بە پێزیان لە سەرشەهیدی مەزن کاک"ئارام" نووسیوەو بڵاو کردووەتەوە، ئەم وتارەش یەکێک دەبێت لە پاڵ ئەو ووتارانەی کە بە جوانی و شکۆوە لە سەر کاک "ئارام"و ئەندێشەوخەونە جوانەکانی نووسراون.

شەهید ئارام و خوێندکاران:

شاسوارجەلال سەعید غەنی، ناسراو بە"ئارام"هەر لە سەرەتای لاوییەوە کە خوێندکار بووە، لەدوای ساڵانی شەستەکانی سەدەی ڕابردووە تێکەڵاو بەبزووتنەوەی خوێندکاری و قوتابیانی کوردستان بووە، چەکەرەو دەسپێک و گەشەی سیاسیی"شاسوار جەلال"بۆ سەردەمی ڕێکخراوی"یەکێتیی قوتابیانی کوردستان"دەگەڕێتەوە،بۆیە"ئارام" گەشەی سیاسی و هەنگاو نانی بۆدنیای سیاسیەت و مەعریفەی سیاسیی و مەلەکردنی لە دەریایی سیاسیی بۆ ئەو ڕۆڵە بەرچاوەی دەگەڕێتەوە کەتوانیوێتی توانا سیاسییەکانی لەم ڕێکخراوە خوێندکارییەدا پەرەپێبداو لە دەستەی باڵای"مەکتەبی سکرتاریەتی یەکێتیی قوتابیانی کوردستان"دا هەڵبژێرێت و کاری جدی تێدا بکات کاک"ئارام"وەک ئەستێرەک لەنێو ڕێکخراوی خوێندکاراندا دەربکەوێت و بدرەوشێتەوە، زیاتروەک کەسایەتییەک بناسرێت وڕۆڵی جدی هەبێت، ئەوە بوو ناوبانگی جوانی وەک ڕووناکبیرو سیاسییەک بۆخۆی مسۆگەر کرد."ئارام"لەنێو خوێندکاراندا دەسپێکی سەرکەوتن و دەرکەوتنی بوو لە قۆناغی زانکۆدا، ئەوەبوو بووە سەرکردەیەکی کارامەولێهاتوو هەڵکەوتووی سیاسیی پاک و بێخەوش و دڵسۆزێکی بەرەی چەپ؟ئەم چەپبوون وکاریگەرییەی لەخەباتی پراکتیکی وسیاسیی وتوێژی و پارتیزانی"شاسوار جەلال، ئارام"دا، بەتەواوی

و جدی بوون ڕەنگدانەوەو ئامادەیی تەواوی هەیەو نکوڵی لێناکرێت. کەوا بوو متوربەکردن و گەشەکردنی سیاسیی و هزری"ئارام"بە بیروباوەڕیی چەپ و خەبات و تێکۆشان لە پێناوی ئامانجەکانی گەلەکەمان، سەرەتایی دەسپێکی بۆ یەکێتیی قوتابیانی کوردستان و خوێندکاران، کە"شەهید ئارام" یەکێک بوو لە سەرکردە تێکۆشەرودیارو دڵسۆزو خاوەن بیروباوەڕەکانی دەگەڕێتەوە.

ئارام و تاراوگە یان دەرەوە:

بینینی ژینگەو دونیای دەرەوە بۆ مرۆڤ کاریگەری بەرچاو ڕووبی زۆر لە سەر مرۆڤ دروست دەکات و دەبێتە هۆکاری گەشەی عەقڵ و هزری مرۆڤەکان، شەهید"ئارام"زۆر ئاشنا بوو بە بینینی دنیایی دەرەوەو ژینگەی تاراوگە، لەوانەش"یەکێتیی سۆڤیەتی جاران" (روسیا)، کە لەوێ بەشداری کۆنگرەی قوتابیانی جیهان کردو بوو بە نوێنەری"یەکێتیی قوتابیانی کوردستان"و بەشداری کارای کرد لەو کۆنگرەو کەرنەڤاڵە خوێندکارییەی جیهانیەداو ئاشنایەتی دیارو بەرچاوی زۆری هەبوو، کاک "ئارام"لە تێڕوانین وقوڵ بونەوە لە ئایدیۆلۆجیەتی چەپ وهزری پێشکەوتنخوازی و کەسایەتیە جیهانیەکان"ئارام"لەم جیهان بینیەوە زیاتر بیرو هزری گەشەی سەندووەو پێشکەوتنی بەخۆوە گرت بووەتە هەڵگری هزرو بیری پێشکەوتنخوازی و چووەتە بەرەی گەل وچینی کرێکارو چەوساوانەوەو هەمیشە داکۆکیکەرو لایەنگری سەرسەختی ئەوان بووەو ئەمەش لە هزی "ئارام"دا بەتەواوەتی ئامادەگی هەبووە، خوالێخۆشبوو، کاک (ئەمین) ی برا گەورەی کاک"ئارام" کە جگە لە برایەتییەکەی و لەیەک دایک و باوک بوون، وەک هاوڕێی نزیکی یەکتر بوون، کاریگەری زۆری لە سەر پەروەردەو هزری کاک ئارام چێ کردووەو کاتێکیش کاک (ئەمین) ی برای بەجێی دەهێڵێت و کۆچی هەتا هەتای دەکات؟ کاک "ئارام"وەک کاریگەری و تارمایی براکەی بە سەریەوە، دەبێتەهاوسەری (لیدیا خان)و باوەشی گەرم بۆ"لیدیا ئیڤانۆڤینا و سواری"ی برازایی لە"ڕووسیا"دەکاتەوەو بەتەنیا دەستبەرداریان

نابێت و ئامێزی خۆشەویستیان بۆ دەکاتەوە! ئەوەندەی من لە هاوڕێکانی کاک (ئەمین) وکاک"ئارام"م لە ڕوسیا بیستبێت، ئەوان دەڵێن: کاک (ئەمین) پیاوێکی چەپ و خوێندەوارو ڕووناکبیر بوو، پێشبینی زۆری دەربارەی کاک"ئارام" کردووەو وتوویەتی: شاسواری بڕام کەسێکی هەڵکەوتوو سەرکردەیەکی بوێرو بیۆنەی ئایندە دەبێت و زۆر جاریش پێشترلای"لیدیا"ی خێزانی باسی ئەم برایەی واتا:"ئارام"و دەرکەوتنی وەک سەرکردەو پیاوێکی بەدیمەن و بەهیبەت و ڕووناکبیری کردووە بۆ "لیدیا"ی خێزانی، بۆیە"لیدیا"ش کاتێک "شاسوا- ئارام"دەبینێت لە وڵاتێکی گەورەو خاوەن کەلتوورو کەڵە نووسەرانی ڕوسیادا، زۆر سەرسام دەبێت بە"ئارام" وکاتێکیش هاوسەرەکەی کۆچی دوایی دەکات، بڕیاردەدات ژیانی هاوسەرێتی لەگەڵ پێک بهێنێت و لەگەڵی دەگەڕێتەوە کوردستان و لە شاری سلێمانیی نشتەجێ دەبێت وهەمیشەش"لیدیا"دەڵێت: ڕووسیا"چۆن نیشتمانیی دایکەو یەکەم نیشتمانمە، کوردستان و سلێمانیش وەک ڕووسیا وایە بۆمن و هەست بەغەریبی و نامۆیی ناکەم و هەمیشە وەک ڕووسیاو مۆسکۆ خۆشمدەوێت و وادەزانم لەنێو ئامێزی کە سوکارم دا دەژیم.

تارمای سۆڤیەت و کەسێتی "لینین"و هزری چەپ بە سەر"ئارام"ە وە

سۆڤیەت خاوەنی شارستانیەکی لە مێژینەو فرە کلتووروئایین وچەند نەتەوەو خاکی جوگرافی بەرفراوانە، ئەدەبیات و هونەرمەندو کەسێتی سیاسیی و ئەدەبی گەورەی تێدا هەڵکەوتووە، کاتێک نێوی ئەدەب و ئەدیبان و سیاسییەکانی ڕووسیا دێت، ڕووبەرێکی جوگرافی مەزن لە خەیاڵ و ئەندێشەماندا خۆی بەدیار دەخاو دەنوێنێ، کاک"ئارام"لە گەشتەکانیدا بۆ ڕووسیاو بینینی کەسایەتی و کلتوورو خوێندنەوەکانی بۆ ئەم وڵاتە کاریگەریەکی فرە لە خەون وخولیاو ئەندێشەکانی کاک"ئارام"داگیردەکات وڕەنگانەوەی مەزن لە کەسایەتی و بیرکردنەوەی کاک"ئارام"دا داپێک دەهێنێت و بەرەو ئاراستەیەکی جیاوازتر لەخەڵکی ئاسایی دەبات، وەک دەردەکەوێت خوێندنەوەو بیرکردنەوەی سەرسام

بوون و قوڵبوونەوەی لە بابەت و مەسەلە فیکرییەکان و بەتایبەتی ئەدەبیاتی سیاسیی "ڕووسی" وکەسێتی سیاسیی و دەرکەوتووی وەک "لینین" و خوێندنەوەی چڕی بەرهەمەکانی ئەم پیاوە بلیمەتە زۆر کاریگەری قوڵ وڕەنگدانەوەی لە دنیا بینین و نووسینەکانی کاک "ئارام" دا دروست وبەرجەستە کردووە، تارمایی کەسێتی و تێکۆشان و خەبات و بیرکردنەوەی و نووسینی "لینین" هەمیشە وەک باگراوەندو پاشخانێکی بەهێزو تۆکمە لە پشت کاک "ئارام" ە وە بوونی هەیە،کە ئەم باگراوەندە سیاسییە لە نووسین و خەبات و تێکۆشانیدا بەتەواوەتی ڕەنگدانەوەی دروستی هەیەو نکوڵی لێناکرێت!"لینین" لە ژیانی سیاسیی و خەباتی نهێنی و ئاشکراو خۆشاردنەوەو گەشتکردن و ئاوەڕەیی و دەرکردنی ڕۆژنامەو شەڕی پارتیزانی (لینین) دا وێکچونێکی هاوبەش لە نێوان "لینین" وکاک "ئارام" هەیە یان دیارە؟ کاک ئارام "یش،لەخوێندنەوەی نووسەران و تێکۆشەراندا، ئەو تارماییەی "لینین" و ڕووسیا بەچڕی بە سەرکاک " ئارام" ە وە بەقوڵی وێنا دەکرێت و وەک تابلۆیەکی ئاڵووالا دەبینرێت!

کاک "ئارام" لە نێوەندی ڕۆژنامەی(هاوکاری) دا

ڕۆژنامەی مۆڵەتپێدراوی "هاوکاری" سەرەتای دەسپێکی ساڵی ۱۹۷۰ دامەزرا، کردنەوەی دەرگایەکی تری ئەزموونی ڕۆژنامەگەری بوو، بەڕووی کاک "ئارام" دا والا بوو، دەرگایەکی والاش بوو بۆ پێشکەشکردنی تواناو بەهرەو ئەزمۆنکردنی کاک "ئارام" بوو، لەنێوەندی نووسین و ڕۆژنامەگەری داو بڵاوکردنەوەی نووسینەکانی بوو، لەم ڕۆژنامەیەدا، چ بە ناوی خۆی شاسوار چ بە ناوی نهێنی و خوازاوی وسواره و...؟! کاک "ئارام" توانی بە هۆی گەشەو کاملبوونی هزرو بیروڕاکانی، نووسینەکانی لە ڕۆژنامەی (هاوکاری) دا بڵاوبکاتەوەو وەک ڕۆژنامەنووس و نووسەرێک لەم ڕۆژنامەیەدا دەست بەکاربێت هەم وەک فەرمانبەرێکی ڕۆژنامەوانی کاربکات.

کاک "ئارام"وەک نووسەرو ڕۆژنامەوانێک لەو سەردەم ودەرفەت و کاتەی لەو دەزگایەدا دەست بەکاربوو، کەوتە بەرتاقیکردنەوەو ئەزمۆنێکی نوێوەو لەو ڕۆژنامەیەدا توانی هەندێ لەو خەون و ئەنێشە سیاسییەی کە هەی بوو لە ڕێگەی لاپەڕەکانی ئەم ڕۆژنامەیەوە بهێنێتە دی، سەبارەت بەخەبات و تێکۆشان وئەزمۆنی خەباتی گەلانی جیهان وخواستیان بۆ سەربەخۆی و ئازادی و ڕزگاربوون لە دەوڵەتانی ئیستیعماری وئیستیتانی داگیرکاری نووسین بنوسێت و بڵاویان بکاتەوە! ئەم نووسینانەش زیاتر ڕەنگدانەوەو بیرکردنەوەی کاک"ئارام"ی دەردەخست و پیشانی دەدا لە ڕێگەی ئەم ڕۆژنامەیەوە کە لەکات و سەردەمی خۆیدا خوێنەرێکی باشی لە دەوری خۆی کۆکردبووەوە، کاک"ئارام" بەوتوانا فیکرییەی هەیبوو توانی بەپێی هەلومەرج ودۆخەکە، لەم ڕۆژنامەیەدا چەند وتاری سیاسیی بڵاوبکاتەوە چ بە ناوی خۆی یاخوود بە ناوی خوازراوەوە! ئەوە بوو لەکاتی خۆیدا لە ساڵانی هەشتاکاندا، لەلایەن ناوەندی کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان"ە وە ئەو وتارانە کەپڕبوون لە هەڵەو گۆڕینی نووسین کۆکرانەوەو چاپکران.

کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان، بوو بە ڕۆحی زیندووی کاک "ئارام"

کاتێک(کۆمەڵەی مارکسیی ـ لینینیی کوردستان) دامەزرا لەنێوەندی ساڵەکانی حەفتادا، کاک"ئارام"هەرزوو وەک هەستکردن بە لێپرسراوێتی و ئەرکی سەرشانی و بڕوا بوونی بە مەسەلەو کێشەی ڕەوای کوردو نەتەوەکەی، پەیوەندی کرد بە"کۆمەڵە"وە، بووە یەکێک لە ئەندامە چالاکەکانی ئەم ڕێکخراوە"چەپ"ە و توانی دەورێکی چالاک وبزوێنەر لە ناو کۆمەڵەدا بگێرێت و وەک داینەمۆیەک بە شداربێت لە خەبات و تێکۆشانی "کۆمەڵە"داو هەرزوو وەک تێکۆشەرێک جێگای تایبەتی بۆخۆی لەنێو هاوڕێکانیدا کردەوەو وەک کادرێکی ڕووناکبیرو بەتوانا دەرکەوت و بووە جێگەی متمانەو بڕوای هاوڕێیانی"کۆمەڵە"و زوو

ئەستێرەی بەختی درەوشایەوەو پلەی بەرز کرایەوە، وەک سەرکردەیەکی خاکی دەرکەوت و بووە خۆشەویستی هاوڕێیانی کۆمەڵە..؟ کاک"ئارام"لەو هەلومەرجە سەختەی کە کوردستان و دەڤەرەکە پێیدا گوزەری دەکرد تا لە ناو شار خەباتی ئاشکراو نهێنی کرد، توانی تا دەستگیر کردنی زۆرینەی هاوڕێیانی ڕێکخستنە نهێنییەکانی"کۆمەڵە"وەک"خاڵەشەهاب" و هاوڕێکانی ئەم کۆمەڵە لە بەریەک ترازان و دووکەرتبوون و پەرتەوازەیی بپارێزێ و لە ژێر یەک چەتر بەنێوی (کۆمیتەی هەرێمەکان) کۆبکاتەوەو سەرکردایەتی سیاسیی وچەکداریان بکات دەیان هاوڕێی"کۆمەڵە" لە گرتن و ڕەوەدونان و پەرتەوازە بوون بپارێزێ و چەندین گروپ و مەفرەزەی چەکداریان لێ دروست بکاو بیان نێرێتە گوندوو چیاکانی کوردستان بۆ ڕوو بەڕوو بوونەوەی ڕژێمی فاشستی ودیکتاتۆری بەعس، کە بە هەموو ئەو هۆکارانەی کە بە دەستی ئەم ڕژێمە تاوانبارەوە بوون بۆ لەنێوبردنی مرۆڤی کوردو کاولکردنی خاکی کوردستان کەمتەرخەمی نەکرد،کاک"ئارام"لەو هەلوومەرجە سەخت و دژوارەدا توانی بەشێوەیەکی سیاسییانەی دروست و واقیع بینانە ڕوو بەڕووی هەموو ئەگەرەکان و ململانێ ناوخۆی ودوژمنکارییە دەرەکییەکان ببێتەوەو "کۆمەڵە"لە سەر قاچەکانی خۆی بوەستێنێت و باش ئاراستەی بکات بەپێی دۆخ و هەلوومەرجە سیاسییەکە کە هاتبووە پێشەو کوردستانی پێیدا گوزەری دەکرد، کاک"ئارام"بە پێی ڕووناکبیری و تواناو سەلیقەی سیاسیی و تێگەیشتن و هەڵسەنگاندن و خوێندنەوەی بۆ واقیعی کوردستان و عێراق وئەودەڤەرەی تێکەوتبوو، کوردیش تووشی شکست و نووچدانی گەورەی ساڵی١٩٧٥ بوو بوو، کاک"ئارام" توانی باڵانسی ململانێ فیکریەکانی ناو"کۆمەڵ"ە ڕابگرێت و چارەسەری ڕیشەییان بۆ بدۆزێتەوەو گەشە بە خەباتی سیاسیی و چەکداری کۆمەڵەو یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بدات و بەرەو هەڵکشان و گەشەکردن و بەرەو ئاقاری پێشکەوتنی سیاسیی و جەماوەری خەڵکی کوردستانی بەرێت،

چونکە شکست و نوچدانی سالّی ١٩٧٥ کاریگەری خراپ و بڕوانەبوونی لای کۆمەلانی خەلّک بە شۆڕش و مەسەلە ڕەواکەی دروست کردبوو، قولّبونەوەی یادەوەری لیّل و تەماوی و ئازاری لە ناخی مرۆڤی کوردا چاندبوو، بەکوردی و کورتی، مرۆڤی کورد تووشی ڕشبینی و بێ هیوایی و بێ بڕوایی و یەئس بوو بوو! بە هۆی ئەم کەش و هەلومەرجەوە ڕژێمی بەعس فشارو قورسای چەکداری و زەبروزەنگی سیاسیی و تونەکانی کە پەیوەست بوو بەهێزوو توندوو تیژی بەرانبەر بەگەلی کورد ڕەنگدانەوەی قولّ و کاریگەری لە سەر شۆڕش وخەلّک وجولانەوەکەی لە کوردستاندا هەبوو.

کاک "ئارام"و ڕەخنەی بونیادنەرانە:

کاک"ئارام" سەرکردەیەکی زەحمەتکێشان و بەشمەینەتان و چینی کرێکار، بڕوای تەوای بە تێزی ڕەخنەو ڕەخنە لەخۆگرتن، وەک شێوازێکی پێشکەوتنخوازی و بونیاتنەرانە لە پێناوی گەشەکردن و پێشکەوتنی کۆمەلّەدا هەبوو؟ئەم تێزەی زۆر لە بەرژەوەندی چینی کرێکارو زەحمەتکێشان بەکاردەهێناو بە کارێکی دروست وگونجاو سەیری دەکرد، ئەو وەک زۆرێک لە سەرکردە کلاسیکییەکان بە شێوەیەکی چەق بەستوو دۆگما بیری نەدەکردەوە، بەلّکو بیرو باوەڕی ڕەخنەو ڕەخنەلە خۆگرتنی بە سەرچاوەی پێشکەوتن و گەشە کردن و هەنگاونانی بەرەو سەرکەوتنی کۆمەلّە ئاراستە دەکرد، ڕەخنەکانی لە هەندێک سەرکردەی کۆمەلّەو یەکێتیی و شۆڕشی ئەیلوول کەگەل و شۆڕشیان بە ئاراستەیەکی سیاسیی نا دروست وخراپدا بردو ڕەخنە کانی بەشێوەیەکی واقیع بینانانە ئاراستە دەکردو سڵی لە ڕاستکردنەوەی چەوتی و کێشەکان نەدەکردەوە و بوێرانەو مەبدەئیانە کۆمەلّەی بەرێکخراوێکی چینی کرێکارو زەحمەتکێشان لە ڕووی بیرو باوەڕەوە سەیر دەکرد، لە ڕێگەی نووسین و ڕەخنەکانیەوە دەیویست هەلّەکانی پێشتری کۆمەلّەو سەرکردایەتییەکەی لە ڕوی تاکتیک وستراتیژەوە ڕاست بکاتەوەو

بیخاتە سەربناغەو کۆڵەکەیەکی پتەو..بۆ ئەوەی سەرکردایەتیەکەی لە کەسانی لە بارا نەبوو هەلپەرست تەتەڵە بکات، بۆیەچەکی ڕەخنەو ڕەخنە لە خۆگرتنی بە سەرچاوەی چەکی بیروباوەڕو پێویست و گرنگ لەنێو کۆمەڵدا دەزانی، زیاتر کۆمەڵەی لە تۆباویەت و خەیاڵپەرستی دورخستەوە ئەمەش لە کارە دروست و باشەکانی کاک"ئارام"بوو بۆ کۆمەڵەو شۆڕش! چونکە سازشکردن لەگەڵ دوژمنان و خۆفرۆشانی خاک و نەتەوەکەی بە هەڵەیەکی گەورە دەزانی بۆ کۆمەڵەو یەکێتی و شۆڕش؟ هەر بەهۆی سازشکردنەوە شۆڕش و یەکێتی باجی قورسی داوەو دەیویست سازشکردن بە قازانج و بەرژەوەندی کۆمەڵەو شۆڕش بەکاربهێنێت، نەک دوژمنان، دەیویست سەرکردایەتیەکی عاقڵمەندی نوێ بێتە پێشەو سەرکردایەتی چینی کرێکارو زەحمەتکێشان بکات و بەشێوەیەکی نوێ بەرخوردان ئاراستەبکات، نەک سەرکردایەتیەکی کلاسیک و شکستخواردو لاوازو سازشکار تا گەل تووشی قەیران و شکستی یەک بەدوای یەکدا بکات، وەک مێژوو ئەمەی ساخ کردووەتەوە.

کاک" ئارام" ڕووناکبیرو و سیاسییەکی شاری:

کاک"ئارام"لە شار گەورەبووە بووەتە کەسایەتییەکی ڕووناکبیروتێکۆشەرو لایەنگری چینی کرێکارو زەحمەتکێش،ئەوژینگە شارییەش کاریگەری تەوای لەسەر ژیان وکردەوەکانی کاک "ئارام" پێکهێناوە ،بەڵام بیرکردنەوەو بیروباوەڕەکەی واقیعیانەو دروستبوو،ئەو باش لە چینی کرێکارو زەحمەتکێشان و جوتیارو ژیانی گوند گەیشتبوو، ئەو لەئازارو خەونەکانیان بۆ دنیایەکی باشترو ڕزگار بونیان لە چەوسانەوەی چینایەتی و نەتەوایەتی خەبات و تێکۆشانی دەکردوو خەونەکانی ئەوانی بەخەونی هەمیشەیی خۆی دەزانی و خەباتی شاخ و شاری پێکەوە گرێداو، بووە خۆشەویستی لادێ و شارو وەک سەرکردەیەکی خاکی وسادەو ساکار لە گوندەکاندا بووە سەرکردەیەکی تەواو

جیاواز لەوانەی پێشترو بووە خۆشەویستی هەمووان، بەهۆی سادەیی و لە خۆبوردن، باش بیرکردنە وئەندێشەو تێگەیشتن لە ئازارو موعاناتی جوتیاران و گوندنشینان!هەرئەم سادەیی و ساکارییەی کاک"ئارام"وەک سەرکردەیەکی ڕووناکبیر فرە بەهرەو تێگەیشتوو دەبینرا و ناسراوتربوو؟، هەر ئەم تێڕوانینە بوو کاک"ئارام"ی وەک لوتکەی چیاکان بەرز کردەوو بووە جێگەی ڕێزوو خۆشەویستی خەڵک وکاتێک کە"ئارام" شەهیدکردنی دەیان منداڵی تازە لە دایک بوو ناونرا"ئارام"و دەیان شوێن وجێگە بە ناوی ئەم سەرکردەوە ناونران وهەتا هەتایە ئەم ناوەی"ئارام"بووە ناوێکی نەمری و زیندووێتی هەمیشەی لە خەباتی چەکداری و سیاسیی گەلی کوردا.

سەرنجەکان یا تێبینییەکان:

کاک ئەردەڵان، لە ژێر ناونیشانی(چەند سەرنجێک)نووسیوێتی"دەبێت خوێنەر کەمێک بە وردییەوە سەیری دەقەکان بکات، بزانێت ئەو دەستەواژەوچەمکانە لەو کاتەدا بەکارهاتوون، شتێکی ئاسایی بووە، بە بڕوای من باشتربوو کاک یوسف پەراوێز یان فەرهەنگی بۆ ئەو وشانەبکردایەتەوە." من لە هەندێ شوێندا پەراوێزم داناوە، یان ڕوونکردنەوەم کردووە، بەڵام وەک تێبینی بۆ فەرهەنگۆک زۆر وشەو دەستەواژەی گران نەبوون تا خوێنەر ڕابگرێت و لە دەستەواژەو وشەکان نەگات! چونکە زمانی کاک"ئارام"زۆر سادەو بێ گرێ و گۆڵە، خوێنەر بە ئاسانی لە مەبەست و نووسینەکەی دەگات و بەکورتی: زمانێکی سادەی بەکارهێناوە!

لە پەرەگرافێکی تردا کاک ئەردەڵان دەڵێت:"لەڕوی فکریشەوە کاک ئارام لە تەواوی دەستنووسەکانیدا بەهیچ شێوەیەک باسی مافی ژنان وکێشەکەیان ناکات لە هەرێمی کوردستان، تەنانەت لەناو ئەونامیلکەیەشداکە بەبەردی بناغەی یەکێتیی دادەنرێت"کاک"ئارام"زۆر بڕوای بەمافەکانی ژنان هەبووەو تێڕوانینی

جوانی هەبووە، بەڵام ئەم ناملکەیە هی کاک "ئارام"نیە بەڵکو هەڤاڵ مام جەلال بە زمانی عەرەبی نووسیوێتی وتەنیاکاک "ئارام"بۆبەرچاوڕوونی خەڵکی کوردستان وەریگێڕاوە، تێگەیشتن و تێڕوانینیان دەربارەی و هەلایسانەوەی شۆڕش و سەرکردایەتی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان هەبێت! کاک ئەردەڵان لە شوێنێکی تردا دەڵێت:"بۆ نموونە لە بەرگی پێشەوە نوسراوە: ساخکردنەوەو نووسینی یوسف محەمەد بەرزنجی. ڕاستە ئەم کارە دەچێتە قاڵبی ساخکردنەوەوە، بەڵام ناچێتە قاڵبی نووسینەوە، چونکە ناوەرۆکی کتێبەکە لەلایەن (کاک ئارام) ە وە نووسراوە نەک کاک یوسف". ئەم سەرنجە ڕەنگە بۆ بەشێکی کتێبەکە لە شوێنی خۆیدابێت، بەڵام بۆ بەشەکەی تر دروست نەبێت، چونکە ئەو سێ بابەتە تەنیا هی کاک ئارامە کەمن وەک بەڵگەنامە ئامادەو ڕێکم خستووەو ساخمکردۆتەوە، بەڵام بە شێوەی ئامادەکردن وساخکردنەوەو نووسینیش ئەوناونیشانە هەر دروست دەردەکەوێت، بۆچاپی نوێ ئەگەری هەیە بیکەمە ئامادەکردن و ساخکردنەوە. دەربارەی پێکەوە بەستنی وتارەکانی کاک ئارام بە شوێن یەکتریدا کاک ئەردەڵان دەڵێت:" هەروەها باشتر بوو هەموو وتارەکان بەیەکەوە بنوسێت نەک وەک ڕۆژنامە مامەڵەیان لەگەڵدا بکات"من بۆیە ئەم بابەتانەی نێو ڕۆژنامەی"ئالای شۆڕش"م وەک ڕۆژنامەکە بەڵاوکردەوە، بۆ ئەوەی ئەمانەتی نووسین و بەڵگەنامە بپارێزم و دەستکاری نەکەم، ڕاستە خوێنەر کەمێک ماندوو دەکات بۆ خوێندنەوە، بەڵامْ خۆئێستا زۆری ڕۆژنامەکان هەر لە سەر ئەم شێوەو چەمکە ڕۆژنامەکان و نووسینەکان بڵاو دەکەنەوە! هاوڕێی ڕۆژنامەنووس و نووسەرو وەرگێڕ کاک محەمەد کەریم، هەمان سەرنجی هەبوو بۆم، من هەمان وەڵامی پێشووم دایەوە! من گەر چاپی نوێم کردەوە ئەو سەرنجانە بەهەندو بەسود وەردەگرم و لە کتێبەکەدا گۆڕانکاری تێدا دەکەم، حەزدەکەم خوێنەر ئەوە بزانێت ئەو وتارانەی کاک "ئارام"کە لە کتێبی "ئارام شەهیدێک لە بناری کەڵەوێ دا"بڵاو

کراونەتەوە، پێشتر کە بڵاو کراونەتەوە زۆر دەستکاری کراون و جێگۆڕکێ لە وشەو دەستەواژەکاندا کرا بوون! بەڵام لەم کتێبەدا بەبێ دەستکاری کردن وەک خۆی بڵاوم کردونەتەوەو هیچ مەبەستێکم لە بڵاوکردنەوەی کتێبەکە و وتارەکانی نەبووەو تەنیا مەبەستم ئەوە بووە وەک ئەمانەتی ئەدەبی ڕاست و دروست بڵاوی بکەمەوەو پێشکەشی بکەم.[١٣٨]

سەرچاوەکان:

- ڕۆژنامەی کوردستانی نوێ، ژمارە (٧٧٤٧) هەینی و شەممە٢٠١٨/١٢/٢١٢٢
- کتێبی(ئارام شەهیدێک لە بناری کەڵەوێ)دا، ساخکردنەوەو نووسینی: یوسف محەمەد بەرزنجی سالّی ٢٠١٥

***

١٣٨ ڕۆژنامەی (کوردستانی نوێ) ژمارە (٧٧٧٠) ڕۆژی سێ شەممە ٢٢-١-٢٠١٩ وەلامێکە بۆخوێندنەوەو تێبینیەکانی نووسەر ئەردەلان عەبدوللا بۆ ئەم کتێبەی بەردەستان.

ئارام سونبولێک هەمیشە درەوشاوە

یوسف محەمەد بەرزنجی

هەموو زیندەوەرێک مەحکوومە لە بەرمردندا، بەڵام چارەنووس و ڕۆژگار ڕوون نیە بە کام مەرگ و کام کارەسات مرۆڤ جیهان بەجێ دەهێڵێت ولە ناوی دەباو لە بەردیدەو لە نێوکایەکانی ژیاندا وونی دەکات و کۆتا بەتەمەنی دێت و بارگەوبنە دەپێچێتەوە.

گرنگ مردن نییە کە مرۆڤەکان لەنێو دەبات. بەڵام قسەو گفت لێرەدا ئەوەیە چۆنێتی مەرگ و مردنەکەیە! کە چۆن مردنێکە! هەروەک قامکمان خستەسەر، کە هەموان یان زیندەوەرو مرۆڤ مەحکومن بە مردن و مەرگێکی چاوەڕواننەکراو.. ئەوە حاشا هەڵنەگرە.. ئاماژەکە لێرەدا ئەوە دەست نیشان دەکات ئەو کەسەی مەرگ لە دەرگای ژیان و چرای تەمەن و زیندوێتی دەدات، پاش ئەو مەرگە و دەرچوون لە ژیان، چی چنیوەتەوەو چی بەرهەم و چی بە جێ دەهێڵێت، ئەمە ئەو پرسیارە جەوهەرییە کە خۆی قوت دەکاتەوە! مەرگ و شەهیدکردنی ئارام، دوای خۆی چی مان پێدەڵێت و کام وانەمان فێردەکات: ئەوبەوە خۆشەویستتربوو،کەسیەتییەکی ڕووناکبیروو بیرکەرەوەیەکی سیاسی ڕۆژگار و سەردەمی زێڕینی خۆی بوو، سەرکردەو پیاوێکی بە هەڵوێست و بە بیروو باوەڕو گەورەو نیشتمانپەروەر بوو، لە پێناوی گەل و نەتەوەکەی و مەسەلەی ڕەوای میللەتێکی چەند ملیۆنی و خاوەنی مێژوو زمان و خاک.. ڕێگاو مەرگێکی مەزنی هەڵبژارد و بوو بەمێژوو سونبل و نێوی بەخەتێکی جوان و شایستە لە لاپەڕەی سەروەران و قارەمانان و پاڵاوانانداا لە بەرزیدا تۆمار کراو خۆشەویستر بوو.. ئارام تا مەرگ بەرۆکی پێ نەگرت زۆرکەس نەیدەزانی ئارام کێیەو چییە! کاتێکیش بەمەرگی مەزن مرد بوو بەو ناوە خۆشەویست و درەوشاوەییەی کە هەموان دەزانن، شەهید ئارام و شاسوار جەلال کێیە!

هەرکاتێکیش شەهیدی زیندوو ئارام لە پانتایی هزرماندا خۆی بنوێنێ، ڕۆژنامەی ئالای شۆڕش و چاوێلکە و جانتاکەی و تەنگیسەری سەربەرزوو جۆری مەرگی ناوادەو پڕسوێی ئاراممان بە یادو بیردا گوزەردەکات، ئەم مەرگەش بۆ ئەم تێکۆشەرو ڕووناکبیرو چەک و قەڵەم بە دەستە بووە کەسایەتییەکی خۆشەویست و سونبل و لە مەرگ گەورەترو ئەستێرەیەکی هەمیشە درەوشاوە. کە ناوی قەت ون نابێت.. وەک خۆرییش هەمیشە هەڵدێت![١٣٩]

٢٠١٨/١/ ٣٠

***

١٣٩ ڕۆژنامەی (کوردستانی نوێ)، ڕۆژی هەینی وشەممە ژمارە (٧٤٨٨)٣١-١-٢٠١٨بڵاوکراوەتەوە.

شەهید نارام ڕۆحێکی زیندوو لە یاد نەچوو

یوسف محەمەد بەرزنجی

نیلسۆن ماندێلابە جەستە مرد، بەڵام ڕۆحی بوو بە سنبول و گیانێکی زیندووی نەمری و بۆ هەتا هەتایە تێکەڵ بە ڕەوتی نەمری مرۆڤایەتی بوو، ئەو ئێستا تەنیا سمبول و مەشخەڵی ڕێ نیە بۆخەباتی گەلانی ڕەش پێستی خواروو ی ئەفریقا، بەڵکو مەشخەڵێکی نە کوژاوەیە بە دەست سەرجەم ئازادیخوازان ومرۆڤایەتیەوە، بەرهەم و شاکارو داهێنانە هونەری و کەلتووری و ڕووناکبیری و نووسراوەکانی تری وەک دۆستۆفیسکی و گۆرکی و تاغور و تۆڵستۆیی و چارلی چاپلن و... تا هەمووی تێکەڵ بە ڕوبارو هاژەی مرۆڤایەتی بوون تەنیا نەتەوەو گەلەکانی خۆیان خاوەنیان نین..؟ بەڵکو کۆمەڵی مرۆڤایەتی بە گشتی خاوەنی ئەم کەس و بەهرەو بەرهەمانەن کە ناکرێت لە یاد بکرێن، بۆیە ڕەنگە هەر میللەت و گەلێک سەرکردەو کەسایەتیە گەورەکانی نەژیەنێت و لە یادیان باتەوە خۆش نەژیەت و ئایندەی دیار نە بێت و بکەوێتە ژیر پرسیاری مێژووەوە، قارەمان و شۆڕشگێڕو ئازادیخوازان و نووسەران و هونەرماندان و کەسایەتیەکان بناخە دانەری پێشکەوتن و سەروەری گەلانن و میللەتان شانازیان پێوەدەکەن و لە یادی نەوەکانی سەردەم و ئایندە ناچنەوەو هەمیشە یادیان دەکرێتەوە، دەبنەبیرەوەری ولە مێژوودا فەرامۆش ناکرێن! سەرکردەو ئازادیخوازان و ڕووناکبیرو داهێنەران هەریەک بە جۆرێک دەمرن و شەهید دەبن، مردنەکان بە جەستە جیاوازن، بەڵام پاش مردن دەبنە سمبول ومەشخەڵی نەکوژاوەو ڕۆحێکی بەرخوردان و زیندوو پاکژ بۆنەوەکان، بەڵام بڵێی ئەم سمبولانە وەک لای گەلان بەم شێوە جوان و پاکژە دەردەکەون.. لای گەلی کوردیش بۆئێستاو ئایندە هەروابمێنەوەو دەربکەون، شەهیدان شێخ سەعید و

قازی محەممەد وەاوڕێکانی، هەموو ئەو پێشمەرگەو ڕۆڵانەی لە پێناوی گەل و خاکێکی نقوم بوو لە زوڵم خۆیان بەخت کرد دەبێت بە سەخاوەتەوە بژین وبە نەمری بمێنەوە، نەک لە یاد بکرێن و بیر بچنەوە.. ڕووناکبیروداهێنەرو نووسەرو ئەدیبان وشاعیران و هونەرمەندە مەزنەکانیش هیچیان لە پاڵەوانانی سەردەم و ئازادیخوازان بۆ گەلەکانیان کەمتر نیە ودەبێت بە هەند وەربگیرێن و لە بیرەوەریماندا بە گەورەیی بمێنەوەو لە ڕۆحماندا هاندەرو بزوێنەرو سونبل و ڕێ نیشاندەر بن، ئەگەر هاوڕێکانیان لە یادیان بکەن نا بێت نەوەکان و مێژوو فەرامۆشیان بکات و بە سەر لاشەو جەستەیاندا هەنگاو هەڵگرن.. ژیان گەرهەموویشی نە بێت بە شێکی تێکۆشانە، تێکۆشانیش کەسە جیاوازو سمبولی و کارێزمییەکان پێشەنگی کاروانەکە تا کۆتایی بە دەستەوە دەگرن و خوێنیان ڕەنگ ڕێژی ئایندەو سەردەمەکەیەتی، وتمان چی گیڤارا، ماندێلا ، ئارام، چاپلن، گۆرکی و... تا، بە جەستە ون بوون، بەڵام ڕۆحیان زیندوو،و گیانیان بە نەمری لە نێو هەمووان و مرۆڤایەتیدا ماوەنەتەوە(ئارام وچاویلکەو جانتاکەی ون بوون، بەڵام بووە ڕۆحێکی زیندوو بۆگەلەکەی و نەوەکان و چووە مێژووییەکی دروشاوە، زۆرجار ئەو ڕوحەی ئارام وەک پەپولەیەک بە نێوهەمواندا دەردەکەوێت و زۆر زەحمەتە لە یاد نەوەکان بچنەوە، ئارام پاڵەوان و هاوتایی شۆڕشگێڕێکی وەک چێ گیڤاراو ماندێلا نەبوو.. بەڵکو قەڵەمی ئارام بیرکردنەوەی ئارام بۆ ئایندەی گەلەکەی زۆر گەورەترو پێویست بوو بۆ پاشەڕۆژ، ئەو دۆست و لایەنگری بە شمەینەت و زوڵم لێکراوان بوو ئەو ئێستاش سمبولە نەمرو زیندوەکەی قەرەداغ وشاربازێڕ وهەموو کوردستانە... باکور و باشوورو ڕخۆڕۆژهەڵات و خۆرئاوای کوردستان ڕۆحی زیندوو پاکژی ئارام لەوێ حزورو ئامادەیی هەیەو زیندووە..! بۆ ئەبێت شەهیدان و گەورەکانمان نەژیەنین و لە یادیان بکەین هەموو هێڵە ڕەنگاو ڕەنگەکان تێکەڵاو کەین و لە یەکتریان جیا نەکەینەوە.؟ لەم سەردەمەدا ڕۆحە زیندووەکان زیندە بە چاڵ بکەین و بیانکەینە قوربانی و وەک قوربانی ڕۆژگارو سەردەمی خۆی سەیریان بکەین.. بۆ نەکرێنە مەشخەڵ و سمبولێ بۆ

ڕێگەی نەوەکان و هەموان لە ئاست سەروەری و سەربڵندی و نەمری ئەواندا لێپرسراو نە بین! ئارام مۆم و چرای تەمەنی لە قەرەداغ و تەنگیسەر کوژایەوە، بەڵام هەزران ئارام لە کوردستانی هەموواندا سەریان دەرهێناو بوونە سمبول و مەشخەڵی ڕێی ئارام و ناوی ئەویان بەرز وەک کێوێکی سەربڵند ڕاگرت و تا ئێستا ناوی ئارام هەر زیندووەو وەک ڕۆح و ورەیەکی بەردەوام پەپوولەی بە دونیای ئازادیدا باڵ ڕائەوەشێنێت، هەرچەند هەگبەو چانتاو خەیاڵە جوانەکانی لە چاوان وون بن ئەو هەرزیندووە و نامرێ گیان و ڕۆحی ئارام لە سەر لوتکەی بڵندیدا، لە مێژوویەکی زیندوودا وەستاوەو، بکوژەکانیشی لە سەرەلوێنکی[١٤٠] مێژووییەکی پیس و قێزەوندا کەوتوون.[١٤١]

***

١٤٠ شوێنی فرێدانی پاشەڕۆکی ئاژەڵ و کۆکردنەوەییەتی لە جێگایەکی تایبەتدا لە نێوگوندەکاندا.

١٤١ ڕۆژنامەی(کوردستانی نوێ) ژمارە (٦٢٩٤) ڕۆژی هەینی ٣١-١-٢٠١٤ دا بڵاوکراوەتەوە.

بەڵگەو دۆیکیۆمێنت

چاوپێکەوتنێک لەگەڵ هەڤاڵ شاسوار جەلال

وەرگێڕانی: حەسەن یاسین

نووسینگەی ناوەندیی ڕۆشنبیریی سەربە مەکتەبی سکرتاریەت، لەچوارچێوەی بەرنامەی ڕۆشنبیریی وەرزی ڕۆشنبیریی یەکێتی لاوانی دیموکراتی کوردستان، زنجیرەیەک کۆڕی ڕۆشنبیریی بۆ لقەکانی یەکێتییەکەمان لە سەرانسەری کوردستان ڕێکخست، بۆ باسکردنی ئەرکەکانی و ڕۆڵی خەباتی جەماوەریی یەکێتییەکەمان لەم قۆناغەی بزووتنەوەی نیشتمانیی گەلی کوردمان و ئەو ئەرکە نیشتمانی و کۆمەڵایەتییانەی قۆناغەکە لێیدەخوازێ.

مەکتەبی سکرتاریەتی یەکێتییەکەمان داوای لە هەردوو هەڤاڵان سەربەست بامەڕنی و شاسوار جەلال کرد سەرپەرشتیی ئەو زنجیرە کۆڕانە بکەن، کە لە یەکی ئەم مانگەوە لە پارێزگاکانی سلێمانی و کەرکوک و دهۆک و هەولێر بەدوای یەکدا دەستی پێکرد و دە ڕۆژی خایاند، کە جەماوەری لاوانمان ئاشناکرد بە هەنگاوەکانی یەکێتییەکەمان لە کۆنگرەی یەکەمینییەوە و پێوەندییەکانی لەدەرەوە و ناوەوە و وەڵامی ئەو پرسیارانەشیان دایەوە کە لە کۆڕەکاندا لێیانکرا.

بەم بۆنەیەوە چاومانکەوت بە هەڤاڵ شاسوار جەلال و پرسیارمان لێکرد تا باری سەرنجی خۆیمان لەبارەی زنجیرە کۆڕەکان و ئامانجە بەدیهاتووەکانی کۆڕەکەوە بۆ باس بکات. ئەویش ڕا و سەرنجەکانی خۆی بەم شێوەیە دەربڕی:

بێگومان بەستنی ئەم کۆڕانە گرنگییەکی زۆر و ئەنجامی ئەرێنییان هەیە، کە تێیدا جەماوەرێکی بەرینی لاوانمان دی و بیروڕا ئاڵوگۆڕکران و ئەزمونمان لێوەرگرت و ئەنجامەکانی ڕێگای کاروانی خەباتمان بۆ ڕۆشن دەکەنەوە بەرەو بەدیهێنانی ئامانج و ئاواتەکانی جەماوەری لاوانی کوردستان.

ئەم زنجیرە کۆڕانە بە کردەوە سودبەخشبوون، بەتایبەت کە ئەمە یەکەمین جارە بەو شێوە جەماوەرییە لە نێو ڕێکخستنەکانماندا زنجیرەیەک کۆڕ ببەسترێن. باسی لایەنەکانی پێشکەوتنی بەدەستهاتووی دوای کۆنگرەمان کرد و ئەو کۆسپانەشمان خستەڕوو کە دێنەڕێمان و باسی پلانەکانی خۆمانمان بۆ بەهێزکردنی ڕێکخستن و کاری جەماوەری لە ماوەی داهاتوودا کرد، لەپێشەوەیان فراوانکردنی بنکە ڕێکخراوەییەکانمان لە گوندەکانی کوردستان و ئاراستەکردنی چالاکیی تایبەت لە بوارەکانی هونەر و وەرزش و ڕۆشنبیری ڕووە و گوندەکانی کوردستان، چونکە جەماوەری لاوانی کێڕ و کوڕەکانی گوندەکان بەرینترین بنکەی جەماوەریی یەکێتییەکەمان پێکدێنن. ڕوونە گوندەکانی کوردستان بەدەست دواکەوتوویی ئابووری و کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیرییەوە دەناڵێنن و لەسەر ئەم بنەمایەش مەکتەبی سکرتاریەت پلانێکی بۆ ڕووکردنە گوندەکان داناوە.

لەبەر گرنگیی ڕۆڵی ژنانی کوردستان لە خەباتی نیشتمانی و جەماوەری و لەبەر ئەوەی نیوەی کۆمەڵن، هەڤاڵانمان لەهەموو ناوچەکان، لەو پشتگوێخستنەی بەرانبەر بە ژنان کراوە، وریاکردۆتەوە.

یەکێتییەکەمان بەوپێیەی بەرینترین ڕێکخراوی جەماوەرییە، لەسەریەتی هەوڵ و کۆششی ڕۆڵەکانمان لە هەموو چین و توێژەکان یەکبخات، دەبێ ژنان ڕێکبخەن و هۆشیاریان بکەنەوە و هاوکارییەکی کارای یەکێتیی ئافرەتانی کوردستان لەم بوارەدا بکەن.

هەروەها هەڵوێستی یەکێتییەکەمانمان لەبەرانبەر ڕێکخراوە هاوشێوەکانی کوردستان و ڕێکخراوەکانی لاوانی عیراق ڕوونکردەوە و جەختمان کردەوە لە سەر سوورىوونمان لەسەر یەکێتیی بزووتنەوەی لاوانی کوردستان و هاوکاری و هەماهەنگی لەگەڵ لاوان لە عیراقی خۆشەویستدا.

دوای باسکردنی ئەم بابەتانە و چەندین مەسەلەیتری پێوەندار بە کاری یەکێتییەکەمان، گفتوگۆی ڕاشکاوانە و سودبەخش کران و لاوانی کوردستان جەختیان لە کۆبوونەوەیان لەدەوری یەکێتییەکان و پابەندبوونیان بە هێڵی خەبات و سووربوونیان لەسەر تێکۆشان لەپێناوی وەدیهێنانی تەواوی ئامانجە ڕەواکانی کردەوە.[١٤٢]

***

لقاء مع الزميل شاسوار جلال

ضمن البرنامج الثقافي للموسم الثقافي لاتحاد الشبيبة الديمقراطي الكردستاني اسدى الرفيق شاسوار جلال عضو مكتب الثقافي المركزي في مكتب السكرتارية . اليوم سلسلة ندوات ثقافية شملت فروع اتحادنا في انحاء كوردستان لشرح دور اتحادنا في نضاله الجماهيري ومهامه في هذه المرحلة من تطور حركة شبيبتنا الكردي الوطنية وما تمليه عليه المرحلة من مهام وطنية واجتماعية .

وقد كلف مكتب السكرتارية الزميلان سربست البامرني وشاسوار جلال عضوا مكتب السكرتارية في الاتحاد للاشراف على هذه الندوات التي بدأت اعتبارا من الاول من هذا الشهر في محافظات السليمانية وكركوك ودهوك واربيل على التوالي والتي دامت عشرة أيام . حيث التقيا جماهير الشبيبة على الشطرات التي أنجزها الاتحاد خلال مؤتمره الاول واصالته وعلاقاته الداخلية والشعبية والجماهيرية على الاسس التي وجدت ليومنا اثناء عقد الندوات .

وبهذه المناسبة التقينا بالزميل شاسوار جلال وقد اثناء عن انطباعاته لهذه الجولة والغاية التي حققتها تلك الندوات . فعبر عن رأيه وانطباعاته على الشكل التالي :

لاشك أن لعقد هذه الندوات اهمية بالغة وتتلخص ايجابية حيث تم خلالها التقاء جماهير واسعة من الشبيبة تبادلت الاراء والافكار واستخلصت منها تجارب ونتائج ستنير لنا الطريق في مسيرتنا اللاحقة لمعرفة ما تصبو اليه جماهير الشبيبة الكردستانية من اهداف وتطلعات .

وقد كانت هذه المرة الاولى من الندوات طبيعة لعملا خاصة وانها كانت تعقد لاول مرة بهذا الشكل الجماهيري الواسع من تنظيماتنا . وكانت فرصة سانحة للوقوف على آراء وتطلعات جماهير شبيبتنا . وقد عرفنا أوجه القدم الذي حصل بعد المؤتمر وكذلك المشاكل التي تعترض طريقنا وتم توضيح خططنا العاجلة في تقوية التنظيم وممارسة العمل الجماهيري في الفترة القادمة وفي مقدمتها توسيع قواعدنا التنظيمية في أوساط الكردستاني وتوجيه نشاطات خاصة في المجالات الفنية والرياضية والثقافية نحو الريف لان جماهير الشبيبة في الريف تشكل أوسع القاعدة جماهيرية لاتحادنا . ومن الواضح ان الريف الكردستاني يعاني من التخلف الاقتصادي والثقافي والاجتماعي وعلى هذا الاساس وضع مكتب السكرتارية خطة التوجه نحو الريف .

وبانتظار لاقصاء دور المرأة الكردستانية في النضال الوطني والجماهيري ولكونها تشكل نصف المجتمع الكردستاني . نلقد نبهنا رفاقنا في كل المناطق أبي الاهتمام الذي تتلاءم المرأة الكردستانية . وتحدثنا باعتباره أوسع منظمة جماهيرية عليه توجيه جهود أبناء كافة الطبقات والفئات الاجتماعية من الشباب والشابات وعليه يقع واجب الاهتمام بتنظيم وتوجيه المرأة الكردستانية والعاملين الفعال مع اتحاد نساء كردستان في هذا المجال ..

وكذلك أوضحنا موقف الاتحاد من التنظيمات الكردستانية الاخرى ومنظمات الشبيبة العراقية واكدنا حرصنا على وحدة حركة الشبيبة الكردستانية وتعاون وتنسيق الشبيبة في عراقنا الحبيب . فقد شرح هذه المواقف ومسائل أخرى تتعلق بالعمل الاتحادي جرت مناقشات صريحة ومفيدة عبرت خلالها شبيبة كردستان عن التفافها حول الاتحاد وعن تمسكها بخطه النضالي واصرارها على الكفاح من اجل تحقيق كامل اهدافها المشروعة .

ويعتبر من بين القضايا التي لفت الانظار الى ما تعاني منه هذه القوة الشبابية الفاعلة من مشاكل وحرمان . فبجانب الامية الفاشية منها وحرمانها من وسائل التعبير المقبول هناك الكثير من الشباب والشابات يعانون من البطالة . وقد شكى العديد منهم من هذه الظاهرة ودعوا الى اخذ هذه المسألة بنظر الاعتبار .

ولابد لي أن اتحدث بوضوح عن هذه المسألة الحيوية وأود بهذا الصدد التأكيد على ضرورة وضع حل جذري للبطالة في صفوف الشبيبة وذلك لما لهذه من ضرورة ولكل الطاقات الشابة في عملية البناء الاقتصادي وتنميته . وهنا ندعو الى دور ومسؤولية الدولة الوطنية في اخذ هذه المسألة بنظر الاعتبار في الخطة الاقتصادية .

وأخيرا أود أن أؤكد أن اتحادنا باعتباره منظمة جماهيرية ذات ماض نضالي مجيد سيطور دوره وطنضال جماهير الشبيبة في كردستان ذلك لان الاوضاع والتحولات والنضالات المعارضة ضد الاستعمار والرجعية والتخلف . وهي قوة لهيبة وتلعب دورا خطيرا في المعركة الوطنية الديمقراطية الكردستانية خاصة فيما يتعلق بالجبهة التي أسسناها وحدد لها المؤتمر الثاني

---

١٤٢ ئەم چاوپێکەوتنە، کە لە ئەرشیفی د. ئەحمەد باوەڕ وەرگیراوە، بە زمانی عەرەبی و لەلایەن پەیامنێری ڕۆژنامەی (ئەلتەئاخی) ی بەغدادییەوە، لەگەل شاسوار جەلال، لە نیوەی دووەمی مانگی شوباتی ١٩٧٣ کراوە. د. ئەحمەد لە ساڵانی هەشتای سەدەی ڕابردوو، بە کامیرا، وێنەی چاوپێکەوتنەکەی لە لاپەڕەی ڕۆژنامەکەوە گرتووە و لە ئەرشیفی خۆی پاراستوویەتی.سوپاس بۆدکتۆر ئەحمەد باوەڕوکاک حەسەن یاسین.

لقاء مع الزميل شاسوار جلال

ضمن البرنامج الثقافى للموسم الثقافى لاتحاد الشبيبة الديمقراطي الكردستانى الذى يمنظمه المكتب الثقافي المركزي في مكتب السكرتارية، اقيمت سلسلة ندوات ثقافية شملت فروع اتحادنا فى انحاء كردستان لشرح دور اتحادنا فى نضاله الجماهيري ومهامه فى هذه المرحلة من تطور حركة شعبنا الكردي الوطنية وما تمليه عليه المرحلة من مهام وطنية واجتماعية.

وقد كلف مكتب السكرتارية الزميلان سربت البامرني وشاسوار جلال عضوا مكتب السكرتارية في الاتحاد للاشرف على هذه الندوات التى بدأت اعتبارا من الاول من هذا الشهر فى محافظات السليمانية وكركوك ودهوك واربيل على التوالى والتى داعت عشرة أيام. حيث اطلعنا جماهير الشبيبة على الخطوات التى انجزها الاتحاد منذ مؤتمره الاول واتصالاته و علاقاته الداخلية و الخارجية واجابا على الاسئلة التى وجهت لهما اثناء عقد الندوات.

وبهذه المناسبة التقينا بالزميل شاسوار جلال وسألناه عن انطباعاته لهذه الجولة والغاية التى حققتها تلك الندوات. فعبر عن رأيه وانطباعاته على الشكل التالي:

لاشك ان لعقد هذه الندوات اهمية بالغة ونتائج ايجابية حيث تم خلالها التقاء جماهير واسعة من الشبيبة تبادلت الاراء و لافكار واستخلصت منها تجارب ونتائج ستنير لنا الطريق فى مسيرنا النضالية نحو تحقيق ما تصبو اليه جماهير الشبيبة الكردستانية من اهداف وتطلعات.

وقد كانت هذه السلسلة من الندوات مفيدة فعلا خاصة وانها كانت تعقد لاول مرة بهذا الشكل الجماهيري ضمن تنظيماتنا. وقد عرضنا اوجه التقدم الذى حصل بعد المؤتمر وكذلك المشاكل التى تعترض طريقنا وتم توضيح خططنا الهادفة التى تقوية التنظيم وممارسة العمل الجماهيرى فى الفترة القادمة و فى مقدمتها توسيع قواعدنا التنظيمية فى الريف الكردستاني وتوجيه نشاطات خاصة فى المجالات

الفنية والرياضية والثقافية نحو الريف لأن جماهير الشبيبة في الريف تشكل اوسع قاعدة جماهيرية لاتحادنا. و من الواضح ان الريف الكردستاني يعانى من التخلف الاقتصادي والثقافي والاجتماعي و على هذا الاساس وضع مكتب السكرتارية خطة للتوجه نحو الريف.

وبالنظر لاهمية دور المرأة الكردستانية فى النضال الوطني والجماهيري ولكونها تشكل نصف المجتمع الكردستاني.

فلقد نبهنا زملاءنا فى كل المناطق الى الاهمال الذى تلاقيه المرأة الكردستانية. و اتحادنا باعتباره اوسع منظمة جماهيرية عليه توحيد جهود ابناء كافة الطبقات والفئات الاجتماعية من الشباب والشابات و عليه بقع واجب الاهتمام بتنظم وتوعية المرأة الكردستانية والتعاون الفعال مع اتحاد نساء كردستان فى هذا المجال.

وكذلك اوضحنا موقف الاتحاد من المنظمات الكردستانية الشقيقة الاخرى والمنظمات الشبيبة العراقية و اكدنا حرصنا على وحدة حركة الشبيبة الكردستانية وتعاون وتضامن الشبيبة فى عراقنا الحبيب. فبعد شرح هذه المولضيع و مسائل أخرى تتعلق بالعمل الاتحادي جرت مناقشات صريحة ومفيدة الوطنية ومسائل اخري تتعلق بالعمل لاتحادى جرت مناقشات صريحة و مفيدة عبرت خلالها شبيبة كردستان عن التفافنا حول الاتحاد وعن تمسكها بخطه النظالي واصرارها على الكفاح من اجل تحقيق كامل اهدافها المشروعة.

ويجدر بي بهذه المناسبة ان الفت الانظار الى ما تعانى منه هذه القوة البشرية المناضلة من مشاكل وحرمان. فبجانب الامية المتفشية بينها و حرمانها من وسائل العيش المعقول هناك الكثير من الشباب و الشابات يعانون من البطالة. وقد شكى العديد منهم من هذه الظاهرة ودعوا الى اخذ هذه المسألة بنظر الاعتبار.

ولاريب ان اتحادنا يولي هذه المسألة اهمية قصوى بحيث الزم نفسه بنص صريح فى نظامه الداخلي بالعمل على محاربة البطالة فى صفوف الشبيبة و ذلك ايمانا منه بضرورة زج كل الطاقات الشابة في عملية البناء الاقتصادي وتنميته.

وهنا ندعو المسؤولين و السلطة الوطنية الى أخذ هذه المسألة بنظر الاعتبار في الخطة الاقتصادية.

واخيرا اود ان اؤكد ان اتحادنا باعتباره منظمة جماهيرية ذات ماض نضالي مجيد سيقود بفخر واطمئنان جماهير الشبيبة فى كردستان ذات التاريخ الحافل بالبطولات والنضالات الحازمة ضد الاستعمار والرجعية والتخلف. وهي قوة لعبت وتلعب دورا خطيرا فى الحركة الوطنية العراقية عامة والكردستانية خاصة فينبغى اسنادها ومد يد العون اليها.[١٤٣]

***

١٤٣ من أرشيف الاستاذ الدكتور أحمد باور و هو قام بالتقات صورة لتلك اللقاء في صحيفة التآخي البغدادية. و لعلم القاريء نشر هذا العدد في النصف الثاني من شهر شباط 1973

بيان الاتحاد الوطني الكردستاني
حول الاستشهاد المناضل البطل شاسوار جلال

بمذيد من الاسى و الحزن العميق ينعى الاتحاد الوطنى الكردستانى عضو المكتبه السياسى الشهيد البطل شاسوار جلال (ئارام)مسؤول التنظيم المركزى في الاتحاد الوطنى الكردستانى واحد أبرز قادة العصبة الماركسية اللينينية الكردستانية التى تشكل أحدى التيارات الهامة فى الاتحاد الوطنى الكردستانى و الى جماهير شعبنا و اتحادنا المحاهد.لقد أستشهد المناضل الخالد شاسوار جلال عصر اليوم ١٩٧٨/١/٣١ في قرية (ته نكى سه ڕ) بمنطقة (قه ڕداغ) على أيدى العصابة المجرمة التى يقودها العميلان الخائنان قادرفرج و تحسين شاوەيس اللذين اعادهما الخائن الهارب ادريس البارزاني الى الكردستان العراق للقيم بالتخريب في صفوف الثورة الديموقراطية المندلعة في جبال كردستان العراق و هما مزودان بأمر الاتحاق بصفوف القوات الحكومية بعد أرتكاب بعث الجرائم الخطيرة .فكان أن دبرا في الصيف الفائت جريمةبشعة أخرى بحق المناضل الشهيد محمد غفور و صحبه الشهداء الابرار السبعة الاخرين ،انتشلتهما على اثرها هيلوكبترات الحكومة الفاشية و نقلتهما مع عصابتهما الخائنة الى قضاء جمجمال. و منذئذ تحولت هذه العصابة الخائنة الى أحدى أنشط وحدات الجاش التى يؤلف العائدون من ايران تحت لافتة القيادة المؤقتة للبارتى قوامها في العديد من المناطق كردستان .حقا فقد كان استشهاد الرفيق البطل شاسوار (ئارام) خسارة جسيمة الثورة الديمقراطية العراقية المندلعة في جبال كردستان العراق و الاتحاد الوطنى الكردستانى و للحركة التحررية للشعب الكردى، و أن كان القائد الشاب المنبثق من صميم النضال الجماهيرى الثورى مناضلا بارزا واعيا مثابرا في صفوف الامامية(للكوادر الثورة)

التي أنجبتها نضالات شعبنا الثورة و كان المؤمل أن يلعب الشهيد دورا مشهودا في انضاج جميع مستلزمات أنتصار ثورة شعبنا العادل مثلما لعب دوره البارز الفعال في أندلاعها و أنطلاقتها . فقد عمل الشهيد الخالد بدأب و مثابرة لتهيئة وحدات الكفاح المسلح الاولى و لانطلاقتها في الريف أيذانا بالثورة الديموقراطية العراقية التي أندفعت فيما بعد بقوة الى الامام في كردستان العراق.ويقينا أن سيكون المثال القدوة للمناضلين الطليعيين في مماته مثلما كان في نضالة و حياته النضالية . فقد ناضل بصبر وأناه في صفوف الطلبة و الشباب العمال و الكادحين و لنشر الوعى الثوري و لاستنهاض و تنظيم و قيادة الجماهير الطلابية و الشبابية و العمالية و الفلاحية فقد كان خلال حياته الجامعية مثال التلميذ الذكي المتفوق و المناضل المثابر فأنتخبه زملاءه عضوا في قيادة اتحاد طلبة كردستان و بعد تخرجه عمل في اتحاد الشباب الديمقراطي الكردستاني عضو في سكرتاريته بأعتباره قائدا شابا لامعا.لقد أنظم الشهيد(كاكه ئارام) منذ صباه الى العمل السياسى المنظم و الى البارتى و عرف بنشاطة و وعيه و أدبه الجم و روحه النضالية الصلبة. لقد كان الشهيد مناضلا مؤمنا بالماركسية اللينينية و بدور الطبقه العامله القيادى في الثورة التحررية الوطنية الديمقرطية و بدور الفلاحين الرئيسى فيها و تحالفهما النضالى بأعتباره حجز الزاوية في الجبهة الوطنية المنشودة. وأصبح عضوا منذ عام ١٩٧٠ في العصبة الماركسية اللينينية الكردستانية و قام في عام ١٩٧٥ بدور نضالى مجيد لرد الهجمة الفاشية علي العصبة التى خسرت كوكبة شهداءها التي تصدرها الشهيد الخالد شهاب نورى فقام على رأس لجنة المناطق للعصبة بأعاده تنظيمها و دفعها الى العمل المثابرلاطلاق شرارات الثورة مما اكسبه احترام جميع رفاقه و معارفه . كذالك بادرمنذ أنضام العصبة الى الاتحاد الوطنى الكردستانى بعيد تأسيسه الى النضال المجد لتأسيس فروع الاتحاد الوطنى في مدن كردستان و مناطقها المختلفة وكان أحد قياد بى الداخل حتى أنتخب عضوا في المكتب السياسى في الاجتماع الاول للجنة القيادية للاتحاد الوطنى الكردستانى وعهداليه بمهمه قيادة تنظيم الاتحاد بحكم كفاءته التنظيمية و ثقافته الثورية . أن وفاته ستلهم المناضلين

و تعلمهم الالتصاق بالجماهير و النضال في صفوفه و الدمج بين العمل الثوري المسلح في الريف و النضال السياسى الجماهيرى في المدن و أدغام العمل الثقافي و العسكري معاً في خدمة الثورة. لقد المناضل الشهيد تقليدا ثوريا مجيدا للاتحاد الوطنى و الثورة الديمقرطية تقليد مثابرة القادة و الكوادرالرئيسة على العمل في صفوف الجماهير و التصدى لمخاطرالنضال و الكفاح المسلح في احلك الاوقات و أعقد الظروف تقليد الاستشهاد البطولى للقادة مع الكوادرو القواعد الثورية و علينا جميعاً أن نتعلم من الشهيد الخالد أحتقار الموت و الاستهانة بالاخطار التشرب بروح البطولة الثورية و الاقدام و الجرأة في النضال .علينا نتعلم منه ڕوح التضحية و الفداء بوعي و ادراک و ڕوح الاندماج بالجماهير الثائرة و النضال في صفوفها الامامية . وبذلک تحول ما تركه استشهاده في نفوسنا جميعا من هموم و حسرة الى طاقة دافعة للنضال الثورى الشاق و الطويل و نعوض خسارته بدفع دماء جديدة في جسم الثورة و الحركة الجماهيرية .أن دم شهيدنا الغالي (ئارام) و دماء سائر شهداء شعبنا ڕفاقه الاماجد في قافلة الشهداء الخالدين دماء النقيب المهندس ابراهيم عزو و الفلاح الثائر محمد غفورو الملازم البطل جمال خوشناو و الكادر الثورى ياسين و العمال الثائر حميد باتاسى و الملازم البطل حسن ابوبكر خوشناو والطالب الثورى شوان محمد على و مئات غيرهم من ابطال الثورة الديمقراطية العراقية لن تذهب هدرا بل ستزيد الشعلة التهابا و سنتير لنا الطريق طريق أنقاذ الشعب من الفاشية و تخليص الوطن من جرائمها و الاتيان بحكم ائتلاف الوطنى التقدمى القادر على توفير الديمقراطية للعراق و ضمان الحكم الذاتى لكردستان . أننا سننتقم لشهيدنا المناضل القيادى الباسل(شاسوار جلال) و سائر ڕفاقه الشهداء بالاسلوب الثورى المعهود و أسلوب النضال الجماهيرى الثورى المعهود و اسلوب النضال الجماهيرى الثورى بالاستناد على قوى شعبنا الخلاقة و بالتلاحم الكفاحى الجاد مع القوى التقدمية العربية لازاحه الزمرة الفاشية قتلة شهدائنا الاماجد و دفنها في مذبلة التاريخ وبتحقيق اهداف ثورتنا التحررية و الديمقراطية كاملا . هذا هو القصاص العادل الذي ستنزله قوى شعبنا العراقية المتحدة حتما بالزمرة التكريتية

الفاشية .أما القتلة المجرمون المنفذون و من يقفون ورائهم من القابعين في قصور الخيانة في (كرج) الذين لفظتهم جماهير شعبنا و أدانتهم بالخيانة القومية العظمى فلن يلفتوا من العقاب الصارم . فشعبنا يمهل و لايهمل.

يا جماهير شعبنا الابى .....

أن الاتحاد الوطنى الكردستانى اذ يقف اجلالا لذكرى الشهيد الخالد (ئارام) و ذكرى سائر شهداء ثورتناو شعبنا يجدد العهد على المضى في النضال الثورى حتى تحقق الديمقراطية للعراق و الحكم الذاتى لكردستان و لن يثنينا عن ذلك الاستشهاد و الفداء فلقد جبلنا من شعب دعائمه جماجم ابنائه الابرار و جمرة افاقة دماء شهدائه الخالدين و شعب عنده من ابجديات الضحايا معجم.

-المجد و الخلود للشهيد البطل شاسوار جلال (ئارام)و سائر شهداء الكرد و الكردستان و العراق.

- الموت للفاشية عدوة شعبنا العراقى بكرده و عربه و النصر لا محالة لثورتنا الديمقراطية.

المكتب السياسى
للاتحاد الوطنى الكردستانى
١٩٧٨/٢/٢١

***

بيان الاتحاد الوطني الكردستاني

حول

استشهاد القائد الفعلي للحزب شاسوار جلال

بمزيد من الاسى والحزن العميق ينعى الاتحاد الوطني الكردستاني عضو هيئته السياسي الشهيد البطل شاسوار جلال (ئارام) مسؤول التنظيم المركزي في الاتحاد الوطني الكردستاني واحد امراء قيادة العصبة الماركسية اللينينية الكردستانية التي تشكل احدى الشارات الهامة في الاتحاد الوطني الكردستاني ،الى جماهير شعبنا و اتحادنا الشقيق .

لقد استشهد القائد الفعلي شاسوار جلال عصر يوم ١٩٧٨/١/٣١ في قرية "تەنكی سەر" بمنطقة "قره داغ" على ايدي العصابة المجرمة التي يقودها العميلان الخائنان عادل قره و تحسين شاويس اللذين اعادهما العدو الهارب ادريس البارزاني الى كردستان العراق للقيام بالتخريب في صفوف الثورة الديمقراطية المتدلعة في جنوب كردستان العراق وهما مزودان بأمر الالتحاق بصفوف القوات الحكومية بعد ارتكاب بعض الجرائم الخطيرة. فكان ان دبرا في الصيد الغادر جريمة بشعة اخرى بحق القائد الشهيد محمد عفور وصحبه الشهداء الابرار التسعة الاخرين، انتقلتهما على أثرها هيلوكبترات العدوة الفاشية ونقلتهما مع عصابتهما الخائنة الى مقر قيادة جحفل . وبذلك تحولت هذه العصابة الخائنة الى احدى أشد وحدات "الجاش" التي يؤلف الخائنون من ايران نخبة لافتة القيادة المؤقتة للبارتي قوامها في العديد من مناطق كردستان. حقا لقد كان استشهاد الرفيق القائد شاسوار جلال (ئارام) خسارة جسيمة للثورة الديمقراطية العراقية في جبال كردستان العراق وللاتحاد الوطني الكردستاني و للجبهة التحررية للشعب الكردي ، اذ كان القائد الشاب الفذ من صميم النضال الجماهيري الثوري مناضلا باررا وقياديا متميزا في الصفوف الامامية للكوادر الثورية التي انجبتها نضالات شعبنا الثورية وكان الراحل ان يلعب الشهيد دورا مشهودا في انتصار جميع مستلزمات انتصار ثورة شعبنا العادل مثلما لعب دوره البارز و الفعال في اندلاعها و انطلاقتها . فقد عمل الشهيد الخالد بدأب و مثابرة لتهيئة وحدات النضال الاولى ولانطلاقتها في الريف ايمانا بالثورة الديمقراطية العراقية التي اندفعت فيما بعد بقوة الى الامام في كردستان العراق . ويقيننا انه سيكون المثال القدوة للمناضلين الثوريين في حياته مثلما كان في نضاله وحياته الخالدة فقد ناضل بصبر واناة في صفوف الطلبة والشباب والعمال والكادحين ولنشر الوعي الثوري والاستنهاض وتنظيم وقيادة الجماهير الطلابية والشبابية والعمالية والفلاحية ،فقد كان خلال حياته الدامعة مثال النضال الدؤوب والمناضل الصابر فانتخبه زملاؤه عضوا في قيادة اتحاد طلبة كردستان و بعد تخرجه عمل في اتحاد الشباب الديمقراطي الكردستاني عضوا في سكرتاريته باعتباره قائدا شابا لامعا. لقد انضم الشهيد "كاكه ئارام" منذ صباه الى العمل السياسي المنظم و الى البارتي و عرف بنشاطه و وعيه و ادبه الجم و روحه النضالية العالية . لقد كان الشهيد مناضلا ملتزما بالماركسية اللينينية و بدور الطبقة العاملة القيادي في الثورة التحررية الوطنية الديمقراطية و بدور الفلاحين الرئيسي فيها وتحالفهما النضالي باعتباره حجر الزاوية في الجبهة الوطنية المنشودة . وانضم عضوا منذ عام ١٩٧٠ في العصبة الماركسية اللينينية الكردستانية وقام في عام ١٩٧٥ بدور نضالي متميز لرد الهجمة الفاشية على العصبة التي خسرت كوكبة شهدائها التي تصدرها الشهيد الخالد شهاب نوري ،فقام على رأس لجنة المناطق للعصبة بإعادة تنظيمها ودفعها الى العمل الثابر لاطلاق شرارات الثورة ما اكسبه احترام جميع رفاقه و معارفه . كذلك بادر منذ انضمام العصبة الى الاتحاد الوطني الكردستاني بجهد تأسيسه الى النضال الجدي لتأسيس فروع الاتحاد الوطني في مدن كردستان و مناطقها المختلفة وكان احد قياديي الداخل حتى انتخب عضوا في المكتب السياسي في الاجتماع الاول للجنة القيادية للاتحاد الوطني الكردستاني و عهد اليه مهمة قيادة تنظيم الاتحاد بحكم نشاطه التنظيمية و خبرته الثورية .

ان وفاة مناضلنا الصابرين و تعلقهم الالتصاق بالجماهير و النضال في صفوفها واندماج بين العمل الثوري المسلح في الريف و النضال السياسي الجماهيري في المدن ، ادعم العمل النضالي والعسكري معا في جبهة الثورة. لقد ناضل الشهيد نضالا ثوريا مجيدا للاتحاد الوطني و الثورة الديمقراطية تقلد مثابرة القادة والكوادر الرئيسة على العمل في صفوف الجماهير والتصدي لمهام النضال والقيام بالمسلح في احلك الاوقات و لقد اظهر تقلد الاستشهاد الحالي للقيادة مع الكوادر و القواعد الثورية و علينا جميعا ان نتعلم من الشهيد الخالد احتقار الموت و الاستهانة بالاخطار و التشرب بروح المبادرة الثورية والاقدام و الجرأة في النضال . علينا ان نتعلم منه روح

التضحية والفداء بحق و ادراك ، روح الاندماج بالجماهير الثائرة والنضال في صفوفها الامامية . وبذلك تحول ما تركه استشهاده في نفوسنا جميعا من هموم و حسرة الى طاقة دافعة للنضال الثوري الشاق والطويل وتعوض خسارته بدفع دماء جديدة في جسم الثورة و الحركة الجماهيرية .

ان دم شهيدنا الغالي "ئارام" و دماء سائر شهداء شعبنا رفاق الامجاد في قافلة الشهداء الخالدين: دماء النقيب المهندس ابراهيم عزو و الفلاح الثائر محمد غفور والملازم البطل جمال خوشناو و الكادر الثوري ياسين والعامل الثائر حميد باتاسي و الملازم البطل حسن ابو بكر خوشناو والطالب الثوري نوان محمد علي و مئات غيرهم من ابطال الثورة الديمقراطية العراقية لن تذهب هدرا بل ستزيد الشعلة التهابا و ستنير لنا الطريق: طريق انقاذ الشعب من الفاشية و تخليص الوطن من جرائمها والاتيان بحكم الائتلاف الوطني التقدمي القادر على توفير الديمقراطية للعراق و ضمان الحكم الذاتي لكردستان.

اننا سننتقم لشهيدنا الفاضل القيادي الباسل "شاسوار جلال" و لسائر رفاق الشهداء بالاسلوب الثوري المعهود ، لاسلوب النضال الجماهيري الثوري بالاستناد على قوى شعبنا الخلاقة و بالتلاحم الكفاحي الجاد مع القوى التقدمية العربية العراقية لازاحة الزمرة الفاشية قتلة شهدائنا الامجاد و دفنها في مزبلة التاريخ و بتحقيق اهداف ثورتنا التحررية و الديمقراطية كاملا . هذا هو القصاص العادل الذي ستنزله قوى شعبنا العراقية المتحدة حتما بالزمرة التكريتية الفاشية . أما القتلة المجرمون المنفذون و من يقفون وراءهم من القابعين في قصور الخيانة في (كرج) الذين لفظتهم جماهير شعبنا و ادانتهم بالخيانة القومية العظمى فلن يفلتوا من العقاب الصارم . فشعبنا يمهل و لكنه لا يهمل .

يـــا جـمـاهـيـر شـعـبـنـا الابـــي ..

ان الاتحاد الوطني الكردستاني اذ يقف اجلالا لذكرى الشهيد الخالد "ئارام" و ذكرى سائر شهداء ثورتنا و شعبنا يجدد العهد على المضي في النضال الثوري حتى تتحقق الديمقراطية للعراق والحكم الذاتي لكردستان ولن يثنينا عن ذلك الاستشهاد و الفداء فلقد حبلنا من شعب بعائلته جحافل ابنائه الابرار و جمرة اقاقيه دماء شهدائه الخالدين ، شعب هذه من امجادياته الضحايا معجم .

- المجد و الخلود للشهيد البطل شاسوار جلال (ئارام) و لسائر شهداء الكرد و كردستان و العراق .
- الموت للفاشية عدوة شعبنا العراقي بكرده و عربه ، و النصر لحلفاء ثورتنا الديمقراطية .

المكتب السياسي

للاتحاد الوطني الكردستاني

٢١/ ٢/ ١٩٧٨

لە یادی شەهید ئاراس دا

[illegible] شەهید بەرێزی هاوڕی ئاراس دا کە یەکێک بوو لە سەرکردە هەڵبژێردراوەکانی کۆمەڵەی [illegible] ی یەکێتی نیشتمانی کوردستان - لە ڕۆژی ۱۹۷۸/۱/۳۱ لە ناوچەی قەرەداخ بە دەستی [illegible] ئاوڕێکی دێکانەوی بخەدا شەهید کرا .

شەهید ئاراس ئەگەر لە کێس کۆمەڵەلان و یەکێتی نیشتمانی و شۆشگێڕی جوو بەڵگو لە کێس بزوتنەوەی کۆمۆنیستی لە کوردستان ناوچەو بزوتنەوەی رزگاری خوازانەی گەلی کوردستانیش جووە، وە هەمیشە لە و بڕوایەدا بین کە تولەی هاوڕی ئاراس شەهید [illegible] ی کۆمەڵەلان و بزوتنەوەی رزگاری خوازی کوردستان تەنها بەوە ئەگێڕێتەوە کە سەربین لە سەر ئەو ڕیازەی کە ئەوهاوڕیانەی لە پێناوی گیانی پاکی خەڵکی خۆیان بە خشیوە، وە بە ڕەوای و گشە دانە بە خەباتی شۆشگێڕانە لە پێناوی بەدیهێنانی ئامانجە گانی گێڕکاران و جوتیارانی کوردستان و سەرخستنی بزوتنەوەی رزگاری خوازی گەلەکەمان .

ئەی هەماوەری بە شەرەفی کوردستان و ئەی ئازادیخوازانی جیهان :

ئێمە ڕەنجی ئەوگانەی کە هاوڕی نەمر ئاراس شەهید بوو، بارودۆخێکی یەکجار ناسکو قۆناغێکی هەستیاری بوو بۆ کۆمەڵەلان. سەبارەت بەم [illegible] ڕاستە ڕی هێزەگانی ئێمە و هێزەگانی دوژمن و کەمتوانایان . بەڵام سەرەڕای ئەوەش هەڵو مەرجە نا هەموارەی کە و قۆناغەی خەباتەو بە هێزی و دڕندەیی دوژمن ، بە هەوڵ و تێکۆشانی بێوچانەی سەرکردەو کادر و ئەندامانی کۆمەڵە و هەڵگانی تری یەکێتی نیشتمانی کوردستان و بە لە باوەڕگرتنی بێوچانەی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان ، توانرا کە ڕۆژ بە ڕۆژ شۆڕشگێڕانە ڕەوگەشەکردن بجێتو بە هێز و تواناتر بێت و ، کۆمەڵە زیاتر ڕەگ دا بکوتێت لە ناو کرێکاران و جوتیاران و جێنە جە وسا وەگانی کوردستان دا و لە لایەن دوژمنە و حسابێکی گرگنی بۆ بکرێ و سەرکەوتنی هەنگاوی بەدەست بهێنێ لە ڕووی سیاسی و ڕێکخراوەیی و فیکرییەوە ئەوە ببێتە ئەوهێزە سەربازییە خاوەن دەسەڵاتە سەربەخۆیە بە توانایەی کە سەرنجی هێزە ڕەنگدارەکانی ڕابکێشێتو هەڕەگە لە تەقەشە ڕپێدانی خۆیدا هەبە ستی تایبەتی خۆی بە ڕاهێنو دانیهەمولی جێبەجێ کردنی بدات . کاتێکیش گوڕانی تە ڕاڕوی هێزەگان لە ڕۆژی بەڕەوپێشەوەی ڕزگاری هێراق گە ڕابە وە بە تاجاری ئامادەی گفتوگۆکردن بوو . . . . کە لە ڕاستیدا لە هەوڵ نەمێکی گانی زیاتر نەبووە ، چونکە کۆمەڵەلان لە بەر تێشکی تیوری مارکسیزم-لێنینزم ، ڕۆ بەهاشی ڕزگاری هێراقی هەڵسەنگاند ووەو خانەی سروشتی خۆی بو دەستنیشان کرد وەو هەڵوێستی گونجاوو ڕێگەی دروستی خەباتی بە ڕاهێر دیاری کرد وە . . . بەڵام ڕۆژی ئامادەکاری کوردستان وهێراق و شەڕی ناهەمواری ڕژێمی ناوچەی هێراق و ڕاگەیاندنی وەی ناکۆکی لایەڵا لە ناو هێزە بە ڕەو ڕەگانیە گاندا ، دروستبوونی بارێکی دژوار و تێکچڕژاو و نالەباری ئە وتۆ هاتە ئاراوە کە بووە هۆی ئە وەی کە زەمینەی ڕۆڤیژ بشکە گابە وە . . . ئەگینا ڕزگاری بەهێزی بەخدا لە ڕوی سروشتی جێنایەتە وە هەر ڕەهەمان ڕزگاری بوژوا و بیرۆکراتی دەوڵەتیە و هیچ جۆرە گورانێکی بە سەر دا نە هاتووە جگە لە وەی گفتوگۆ ، وگۆ دیاردەیەکی ڕناو چوڵانە وەی ڕزگاریخوازانەی هەموو گەلانی تێکۆشە ر ، لە هەڵوەڕجی ئایەتی خۆیدا هەمێکی ڕەوای هەموو شۆرشێکە ، لە هەمان ڕوانگەو وە بەوجەمە ستەی باسمان کرد ئەوگفتوگۆیەی ی . ن . ك ، لە باشترین حاڵەتیا ، هەسەڵەیێکی تاکتیکی وگاتی بووەو خوڵادان و خۆ ئامادەکردن و بە ڕەوای خەباتی شۆشگێڕانەی جەگەدارانە ، ناوەڕۆکی هەبە ستە کەی بووە . . . لەگەڵ هەموو ئەوانەشدا لە ناوەی هەرنەگەدا هێزی نەهەزی (ی . ن . ك) هەمیشە پاریزگاری لەوەی شۆشگێڕی وە، هەڵوێستی هەبەشیانەی بە سەر هەموو شتێکی تردا زاڵبووە . . . پێکادان و تەنگ پێ هەڵچنینی هێزە نێگە ڕوجا ئەگان و جێبەش نا ئەمینی و بە ڕەچ ڕانەو دەست لێوەشاندنی قارەمانانەی پێشە ڕەگەی کوردستان بە ڕاهێر هەموو ئەوە دستەڕێزیانەی کرانە سەر جەماوەر و پێشە ڕەگە . . . ، دەرگەوتنی وەزن و هێزی کۆمەڵەو یەکێتی نیشتیمانی کوردستان ، وەگو هێزێکی شۆشگێڕی سەرەڕای سەر سا حەی کوردستان و خوێنەرێستی لە ناو کۆمەڵانی خەڵکدا و کۆبونەوەیان لە دەوری ئالای کۆمەڵەو یەکێتی و شۆڕشگێڕانە ڕێکخستن و هۆشیارکردنەوەو زیاتر حوڵە ناو قۆلایی جەماوەری زەحمەتکێشانەو و بەرگری کردن لە داخوازی و بە ڕەوەندیانو و هەوڵدانی هەمیشەیی بۆ ئاسایی کردنەوەی پەیوەندی نێوان (ی . ن . ك) و لایەنگانی تری کوردستان و هەڵگرتنی دروشمی ئاشتبونەوەی گشتی لەگەڵ ئەو هێزانەدا و هەوڵدان بۆ پاراستن و پتەوکردنی ڕێزەگانی گەڵو ، ڕاوا کردنی بەردەوامی دڵسوزانە بۆ ڕێکخستن و هاوکاری و خستنە لاوەی هەموو ناکۆکیە ناسەرەگی و لاوەکیگان لە گەڵ ئەوانەدا و بوار نەدان بۆ پیکدادانی ناخوشی ئەوتۆ لە نێوان هێزی پێشە ڕەگەی یەکێتی و هێزەگانی تردا ، زیادکردنی هێزی پێشە ڕەگەو جاگیر ڕێکخستن و ئامادەکردنیان بۆ خەباتی سەختی خۆیاوی گەلەکەیان و هەموو ئەمانە ڕاستی و دروستی سیاسەتی شۆشگێڕانەو و ڕوبینانەی کۆمەڵەمان و یەکێتی نیشتیمانی کوردستان ئە سەلمێنی و جێی شانازیمانە . . . هەر بۆیشە کە ماوەی سالێک بە سەر هەوڵەو گفتوگۆدا تێپە ڕ بووە، کە لەوە زیاتر دڕێژە پێدانی بەزیان ئە گەرایە وە بۆ سەر بەرەوپێشەوەی جەماوەری کۆمەڵانی خەڵکو بزوتنەوەی ڕزگاری خوازانەی گەلەکەمان و وە بۆ زیاتر بە ڕگری کردن لە جەماوەر و تونەو تیژ کردنی خەباتی شۆڕشگێڕانەو جەگەدارانە لە پێناوی هێنانەدی داخوازیەگانی جێنە زەحمەتکێشەگانی کوردستان

و مافە رەواکانی گەلەکەمان، کە خوێن لە مافی بڕیاردانی چارەنووسدا ئەبینێ، یەکێتی نیشتیمانی کوردستان ئەوجارەیان بە رەسمی ھەواڵی گوتاری عیزەتی گفتوگۆی لە گەڵ رژێمی عێراقدا لە (١٠/ ١/ ١٩٨٥)دا بڵاوکردەوە. وە داوای لە کۆمەڵانی خەڵک کرد کە بە نەمای ھیچ گۆڕانێکی باشە نەبن لە رژێمەوە بەڵکو ھۆشیار و بە ئاگابن لە نیازی ھێرشی جاشەکانی زیاتر زەبروزەنگو پەلامارێ دڕندانــــە بێ و مەھیان ئامادە بکەن بۆ خەباتی سەختتر و دژوارتر .

ئەی جەماوەری بە شەرەف :
ئەمرۆ بزوتنەوەی رزگاریخوازانەی گەلی کوردستان بە پلەیەکی یەکجار ناسک و پڕمەترسیدا تێپەڕ ئەبێ، لە ھەموو لایەکەوە داگیرکەرانی کوردستان بۆ دوژمنانی گەلەکەمان و چینە کۆنە پەرستەکان و ئیمپریالیزمی ئەمریکی، ئەخشەو پلان بۆ کەمارۆدان و لە ناوبردنی داخستنەوەی لە کوردستانی عێراقدا حاجیەوانی ھێرشی پەلامارێکی یەکجار دڕندانە ئەکرێت، دیارە زۆر جیاواز ئەبێت لە گەڵ ھێرشو پەلامارەکانی پێشوویاندا بە نیازی لە ناوبردنی بزوتنەوەی شۆرشە رەواکەمان . بۆیە ئەرکی سەرشانی ھەموو نیشتمان پەروەر و پێشکەوتن خوازو ھەموو ھێزەکانی کوردستان وعێراقە و ھەموو لایەنە کە ھەلومەرجی ملیلەتیان ھەیە و بە تەنگ پاشە رۆژی گەلەکەمانەوە دێن ، کە ھەولی جدی بۆ یەکێتی ریزەکانی گەل بدەن و واز لە ناکۆکی لاوەکی بهێنن و بە دەنگ بانگەوازی کۆمەڵەمان و کۆمەڵانی خەڵکەوە بێن و ھەموو ھێزو توانایەک تەرخان بکرێت بۆ پارێزگاری سیمای نەتەوایەتیمان و بەرەنگاری لە ھێرشو شاڵاوی دوژمن و ھێنانە دی حکومێکی دیموکراتی لە عێراقدا و مافی بڕیاردانی چارەنوس بۆ گەلی کورد .
دیارە ھەر لایەک یان ھەر ھێزێک بە بێ ئەم بانگەوازە دڵسۆزانە وەڵامانە و نەیەتو مەترسی ئەم قۆناغەی خەبات ھەڵنەسەنگێنی بخوازی یا نەخوازی باشترین خزمەت ئە گەیەنێ بە دوژمنان و داگیرکەرانی کوردستان، وە بەرپرسیاری مێژوو ئە بێ .

ئەمری بۆ سەربەرزی بۆ شەھید ئارام و ھەموو شەھیدانی کۆمەڵەو یەکێتی و پرولیتاریای جیھان و بزوتنەوەی رزگاریخوازانەی گەلی کوردستان .
مردن و سەرشۆری بۆ ئیمپریالیزم و داگیرکەرانی کوردستان .

ڕێکخراوی کۆمەڵەی رەنجدەرانی کوردستان
لە دەرەوەی وڵات.
١٩٨٥/١/٣١

وێنەکـــان

دانیشتوەکان لە ڕاستەوە (خەبات کەریم مەعروف، مامۆستا شێرکو)

ئەوانەی بەپێوە وەستاون(حەمەسەعید، مولازم عومەر، تەها باراوی، شەهید ئارام، ڕیزی دواوە شەهیدجەماڵەڕەش،سەلاح چاوشین، خولەی جگەرخوێنبەز، غەفور حەسەن، دەرسیم)، شوێن گوندی گەورە دێ، ئەم وێنەیە ساڵی ١٩٧٧ خەبات مارف وێنەکەی چرکاندووە، ڕەنگە دوا وێنەی شەهید ئارام بێت.

سەرەتای ساڵی ١٩٧٧سەوارە ئەحمەد عارف، کاری ئەم پێشمەرگە یە گواستنەوەی بڵاوکراوەکانی شاخ بووە و یەکێک بووە لە هاوڕێکانی شەهید ئارام. فۆتۆ خەبات کریم. هاوڕێی شەهید ئارام لەپێشمەرگایەتی دا ئەم وێنەیەیی گرتووە. سوپاسی دەکەین.

شەهید شەهاب و شەهید ئارام

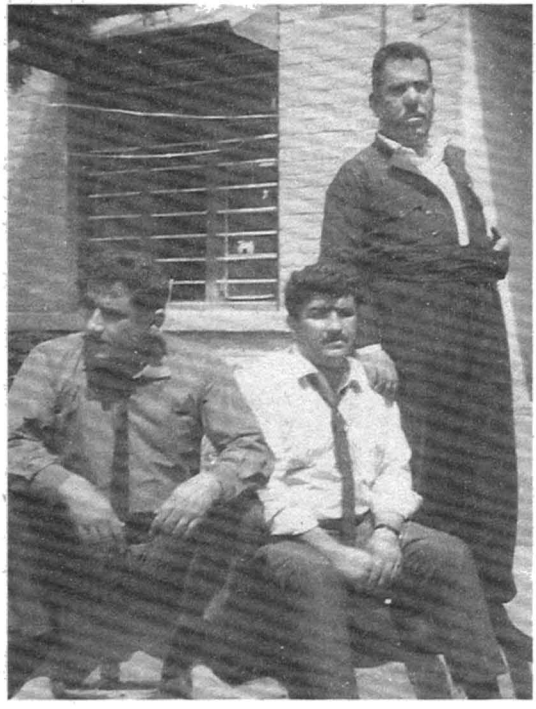

کەمال جەلال، شەهید شەهاب شێخ نوری، دارۆ شێخ نوری

شەهید ئارام و خاتوو لیدیا

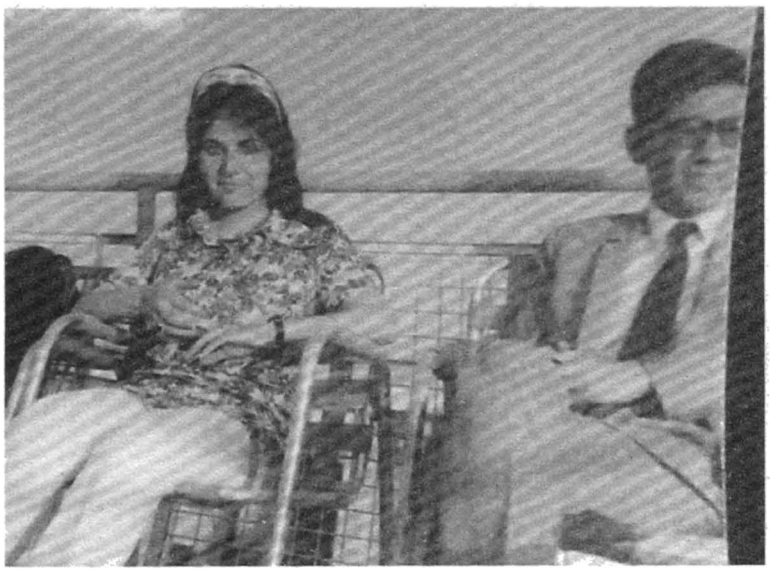

شەهید ئارام و نەرمین عوسمان

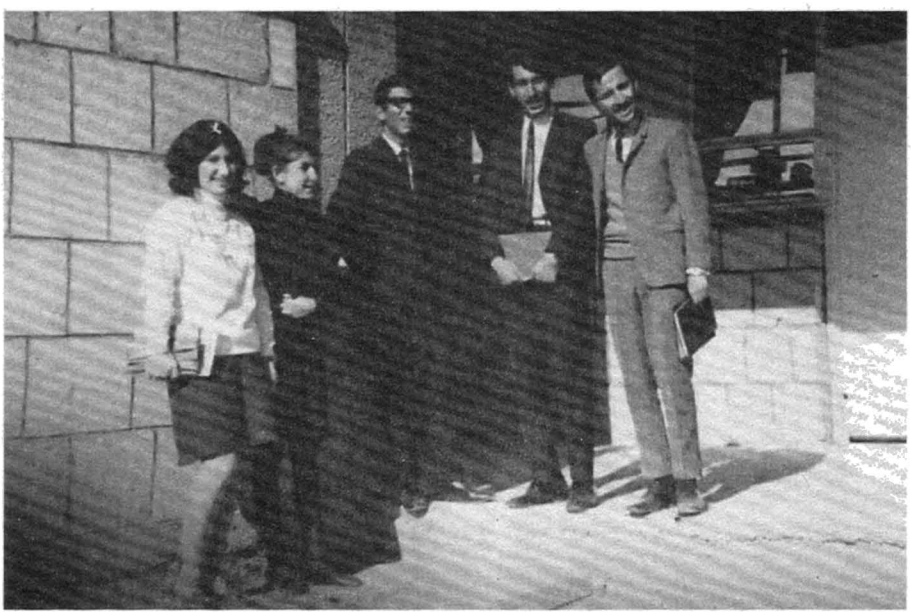

لەڕاستەوە: فەرەیدون عەبدولقادر، شەهید جەباری حاجی رەشید، شەهید نارام، نەزیرە جەلال، شکرییە حسین رشید ١٩٦٩ زانکۆی سلیمانی

فوئادی مەلا مەحمود، فازیلی مەلا مەحمود، شەهید ئارام

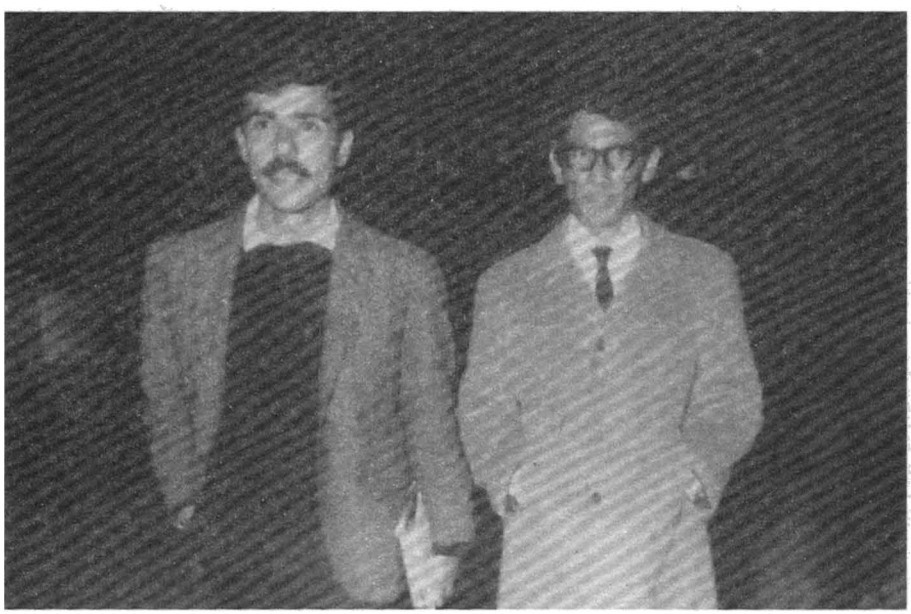

لەڕاستەوە: شەهید ئارام، فازیلی مەلا مەحمود

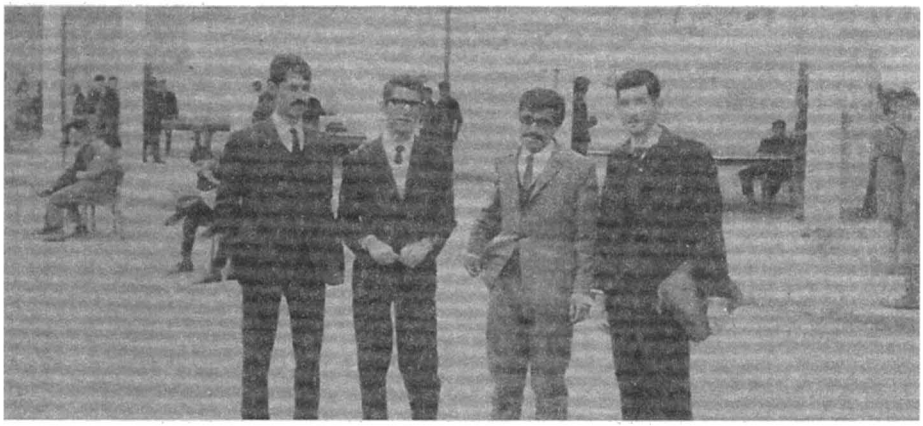

محەمەد-ئەمیرقساب-شاسوارجلال-سەروت سعید ۱۹٦۹ زانکۆی مستنسریە

مەلامحەدی بحرکە فواد قەراداخی ئارام،دەناسرێنەوە - بحرکە ۱۹٦۸-

وێنەکان لە ڕاستەوە:
شەریف بادینی، کەیفی فەتاح کۆیی، فاضل مەلا مەحمود، شاسوار جەلال (ئارام)، جەمیل ڕەنجبەر، سەعدوڵا پەڕۆش، عەبدوڵا حەبیب، سەلاح شەفیع.

ئارام وشەهید جەمیل ڕەنجەر

-ئـــارام دکتۆرحسین حاجی تیب برخی-کوچکردوو دکتۆرروستم محی‌ددین-
ئەمیربکرقساب-١٩٦٩ بۆنەی نەتەوەیی

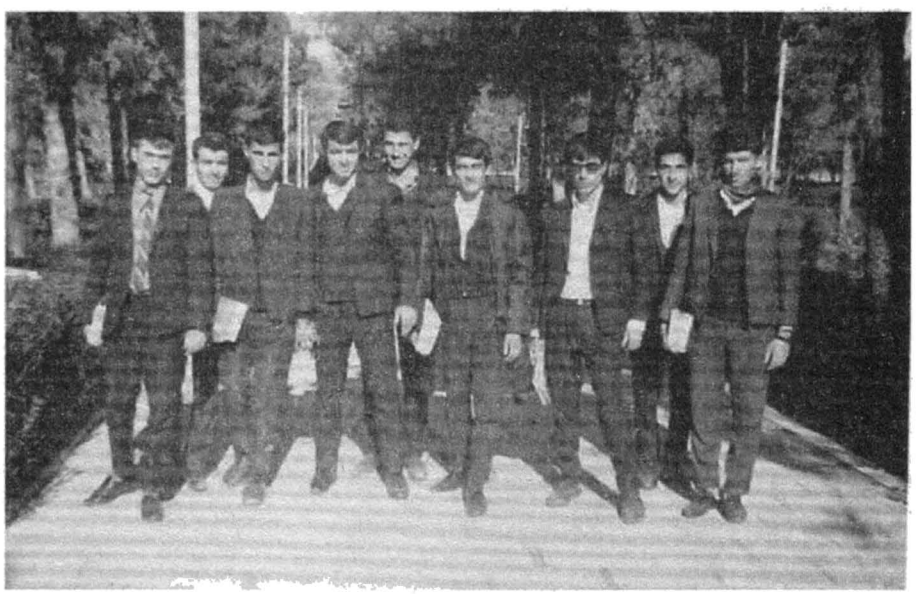

شێخ عومەر، مەهدی مەحمود، عومەر مستەفا، سیروان تاهیر، فەرەیدون رەشید، محەمەد
تاهیر، چیا عەباس، شاسوار جەلال - پۆلی پێنجی زانستی

بنەماڵەی شەهید ئارام

فاتمە رشید فتحوللا
١٩١٢-١٩٨٢ دایکی ئارام

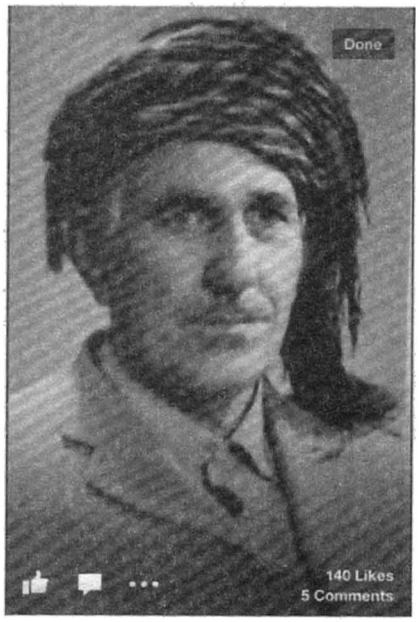

شیخ جەلال باوکی شەهید ئارام

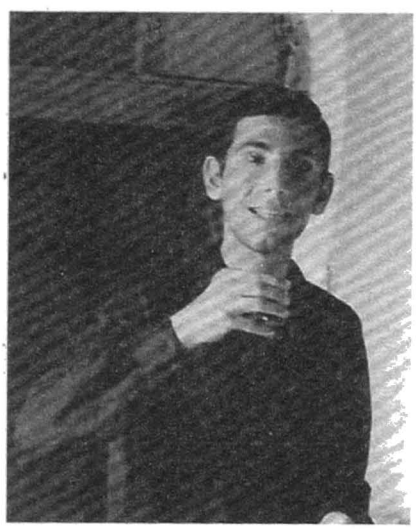

هاوڕێ ئارام، سەردەمی لاوی

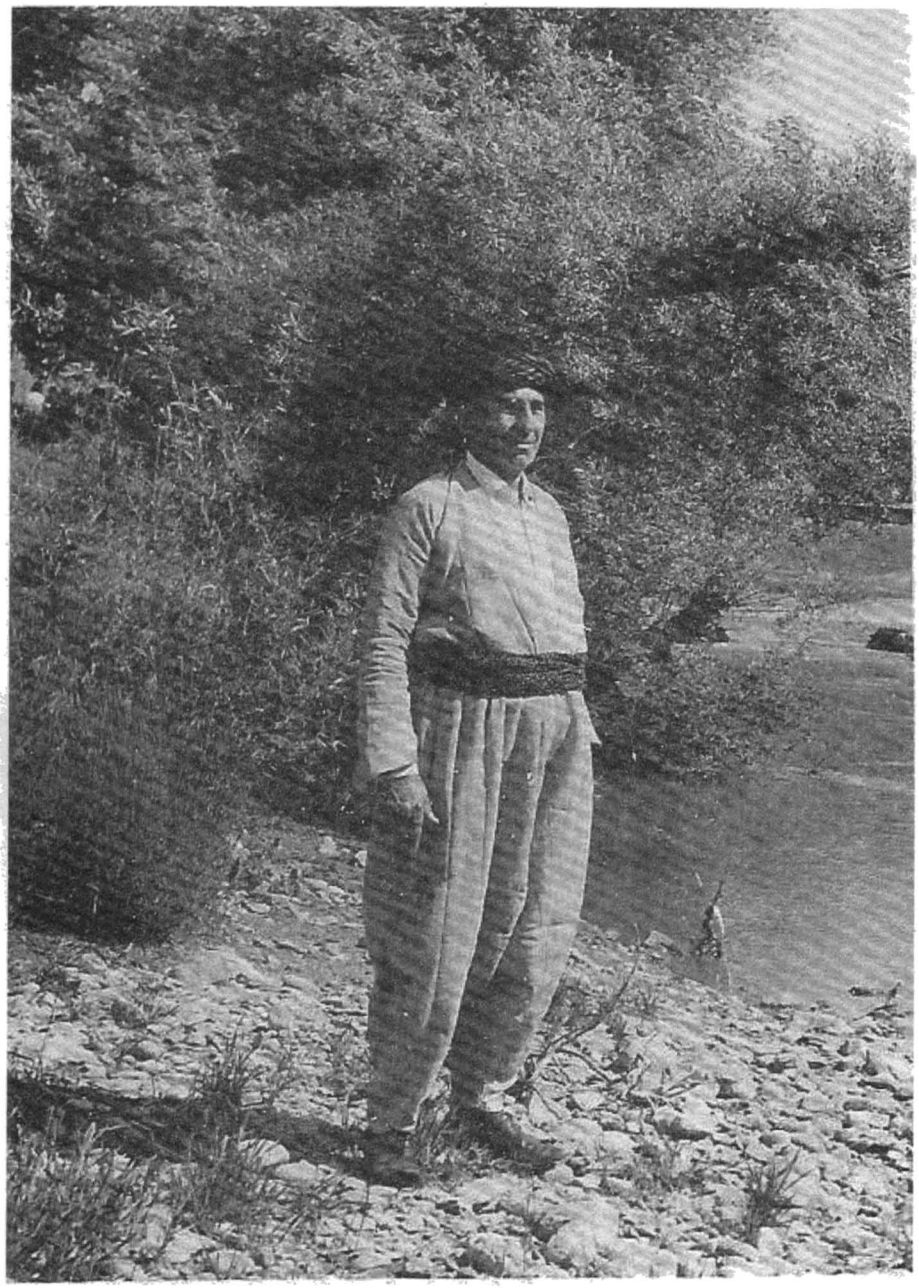

شیخ جەلال باوکی شەهید ئارام

تەها جەلال
١٩٣٦-١٩٧٤

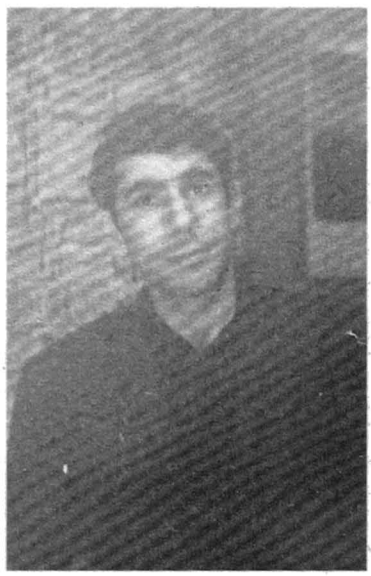

ئەمین جەلال سەعید
١٩٣٩-١٩٦٨

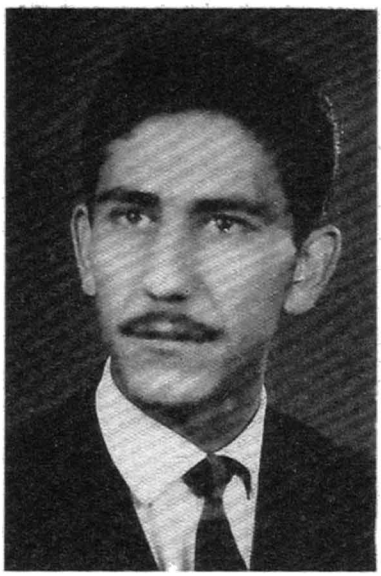

سالار جەلال سەعید
١٩٤٣

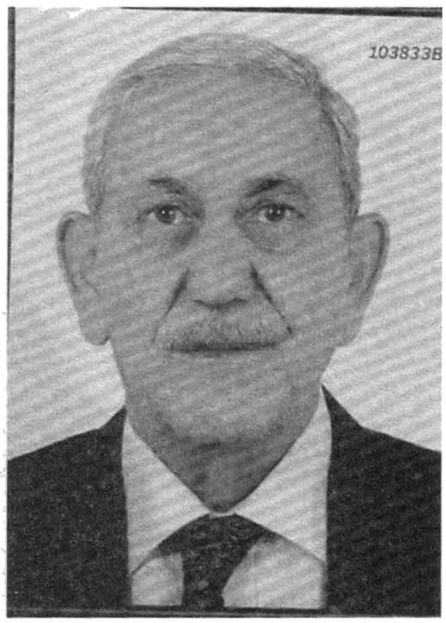

سالار جەلال سەعید
١٩٤٣

مونیرە جلال ١٩٣٤
٢٠٢٤/١١/١١ کۆچی دوایی کردوە

مەلیحە جەلال- خوشکی ئارام
١٩١٢-١٩٨٢

نەزیرە جەلال
١٩٤١

وەزیرە جەلال -١٩٤٦

کمال جلال - شاسوار جلال

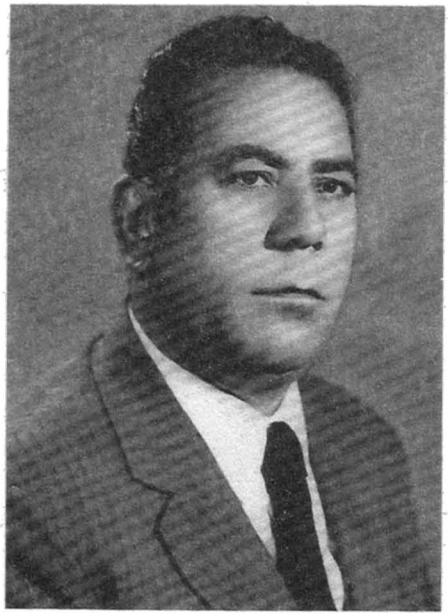

کەمال جەلال
١٩٢٩-١٩٨٨

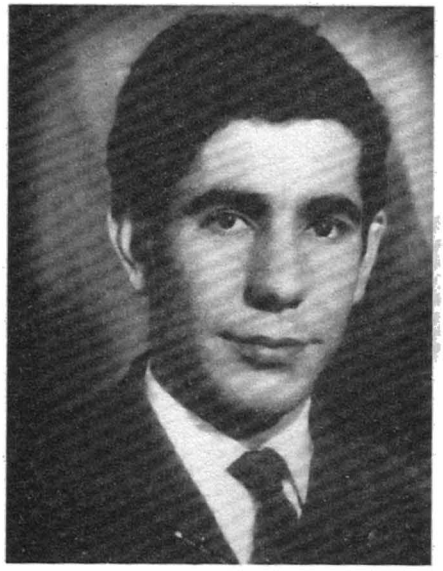

ئەمین جلال سەعید

بەرهەمەکانی شەهید ئارام

مەڵبژارە دیەک لە نوسینەکانی
شەهید ئارام

بەرهەمەکانی
شەهید
ئارام
بەرگی دووەم
ئارام و بزوتنەوەی
ئینتەرناسیونالیستی
کانونی دووەم
١٩٨٢

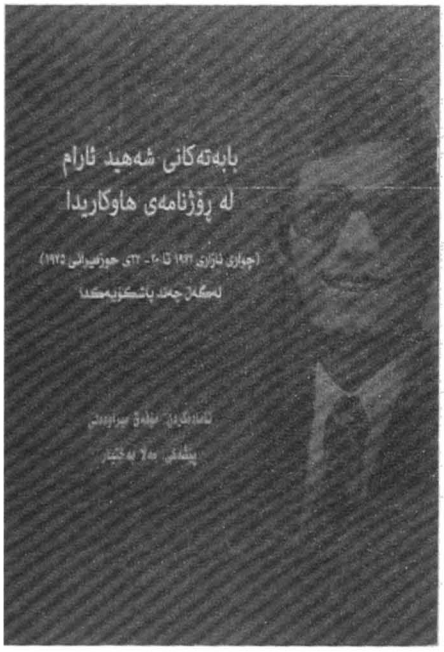
بابەتەکانی شەهید ئارام
لە ڕۆژنامەی هاوکاریدا

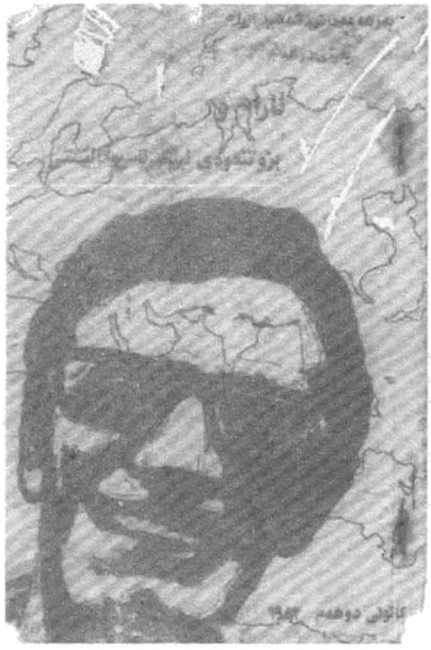
کانونی دووەم ١٩٨٢

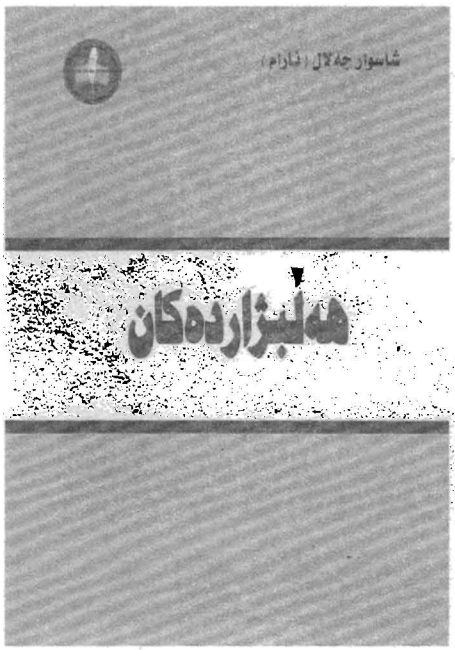
شاسوار جەلال (ئارام)
هەڵبژاردەکان

ئارام و
بزووتنەوەی نیشتەرناسیونالیستی

لە یادی (٢٧) ساڵەی
شەهیدبوونی شاسوار جەلال (ئارام) دا
ئارام...
شەهیدێک لە بیناری
هەڵەوێدا
٢٠١٥

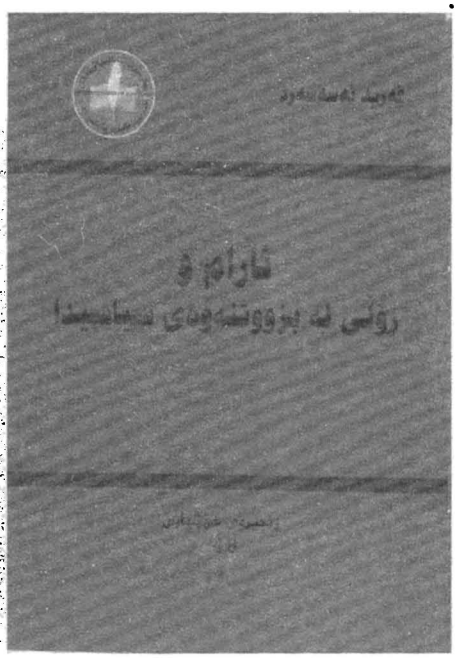

ئارام
شەهید

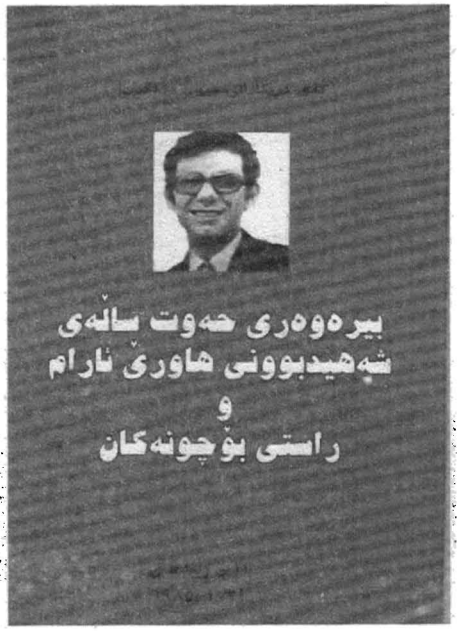
بیرەوەری حەوت ساڵەی
شەهیدبوونی هاوڕێ ئارام
و
ڕاستی بۆچونەکان

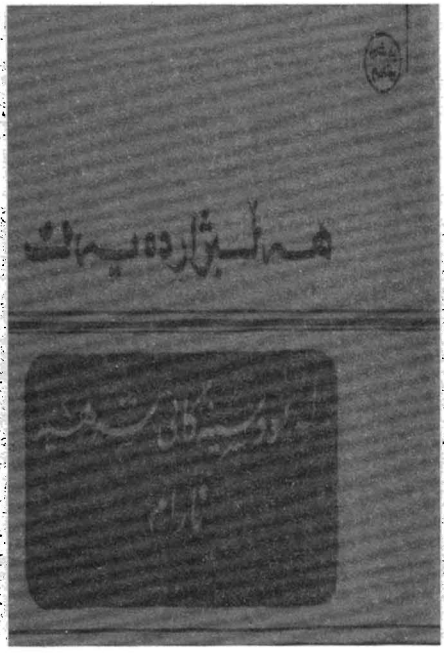

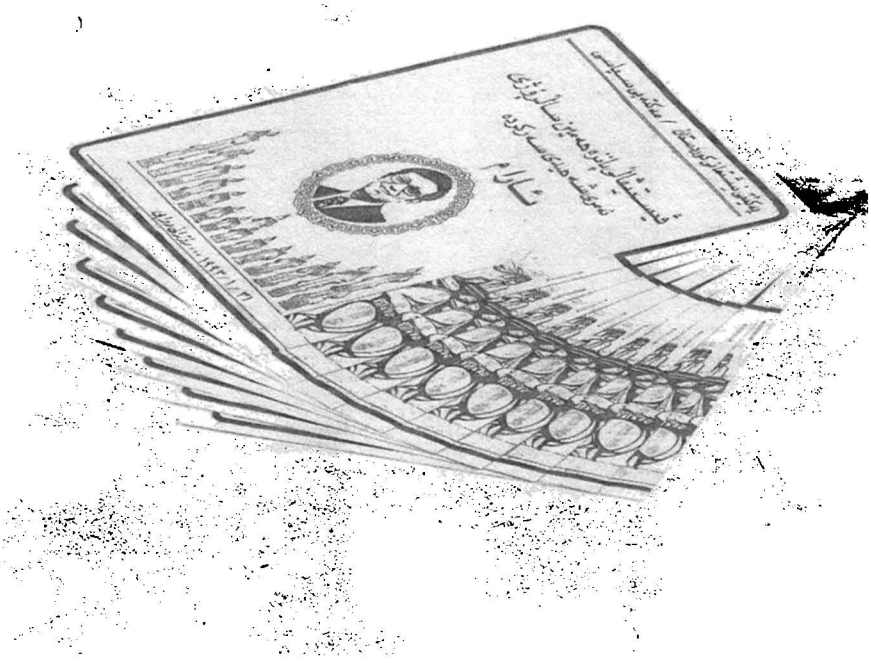

(بیرو تەوری نوێ)

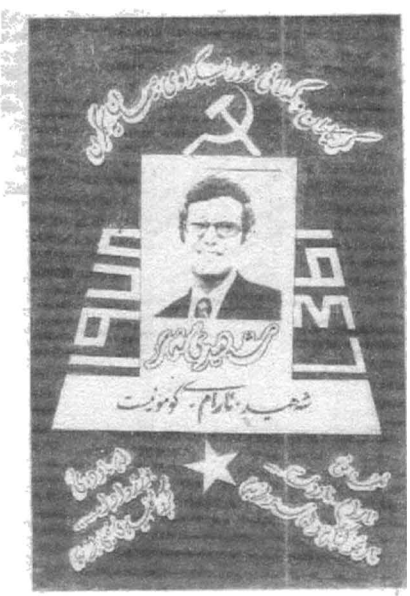

العدد ٨٠ -- آذار ١٩٨٣
ئالا
الرایه
نشرة تصدر عن الاتحاد الوطني الكردستاني / فرع أمريكا الشمالية
بڵاوکراوەی یەکێتی نیشتمانی کوردستان / لقی باکووری ئەمریکا
لەم پێناوەدا بەرخۆدانەکەیدا ژیا
ئێمەیش بۆ بەردەنیشانەکەی ئامادەین
بۆی بیرەوەری ٥ ساڵەی شەهیدبوونی ئارام.

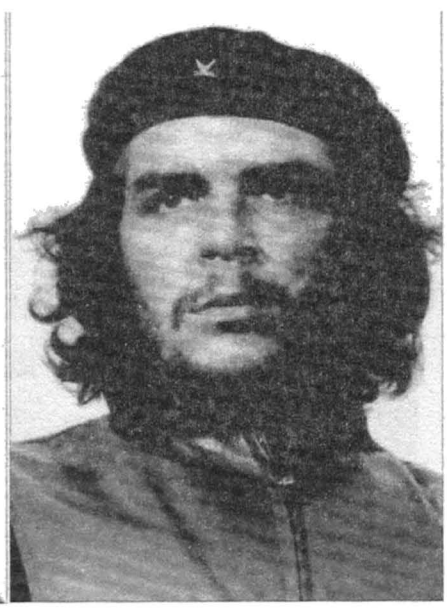

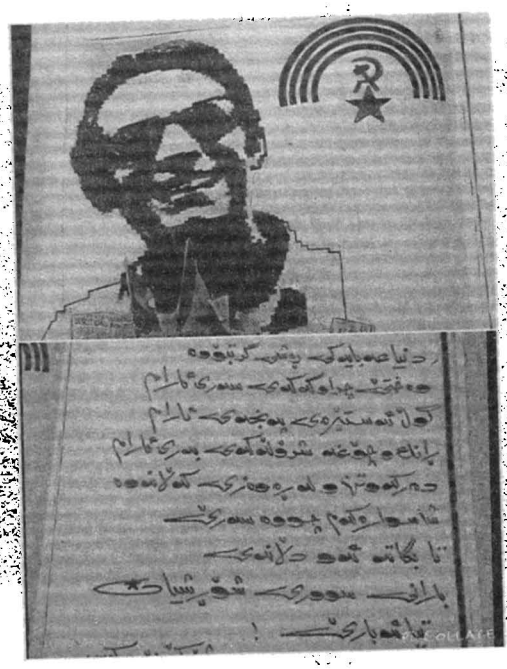

شهید نارام
شاسواری میژوو

1947-1978

١٩٤٧-١٩٧٨
نارامی سەرکردە
نەو شەپۆلەی لەرووبارى نەم شۆرشەدا
تەواو نابێ

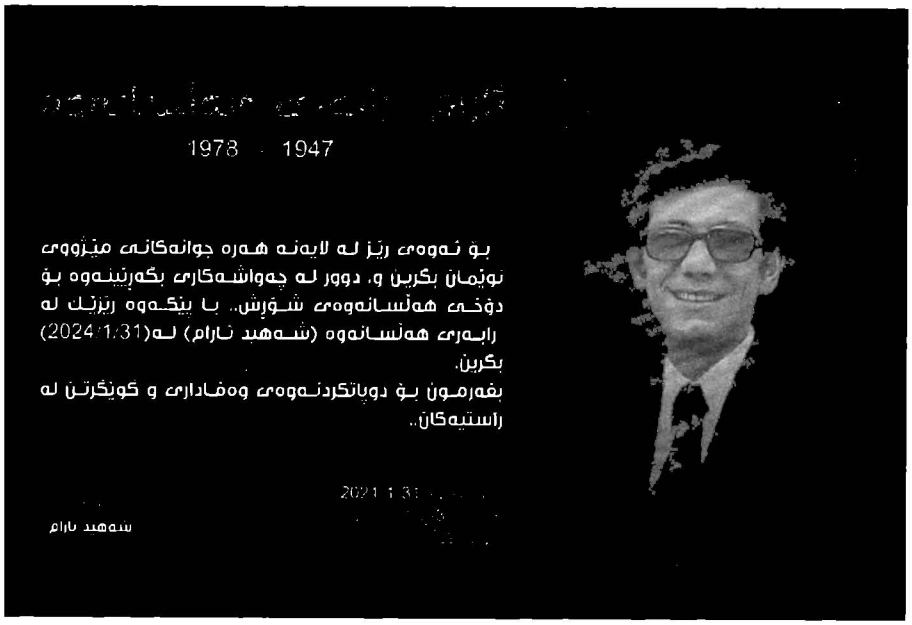
1978 - 1947
بۆ ئەوەی ڕێز لە لایەنە هەرە جوانەکانی میللەوەی
نوێمان بگرین و، دوور لە چەواشەکاری بگەڕێینەوە بۆ
دۆخی هەڵسانەوەی شۆڕش، با پێکەوە ڕێزێک لە
رابەرێ هەڵسانەوە (شەهید نارام) لە(2024/1/31)
بگرین.
بفەرمون بۆ دوپاتکردنەوەی وەفاداری و گوێگرتن لە
راستیەکان.
2021 1 31
شەهید نارام

رابەری هەڵسانەوە
١٩٤٧ - ١٩٧٨

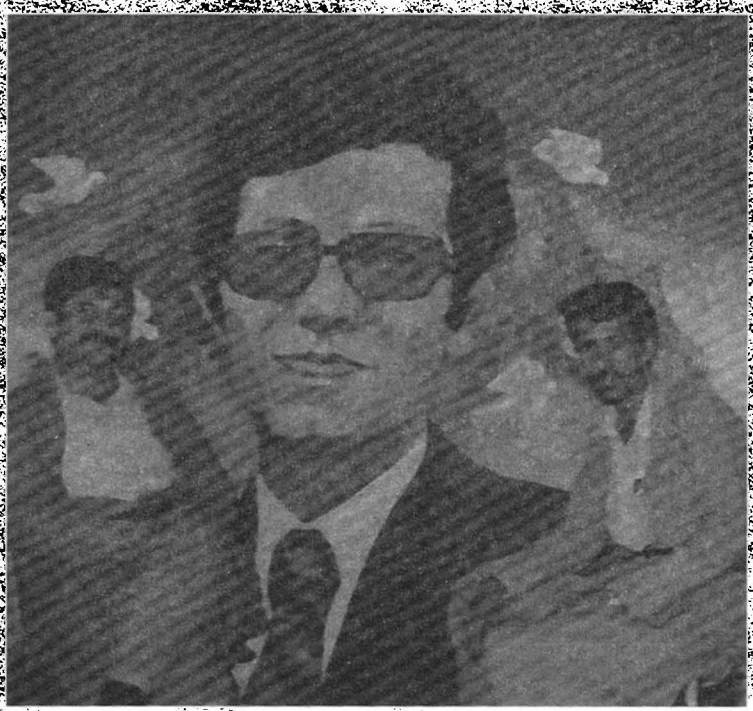

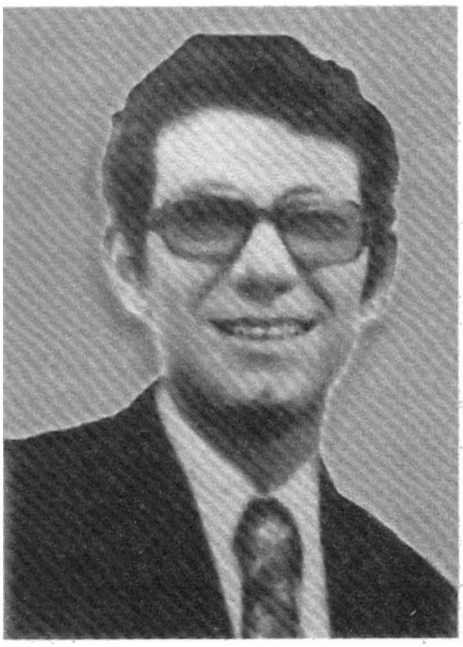

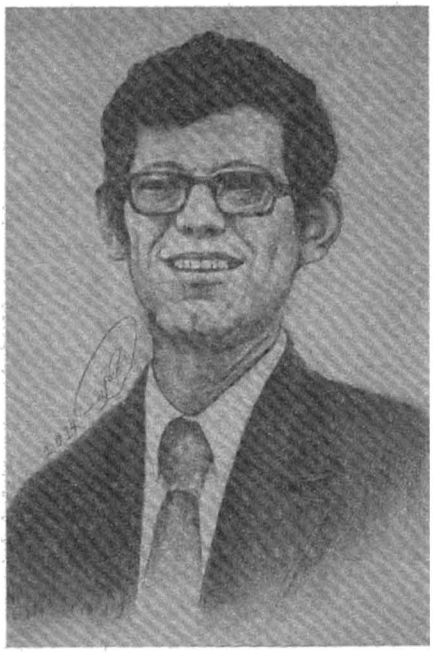

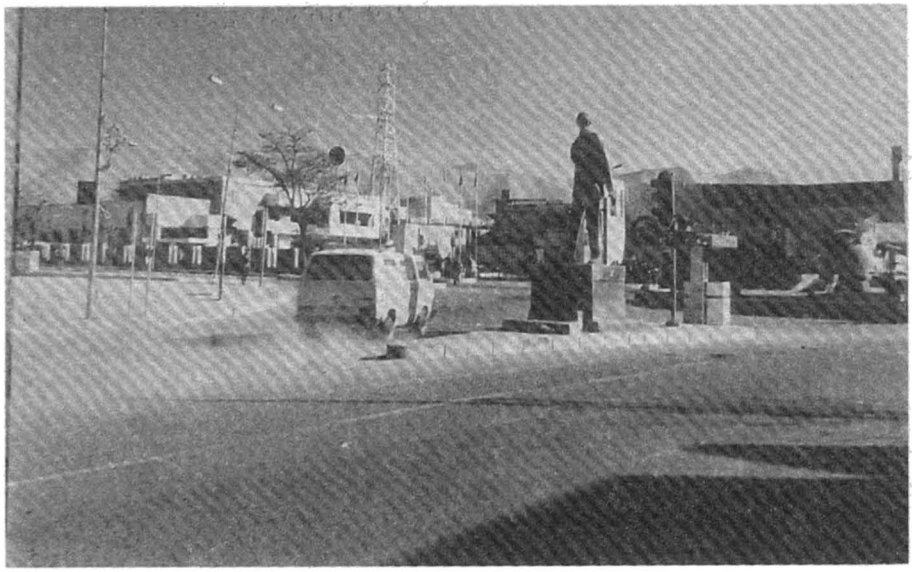

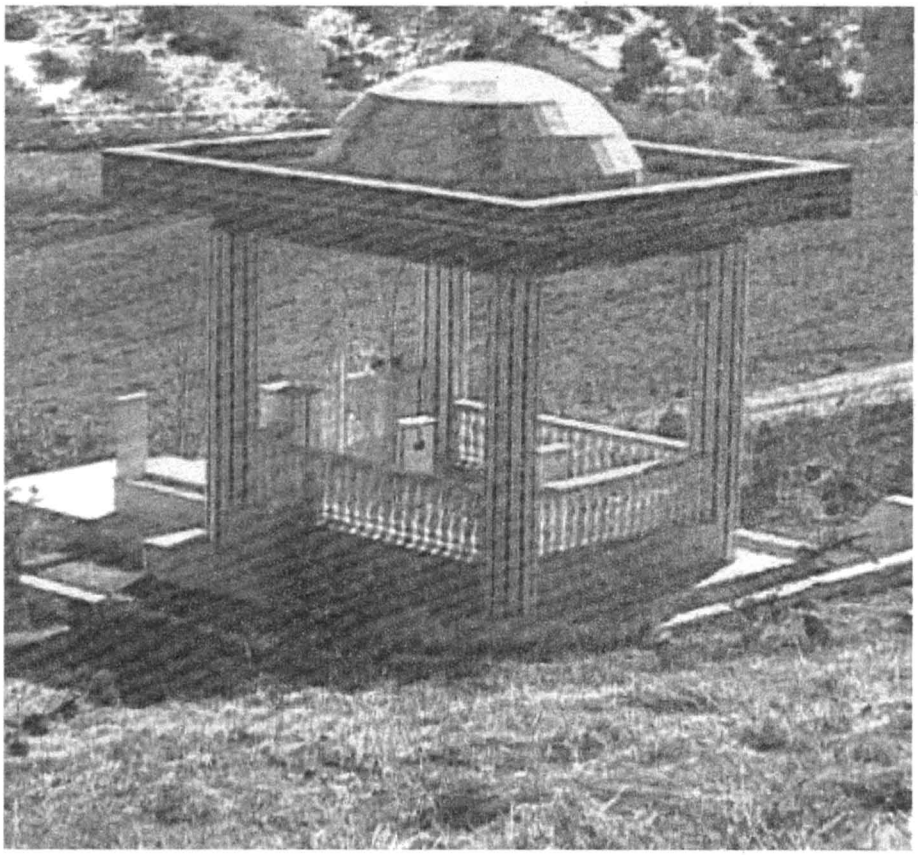

ئارامگای شەهید ئارام پێشتر

ئارامگای شەهید ئارام پێشتر

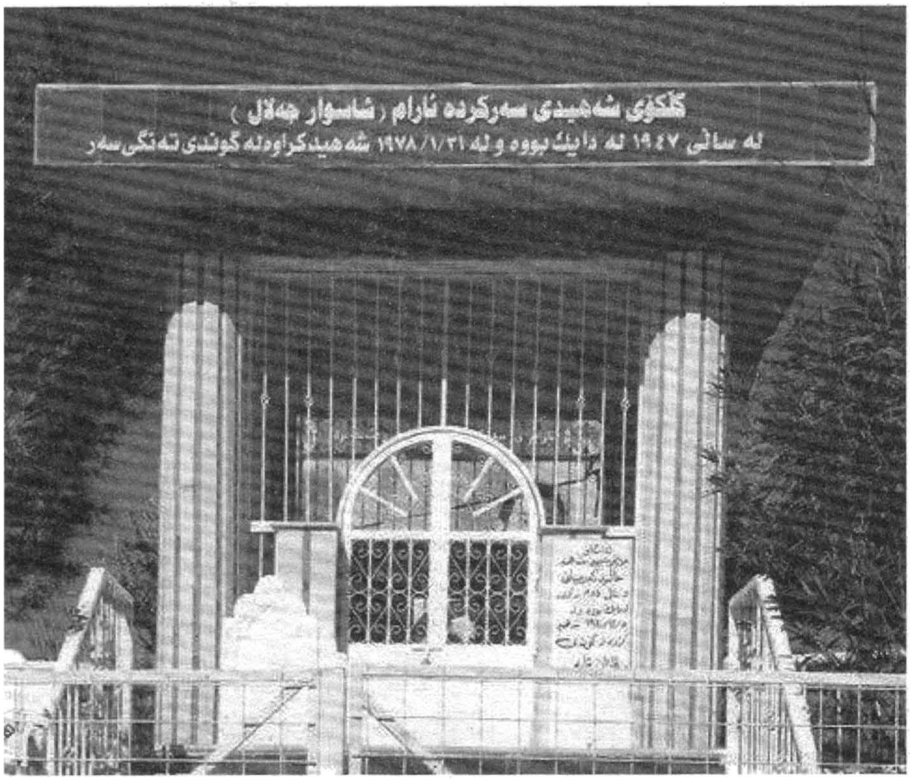

ئارامگای شەهید ئارام لە تەنگی سەر

لەجوانترین کاتی مەرگا
شاخەکان پڕ بوون لە هاوار !
چی ئەستێرەی درەوشاوەی
ئاسمانی سەرقەراخ هەبوون ،
یەکە یەکە کوژانەوە و
بەسەر باڵای خەفەتباری تەنگیسەرا رژانە خوار!
ئیدی لەوساوە تا ئێستا ،
ئەو تەنانەی کە شەوانە دەسووتێن و
خەفە نابن ، ئەستێرە نین!
تکەی خوێنی زامی جەستەی
شاسواری رێگای هەتاون ،
لە ئاسمانی کەسیرەبووی کوردستانا ،
بۆ هەژاران داگیرساون.
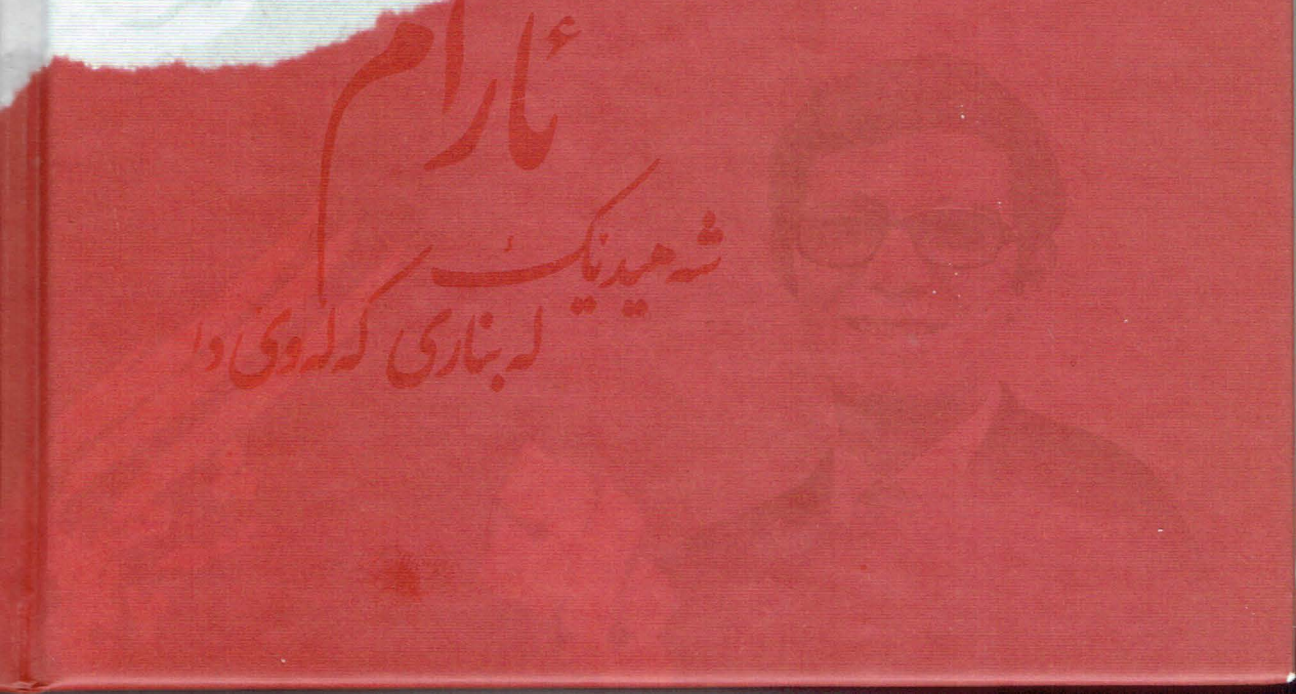
هەڵاڵ کوێستانی
١٩٨٠ تووژەڵە